To Ant. Serbelli Mei

empt. Romae

PUBLII OVIDII NASONIS OPERUM TOMUS I.

quo continentur

Heroidum Epistolæ.
Amorum Libri III.
De arte Amandi Libri tres.
De Remedio Amoris Libri II.
Et alia, quæ aversa pagella indicat.

AMSTERODAMI,
Apud IOANNEM BLAEU.
CIↃ IↃ C XLIII.

Acceſſerunt huic tomo continenti opera quæ ante exilium à Naſone ſcripta ſunt.

A. Sabini epiſtolæ tres, quibus ad totidem Heroidum Ovidii reſpondetur.
De Nuce.
De medicamine faciei.
De Pulice.
De Philomela.
Somnium.
Epigrammata.
Elegia ad Liviam Auguſtam de morte Druſi.
Panegyricon ad Piſonem.

P. OVIDII NASONIS

Epistolæ Heroidum.

Epist. I. PENELOPE VLYSSI.

HANC tua Penelope lento tibi mittit Vlysse.
Nil mihi rescribas: attamen ipse veni.
Troja jacet certe Danais invisa puellis:
Vix Priamus tanti, totaque Troja fuit.
O utinam tunc, cum Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis.
Non ego deserto jacuissem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi, quærenti spatiosam fallere noctem,
Lassaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida semper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum;
Antilochus nostri causa timoris erat:
Sive Menœtiaden falsis cecidisse sub armis:
Flebam successu posse carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam.
Tlepolemi leto cura novata mea est.
Denique, quisquis erat castris jugulatus Achivis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus æquus amori.
Versa est in cineres sospite Troja viro.
Argolici rediere duces. altaria fumant.
Ponitur ad patrios barbara præda Deos.
Grata ferunt Nymphæ pro salvis dona maritis.
Illi victa suis Troïca fata canunt.
Mirantur justique senes, trepidæque puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.
Atque aliquis posita monstrat fera prælia mensa;
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simois: hic est Sigeia tellus:
Hic steterat Priami regia celsa senis,
Illic Æacides, illic tendebat Vlysses:
Hic lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo senior, te quærere misso
Rettulerat nato Nestor, at ille mihi.
Rettulit & ferro Rhesumque, Dolonaque cæsos,
Vtque sit hic somno proditus; ille dolo.
Ausus es, ô nimium, nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo,

Totque simul mactare viros adjutus ab uno.
  At bene cautus eras, & memor ante mei.
Vsque metu micuere sinus: dum victor amicum
  Dictus es Ismariis isse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris disjecta lacertis
  Ilios? & murus quod fuit ante solum?
Si maneo qualis Troja durante manebam:
  Virque mihi demto fine carendus abest.
Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant:
  Incola captivo quæ bove victor arat.
Iam seges est ubi Troja fuit: resecandaque falce
  Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus.
Semisepulta virum curvis feriuntur aratris
  Ossa. ruinosas occulit herba domos.
Victor abes: nec scire mihi, quæ causa morandi,
  Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quisquis ad hæc vertit peregrinam littora puppim,
  Ille mihi de te multa rogatus, abit.
Quamque tibi reddat, si te modo viderit usquam,
  Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleia Nestoris arva,
  Misimus, incerta est fama remissa Pylo.
Misimus & Sparten. Sparte quoque nescia veri,
  Quas habitas terras, aut ubi lentus abes.
Vtilius starent etiam nunc mœnia Phœbi.
  Irascor votis heu levis ipsa meis.
Scirem ubi pugnares: & tantum bella timerem:
  Et mea cum multis juncta querela foret.
Quid timeam ignoro. timeo tamen omnia demens:
  Et patet in curas area lata meas.
Quæcunq; æquor habet, quæcunq; pericula tellus,
  Tam longæ causas suspicor esse moræ.
Hæc ego dum stulte meditor; quæ vestra libido est,
  Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan & narres quam sit tibi rustica conjux:
  Quæ tantum lanas non sinat esse rudes.
Fallar: & hoc crimen tenues vanescat in auras:
  Neve revertendi liber, abesse velis.
Me pater Icarius viduo discedere lecto
  Cogit: & immensas increpat usque moras.
Increpet usque licet: tua sim, tua dicar oportet.
  Penelope conjux semper Vlyssis ero.
Ille tamen pietate mea, precibusque pudicis
  Frangitur: & vires temperat ipse suas.
Dulichii, Samiique, & quos tulit alta Zacynthos,
  Turba ruunt in me luxuriosa proci:
Inque tua regnant, nullis prohibentibus, aula.
  Viscera nostra, tuæ dilacerantur opes.
Quid tibi Pisandrum, Polybumque, Medontaque
  dirum,

Eurymachique avidas, Antinoique manus.
Atque alios referam? quos omnes turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis.
Irus egens, pecorisque Melanthius auctor edendi,
Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero: sine viribus uxor,
Laërtesque senex, Telemachusque puer.
Ille per insidias pæne est mihi nuper ademtus:
Dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Di precor hoc jubeant, ut euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
Hoc faciunt custosque boum, longævaque nutrix:
Tertius, immundæ cura fidelis haræ.
Sed neque Laërtes, ut qui sit inutilis annis,
Hostibus in mediis regna tenere potest.
Telemacho veniet (vivat modo) fortior ætas:
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis:
Tu citius venias, portus & aura tuis.
Est tibi, sitque precor, natus: qui mollibus annis
In patrias arteis erudiendus erat.
Respice Laerten: ut jam sua lumina condas,
Extremum fati sustinet ille diem.
Certe ego, quæ fueram te discedente puella,
Protinus ut redeas, facta videbor anus.

Epist. II. PHYLLIS DEMOPHOONTI.

HOspita Demophoon tua te Rhodopeïa Phyllis
Ultra promissum tempus abesse queror.
Cornua cum Lunæ pleno semel orbe coissent,
Littoribus nostris anchora pacta tua est.
Luna quater latuit; toto quater orbe recrevit:
Nec vehit Actæas Sithonis unda rates.
Tempora si numeres, bene quæ numeramus amantes:
Non venit ante suam nostra querela diem.
Spes quoque lenta fuit: tarde, quæ credita lædunt,
Credimus: invita nunc & amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi: sæpe putavi
Alba procellosos vela referre Notos.
Thesea devovi; quia te demittere nollet:
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, ne dum vada tendis ad Hebri,
Mersa foret cana naufraga puppis aqua.
Sæpe deos supplex, ut tu scelerate valeres,
Sum prece thuri cremis devenerata focis.
Sæpe videns ventos cœlo, pelagoque faventeis,
Ipsa mihi dixi, si valet, ille venit.
Denique fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit, & ad causas ingeniosa fui.

At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
Numina. nec nostro motus amore redis.
Demophoon ventis & verba, & vela dedisti.
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amavi?
Crimine te potui demeruisse meo.
Vnum in me scelus est, quod te scelerate recepi.
Sed scelus hoc meriti pondus, & instar habet.
Iura, fides, ubi nunc? commissaque dextera dextræ?
Quique erat in falso plurimus ore Deus?
Promissus socios ubi nunc hymenæus in annos,
Qui mihi conjugii sponsor, & obses erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur & undis:
Per quod sæpe ieras, per quod iturus eras,
Perque tuum mihi jurasti (nisi fictus & ille est)
Concita qui ventis æquora mulcet, avum:
Per Venerem, nimiumque mihi facientia tela:
Altera tela arcus, altera tela faces:
Iunonemque, toris quæ præsidet alma maritis,
Et per tediferæ mystica sacra deæ.
Si de tot læsis sua numina quisque Deorum
Vindicet, in pœnas non satis unus erit.
Ah laceras etiam puppes furiosa refeci:
Vt, qua desererer, firma carina foret:
Remigiumque dedi; quo me fugiturus abires.
Heu patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi, numinibusque tuis:
Credidimus lacrymis. an & hæ simulare docentur?
Hæ quoque habent artes, quaque jubentur, eunt.
Dis quoque credidimus: quid jam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moveor, quod te juvi portuque locoque.
Debuit hæc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulasse jugali
Pœnitet; & lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nox mihi: dum potui Phyllis honesta mori.
Speravi melius, quia te meruisse putavi.
Quæcunque ex merito spes venit, æqua venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria. simplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis & amans, & femina, verbis.
Di faciant laudis summa sit ista tuæ.
Inter & Ægidas media statuaris in urbe.
Magnificus titulis stet pater ante suis.
Cum fuerit lectus Scyron torvusque Procrustes,
Et Sinis, & Tauri, mistaque forma viri:
Et domitæ bello Thebæ, fusique Bimembres

Et pulsata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua post illos titulo signetur imago:
Hic est, cujus amans hospita capta dolo est.
De tanta rerum turba, factisque parentis,
Sedit in ingenio Cressa relicta tuo.
Quod solum excusat, solum miraris in illo,
Heredem patriæ perfide fraudis agis.
Illa (nec invideo) fruitur meliore marito:
Inque capistratis tigribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt connubia Thraces:
Quod feror externum præposuisse meis.
Atque aliquis, jam nunc doctas eat, inquit, Athenas:
Armiferam Thracen, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat: careat successibus opto,
Quisquis ab eventu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescant æquora remo;
Iam mihi, jam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului, nec te mea regia tangit:
Fessaque Bistonia membra lavabis aqua.
Illa meis oculis species abeuntis inhæret,
Cum premeret portus classis itura meos.
Ausus es amplecti: colloque infusus amantis
Oscula per longas jungere pressa moras.
Cumq; tuis lacrymis, lacrymas confundere nostras:
Quodque foret velis aura secunda, queri:
Et mihi discedens suprema dicere voce:
Phylli, face expectes Demophoonta tuum.
Expectem, qui me nunquam visurus abisti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto: redeas modo serus amanti:
Vt tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix? jam te tenet altera conjux
Forsitan, & nobis qui male favit, amor.
Vtque tibi excidimus, nullam puto, Phyllida nosti.
Heu mihi, si quæ sim Phyllis, & unde, rogas:
Quæ tibi Demophoon, longis erroribus acto
Threicios portus, hospitiumque dedi:
Cujus opes auxere meæ: cui dives egenti
Munera multa dedi: multa datura fui:
Quæ tibi subjeci latissima regna Lycurgi,
Nomine femineo vix satis apta regi:
Qua patet umbrosum Rhodope glacialis ad Æmum.
Et sacer admissas exigit Hebrus aquas.
Cui mea virginitas avibus libata sinistris,
Castaque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis,
Et cecinit mœstum devia carmen avis.
Affuit Alecto brevibus torquata colubris,
Suntque sepulcrali lumina mota face

Mœsta tamen scopulos fruticosaque littora calco:
  Quaque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, seu frigida lucent
  Sidera, prospicio quis freta ventus agat.
Et quæcunque procul venientia lintea vidi,
  Protinus illa meos auguror esse Deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis:
  Mobile qua primas porrigit æquor aquas.
Quo magis accedunt, minus, & minus utilis asto:
  Linquor, & ancillis excipienda cado.
Est sinus adductos modice falcatus in arcus:
  Vltima prærupta cornua mole rigent:
Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas
  Mens fuit: &, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam littora portent:
  Occurramque oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum ut superes, adamantaque, teque;
  Non tibi sic, dices, Phylli, sequendus eram.
Sæpe venenorum sitis est mihi: sæpe cruenta
  Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quæ se nectenda lacertis
  Præbuerant, laqueis implicuisse juvat.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem:
  In necis electu parva futura mora est.
Inscribere meo causa invidiosa sepulcro:
  Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem;
  Ille necis causam præbuit, ipsa manum.

Epist. III. BRISEIS ACHILLI.

QVam legis à rapta Briseïde littera venit,
  Vix bene barbarica Græca notata manu.
Quascunque aspicies, lacrymæ fecere lituras;
  Sed tamen hæ lacrymæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te, dominoque viroque,
  Fas est: de domino pauca, viroque querar.
Non, ego poscenti quod sum cito tradita regi,
  Culpa tua est: quanvis hæc quoque culpa tua est.
Nam simul Eurybates me, Talthybiusque vocarunt;
  Eurybati data sum, Talthybioque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultum,
  Quærebant taciti, noster ubi esset amor.
Differri potui. pœnæ mora grata fuisset.
  Hei mihi, discedens, oscula nulla dedi.
At lacrymas sine fine dedi: rupique capillos.
  Infelix iterum sum mihi visa rapi.
Sæpe ego decepto volui custode reverti:
  Sed, me qui timidam prenderet, hostis erat.
Si progressa forem, caperer ne nocte timebam,
Quam-

Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data sum, quia danda fui. tot noctibus absum;
Nec repetor. cessas: itaque lenta tua est.
Ipse Menœtiades, tunc, cum tradebar, in aurem,
Quid fles? hic parvo tempore, dixit, eris.
Non repetisse parum est: pugnas, ne reddar, Achille.
I nunc: & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone, & Amyntore nati.
Ille gradu propior sanguinis, ille comes:
Laërteque satus; per quos comitata redirem.
Auxerunt blanda grandia dona prece;
Viginti fulvos operoso ex ære lebetas,
Et tripodas septem pondere, & arte pares.
Addita sunt illis auri bis quinque talenta:
Bis sex assueti vincere semper equi.
Quodque supervacuum est, forma præstante puellæ
Lesbides, eversa corpora capta domo.
Cumque tot his, (sed non opus est tibi conjuge) conjux
Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atrida precio redimenda fuissem,
Quæ dare debueras, accipere illa negas?
Qua merui culpa, fieri tibi vilis Achille?
Quo levis à nobis tam cito fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter urget?
Nec venit inceptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrnesia mœnia vidi:
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi consortes pariter generisque necisque,
Tres cecidisse: tribus quæ mihi mater erat.
Vidi, quantus erat, fusum tellure cruenta,
Pectora jactantem sanguinolenta virum.
Tot tamen amissis, te compensavimus unum:
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
Tu mihi juratus per numina matris aquosæ,
Utile dicebas ipse, fuisse capi.
Scilicet, ut quanvis veniam dotata, repellar:
Et mecum, fugias, quæ tibi dantur opes.
Quin etiam fama est, cum crastina fulserit Eos,
Te dare nubiferis linea vela notis.
Quod scelus ut pavidas miseræ mihi contigit aures;
Sanguinis, atque animi pectus inane fuit.
Ibis: & ó cui me miseram violente relinques?
Quis mihi desertæ mite levamen erit?
Devorer ante precor subito telluris hiatu,
Aut rutilo missi fulminis igne cremer:
Quam sine me Phtiis canescant æquora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam reditusque placent, patriique penates:
Non ego sum classi sarcina magna tuæ

Victo-

Victorem captiva sequar, non nupta maritum:
  Est mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achæiades longe pulcherrima matres
  In thalamos conjux ibit, eatque, tuos:
Digna nurus socero, Iovis, Æginæque nepote,
  Cuique senex Nereus prosocer esse velit.
Nos humiles, famulæque tuæ data pensa trahemus;
  Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet ne me tantum tua deprecor uxor,
  Quæ mihi nescio quo non erit æqua modo.
Neve meos coram scindi patiare capillos:
  Et leviter dicas, hæc quoque nostra fuit.
Vel patiare licet, dum ne contemta relinquar:
  Hic mihi væ miseræ concutit ossa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona pœnitet iræ,
  Et jacet ante tuos Græcia mœsta pedes.
Vince animos, iramque tuam, qui cetera vincis.
  Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape Æacide: sed me tamen ante recepta:
  Et preme turbatos, Marte favente, viros.
Propter me mota est: propter me desinat ira:
  Simque ego tristitiæ causa, modusque tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
  Conjugis Oenides versus in arma prece est.
Res audita mihi, nota est tibi. fratribus orba
  Devovit nati spemque caputque parens.
Bello erat ille ferox: positis secessit ab armis,
  Et patriæ rigida mente negavit opem
Sola virum flexit conjux. felicior illa.
  At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor: nec me pro conjuge gessi,
  Sæpius in domini serva vocata torum.
Me quædam (memini) dominam captiva vocabat:
  Servitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen ossa viri subito male tecta sepulcro.
  Semper judiciis ossa verenda meis,
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
  Qui bene pro patria, cum patriaque jacent,
Perq; tuum, nostrumque caput, quod junximus una,
  Perque tuos enses, cognita tela meis,
Nulla Mycenæum sociasse cubilia mecum
  Iuro: fallentem deseruisse velis.
Si tibi nunc dicam: fortissime tu quoque jura,
  Nulla tibi sine me gaudia facta: neges.
At Danai mœrere putant, tibi plectra moventur:
  Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et si quis quærat quare pugnare recuses:
  Pugna nocet: citharæ, noxque, Venusque juvant.
Tutius est jacuisse toro, tenuisse puellam,

Threiciam

Threiciam digitis increpuisse lyram:
Quam manibus clypeos, & acutæ cuspidis hastam,
Et galeam pressa sustinuisse coma.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant:
Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas?
Cumque mea patria laus tua victa jacet?
Di melius: validoque precor vibrata lacerto
Transeat Hectoreum Pelias hasta latus.
Mittite me Danai. dominum legata rogabo:
Mistaque mandatis oscula multa feram.
Plus ego quam Phœnix, plus quam facundus Vlysses,
Plus ego quam Teucri (credite) frater agam.
Est aliquid solitis collum tetigisse lacertis,
Præsenteisque oculos admonuisse sinu.
Sis licet immitis, matrisque ferocior undis;
Vt taceam, lacrymis comminuere meis.
Nunc quoq; (sic omneis Peleus pater impleat annos:
Sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis)
Respice sollicitam Briseida fortis Achille:
Nec miseram lenta ferreus ure mora.
At si versus amor tuus est in tædia nostri;
Quam sine te cogis vivere; coge mori.
Vtque facis coges. abiit corpusque colorque.
Sustinet hoc animæ, spes tamen una tui.
Qua si destituar, repetam fratresque virumque.
Nec tibi magnificum femina jussa mori.
Cur autem jubeas? stricto pete corpora ferro,
Est mihi qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus; qui, si Dea passa fuisset,
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
At potius serves nostram, tua munera, vitam.
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia præbent
Pergama. materiam cædis ab hoste pete.
Me modo, sive paras impellere remige classem,
Sive manes, domini more venire jube.

Epist. IV. PHÆDRA HIPPOLYTO.

QVa nisi tu dederis, caritura est ipsa salutem
Mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege quodcunque est. quid epistola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod juvet, esse potest.
His arcana notis terra pelagoque feruntur:
Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui, ter inutilis hæsit
Lingua: ter in primo destitit ore sonus.
Qua licet & sequitur, pudor est miscendus amori.
Dicere quæ puduit, scribere jussit amor.

Quid-

Quidquid amor jussit, non est contemnere tutum.
Regnat; & in dominos jus habet ille deos.
Ille mihi primo dubitanti scribere, dixit,
Scribe: dabit victas ferreus ille manus.
Adsit: & ut nostras avido fovet igne medullas,
Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitia socialia fœdera rumpam.
Fama (velim quæras) crimine nostra vacat.
Venit amor gravius, quo serius. urimur intus:
Vrimur: & cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet, ut teneros lædunt juga prima juvencos,
Frænaque vix patitur de grege captus equus:
Sic male, vixque subit primos rude pectus amores:
Sarcinaque hæc animo non sedet apta meo.
Ars fit, ubi à teneris crimen condiscitur annis.
Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova servatæ carpes libamina famæ,
Et pariter nostrum fiet uterque nocens.
Est aliquid plenis pomaria carpere ramis,
Et tenui primam deligere ungue rosam.
Sed tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,
Candor ab insolita labe notandus erat.
At bene successit, digno quod adurimur igne:
Pejus adulterio turpis adulter obest.
Si mihi concedat Iuno fratremque virumque;
Hippolytum videor præpositura Iovi.
Iam quoque (vix credes) ignotas mittor in artes:
Est mihi per sævas impetus ire feras.
Iam mihi prima Dea est arcu præsignis adunco
Delia. judicium subsequar ipsa tuum.
In nemus ire libet: pressisque in retia cervis
Hortari celeres per juga summa canes.
Aut tremulum excusso jaculum vibrare lacerto,
Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe juvat versare leves in pulvere currus,
Torquentem frænis ora fugacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleides actæ:
Quæque sub Idæo tympana colle movent.
Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuere suo.
Namque mihi referunt, cum se furor ille remisit,
Omnia. me tacitam conscius urit amor,
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem:
Et Venus ex tota gente tributa petit.
Iuppiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater decepto subdita tauro
Enixa est utero crimen, onusque suum.
Perfidus Ægides ducentia fila secutus

Curva meæ fugit tecta fororis ope.
En ego nunc, ne forte parum Minoia credar,
In socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus:
Me tua forma capit: capta parente foror.
Thesides, Theseusque, duas rapuere forores.
Ponite de nostra bina trophæa domo.
Tempore, quo nobis inita est Cerealis Eleusis.
Gnosia me vellem detinuisset humus.
Tunc mihi præcipue (nec non tamen ante placebas)
Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.
Quemq. vocant aliæ vultum rigidumque, trucemq;,
Pro rigido, Phædra judice, fortis erat.
Sint procul à nobis juvenes, ut femina, comti.
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iste rigor, positique sine arte capilli,
Et levis egregio pulvis in ore decet.
Sive ferocis equi luctantia colla retorques;
Exiguo flexos miror in orbe pedes.
Seu lentum valido torques hastile lacerto;
Ora ferox in se versa lacertus habet.
Sive tenes lato venabula cornea ferro.
Denique nostra juvat lumina quicquid agas.
Tu modo duritiem sylvis depone jugosis:
Non sum materia digna perire tua.
Quid juvat incinctæ studia exercere Dianæ?
Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alterna requie, durabile non est.
Hæc reparat vires, fessaque membra levat.
Arcus, & arma tuæ tibi sint imitanda Dianæ.
Si nunquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus sylvis: multæque per herbas
Conciderant, illo percutiente, feræ.
Nec tamen Auroræ male se præbebat amandum.
Ibat ad hunc sapiens à sene diva viro.
Sæpe sub ilicibus Venerem, Cinyraque creatum,
Sustinuit positos quælibet herba duos.
Arsit & Oenides in Mænalia Atalanta:
Illa feræ spolium pignus amoris habet.
Nos quoque jam primum turba numeremur in ista,
Si Venerem tollas, rustica sylva tua est.
Ipsa comes veniam: nec me latebrosa movebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon:
Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hic tecum Trœzena colam Pittheia regna.
(Iam nunc & patria charior illa mea est.)

Tempo-

Tempore abest, aberitque diu Neptunius heros.
 Illum Pirithoi detinet ora sui.
Præposuit Theseus (nisi nos manifesta negemus)
 Pirithoum Phædræ, Pirithoumque tibi.
Nec sola hæc ad nos injuria venit ab illo.
 In magnis læsi rebus uterque sumus.
Ossa mei fratris, clava perfracta trinodi
 Sparsit humi. soror est præda relicta feris.
Prima securigeras inter virtute puellas
 Te peperit. nati digna favore parens.
Si quæras, ubi sit? Theseus latus ense peregit:
 Nec mater tanto pignore tuta fuit.
At nec nupta quidem, tædaque accepta jugali.
 Cur? nisi ne caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi: quos tamen omnes
 Non ego tollendi causa, sed ille fuit.
O utinam, nocitura tibi, pulcherrime rerum,
 In medio nixu viscera rupta forent?
I nunc, & meriti lectum reverere parentis:
 Quem fugit, & factis abdicat ille suis.
Nec, quia privigno videar coitura noverca,
 Terruerint animos nomina vana tuos.
Ista vetus pietas, ævo moritura futuro,
 Rustica, Saturno regna tenente, fuit.
Iupiter esse pium statuit quodcunque juvaret:
 Et fas omne facit fratre marita soror.
Illa coit firma generis junctura catena,
 Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est celare. licet, pete munus ab illa,
 Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis. laudabimur ambo.
 Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
 Ianua, nec custos decipiendus erit:
Vt tenuit domus una duos, domus una tenebit.
 Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpa,
 Tu licet in lecto conspiciare meo.
Tolle moras tantum, properataque fœdera junge.
 Qui mihi nunc sævit, sic tibi parcat amor.
Non ego dedignor supplex, humilisque precari.
 Heu! ubi nunc fastus, altaque verba jacent?
Et pugnare diu, nec me summittere culpæ
 Certa fui. certi si quid haberet amor.
Victa precor, genibusque tuis regalia tendo
 Brachia. quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugusque pudor sua signa reliquit.
 Da veniam fassæ, duraque corda doma.
Quod mihi sit genitor, qui possidet æquora, Minos:

Quod

Quod veniant proavi fulmina torta manu:
Quod sit avus radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem:
Nobilitas sub amore jacet: miserere priorum;
Et mihi si non vis parcere, parce meis.
Est mihi dotalis tellus Iovis insula Crete:
Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos: potuit corrumpere taurum
Mater. eris tauro sævior ipse truci?
Per Venerem, parcas oro, quæ plurima mecum est:
Sic nunquam, quæ te spernere possit, ames.
Sic tibi secretis agilis Dea saltibus adsit,
Sylvaque perdendas præbeat alta feras:
Sic faveant Satyri, montanaque numina Panes:
Sic cadat adversa cuspide fossus aper.
Sic tibi dent Nymphæ (quamvis odisse puellas
Diceris) arentem quæ levet unda sitim.
Addimus his precibus lacrymas quoque: verba precantis
Perlegis, & lacrymas finge videre meas.

Epist. V. OENONE PARIDI.

PErlegis, an conjux prohibet nova? Perlege: non est
Ista Mycenæa littera facta manu.
Pegasis Oenone Phrygiis celeberrima sylvis,
Læsa queror de te, si sinis ipse, meo.
Quis Deus opposuit nostris sua numina votis?
Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est:
Quæ venit indigne, pœna, dolenda venit.
Nondum tantus eras, cum, te contenta marito,
Edita de magno flumine Nympha fui.
Qui nunc Priamides (absit reverentia vero)
Servus eras, servo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti:
Mistaque cum foliis præbuit herba torum.
Sæpe super stramen, fœnoque jacentibus alto,
Depressa est humili cana pruina casa.
Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos?
Et tegeret catulos qua fera rupe suos?
Retia sæpe comes maculis distincta tetendi,
Sæpe citos egi per juga summa canes.
Incisæ servant à te mea nomina fagi:
Et legor Oenone falce notata tua.
Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt:
Crescite, & in titulos surgite rite meos.
Populus est (memini) fluviali consita ripa:
Est in qua nostri littera scripta memor.
Popule vive precor, quæ consita margine ripæ,
Hoc in rugoso cortice carmen habes:

Æquora, legitimos destituuntque viros.
At cum pauper eras, armentaque pastor agebas;
Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphæ socer esse recuset,
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignaque sum, & cupio fieri matrona potentis.
Sunt mihi, quas possunt sceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
Despice. purpureo sum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus est. tibi nulla parantur
Bella: nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis:
Hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
Consule: queis ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum patriæ præponere raptam:
Causa pudenda tua est: justa vir arma movet,
Nec tibi, si cupias, fidam promitte Lacænam,
Quæ sit in amplexus tam cito versa tuos.
Vt minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat: & externo læsus amore dolet;
Tu quoque clamabis, Nulla reparabilis arte
Læsa pudicitia est: deperit illa semel.
Ardet amore tui. sic & Menelaon amavit:
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito
Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cum sine pondere succi
Mobilibus ventis arida facta cadunt:
Et minus est in te, quam summa pondus arista,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque
Perdat. io prohibe, Graja juvenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto demergite puppim.
Heu quantum Phrygii sanguinis illa vehit!
Dixerat. in cursu famulæ rapuere furentem.
At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
Possidet en saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certe est:
Deseruit patrios hospite capta deos.

Quum paris Oenone poterit spirare relicta,
  Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.
Xanthe retro propera, versæque recurrite lymphæ.
  Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi duxit. ab illa
  Pessima mutati cœpit amoris hyems:
Qua Venus, & Iuno, sumtisque decentior armis
  Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,
  Vt mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului (neque enim modice terrebar) anusque,
  Longævosque senes. constitit esse nefas.
Cæsa abies, sectæque trabes, & classe parata,
  Cærula ceratas accipit unda rates.
Flesti discedens: hoc saltem parce negare.
  Præterito magis est iste pudendus amor.
Et flesti, & nostros vidisti flentis ocellos.
  Miscuimus lacrymas mœstus uterque suas.
Non sic appositis vincitur vitibus ulmus,
  Vt tua sunt collo brachia vincta meo.
Ah quoties, cum te vento quererere teneri,
  Riserunt comites! ille secundus erat.
Oscula dimissæ quoties repetita dedisti!
  Quam vix sustinuit dicere lingua, vale.
Aura levis rigido pendentia lintea malo
  Suscitat, & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela
  Qua licet, & lacrymis humet arena meis.
Vtque celer venias virides Nereidas oro.
  Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture redisti.
  Hei mihi pro dira pellice blanda fui.
Aspicit immensum moles nativa profundum:
  Mons fuit: æquoreis illa resistit aquis,
Hinc ego prima tuæ prospexi vela carinæ,
  Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora.
  Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrasque cita ratis attigit aura.
  Femineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar)
  Hærebat gremio turpis amica tuo.
Tunc vero rupique sinus, & pectora planxi,
  Et secui madidas ungue rigente genas:
Implevique sacram querulis ululatibus Idam.
  Illuc has lacrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertaque conjuge ploret,
  Quæque prior nobis intulit; ipsa ferat.
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta sequuntur
Æquo-

Æquora. legitimos destituuntque viros.
At cum pauper eras, armentaque pastor agebas;
Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphæ socer esse recuset,
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignaque sum, & cupio fieri matrona potentis.
Sunt mihi, quas possunt sceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
Despice. purpureo sum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus est. tibi nulla parantur
Bella: nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis:
Hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
Consule: queis ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum patriæ præponere raptam:
Causa pudenda tua est: justa vir arma movet.
Nec tibi, si cupias, fidam promitte Lacænam,
Quæ sit in amplexus tam cito versa tuos.
Vt minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat: & externo læsus amore dolet;
Tu quoque clamabis, Nulla reparabilis arte
Læsa pudicitia est: deperit illa semel.
Ardet amore tui. sic & Menelaon amavit:
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito
Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cum sine pondere succi
Mobilibus ventis arida facta cadunt:
Et minus est in te, quam summa pondus arista,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque
Perdat. io prohibe, Graja juvenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto demergite puppim.
Heu quantum Phrygii sanguinis illa vehit!
Dixerat. in cursu famulæ rapuere furentem.
At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
Possidet en saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certe est:
Deseruit patrios hospite capta deos,

Quum Paris Oenone poterit spirare relicta,
Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.
Xanthe retro propera, versæque recurrite lymphæ.
Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi duxit. ab illa
Pessima mutati cœpit amoris hyems:
Qua Venus, & Iuno, sumtisque decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,
Vt mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului (neque enim modice terrebar) anusque,
Longævosque senes. constitit esse nefas.
Cæsa abies, sectæque trabes, & classe parata,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Flesti discedens: hoc saltem parce negare.
Præterito magis est iste pudendus amor.
Et flesti, & nostros vidisti flentis ocellos.
Miscuimus lacrymas mœstus uterque suas.
Non sic appositis vincitur vitibus ulmus,
Vt tua sunt collo brachia vincta meo.
Ah quoties, cum te vento quererere teneri,
Riserunt comites! ille secundus erat.
Oscula dimissæ quoties repetita dedisti!
Quam vix sustinuit dicere lingua, vale.
Aura levis rigido pendentia lintea malo
Suscitat, & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela
Qua licet, & lacrymis humet arena meis.
Vtque celer venias virides Nereidas oro.
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture redisti.
Hei mihi pro dira pellice blanda fui.
Aspicit immensum moles nativa profundum:
Mons fuit: æquoreis illa resistit aquis,
Hinc ego prima tuæ prospexi veli carinæ,
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora.
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrasque cita ratis attigit aura.
Femineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar)
Hærebat gremio turpis amica tuo.
Tunc vero rupique sinus, & pectora planxi,
Et secui madidas ungue rigente genas:
Implevique sacram querulis ululatibus Idam.
Illuc has lacrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertaque conjuge ploret,
Quæque prior nobis intulit, ipsa ferat.
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta sequuntur
Æquo-

Æquora, legitimos destituuntque viros.
At cum pauper eras, armentaque pastor agebas;
Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphæ socer esse recuset,
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignaque sum, & cupio fieri matrona potentis.
Sunt mihi, quas possunt sceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
Despice. purpureo sum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus est. tibi nulla parantur
Bella: nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis:
Hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
Consule: queis ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum patriæ præponere raptam:
Causa pudenda tua est: justa vir arma movet.
Nec tibi, si cupias, fidam promitte Lacænam,
Quæ sit in amplexus tam cito versa tuos.
Vt minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat: & externo læsus amore dolet;
Tu quoque clamabis, Nulla reparabilis arte
Læsa pudicitia est: deperit illa semel.
Ardet amore tui. sic & Menelaon amavit:
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito
Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cum sine pondere succi
Mobilibus ventis arida facta cadunt:
Et minus est in te, quam summa pondus arista,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque
Perdat. io prohibe, Graja juvenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto demergite puppim.
Heu quantum Phrygii sanguinis illa vehit!
Dixerat. in cursu famulæ rapuere furentem.
At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
Possidet en saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certe est:
Deseruit patrios hospite capta deos.

Quum Paris Oenone poterit spirare relicta,
Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.
Xanthe retro propera, versæque recurrite lymphæ.
Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi duxit. ab illa
Pessima mutati cœpit amoris hyems:
Qua Venus, & Iuno, sumtisque decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,
Vt mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului (neque enim modice terrebar) anusque,
Longævosque senes. constitit esse nefas.
Cæsa abies, sectæque trabes, & classe parata,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Flesti discedens: hoc saltem parce negare.
Præterito magis est ille pudendus amor.
Et flesti, & nostros vidisti flentis ocellos.
Miscuimus lacrymas mœstus uterque suas.
Non sic appositis vincitur vitibus ulmus,
Vt tua sunt collo brachia vincta meo.
Ah quoties, cum te vento quererere teneri,
Riserunt comites! ille secundus erat.
Oscula dimissæ quoties repetita dedisti!
Quam vix sustinuit dicere lingua, vale.
Aura levis rigido pendentia lintea malo
Suscitat, & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela
Qua licet, & lacrymis humet arena meis.
Vtque celer venias virides Nereidas oro.
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture redisti.
Hei mihi pro dira pellice blanda fui.
Aspicit immensum moles nativa profundum:
Mons fuit: æquoreis illa resistit aquis,
Hinc ego prima tuæ prospexi vela carinæ,
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora.
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrasque cita ratis attigit aura.
Femineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar)
Hærebat gremio turpis amica tuo.
Tunc vero rupique sinus, & pectora planxi,
Et secui madidas ungue rigente genas:
Implevique sacram querulis ululatibus Idam.
Illuc has lacrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertaque conjuge ploret,
Quæque prior nobis intulit; ipsa ferat.
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta sequuntur
Æquo-

Æquora, legitimos destituuntque viros.
At cum pauper eras, armentaque pastor agebas;
Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphæ socer esse recuset,
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignaque sum, & cupio fieri matrona potentis.
Sunt mihi, quas possunt sceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
Despice. purpureo sum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus est. tibi nulla parantur
Bella: nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis:
Hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
Consule: queis ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum patriæ præponere raptam:
Causa pudenda tua est: justa vir arma movet,
Nec tibi, si cupias, fidam promitte Lacænam,
Quæ sit in amplexus tam cito versa tuos.
Vt minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat: & externo læsus amore dolet;
Tu quoque clamabis, Nulla reparabilis arte
Læsa pudicitia est: deperit illa semel.
Ardet amore tui. sic & Menelaon amavit:
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito
Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cum sine pondere succi
Mobilibus ventis arida facta cadunt:
Et minus est in te, quam summa pondus arista,
Quæ levis assiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque
Perdat. io prohibe, Graja juvenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto demergite puppim.
Heu quantum Phrygii sanguinis illa vehit!
Dixerat. in cursu famulæ rapuere furentem.
At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
Possidet en saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certe est:
Deseruit patrios hospite capta deos.

Quum Paris Oenone poterit spirare relicta,
Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.
Xanthe retro propera, versæque recurrite lymphæ.
Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi duxit. ab illa
Pessima mutati cœpit amoris hyems:
Qua Venus, & Iuno, sumtisque decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,
Vt mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului (neque enim modice terrebar) anusque,
Longævosque senes. constitit esse nefas.
Cæsa abies, sectæque trabes, & classe parata,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Flesti discedens: hoc saltem parce negare.
Præterito magis est ille pudendus amor.
Et flesti, & nostros vidisti flentis ocellos.
Miscuimus lacrymas mœstus uterque suas.
Non sic appositis vincitur vitibus ulmus,
Vt tua sunt collo brachia vincta meo.
Ah quoties, cum te vento quererere teneri,
Riserunt comites! ille secundus erat.
Oscula dimissæ quoties repetita dedisti!
Quam vix sustinuit dicere lingua, vale.
Aura levis rigido pendentia lintea malo
Suscitat, & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela
Qua licet, & lacrymis humet arena meis.
Vtque celer venias virides Nereidas oro.
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture redisti.
Hei mihi pro dira pellice blanda fui.
Aspicit immensum moles nativa profundum:
Mons fuit: æquoreis illa resistit aquis,
Hinc ego prima tuæ prospexi vela carinæ,
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora.
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrasque cita ratis attigit aura.
Femineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar)
Hærebat gremio turpis amica tuo.
Tunc vero rupique sinus, & pectora planxi,
Et secui madidas ungue rigente genas:
Implevique sacram querulis ululatibus Idam.
Illuc has lacrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertaque conjuge ploret,
Quæque prior nobis intulit; ipsa ferat.
Nunc tecum veniunt, quæ te per aperta sequuntur
Æquo-

Æquora, legitimos destituuntque viros.
At cum pauper eras, armentaque pastor agebas;
 Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
 Nec de tot Priamidicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphæ socer esse recuset,
 Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignaque sum, & cupio fieri matrona potentis.
 Sunt mihi, quas possunt sceptra decere, manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
 Despice. purpureo sum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus est. tibi nulla parantur
 Bella: nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis:
 Hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quæ si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
 Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
 Consule: queis ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum patriæ præponere raptam:
 Causa pudenda tua est: justa vir arma movet.
Nec tibi, si cupias, fidam promitte Lacænam,
 Quæ sit in amplexus tam cito versa tuos.
Vt minor Atrides temerati fœdera lecti
 Clamat: & externo læsus amore dolet;
Tu quoque clamabis, Nulla reparabilis arte
 Læsa pudicitia est: deperit illa semel.
Ardet amore tui. sic & Menelaon amavit:
 Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito
 Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cum sine pondere succi
 Mobilibus ventis arida facta cadunt:
Et minus est in te, quam summa pondus arista,
 Quæ levis assiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
 Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
 Non profecturis littora bobus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque
 Perdat. io prohibe, Graja juvenca venit.
Dum licet, obscœnam ponto demergite puppim.
 Heu quantum Phrygii sanguinis illa vehit!
Dixerat. in cursu famulæ rapuere furentem.
 At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah nimium miseræ vates mihi vera fuisti:
 Possidet en saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certe est:
 Deseruit patrios hospite capta deos.

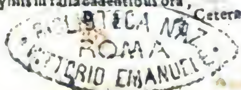
Illam de patria Thefeus (nisi nomine fallor)
  Nescio quis Thefeus abstulit ante sua.
A juvene, & cupido credatur reddita virgo.
  Vnde hæc compererim tam bene quæris? amo.
Vim licet appelles, & culpam nomine veles;
  Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito:
  Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (sylvis ego tecta latebam)
  Quæsierant rapido turba proterva pede:
Cornigerumque caput pinu præcinctus acuta
  Faunus, in immensis, qua tumet Ida, jugis.
Me fide conspicuus Trojæ munitor amavit.
  Ille meæ spolium virginitatis habet.
Id quoque luctando. rupi tamen ante capillos,
  Oraque sunt digitis aspera facta meis.
Nec pretium stupri gemmas, aurumque poposci:
  Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse ratus dignam, medicas mihi tradidit artes,
  Admisitque meas ad sua dona manus.
Quæcunque herba potens ad opem, radixque medendi
  Vtilis in toto nascitur orbe, mea est.
Me miseram, quod amor non est medicabilis herbis.
  Destituor prudens artis ab arte mea.
Ipse repertor opis vaccas pavisse Pheræas
  Dicitur, & nostro saucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fecunda creatis,
  Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes,
Et potes, & merui. dignæ miserere puellæ.
  Non ego cum Danais arma cruenta fero:
Sed tua sum; tecumque fui puerilibus annis,
  Et tua, quod superest temporis, esse precor.

Epist. VI. HYPSIPYLE IASONI.

Littora Thessaliæ reduci tetigisse carina
  Diceris, auratæ vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum sinis. hoc tamen, ipso
  Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
  Cum cuperes; ventos non habuisse potes.
Quamlibet adverso signetur epistola vento;
  Hypsipyle missa digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quam nuncia littera, venit,
  Isse sacros Martis sub juga panda boves?
Seminibus jactis segetes adolevisse virorum,
  Inque necem dextra non eguisse tua?
Pervigilem spolium pecudis servasse draconem,
  Rapta tamen forti vellera fulva manu?

Hæc

Hæc ego si possem, timide credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere; quanta forem?
Quid queror officium lenti cessasse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte recepta tori.
Credula res amor est. utinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulasse virum.
Nuper ab Hæmoniis hospes mihi Thessalus oris
Venerat. & tactum vix bene limen erat:
Æsonides, dixi, quid agit meus? ille pudore
Hæsit in opposita lumina fixus humo.
Protinus exilui: tunicisque à pectore ruptis,
Vivit, an, exclamo, me quoque fata trahunt?
Vivit, ait. timidumque mihi jurare coegi.
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Vtque animus rediit, tua facta requirere cœpi.
Rettulit: æripides Martis arasse boves:
Vipereos dentes in humum pro semine jactos,
Et subito natos arma tulisse viros:
Terrigenas populos civili Marte peremptos
Implesse ætatis fata diurna suæ.
Devicto serpente, iterum, si vivat Iason,
Quærimus. alternant spesque, timorque fidem.
Singula dum narrat; cursu studioque loquendi,
Detegit ingenio vulnera facta tuo.
Heu ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
Faxque sub arsuros dignior ire rogos?
Non ego sum furtim tibi cognita. pronuba Iuno
Adfuit: & sertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erinnys
Prætulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria navita Tiphy mea?
Non erat hic aries villo spectabilis aureo;
Non senis Æetæ regia Lemnos erat.
Certa fui primo (sed me mea fata trahebant)
Hospita fœminea pellere castra manu.
Lemniades que viros nimium quoque vincere norunt,
Milite tam forti vita tuenda fuit.
Vrbe virum vidi, tectoque, animoque recepi:
Hic tibi bisque æstas, bisque cucurrit hiems.
Tertia messis erat: cum tu dare vela coactus
Implesti lacrymis talia verba tuis:
Abstrahor Hypsipyle: si dent modo fata recursum,
Vir tuus hinc abeo: vir tibi semper ero.
Quod tamen è nobis gravida celatur in alvo,
Vivat; & ejusdem simus uterque parens.
Hactenus: & lacrymis in falsa cadentibus ora,

Cetera te memini non potuisse loqui.
Vltimus è sociis sacram conscendis in Argo.
Illa volat: ventus concava vela tenet.
Cærula propulsæ subducitur unda carinæ:
Terra tibi, nobis aspiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumspicit undas:
Huc feror: & lacrymis ora, sinusque madent.
Per lacrymas specto, cupidæque faventia menti
Longius assueto lumina nostra vident.
Adde preces castas, immistaque vota timori,
Nunc quoque te salvo persolvenda mihi.
Vota ego persolvam? votis Medea fruetur?
Cor dolet: atque iræ mistus abundat amor.
Dona feram templis, vivum quod Iasona perdam?
Hostia pro damnis concidet icta meis?
Non equidem secura fui: semperque verebar,
Ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
Argolicas timui. nocuit mihi barbara pellex.
Non expectato vulnus ab hoste tuli.
Nec facie meritisque placet: sed carmine movit:
Diraque cantata pabula falce metit.
Illa reluctantem cursu deducere Lunam
Nititur, & tenebris abdere Solis equos.
Illa refrenat aquas, obliquaque flumina sistit:
Illa loco sylvas, vivaque saxa movet.
Per tumulos errat passis discincta capillis,
Certaque de tepidis colligit ossa rogis.
Devovet absentes, simulacraque cerea fingit,
Et miserum tenues in jecur urget acus.
Et quæ nescierim melius. male quæritur herbis;
Moribus & forma conciliandus amor.
Hanc potes amplecti? thalamoque relictus in uno
Impavidus somno nocte silente frui?
Scilicet ut tauros, ita te juga ferre coegit,
Quaque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quod ascribi factis procerumque, tuisque
Se facit, & titulo conjugis, uxor obest.
Atque aliquis Peliæ de partibus acta venenis
Imputat, & populum, qui sibi credat, habet.
Non hæc Æsonides, sed filia Phasias Æetæ
Aurea Phryxeæ terga revellit ovis.
Non probat Alcimede mater tua: consule matrem:
Non pater: à gelido cui venit axe nurus.
Illa sibi à Tanais Scythicæque paludibus undæ
Quærat, & à patria Phasidis usque virum.
Mobilis Æsonide, vernaque incertior aura,
Cur tua polliciti pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, cur non meus inde redisti?
Sim reducis conjux, sicut euntis eram.

Si te

Si te nobilitas, generosaque nomina tangunt:
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus. Bacchi conjux redimita corona,
Præradiat stellis signa minora suis.
Dos tibi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti:
Me quoque jam tales inter habere potes.
Nunc etiam peperi. gratare ambobus Iason:
Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque sum: prolemque gemellam
Pignora Lucina bina favente dedi.
Si quæras, cui sint similes, cognosceris illis.
Fallere non norunt. cetera patris habent.
Legatos quos pæne dedi pro matre ferendos,
Sed tenuit cœptas sæva noverca vias.
Medeam timui. plus est Medea noverca.
Medeæ faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens, Colchisque ablate venenis;
Diceris Hypsipyles præposuisse toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo.
Me tibi, teque mihi teda pudica dedit.
Prodidit illa patrem: rapui de cæde Thoanta.
Deseruit Colchon. me mea Lemnos habet.
Quid referam? scelerata piam si vincit, & ipso
Crimine dotata est, emeruitque virum.
Lemniadum facinus culpo, non miror Iason.
Quælibet iratis ipse dat arma dolor.
Dic age, si ventis, ut oportuit, actus iniquis
Intrasses portus, tuque comesque, meos,
Obviaque exissem fœtu comitata gemello:
Hiscere nonne tibi terra roganda foret?
Quo vultu natos, quo me scelerate videres?
Perfide quo precio, qua nece dignus eras?
Ipse quidem per me tutus, sospesque fuisses:
Non quia tu dignus: sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implessem sanguine vultus,
Quosque veneficiis abstulit illa suis.
Medeæ Medea forem. quod si quis ab alto
Iustus adest votis Iupiter ipse meis?
Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque succuba nostri
Mœreat. & leges sentiat ipsa suas.
Utque ego destituor conjux, materque duorum;
A totidem natis orba sit atque viro.
Nec male parta diu teneat: pejusque relinquat.
Exulet: & toto quærat in orbe fugam.
Quam fratri germana fuit, miseroque parenti
Filia: tam natis, tam sit acerba viro.
Cum mare, cum terras consumserit: aera tentet.

Erret inops, expes, cæde cruenta sua.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro.
Vivite devoto nuptaque virque toro.

Epist. VII. DIDO ÆNEÆ.

SIc ubi fata vocant, udis abjectus in herbis,
Ad vada Mæandri concinit albus olor:
Nec, quia te nostra sperem prece posse moveri,
Alloquor: adverso movimus ista Deo.
Sed meriti famam, corpusque, animumque pudicum
Cum male perdiderim; perdere verba leve est.
Certus es ire tamen, miseramque relinquere Dido:
Atque iidem venti vela, fidemque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere solvere naves:
Quæque ubi sint nescis, Itala regna sequi.
Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
Mœnia: nec sceptro tradita summa tuo.
Facta fugis: facienda petis. quærenda per orbem
Altera; quæsita est altera terra tibi.
Vt terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis sua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi restat, & altera Dido:
Quaque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem,
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia si veniant, nec te tua vota morentur;
Vnde tibi, quæ te sic amet, uxor erit?
Vror, ut inducto ceratæ sulphure tedæ:
Æneamque animo noxque, diesque refert.
Ille quidem male gratus, & ad mea munera surdus,
Et quo, si non sim stulta, carere velim:
Non tamen Ænean, quamvis male cogitet, odi:
Sed queror infidum, questaque pejus amo.
Parce Venus nurui, durumque amplectere fratrem,
Frater amor, castris militet ille tuis.
Aut ego, quæ cœpi (neque enim dedignor) amare;
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor: & ipsa mihi falso jactatur imago.
Matris ab ingenio dissidet ille suæ.
Te lapis, & montes, innataque rupibus altis
Robora, te sævæ progenuere feræ.
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
Quo tamen adversis fluctibus ire paras.
Quo fugis? obstat hyems: hyemis mihi gratia prosit;
Aspice, ut eversas concitet Eurus aquas.
Quod tibi maluerim, sine me debere procellis.
Iustior est animo ventus, & unda tuo.
Non ego sum tanti, quamvis merearis inique,
Vt pereas, dum me per freta longa fugis.

Exer.

Exerces preciosa odia, & constantia magno;
Si, dum me fugias, est tibi vile mori.
Iam venti ponent, strataque æqualiter unda
Cæruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses:
Et, nisi duritia robora vincis, eris.
Quid? si nescires insana quid æquora possent?
Expertæ toties tam male credis aquæ?
Vt pelago suadente etiam retinacula solvas,
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violasse fidem tentantibus æquora prodest,
Perfidiæ pœnas exigit ille locus.
Præcipue cum læsus amor: quia mater amorum
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceamque nocenti,
Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas.
Vive, precor: sic te melius, quam funere, perdam.
Tu potius leti causa ferere mei.
Finge age te rapido (nullum sit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ perjuria linguæ,
Et Phrygia Dido fraude coacta mori.
Conjugis ante oculos deceptæ stabit imago
Tristis, & effusis sanguinolenta comis.
Quicquid id est, totum merui, concedite dices:
Quæque cadent, in te fulmina missa putes.
Da breve sævitiæ spacium pelagique, tuæque:
Grande moræ precium, tua futura via est.
Nec mihi tu parcas. puero parcatur Iulo.
Te satis est titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius? quid dii meruere Penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.
Sed neque fers tecum: nec, quæ mihi, perfide, jactas,
Presseruut humeros sacra paterque tuos.
Omnia mentiris. neque enim tua fallere lingua
Incipit à nobis: primaque plector ego.
Si quæras, ubi sit formosi mater Iuli:
Occidit à duro sola relicta viro.
Hæc mihi narrabas. at me movere merentem.
Illa minor culpa pœna futura mea est.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent:
Per mare, per terras septima jactat hyems.
Fluctibus ejectum tuta statione recepi,
Vixque bene audito nomine, regna dedi.
His tamen officiis utinam contenta fuissem:
Et mihi concubitus fama sepulta foret.
Illa dies nocuit, qua nos declive sub antrum
Cœruleus subitis compulit imber aquis.

Audieram voces: Nymphas ululasse putavi.
Eumenides fatis signa dedere meis.
Exige læse pudor pœnas, violate Sichæo:
Ad quem (me miseram) plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in æde Sichæus:
Oppositæ frondes, velleraque alba tegunt.
Hinc ego me sensi noto quater ore citari:
Ipse sono tenui dixit, Elisa veni.
Nulla mora est: venio: venio tibi debita conjux.
Sum tamen admissi tarda pudore mei.
Da veniam culpæ: decepit idoneus auctor.
Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, seniorque pater, pia sarcina nati,
Spem mihi mansuri rite dedere viri.
Si fuit errandum, causas habet error honestas.
Adde fidem; nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque novissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.
Occidit internas conjux mactatus ad aras:
Et sceleris tanti præmia frater habet.
Exul agor: cineresque viri, patriamque relinquo:
Et feror in duras hoste sequente vias.
Applicor ignotis, fratrique elapsa, fretoque,
Quod tibi donavi perfide, littus emo.
Vrbem constitui: lateque patentia fixi
Mœnia, finitimis invidiosa locis.
Bella tument: bellis peregrina & femina tentor:
Vixque rudes portas urbis, & arma paro.
Mille procis placui: qui in me coiere, querentes
Nescio quem thalamis præposuisse suis.
Quid dubitas vinctam Gætulo tradere Iarbæ?
Præbuerim sceleri brachia nostra tuo.
Est etiam frater: cujus manus impia possit
Respergi nostro, sparsa cruore viri.
Pone Deos, & quæ tangendo sacra profanas:
Non bene cœlestes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus;
Pœnitet elapsos ignibus esse Deos.
Forsitan & gravidam Dido scelerate relinquas,
Parsque tui lateat corpore clausa meo.
Accedet fatis matris miserabilis infans,
Et nondum nati funeris auctor eris.
Cumque parente sua frater morietur Iuli:
Pœnaque connexos auferet una duos.
Sed jubet ire deus: vellem vetuisset adire,
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
Hoc duce nempe deo ventis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,

Hectore

Hectore si vivo quanta fuere, forent.
Non patrium Simoenta petis: sed Thybridis undas.
Nempe ut pervenias quo cupis, hospes eris.
Usque latet, refugitque tuas obstrusa carinas;
Vix tibi continget terra petita seni.
Hos populos potius in dotem, ambage remota,
Accipe, & advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem:
Inque loco regis sceptra sacrata tene.
Si tibi mens avida est belli, si quærit Iulus
Unde suo partus Marte triumphus eat;
Quem superet, ne quid desit, præbebimus hostem.
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modo, per patrem, fraternaque tela, sagittas,
Perque fugæ comites, Dardana sacra, Deos:
(Sic superent quoscunque tua de gente reportas,
Mars ferus & damni sit modus ille tui,
Ascaniusque suos feliciter impleat annos,
Et senis Anchisæ molliter ossa cubent.)
Parce precor domui, quæ se tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis, præter amasse, meum?
Non ego sum Phthia, magnisque oriunda Mycenis:
Nec steterant in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar.
Dum tua sit Dido, quidlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum frangentia littus:
Temporibus certis dantque negantque viam.
Cum dabit aura viam; præbebis carbasa ventis.
Nunc levis ejectam continet alga ratem.
Tempus ut observem manda mihi: certius ibis:
Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.
Et socii requiem poscunt: laniataque classis
Postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis, & si qua tibi debebimus ultra,
Pro spe conjugii, tempora parva peto.
Dum freta mitescunt, & amor dum temperat usum,
Fortiter edifcam tristia posse pati.
Sin minus, est animus nobis effundere vitam.
In me crudelis non potes esse diu.
Adspicias utinam quæ sit scribentis imago.
Scribimus. & gremio Troicus ensis adest:
Perque genas lacrymæ strictum labuntur in ensem:
Qui jam pro lacrymis sanguine tinctus erit.
Quam bene conveniunt fato tua munera nostro.
Instruis impensa nostra sepulcra brevi.
Nec mea nunc primum feriuntur pectora telo:
Ille locus sævi vulnus amoris habet.
Anna soror, soror Anna, meæ male conscia culpæ,
Iam dabis in cineres ultima dona meos,

Nec,

Nec, consumpta rogis, inscribar Elisa Sichæi.
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Præbuit Æneas & causam mortis, & ensem.
Ipsa sua Dido concidit usa manu.

Epist. VIII. HERMIONE ORESTI.

ALloquor Hermione, nuper fratremq; virumque:
Nunc fratrem. nomen conjugis alter habet.
Pyrrhus Achilleides animosus imagine patris,
Inclusam contra jusque piumque tenet,
Quod potui, renui, ne non invita tenerer;
Cetera femineæ non valuere manus.
Quid facis Æacide? non sum sine vindice, dixi:
Hæc tibi sub domino, Pyrrhe, puella suo est.
Surdior ille freto, clamantem nomen Orestis,
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid gravius capta Lacedæmone serva tulissem,
Si raperet Grajas barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexavit Achaia victrix,
Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
Injice non timidas in tua jura manus.
An, si quis rapiat stabulis armenta reclusis,
Arma feras? rapta conjuge lentus eris?
Sit socer exemplo, nuptæ repetitor ademtæ:
Cui pia militiæ causa puella fuit.
Si socer ignavus vacua stertisset in aula;
Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
Non tu mille rates sinuosaque vela parabis,
Nec numerum Danai militis: ipse veni.
Sic quoque eram repetenda tamen: nec turpe marito est
Aspera pro charo bella tulisse toro.
Quid? quod avus nobis idem Pelopeius Atreus?
Et si non esses vir mihi, frater eras.
Vir precor uxori, frater succurre sorori
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vita gravis auctor & annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
At pater Æacidæ promiserat inscius acti.
Plus quoque, qui prior est ordine, possit avus.
Quum tibi nubebam, nulli mea teda nocebat:
Si jungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori.
Succubuit telis præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero permittet amorem.
Proderit exemplo mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas gesserat olim
Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.

Ille

Ille licet patriis sine fine superbiat actis:
Et tu quæ referas, facta parentis habes.
Tantalides omneis, ipsumque regebat Achillem:
Hic pars militiæ: dux erat ille ducum. (tem:
Tu quoq; habes proavum Pelopem Pelopisq; paren-
Si melius numeres, à Iove quintus eris.
Nec virtute cares: arma invidiosa tulisti.
Sed tu quid faceres? induit illa pater.
Materia vellem fortis meliore fuisses:
Non lecta est operi, sed data causa tuo.
Hanc tamen implesti: juguloque Ægisthus aperto
Tecta cruentavit; quæ pater ante tuus.
Increpat Æacides, laudemque in crimina vertit.
Et tamen aspectus sustinet ille meos.
Rumpor: & ora mihi pariter cum mente tumescunt:
Pectoraque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quisquamne objecit Oresti?
Nec mihi sunt vires: nec ferus ensis adest.
Flere licet: flendo certe diffundimus iram:
Perque sinus lacrymæ fluminis instar eunt.
Has semper solas habeo, semperque profundo.
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fatum, quod nostros errat in annos:
Tantalides omnes apta rapina sumus.
Non ego fluminei referam mendacia cygni:
Nec querar in plumis delituisse Iovem.
Qua duo porrectus longe freta distinet Isthmos,
Vecta peregrinis Hippodameja rotis.
Castori Amyclæo & Amyclæo Polluci,
Reddita Mopsopia Tyndaris urbe soror.
Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite rapta,
Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini: memini tamen, omnia luctus,
Omnia solliciti plena timoris erant.
Flebat avus, flebatque soror fratresque gemelli:
Orabat superos Leda, suumque Iovem.
Ipsa ego non longos etiam nunc scissa capillos
Clamabam, Sine me, me sine mater abis?
Nam conjux aberat. ne non Pelopeia credar,
Ecce Neoptolemo præda parata fui.
Pelides utinam vitasset Apollinis arcus!
Damnaret nati facta proterva pater:
Nec quondam placuit, nec nunc placuisset Achilli,
Abducta viduum conjuge flere virum.
Quæ mea cœlesteis injuria fecit iniquos,
Quodve mihi miseræ sidus obesse querar?
Parva mea sine matre fui, pater arma ferebat:
Et, duo cum vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis mea mater in annis

Incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis,
Nec gremio sedi sarcina grata tuo.
Non cultus tibi cura mei: nec pacta marito
Intravi thalamos, matre parante, novos
Obvia prodieram reduci tibi (vera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat.
Et tamen esse Helenen, quod eras pulcherrima, sensi.
Ipsa requirebas, quæ tua nata foret.
Pars hæc una mihi conjux bene cessit Orestes:
Is quoque, ni pro se pugnet, ademtus erit.
Pyrrhus habet captam reduce & victore parente:
Et minus à nobis diruta Troja fuit.
Cum tamen altus equis Titan radiantibus instat;
Perfruor infelix liberiore malo.
Nox ubi me thalamis ululantem, & acerba gementem
Condidit, in mœsto procubuique toro;
Pro somno lacrymis oculi funguntur obortis:
Quaque licet fugio, sicut ab hoste, viro.
Sæpe malis stupeo: rerumque oblita, locique,
Ignara tetigi Scyria membra manu.
Vtque nefas sensi; male corpora tacta relinquo,
Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine, nomen Orestis
Exit: & errorem vocis, ut omen, amo.
Per genus infelix juro, generisque parentem,
Qui freta, qui terras, & sua regna quatit,
Per patris ossa tui, patrui mihi; quæ tibi debent,
Quod se sub tumulo fortiter ulta jacent;
Aut ego præmoriar, primoque extinguar in ævo,
Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

Epist. IX. DEIANIRA HERCVLI.

GRatulor Oechaliam titulis accedere nostris:
Victorem victæ succubuisse queror.
Fama Palasgiadas subito pervenit in urbes
Decolor, & factis inficianda tuis.
Quem nunquam Iuno, seriesque immensa laborum
Fregerit; huic Iolen imposuisse jugum.
Hoc velit Eurystheus, velit hoc germana Tonantis,
Lætaque sit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille venis: cui nox (si creditur) una
Non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
Plus tibi, quam Iuno, nocuit Venus. illa premendo
Sustulit: hæc humili sub pede colla tenet.
Respice vindicibus pacatum viribus orbem,
Qua latam Nereus cæruleus ambit humum.
Se tibi pax terræ, tibi se tota æquora debent.
Implesti

Implesti meritis solis utramque domum.
Quod te laturum est, cælum prius ipse tulisti.
Hercule supposito sidera fulsit Atlas.
Quid nisi notitia est misero quæsita pudori,
Si cumulas stupri facta priora nota?
Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
Cum tener in cunis jam Iove dignus eras?
Cœpisti melius quam desinis? ultima primis
Cedunt. dissimiles, hic vir, & ille puer.
Quem non mille feræ, quem non Sthenelcius hostis,
Non potuit Iuno vincere; vincit amor.
At bene nupta feror; quia nominor Herculis uxor,
Sitque socer, rapidis qui tonat altus equis.
Quam male inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor est, sed onus, species læsura ferentes.
Si qua voles apte nubere, nube pari.
Vir mihi semper abest, & conjuge notior hospes:
Monstraque, terribiles persequiturque feras.
Ipsa domo vidua, votis operata pudicis
Torqueor: infesto ne vir ab hoste cadat.
Inter serpentes, aprosque, avidosque leones
Iactor: & hæsuros cerno per ossa canes.
Me pecudum fibræ, simulacraque inania somni,
Omniaque arcana nocte petita movent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
Speque timor dubia, spesque timore cadit.
Mater abest: queriturque Deo placuisse potenti.
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystheus iræ Iunonis iniquæ
Sentitur nobis: iraque longa Deæ.
Hæc me ferre parum est: peregrinos addis amores:
Et mater de te quælibet esse potest.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus Ormeni nympha tuos.
Nec tibi crimen erunt Theutrantia turba sorores:
Quarum de populo nulla relicta tibi est.
Vna recens crimen referetur adultera nobis:
Vnde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
Mæander, toties qui terris errat in isdem,
Qui lapsas in se sæpe retorquet aquas;
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo:
Illo, cui cœlum sarcina parva fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
Et solidis gemmas apposuisse toris.
Nempe sub his animam pestis Nemeæa lacertis
Edidit. unde humerus tegmina lævus habet.
Ausus es hirsutos mitra redimire capillos.
Aptior Herculeæ populus alba comæ,

Nec

Nec te Mæonia lascivæ more puellæ
  Incingi zona dedecuisse pudet.
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
  Efferus humana qui dape pavit equos.
Si te vidisset cultu Busiris in isto;
  Huic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo:
  Ne pigeat molli succubuisse viro.
Mæonias inter calathum tenuisse puellas
  Diceris: & dominæ pertimuisse minas.
Non pudet, Alcide, victricem mille laborum
  Rasilibus calathis imposuisse manum:
Crassaque robusto deducis pollice fila,
  Æquaque formosæ pensa rependis heræ.
Ah quoties, digitis dum torques stamina duris,
  Prævalidæ fusos comminuere manus.
Crederis infelix, scuticæ tremefactus habenis,
  Ante pedes dominæ pertimuisse minas.
Eximiis pompis præconia summa triumphi,
  Factaque narrabas dissimulanda tibi.
Scilicet immaneis elisos faucibus hydros
  Infantem nuda dilacerasse manu:
Vt Tegæus aper cupressifero Erymantho
  Incubat, & vasto pondere lædit humum.
Non tibi Threiciis affixa penatibus ora,
  Non hominum pingues cæde tacentur equæ:
Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi
  Geryones: quamvis in tribus unus erat:
Inque canes totidem trunco digestus ab uno
  Cerberus, implicitis angue minante comis.
Quæque redundabat fecundo vulnere serpens
  Fertilis, & damnis ditior ipsa suis.
Quique inter lævumque latus, dextrumq. lacertum,
  Prægrave compressa fauce pependit onus.
Et male confisum pedibus, formaque bimembri,
  Pulsum Thessalicis agmen equestre jugis.
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu
  Dicere? num cultu lingua retenta silet?
Se quoque nympha tuis oneravit Iardanis armis,
  Et tulit è capto nota trophæa viro.
I nunc, tolle animos, & fortia facta recense.
  Quod tu non esses jure, vir illa fuit.
Qua tanto minor es quanto te, maxime rerum,
  Quam quos vicisti, vincere majus erat.
Illi procedit rerum mensura tuarum.
  Cede bonis: heres laudis amica tuæ est.
O pudor, hirsuti costis exuta leonis
  Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris, & nescis: non sunt spolia illa leonis,

Sed

Sed tua. tuque feræ victor es : illa tui.
Femina tela tulit Lernæis atra venenis,
Ferre gravem lana vix satis apta colum :
Instruxitque manum clava domitrice ferarum :
Vidit & in speculo conjugis arma sui.
Hæc tamen audieram : licuit non credere famæ,
En venit ad sensus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur advena pellex :
Nec mihi, quæ patior, dissimulare licet.
Non sinis averti. mediam captiva per urbem
Invitis oculis adspicienda venit.
Nec venit incultis captarum more capillis
Fortunam vultus fassa tegendo suos.
Ingreditur late multo spectabilis auro,
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo sublimis, ut Hercule victo
Oechaliam vivo stare parente putes.
Forsitan expulsa Ætolide Deianeira.
Nomine deposito pellicis, uxor erit.
Euritidos Ioles, atque insani Alcidæ
Turpia famosus corpora jungit Hymen.
Mens fugit admonitu, frigusque perambulat artus,
Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, sed me sine crimine amasti;
Ne pigeat, pugnæ bis tibi causa fui.
Cornua flens legit rapidis Achelous in undis,
Truncaque limosa tempora mersit aqua.
Semivir occubuit vi, Lerniferoque veneno
Nessus: & infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero ? scribenti nuncia venit
Fama, virum tunicæ labe perire meæ.
Hei mihi, quid feci ? quo me furor egit amantem ?
Impia quid dubitas Deianeira mori ?
An tuus in media conjux lacerabitur Oeta ?
Tu sceleris tanti causa, superstes eris ?
Et quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar ? conjugii mors mea pignus erit.
Tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem :
Impia quid dubitas Deianeira mori ?
Heu devota domus: solio sedet Agrius alto:
Oenea desertum longa senecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris :
Alter fatali vivus in igne fuit :
Exegit ferrum sua per præcordia mater:
Impia quid dubitas Deianeira mori ?
Deprecor hoc unum per jura sacerrima lecti :
Ne videar thalamis insidiata tuis.
Nessus, ut est avidum percussus arundine pectus;
Hic dixit vires sanguis amoris habet.

Illita Nesseo misi tibi texta veneno.
  Impia quid dubitas Deïaneira mori?
Iamque vale, seniorque pater, germanaque Gorge,
  Et patria, & patriæ frater ademte meæ.
Tu quoque lux oculis hodierna novissima nostris,
  Vtque (sed ô possis) & puer Hylle vale.

Epist. X. ARIADNE THESEO.

Mitius inveni quam te genus omne ferarum:
  Credita non ulli, quam tibi, pejus eram.
Quæ legis, ex illo Theseu tibi littore mitto,
  Vnde tuam sine me vela tulere ratem:
In quo me somnusque meus male prodidit, & tu,
  Prô facinus, somnis insidiate meis.
Tempus erat; vitrea quo primum terra pruina
  Spargitur, & tectæ fronde queruntur aves;
Incertum, vigilans an somno languida, movi
  Thesea prensuras semisopita manus.
Nullus erat: referoque manus, iterumque retento,
  Perque torum moveo brachia: nullus erat.
Excussere metus somnum. conterrita surgo.
  Membraque sunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis sonuerunt pectora palmis:
  Vtque erat à somno turbida, rapta coma est.
Luna fuit. specto, si quid, nisi littora, cernam.
  Quod videant oculi, nil, nisi littus, habent.
Nunc huc, nunc illuc, & utroque, sine ordine curro;
  Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore Theseu,
  Reddebant nomen concava saxa tuum:
Et quoties ego te, toties locus ipse vocabat.
  Ille locus miseræ ferre volebat opem.
Mons fuit: apparent frutices in vertice rari:
  Nunc scopulis raucis pendet adesus aquis.
Ascendo: vires animus dabat. atque ita late
  Æquora prospectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque sum crudelibus usa)
  Vidi præcipiti carbasa tensa noto.
Aut vidi: aut certe, quia me vidisse putavi,
  Frigidior glacie semianimisque fui.
Nec languere diu patitur dolor. excitor illo,
  Excitor: & summa Thesea voce voco.
Quo fugis? exclamo: scelerate revertere Theseu.
  Flecte ratem: numerum non habet illa suum.
Hoc ego, quod voci deerat, plangore replebam.
  Verbera cum verbis mista fuere meis.
Si non audires, ut saltem cernere posses,
  Iactatæ late signa dedere manus.
Candidaque imposui longæ velamina virgæ,
Scilt-

Scilicet oblitos admonitura mei.
Iamque oculis ereptus eras. tunc denique flevi.
Torpuerant molles ante dolore genæ.
Quid potius facerent, quam me mea lumina flerent,
Postquam desierant vela videre tua?
Aut ego diffusis erravi sola capillis,
Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo:
Aut mare prospiciens in saxo frigida, sedi:
Quamque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos:
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quæ possum, pro te vestigia tango:
Strataque quæ membris intepuere tuis.
Incumbo: lacrymisque toro manante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo: redde duos.
Venimus huc ambo: cur non discedimus ambo?
Perfide pars nostri lectule major ubi est?
Quid faciam? qua sola ferar? vacat insula cultu.
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare. navita nusquam est:
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitesque mihi, ventosque, ratemque;
Quid sequar? accessus terra paterna negat.
Vt rate felici pacata per æquora labar,
Temperet ut ventos Æolus; exul ero.
Non ego te Crete centum digesta per urbes
Aspiciam, puero cognita terra Iovi.
Nam pater, & tellus justo regnata parenti,
Prodita sunt facto nomina chara meo.
Cum tibi, ne victus tecto morerere recurvo;
Quæ regerent passus, pro duce fila dedi.
Tu mihi dicebas, Per ego ipsa pericula juro:
Te fore, dum nostrum vivet uterque, meam.
Vivimus: & non sum Theseu tua. si modo vivit
Femina, perjuri fraude sepulta viri.
Me quoque, qua fratrem, mactasses, improbe, clava.
Esset, quam dederas, morte soluta fides.
Nunc ego non tantum, quæ sum passura, recordor,
Sed quæcunque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Morsque minus pœnæ, quam mora mortis habet.
Iam jam venturos aut hac, aut suspicor illac,
Qui lanient avido viscera dente, lupos.
Forsitan & fulvos tellus alit ista leones:
Quis scit, an hæc sævas insula tigres habet?
Et freta dicuntur magnos expellere phocas:
Quis vetat & gladios per latus ire meum?
Tantum ne religer dura captiva catena:
Neve traham serva grandia pensa manu:

Cui pater est Minos, cui mater filia Phœbi:
  Quodque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras, porrectaque littora vidi;
  Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.
Cœlum restabat: timeo simulacra deorum.
  Destituor rapidis præda cibusque feris.
Sive colunt habitantque vir, diffidimus illis.
  Externos didici læsa timere viros.
Viveret Androgeos utinam: nec facta luisses
  Impia funeribus Cecropi terra tuis.
Nec tua mactasset nodoso stipite Theseu
  Ardua parte virum dextera, parte bovem.
Nec tibi, quæ reditus monstrarent, fila dedissem:
  Fila per adductas sæpe recepta manus.
Non equidem miror, si stat victoria tecum,
  Strataque Cretæam bellua stravit humum.
Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
  Vt te non tegeres, pectore tutus eras.
Illuc tu silices, illuc adamanta tulisti:
  Illic qui silices Thesea vincat, habes.
Crudeles somni, quid me tenuistis inertem?
  At semel æterna nocte premenda fui.
Vos quoque, crudeles venti, nimiumque parati;
  Flaminaque in lacrymas officiosa meas:
Dextera crudelis, quæ me, fratremque necavit:
  Et data poscenti nomen inane fides.
In me jurarunt somnus, ventusque, fidesque.
  Prodita sum caussis una puella tribus.
Ergo ego nec matris lacrymas moritura videbo:
  Nec, mea qui digitis lumina condat, erit!
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras:
  Nec positos artus unget amica manus.
Ossa superstabunt volucres inhumata marinæ.
  Hæc sunt officiis digna sepulcra meis.
Ibis Cecropios portus: patriaque receptus
  Cum steteris turbæ celsus honore tuæ,
Et bene narratis letum taurique, virique,
  Sectaque per dubias saxea tecta vias;
Me quoque narrato solam tellure relictam.
  Non ego sum titulis surripienda tuis.
Nec pater est Ægeus: nec tu Pittheidos Æthræ
  Filius. auctores saxa, fretumque, tui.
Dii facerent, ut me summa de puppe videres.
  Movisset vultus mœsta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, sed qua potes, aspice mente
  Hærentem scopulo, quem vaga pulsat aqua.
Aspice demissos lugentis more capillos:
  Et tunicas lacrymis, sicut ab imbre, graveis.
Corpus, ut impulsæ segetes Aquilonibus, horret:
Litte-

Litteraque articulo pressa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam male cessit, adoro.
Debita sit facto gratia nulla meo.
Sed nec pœna quidem. si non ego causa salutis,
Non tamen est, cur tu sis mihi causa necis.
Has tibi, plangendo lugubria pectora lassas,
Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui superant, ostendo mœsta capillos.
Per lacrymas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem Theseu; versoque relabere vento:
Si prius occidero, tu tamen ossa feres.

Epist. XI. CANACE MACAREO.

SI qua tamen cæcis errabunt scripta lituris;
Oblitus à dominæ cæde libellus erit.
Dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum,
Et jacet in gremio charta soluta meo.
Hæc est Æolidos fratri scribentis imago:
Sic videor duro posse placere patri.
Ipse necis cuperem nostræ spectator adesset,
Auctorisque oculis exigeretur opus.
Vt ferus est, multoque suis truculentior Euris:
Spectaret siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid cum sævis vivere ventis:
Ingenio populi convenit ille sui.
Ille Noto, Zephyroque, & Sithonio Aquiloni
Imperat, & pennis Eure proterve tuis.
Imperat heu ventis, tumidæ non imperat iræ:
Possidet & vitiis regna minora suis.
Quid juvat admotam per avorum nomina cœlo
Inter cognatos posse referre Iovem?
Num minus infestum funebria munera ferrum
Fœminea teneo, non mea tela, manu?
O utinam Macareu, quæ nos commisit in unum,
Venisset leto serior hora meo!
Cur unquam plus me frater, quam frater, amasti?
Et tibi non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui: qualemque audire solebam,
Nescio quem sensi corde repente Deum.
Fugerat ore color: macies adduxerat artus:
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec somni faciles, & nox erat annua nobis:
Et gemitum nullo læsa dolore dabam.
Nec cur hoc facerem, poteram mihi reddere causam:
Nec noram, quid amans esset: at illud eram.
Prima malum nutrix animo præsensit anili:
Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui: gremioque pudor dejecit ocellos.
Hæc satis in tacita signa fatentis erant.

Iamque tumescebant vitiati pondera ventris,
  Ægraque furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
  Attulit, audaci supposuitque manu?
Vt penitus nostris (hoc te celavimus unum)
  Visceribus crescens excuteretur onus.
At nimium vivax admotis restitit infans
  Artibus, & tectus tutus ab hoste fuit.
Iam novies erat orta soror pulcherrima Phœbi:
  Denaque luciferos Luna premebat equos:
Nescia quæ faceret subitos mihi causa dolores,
  Et rudis ad partus, & nova miles eram.
Nec tenui vocem. quid (ait) tua crimina prodis?
  Oraque clamantis conscia pressit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit:
  Sed timor, & nutrix, & pudor ipse, vetant.
Continuo gemitus, elapsaque verba reprendo:
  Et cogor lacrymas combibere ipsa meas.
Mors erat ante oculos, & opem Lucina negabat:
  Et grave, si morerer, mors quoque crimen erat.
Quum superincumbens, scissa tunicaque, comaque,
  Pressa refovisti pectora nostra tuis.
Et mihi, vive soror, soror ô carissima, dixti,
  Vive: nec unius corpore perde duos.
Spes bona det vires: fratri nam nupta futura es.
  Illius, de quo mater es, uxor eris.
Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi:
  Et positum est uteri crimen onusque mei.
Quid tibi grataris? media sedet Æolus aula:
  Crimina sunt oculis surripienda patris.
Frondibus infantem, ramisque albentis olivæ,
  Et levibus vittis sedula celat anus:
Fictaque sacra facit, dicitque precantia verba:
  Dat populus sacris; dat pater ipse viam.
Iam prope limen erat: patrias vagitus ad aures
  Venit: & indicio proditur ille suo.
Eripit infantem, mentitaque sacra revelat
  Æolus. insana regia voce sonat.
Vt mare fit tremulum, tenui cum stringitur aura:
  Vt quatitur tepido fraxina virga Noto;
Sic mea vibrari pallentia membra videres.
  Quassus ab imposito corpore lectus erat.
Irruit: & nostrum vulgat clamore pudorem,
  Et vix à misero continet ore manus.
Ipsa nihil præter lacrymas, pudibunda profudi:
  Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Iamque dari parvum, canibusque, avibusq; nepotem
  Iusserat: in solis destituique locis.
Vagitus dedit ille miser: sensisse putares:

Qua-

Quaque suum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuisse?
(Nam potes ex animo colligere ipse tuo)
Cum mea me coram sylvas inimicus in altas
Viscera montanis ferret edenda lupis.
Exierat thalamo. tunc demum pectora planxi:
Contigit inque meas unguibus ire genas.
Interea patrius vultu mœrente satelles
Venit, & indignos edidit ore sonos:
Æolus hunc ensem mittit tibi: tradidit ensem:
Et jubet ex merito scire quid iste velit.
Scimus: & utemur violento fortiter ense:
Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus genitor connubia donas?
Hac tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces, Hymenæe, maritas:
Et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Erinnyes atræ:
Vt meus ex illo luceat igne rogus.
Nubite felices Parca meliore, sorores:
Admissi memores sed tamen este mei.
Quid puer admisit tam paucis editus horis?
Quo læsit facto, vix bene natus, avum?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur.
Ah miser admisso plectitur ille meo.
Nate dolor matris, rapidarum præda ferarum,
Hei mihi natali dilacerate tuo,
Nate parum fausti miserabile pignus amoris,
Hæc tibi prima dies, hæc tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lacrymis perfundere justis,
In tua nec tonsas ferre sepulcra comas.
Non super incubui: non oscula frigida carpsi.
Diripiunt avidæ viscera nostra feræ.
Ipsa quoque infantis cum vulnere persequar umbras:
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen ô frustra miseræ sperate sorori,
Sparsa precor nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, socioque impone sepulchro,
Vrnaque nos habeat, quamlibet arcta, duos.
Vive memor nostri, lacrymasque in funere funde:
Neve reformida corpus amantis amans.
Tu (rogo) projectæ nimium mandata sororis
Perfer. mandatis perfruar ipsa patris.

Epist. XII. MEDEA IASONI.

VT tibi Colchorum, memini, regina vacavi,
Ars mea, cum peteres, ut tibi ferret opem;
Tunc, quæ dispensant mortalia fata sorores,
Debuerant fusos evoluisse meos.

Tunc potui Medea mori bene. quicquid ab illo
Produxi vitæ tempore, pœna fuit.
Hei mihi, cur unquam juvenilibus acta lacertis
Phryxæam petiit Pelias arbor ovem?
Cur unquam Colchi Magnétida vidimus Argo,
Turbaque Phasiacam Graja bibistis aquam?
Cur mihi plus æquo flavi placuere capilli,
Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
At (semel in nostras quoniam nova puppis arenas
Venerat, audaces attuleratque viros)
Isset anhelatos non præmedicatus in ignes
Immemor Æsonides, oraque adunca boum.
Semina jecisset; totidem sumsisset & hostes:
Ut caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum scelerate perisset!
Demta forent capiti quam mala multa meo!
Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas.
Hac fruar: hæc de te gaudia sola feram.
Iussus inexpertam Colchos advertere puppim.
Intrasti patriæ regna beata meæ.
Hoc illic Medea fui, nova nupta quod hic est.
Quam pater est illi, tam mihi dives erat.
Hic Ephyreu bimarem: Scythia tenus ille nivosa
Omne tenet, Ponti qua plaga læva jacet.
Accipit hospitio juvenes pater Æta Pelasgos,
Et premitis pictos corpora Graja toros.
Tunc ego te vidi: tunc cœpi scire quis esses.
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Ut vidi, ut perii: nec notis ignibus arsi,
Ardet ut ad magnos pinea teda deos.
Et formosus eras, & me mea fata trahebant.
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide sensisti: quis enim bene celat amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.
Dixerat interea tibi rex: ut dura ferorum
Insolito premeres vomere colla boum.
Martis erant tauri plus, quam per cornua, sævi:
Quorum terribilis spiritus ignis erat.
Ære pedes solidi, prætentaque naribus æra:
Nigra per afflatus hæc quoque facta suos.
Semina præterea populos genitura juberis
Spargere devota lata per arva manu,
Qui peterent natis secum tua corpora telis.
Illa erat agricolæ messis iniqua suo.
Lumina custodis succumbere nescia somno
Ultimus est aliqua decipere arte labor.
Dixerat Æetes. mœsti consurgitis omnes;
Mensaque purpureos deserit alta toros.
Quam tibi tunc longe regnum dotale Creusæ,

Et

Et focer, & magni nata Creontis erat!
Triftis abis. oculis abeuntem profequor udis:
Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Vt pofitum thalamo tetigi male faucia lectum;
Acta eft per lacrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos taurique meos, fegetesque nefandæ,
Ante meos oculos pervigil anguis erat. (rem.
Hinc amor, hinc timor eft. ipfum timor auget amo-
Mane erat, & thalamo chara recepta foror.
Disjectamque comas, averfaque in ora jacentem,
Invenit: & lacrymis omnia plena meis.
Orat opem Minys (petit altera, & altera habebit)
Æfonio juveni, quod rogat illa, damus.
Eft nemus, & piceis, & frondibus ilicis atrum;
Vix illuc radiis Solis adire licet.
Sunt in eo (fuerant certe) delubra Dianæ:
Aurea barbarica ftat dea facta manu.
Nefcio an exciderint mecum loca. venimus ambo,
Orfus es infido fic prior ore loqui.
Ius tibi & arbitrium noftræ fortuna falutis
Tradidit: inque tua eft vitaque morfque manu.
Perdere poffe fat eft, fi quem juvat ifta poteftas:
Sed tibi fervatus gloria major ero.
Per mala noftra precor, quorum potes effe levamen,
Per genus, & numen cuncta videntis avi,
Per triplices vultus, arcanaque facra Dianæ:
Et fi forte aliquos gens habet ifta deos;
O virgo miferere mei: miferere meorum:
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quod fi forte virum non dedignare Pelafgum,
(Sed mihi tam faciles unde deosque meos?)
Spiritus ante meus tenues vanefcat in auras,
Quam thalamo, nifi tu, nupta fit ulla meo.
Confcia fit Iuno facris præfecta maritis,
Et dea, marmorea cujus in æde fumus.
Hæc animum, & quota pars horum movere puellæ
Simplicis: & dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lacrymas. an & eft pars fraudis in illis?
Sic cito fum verbis capta puella tuis.
Iungis & æripedes in adufto corpore tauros,
Et folidam juffo vomere findis humum.
Arva venenatis pro femine dentibus imples:
Nafcitur & gladios fcutaque miles habens.
Ipfa ego, quæ dederam medicamina, pallida fedi,
Cum vidi fubitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ (facinus miferabile) fratres
In fe conftrictas conferuere manus.
Pervigil ecce draco fquammis crepitantibus horrens
Sibilat, & torto pectore verrit humum.

Dotis opes ubi erant? ubi erat tunc regia conjux?
Quique maris gemini distinet Isthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens;
Flammea subduxi medicato lumina somno:
Et tibi quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus est genitor: regnum, patriamque reliqui.
Munus in exilio quodlibet esse tuli.
Virginitas facta est peregrini præda latronis:
Optima cum chara matre relicta soror.
An nonte fugiens sine me, germane, reliqui.
Deficit hoc uno littera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, non audet scribere dextra.
Sic ego, sed tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago femina, jamque nocens.
Numen ubi est? ubi di? meritas subeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compressos utinam Symplegades elisissent,
Nostraque adhærerent ossibus ossa tuis.
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos.
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quæque vomit totidem fluctus, totidemque resorbet,
Nos quoque Trinacriæ supposuisset aquæ.
Sospes ad Hemonias victorque reverteris urbes.
Ponitur ad patrios aurea lana deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes,
Cæsaque virginea membra paterna manu?
Vt culpent alii, tibi me laudare necesse est,
Pro quo sum toties esse coacta nocens.
Ausus es ô (justo desunt sua verba dolori)
Ausus es, Æsonia, dicere, cede domo.
Iussa domo cessi, natis comitata duobus,
Et, qui me sequitur semper, amore tui.
Vt subito nostras Hymen cantatus ad aures
Venit, & accenso lampades igne micant,
Tibiaque effudit socialia carmina vobis,
At mihi funesta flebiliora tuba;
Pertimui: nec adhuc tantum scelus esse putabam:
Sed tamen in toto pectore frigus erat. (tant.
Turba ruunt: & Hymen clamant: Hymenæe frequen-
Quo propior vox est: hoc mihi pejus erat.
Diversi flebant servi, lacrymasque tegebant.
Quis vellet tanti nuncius esse mali?
Me quoque quidquid erat potius nescire juvabat:
Sed tanquam scirent, mens mea tristis erat.
Cum minor è pueris, jussus, studioque videndi,
Constitit ad geminæ limina prima foris:
Hinc mihi, mater abi, pompam pater, inquit, Iason
Ducit;

Ducit: & adjunctos aureus urget equos.
Protinus abscissa planxi mea pectora veste:
Tuta nec à digitis ora fuere meis.
Ire animus mediæ suadebat in agmina turbæ,
Raptaque compositis demere serta comis.
Vix me continui, quin sic laniata capillos
Clamarem, Meus est: injiceremque manus.
Læse pater gaude: Colchi gaudete relicti:
Inferias umbræ fratris habete mei.
Deseror (amissis regno, patriaque, domoque)
Conjuge: qui nobis omnia solus erat.
Serpentes igitur potui, taurosque furenteis;
Vnum non potui perdomuisse virum.
Quæque feros repuli doctis medicatibus ignes,
Non valeo flammas effugere ipsa meas.
Ipsi me cantus, herbæque, artesque relinquunt.
Nil Dea, nil Hecates sacra potentis agunt.
Non mihi grata dies: noctes vigilantur amaræ:
Nec tener in misero pectore somnus adest.
Quæ me non possum, potui sopire draconem.
Vtilior cuivis, quam mihi, cura mea est.
Quos ego servavi, pellex amplectitur artus:
Et nostri fructus illa laboris habet.
Forsitan & stultæ dum te jactare maritæ
Quæris, & injustis auribus apta loqui;
In faciem, moresque meos nova crimina fingis.
Rideat, & vitiis læta sit illa meis.
Rideat: & Tyrio jaceat sublimis in ostro;
Flebit: & ardores vincet adusta meos.
Dum ferrum, flammæque aderunt, succusque veneni;
Hostis Medeæ nullus inultus erit.
Quod si forte preces præcordia ferrea tangunt;
Nunc animis audi verba minora meis.
Nam tibi sum supplex, quod tu mihi sæpe fuisti:
Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
Si tibi sum vilis, communes respice natos.
Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimium similes tibi sunt: & imagine tangor:
Et quoties video, lumina nostra madent.
Per superos oro, per avitæ lumina flammæ,
Per meritum, & natos, pignora nostra, duos:
Redde torum: pro quo tot res insana reliqui.
Adde fidem dictis: auxiliumque refer.
Non ego te imploro contra taurosque virosque:
Vtque tua serpens victa quiescat ope.
Te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti:
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quæris: campo numeravimus illo,
Qui tibi laturo vellus, arandus erat.

Aureus

Aureus ille Aries villo spectabilis aureo,
Dos mea: quam, dicam si tibi, Redde, neges.
Dos mea, tu sospes: dos est mea, Graja juventus.
I nunc, Sisyphias improbe confer opes.
Quod vivis, quod habes nuptam, socerumque potentem;
Hoc ipsum, ingratus quod potes esse, meum est.
Quos equidem actutum. sed quid prædicere pœnam
Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quod feret ira, sequar. facti fortasse pigebit.
Et piget infido consuluisse viro.
Viderit ista Deus, qui nunc mea pectora versat:
Nescio quid certe mens mea majus agit.

Epist. XIII. LAODAMEIA PROTES.

Mittit, & optat amans quo mittitur ire, salutem,
Æmonis Æmonio Laodameja viro.
Aulide te fama est vento retinente morari.
Ah me cum fugeres, hic ubi ventus erat?
Tunc freta debuerant vestris obsistere remis:
Illud erat sævis utile tempus aquis.
Oscula plura viro, mandataque plura dedissem:
Et sunt quæ volui dicere multa tibi.
Raptus es hinc præceps: &, qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus: non aptus amanti.
Solvor ab amplexu Protesilae tuo:
Linguaque mandatis verba imperfecta reliquit.
Vix illud potui dicere triste, Vale.
Incubuit Boreas, arreptaque vela tetendit.
Iamque meus longe Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare juvabat,
Sumque tuos oculos usque secuta meis.
Vt te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuere meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi.
Et, quod spectarem, nil nisi pontus erat:
Lux quoque tecum abiit: tenebrisq; exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandævus Acastus,
Vix mater gelida mœsta refecit aqua.
Officium fecere pium, sed inutile nobis.
Indignor miseræ non licuisse mori.
Vtque animus rediit, pariter rediere dolores;
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura est præbere capillos;
Nec libet aurata corpora veste tegi.
Vt quas pampinea tetigisse bicorniger hasta
Creditur, huc illuc, qua furor egit, eo.
Conveniunt matres Phylaceides, & mihi clamant.

Indue regales Laodameja finus.
Scilicet ipfa geram faturatas murice veftes:
Bella fub Iliacis mœnibus ille geret:
Ipfa comas pectam: galea caput ille premetur:
Ipfa novas veftes: dura vir arma feret.
Quo poffum fqualore, tuos imitata labores
Dicar: & hæc belli tempora triftis agam.
Dux Pari Priamide, damno formofe tuorum,
Tam fis hoftis iners, quam malus hofpes eras.
Aut te Tænariæ faciem culpaffe maritæ:
Aut illi vellem difplicuiffe tuam.
Tu, qui pro rapta nimium, Menelae laboras,
Hei mihi quam multis flebilis ultor eris!
Di precor à nobis omen removete finiftrum,
Et fua det reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo: quotiefque fubit miferabile bellum,
More nivis lacrymæ Sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoifque, & Xanthus, & Ida
Nomina funt ipfo pæne timenda fono.
Nec rapere aufurus, nifi fe defendere poffet:
Hofpes erat: vires noverat ille fuas.
Venerat, ut fama eft, multo fpectabilis auro,
Quique fuo Phrygias corpore ferret opes:
Claffe, virifque potens, per quæ fera bella geruntur:
Et fequitur regni pars quota quemque fui.
His ego te victam confors Ledæa gemellis
Sufpicor: hæc Danais poffe nocere puto.
Hectora nefcio quem timeo: Paris Hectora dixit
Ferrea fanguinea bella movere manu.
Hectora, quifquis is eft, fi fum tibi chara, caveto.
Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitaris, alios vitare memento:
Et multos illic Hectoras effe puta.
Et facito, ut dicas, quoties pugnare parabis:
Parcere me juffit Laodameja fibi.
Si cadere Argolico fas eft fub milite Trojam,
Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet, & adverfos tendat Menelaus in hoftes,
Ut rapiat Paridi, quam Paris ante fibi.
Irruat: & caufa quem vincit, vincat & armis.
Hoftibus è mediis nupta petenda viro eft.
Caufa tua eft difpar: tu tantum vivere pugna,
Inque pios dominæ poffe redire finus.
Parcite Dardanidæ de tot (precor) hoftibus, uni:
Ne meus ex illo corpore fanguis erat.
Non eft, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sævaque in oppofitos pectora ferre viros.
Fortius ille poteft, multo qui pugnat amore:
Bella gerant alii, Protefilaus amet.

Hunc

Hunc (fateor) volui revocare: animusque ferebat.
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cum foribus velles ad Trojam exire paternis,
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Vt vidi, ingemui: tacitoque in pectore dixi:
Signa reversuri sint precor ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
Qui primus Danaum Troada tanget humum.
Infelix, quæ prima virum lugebit ademtum.
Di faciant, ne tu strenuus esse velis.
Inter mille rates tua sit millesima puppis,
Iamque fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoque præmoneo: de nave novissimus exi.
Non est, quo properes, terra paterna tibi.
Cum venies, veloque move, remoque carinam,
Inque tuo celerem littore siste gradum.
Sive latet Phœbus, seu terris altior extat;
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis.
Nocte tamen quam luce magis. nox grata puellis:
Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces cœlibe somnos.
Dum careo veris, gaudia falsa juvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior somno: simulacraque noctis adoro.
Nulla caret fumo Thessalis ara meo.
Tura damus, lacrymasq; super: quæ sparsa relucent,
Vt solet effuso surgere flamma mero.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis,
Languida lætitia solvar ab ipsa mea?
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno
Militiæ referas splendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes, quamvis audire juvabit;
Multa tamen rapies oscula: multa dabis.
Semper in his apte narrantis verba resistunt.
Promptior est dulci lingua referre mora.
Sed cum Troja subit, subeunt ventique fretumque,
Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
Me movet; invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patria pelago vela vetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad urbem.
Quo ruitis? vestras quisque redite domos.
Quo ruitis Danai? ventos audite vetantes.
Non subiti casus: numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum

Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego revoco hæc? omen revocantis abesto,
Blandaque compositas aura secundet aquas.
Troadas invideo. quæ sic lacrymosa suorum
Funera conspicient: nec procul hostis erit.
Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaraque arma dabit.
Arma dabit: dumque arma dabit, simul oscula sumet.
Hoc genus officii dulce duobus erit.
Producetque virum: dabit & mandata reverti,
Et dicet, Referas ista face arma Iovi.
Ille ferens dominæ mandata recentia secum,
Pugnabit caute: respicietque domum.
Exuet & reduci clypeum galeamque resolvet,
Excipietque suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertæ: nos anxius, omnia cogit,
Quæ possunt fieri, facta putare, timor.
Dum tamen arma geris diverso miles in orbe,
Quæ referat vultus est mihi cera tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus. amplexus accipit illa meos.
Crede mihi plus est, quam quod videatur, imago.
Adde sonum ceræ, Protesilaus erit.
Hanc specto, teneoque sinu pro conjuge vero:
Et tamquam possit verba referre, queror.
Per reditus corpusque tuum, mea numina, juro,
Perque pares animi conjugiique faces,
Perque, quod ut videam canis albere capillis,
Quod tecum possis ipse referre caput;
Me tibi venturam comitem, quocunque vocaris:
Sive, quod heu timeo, sive superstes eris.
Vltima mandato claudetur epistola parvo:
Sit tibi cura mei, sit tibi cura tui.

Epist. XIV. HYPERMNEST. LYNCEO.

Mittit Hypermnestra de tot modo fratribus uni:
Cætera nuptarum crimine turba jacet.
Clausa domo teneor, gravibusque coërcita vinclis.
Est mihi supplicii causa, fuisse piam.
Quod manus extimuit jugulo demittere ferrum,
Sum rea. laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream præstat, quam sic placuisse parenti.
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater igne licet, quem non violavimus, urat,
Quæque aderant sacris, tendat in ora faces.
Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, ense,
Vt qua non cecidit vir nece, nupta cadat;
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora,
Efficiet non est, quam piget esse piam.

Pœni-

Pœniteat sceleris Danaum sævasque sorores.
Hic solet eventus facta nefanda sequi.
Cor pavet admonitu temeratæ sanguine noctis,
Et subitus dextræ præpedit ossa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti;
Scribere de facta non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar. modo facta crepuscula terris;
Vltima pars lucis, primaque noctis erat.
Ducimur Inachides magni sub tecta Pelasgi,
Et socer armatas accipit ipse nurus.
Vndique collucent præcinctæ lampades auro.
Dantur in invitos impia thura focos.
Vulgus Hymen Hymenæe vocant. fugit ille vocantes.
Ipsa Iovis conjux cessit ab urbe sua.
Ecce mero dubii comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas impediente comas,
In thalamos læti, thalamos sua busta, feruntur:
Stratáque corporibus funere digna premunt.
Iamque cibo, vinoque graves, somnoque jacebant,
Securumque quies alta per Argos erat:
Circum me gemitus morientum audire videbar:
Et tamen audieram: quodque verebar, erat.
Sanguis abit; mentemque calor corpusque reliquit;
Inque novo jacui frigida facta toro.
Vtque levi Zephyro graciles vibrantur aristæ,
Frigida populeas ut quatit aura comas;
Aut sic, aut etiam tremui magis, ipse jacebas:
Quæque tibi dederant vina, soporis erant.
Excussere metum violenti jussa parentis.
Erigor: & capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquor. ter acutum sustulit ensem;
Ter male sublato decidit ense manus.
At rursus, monitis jussuque coacta parentis,
Admovi jugulo tela paterna tuo.
Sed timor & pietas crudelibus obstitit ausis;
Castaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba sono:
Sævus Hypermnestre pater est tibi. jussa parentis
Effice: germanis sit comes iste suis.
Fœmina sum, & virgo; natura mitis, & annis;
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age; dumque jacet fortes imitare sorores.
Credibile est cæsos omnibus esse viros.
Si manus hæc aliquam posset committere cædem;
Morte foret dominæ sanguinolenta suæ.
Quid meruere necem patruelia regna tenendo,
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsæ?

Quo

Quo mihi commisso non licet esse piam?
Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana colusque meis. (tur.
Hæc ego. dumq; queror, lacrymæ sua verba sequuu-
Deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, sopitaque brachia jactas;
Pæne manus telo saucia facta tua est.
Iamq; patrem, famulosque patris, lucemq; timebam.
Expulerant somnos hæc mea dicta tuos:
Surge age Belide de tot modo fratribus unus:
Nox tibi, ni properes, ista perennis erit:
Territus exurgis: fugit omnis inertia somni.
Aspicis in timida fortia tela manu.
Quærenti causam, Dum nox finit, effuge dixi.
Dum nox atra finit, tu fugis: ipsa moror.
Mane erat, & Danaus generos in cæde jacentes
Dinumerat. summæ criminis unus abes.
Fert male cognatæ jacturam mortis in uno,
Et queritur factum sanguinis esse parum.
Abstrahor à patriis manibus: raptamque capillis
(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex illo Iunonia permanet ira;
Quo bos ex homine est, ex bove facta dea.
Ah satis est pœnæ teneram mugisse puellam;
Nec modo formosam posse placere Iovi.
Astitit in ripa liquidi nova vacca parentis.
Cornuaque in patriis non sua vidit aquis.
Et conata queri, mugitus edidit ore:
Territaque est forma, territa voce sua.
Quid fugis infelix? quid te miraris in unda?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Ipsa Iovis magni pellex, metuenda sorori,
Fronde levas nimiam cespitibusque famem.
Fonte bibis, spectasque tuam stupefacta figuram:
Et ne te feriant, quæ geris, arma times.
Quæque modo, ut posset etiam Iove digna videri,
Dives eras, nuda nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataque flumina curris.
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi causa fugæ? quid Io freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi quo properas? eadem sequerisque fugisque.
Tu tibi dux comiti: tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus demissus in æquor
Exuit insanæ pellicis ora bovis.
Vltima quid referam, quorum mihi cana senectus
Auctor? dant anni quod querar ecce mei.
Bella pater patruusque gerunt: regnoque, domoque
Pellimur, ejectas ultimus orbis habet.

Ille ferox, solus solio sceptrisque potitur:
 Cum sene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrum populo pars exiguissima restat.
 Quique dati leto, quæque dedere, fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores.
 Accipiat lacrymas utraque turba meas.
En ego, quod vivis, pœnæ cruciauda reservor.
 Quid fiet fonti, cum rea laudis agar?
Et consanguineæ quondam centesima turbæ
 Infelix uno fratre manente cadam.
At tua, si qua piæ remanet tibi cura sororis,
 Quæque tibi tribui munera, dignus habes;
Vel fer opem: vel dede neci. defunctaque vita
 Corpora, furtivis insuper adde rogis.
Et sepeli lacrymis perfusa fidelibus ossa:
 Scriptaque sint titulo nostra sepulcra brevi.
Exul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum,
 Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet. sed pondere lassa catenæ
 Est manus: & vires subtrahit ipse timor.

Epist. XV. SAPPHO PHAONI.

ECquid, ut aspecta est studiosæ littera dextræ,
 Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses autoris nomina Sapphus,
 Hoc breve nescires unde movetur opus?
Forsitan & quare mea sint alterna requiris
 Carmina; cum lyricis sim magis apta modis:
Flendus amor meus est: elegeia flebile carmen.
 Non facit ad lacrymas barbitos ulla meas.
Vror, ut indomitis ignem exercentibus Euris,
 Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat diversa Tiphoidos Ætnæ.
 Me calor Ætnæo non minor igne tenet.
Nec mihi, dispositis quæ jungam carmina nervis,
 Proveniunt. vacuæ carmina mentis opus.
Nec me Pyrrhiades, Methymniadesve puellæ,
 Nec me Lesbiadum cætera turba juvant.
Vilis Amythone, vilis mihi candida Cydno:
 Nec oculis grata est Atthis, ut ante, meis.
Atque aliæ centum, quas non sine crimine amavi.
 Improbe, multarum quod fuit, unus habes.
Est in te facies, sunt apti lusibus anni.
 O facies oculis insidiosa meis!
Sume fidem & pharetram: fies manifestus Apollo.
 Accedant capiti cornua: Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnen, & Gnosida Bacchus amavit.
 Nec norat lyricos illa, vel illa modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:

Iam

Iam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus Alcæus, consors patriaque lyræque,
Laudis habet: quamvis grandius ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit;
Ingenio formæ damna rependo meæ.
Sum brevis. at nomen, quod terras impleat omnes,
Est mihi: mensuram nominis ipsa fero.
Candida si non sum: placuit Cepheia Perseo
Andromede, patriæ fusca colore suæ.
Et variis albæ junguntur sæpe columbæ:
Et niger à viridi turtur amatur ave.
Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est: nulla futura tua est.
At mea cum legeres, etiam formosa videbar.
Vnam jurabas usque decere loqui.
Cantabam. memini (meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas: omnique à parte placebam:
Sed tunc præcipue, cum fit amoris opus.
Tunc te plus solito lascivia nostra juvabat,
Crebraque mobilitas, aptaque verba joco.
Et quod, ubi amborum fuerat confusa voluptas,
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt nova præda puellæ.
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
Nec vos erronem tellure admittite nostrum
Nisiades matres, Nisiadesque nurus.
Nec vos decipiant blandæ mendacia linguæ.
Quæ dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque quæ montes celebras Erycina Sicanos,
(Nam tua sum) vati consule diva tuæ.
An gravis incœptum peragit fortuna tenorem,
Et manet in cursu semper acerba suo?
Sex mihi natales ierant; cum lecta parentis
Ante diem lacrymas ossa bibere meas.
Arsit inops frater victus meretricis amore,
Mistaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops, agili peragit freta cærula remo,
Quasque male amisit, nunc male quærit opes.
Me quoque quod monui bene multa fideliter, odit,
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam desint, quæ me sine fine fatigent,
Accumulat curas filia parva meas.
Vltima tu nostris accedis causa querelis.
Non agitur vento nostra carina suo.
Ecce jacent collo sparsi sine lege capilli;
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veste tegor vili: nullum est in crinibus aurum:
Non Arabum noster dona capillus olet.

Cui colar infelix, aut cui placuisse laborem?
Ille mei cultus unicus autor abest.
Molle meum levibus cor est violabile telis,
Et semper causa est, cur ego semper amem.
Sive ita nascenti legem dixere sorores,
Et data sunt vitæ fila severa meæ.
Sive abeunt studia in mores, artesque magistras;
Ingenium nobis molle Thaleja facit.
Quid mirum, si me primæ lanuginis ætas
Abstulit, atque anni, quos vir amare potest?
Hunc ne pro Cephalo raperes Aurora timebam.
Et faceres: sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quæ conspicit omnia, Phœbe;
Iussus erit somnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru vexisset eburno.
Sed videt & Marti posse placere suo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer! utilis ætas!
O decus, atque ævi gloria magna tui.
Huc ades: inque sinus formose relabere nostros.
Non ut ames oro, verum ut amare sinas.
Scribimus, & lacrymis oculi rorantur obortis.
Aspice quam sit in hoc multa litura loco.
Si tam certus eras hinc ire, modestius isses;
Si mihi dixisses, Lesbi puella, vale.
Non tecum lacrymas, non oscula nostra tulisti;
Denique non timui, quodditura fui.
Nil de te mecum est, nisi tantum injuria: nec te
Admoneat, quod tu munus amantis habes:
Non mandata dedi: neque enim mandata dedissem
Vlla, nisi, ut nolles immemor esse mei.
Per tibi, qui nunquam longe discedit, amorem,
Perque novem juro numina nostra deas;
Cum mihi nescio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit,
Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lacrymæ deerant oculis, & verba palato.
Astrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor imminuit; nec pectora plangi,
Nec puduit scissis exululare comis.
Non aliter quam si nati pia mater adempti
Portet ad extructos corpus inane rogos.
Gaudet, & è nostro crescit mœrore Charaxus
Frater: & ante oculos itque reditque meos.
Vtque pudenda mei videatur causa doloris;
Quid dolet hæc? certe filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atq; amor. omne videbat
Vulgus: eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura Phaon: te somnia nostra reducunt;
Somnia formoso candidiora die.
Illic te invenio: quanquam regionibus absis.

Sed

Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostra cervice onerare lacertos,
Sæpe tuæ videor supposuisse meos.
Oscula cognosco: quæ tu committere linguæ,
Aptaque consueras accipere, apta dare.
Blandior interdum, verisque simillima verba
Eloquor: & vigilant sensibus ora meis.
Vlteriora pudet narrare: sed omnia fiunt.
Et juvat. & sine te non licet esse mihi.
At cum se Titan ostendit, & omnia secum;
Tam cito me somnos destituisse queror.
Antra nemusque peto: tanquam nemus antraq; prosint.
Conscia deliciis illa fuere meis.
Illuc mentis inops, ut quam furialis Erichtho
Impulit, in collo crine jacente feror.
Antra vident oculi scabro pendentia tofo.
Quæ mihi Mygdonii marmoris instar erant.
Invenio silvam, quæ sæpe cubilia nobis
Præbuit, & multa texit opaca coma:
Sed non invenio dominum silvæque meumque.
Vile solum locus est; dos erat ille loci.
Cognovi pressas noti mihi cespitis herbas:
De nostro curvum pondere gramen erat.
Incubui: tetigique locum, qua parte fuisti.
Grata prius lacrymas combibit herba meas.
Quin etiam rami positis lugere videntur
Frondibus: & nullæ dulce queruntur aves.
Sola virum non ulta pie mœstissima mater
Concinit Ismariam Daulias ales Ityn.
Ales Ityn: Sappho desertos cantat amores.
Hactenus ut media cætera nocte silent.
Est nitidus, vitroque magis perlucidus amnis,
Fons sacer: hunc multi numen habere putant,
Quem supra ramos extendit aquatica lotos,
Vna nemus: tenero cespite terra viret.
Hic ego cum lassos posuissem flebilis artus,
Constitit ante oculos Naias una meos.
Constitit, & dixit, Quoniam non ignibus æquis
Vreris, Ambracia est terra petenda tibi.
Phœbus ab excelso, quantum patet, aspicit æquor:
Actæum populi Leucadiumque vocant.
Hinc se Deucalion Pyrrhæ succensus amore
Misit, & illæso corpore pressit aquas.
Nec mora: versus amor fugit lentissima mersi
Pectora. Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet, pete protinus altam
Leucada. nec saxo desiluisse time.
Vt monuit, cum voce abiit, ego territa surgo:

Nec gravidæ lacrymas continuere genæ.
Ibimus ô Nymphæ, monstrataque saxa petemus,
Sit procul insano victus amore timor.
Quidquid erit, melius quam nunc erit. aura subito
Et mea non magnum corpora pondus habent.
Tu quoque mollis Amor pennas suppone cadenti
Ne sim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde chelyn Phœbo communia munera ponam.
Et sub ea versus unus & alter erit:
Grata lyram posuit tibi Phœbe poetria Sappho:
Convenit illa mihi: convenit illa tibi.
Cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
Cum profugum possis inde referre pedem?
Tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda;
Et formæ meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes ô scopulis undaque ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
At quanto melius jungi mea pectora tecum,
Quam poterant saxis præcipitanda dari!
Hæc sunt illa Phaon, quæ tu laudare solebas:
Visaque sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forem. dolor artibus obstat,
Ingeniumque meis substitit omne malis.
Non mihi respondent veteres in carmina vires.
Plectra dolore tacent: muta dolore lyra est.
Lesbides æquoreæ nupturaque nuptaque proles,
Lesbides Æolia nomina dicta lyra,
Lesbides infamem quæ me fecistis amatæ;
Desinite ad citharas turba venire meas.
Abstulit omne Phaon quod vobis ante placebat;
Me miseram, dixi quam modo pæne, meus!
Efficite ut redeat. vates quoque vestra redibit.
Ingenio vires ille dat: ille rapit:
Ecquid ago precibus? pectusne agreste movetur?
An riget? & Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent.
Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
Sive redis, puppique tuæ votiva parantur
Munera; quid laceras pectora nostra mora?
Solve ratem: Venus orta mari, mare præstat amanti.
Aura dabit cursum: tu modo solve ratem.
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido:
Ipse dabit tenera vela legetque manu.
Sive juvat longe fugisse Pelasgida Sappho;
Non tamen invenies, cur ego digna fuga.
Hoc saltem miseræ crudelis epistola dicat:
Ut mihi Leucadiæ fata petantur aquæ.

Epist. XVI. PARIS HELENÆ.

HAnc tibi Priamides mitto Ledæa salutem,
Quæ tribui sola te mihi dante potest.
Eloquar? an flammæ non est opus indice notæ,
Et plus, quam vellem, jam meus extat amor?
Ille quidem lateat malim: dum tempora dentur
Lætitiæ mistos non habitura metus.
Sed male dissimulo: quis enim celaverit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam:
Vror. habet animi nuncia verba mei.
Parce precor fasso: nec duro cætera vultu
Perlege: sed formæ conveniente tuæ. (est.
Iamdudum gratum est, quod epistola nostra recepta
Spem facit, hoc recipi me quoque posse modo.
Quæ rata sit: nec te frustra promiserit opto,
Hoc mihi quæ suasit mater Amoris iter.
Namque ego divino monitu, ne nescia pecces,
Advehor: & cœpto non leve numen adest.
Præmia magna quidem, sed non indebita, posco,
Pollicita est thalamo te Cytherea meo.
Hac duce Sigæo dubias à littore feci
Longa Phereclea per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras, ventosque secundos.
In mare nimirum jus habet orta mari.
Perstet: & ut pelagi, sic pectoris adjuvet æstus:
Deferat in portus & mea vota suos.
Attulimus flammas: non hic invenimus illas.
Hæ mihi tam longæ causa fuere viæ.
Nam nec tristis hyems, nec nos huc appulit error.
Tænaris est classi terra petita meæ.
Nec me crede fretum merces portante carina
Findere. quas habeo, Di tueantur opes.
Nec veni Grajas veluti spectator ad urbes,
Oppida sunt regni divitiora mei.
Te peto: quam pepigit lecto Venus aurea nostro.
Te prius optavi, quam mihi nota fores,
Ante tuos animo vidi, quam lumine, vultus:
Prima fuit vultus nuncia fama tui.
Nec tamen est mirum, si sicut oporteat, arcu
Missilibus telis eminus ictus, amo.
Sic placuit fatis: quæ ne convellere tentes,
Accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc utero partu remorante tenebar,
Iam gravis justo pondere venter erat.
Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit: metuendaque noctis opacæ

Visa seni Priamo: vatibus ille refert.
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni.
Pectoris ut nunc est, fax fuit illa mei.
Forma, vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
Indicium tectæ nobilitatis erant.
Est locus in mediæ nemorosis vallibus Idæ
Devius, & piceis illicibusque frequens:
Qui nec ovis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bovis.
Hinc ego Dardaniæ muros, excelsaque tecta,
Et freta prospiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moveri:
Vera loquar, vero vix habitura fidem.
Constitit ante oculos actus velocibus alis
Atlantis magni, Pleionesque nepos.
Fas vidisse fuit: fas sit mihi visa referre:
Inque Dei digitis aurea virga fuit.
Tresque simul divæ, Venus, & cum Pallade Iuno
Graminibus teneros imposuere pedes.
Obstupui; gelidusque comas erexerat horror.
Cum mihi, Pone metum, nuncius ales ait.
Arbiter es formæ: certamina siste dearum:
Vincere quæ forma digna sit una duas.
Neve recusarem, verbis Iovis imperat: & se
Protinus ætheria tollit in astra via.
Mens mea convaluit: subitoque audacia venit:
Nec timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: judexque verebar
Non omnes causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat.
Hanc esse ut scires unde movetur amor.
Tantaque vincendi cura est: ingentibus ardent
Iudicium donis sollicitare meum.
Regna Iovis conjux, virtutem filia jactat.
Ipse potens dubito, fortis an esse velim.
Dulce Venus risit, Nec te Pari munera tangant;
Vtraque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: & pulchræ filia Ledæ
Ibit in amplexus, pulchrior ipsa, tuos.
Dixit: & ex æquo donis formaque probata,
Victorem coelo rettulit illa pedem.
Interea (credo versis ad prospera fatis)
Regius agnoscor per rata signa puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto.
Addit & ad festos hunc quoque Troja diem,
Vtque ego te cupio, sic me cupiere puellæ.
Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantum regum natæ petiere ducumque:
Sed Nymphis etiam curaque amorque fui.

At

At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
   Conjugii spes est Tyndari facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam;
   Lumina cum placido victa sopore jacent.
Quid facies præsens, quæ nondum visa placebas?
   Ardebam; quamvis hic procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longius istam,
   Cærulea peterem quin mea vota via.
Troja cæduntur Phrygia pineta securi,
   Quæque erat æquoreis utilis arbor aquis:
Ardua proceris spoliantur Gargara silvis:
   Innumerasque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naves:
   Texitur & costis panda carina suis.
Addimus antennas, & vela sequentia malos:
   Accipit & pictos puppis adunca deos.
Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo,
   Sponsor conjugii stat dea picta sui.
Imposita est factæ postquam manus ultima classi;
   Protinus Ægæis ire jubebar aquis.
Et pater, & genitrix inhibent mea vota rogando,
   Propositumque viæ voce morantur iter.
Et soror effusis ut erat Cassandra capillis,
   Cum vellent nostræ jam dare vela rates:
Quo ruis? exclamat: referes incendia tecum.
   Quanta per has nescis flamma petatur aquas.
Vera fuit vates: dictos invenimus ignes:
   Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior: ventisque ferentibus usus
   Applicor in terras Oebali Nympha tuas.
Excipit hospitio vir me tuus. hoc quoque factum
   Non sine consilio numinibusque Deum.
Ille quidem ostendit, quidquid Lacedæmone tota
   Ostendi dignum conspicuumque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
   Lumina nil aliud, quo caperentur, erat.
Vt vidi, obstupui: præcordiaque intima sensi
   Attonitus curis intonuisse novis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat,
   Venit in arbitrium cum Cytherea meum.
Si tu venisses pariter certamen in illud;
   In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
   Nullaque de facie nescia terra tua est,
Nec tibi par usquam Phrygiæ nec solis ab ortu
   Inter formosas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis? minor est tua gloria vero:
   Famaque de forma pæne maligna tua est.
Plus hic invenio, quam quod promiserat illa:

Et tua materia gloria victa sua est.
Ergo arsit merito, qui noverat omnia Theseus:
Et visa est tanto digna rapina viro:
More tuæ gentis nitida dum nuda palæstra
Ludis: & es nudis fœmina mista viris.
Quod rapuit, laudo: miror, quod reddidit unquam.
Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Ante recessisset caput hoc cervice cruenta,
Quam tu de thalamis abstraherere meis.
Tene manus unquam nostræ dimittere vellent?
Tene meo paterer vivus abire sinu?
Si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem:
Nec Venus ex toto nostra fuisset iners.
Vel tua virginitas esset libata: vel illud,
Quod poterat salva virginitate rapi.
Da modo te, quæ sit Paridis constantia nosces.
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præposui regnis ego te; quæ maxima quondam
Pollicita est nobis nupta sororque Iovis:
Dumque tuo possem circumdare brachia collo,
Contempta est virtus Pallade dante mihi:
Cum Venus, & Iuno, Pallasque in vallibus Idæ
Corpora judicio supposuere meo.
Nec piget; aut unquam stulte elegisse videbor:
Permanet in voto meus mea firma suo.
Spem modo ne nostram fieri patiare caducam
Deprecor, ô tanto digna labore peti!
Non ego conjugium generosæ degener opto:
Nec mea (crede mihi) turpiter uxor eris.
Plejada, si quæras, In nostra gente, Iovemque;
Invenies: medios ut taceamus avos.
Sceptra parens Asiæ, qua nulla beatior ora est,
Finibus immensis vix obeunda tenet.
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis:
Quæque suos dicas templa decere deos.
Ilion aspicies, firmataque turribus altis
Mœnia, Phœbeæ structa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem numeroque virorum?
Vix populum tellus sustinet illa suum.
Occurrent denso tibi Troades agmine matres:
Nec capient Phrygias atria nostra nurus.
O quoties dices, Quam pauper Achaia nostra est!
Vna domus quævis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram.
In qua tu nata es, terra beata mihi est.
Parca sed est Sparte. tu cultu divite digna,
Ad talem formam non facit iste locus.
Hanc faciem largis sine fine paratibus uti,
Deliciisque decet luxuriare novis.

Cum

Cum videas cultus nostra de gente virorum;
Quales Dardanias credis habere nurus?
Da modo te facilem: nec dedignare maritum
Rure Therapnæo nata puella Phrygem.
Phryx erat, & nostro genitus de sanguine, qui nunc
Cum dis potando nectare miscet aquas.
Phryx erat Auroræ conjux. tamen abstulit illum
Extremum noctis quæ dea finit iter.
Phryx etiam Anchises: volucrum cui mater amorum
Gaudet in Idæis concubuisse jugis.
Nec puto collatis forma Menelaus & armis,
Iudice te, nobis anteferendus erit.
Non dabimus certe socerum tibi clara fugantem
Lumina: qui trepidos à dape vertat equos,
Nec Priamo pater est soceri de cæde cruentus:
Et qui Myrtoas crimine signet aquas.
Nec proavo Stygia nostro captantur in unda
Poma, nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? si te tenet ortus ab illis;
Cogitur huic domui Iuppiter esse socer.
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
Te tenet: amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conspiceris posita vix denique mensa:
Multaque quæ lædant hoc quoque tempus habet.
Hostibus eveniant convivia talia nostris,
Experior posito qualia sæpe mero.
Pœnitet hospitii; cum, me spectante, lacertos
Imponit collo rusticus ille tuo.
Rumpor, & invideo (quid nunc tamen omnia narrem?)
Membra superjecta cum tua veste fovet.
Oscula cum vero coram non dura daretis;
Ante oculos posui pocula sumpta meos.
Lumina demitto, cum te tenet arctius ille:
Crescit & invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus. & te lasciva notavi,
In gemitu risum non tenuisse meo.
Sæpe mero volui flammam compescere. at illa
Crevit: & ebrietas ignis in igne fuit.
Multaque ne videam, versa cervice recumbo.
Sed revocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam dubito. dolor est meus illa videre.
Sed dolor à facie major abesse tua est.
Qua licet & possum, luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.
Nec tibi verba damus. sentis mea vulnera, sentis.
Atque utinam soli sint ea nota tibi.
Ah quoties lacrymis venientibus ora reflexi:
Ne causam fletus quæreret ille mei!
Ah quoties aliquem narravi potus amorem,

Ad vultus referens singula verba tuos!
Indiciumque mei ficto sub nomine feci.
Ille ego, si nescis, verus amator eram.
Quinetiam, ut possem verbis petulantibus uti,
Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt (memini) tunica tua pectora laxa,
Atque oculis aditum nuda dedere meis;
Pectora vel puris nivibus, vel lacte, tuamque
Complexo matrem candidiora Iove.
Dum stupeo visis (nam pocula forte tenebam)
Tortilis è digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas; ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modo cantabam veteres resupinus amores:
Et modo per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas Clymenenque Æthramq; tuarum
Ausus sum blandis nuper adire sonis.
Quæ mihi nil aliud, quam formidare, locutæ,
Orantis medias deseruere preces.
Di facerent pretium magni certaminis esses,
Teque suo posset victor habere toro.
Vt tulit Hippomenes Schœneida præmia cursus,
Venit ut in Phrygios Hippodameja sinus,
Vt ferus Alcides Acheloja cornua fregit,
Dum petit amplexus Deizneira tuos:
Nostra per has leges audacia fortiter isset:
Teque mei scires esse laboris opus.
Nunc mihi nil superest, nisi te formosa precari,
Amplectique tuos, si patiare, pedes.
O decus, ô præsens geminorum gloria fratrum!
O Iove digna viro, ni Iove nata fores!
Aut ego Sigeos repetam te conjuge portus:
Aut hic Tænaria contegar exul humo.
Non mea sunt summa leviter districta sagitta
Pectora. descendit vulnus ad ossa meum.
Hoc mihi (nam repeto) fore ut à cœleste sagitta
Figar, erat verax vaticinata soror.
Parce datum fatis Helene contemnere amorem.
Sic habeas faciles in tua vota deos.
Multa quidem subeunt: sed coram ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte silente tuo.
An pudet? an metuis Venerem temerare maritam?
Castaque legitimi fallere jura tori?
Ah nimium simplex Helene, ne rustica dicam,
Hanc faciem culpa posse carere putas?
Aut faciem mutes, aut sis non dura necesse est.
Lis est cum forma magna pudicitiæ.
Iupiter his gaudet: gaudet Venus aurea furtis.
Hæc tibi nempe patrem furta dedere Iovem.

Vix

Vix fieri, si sint vires in semine amorum,
Et Iovis & Ledæ filia, casta potes.
Casta tamen tum sis, cum te mea Troja tenebit:
Et tua sim, quæso, crimina, solus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corriget hora jugalis:
Si modo promisit non mihi vana Venus.
Sed tibi & hoc suadet, rebus, non voce, maritus:
Neve sui furtis hospitis obstet, abest.
Non habuit tempus, quo Cressia regna videret,
Aptius. ô mira calliditate virum!
Exit, & Idæi mando tibi, dixit iturus,
Curam pro nobis hospitis uxor agas.
Negligis absentis (testor) mandata mariti:
Cura tibi non est hospitis ulla tui.
Hunccine tu speras hominem sine pectore, dotes
Posse satis formæ Tyndari nosse tuæ?
Falleris. ignorat. nam si bona magna putaret
Quæ tenet, externo crederet illa viro?
Vt te nec mea vox, nec te meus incitet ardor;
Cogimur ipsius commoditate frui.
Aut erimus stulti, sic, ut superemus & ipsum;
Si tam securum tempus abibit iners.
Pæne suis manibus ad te deduxit amantem.
Vtere mandantis simplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longa nocte cubili:
In viduo jaceo solus & ipse toro.
Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant.
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina: meque
Astringam verbis in sacra jura meis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri;
Efficiam, præsens ut mea regna petas.
Si pudet: aut metuis, ne me videare secuta;
Ipse reus sine te criminis hujus ero.
Nam sequar Ægidæ factum, fratrumque tuorum,
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theseus: geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troica classis adest, armis instructa, virisque.
Iam facient celeres remus & aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes:
Teque novam credet vulgus adesse deam.
Quaque feres gressus, adolebunt cinnama flammæ:
Cæsaque sanguineam victima planget humum.
Dona pater, fratresque, & cum genitrice sorores,
Iliadesque omnes, totoque Troja dabit.
Hei mihi, vix à me pars dicitur ulla futuri.
Plura feres, quam quæ littera nostra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur,

Concitet

Concitet & vires Græcia magna suas.
Tot prius abductis, ecquæ est repetita per arma?
Crede mihi, vanos res habet ista metus.
Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces;
Et tuta à bello Bistonis ora fuit.
Phasidâ puppe nova vexit Pegasæus Iason:
Læsa nec est Colcha Thessala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Theseus:
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso major solet esse periclo:
Quæque timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum.
Et mihi sunt vires: & mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quam vestræ copia terræ.
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quam Paris: aut armis anteferendus erit.
Pæne puer, cæsis abducta armenta recepi
Hostibus: & causam nominis inde tuli.
Pæne puer juvenes vario certamine vici:
In quibus Ilioneus, Deiphobusque fuit.
Neve putes, non me nisi comminus esse timendum:
Figitur in jusso nostra sagitta loco.
Non potes hæc illi primæ dare facta juventæ:
Instruere Atriden non potes arte mea.
Omnia si dederis; nunquam dabis Hectora fratrem,
Vnus is innumeri militis instar erit.
Quid valeam, nescis: & te mea robora fallunt.
Ignoras, cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetere tumultu:
Aut cedent Marti Dorica castra meo.
Nec tamen indigner pro tanta sumere bellum
Conjuge. certamen præmia magna movent.
Tu quoque, si totus de te contenderit orbis;
Nomen ab æterna posteritate feres.
Spe modo non timida, dis hinc egressa secundis,
Exige cum plena munera pacta fide.

Epist. XVII.

HELENA PARIDI.

NVnc oculos tua cum violarit epistola nostros.
Non rescribendi gloria visa levis.
Ausus es hospitii temeratis advena sacris
Legitimam nuptæ sollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventosa per æquora vectum
Excepit portu Tænaris ora suo,

Nec tibi diversa quamvis à gente venires,
Oppositas habuit regia nostra fores,
Esset ut officii merces injuria tanti?
Qui sic intrabas, hospes, an hostis eras?
Nec dubito, quin hæc, cum sit tam justa, vocetur
Rustica judicio nostra querela tuo.
Rustica sim sane: dum non oblita pudoris,
Dumque tenor vitæ sit sine labe meæ.
Si non est ficto tristis mihi vultus in ore,
Nec sedeo duris torva superciliis:
Fama tamen clara est: & adhuc sine crimine lusi:
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror, quæ sit fiducia cœpto.
Spemque tori dederit quæ tibi causa mei.
An quia vim nobis Neptunius intulit heros,
Rapta semel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum, si delinita fuissem.
Cum sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
Non tamen è facto fructum tulit ille petitum.
Excepto redii passa timore nihil.
Oscula luctanti tantummodo pauca protervus
Abstulit. ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset.
Di melius! similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam. minuitque modestia crimen,
Et juvenem facti pœnituisse patet.
Thesea pœnituit: Paris ut succederet illi.
Nequando nomen non sit in ore meum.
Nec tamen irascor: quis enim succenset amanti?
Si modo, quem præfers, non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito: non quod fiducia desit,
Aut mea sit facies non bene nota mihi:
Sed quia credulitas damno solet esse puellis,
Verbaque dicuntur vestra carere fide.
At peccant aliæ: matronaque rara pudica est.
Quis prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quod visa est tibi mater idonea; cujus
Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso falsa sub imagine lusæ
Error inest. pluma tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, possum nescisse: nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Illa bene erravit, vitiumque auctore redemit.
Felix in culpa quo Jove dicar ego?
Et genus, & proavos, & regia nomina jactas.
Clara domus satis hæc nobilitate sua est.
Iupiter ut soceri proavus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis, Tyndareique genus;
Dat mihi Leda Jovem cycno decepta parentem,

Quæ

Quæ falsam gremio credula fovit avem.
I nunc : & Phrygiæ late primordia gentis,
Cumque suo Priamo Laomedonta refer.
Quos ego suspicio. sed, qui tibi gloria magna est
Quintus, is à nostro sanguine primus erit.
Sceptra tuæ quamvis rear esse potentia Trojæ,
Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si jam divitiis locus hic numeroque virorum
Vincitur. at certe barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola dives,
Ut possint ipsas illa movere deas.
Sed si jam vellem fines transire pudoris;
Tu major culpæ causa futurus eras.
Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo :
Aut ego te potius, quam tua dona sequar.
Utque ea non sperno, sic acceptissima semper
Munera sunt, auctor quæ pretiosa facit. (ris,
Plus multo est, quod amas : quod sum tibi causa labo.
Quod tam per longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, apposita quæ nunc facis improbe mensa,
Quamvis experiar dissimulare, noto.
Tu modo me spectas oculis lascive protervis,
Quos vix instantes lumina nostra ferunt.
Et modo suspiras : modo pocula proxima nobis
Sumis : quaque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notavi
Signa supercilio pæne loquente dari.
Et sæpe extimui, ne vir meus illa videret :
Non satis occultis erubuique notis.
Sæpe vel exiguo, vel longo murmure dixi,
Nil pudet hunc. nec vox hæc mea falsa fuit.
Orbe quoque in mensæ legi sub nomine nostro,
Quod deducta mero littera fecit, Amo.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi.
Hei mihi, jam didici, sic quoque posse loqui.
His ego blanditiis, si peccatura fuissem,
Flecterer. his poterant pectora nostra capi.
Est quoque (confiteor) facies tibi rara : potestque
Velle sub amplexus ire puella tuos.
Altera sed potius felix sine crimine fiat,
Quam cadat externo noster amore pudor.
Disce meo exemplo, formosis posse carere.
Est virtus placitis abstinuisse bonis.
Quam multos credis juvenes optasse quod optas
Qui sapiant ? oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis : sed plus temerarius audes :
Nec tibi plus cordis, sed minus oris adest.
Tunc ego te vellem celeri venisse carina,
Cum mea virginitas mille petita procis.

Si

Si te vidissem, primus de mille fuisses.
Iudicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis præreptaque gaudia serus.
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
Vt tamen optarem fieri tua Troica conjux.
Invitam sic me non Menelaus habet.
Desine molle precor verbis convellere pectus,
Neve mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed sine quam tribuit sortem fortuna, tueri:
Nec spolium nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est: & in altæ vallibus Idæ
Tres tibi se nudas exhibuere deæ:
Vnaque cum regnum, belli daret altera laudem;
Tyndaridis conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cœlestia numina possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Vtque sit hoc verum; certe pars altera ficta est,
Iudicii pretium qua data dicar ego.
Non est tanta mei fiducia corporis, ut me
Maxima teste dea dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus est invidiosa mihi.
Sed nihil infirmo: faveo quoque laudibus istis.
Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu succense nimium mihi creditus ægre.
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas;
Proxima, me visam præmia summa tibi:
Nec te Palladios, nec te Iunonis honores
Auditis Helenes præposuisse bonis.
Ergo ego sum virtus? ego sum tibi nobile regnum?
Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non sum: sed amare recuso
Illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quid bibulum curvo proscindere littus aratro.
Spemque sequi coner, quam locus ipse negat?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullaque fidelem
(Di mihi sunt testes) lusimus arte virum.
Nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera nostra novo.
Felices, quibus usus adest, ego nescia rerum
Difficilem culpæ suspicor esse viam.
Ipse malo metus est. jam nunc confundor, & omnes
In nostris oculos vultibus esse reor.
Nec reor hoc falso: sensi mala murmura vulgi:
Et quasdam voces rettulit Æthra mihi.
At tu dissimula: nisi si desistere mavis.
Sed cur desistas? dissimulare potes.
Lude; sed occulte. major, non maxima nobis

Est data libertas, quod Menelaus abest.
Ille quidem procul est ita re cogente profectus.
Magna fuit subitæ justaque causa viæ.
At mihi sic jussum est. ego, cum dubitaret, an iret;
Quam primum dixi fac rediturus eas.
Omine lætatus dedit oscula; resque, domusque,
Et tibi sit curæ Troicus hospes ait.
Vix tenui risum. quem dum compescere luctor,
Nil illi potui dicere, præter, Erit.
Vela quidem Creten ventis dedit ille secundis.
Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abest, ut me custodiat absens.
An nescis longas regibus esse manus?
Fama quoque est oneri. nam quo constantius ore
Laudamur vestro, justius ille timet.
Quæ juvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est,
Et melius famæ verba dedisse fuit.
Nec quod abest hic me tecum mirare relictam:
Moribus & vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit: vitæ confidit. & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultro data præcipis: utque
Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet: & timeo: nec adhuc exacta voluntas
Est satis. in dubio pectora nostra labant.
Et vir abest nobis: & tu sine conjuge dormis.
Inque vicem tua me; te mea forma capit.
Et longæ noctes: & jam sermone coimus:
Et tu (me miseram) blandus: & una domus.
Et peream, si non invitent omnia culpam.
Nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quod male persuades, utinam bene cogere posses!
Sic mea rusticitas excutienda foret.
Utilis interdum est ipsis injuria passis.
Sic certe felix ipsa coacta forem.
Dum novus est, cœpto potius pugnemus amori:
Flamma recens parva sparsa resedit aqua,
Certus in hospitibus non est amor. errat, ut ipsi:
Cumque nihil speres firmius esse, fugit.
Hypsipyle testis, testis Minoia virgo,
In non exhibitis utraque juncta toris.
Tu quoque dilectam multos infide per annos
Diceris Oenonem deseruisse tuam.
Nec tamen ipse negas: & nobis omnia de te
Quærere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde, quod ut cupias constans in amore manere;
Non potes. expedient jam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
Qui ferat in patriam jam tibi ventus erit.

Cursibus in mediis novitatis plena relinques
Gaudia : cum ventis noster abibit amor.
An sequar, ut suades, laudataque Pergama visam,
Pronurus & magni Laomedontis ero?
Non ita contemno volucris præconia famæ,
Vt probris terras impleat illa meis.
Quid de me poterit Sparte, quid Achaia tota,
Quid gentes Asiæ, quid tua Troja loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid sentiet uxor,
Totque tui fratres, Dardaniæque nurus?
Tu quoque, qui poteris fore me sperare fidelem,
Et non exemplis anxius esse tuis?
Quicunque Iliacos intraverit advena portus;
Is tibi solliciti causa timoris erit.
Ipse mihi quoties iratus, adultera, dices;
Oblitus nostro crimen inesse tuum!
Delicti fies idem reprensor, & auctor.
Terra precor vultus obruat ante meos.
At fruar Iliacis opibus, cultuque beato,
Donaque promissis uberiora feram:
Purpura nempe mihi, preciosaque texta dabuntur:
Congestoque auri pondere dives ero.
Da veniam fassæ. non sunt tua munera tanti.
Nescio quo tellus me tenet ista modo.
Quis mihi, si lædar, Phrygiis succurret in oris?
Vnde petam fratris, unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promisit Iason:
Pulsa est Æsonia non minus illa domo.
Non erat Æetes, ad quem despecta rediret
Non Ipsea parens, Chalciopeque soror.
Tale nihil timeo. Sed nec Medea timebat.
Fallitur augurio spes bona sæpe suo.
Omnibus inveniet, quæ nunc jactantur in alto
Navibus, in portu lene fuisse fretum.
Fax quoque me terret: quam se peperisse cruentam
Ante diem partus est tua visa parens.
Et Vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum præmonuisse ferunt.
Vtque favet Cytherea tibi, quia vicit; habetque
Parta per arbitrium bina trophæa tuum;
Sic illas timeo: quæ, si tua gloria vera est,
Iudice te causam non tenuere duæ.
Nec dubito, quin, te si persequar, arma parentur.
Ibit per gladios, hei mihi, noster amor!
An fera Centauris indicere bella coegit
Atracis Æmonios Hippodameja viros;
Tu fore tam lentum justa Menelaon in ira,
Et geminos fratres, Tyndareumque putas?
Quod bene te jactes, & fortia facta loquaris,

A verbis facies diffidet ista tuis.
Apta magis Veneri quam sunt tua corpora Marti.
Bella gerant fortes: tu Pari semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto:
Militia est operis altera digna tuis.
His ego, si saperem, pauloque audacior essem,
Uterer. utetur, si qua puella sapit.
Aut ego deposito faciam forsasse timore,
Et dabo conjunctas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim præsentes ista loquamur;
Scimus, quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimium properas: & adhuc tua messis in herba est,
Hæc mora sit voto forsan amica tuo.
Hactenus arcanum furtivæ conscia mentis
Littera jam lasso pollice sistat opus.
Cetera per socias Clymenen Æthramque loquamur,
Quæ mihi sunt comites consiliumque duæ.

Epist. XVIII. LEANDER HERONI.

MIttit Abydenus, quam mallet ferre, salutem,
Si cadat ira maris, Sesta puella tibi.
Si mihi Di faciles & sunt in amore secundi;
Invitis oculis hæc mea verba leges.
Sed non sunt faciles. nam cur mea vota morantur?
Currere me nota non patiuntur aqua.
Ipsa vides cœlum pice nigrius, & freta ventis
Turbida, perque cavas vix adeunda rates.
Unus, & hic audax, à quo tibi littera nostra
Redditur, à portu navita fecit iter.
Ascensurus eram: nisi quod dum vincula proræ
Solveret, in speculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut ante, parentes;
Quemque tegi volumus, non latuisset amor.
Protinus hæc scribens, Felix i littera, dixi:
Iam tibi formosam porriget illa manum.
Forsitan admotis etiam tangere labellis,
Rumpere dum niveo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea est.
Ah quanto mallem, quam scriberet, illa nataret,
Meque per assuetas sedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Est tamen & sensus apta ministra mei.
Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
Sollicitum raucis ut mare fervet aquis.
His ego si vidi mulcentem pectora somnum
Noctibus; insani sit mora longa freti
Rupe sedens aliqua specto tua littora tristis:
Et quo non possum corpore, mente feror.

Lumi-

Lumina quin etiam summa vigilantia turre.
Aut videt, aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in sicca vestis arena:
Ter grave tentavi carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum juvenilibus æquor:
Mersit & adversis ora natantis aquis.
At tu de rapidis immansuetissime ventis,
Quid mecum certa prœlia mente geris?
In me, si nescis Borea, non æquora, sævis.
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cum sis, non te tamen improbe quondam
Ignibus Actæis incaluisse negas.
Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
Aëreos aditus; quo paterere modo?
Parce precor: facilemque move moderantius auram
Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto, precibusque meis obmurmurat ipse:
Quasque quatit, nulla parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas:
Icarium quámvis hic prope littus adest.
Quidquid erit, patiar: liceat modo corpus in auras
Tollere; quod dubia sæpe pependit aqua.
Interea, dum cuncta negant ventique fretumque,
Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (namque est meminisse voluptas)
Cum foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora: deposito pariter cum veste timore,
Iactabam liquido brachia lenta mari.
Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Vt comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens, Faveas ô candida dixi:
Et subeant animo Latmia saxa tuo.
Non finit Endymion te pectoris esse severi.
Flecte precor vultus ad mea furta tuos.
Tu dea mortalem cœlo delapsa petebas.
(Vera loqui liceat) quam sequor, ipsa dea est
Neu referam mores cœlesti pectore dignos;
Forma nisi in veras non cadit illa deas.
A Veneris facie non est prior ulla, tuaque.
Neve meis credas vocibus, ipsa vide.
Quantum, cum radiis fulges argentea puris,
Concedunt flammis sidera cuncta tuis;
Tanto formosis formosior omnibus illa est.
Si dubitas, cœcum Cynthia lumen habes.
Hæc ego, vel certe non his diversa locutus,
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas,
Vnda repercussæ radiabat imagine Lunæ,
Et nitor in tacita nocte diurnus erat:
Nullaque vox unquam nostras veniebat ad aures,

Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Alcyones solæ memores Cæycis amati
Nescio quid visæ sunt mihi dulce queri.
Iamque fatigatis humero sub utroque lacertis,
Fortiter in summas erigor altus aquas.
Vt procul aspexi lumen, Meus ignis in illo est,
Illa meum dixi littora lumen habent.
Et subito lassis vires rediere lacertis:
Visaque quam fuerat mollior unda mihi.
Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præstat amor.
Quo magis accedo, propioraque littora fiunt,
Quoque minus restat; plus libet ire mihi.
Cum vero possum cerni quoque; protinus addis
Spectatrix animos: ut valeamque facis.
Tunc etiam nando dominæ placuisse laboro,
Atque oculis jacto brachia nostra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum.
Hoc quoque enim vidi: nec mihi verba dabas.
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Ne fieret prima pes tuus udus aqua.
Excipis amplexu, feliciaque oscula jungis:
Oscula dis magnis trans mare digna peti.
Deque tuis demptos humeris mihi tradis amictus,
Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cætera nox, & nos, & turris conscia novit,
Quodque mihi monstrat per vada lumen iter.
Non magis illius numerari gaudia noctis
Hellespontiaci quam maris alga potest.
Quo brevius spatium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
Iamque fugatura Tithoni conjuge noctem,
Prævius Auroræ Lucifer ortus erat:
Oscula congerimus properata sine ordine raptim,
Et querimur parvas noctibus esse moras.
Atque ita contatus monitu nutricis amaro,
Frigida deserta littora turre peto.
Digredimur flentes: repetoque ego virginis æquor,
Respiciens dominam, dum licet, usque meam.
Si qua fides vero est; veniens huc, esse natator;
Cum redeo, videor naufragus esse mihi.
Hoc quoque si credis; ad te via prona videtur:
A te cum redeo, clivus inertis aquæ.
Invitus patriam repeto: quis credere posset?
Invitus certe nunc moror urbe mea.
Hei mihi, cur animis juncti, secernimur undis,
Vnaque mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Sestos, vel te mea sumat Abydos:
Tam tua terra mihi, quam tibi nostra placet.

Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
Cur mihi causa levis, ventus obesse potest?
Iam nostros curvi norunt delphines amores:
Ignotum nec me piscibus esse reor.
Iam patet attritus solitarum limes aquarum,
Non aliter multa quam via pressa rota.
Quod mihi non esset nisi sic iterare, querebar:
At nunc per ventos id quoque deesse, queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent,
Vixque manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cum primum de virgine nomina mersa,
Quæ tenet, est nactum; tale fuisse puto.
Est satis amissa locus hic infamis ab Helle:
Vtque mihi parcat, nomine crimen habet.
Invideo Phrixo: quem per freta tristia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium pecoris navisque requiro:
Dummodo, quas findam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nulla: fiat modo copia nandi,
Idem navigium, navita, vector, ero.
Nec sequar aut Helicen, aut, qua Tyrus utitur, Arcton:
Publica non curat sidera noster amor.
Andromeden alius spectet, claramque Coronam,
Quæque micat gelido Parrhasis Vrsa polo.
At mihi quod Perseus & cum Iove Liber amarunt,
Indicium dubiæ non placet esse viæ.
Est aliud lumen multo mihi certius istis,
Non erit in tenebris quo duce noster amor.
Hoc ego dum spectem, Colchos atque ultima Ponti,
Quaque viam fecit Thessala puppis, eam:
Et juvenem possim superare Palæmona nando,
Miraque quem subito reddidit herba deum.
Sæpe per assiduos languent mea brachia motus,
Vixque per immensas fessa trahuntur aquas.
His ego cum dixi, Precium non vile laboris
Iam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad sua præmia tendunt,
Vt celer Eleo carcere missus equus.
Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores;
Teque magis cœlo digna puella sequor.
Digna quidem cœlo, sed adhuc tellure morare.
Aut dic ad superos hinc mihi qua sit iter.
Hic es, & exiguum misero contingis amanti:
Cumque mea fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quod lato non separor æquore, prodest?
Non minus hæc nobis tam brevis obstat aqua.
Num malim dubito toto procul orbe remotus
Cum domina longe spem quoque habere meam.
Quo propius nunc es, flamma propiore calesco:

Et res non semper, spes mihi semper adest.
Pæne manu, quod amo, tanta est vicinia, tango:
Sæpe sed (heu) lacrymas hoc mihi pæne movet.
Velle quid est aliud fugientia prendere poma,
Spemque suo refugi fluminis ore sequi?
Ergo ego te nunquam, nisi cum volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit hyems?
Cumque minus firmum nil sit, quam ventus, & unda,
In ventis & aqua spes mea semper erit?
Æstus adhuc tamen est: quid cum mihi læserit æquor
Plejas, & Arctophylax, Oleniumque pecus?
Aut ego non novi, quam sim temerarius: aut me
In freta non cautus tunc quoque mittet amor.
Neve putes id me quod abest promittere tempus;
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor;
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia salvo:
Aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas,
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim, tactuque meum dignabere corpus:
Et mortis dices huic ego causa fui.
Scilicet interitus offenderis omine nostri.
Litteraque invisa est hac mea parte tibi.
Desine parte queri: sed ut & mare finiat iram,
Accedant quæso fac tua vota meis.
Pace brevi nobis opus est; dum transferor istuc:
Cum tua contigero littora, perstet hyems.
Illic est aptum nostræ navale carinæ:
Et melius nulla stat mea puppis aqua.
Illic me claudat Boreas, ubi dulce morari est.
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam surdis convicia fluctibus ulla:
Triste nataturo nec querar esse fretum.
Me pariter venti teneant, tenerique lacerti:
Per causas istic impediarque duas.
Cum patietur hyems; remis ego corporis utar.
Lumen in aspectu tu modo semper habe.
Interea pro me pernoctet epistola tecum;
Quam precor ut minima persequar ipse mora.

Epist. XIX. HERO LEANDRO.

QVam mihi misisti verbis Leandre salutem,
Vt possim missam rebus habere: veni.
Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt.
Da veniam fassæ: non patienter amo.
Vrimur igne pari: sed sum tibi viribus impar.
Fortius ingenium suspicor esse viris.

Vt corpus teneris sic mens infirma puellis.
Deficiam, parvi temporis adde moram.
Vos modo venando, modo rus geniale colendo,
Ponitis in varia tempora longa mora.
Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palæstræ,
Flectitis aut fræno colla fugacis equi:
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo;
Diluitur posito serior hora mero.
His mihi submotis, vel si minus acriter urar,
Quod faciam, superest, præter amare, nihil.
Quod superest, facio: teque, ô mea sola voluptas,
Plus quoque, quam credi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum chara de te nutrice susurro,
Quæque tuum miror causa moretur iter:
Aut mare prospiciens, odioso concita vento
Corripio verbis æquora pæne tuis:
Aut ubi sævitiæ paulum gravis unda remisit,
Posse quidem, sed te nolle venire, queror.
Dumque queror, lacrymæ per amantia lumina manant,
Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui specto si sint in littore passus:
Impositas tanquam servet arena notas.
Vtque rogem de te & scribam tibi, si quis Abydo
Venerit, aut quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam, quoties do vestibus oscula? quas tu
Hellespontiaca ponis iturus aqua?
Sic ubi lux acta est, & noctis amicior hora
Exhibuit pulsa sydera clara die;
Protinus in summa vigilantia lumina turre
Ponimus, assuetæ signa notamque viæ.
Tortaque versato ducentes stamina fuso
Fœminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore quæris?
Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.
Iamne putas exiisse domo mea gaudia nutrix?
An vigilant omnes? & timet ille suos?
Iamne suas humeris illum deponere vestes?
Tingere jam pingui Pallade membra putas?
Annuit illa fere, non nostra quod oscula curet:
Sed movet obrepens somnus anile caput.
Postq, moræ minimum, jam certe navigat, inquam:
Lentaque dimotis brachia jactat aquis.
Paucaque cum tacta perfeci stamina terra,
An medio possis quærimus esse freto.
Et modo prospicimus: timida modo voce precamur,
Vt tibi det faciles utilis aura vias.
Auribus interdum voces captamus, & omnem
Adventus strepitum credimus esse tui.
Sic ubi deceptæ pars est mihi maxima noctis

Acta ; subit furtim lumina fessa sopor.
Forsitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis :
Et, quamvis non vis ipse venire, venis.
Nam modo te videor prope jam spectare natantem ;
Brachia nunc humeris humida ferre meis.
Nunc dare quæ soleo madidis velamina membris :
Pectora nunc juncto nostra fovere sinu.
Multaque præterea lingua reticenda modesta,
Quæ fecisse juvat, facta referre pudet.
Me miseram : brevis est hæc, & non vera voluptas:
Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmius ô cupidi tandem coeamus amantes :
Ne careant vera gaudia nostra fide.
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes ?
Cur toties à me, lente natator, abes?
Est mare (confiteor) nondum tractabile nanti :
Nocte sed hesterna lenior aura fuit.
Cur ea præterita est? cur non ventura timebas?
Tam bona cur periit, nec tibi capta via est ?
Protinus ut similis detur tibi copia cursus ;
Hoc melior certe, quo prior, illa fuit.
At cito mutata est jactati forma profundi :
Tempore cum properas, sæpe minore venis.
Hic puto deprensus, nil quod quærereris, haberes,
Meque tibi amplexo nulla noceret hyems.
Certe ego tunc ventos audirem læta sonanteis,
Et nunquam placidas esse precarer aquas.
Quid tamen evenit, cur sis metuentior undæ ?
Contemptumque prius, nunc vereare fretum ?
Nam memini, cum te sævum veniente, minaxque
Non minus, aut multo non minus, æquor erat.
Cum tibi clamabam, Sic tu temerarius esto,
Ne miseræ virtus sit tua flenda mihi.
Vnde novus timor hic? quoque illa audacia fugit ?
Magnus ubi est spretis ille natator aquis ?
Sis tamen hoc potius, quam quod prius esse solebas;
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dum modo sis idem: dum sic, ut scribis, amemus:
Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
Quam similis vento ne tuus erret amor:
Ne non sim tanti, superentque pericula causam;
Et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo, patria ne lædar : & impar
Dicar Abydeno Sesta puella viro.
Ferre tamen possum patientius omnia; quam si
Otia nescio qua pellice captus agas:
In tua si veniant alieni colla lacerti:
Sitque novus nostri finis amoris amor.

Ah

Ah potius peream quam crimine vulnerer iſto:
  Fataque ſint culpa noſtra priora tua.
Nec quia venturi dederis mihi ſigna doloris,
  Hæc loquor, aut fama ſollicitata nova.
Omnia ſed vereor (quis enim ſecurus amavit?)
  Cogit & abſentes plura timere locus.
Felices illas, ſua quas præſentia noſſe
  Crimina vera juvat: falſa timere vetat.
Nos tam vana movet, quam facta injuria fallit:
  Incitat & morſus error uterque pares.
O utinam venias: aut hic ventuſve paterve,
  Cauſaque ſit tantæ fœmina nulla moræ.
Quod ſi quam ſciero; moriar (mihi crede) dolendo.
  Iamdudum peccas, ſi mea fata petis.
Sed neque peccabis, fruſtraque ego terreor iſtis,
  Quoque minus venias, invida pugnat hyems.
Me miſeram, quanto planguntur littora fluctu,
  Et latet obſcura condita nube dies.
Forſitan ad pontum mater pia venerit Helles,
  Merſaque roratis nata fleatur aquis:
Aut mare ab inviſo privignæ nomine dictum
  Vexat in æquoream verſa noverca deam.
Non favet, ut nunc eſt, teneris locus iſte puellis.
  Hac Helle periit: hac ego lædor aqua.
At tibi flammarum memori Neptune tuarum,
  Nullus erat ventis impediendus amor:
Si neque Amymone, nec laudatiſſima forma
  Criminis eſt Tyro fabula vana tui,
Lucidaque Alcyone, Circeque & Alymone nata,
  Et nondum nexis angue Meduſa comis,
Flavaque Laodice, cœloque recepta Celæno,
  Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certe pluresque canunt Neptune poetæ
  Molle latus lateri conſeruiſſe tuo.
Cur igitur toties vires expertus amoris,
  Aſſuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox: latoque mari tua prælia miſce.
  Seducit terras hæc brevis unda duas.
Te decet aut magnas magnum jactare carinas:
  Aut etiam totis claſſibus eſſe trucem.
Turpe deo pelagi juvenem terrere natantem:
  Gloriaque eſt ſtagno quolibet iſta minor.
Nobilis ille quidem eſt, & clarus origine: ſed non
  A tibi ſuſpecto duxit Vlyſſe genus.
Da veniam, ſervaque duos. natat ille: ſed iiſdem
  Corpus Leandri, ſpes mea pendet aquis.
Interea lumen (poſito nam ſcribimus illo)
  Sternuit: & nobis proſpera ſigna dedit.
Ecce merum nutrix fauſtos inſtillat in ignes:

Cras

Cras erimus plures inquit: & ipsa bibit.
Effice nos plures evicta per æquora lapsus,
O penitus toto corde recepte mihi.
In tua castra redi socii desertor amoris.
Ponuntur medio cur mea membra toro?
Quod timeas, non est: auso Venus ipsa favebit:
Sternet & æquoreas æquore nata vias.
Ire libet medias ipsi mihi sæpe per undas:
Sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
Nam cur huc vectis Phrixo Phrixique sorore
Sola dedit vastis fœmina nomen aquis?
Forsitan ad reditum metuis ne robora desint,
Ac nequeas gemini ferre laboris onus.
At nos diversi medium coëamus in æquor:
Obviaque in summis oscula demus aquis:
Atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes.
Exiguum, sed plus, quam nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare;
Vel timidus famæ cedere vellet amor.
Nunc male res junctæ calor & reverentia pugnant.
Quid sequar in dubio est: hæc decet: ille juvat.
Vt semel intravit Colchos Pagasæus Iason;
Impositam celeri Phasida puppe tulit.
Vt semel Idæus Lacedæmona venit adulter;
Cum præda rediit protinus ille sua.
Tu quam sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis:
Et quoties grave fit puppibus ire, natas.
Sic tamen ô juvenis tumidarum victor aquarum,
Sic facito spernas, ut vereare, fretum.
Arte laboratæ vincuntur ab æquore puppes:
Tu tua plus remis brachia posse putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare.
Exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram, cupio non persuadere, quod hortor:
Sisque precor monitis fortior ipse meis.
Dummodo pervenias, excussaque sæpe per undas
Injicias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi, cœruleas quoties obvertor ad undas,
Nescio quid pavidum frigore pectus habet.
Nec minus hesternæ confundor imagine noctis,
Quamvis est sacris illa piata meis.
Namque sub aurora jam dormitante lucerna;
Tempore quo cerni somnia vera solent;
Stamina de digitis cecidere sopore remissis:
Collaque pulvino nostra ferenda dedi.
Hic ego ventosas nantem delphina per undas
Cernere non dubia sum mihi visa fide.
Quem postquam bibulus illi sit fluctus arenis,
Vnda simul miserum vitaque deseruit.

Quid-

Quidquid id est, timeo: nec tu mea somnia ride:
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
Quæ nunquam, nisi te sospite, sospes erit.
Spes tamen est fractis vicinæ pacis in undis.
Tu placidas toto pectore finde vias.
Interea, quoniam nanti freta pervia non sunt,
Leniat invisas littera missa moras.

Epist. XX. ACONTIVS CYDIPPÆ.

POne metum. nihil hic iterum jurabis amanti,
Promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege: discedat sic corpore languor ab isto,
Qui meus est, ulla parte dolere, dolor.
Quid pudor ora subit? nam, sicut in æde Dianæ,
Suspicor ingenuas erubuisse genas.
Conjugium, pactamque fidem, non crimina posco:
Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.
Verba licet repetas, quæ demptus ab arbore fœtus
Pertulit ad castas me jaciente manus;
Invenies illic id te spondere, quod opto,
Te potius virgo, quam meminisse deam.
Nunc quoque idem timeo: sed idem tamen acrius illud
Assumpsit vires: auctaque flamma mora est.
Quique fuit nunquam parvus, vel tempore longo
Ex spe, quam dederas tu mihi, crescit amor.
Spem mihi tu dederas, meus hic tibi credidit ardor.
Non potes hoc factum teste negare dea.
Adfuit, & præsens ut erat, tua verba notavit:
Et visa est mota dicta tulisse coma.
Deceptam dicas nostra te fraude licebit:
Dum fraudis nostræ causa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, nisi uti tibi jungerer uni?
Id me quod quereris conciliare potest.
Non ego natura, non sum tam callidus usu:
Solertem tu me, crede, puella, facis.
Te mihi compositis, si quid tamen egimus arte,
Astrinxit verbis ingeniosus amor.
Dictatis ab eo feci sponsalia verbis:
Consultoque fui juris amore vafer.
Sit fraus huic facto nomen: dicarque dolosus:
(Si tamen est, quod ames, velle tenere, dolus.)
En iterum scribo, mittoque rogantia verba.
Altera fraus hæc est: quodque queraris, habes.
Si noceo quod amo, fateor sine fine nocebo:
Teque petam. caveas tu licet, ipse petam.
Per gladios alii placitas rapuere puellas:
Scripta mihi caute littera crimen erit?
Di faciant possim plures imponere nodos:

Vt tua sit nulla libera parte fides.
Mille modi restant: clivo sudamus in uno:
Ardor inexpertum nil finet esse meus.
Sit dubium possisne capi: captabere certe.
Exitus in dis est: sed capiere tamen.
Vt partem effugias, non omnia retia falles:
Quæ tibi quam credis plura tetendit amor.
Si non proficient artes, veniemus ad arma,
Inque tui cupido rapta ferere sinu.
Non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum:
Nec quenquam, qui vir posset ut esse, fuit.
Nos quoque: sed taceo. mors hujus pœna rapinæ
Vt sit; erit, quam te non habuisse, minor.
Aut esses formosa minus, peterere modeste.
Audaces facie cogimur esse tua.
Tu facis hoc, oculique tui, quibus ignea cedunt
Sidera: qui flammæ causa fuere meæ.
Hoc faciunt flavi crines, & eburnea cervix,
Quæque precor veniant in mea colla manus:
Et decor, & vultus sine rusticitate pudentes,
Et Thetidis quales vix reor esse pedes.
Cætera si possem laudare, beatior essem:
Nec dubito totum quin tua pars sit opus.
Hac ego compulsus, non est mirabile, forma,
Si pignus volui vocis habere tuæ.
Denique, dum captam tu te cogare fateri;
Insidiis esto capta puella meis.
Invidiam patiar: passo sua præmia dentur.
Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionen Telamon, Briseida cepit Achilles:
Vtraque victorem nempe secuta virum.
Quamlibet accuses, & sis irata licebit;
Irata liceat dum mihi posse frui.
Idem qui facimus, factam tenuabimus iram:
Sit modo placandæ copia parva tui.
Ante tuos flentem liceat consistere vultus,
Et liceat lacrymis addere verba meis:
Vtque solent famuli, cum verbera sæva ferentur,
Tendere submissas in tua crura manus.
Ignoras tua jura. voca. cur arguor absens?
Iamdudum dominæ more venire jube.
Ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
Oraque sint digitis livida nostra tuis;
Omnia perpetiar: tantum fortasse timebo,
Corpore lædatur ne manus ista meo.
Sed neque compedibus nec me compesce catenis;
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cum bene se quantumque volet satiaverit ira;
Ipsa tibi dices, Quam patienter amat!

Ipsa tibi dices, ubi videris omnia ferre,
  Tam bene qui servit, serviat iste mihi.
Nunc reus infelix absens agor. & mea, cum sit
  Optima, non ullo causa tuente perit.
Hoc, quod amor jussit, scriptum, est injuria nostra.
  Quod de me solum nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia. si non
  Vis mihi promissum reddere, redde deæ.
Adfuit, & vidit, cum tu decepta rubebas:
  Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina re careant. nihil est violentius illa,
  Cum sua quæ non vult, numina læsa videt.
Testis erit Calydonis aper. nam scimus, ut illo
  Sit magis in natum sæva reperta parens.
Testis & Actæon, quondam fera creditus illis,
  Ipse dedit leto cum quibus ante feras.
Quæque superba parens saxo per corpus oborto
  Nunc quoque Mygdonia flebilis astat humo.
Hei mihi Cydippe, timeo tibi dicere verum,
  Ne videar causa falsa monere mea:
Dicendum tamen est: hoc est (mihi crede) quod ægra
  Ipso nubendi tempore sæpe jaces.
Consulit ipsa tibi: neu sis perjura laborat,
  Et salvam salva te cupit esse fide.
Inde fit, ut, quoties existere perfida tentas,
  Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce movere feros animosæ virginis arcus.
  Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus.
  Servetur facies ista fruenda mihi.
Serventur vultus ad nostra incendia nati:
  Quique subest niveo lenis in ore rubor,
Hostibus &, si quis ne fias nostra repugnat;
  Sic sit, ut invalida te solet esse mihi.
Torqueor ex æquo, vel te nubente vel ægra:
  Dicere nec possum, quod minus esse velim.
Maceror interdum, quod sim tibi causa doloris,
  Teque mea lædi calliditate puto.
Inque caput nostrum dominæ perjuria quæso
  Eveniant: pœna tuta sit illa mea.
Ne tamen ignorem, quid agas, ad limina crebro
  Anxius huc illuc dissimulanter eo.
Subsequor ancillam furtim famulumque, requirens,
  Profuerint somni quid tibi, quidve cibi.
Me miserum! quod non medicorum jussa ministro,
  Astringoque manus, insideoque toro.
Et rursus miserum! quod me procul inde removi.
  Quem minime vellem, forsitan alter adest.
Ille manus istas astringit, & assidet ægræ,

Invi-

Invisus superis, cumsuperisque mihi.
Dumque suo tentat salientem pollice venam;
Candida per causam brachia sæpe tenet.
Contrectatque sinus: & forsitan oscula jungit.
Officio merces plenior illa suo est.
Quis tibi permisit nostras decerpere messes?
Ad spes alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est: mea turpiter oscula sumis.
A mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe tolle manus. quam tangis, nostra futura est.
Postmodo si facies istud, adulter eris.
Elige de vacuis quam non sibi vendicet alter.
Si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris. recitetur formula pacti:
Neu falsam dicas esse, face illa legat.
Alterius thalamo, tibi nos, tibi dicimus, exi.
Quid facis hic! exi: non vacat iste torus.
Nam quod habes & tu humani verba altera pacti;
Non erit idcirco par tua causa meæ.
Hæc mihi se pepigit: pater hanc tibi primus ab illa,
Sed propior certe, quam pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc: hæc & juravit amanti.
Ille homines, hæc est testificata deam.
Hic metuit mendax, hæc & perjura vocari.
Num dubitas hic sit major, an ille metus?
Denique, ut amborum conferre pericula possis;
Respice ad eventus. hæc cubat: ille valet.
Nos quoque dissimili certamina mente subimus.
Nec spes par nobis: nec timor æquus adest.
Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulsa est:
Idque ego jam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi justitiæ, si recti cura fuisset;
Cedere debueras ignibus ipse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua;
Ad quid Cydippe littera nostra redit?
Hic facit ut jaceas, & sis suspecta Dianæ.
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
Hoc faciente subis tam sæva pericula vitæ.
Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat.
Quem si reppuleris, nec quem dea damnat, amaris;
Et tu, continuo certe ego salvus ero.
Siste metum virgo: stabili potiere salute.
Fac modo polliciti conscia templa colas.
Non bove mactato cœlestia numina gaudent,
Sed quæ præstanda est & sine teste, fide.
Vt valeant aliæ, ferrum patiuntur, & ignes:
Fert aliis tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis: tantum perjuria vita:
Teque simul serva, meque, datamque fidem.

Præter

Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
Exciderant animo fœdera nostra tuo.
Admonita es modo voce mea, modo casibus istis:
Quos quoties tentas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis, in partu nempe vocabis
Vt tibi luciferas afferat illa manus.
Audiet hæc repetens quæ sunt audita; requiret
Ipsa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum: scit te promittere falso.
Iurabis: scit te fallere posse deos.
Non agitur de me: cura majore laboro.
Anxia sunt vitæ pectora nostra tuæ.
Cur modo te dubiam pavidi flevere parentes,
Ignaros culpæ quos facis esse tuæ?
Et cur ignorant? matri licet omnia narres.
Nil tua Cydippe facta pudoris habent.
Ordine fac referas, ut sis mihi cognita primum,
Sacra pharetratæ dum facis ipsa deæ.
Vt te conspecta, subito, si forte notasti,
Restiterim fixis in tua membra genis.
Et te dum nimium miror, nota certa furoris,
Deciderint humero pallia lapsa meo.
Postmodo nescio qua venisse volubile malum
Verba ferens doctis insidiosa notis.
Quod quia sit lectum sancta præsente Diana,
Esse tuam vinctam numine teste fidem.
Ne tamen ignoret scripti sententia quæ sit,
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube precor dicet cui te bona numina jungunt:
Quem fore jurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat, quoniam placet ante Dianæ
Talis erit mater: si modo mater erit.
Si tamen & quærat, quis sim, qualisque, videto:
Invenies vobis consuluisse deam.
Insula Coryciis quondam celeberrima Nymphis
Cingitur Ægæo nomine Cæa mari.
Illa mihi patria est: nec, si generosa probaris
Nomina, despectis arguor ortus avis.
Sunt & opes nobis: sunt & sine crimine mores:
Amplius utque nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres talem vel non jurata maritum:
Iuratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in somnis jaculatrix scribere Phœbe,
Hæc tibi me vigilans scribere jussit Amor.
E quibus alterius mihi jam nocuere sagittæ:
Alterius noceant ne tibi tela, cave.
Iuncta salus nostra est: miserere meique tuique.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit, cum jam data signa sonabunt.

Tinctaque votivo sanguine Delos erit,
Aurea ponetur mali felicis imago,
Causaque versiculis scripta duobus erit:
Effigie pomi testatur Acontius hujus,
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior infirmum ne lasset epistola corpus,
Clausaque consueto sit tibi fine: vale.

Epist. XXI. CYDIPPE ACONTIO.

PErtimui, scriptumque tuum sine murmure legi,
Iuraret ne quos inscia lingua deos.
Et puto captasses iterum: nisi, ut ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui: sed, si tibi dura fuissem,
Aucta foret sævæ forsitan ira deæ.
Omnia cum faciam, cum dem pia thura Dianæ,
Illa tamen justa plus tibi parte favet.
Vtque cupis credi, memori te vindicat ira.
Talis in Hippolyto vix fuit illa suo.
At melius virgo favisset virginis annis,
Quos vereor paucos ne velit esse mihi.
Languor enim causis non apparentibus hæret:
Adjuvor & nulla fessa medentis ope.
Quam tibi nunc gracilem vix hæc rescribere, quamque
Pallida vix cubito membra levare putas?
Nunc timor accedit, ne quis nisi conscia nutrix
Colloquii nobis sentiat esse vices.
Ante fores sedet hæc: quid agamque rogantibus inter,
Vt possim tuto scribere, dormit, ait.
Mox ubi secreti longe causa optima somnus
Credibilis tarda desiuit esse mora,
Iamque venire videt quos non admittere durum est;
Excreat: & ficta dat mihi signa nota:
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
Et tegitur trepido littera cauta sinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat.
Quantus sis nobis, aspicis ipse labor.
Qua peream, si dignus eras, ut vera loquamur;
Sed melior justo quamque mereris ero.
Ergo te propter toties incerta salutis
Commentis pœnas doque dedique tuis.
Hæc nobis formæ te laudatore superbæ
Contingit merces: & placuisse nocet.
Si tibi deformis, quod mallem, visa fuissem;
Culpatum nulla corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me certamine vestro
Proditis: & proprio vulneror ipsa bono:
Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum:
Tu votis obstas illius, ille tuis;

Ipsa velut navis jactor: quam certus in altum
 Propellit Boreas, æstus & unda refert.
Cumque dies charis optata parentibus instat,
 Immodicus pariter corporis ardor inest.
Et mihi conjugii tempus crudelis ad ipsum
 Persephone nostras pulsat acerba fores.
Iam pudet: & timeo, quamvis mihi conscia non sim,
 Offensos videar ne meruisse deos.
Accidere hoc aliquis casu contendit: & alter
 Acceptum superis hunc negat esse virum.
Neve mihi credas in te quoque dicere famam,
 Facta veneficiis pars putat ista meis.
Causa latet: mala nostra patent. vos pace movetis
 Aspera summota prælia: plector ego.
Dicam nunc, solitoque tibi ne despice more:
 Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si lædis, quod amas, hostem sapienter amabis;
 Me precor, ut serves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla est speratæ cura puellæ,
 Quam ferus indigna labe perire sinis:
Aut dea si frustra pro me tibi sæva rogatur,
 Quid mihi te jactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas. non vis placare Dianam.
 Immemor es nostri: non potes: illa tui est.
Vel nunquam mallem, vel non mihi tempore in illo
 Esset in Ægæis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est æquore navis,
 Et fuit ad cœptas hora sinistra vias.
Quo pede processi! quo me pede limine movi!
 Picta meæ tetigi quo pede texta ratis!
Bis tamen adverso redierunt carbasa vento.
 Mentior ah demens, ille secundus erat.
Ille secundus erat, qui me referebat euntem,
 Quique parum felix impediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset!
 Sed stultum est venti de levitate queri.
Mota loci fama properabam visere Delon,
 Et facere ignava puppe videbar iter.
Quam sæpe, ut tardis, feci convitia remis,
 Questaque sum vento lintea parca dari.
Et jam transieram Myconen, jam Tenon, & Andron
 Inque meis oculis candida Delos erat.
Quam procul ut vidi, Quid me fugis insula, dixi?
 Laberis in magno nunquid, ut ante, mari?
Institeram terræ, cum jam prope luce peracta
 Demere purpureis sol juga vellet equis.
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
 Comuntur nostræ matre jubente comæ.
Ipsa dedit gemmas digitis & crinibus aurum,

Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ superis, quibus insula sacra est,
Flava salutatis thura merumque damus.
Dumque parens aras votivo sanguine tingit,
Festaque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes,
Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior, modo munera regum
Miror: & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa dea est.
Et quæ præterea (neque enim meminive libetve
Quidquid ibi vidi dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans, à te spectabar Aconti,
Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ.
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi, juravi nunc quoque pæne tibi!
Sustulit hoc nutrix, mirataque, Perlege, dixit.
Insidias legi magne poeta tuas.
Nomine conjugii dicto, confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis:
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quidve vir elusa virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumpta peltata secure,
Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta præda relata tibi est.
Verba, quid exultas, tua si mihi verba dederunt,
Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneida cepit.
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer iste tenebat,
Quem tu nescio quas dicis habere faces,
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur cum me peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius, quem persuadere volebas,
Si poteram audita condicione capi?
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
Linguaque præsentem testificata deam?
Quæ jurat, mens est: nil conjuravimus: illa
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudensque animi sententia jurat,
Et nisi judicii vincula nulla valent.

Si

Si tibi conjugium volui promittere noſtrum;
Exige polliciti debita jura tori:
Sed ſi nil dedimus, præter ſine pectore vocem;
Verba ſuis fruſtra viribus orba tenes.
Non ego juravi: legi jurantia verba.
Vir mihi non iſto more legendus eras.
Decipe ſic alias: ſuccedat epiſtola pomo.
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.
Fac jurent reges ſua ſe tibi regna daturos,
Sitque tuum toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipſa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præſens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promiſſi cauſa peracta mei eſt;
Confiteor timeo ſævæ Latoidos iram:
Et corpus lædi ſuſpicor inde meum.
Nam quare, quoties ſocialia ſacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi jam veniens poſitas Hymenæus ad aures
Fugit: & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigra toties infuſa reſurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis ſtillant unguenta capillis,
Et trahitur multo ſplendida palla croco.
Cum tetigit limen, lacrymas mortiſque timorem
Cernit: & à cultu multa remota ſuo.
Projicit ipſe ſuas deducta fronte coronas,
Spiſſaque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in triſti lætum conſurgere turba:
Quique erat in palla, tranſit in ora rubor.
At mihi væ miſeræ torrentur febribus artus
Et gravius juſto pallia pondus habent.
Noſtraque plorantes video ſuper ora parentes.
Et face pro thalami, fax mihi mortis adeſt.
Parce laboranti picta dea læta pharetra,
Daque ſalutiferam jam mihi fratris opem.
Turpe tibi eſt, illum cauſas depellere leti,
Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid in umbroſo cum velles fonte lavari
Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præteriive tuas de tot cœleſtibus aras,
Aque tua eſt noſtra ſpreta parente parens?
Nil ego peccavi, niſi quod perjuria legi,
Inque parum fauſto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, ſi non mentiris amorem,
Thura feras. proſint, quæ nocuere manus.
Cur quæ ſuccenſet, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua ſit, fieri ne tua poſſit, agit?
Omnia de viva tibi ſunt ſperanda. quid aufert

Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ superis, quibus insula sacra est,
Flava salutatis thura merumque damus.
Dumque parens aras votivo sanguine tingit,
Festaque fumosis ingerit extra focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes,
Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior, modo munera regum
Miror: & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa dea est.
Et quæ præterea (neque enim meminive libetve
Quidquid ibi vidi dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans, à te spectabar Aconti,
Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ.
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi, juravi nunc quoque pæne tibi!
Sustulit hoc nutrix, mirataque, Perlege, dixit.
Insidias legi magne poeta tuas.
Nomine conjugii dicto, confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis:
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quidve vir elusa virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumpta peltata secure,
Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta præda relata tibi est.
Verba, quid exultas, tua si mihi verba dederunt,
Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneida cepit.
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer iste tenebat,
Quem tu nescio quas dicis habere faces,
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur? cum me peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius, quem persuadere volebas,
Si poteram audita condicione capi?
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
Linguaque præsentem testificata deam?
Quæ jurat, mens est: nil conjuravimus: illa
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudensque animi sententia jurat,
Et nisi judicii vincula nulla valent.

Si tibi conjugium volui promittere nostrum;
Exige polliciti debita jura tori:
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem;
Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego juravi: legi jurantia verba.
Vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alias: succedat epistola pomo.
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.
Fac jurent reges sua se tibi regna daturos,
Sitque tuum toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipsa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præsens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promissi causa peracta mei est;
Confiteor timeo sævæ Latoidos iram:
Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties socialia sacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi jam veniens positas Hymenæus ad aures
Fugit: & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigra toties infusa resurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis stillant unguenta capillis,
Et trahitur multo splendida palla croco.
Cum tetigit limen, lacrymas mortisque timorem
Cernit: & à cultu multa remota suo.
Projicit ipse suas deducta fronte coronas,
Spissaque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in tristi lætum consurgere turba:
Quique erat in palla, transit in ora rubor.
At mihi væ miseræ torrentur febribus artus
Et gravius justo pallia pondus habent.
Nostraque plorantes video super ora parentes.
Et face pro thalami, fax mihi mortis adest.
Parce laboranti picta dea læta pharetra,
Daque salutiferam jam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum causas depellere leti,
Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid in umbroso cum velles fonte lavari
Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præteriine tuas de tot cœlestibus aras,
Aque tua est nostra spreta parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quod perjuria legi,
Inque parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Thura feras. prosint, quæ nocuere manus.
Cur quæ succenset, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viva tibi sunt speranda. quid aufert

Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ superis, quibus insula sacra est,
Flava salutatis thura merumque damus.
Dumque parens aras votivo sanguine tingit,
Festaque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes,
Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior, modo munera regum
Miror: & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa dea est.
Et quæ præterea (neque enim meminive libetve
Quidquid ibi vidi dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans, à te spectabar Aconti,
Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ.
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi, juravi nunc quoque pæne tibi!
Sustulit hoc nutrix, mirataque, Perlege, dixit.
Insidias legi magne poeta tuas.
Nomine conjugii dicto, confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis:
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quidve vir elusa virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumpta peltata secure,
Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta præda relata tibi est.
Verba, quid exultas, tua si mihi verba dederunt,
Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneida cepit.
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer iste tenebat,
Quem tu nescio quas dicis habere faces,
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur? cum me peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius, quem persuadere volebas,
Si poteram audita condicione capi?
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
Linguaque præsentem testificata deam?
Quæ jurat, mens est: nil conjuravimus: illa
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudensque animi sententia jurat,
Et nisi judicii vincula nulla valent.

Si

Si tibi conjugium volui promittere nostrum;
Exige polliciti debita jura tori:
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem;
Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego juravi: legi jurantia verba.
Vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alias: succedat epistola pomo.
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.
Fac jurent reges sua se tibi regna daturos,
Sitque tuum toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipsa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præsens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promissi causa peracta mei est;
Confiteor timeo sævæ Latoidos iram:
Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties socialia sacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi jam veniens positas Hymenæus ad aures
Fugit: & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigra toties infusa resurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis stillant unguenta capillis,
Et trahitur multo splendida palla croco.
Cum tetigit limen, lacrymas mortisque timorem
Cernit: & à cultu multa remota suo.
Projicit ipse suas deducta fronte coronas,
Spissaque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in tristi lætum consurgere turba:
Quique erat in palla, transit in ora rubor.
At mihi væ miseræ torrentur febribus artus
Et gravius justo pallia pondus habent.
Nostraque plorantes video super ora parentes.
Et face pro thalami, fax mihi mortis adest.
Parce laboranti picta dea læta pharetra,
Daque salutiferam jam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum causas depellere leti;
Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid in umbroso cum velles fonte lavari
Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Prætеriine tuas de tot cœlestibus aras,
Aque tua est nostra spreta parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quod perjuria legi,
Inque parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Thura feras. prosint, quæ nocuere manus.
Cur quæ succenset, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viva tibi sunt speranda. quid aufert Sæva

Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ superis, quibus insula sacra est,
Flava salutatis thura merumque damus.
Dumque parens aras votivo sanguine tingit,
Festaque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes,
Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior, modo munera regum
Miror: & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa dea est.
Et quæ præterea (neque enim meminive libetve
Quidquid ibi vidi dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans, à te spectabar Aconti,
Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ.
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi, juravi nunc quoque pæne tibi!
Sustulit hoc nutrix, mirataque, Perlege, dixit.
Insidias legi magne poeta tuas.
Nomine conjugii dicto, confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis:
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quidve vir elusa virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumpta peltata securi,
Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta præda relata tibi est.
Verba, quid exultas, tua si mihi verba dederunt,
Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneida cepit.
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer iste tenebat,
Quem tu nescio quas dicis habere faces,
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur cum me peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius, quem persuadere volebas,
Si poteram audita condicione capi?
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
Linguaque præsentem testificata deam?
Quæ jurat, mens est: nil conjuravimus: illa
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudensque animi sententia jurat,
Et nisi judicii vincula nulla valent.

Si

Si tibi conjugium volui promittere nostrum;
Exige polliciti debita jura tori:
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem;
Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego juravi: legi jurantia verba.
Vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alias: succedat epistola pomo.
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.
Fac jurent reges sua se tibi regna daturos,
Sitque tuum toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipsa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præsens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promissi causa peracta mei est;
Confiteor timeo sævæ Latoidos iram:
Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties socialia sacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi jam veniens positas Hymenæus ad aures
Fugit: & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigra toties infusa resurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis stillant unguenta capillis,
Et trahitur multo splendida palla croco.
Cum tetigit limen, lacrymas mortisque timorem
Cernit: & à cultu multa remota suo.
Projicit ipse suas deducta fronte coronas,
Spissaque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in tristi lætum consurgere turba:
Quique erat in palla, transit in ora rubor.
At mihi væ miseræ torrentur febribus artus
Et gravius justo pallia pondus habent.
Nostraque plorantes video super ora parentes.
Et face pro thalami, fax mihi mortis adest.
Parce laboranti picta dea læta pharetra,
Daque salutiferam jam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum causas depellere leti,
Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid in umbroso cum velles fonte lavari
Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præteriine tuas de tot cœlestibus aras,
Aque tua est nostra spreta parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quod perjuria legi,
Inque parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Thura feras. prosint, quæ nocuere manus.
Cur quæ succenset, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viva tibi sunt speranda. quid aufert Sæva

Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ superis, quibus insula sacra est,
Flava salutatis thura merumque damus.
Dumque parens aras votivo sanguine tingit,
Festaque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes,
Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modo porticibus spatior, modo munera regum
Miror: & in cunctis stantia signa locis.
Miror & innumeris structam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa dea est.
Et quæ præterea (neque enim meminive libetve
Quidquid ibi vidi dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans, à te spectabar Aconti,
Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ.
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi, juravi nunc quoque pæne tibi!
Sustulit hoc nutrix, mirataque, Perlege, dixit.
Insidias legi magne poeta tuas.
Nomine conjugii dicto, confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis:
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam;
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quidve vir elusa virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumpta peltata secure,
Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta præda relata tibi est.
Verba, quid exultas, tua si mihi verba dederunt;
Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneida cepit.
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer iste tenebat,
Quem tu nescio quas dicis habere faces,
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur cum me peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius, quem persuadere volebas,
Si poteram audita condicione capi?
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
Linguaque præsentem testificata deam?
Quæ jurat, mens est: nil conjuravimus: illa
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudensque animi sententia jurat,
Et nisi judicii vincula nulla valent.

Si tibi conjugium volui promittere nostrum;
Exige polliciti debita jura tori:
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem;
Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego juravi: legi jurantia verba.
Vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alias: succedat epistola pomo.
Si valet hoc, magnas divitis aufer opes.
Fac jurent reges sua se tibi regna daturos,
Sitque tuum toto quicquid in orbe placet.
Major es hac ipsa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præsens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promissi causa peracta mei est;
Confiteor timeo sævæ Latoidos iram:
Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare, quoties socialia sacra parantur,
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi jam veniens positas Hymenæus ad aures
Fugit: & è thalami limine terga dedit.
Vixque manu pigra toties infusa resurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis stillant unguenta capillis,
Et trahitur multo splendida palla croco.
Cum tetigit limen, lacrymas mortisque timorem
Cernit: & à cultu multa remota suo.
Projicit ipse suas deducta fronte coronas,
Spissaque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in tristi lætum consurgere turba:
Quique erat in palla, transit in ora rubor.
At mihi væ miseræ torrentur febribus artus
Et gravius justo pallia pondus habent.
Nostraque plorantes video super ora parentes.
Et face pro thalami, fax mihi mortis adest.
Parce laboranti picta dea læta pharetra,
Daque salutiferam jam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum causas depellere leti,
Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid in umbroso cum velles fonte lavari
Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præteriine tuas de tot cœlestibus aras,
Aque tua est nostra spreta parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quod perjuria legi,
Inque parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Thura feras. prosint, quæ nocuere manus.
Cur quæ succenset, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viva tibi sunt speranda. quid aufert

Sæva mihi vitam, spem tibi diva mei?
Nec tu credideris illum, cui destinor uxor,
Ægra superposita membra fovere manu.
Assidet ille quidem quantum permittitur ipsi;
Sed meminit nostrum virginis esse torum.
Et quoque nescio quid de me sensisse videtur.
Nam lacrymæ causa sæpe latente cadunt.
Et minus audacter blanditur, & oscula rara
Accipit, & timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse, notis cum prodar apertis.
In dextrum versor, cum venit ille, latus.
Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus;
Captantem tactus ejicioque manum.
Ingemit, & tacito suspirat pectore; meque
Offensam, quamvis non mereatur, habet.
Si mihi, quod gaudes, & te juvat ista voluptas,
Si mihi, quod sensus sum tibi fassa meos,
Si mihi lingua foret; tu nostra justius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi visere corpus.
Es procul à nobis: & tamen inde noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius esset.
Quod faciat longe vulnus, acumen habes.
Certe ego convalui nondum de vulnere tali;
Vt jaculo, scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? sane miserabile corpus,
Ingenii videas bina trophæa tui.
Concidimus macie: color est sine sanguine, qualem
In pomo refero mente fuisse tuo:
Candida nec misto sublucent ora rubore.
Forma novi talis marmoris esse solet.
Argenti color est inter convivia talis,
Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, visam prius esse negabis:
Arte nec est, dices, ista petenda mea:
Promissique fidem ne sim tibi victa remittes,
Et cupies illud non meminisse deam.
Forsitan & facies jurem ut contraria rursus,
Quæque legam mittes altera verba mihi.
Sed tamen aspiceres vellem, prout ipse rogabas,
Et discas sponsæ languida membra tuæ:
Durius & ferro cum sit tibi pectus Aconti;
Tu veniam nostris vocibus ipse petas.
Ne tamen ignores, ope qua revalescere possim
Quæritur à Delphis fata canente Deo.
Et quoque nescio quam nunc, ut vaga fama susurrat,
Neglectam queritur testis habere fidem.
Hoc deus, & vates, hoc & mea carmina dicunt.
At desunt voto carmina nulla tuo.

Vnde

Vnde tibi favor hic? nisi quod nova forte reperta est
Quæ capiat magnos littera lecta deos.
Teque tenente deos, numen sequor ipsa deorum,
Doque libens victas in tua vota manus.
Fassaque sum matri deceptæ fœdera linguæ.
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
Cætera cura tua est. plus hoc quoque virgine factum,
Non timuit tecum quod mea charta loqui.
Iam satis invalidos calamo lassavimus artus,
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, nisi quod cupio me jam conjungere tecum,
Restat ut adscribat littera nostra? vale.

P. OVIDII NASONIS
AMORVM LIBER I.

Elegia I. *Quod à Cupidine pro bellis amores scribere coactus sit.*

QVi modo Nasonis fueramus quinque libelli,
Tres sumus. hoc illi prætulit autor opus.
Vt jam nulla tibi non sit legisse voluptas,
At levior demptis pœna duobus erit.
Arma gravi numero violentaque bella parabam
Edere, materia conveniente modis.
Par erat inferior versus: risisse Cupido
Dicitur, atque unum surripuisse pedem.
Quis tibi, sæve puer, dedit hoc in carmine juris?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid, si præripiat flavæ Venus arma Minervæ,
Ventilet accensas flava Minerva faces?
Quis probet in silvis Cererem regnare jugosis?
Lege pharetratæ virginis arva coli?
Crinibus insignem, quis acuta cuspide Phœbum
Instruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna,
Cur opus affectas ambitiose novum?
An, quod ubiq; tuum est? tua sunt Heliconia tempe?
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta sua est.
Cum bene surrexit versu nova pagina primo;
Attenuat nervos protinus ille meos.
Nec mihi materia est numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas.
Questus eram; pharetra cum protinus ille soluta,
Legit in exitium spicula facta meum:
Lunavitque genu sinuosum fortiter arcum:
Quodque canas vates, accipe, dixit, opus.
Me miserum, certas habuit puer ille sagittas.
Vror: & in vacuo pectore regnat amor.

Sex mihi surgat opus numeris: in quinque residat.
  Ferrea cum vestris bella valete modis.
Cingere littorea flaventia tempora myrto
  Musa per undenos emodulanda pedes.

Elegia II. *Quod primo amore correptus, in triumphum duci se à Cupidine patiatur.*

Esse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
  Strata, nec in lecto pallia nostra sedent?
Et vacuus somno noctem, quam longa, peregi:
  Lassaque versati corporis ossa dolent.
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore.
  An subit? & tacita callidus arte nocet?
Sic erat. hæserunt tenues in corde sagittæ:
  Et possessa ferus pectora versat amor.
Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?
  Cedamus: leve fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego jactatas mota face crescere flammas:
  Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quam quos juvat usus aratri,
  Detrectant pressi dum juga prima boves.
Asper equus duris contunditur ora lupatis:
  Frena minus sentit quisquis ad arma facit.
Acrius invitos, multoque ferocius urget,
  Quam qui servitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor: tua sum nova præda Cupido.
  Porrigimus victas ad tua vincla manus.
Nil opus est bello: veniam, pacemque rogamus:
  Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
Necte comam myrto: maternas junge columbas.
  Qui deceant currus, vitricus ipse dabit.
Inque dato curru, populo clamante triumphum,
  Stabis: & adjunctas arte movebis aves.
Ducentur capti juvenes, captæque puellæ.
  Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego præda recens, factum modo vulnus habebo:
  Et nova captiva vincula mente feram.
Mens bona ducetur manibus post terga revinctis,
  Et pudor, & castris quidquid amoris obest.
Omnia te metuent: ad te sua brachia tendent.
  Vulgus Io magna voce triumphe canet.
Blanditiæ comites tibi erunt, terrorque, furorque,
  Assidue partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas hominesque deosque:
  Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo mater Olympo
  Plaudet: & appositas sparget in ora rosas.
Tu, penna pulchros gemina variante capillos,
  Ibis in auratis aureus ipse rotis.

Tum

Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures:
  Tum quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non possunt (licet ipse velis) cessare sagittæ.
  Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domita Bacchus Gangetide terra.
  Tu gravis alitibus: tigribus ille fuit.
Ergo, cum possim sacri pars esse triumphi,
  Parce tuas in me perdere victor opes.
Aspice cognati felicia Cæsaris arma;
  Qua vicit, victos protegit ille manu.

Elegia III. *Ad amicum.*

IUsta precor: quæ me nuper prædata puella est,
  Aut amet, aut faciat cur ego semper amem.
Ah nimium volui, tantum patiatur amari.
  Audierit nostras tot Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deserviat annos:
  Accipe qui pura norit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
  Nomina: si nostri sanguinis autor eques,
Nec meus innumeris renovatur campus aratris,
  Temperat & sumptus parcus uterque parens;
At Phœbus, comitesque novem, vitisque repertor,
  Hoc faciunt: &, me qui tibi donat, amor:
Et non cessuri nisi dis sine crimine mores;
  Nudaque simplicitas, purpureusque pudor.
Non mihi mille placent: non sum desertor amoris,
  Tu mihi (si qua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila sororum,
  Vivere contingat: teque dolente mori.
Te mihi materiam felicem in carmina præbe;
  Provenient causa carmina digna tua.
Carmine nomen habet exterrita cornibus Io,
  Et quam fluminea lusit adulter ave,
Quæque super pontum simulato vecta juvenco,
  Virginea tenuit cornua falsa manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem,
  Iunctaque semper erunt nomina nostra tuis.

Elegia IV. *Amicam, qua arte, quibusve nutibus in cœna præsente viro uti debeat, admonet.*

VIr tuus est epulas nobiscum aditurus easdem,
  Vltima cœna tuo sit, precor, illa viro.
Ergo ego dilectam tantum conviva puellam
  Aspiciam? tangi quem juvet, alter erit?
Alteriusque sinus apte subjecta fovebis?
  Injiciet collo, cum volet, ille manum?
Desine mirari, posito quod candida vino
  Atracis ambiguos traxit in arma viros.

Nec mihi silva domus, nec equo mea membra cohęret;
Vix à te videor posse tenere manus.
Quæ tibi sint facienda tamen, cognosce: nec Euris
Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Ante veni, quam vir. nec quid, si veneris ante,
Possit agi, video: sed tamen ante veni.
Cum premet ille torum, vultu comes ipsa modesto
Ibis, ut accumbas; clam mihi tange pedem.
Me specta, nutusque meos, vultumque loquacem:
Excipe furtivas, & refer ipsa, notas.
Verba superciliis sine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cum tibi succurret Veneris lascivia nostræ;
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacita quod mente loquaris;
Pendeat extrema mollis ab aure manus:
Cum tibi quæ faciam mea lux, dicamve, placebunt;
Versetur digitis annulus usque tuis.
Tange manu mensam, tangunt quo more precantes,
Optabis merito cum mala multa viro.
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse jubeto:
Tu puerum leviter posce, quod ipsa voles.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam:
Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi forte dabit, quos prægustaverit ipse;
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat indignis finito tua colla lacertis:
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habile sve papillæ.
Oscula præcipue nulla dedisse velis.
Oscula si dederis, fiam manifestus amator:
Et dicam, Mea sunt: injiciamque manus.
Hæc tamen aspiciam: sed quæ bene pallia celant,
Illa mihi cœci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære:
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa proterve:
Exemplique metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi, dominæque meæ properata voluptas,
Veste sub injecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies: sed ne fecisse puteris,
Conscia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat usque roga: precibus tamen oscula desint.
Dumque bibet, furtim (si potes) adde merum.
Si bene compositus somno vinoque jacebit,
Consilium nobis resque locusque dabunt.
Cum surges abitura domum, surgemus & omnes;
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies aut invenieris in illo.

Quid-

Quidquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum monui, paucas quod profit in horas:
Separor à domina nocte jubente mea.
Nocte vir includet: lacrymis ego mœstus obortis
Qua licet, ad sævas persequar usque fores.
Oscula jam sumet: jam non tantum oscula sumet:
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.
Verum invita dato (potes hoc) similisque coactæ;
Blanditiæ taceant: sitque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil juvet opto:
Sin minus: at certe te juvet inde nihil.
Sed quæcunque tamen noctem fortuna sequatur;
Cras mihi constanti voce dedisse nega.

Elegia V. *Corinnæ concubitus.*

ÆStus erat, mediamque dies exegerat horam,
Apposui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ:
Quale fere silvæ lumen habere solent.
Qualia sublucent fugiente crepuscula Phœbo:
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est præbenda puellis,
Qua timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna venit tunica velata recincta,
Candida dividua colla tegente coma:
Qualiter in thalamum formosa Semiramis isse
Dicitur, & multis Lais amata procis.
Diripui tunicam: nec multum rara nocebat:
Pugnabat tunica se tamen illa tegi.
Quæ cum ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
Victa est non ægre proditione sua.
Vt stetit ante oculos posito velamine nostros,
In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales vidi, tetigique lacertos!
Forma papillarum, quam fuit apta premi!
Quam castigato planus sub pectore venter!
Quantum & quale latus! quam juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
Et nudam pressi corpus ad usque meum.
Cætera quis nescit? lassi requievimus ambo.
Proveniant medii sic mihi sæpe dies.

Elegia VI. *Ad janitorem, ut fores sibi aperiat.*

IAnitor indigne dura religate catena,
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est; aditu fac janua parvo
Obliquum capiat semi adaperta latus.
Longus amor tales corpus tenuavit in usus,
Aptaque subducto corpore membra dedit.

Ille

Ille per excubias custodum leniter ire
  Monstrat: inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, simulachraque vana timebam!
  Mirabar, tenebris si quis iturus erat.
Risit, ut audirem, tenera cum matre Cupido:
  Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor. non umbras nocte volantes,
  Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimium timeo lentum: tibi blandior uni:
  Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
Aspice, ut invideas, inimicaque claustra relaxa,
  Vda sit ut lacrymis janua facta meis.
Certe ego, cum posita stares ad verbera veste,
  Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergo quæ valuit pro te quoque gratia quondam.
  (Heu facinus) pro me nunc valet illa parum!
Redde vicem meritis. grato licet esse, quod optas.
  Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Excute, sic nunquam dura religere catena,
  Nec tibi perpetuo serva bibatur aqua.
Ferreus orantem nequicquam janitor audis:
  Roboribus duris janua fulta riget.
Vrbibus obsessis clausæ munimina portæ
  Prosunt. in media pace quid arma times?
Quid facies hosti, qui sic excludis amantem?
  Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus & armis.
  Solus eram, si non sævus adesset amor.
Hunc ego si cupiam, nunquam dimittere possem.
  Ante vel à membris dividar ipse meis.
Ergo amor, & modicum circum mea tempora vinum
  Mecum est, & madidis lapsa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obvius illis?
  Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Lentus es? an somnus qui te male præbet amanti,
  Verba dat in ventos aure repulsa tua?
At (memini) primo, cum te celare volebam,
  Pervigil in mediæ sidera noctis eras.
Forsitan & tecum tua nunc requiescit amica.
  Heu melior quanto sors tua sorte mea est.
Dum modo sic; in me duræ transite catenæ.
  Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes,
  Raucaque concussæ signa dedere fores?
Fallimur: impulsa est animoso janua vento.
  Hei mihi quam longe spem tulit aura meam?
Si satis es raptæ Borea memor Orithyiæ,
  Huc ades, & surdas flamine tunde fores.
Vrbe silent tota vitreoque madentia rore

Tempora

Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Aut ego jam ferroque ignique paratior ipse,
Quam, face, sustineo, tecta superba petam.
Nox, & amor, vinumque, nihil moderabile suadent:
Illa pudore vacat: Liber, Amorque, metu.
Omnia consumpsi: nec te precibusque minisque
Movimus, ô foribus durior ipse tuis.
Nec te formosæ decuit servare puellæ
Limina. sollicito carcere dignus eras.
Iamque pruinosos molitur Lucifer axes,
Inque suum miseros excitat ales opus.
At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura super tota limina nocte jace.
Tu dominæ, cum te projectam mane videbit,
Temporis absumpti tam male, testis eris.
Qualiscunque vale, sentique abeuntis amorem:
Lente, nec admisso turpis amante, vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine postes,
Duraque consertæ ligna valete fores.

Elegia VII. *Ad pacandam amicam, quam verberaverat.*

ADde manus in vincla meas (meruere catenas)
Dum furor omnis abest, si quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit.
Flet mea vesana læsa puella manu.
Tunc ego vel charos potui violare parentes:
Sæva vel in sanctos verbera ferre deos.
Quid? non & clypei dominus septemplicis Ajax
Stravit deprensos lata per arva greges?
Et vindex in matre, patris malus ultor Orestes,
Ausus in arcanas poscere tela deas?
Ergo ego digestos potui violare capillos:
Nec dominam motæ dedecuere comæ.
Sic formosa fuit: talem Schœneida dicam
Mænalias arcu sollicitasse feras.
Talis perjuri promissaque velaque Thesei
Flevit præcipites Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vittatis quod erat Cassandra capillis,
Procubuit templo casta Minerva tuo.
Quis mihi non demens, quis non mihi barbare dixit?
Ipsa nihil. pavido lingua retenta metu.
Sed taciti fecere tamen convicia vultus.
Egit me lacrymis ore silente reum.
Ante meos humeris vellem cecidisse lacertos:
Utilius potui parte carere mei.
In mea vesanas habui dispendia vires!
Et potui pœnam fortis inire meam?
Quid mihi vobiscum, cædis, scelerumque ministræ?

Debita

Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An, si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit.
Ille deam primus perculit: alter ego.
Et minus ille nocens. me quam profitebar amare,
Læsi. Tydides sævus in hoste fuit.
I nunc magnificos victor molire triumphos:
Cinge comam lauro: votaque redde Iovi:
Quæque tuos currus comitantum turba sequetur,
Clamet: Io forti victa puella viro est.
Ante eat effuso tristis captiva capillo,
Si sinerent læsæ, candida tota, genæ.
Aptius impressis fuerat livere labellis,
Et collum blandi dentis habere notam.
Denique, si tumidi ritu torrentis agebar,
Cœcaque me prædam fecerat ira suam:
Nonne satis fuerat timidæ inclamasse puellæ,
Nec nimium rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summa deducere turpiter ora,
Vt mediam mediæ zona tulisset opem?
At nunc sustinui, raptis à fronte capillis,
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Astitit illa amens albo sine sanguine vultu,
Cæduntur Pariis qualia saxa jugis.
Exanimes artus, & membra trementia vidi,
Vt cum populeas ventilat aura comas:
Vtque levi Zephyro graciles vibrantur aristæ:
Summave cum tepido stringitur unda Noto.
Suspensæque diu lacrymæ fluxere per ora,
Qualiter abjecta de nive manat aqua.
Tunc ego me primum cœpi sentire nocentem.
Sanguis erant lacrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, ne dubita (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis,
Quaslibet infirmas adjuvat ira manus.
Neve mei sceleris tam tristia signa supersint,
Pone recompositas in statione comas.

Elegia VIII. *Execratur lenam, quæ puellam suam meretricia arte instruebat.*

Est quædam, quicunque volet cognoscere lenam,
Audiat: est quædam nomine Dipsas anus.
Ex re nomen habet. nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.
Illa magas artes, Ææaque carmina novit,

Inque

Inque caput liquidas arte recurvat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat virus amantis equæ.
Cum voluit, toto glomerantur nubila cœlo,
Cum voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (si qua fides) stillantia sidera vidi:
Purpureus lunæ sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas vivam volitare per umbras
Suspicor, & pluma corpus anile tegi.
Suspicor: & fama est. oculis quoque pupula duplex
Fulminat, & geminum lumen ab orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavosque sepulchris:
Et solidam longo carmine findit humum.
Hæc sibi proposuit thalamos violare pudicos,
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit. illa monebat
Talia: (me duplices occuluere fores:)
Scis here te, mea lux, juveni placuisse beato.
Hæsit, & in vultu constitit usque tuo.
Et cur non placeas? nulli tua forma secunda est.
Me miseram, dignus corpore cultus abest.
Tam felix esses, quam formosissima, vellem.
Non ego te facta divite pauper ero.
Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis.
Mars abiit: signo nunc Venus apta tuo.
Prosit ut adveniens en aspice. dives amator
Te cupit: & curæ, quid tibi desit, habet.
Est etiam facies, quæ se tibi compareт, illi:
Si te non emptam vellet, emendus erat.
Erubuit. decet alba quidem pudor ora: sed iste
Si simules, prodest: verus obesse solet.
Cum bene dejectis gremium spectabis ocellis,
Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
Forsitan incultæ Tatio regnante Sabinæ
Noluerint habiles pluribus esse viris.
Nunc Mars externis animos exercet in armis:
Et Venus Æneæ regnat in urbe sui.
Ludunt formosæ: casta est, quam nemo rogavit:
Aut si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope vires juvenum tentabat in arcu:
Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occulte, fallitque volatilis ætas:
Et celer admissis labitur annus equis.
Æra nitent usu: vestis bona quærit haberi:
Canescunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit:
Nec satis effectus unus & alter habent.

Certior

Certior è multis, nec tam invidiosa rapina est.
  Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce quid iste tuus præter nova carmina vates
  Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse Deus vatum, palla spectabilis aurea,
  Tractat inauratæ consona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero.
  (Crede mihi) res est ingeniosa dare.
Nec tu, si quis erit capitis mercede redemptus,
  Despice gypsati crimen inane pedis.
Nec te decipiant veteris quinquatria ceræ.
  Tolle tuos tecum, pauper amator, avos.
Qui, quia pulcher erit, poscet sine munere noctem;
  Quod det, amatorem flagitet ante suum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis,
  Ne fugiant. captos legibus ure tuis.
Nec nocuit simulatus amor: sine credat amari:
  Et cave, ne gratis hic tibi constet amor.
Sæpe nega noctem. capitis modo finge dolorem:
  Et modo quæ causas præbeat, Isis erit.
Mox recipe: ut nullum patiendi colligat usum,
  Neve relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit oranti tua janua: laxa ferenti.
  Audiat exclusi verba receptus amans.
Et quasi læsa prius, nonnunquam irascere læso.
  Vanescat culpa culpa repensa tua.
Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram.
  Sæpe simultates ira morata facit.
Quin etiam discant oculi lacrymare coacti,
  Et faciant udas ille vel ille genas.
Nec, si quem fallas, tu perjurare timeto.
  Commodat illusis numina surda Venus.
Servus & ad partes solers, ancilla parentur,
  Qui doceant, apte quid tibi possit emi.
Et sibi pauca rogent: multi si pauca rogabunt;
  Postmodo de stipula grandis acervus erit.
Et soror, & mater, nutrix quoque carpat amantem.
  Fit cito per multas præda petita manus.
Cum tibi deficient poscendi munera causæ,
  Natalem libo testificare tuum.
Ne securus amet nullo rivale, caveto.
  Non bene, si tollas prœlia, durat amor.
Ille viri videat toto vestigia lecto,
  Factaque lascivis livida colla notis.
Munera præcipue videat, quæ miserit alter.
  Si tibi nil dederit, sacra roganda via est.
Cum multa abstuleris: ut non tamen omnia donet,
  Quod nunquam reddas, commodet ille, roga.
Lingua juvet, mentemque tegat. blandire, noceque.

Impia

Impia sub dulci melle venena latent.
Hæc si præstiteris usu mihi cognita longo,
Nec tulerint voces ventus & aura meas;
Sæpe mihi dices, Vivas bene: sæpe rogabis
Vt mea defunctæ molliter ossa cubent.
Vox erat in cursu, cum me mea prodidit umbra.
At nostræ vix se continuere manus.
Quin albam raramque comam, lacrymosaque vino
Lumina, rugosas distraheremque genas.
Di tibi dent, nullosque lares, inopemque senectam,
Et longas hyemes, perpetuamque sitim.

Elegia IX. *Ad Atticum, amantem non oportere desidiosum esse, ut nec militem.*

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido:
Attice (crede mihi) militat omnis amans.
Quæ bello est habilis, Veneri quoque convenit, ætas:
Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Quos petiere duces annos in milite forti,
Hos petit in socio bella puella viro.
Pervigilant ambo: terra requiescit uterque.
Ille fores dominæ servat: at ille ducis.
Militis officium longa est via. mitte puellam;
Strenuus exempto fine sequetur amans.
Ibit in adversos montes, duplicataque nimbo
Flumina. congestas conteret ille nives:
Nec freta pressurus tumidos causabitur Euros,
Aptaque vertendis sidera quæret aquis.
Quis nisi vel miles, vel amans, & frigora noctis,
Et denso mistas perferet imbre nives?
Mittitur infestos alter speculator in hostes:
In rivale oculos alter, ut hoste, tenet.
Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
Obsidet. hic portas frangit: at ille fores.
Sæpe soporatos invadere profuit hostes:
Cedere & armata vulgus inerme manu.
Sic fera Threicii ceciderunt agmina Rhesi:
Et dominum capti deseruistis equi.
Nempe maritorum somnis utuntur amantes,
Et sua sopitis hostibus arma movent.
Custodum transire manus, vigilumque catervas,
Militis & miseri est semper amantis opus.
Mars dubius, nec certa Venus, victique resurgunt,
Quosque neges unquam posse jacere, cadunt.
Ergo desidiam quicumque vocabit amorem,
Desinat. ingenii est experientis amor.
Ardet in abducta Breseide magnus Achilles.
Dum licet, Argivas frangite Troes opes.

Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:
  Et galeam capiti quæ daret, uxor erat.
Summa ducum Atrides visa Priameide fertur
  Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit.
  Notior in cœlo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctaque in otia natus;
  Molli erant animos lectus & umbra meos:
Impulit ignavum formosæ cura puellæ,
  Iussit & in castris æra merere suis.
Inde vides vigilem, nocturnaque bella gerentem,
  Qui non vult fieri desidiosus, amet.

Elegia X. *Ad puellam, ne pro amore præmia poscat.*

QValis ab Europa Phrygiis advecta carinis
  Conjugibus belli causa duobus erat.
Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
  Callidus in falsa lusit adulter ave,
Qualis Amymone siccis erravit in agris,
  Cum premeret summi verticis urna comas;
Talis eras: aquilamque in te taurumque timebam,
  Et quidquid magno de Iove fecit amor.
Nunc timor omnis abest animique evanuit ardor:
  Nec facies oculos jam capit ista meos.
Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis.
  Hæc te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amavi:
  Nunc mentis vitio læsa figura tua est.
Et puer est, & nudus Amor. sine sordibus annos,
  Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare jubetis?
  Quo pretium condat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis:
  Non decet imbelles æra merere deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære,
  Et miseras jusso corpore quærit opes:
Devovet imperium tamen hæc lenonis avari:
  Et quod vos facitis sponte, coacta facit.
Sumite in exemplum pecudes ratione carentes.
  Turpe erit ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca popo-
  Non aries placitam munere captat ovem. (scit:
Sola viro mulier spoliis exultat ademptis:
  Sola locat noctes: sola locanda venit.
Et vendit quod utrumque juvat, quod uterque pete-
  Et pretium quanti gaudeat, ipsa facit. (bat:
Quæ Venus ex æquo ventura est grata duobus;
  Altera cur illam vendit: & alter emit?
Cur mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas,

Quam

Quam socio motu fœmina virque ferunt?
Non bene conducti vendunt perjuria testes:
Non bene selecti judicis arca patet.
Turpe reos empta miseros defendere lingua.
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.
Turpe tori reditu census augere paternos,
Et faciem lucro prostituisse suam.
Gratia pro rebus merito debetur inemptis:
Pro male conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor solvit. mercede soluta
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite formosæ pretium pro nocte pacisci:
Non habet eventus sordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
Vt premerent sacræ virginis arma caput.
Ex quibus exierat, trajecit viscera ferro
Filius: & pœnæ causa monile fuit.
Nec tamen indignum est à divite munera posci.
Munera poscenti quæ dare possit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas:
Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
Officium pauper numeret, studiumque, fidemque:
Quod quis habet, dominæ conferat omne suæ.
Est quoque carminibus meritas celebrare puellas
Dos mea, quam volui, nota fit arte mea.
Scinduntur vestes, gemmæ franguntur & aurum:
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
Nec dare, sed pretium posci dedignor, & odi.
Quod nego poscenti, desine velle, dabo.

Elegia XI. *Ad Napen, ut paratas tabellas ad Corinnam perferat.*

COlligere incertos. & in ordine ponere crines
Docta, nec ancillas inter habenda, Nape,
Inque ministeriis furtivæ cognita noctis
Vtilis, & daudis ingeniosa notis,
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
Fida laboranti sæpe reperta mihi;
Accipe: & ad dominam peraratas mane tabellas
Perfer. & obstantes sedula pelle moras.
Nec silicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
Sed tibi simplicitas ordine major inest.
Credibile est, & te sensisse Cupidinis arcus.
In me militiæ signa tuere tuæ.
Si quæret quid agam; Spe noctis vivere dices.
Cætera fert blanda cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit. vacuæ bene redde tabellas:
Verum continuo fac tamen ipsa legat.
Aspicias oculos mando, frontemque legentis.

Ex tacito vultu ſcire futura licet.
Nec mora, perlectis reſcribat multa jubeto.
Odi cum late ſplendida cera vacat.
Comprimat ordinibus verſus, oculoſque moretur
Margine in extremo littera raſa meos.
Quid digitos opus eſt graphium laſſare tenendo?
Hoc habeat ſcriptum tota tabella, veni.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde moror.
Subſcribam, Veneri fidas ſibi Naſo tabellas
Dedicat. at nuper vile fuiſtis acer.

Elegia XII. *Tabellas, quas miſerat, execratur, quod amica noctem negaret.*

FLete meos caſus: triſtes rediere tabellæ:
Infelix hodie littera poſſe negat.
Omina ſunt aliquid. modo cum diſcedere vellet,
Ad limen digitos reſtitit icta Nape.
Miſſa foras iterum limen tranſire memento
Cautius. atque alte ſobria ferre pedem.
Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabellæ:
Tuque negaturis cera referta notis.
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
Melle ſub infami Corſica miſit apis.
At tanquam minio penitus medicata rubebas.
Ille color vere ſanguinolentus erat.
Projectæ in triviis jaceatis inutile lignum:
Voſque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in uſum,
Convincam puras non habuiſſe manus.
Præbuit illa arbor miſero ſuſpendia collo:
Carnifici duras præbuit illa cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras:
Vulturis in ramis & ſtrigis ova tulit.
His ego commiſi noſtros inſanus amores,
Molliaque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptius hæ capiant vadimonia garrula ceræ.
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter Ephemeridas melius tabulaſque jacerent,
In quibus abſumptas fleret avarus opes.
Ergo, ego vos rebus duplices pro nomine ſenſi.
Auſpicii numerus non erat ipſe boni.
Quid precer iratus? niſi vos carioſa ſenectus
Rodat, & immundo cera ſit alba ſitu.

Elegia XIII. *Ad Auroram ne properet.*

IAm ſuper Oceanum venit à ſeniore marito
Flava pruinoſo quæ vehit axe diem.
Quo properas Aurora? mane, ſic Memnonis umbras
Annua

Annua sollemni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuisse lacertis,
Siquando lateri nunc bene juncta meo est.
Nunc etiam somni pingues, & frigidus aer,
Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quo properas, ingrata viris, ingrata puellis?
Roscida purpurea supprime lora manu.
Ante tuos ortus melius sua sidera servat
Navita: nec media nescit an erret aqua.
Te surgit (quamvis lassus) veniente viator:
Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima subire jubes oneratos arva colonos:
Prima vocas tardos sub juga panda boves.
Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris,
Vt subeant teneræ verbera sæva manus.
Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis:
Vnius ut verbi grandia damna ferat.
Nec tu consulto, nec tu jucunda diserto es:
Cogitur ad lites surgere uterque novas.
Tu, ne foeminei possint cessare lacerti,
Lanificam revocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer. sed surgere mane puellas
Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet.
Nec fugerent vultus sidera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spissa nube retentus equus!
Invida quo properas? quod erat tibi filius ater;
Materni fuerat pectoris ille color.
Quid si non Cephali quondam flagrasset amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?
Tithono vellem de te narrare liceret:
Foemina non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quod marcet ab ævo;
Surgis ad invisas à sene mane rotas.
At si quem Cephalum manibus complexa teneres;
Clamares, Lente currite noctis equi.
Cur ego plector amans, si vir tibi marcet ab annis?
Non me nupsisti conciliante seni.
Aspice quos somnos juveni donarit amato
Luna. nec illius forma secunda tua est.
Ipse deum genitor (ne te tam sæpe videret)
Commisit noctes in sua vota duas.
Iurgia finieram, scires audisse: rubebat.
Nec tamen assueto tardius orta dies.

Elegia XIV. *Puellam consolatur, cui præ nimia cura comæ deciderant.*

DIcebam, desiste tuos medicare capillos.
  Tingere quam possis jam tibi nulla coma est.
At, si passa fores, quid erat speciosius illis?
  Contigerant imum qua patet usque latus.
Quid, quod erant tenues, & quos ornare timeres,
  Vela colorati qualia Seres habent:
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
  Cum leve deserta sub trabe nectit opus?
Nec tamen ater erat, nec erat color aureus illis:
  Sed quamvis neuter, mistus uterque color.
Qualem clivosæ madidis in vallibus Idæ
  Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quod & dociles, & centum flexibus apti,
  Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallum pectinis illos:
  Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos oculos sæpe est ornata: nec unquam
  Brachia direpta saucia fecit acu.
Sæpe etiam nondum digestis mane capillis,
  Purpureo jacuit semisopita toro.
Tum quoque erat neglecta decens: ut Thracia Bacche
  Cum temere in viridi gramine lassa jacet.
Cum graciles essent tamen, & lanugini instar;
  Heu mala vexatæ quanta tulere comæ!
Quam se præbuerant ferro patienter & igni,
  Vt fieret torto nexilis orbe sinus!
Clamabam, Scelus est, istos scelus urere crines.
  Sponte decent: capiti ferrea parce tuo.
Vim procul hinc remove: non est qui debeat uri.
  Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosæ periere comæ: quas vellet Apollo.
  Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
Illis contulerim, quas quondam nuda Dione
  Pingitur humenti sustinuisse manu.
Quid male compositos quereris periisse capillos?
  Quid speculum mœsta ponis inepta manu?
Non bene consuetis à te spectaris ocellis.
  Vt placeas, debes immemor esse tui.
Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ;
  Non anus Hæmonia perfida lavit aqua.
Non tibi vis morbi nocuit (procul omen abesto)
  Non minuit densas invida lingua comas.
Facta manu culpaque tua dispendia sentis.
  Ipsa dabas capiti mista venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines:

Culta

Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quam sæpe comas aliquo mirante rubebis,
Et dices, Empta nunc ego merce probor!
Nescio quam pro me laudat nunc iste Sicambram;
Fama tamen memini cum fuit ista mea.
Me miserum, lacrymas male continet: oraque dextra
Protegit ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquos gremio spectatque capillos:
Hei mihi non illo munera digna loco!
Collige cum vultu mentem. reparabile damnum est.
Postmodo nativa conspiciere coma.

Elegia XV. *Ad invidos, quod fama poetarum sit perennis.*

QVid mihi livor edax ignavos objicis annos,
Ingeniique vocas carmen inertis opus:
Non me more patrum, dum strenua sustinet ætas,
Præmia militiæ pulverulenta sequi:
Non me verbosas leges ediscere: non me
Ingrato voces prostituisse foro.
Mortale est, quod quæris opus. mihi fama perennis
Quæritur: ut toto semper in orbe canar.
Vivet Mæonides, Tenedos dum stabit, & Ide;
Dum rapidas Simois in mare volvet aquas.
Vivet & Ascræus, dum mustis uva tumebit:
Dum cadet incurva falce resecta Ceres.
Battiades toto semper cantabitur orbe;
Quamvis ingenio, non valet; arte valet.
Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno.
Cum sole & luna semper Aratus erit.
Dum fallax servus, durus pater, improba lena
Vivet, dum meretrix blanda; Menandrus erit.
Ennius arte carens, animosique Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem primamque ratem quæ nesciet ætas,
Aureaque Æsonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
Exitio terras cum dabit una dies.
Tityrus, & segetes, Æneiaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus, & Hesperiis, & Gallus notus Eois,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo, cum silices, cum dens patientis aratri,
Depereant ævo; carmina morte carent.
Cedant carminibus reges, regumque triumphi:
Cedat & auriferi ripa beata Tagi.

Vilia miretur vulgus. mihi flavus Apollo
  Pocula Castalia plena ministret aqua.
Sustine amque coma metuentem frigora myrtum:
  Atque ita sollicito multus amante legar.
Pascitur in vivis livor: post fata quiescit.
  Tunc suus ex merito quemque tuetur honor.
Ergo etiam, cum me supremus adusserit ignis,
  Vivam, parsque mei magna superstes erit.

AMORVM LIBER II.

Elegia I. *Quod pro gigantomachia amores scribere sit coactus.*

HÆc quoque composui Pelignis natus aquosis,
  Ille ego nequitiæ Naso poeta meæ.
Hoc quoque jussit amor, procul hinc, procul este severi:
  Non estis teneris apta theatra modis.
Me legat in sponsi facie non frigida virgo,
  Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, saucius arcu,
  Agnoscat flammæ conscia signa suæ:
Miratusque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
  Composuit casus iste poeta meos?
Ausus eram, memini, cœlestia dicere bella,
  Centimanumque Gygen (& satis oris erat)
Cum male se tellus ulta est, ingestaque Olympo
  Ardua devexum Pelion Ossa tulit.
In manibusque Iovem, & cum Iove fulmen habebam,
  Quod bene pro cœlo mitteret ille suo.
Clausit amica fores. ego cum Iove fulmen omisi.
  Excidit ingenio Iupiter ipse meo.
Iupiter ignoscas (nil me tua tela juvabant)
  Clausa tuo majus janua fulmen habet.
Blanditias, elegosque leves, mea tela, resumpsi:
  Mollierant duras lenia verba fores.
Carmina sanguineæ deducunt cornua lunæ,
  Et revocant niveos solis euntis equos.
Carmine dissiliunt abruptis faucibus angues,
  Inque suos fontes versa recurrit aqua.
Carminibus cessere fores: insertaque posti,
  Quamvis robur erat, carmine victa sera est.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
  Quid pro me Ajaces alter & alter agent?
Quique tot errando quot bello perdidit annos,
  Raptus & Hæmoniis flebilis Hector equis?
At facies teneræ ut laudata est sæpe puellæ,
  Ad vatem, pretium carminis, ipsa venit.
Magna datur merces. heroum clara valete
  Nomina, non apta est gratia vestra mihi,

Ad mea formosos vultus adhibete puellæ
Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

Elegia II. *Ad Bagoum, ut custodiam puellæ sibi commissæ laxiorem habeat.*

QVem penes est dominam servandi cura Bagoe,
Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
Hesterna vidi spatiantem luce puellam,
Illa quæ Danai porticus agmen habet.
Protinus ut placuit, misi, noctemque rogavi.
Rescripsit trepida, Non licet, illa manu.
Et cur non liceat quærenti, reddita causa est;
Quod nimium dominæ cura molesta tua est.
Si sapis, ô custos, odium (mihi crede) mereri
Desine. quem metuit, quisque perire cupit.
Vir quoque non sapiens: quid enim servare laboret,
Vnde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori,
Et castam, multis quæ placet, esse putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur;
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conscius esse velis: domina est obnoxia servo.
Conscius esse times: dissimulare licet.
Scripta leget secum: matrem scripsisse putato.
Venerit ignotus: postmodo notus eat.
Ibit ut affectam, quæ non languebit, amicam
Visat; judiciis ægra sit illa tuis.
Si faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
Imposita gremio stertere fronte potes.
Nec tu Niligenam fieri quid possit ad Isim
Quæsieris: nec tu curva theatra time.
Conscius assiduos commissi tollet honores.
Quis minor est autem, quam tacuisse, labor?
Ille placet, versatque domum nec verbera sentit:
Ille placet dominæ: cætera turba jacet.
Huic, veræ ut lateant causæ, finguntur inanes:
Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cum bene vir traxit vultum, rugasque coegit;
Quod voluit fieri blanda puella, facit:
Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nectat:
Et lacrymas simulet, carnificemque vocet.
Tu contra objicies, quæ tuto diluat illa:
In vero, falso crimine, deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic alta pecunia crescet:
Hæc face, & exiguo tempore liber eris.
Aspicis indicibus nexas per colla catenas:
Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit.

Dum nimium servat custos Iunonius Io;
Ante suos annos occidit: illa dea est.
Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
Unde vir incestum scire coactus erat.
Pœna minor merito: nocuit mala lingua duobus.
Vir doluit: famæ damna puella tulit.
(Crede mihi) nulli sunt crimina grata marito:
Nec quenquam, quamvis audiat illa juvant.
Seu tepet indicium securas prodis ad aures;
Sive amat, officio fit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur:
Iudicis illa sui tuta favore venit.
Viderit ipse licet. credet tamen ille neganti,
Damnabitque oculos: & sibi verba dabit.
Aspiciet dominæ lacrymas: plorabit & ipse.
Et dicet pœnas garrulus iste dabit.
Quid dispar certamen inis? tibi verbera victo
Adsunt. in gremio judicis illa sedet.
Non scelus aggredimur, non ad miscenda coimus
Toxica, non stricto fulminat ense manus:
Quærimus, ut tuto per te possimus amare.
Quid precibus nostris mollius esse potest?

Elegia III. *Ad Eunuchum servantem dominam.*

HEI mihi, quod dominam nec vir nec fœmina servas,
Mutua nec Veneris gaudia nosse potes.
Qui primus pueris genitalia membra recidit;
Vulnera quæ fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium, facilisque rogantibus esses,
Si tuus in quavis prætepuisset amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis:
Bellica non dextræ convenit hasta tuæ.
Ista mares tractant. tu spes depone viriles.
Sunt tibi cum domina signa ferenda tua.
Hanc imple meritis: hujus tibi gratia prosit.
Si careas illa, quis tuus usus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni:
Indigna est pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quamvis habeare molestus;
Non caret effectu, quod voluere duo.
Aptius ut fuerit precibus tentasse, rogamus:
Dum bene ponendi munera tempus habes.

Elegia IV. *Quod amet mulieres, cujuscunque formæ sint.*

NON ego mendosos ausim defendere mores,
Falsaque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor, si quid prodest delicta fateri;
In mea nunc demens crimina fassus eo.

Odi:

Odi: nec possum cupiens non esse, quod odi.
  Heu quam, quod studeas ponere, ferre grave est.
Nam desunt vires ad me mihi jusque regendum.
  Auferor ut rapida concita puppis aqua.
Non est certa meos quæ forma invitet amores:
  Centum sunt causæ, cur ego semper amem.
Sive aliqua est oculos in me dejecta modestos;
  Vror: & insidiæ sunt pudor ille meæ.
Sive procax aliqua est; capior, quia rustica non est:
  Spemque dat in molli mobilis esse toro.
Aspera si visa est rigidasque imitata Sabinas;
  Velle, sed ex alto dissimulare, puto.
Sive est docta; placet raras dotata per artes:
  Sive rudis; placita est simplicitate sua.
Est, quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
  Carmina. cui placeo protinus illa placet.
Est etiam, quæ me vatem, & mea carmina culpet.
  Culpantis cupiam sustinuisse femur.
Molliter incedit: motu capit. altera dura est:
  At poterit tacto mollior esse viro.
Hæc quia dulce canit, flectitque facillima vocem,
  Oscula cantanti rapta dedisse velim.
Hæc querulas habili percurrit pollice chordas:
  Tam doctas quis non possit amare manus?
Illa placet gestu, numerosaque brachia ducit,
  Et tenerum molli torquet ab arte latus:
Vt taceam de me, qui causa tangor ab omni?
  Illic Hippolytum pone; Priapus erit.
Tu, quia tam longa es; veteres heroidas æquas,
  Et potes in toto multa jacere toro.
Hæc habilis brevitate sua est. corrumpor utraque.
  Conveniunt voto longa brevisque meo.
Non est culta: subit quid cultæ accedere possit.
  Ornata est: dotes exhibit ipsa suas.
Candida me capiet: capiet me flava puella:
  Est etiam in fusco grata colore Venus.
Seu pendent nivea pulli cervice capilli;
  Leda fuit nigra conspicienda coma.
Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis.
  Omnibus historiis se meus aptat amor.
Me nova sollicitat, me tangit serior ætas:
  Hæc melior specie: moribus illa placet.
Denique quas tota quisquam probat urbe puellas;
  Noster in has omnes ambitiosus amor.

Elegia V. *Ad amicam corruptam.*

NVllus amor tanti est: abeas pharetrate Cupido,
  Vt mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt; cum te peccasse recordor,

Hei

Hei mihi perpetuum nata puella malum!
Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ:
Nec data furtive munera crimen habent.
O utinam arguerem, sic ut non vincere possem!
Me miserum quare tam bona causa mea est!
Felix qui quod amat defendere fortiter audet:
Cui sua, Non feci, dicere amica potest.
Ferreus est, nimiumque suo favet ille dolori,
Cui petitur victa palma cruenta rea.
Ipse miser vidi, cum me dormire putares,
Sobrius apposito crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes.
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuere tui, conscriptaque vino
Mensa: nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnovi (quid non videatur amanti?)
Verbaque pro certis jussa valere notis.
Iamque frequens ierat mensa conviva relicta,
Compositi juvenes unus & alter erant:
Improba tum vero jungentes oscula vidi.
Illa mihi lingua nexa fuisse liquet.
Qualia non fratri tulerit germana severo,
Sed tulerit cupido mollis amica viro:
Qualia credibile est, non Phœbum ferre Dianæ,
Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.
Quid facis, exclamo, quo nunc mea gaudia differs?
Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc tibi sunt mecum, mihi sunt communia tecum:
In bona cur quisquam tertius ista venit?
Hæc ego, quæque dolor linguæ dictavit. at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum Tithoni conjuge cœlum
Subrubet. aut sponso visa puella novo.
Quale rosæ fulgent inter sua lilia mistæ:
Aut ubi cantatis luna laborat equis:
Aut quod, ne longis flavescere possit ab annis,
Mæonis Assyrium fœmina tinxit ebur.
Hic erat, aut aliquis color ille simillimus horum:
Et nunquam casu pulchrior illa fuit.
Spectabat terram: terram spectare decebat.
Mœsta erat in vultu: mœsta decenter erat.
Sicut erant, & erant compti, laniare capillos,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Vt faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modo sævus eram, supplex, ultroque rogavi,
Oscula ne nobis deteriora daret.
Risit. & ex animo dedit oscula: qualia possent
Excutere irato tela trisulca Iovi,

Tor-

Torqueor infelix, ne tam bona senserit alter:
Et volo non ex hac illa fuisse nota.
Hæc quoque quam docui, multo meliora fuerunt.
Et quiddam visa est addidicisse novi.
Quod nimium placuere malum est. quod tota labellis
Lingua tua est nostris nostra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo: non oscula tantum
Juncta queror: quamvis hæc quoq; juncta queror:
Illa nisi in lecto nunquam potuere doceri.
Nescio quis pretium grande magister habet.

Elegia VI. *In mortem Psittaci.*

PSittacus, Eois ales mihi missus ab Indis,
Occidit. exequias ferte frequenter aves.
Ite piæ volucres; & plangite pectora pennis,
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mœstis lanietur pluma capillis:
Pro longa resonent carmina vestra tuba.
Quid scelus Ismarii quereris Philomela tyranni?
Expleta est annis ista querela suis.
Alitis in raræ miserum divertite funus.
Magna, sed antiqua est causa doloris Itys.
Omnes, quæ liquido libratis in aere pennas,
Tu tamen ante alias turtur amice dole.
Plena fuit vobis omni concordia vita,
Et stetit ad finem longa, tenaxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phocæus Oresti,
Hoc tibi, dum licuit Psittace turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid juvat, ut datus es, nostræ placuisse puellæ?
Infelix avium gloria nempe jaces.
Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro Punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulantior ales:
Reddebas blæso tam bene verba sono.
Raptus es invidia. non tu fera bella movebas.
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Ecce coturnices inter fera prœlia vivunt:
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec præ sermonis amore
In multos poterant ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi, causæque papavera somni:
Pellebatque sitim simplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur, ducitque per aera gyros
Milvius, & pluviæ gracculus autor aquæ.
Vivit & armiferæ cornix invisa Minervæ;
Illa quidem seclis vix moritura novem.
Occidit illa loquax humanæ vocis imago

Psit-

Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima fere manibus rapiuntur avaris;
Implentur numeris deteriora suis.
Tristia Phylacidæ Thersites funera vidit:
Iamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ?
Vota procelloso per mare rapta Noto?
Septima lux aderat, non exhibitura sequentem:
Et stabat vacua jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato.
Clamavit moriens lingua, Corinna, vale.
Colle sub Elysio nigra nemus ilice frondet,
Vdaque perpetuo gramine terra viret.
Si qua fides dubiis; volucrum locus ille piarum
Dicitur, obscœnæ quo prohibentur aves.
Illic innocui late pascuntur olores:
Et vivax Phœnix, unica semper avis.
Explicat ipsa suas ales Iunonia pennas:
Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psittacus has inter, nemorali sede receptus,
Convertit volucres in sua vota pias.
Ossa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus;
Quo lapis exiguus par sibi carmen habet:
Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulchro.
Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

Elegia VII. *Amica se purgat, quod ancillam non amet.*

ERgo ego sufficiam reus in nova crimina semper?
Vt vincam, toties dimicuisse pudet.
Sive ego marmorei respexi summa theatri;
Eligis è multis unde dolere velis.
Candida seu tacito vidit me fœmina vultu;
In vultu tacitas arguis esse notas.
Si quam laudavi; miseros petis ungue capillos;
Si culpo; crimen dissimulare putas.
Sive color bonus est; in te quoque frigidus esse:
Seu malus; alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem modo conscius esse.
Æquo animo pœnam qui meruere ferunt.
Nunc temere insimulas: credendoque omnia frustra,
Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
Aspice, ut auritus miserandæ sortis asellus
Assiduo domitus verbere tardus eat.
Ecce tuum solers caput exornare Cypassis
Objicitur dominæ contemerasse torum.
Di melius, quam me, si sit peccasse libido,
Sordida contemptæ sortis amica juvet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,

Ter-

Tergaque complecti verbere secta velit?
Adde, quod ornandis operosa est illa capillis,
Et tibi per doctas grata ministra manus.
Scilicet ancillam, quæ sit tibi fida, rogarem?
Quid, nisi ut indicio juncta repulsa foret?
Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
Me non admissi criminis esse reum.

Elegia VIII. *Ad Cypassin ancillam Corinnæ.*

PONendis in mille modis perfecta capillis,
Comere sed solas digna Cypassi deas,
Et mihi jucundo non rustica cognita furto,
Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi:
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Non tamen erubui, nec verbo lapsus in ullo
Furtivæ Veneris conscia signa dedi.
Quid, quod in ancillam si quis delinquere possit,
Illum ego contendi mente carere bona?
Thessalus ancillæ facie Briseidos arsit:
Serva Mycenæo Phœbas amata duci.
Nec sum Tantalide, nec forti major Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Ut tamen iratos in te defixit ocellos;
Vidit te totis erubuisse genis.
At quanto, si forte refert, præsentior ipse
Per Veneris feci numina magna fidem.
Tu dea, tu jubeas, animi perjuria nostri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis, precium mihi dulce repende,
Concubitus hodie fusca Cypassi tuos.
Quid renuis, fingisque novos ingrata timores?
Est unum è dominis promeruisse satis.
Quod si stulta negas, index anteacta fatebor,
Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quoque loco fuerim tecum, quotiesque Cypassi,
Narrabo dominæ, quotque, quibusque modis.

Elegia IX. *Ad Cupidinem.*

O Nunquam pro me satis indignate Cupido,
O in corde meo desidiose puer!
Quid me, qui miles nunquam tua signa reliqui,
Lædis? & in castris vulneror ipse meis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid? non Hæmonius, quem cuspide perculit, heros,
Cum petiit, medica postmodo juvit ope?
Venator sequitur fugientia, capta relinquit:
Semper & inventis ulteriora petit.

Nos

Nos tua ſentimus populus tibi deditus arma;
Pigra reluctanti ceſſat in hoſte manus.
Quid juvat in nudis hamata recondere tela
Oſſibus? oſſa mihi nuda reliquit amor.
Tot ſine amore viri: tot ſunt ſine amore puellæ.
Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.
Roma, niſi immenſum vires promoſſet in orbem,
Stramineis eſſet nunc quoque denſa caſis.
Feſſus in acceptos miles deducitur agros,
Tutaque depoſito poſcitur enſe rudis:
Longaque ſubductam celant navalia pinum:
Mittitur in ſaltus carcere liber equus.
Me quoque, qui toties merui ſub amore puellæ,
Defunctum placide vivere tempus erat.
Vive, deus poſito ſi quis mihi dicat amore;
Deprecer. uſque adeo dulce puella malum eſt.
Cum bene pertæſum eſt, animique revanuit ardor;
Neſcio quo miſeræ turbine mentis agor.
Vt rapit in præceps dominum, ſpumantia fruſtra
Fræna retentautem, durior oris equus.
Vt ſubitus prope jam prehenſa tellure carinam
Tangentem portus ventus in alta rapit;
Sic me ſæpe refert incerta Cupidinis aura:
Notaque purpureus tela reſumit Amor.
Fige puer, poſitis nudus tibi præbeor armis.
Hic tibi ſunt vires: hic tua dextra facit.
Huc tanquam juſſæ veniunt jam ſponte ſagittæ.
Vix ullis præ me nota pharetra tua eſt.
Infelix, tota quicunque quieſcere nocte
Suſtinet, & ſomnos præmia magna vocat.
Stulte, quid eſt ſomnus, gelidæ niſi mortis imago?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.
Me modo decipiant voces fallacis amicæ:
Sperando certe gaudia magna feram.
Et modo blanditias dicat: modo jurgia nectat;
Sæpe fruar domina: ſæpe repulſus eam.
Quod dubius Mars eſt, per te privigne Cupido eſt;
Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es, multoque tuis ventoſior alis,
Gaudiaque ambigua daſque negaſque fide.
Si tamen exaudis pulchra cum matre Cupido;
Indeſerta meo pectore regna gere.
Accedant regno nimium vaga turba puellæ.
Ambobus populis ſic venerandus eris.

Elegia X. *Ad Gracinum, quod eodem tempore duas amet.*

TV mihi, tu certe (memini) Græcine negabas,
Vno poſſe aliquem tempore amare duas.

Per

Per te ego decipior, per te depreusus inermis,
Ecce duas uno tempore solus amo.
Vtraque formosa est: operosæ cultibus ambæ:
Artibus in dubio est hæc sit, an illa prior.
Pulchrior hac illa est: hæc est quoque pulchrior illa:
Et magis hæc nobis: & magis illa placet.
Errat, ut à ventis discordibus acta faselus,
Dividuumque tenent alter & alter amor.
Quid geminas Erycina meos sine fine dolores.
Non erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus? quid pleno sidera coelo,
In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quam si sine amore jacerem.
Hostibus eveniat vita severa meis.
Hostibus eveniat vacuo dormire cubili,
Et medio late ponere membra toro.
At mihi sævus amor somnos abrumpat inertes:
Simque mei lecti non ego solus onus.
Me mea disperdat nullo prohibente puella.
Si satis una potest: si minus una; duæ.
Sufficiant, graciles non sunt sine viribus artu
Pondere non nervis corpora nostra carent,
Et lateri dabit iu vires a'imenta voluptas.
Decepta est opera nulla puella mea.
Sæpe ego lascivæ consumpsi tempora noctis:
Vtilis, & forti corpore mane fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt,
Di faciant leti causa sit ista mei!
Induat adversis contraria pectora telis
Miles, & æternum sanguine nomen emat.
Quærat avarus opes, & quæ lassarit eundo
Æquora, perjuro naufragus ore bibat.
At mihi contingat Veneris languescere motu.
Cum moriar, medium solvar & inter opus.
Atque aliquis nostro lacrymans in funere dicat:
Conveniens vitæ mors fuit ista tuæ.

Elegia XI. *Ad amicam navigantem.*

PRima malas docuit mirantibus æquoris undis
Peliaco pinus vertice cæsa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conspicuam fulvo vellere vexit ovem.
O utinam, nequis remo freta longa moveret,
Argo funestas pressa bibisset aquas!
Ecce fugit notumque torum, patriosque penates,
Fallacesque vias ire Corinna parat.
Quid tibi, me miserum, Zephyros, Eurosq; timebo,
Et gelidum Boream, præcipitemque Notum?
Non illic urbes, non tu mirabere silvas,

Vna est injusti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas, pictosve lapillos
Pontus habet. bibuli littoris illa mora est.
Littora marmoreis pedibus signate puellæ.
Hactenus est tutum: cætera cœca via est.
Et vobis alii ventorum prœlia narrent;
Quas Scylla infestit, quasque Charybdis aquas:
Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis:
Quo lateant Syrtes magna minorque sinu.
Hæc alii referant. at vos quod quisque loquetur,
Credite: credenti nulla procella nocet.
Sero respicitur tellus, ubi fune soluto
Currit in immensum panda carina solum.
Navita sollicitus & ventos horret iniquos,
Et prope tam letum, quam prope cernit aquam.
Quod si concussas Triton exasperet undas;
Quam tibi sit toto nullus in ore color?
Tum generosa voces fæcundæ sidera Ledæ;
Et felix dicas, quem sua terra tenet.
Tutius est fovisse torum, legisse libellos,
Threiciam digitis increpuisse lyram.
At si vana ferunt volucres mea verba procellæ;
Æqua tamen puppi sit Galathea tuæ.
Vestrum crimen erit talis jactura puellæ:
Nereidesque deæ, Nereidumque pater.
Vade memor nostri vento reditura secundo.
Impleat illa tuos fortior aura sinus.
Tunc mare in hæc magnus proclinet littora Nereus:
Huc venti spectent: huc agat æstus aquas.
Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea pleni:
Ipsa tua moveas turgida vela manu.
Primus ego aspiciam notam de littore puppim,
Et dicam, Nostros advehit illa deos.
Excipiamque humeris, & multa sine ordine carpam
Oscula. pro reditu victima vota cadet:
Inque tori formam molles sternentur arenæ.
Pro mensa tumulus quilibet esse potest.
Illic apposito narrabis multa Lyæo,
Pæne sit ut mediis obruta navis aquis:
Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis
Nec te præcipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit.
Cur ego non votis blandiar ipse meis?
Hæc mihi quamprimum cœlo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.

Elegia XII. *Exultat quod amica potitus sit.*

ITe triumphales circum mea tempora lauri.
Vicimus, in nostro est ecce Corinna sinu.

Quan

Quam vir, quam custos, quam janua firma, tot hostes
  Servabant: neque posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho:
  In qua, quæcunque est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
  Cincta, sed est ductu capta puella meo.
Pergama cum caderent bello superata bilustri,
  Ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
At mea seposita est, & ab omni milite discors
  Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc voti finem, me milite veni:
  Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui:
Nec casum fortuna meis immiscuit actis.
  Huc ades ô cura parte triumphe mea.
Nec belli nova causa mei. nisi rapta fuisset,
  Tyndaris, Europæ pax, Asiæque foret
Fœmina silvestres Lapithas, populumque biformem,
  Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Trojanos iterum nova bella movere
  Impulit in regno juste Latine tuo.
Fœmina Romanis etiam nunc urbe recenti
  Immisit soceros: armaque sæva dedit.
Vidi ego pro nivea pugnantes conjuge tauros:
  Spectatrix animos ipsa juvenca dabat.
Me quoque qui multos, sed me sine cæde, Cupido
  Iussit militiæ signa movere suæ.

Elegia XIII. *Ad Isidem, ut patientem Corinnam juvet.*

DVm labefactat onus gravidi temeraria ventris,
  In dubio vitæ lassa Corinna jacet.
Illa quidem clam me tantum molita pericli,
  Ira digna mea est: sed cadit ira metu.
Sed tamen aut ex me conceperat: aut ego credo.
  Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi Parætonium, genitaliaque arva Canopi
  Quæ colis, & Memphin, palmiferamque Pharon,
Quaque celer lato Nilus delapsus ab alveo
  Per septem portus in maris exit aquas:
Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi,
  (Sic tua sacra pius semper Osiris amet,
Pigraque labatur circum donaria serpens,
  Et comes in pompa corniger Apis eat)
Huc adhibe vultus: & in una parce duobus.
  Nam vitam dominæ tu dabis: illa mihi.
Sæpe tibi meruit certis operata diebus,
  Qua cingit lauros Gallica turba tuas.
Tuque laborantes utero miserata puellas,
  Quarum tarda latens corpora tendit onus;

Lenis ades, precibusque fave Lucina puellæ.
Digna est, quam jubeas muneris esse tui.
Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris:
Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adjiciam titulum, Servata Naso Corinna.
Tu modo fac titulo muneribusque locum,
Si tamen in tanto fas est monuisse timore;
Hac tibi sit pugna dimicuisse satis.

Elegia XIV. *In amicam, quod abortivum ipsa fecerit.*

QVid juvat immunes belli cessare puellas,
Nec fera peltatas agmina velle sequi?
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis.
Et cœcas armant in sua fata manus.
Quæ prima instituit teneros avellere fœtus,
Militia fuerat digna perire sua.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnæ tristis arena tuæ?
Si mos antiquis placuisset matribus idem;
Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum jaceret generis primordia nostri
In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
Iusta recusasset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necasset,
Casurus dominæ conditor Vrbis erat:
Si Venus Æneam gravida temerasset in alvo;
Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cum posses nasci formosa, perisses;
Tentasset, quod tu, si tua mater opus.
Ipse ego, cum fuerim melius periturus amando,
Vidissem nullos matre negante dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis,
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte sua matura fluent. sine crescere nata:
Est pretium parvæ non leve vita moræ.
Vestra quid effoditis subjectis viscera telis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
Atque sua cæsum matre queruntur Itym.
Vtraque sæva parens: sed tristibus utraque causis
Iactura socii sanguinis ulta virum est.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicita corpora vestra manu?
Hæc neque in Armeniis tigres fecere latebris:
Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At teneræ faciunt, sed non impune, puellæ.
Sæpe suos utero quæ necat, ipsa perit.

Ipsa

Ipsa perit, ferturque rogo resoluta capillos:
Et merito clamant, qui modo cumque videut.
Illa sed ætherias vanescant dicta per auras,
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Di faciles, peccasse semel concedite tuto:
Et satis est. pœnam culpa secunda ferat.

Elegia XV. *Ad annulum, quem dono amicæ dedit.*

ANnule formosæ digitum vincture puellæ,
In quo censendum nil, nisi dantis amor;
Munus eas gratum. te læta mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.
Tam bene convenias, quam mecum convenit illis,
Et digitum justo commodus orbe teras.
Felix, a domina tractaberis annule nostra.
Invideo donis jam miser ipse meis.
O utinam subito fieri mea munera possem
Artibus Ææx, Carpathiique senis!
Tunc ego te cupiam dominæ retigisse papillas,
Et lævam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quamvis angustus, & hærens,
Inque sinum mira lapsus ab arte cadam.
Idem ego; ut arcanas possim signare tabellas,
Neve tenax ceram siccaque gemma trahat
Humida formosæ tangam prius ora puellæ.
Tantum ne signem scripta dolenda mihi.
Si dabor, ut condar loculis; exire negabo,
Astringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sum mea vita futurus,
Quodve tener digitus ferre recuset onus.
Me gere, cum calidis perfundes imbribus artus,
Damnaque sub gemma perfer euntis aquæ.
Sed puto te visa mea membra libidine surgent,
Et peraget partes annulus ipse viri.
Irrita quid voveo? parvum proficiscere munus.
Illa datam tecum sentiat esse fidem.

Elegia XVI. *Ad amicam, ut ad rura sua veniat.*

ME pars Sulmo tenet Pelgni tertia ruris;
Parva, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licet admoto tellurem sidere findat,
Et micet Icarii stella proterva canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis,
Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multoque feracior uvis:
Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager:
Perque resurgentes rivis labentibus herbas

Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest. verbo peccavimus uno;
Quæ movet ardores, est procul: ardor adest.
Non ego, si medius Polluce & Castore ponar;
In cœli sine te parte fuisse velim.
Solliciti jaceant, terraque premantur iniqua
In longas orbem qui secuere vias.
Aut juvenum comites jussissent ire puellas.
Si fuit in longas terra secanda vias.
Tunc mihi, si premerem ventosas horridus alpes,
Durum, cum domina molle fuisset iter.
Cum domina Libycas ausim perrumpere Syrteis,
Et dare non æquis vela ferenda Notis:
Nec quæ virgineo portenta sub inguine latrant.
Nec timeam vestros curva Malea sinus:
Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis
Fundit, & effusas ore receptat aquas.
Quod si Neptuni ventosa potentia vincat,
Et subventuros auferat unda deos;
Tu nostris niveos humeris impone lacertos.
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero juvenis transnaverat undas.
Tunc quoque transnasset; sed via cœca fuit.
At sine te quamvis operosi viribus agri
Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos currentem rusticus undam,
Frigidaque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare salubres:
Non ego natalem rura paterna locum;
Sed Scythiam, Cilicasque feros, viridesque Britannos,
Quæque Prometheo saxa cruore rubent.
Ulmus amat vites, vitis non deserit ulmum;
Separor à domina cur ego sæpe mea?
At mihi te comitem jurabas usque futuram,
Per me, perque oculos sidera nostra, tuos.
Verba puellarum foliis leviora caducis:
Irritaque, ut visum est, ventus & unda ferunt.
Siqua mei tamen est in te pia cura relicta;
Incipe pollicitis addere facta tuis:
Parvaque quamprimum rapientibus esseda mannis
Ipsa per admissas concute lora jubas.
At vos, cum veniet, tumidi subsidite montes:
Et faciles curvis vallibus este viæ.

Elegia XVII. *Quod Corinnæ soli sit serviturus.*

SI quis erit, qui turpe putet servire puellæ;
Illo convincar judice turpis ego.
Sim licet infamis: dum me moderantius urat,
Quæ Paphon, & fluctu pulsa Cythera tenet.

Atque

Atque utinam dominæ mitis quoque præda fuissem ;
Formosæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos : facie violenta Corinna est.
Me miserum cur est tam bene nota sibi ?
Scilicet à speculi sumuntur imagine fastus;
Nec nisi compositam se prius illa videt.
Non tibi si facies nimium dat in omnia regnum;
(O facies oculos nata tenere meos !)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & Nympho mortalis amore Calypso
Capta, recusantem detinuisse virum.
Credimus æquoream Phthio Nereida regi ,
Egeriam nostro concubuisse Numæ ;
Vulcano Venerem , quamvis , incude relicta,
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar : sed tamen apte
Iungitur herous cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges.
Te decet in medio jura dedisse toro.
Non tibi crimen ero , nec quo lætere remoto.
Non erit hic vobis infitiandus amor.
Sunt mihi pro magno felicia carmina censu:
Et multæ per me nomen habere volunt.
Novi aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam.
Vt fiat, quid non illa dedisse velit ?
Sed neque diversi ripa labuntur eadem
Frigidus Eurotas, populiferque Padus :
Nec, nisi tu , nostris cantabitur ulla libellis.
Ingenio causas tu dabis una meo.

Elegia XVIII. *Ad Macrum , quod de amoribus scribat.*

CArmen ad iratum dum tu perducis Achillem.
Primaque juratis induis arma viris ;
Nos Macer ignavæ Veneris cessamus in umbra,
Et tener ausuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, Tandem discede, puellæ :
In gremio sedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi. lacrymis vix illa retentis ,
Me miseram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitque suos circum mea colla lacertos :
Et, quæ me perdunt, oscula mille dedit.
Vincor. & ingenium sumptis revocatur ab armis :
Resque domi gestas , & mea bella cano.
Sceptra tamen sumpsi , curaque tragœdia nostra
Crevit. & huic operi quamlibet aptus eram ,
Risit Amor pallamque meam pictosve cothurnos ,
Sceptraque privata tam cito sumpta manu.

Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ,
Deque cothurnato vate triumphat Amor.
Quod licet, aut artes teneri profitemur Amoris.
Hei mihi præceptis torqueor ipse meis!
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Vlyssi,
Scribimus, & lacrymas Phylli relicta tuas:
Quod Paris, & Macareus, & quod male gratus Iason,
Hippolytique parens, Hippolytusque legant:
Quodque tenens strictum Dido miserabilis ensem
Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ.
Quam cito de toto rediit celer orbe Sabinus,
Scriptaque diversis rettulit ille locis!
Candida Penelope signum cognovit Vlyssis:
Legit ab Hyppolyto scripta noverca suo.
Iam pius Æneas miseræ rescripsit Elisæ:
Quodque legat Phyllis, si modo vivit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera venit:
Dat votam Phœbo Lesbis amica lyram.
Nec tibi, qua tutum, vati Macer arma canenti,
Aureus in medio Marte tacetur Amor.
Et Paris est illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodameja viro.
Si bene te novi, non bella libentius istis
Dicis: & à vestris in mea castra venis.

Elegia XIX. *Ad rivalem, cui uxor cura non erat.*

SI tibi non opus est servata stulte puella;
At mihi fac serves: quo magis ipse velim.
Quod licet, ingratum est: quod non licet, acrius urit.
Ferreus est, si quis, quod sinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes:
Et faciat voto rara repulsa locum.
Quid mihi fortuna, quæ nunquam fallere possit?
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me vitium versuta Corinna,
Quaque capi possem, callida norat opem.
Ah quoties sani capitis mentita dolorem,
Cunctantem tardo jussit abire pede!
Ah quoties finxit culpam, quantumque licebat,
Insontis speciem præbuit ipsa nocens!
Sic ubi vexarat tepidosque refoverat ignes;
Rursus erat votis comis & apta meis.
Quas mihi blanditias, quam dulcia verba parabat!
Oscula (di magni) qualia quotque dabat!
Tu quoque, quæ nostros rapuisti nuper ocellos,
Sæpe face insidias, sæpe rogata nega:
Et sine me ante tuos projectum in limine postes
Longa pruinosa frigora nocte pati
Sic mihi durat amor, longosque adolescit in annos.

Hoc

Hoc juvat. hæc animi ſunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiumque potens, in tædia nobis
Vertitur, & ſtomacho, dulcis ut eſca, nocet.
Si nunquam Danaen habuiſſet ahenea turris;
Non eſſet Danae de Iove facta parens.
Dum ſervat Iuno mutatam cornibus Io,
Facta eſt, quam fuerat, gratior illa Iovi.
Quod licet & facile eſt, quiſquis cupit; arbore fron-
Carpat, & è medio flumine potet aquam. (des
Si qua volet regnare diu; deludat amantem.
Hei mihi, ne monitis torquear ipſe meis!
Quod libet eveniat: nocet indulgentia nobis.
Quod ſequitur, fugio: quod fugit, ipſe ſequor.
At tu, formoſæ nimium ſecure puellæ,
Incipe jam prima claudere nocte domum.
Incipe, quis furtim toties tua lumina pulſet,
Quærere. quid latrent nocte ſilente canes.
Quas ferat & referat ſolers ancilla tabellas:
Cur toties vacuo ſecubet illa toro.
Mordeat iſta tuas aliquando cura medullas:
Detque locum noſtris materiamque dolis.
Ille poteſt vacuo furari in littore arenas.
Vxorem ſtulti ſiquis amare poteſt.
Iamque ego præmoneo, Niſi tu ſervare puellam
Incipis, incipiet deſinere eſſe mea.
Multa diuque tuli: ſperavi ſæpe futurum,
Cum bene ſervaſſes, ut bene verba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito.
At mihi conceſſi finis amoris erit.
Scilicet infelix numquam prohibebor adire?
Nox mihi ſub nullo vindice ſemper erit?
Nil metuam? per nulla traham ſuſpiria ſomnos?
Nil facies, cur te jure periſſe velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis vitio gaudia noſtra tuo.
Quin alium, quem tanta juvet patientia, quære.
Me tibi rivalem ſi juvat eſſe, veta.

AMORVM LIBER III.

Elegia I. *Deliberatio Poetæ, utrum Elegos pergat ſcribere, an potius Tragœdias.*

STat vetus, & multos incidua ſilva per annos.
Credibile eſt illi numen ineſſe loco.
Fons ſacer in medio, ſpeluncaque pumice pen-
Et latere ex omni dulce queruntur aves. (dens,
Hic ego dum ſpatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea quærebam Muſa moveret opus.
Venit odoratos Elegeia nexa capillos:

Et puto pes illi longior alter erat.
Forma decens, vestis tenuissima, vultus amantis:
In pedibus vitium causa decoris erat.
Venit & ingenti violenta Tragœdia passu.
Fronte comæ torva, palla jacebat humi.
Læva manus sceptrum late regale tenebat:
Lydius apta pedum vincla cothurnus erat.
Hæc prior, ecquis erit, dixit, tibi finis amoris,
O argumenti lente poeta tui!
Nequitiam vinosa tuam convivia narrant:
Narrant in multas compita secta vias.
Sæpe aliquis digito vatem designat euntem:
Atque ait. Hic hic est, quem ferus urit amor.
Fabula (nec sentis) tota jactaris in urbe,
Dum tua præterito facta pudore refers.
Tempus erat thyrso pulsum graviore moveri.
Cessatum satis est. incipe majus opus.
Materia premis ingenium. cane facta virorum.
Hæc animo dices area digna meo est.
Quod teneræ cantent, lusit tua musa, puellæ:
Primaque per numeros acta juventa suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen.
Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus: & movit pictis innixa cothurnis
Densum cæsarie terque, quaterque caput.
Altera (si memini) limis subrisit ocellis.
Fallor, an in dextra myrtea virga fuit?
Quid gravibus verbis animosa Tragœdia (dixit)
Me premis? an nunquam non gravis esse potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri.
In me pugnasti versibus usa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris.
Obruit exiguas regia vestra fores.
Sum levis: & mecum levis est mea cura Cupido.
Non sum materia fortior ipsa mea.
Rustica sit sine me lascivi mater Amoris.
Huic ego proveni lena comesque deæ.
Quam tu non poteris duro reserare cothurno,
Hæc est blanditiis janua laxa meis.
Et tamen emerui plusquam tu posse, ferendo
Multa, supercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit custode Corinna
Liminis obstricti sollicitare forem,
Delabique toro tunica velata soluta,
Atque impercussos nocte movere pedes.
Ah quoties foribus duris incisa pependi,
Non verita à populo prætereunte legi.
Quin ego me memini, dum custos sævus abiret;
Ancillæ missam delituisse sinu,

Quid

Quid, cum me munus natali misit! at illa
   Rupit, & apposita barbara mersit aqua?
Prima tuæ movi felicia semina mentis.
   Munus habes, quod te jam petit ista, meum.
Desierat: cœpi. Per vos utrasque rogamus.
   In vacuas auras verba timentis eant.
Altera me sceptro decoras, altoque cothurno:
   Iam nunc contracto magnus in orbe sonor.
Altera das nostro victurum nomen amori.
   Ergo ades: & longis versibus adde breves.
Exiguum vati concede Tragœdia tempus.
   Tu labor æternus: quod petit illa, breve est.
Mota dedit veniam. teneri properentur amores,
   Dum vacat. à tergo grandius urget opus.

Elegia II. *Ad amicam, cursum equorum spectantem.*

NOn ego nobilium sedeo spectator equorum:
   Cui tamen ipsa faves, vincat ut ille precor.
Vt loquerer tecum, veni, tecumque sederem:
   Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursum spectes, ego te: spectemus uterque
   Quod juvat: atque oculos pascat uterque suos.
O cuicumque faves felix agitator equorum!
   Ergo illi curæ contigit esse tuæ?
Hoc mihi contingat: sacro de carcere missis
   Insistam forti mente vehendus equis.
Et modo lora dabo: modo verbere terga notabo;
   Nunc stringam metas interiore rota.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor:
   Deque meis manibus lora remissa fluent.
Ah quam pæne Pelops Pisæo concidit axe,
   Dum spectat vultus Hippodameja tuos!
Nempe favore suæ vicit tamen ille puellæ.
   Vincamus dominæ quisque favore suæ.
Quid frustra refugis? cogit nos linea jungi.
   Hæc in lege loci commoda circus habet.
Tu tamen à dextra quicunque es, parce puellæ.
   Contactu lateris læditur ista tui.
Tu quoque qui spectas post nos, tua contrahe crura,
   Si pudor est: rigido nec preme terga genu.
Sed nimium demissa jacent tua pallia terræ.
   Collige: vel digitis en ego tollo meis.
Invida vestis eras, quæ tam bona crura tegebas:
   Quoque magis spectes, invida vestis eras.
Talia Melanion Atalantæ crura fugacis
   Optavit manibus sustinuisse suis.
Talia pinguntur succinctæ crura Dianæ,
   Cum sequitur fortes, fortior ipsa, feras.

His

His ego non visis arsi. quid fiet ab istis :
  In flammam flammas, in mare fundis aquas,
Suspicor ex istis & cætera posse placere,
  Quæ bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea tenues arcessere ventos,
  Quos faciant nostra mota flabella manu?
An magis hic animi meus est non aeris æstus,
  Captaque fœmineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba nigro sparsa est tibi pulvere vestis.
  Sordide de niveo corpore pulvis abi.
Sed jam pompa venit: linguis animisque favete:
  Tempus adest plausus, aurea pompa venit.
Prima loco fertur sparsis victoria pennis.
  Huc ades, atque meus fac dea vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis.
  Nil mihi cum pelago: me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti miles: nos odimus arma.
  Pax juvat; & media pace repertus amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit:
  Artifices in te verte Minerva manus.
Agricolæ Cereri, teneroque assurgite Baccho:
  Pollucem pugiles: Castora placet eques.
Nos tibi blanda Venus, puerique potentibus armis
  Plaudimus. inceptis annue diva meis.
Daque novæ mentem dominæ, ut patiatur amari.
  Annuit, & motu signa secunda dedit.
Quod dea promisit, promittas ipsa rogamus:
  (Pace loquor Veneris) tu dea major eris.
Per superos juro testes, pompamque deorum,
  Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pendent tibi crura: potes, si forte juvabit,
  Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima jam vacuo prætor spectacula circo.
  Quadrijuges æquo carcere misit equos.
Cui faveas video: vincet cuicumque favebis:
  Quod cupias ipsi scire videntur equi.
Me miserum metam spatioso circuit orbe.
  Quid facis? admoto proximus axe subi.
Quid facis infelix? perdis bona vota puellæ.
  Tende precor valida lora sinistra manu.
Favimus ignavo: sed eum revocate Quirites:
  Et date jactatis undique signa togis.
En revocant. at ne turbet toga mota capillos,
  In nostros abdas te licet usque sinus.
Jamque patent iterum reserato carcere postes,
  Et volat admissis discolor agmen equis.
Nunc saltem supera, spatioque insurge patenti.
  Sint mea, sint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ; mea vota supersunt.

Ille

Ille tenet palmam: palma petenda mea est.
Risit: & argutis quiddam promisit ocellis.
Hoc satis est. alio cætera redde loco.

Elegia III. *De amica, quæ pejeraverat.*

ESse deos credam ne? fidem jurata fefellit:
Et facies illi, quæ fuit ante, manet.
Quam longos habuit nondum perjura capillos,
Tam longos, postquam numina læsit, habet.
Candida candorem roseo suffusa rubore
Ante fuit. niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus: pedis est aptissima forma.
Longa, decensque fuit: longa, decensque manet.
Argutos habuit: radiant ut sidus ocelli,
Per quos mentita est perfida sæpe mihi.
Scilicet æterni falsum jurare puellis
Di quoque concedunt: formaque numen habet.
Perque suos illam nuper jurasse recordor,
Perque meos oculos, & doluere mei.
Dicite di: si vos impune fefellerit illa,
Alterius meriti cur ego damna tuli?
At non invidiæ vobis Cepheia virgo est,
Pro male formosa jussa parente mori.
Non satis est, quod vos habuit sine pondere testes,
Et mecum lusos ridet inulta deos:
Vt sua per nostram redimat perjuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero.
Aut sine re deus est nomen. frustraque timetur,
Et stulta populos credulitate movet;
Aut si quis deus est, teneras amat ille puellas:
Et nimium solas omnia posse jubet.
Nobis fatifero Mavors accingitur ense:
Nos petit invicta Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
In nos alta Iovis dextera fulmen habet.
Formosas superi metuunt offendere læsi:
Atque ultro quæ se non timuere, timent.
Et quisquam pia thura focis imponere curat?
Certe plus animi debet inesse viris.
Iupiter igne suo lucos jaculatur & arces:
Missaque perjuras tela ferire vetat.
Tot meruere pati: Semele miserabilis arsit.
Officio est illi pœna reperta suo.
At si venturo se subduxisset amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror, & toto facio convicia cœlo?
Di quoque habent oculos, di quoq; pectus habent.
Si deus ipse forem; numen sine fraude liceret,
Fœmina mendaci falleret ore meum.

Ipse ego jurarem verum jurasse puellas,
Et non de tetricis dicerer esse deis.
Tu tamen illorum moderatius utere dono:
Aut oculis certe parce puella meis.

Elegia IV. *Ad virum servantem conjugem.*

DVre vir imposito teneræ custode puellæ
Nil agis. ingenio quæque tuenda suo est.
Si qua metu dempto casta est: ea denique casta est:
Quæ, quia non liceat, non facit; illa facit.
Vt jam servaris bene corpus; adultera mens est:
Nec custodiri, ni velit, illa potest.
Nec mentem servare potes, licet omnia claudas.
Omnibus exclusis intus adulter erit.
Cui peccare licet, peccat minus. ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Desine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obsequio vinces aptius ipse tuo.
Vidi ego nuper equum contra sua fræna tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Constitit, ut primum concessas sensit habenas,
Frænaque in effusas laxa jacere jubas.
Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: & hos unus sæpe fefellit amor.
In thalamo Danae, saxo ferroque perenni,
Quæ fuerat virgo credita; mater erat.
Penelope mansit, quamvis custode careret,
Inter tam multos intemerata procos.
Quidquid servatur, cupimus magis: ipsaque furem
Cura vocat. pauci, quod sinit alter, amant.
Nec facie placet illa sua, sed amore mariti.
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant. (est.
Non proba sit, quam vir servat, sed adultera; chara
Ipse timor pretium corpore majus habet.
Indignere licet, juvat inconcessa voluptas.
Sola placet, timeo, dicere siqua potest!
Nec tamen ingenuam jus est servare puellam.
Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet ut possit custos, Ego, dicere, feci,
In laudem servi casta sit illa tui.
Rusticus est nimium, quem lædit adultera conjux,
Et notos mores non satis urbis habet:
In qua Martigenæ non sunt sine crimine nati
Romulus Iliades, Iliadesque Remus.
Quid tibi formosa, si non nisi casta placebat?
Non possunt ullis ista coire modis.
Si sapis indulge dominæ; vultusque severos

Exue:

Exue: nec rigidi jura tuere viri.
Et cole, quos dederit, multos dabit, uxor amicos,
Gratia sic minimo magna labore venit.
Sic poteris juvenum convivia semper inire:
Et quæ non tuleris multa videre domi.

Elegia V. *Somnium. Elegia quæ ex M.S S. huc revocata est.*

NOx erat: & somnus lassos summisit ocellos.
Terruerant animum talia visa meum.
Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus
Stabat: & in ramis multa latebat avis.
Area gramineo suberat viridissima prato;
Humida de guttis lene sonantis aquæ.
Ipse sub arboreis vitabam frondibus æstum:
Fronde sub arborea sed tamen æstus erat.
Ecce petens variis immistas floribus herbas
Constitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior nivibus, tunc cum cecidere recentes:
In liquidas nondum quas mora vertit aquas,
Candidior, quod adhuc spumis stridentibus albet,
Et modo siccatam lacte reliquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
Cumque sua teneram conjuge pressit humum.
Dum jacet, & lente revocatas ruminat herbas,
Atque iterum pasto pascitur ante cibo;
Visus erat, somno vires adimente ferendi,
Cornigerum terræ deposuisse caput.
Huc levibus pennis cornix delapsa per auras
Venit: & in viridi garrula sedit humo.
Terque bonis niveæ petulanti pectora rostro
Fodit: & albentes abstulit ore jubas.
Illa locum taurumque diu cunctata reliquit,
Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Utque procul vidit carpentes pabula tauros:
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illic se rapuit, gregibusque immiscuit illis;
Et petiit herbæ fertilioris opem.
Dic age nocturnæ quicunque es imaginis augur,
Si quid habent veri, visa quid ista ferant.
Sic ego: nocturnæ sic dixit imaginis augur,
Expendens animo singula dicta suo:
Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
Sed male vitabas, æstus amoris erat.
Vacca puella tua est. aptus color ille puellæ est.
Tu vir, & in vacca compare taurus eras.
Pectora quod rostro cornix fodiebat acuto;
Ingenium dominæ lene movebat anus.
Quod cunctata diu taurum sua vacca reliquit;

Frigidus

Nomen habes nullum nivibus collecte caducis,
Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes instar pluviasque nivesque solutas;
Quas tibi divitias pigra ministrat hyems.
Aut lutulentus agis brumali tempore cursus:
Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te unquam potuit sitiens haurire viator?
Quis grata dixit voce, Perennis eas?
Damnosus pecori curris: damnosior agris.
Forsitan hæc alios: me mea damna movent.
Huic ego næ demens narrabam fluminum amores?
Iactasse indigno nomina tanta pudet.
Nescio quem spectans Acheloon & Inachon amnes,
Et potui nomen Nile referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
Sint rapidi soles, siccaque semper hyems.

Elegia VII. *Quod ab amica receptus, cum ea coire non potuerit, conqueritur.*

AVt non formosa est, aut non bene culta puella,
Aut puto non votis sæpe petita meis:
Hanc tamen in nullos tenui male languidus usus.
Sed jacui pigro crimen onusque toro.
Nec potui cupiens pariter cupiente puella
Inguinis effœti parte juvante frui.
Illa quidem nostro subjecit eburnea collo
Brachia, Sithonia candidiora nive:
Osculaque inseruit cupida luctantia lingua:
Lascivum femori suppositque femur.
Et mihi blanditias dixit, dominumque vocavit.
Et quæ præterea publica verba juvant.
Tacta tamen gelida veluti mea membra cicuta,
Segnia propositum destituere meum.
Truncus iners jacui, species & inutile signum:
Nec satis exactum est, corpus, an umbra forem.
Quæ mihi ventura est, siquidem est ventura, senectus,
Cum desit numeris ipsa juventa suis?
Ah pudet annorum, quod me juvenemque virumque,
Nec juvenem, nec me sensit amica virum.
Sic flammas aditura pias æterna sacerdos
Surgit, & à charo fratre verenda soror.
At nuper, bis flava Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo est.
Exigere à nobis angusta nocte Corinnam,
Et memini numeros sustinuisse novem.
Num mea Thessalico languent devota veneno
Corpora? num misero carmen & herba nocent?
Sagaque Phœnicea defixit nomina cera,
Et medium tenues in jecur urget acus?
Carmine læsa Ceres, steriles vanescit in herbas: De-

Deficiunt læsi carmine fontis aquæ,
Ilicibus glandes cantataque vitibus uva
Decidit: & nullo poma movente fluunt.
Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit: facti pudor ipse nocebat.
Ille fuit vitii causa secunda mei.
At qualem vidi, qualem tetigique puellam.
Sic etiam tunica tangitur illa sua.
Illius attactu Pylius juvenescere posset,
Tithonusque annis fortior esse suis.
Hæc mihi contigerat; sed vir non contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
Muneris oblati pœnituisse deos.
Optabam certe recipi; sum nempe receptus:
Oscula ferre; tuli: proximus esse; fui.
Quid mihi fortunæ tantum? quid regna sine usu?
Quid nisi possedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis,
Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenera quisquam sic surgit mane puella,
Protinus ut sanctos possit adire deos.
Sed puto non blanda, non optima perdidit in me
Oscula: non omni sollicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
Surdaque blanditiis saxa movere suis.
Digna movere fuit certe divosque, virosque.
Sed neque tunc vixi: nec vir, ut ante, fui.
Quid juvat, ad surdas si cantet Phemius aures?
Quid miserum Thamyram picta tabella juvat?
At quæ non tacita formavi gaudia mente!
Quos ego non finxi disposuique modos!
Nostra tamen jacuere velut præmortua membra;
Turpiter hesterna languidiora rosa.
Quæ nunc ecce vigent intempestiva, valentque:
Nunc opus exposcunt, militiamque suam
Quin istic pudibunda jace pars pessima nostri.
Sic sim pollicitis captus, ut ante, tuis.
Tu dominum fallis: per te deprensus inermis
Tristia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non est mea dedignata puella
Molliter admota sollicitare manu.
Sed postquam nullas assurgere posse per artes,
Immemoremque sui procubuisse videt;
Quid me ludis, ait? Quis te male sane jubebat
Invitum nostro ponere membra toro?
Aut te trajectis Ææa venefica lanis
Devovet: aut alio lassus amore venis.

Frigidus in viduo destituere toro.
Livor, & adverso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres. gelido mihi sanguis ab ore
Fugit, & ante oculos nox stetit alta meos.

Elegia VI. *Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.*

AMnis, arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero; siste parumper aquas.
Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras (memini) nec te transire refugi:
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis opposito nivibus de monte solutis,
Et turpi crassas gurgite volvis aquis.
Quid properasse juvat? quid pauca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem:
Si tamen hic standum est? si non datur artibus ullis
Vlterior nostro ripa premenda pede?
Nunc ego quas habuit pennas Danaeius heros,
Terribili densum cum tulit angue caput;
Nunc opto currum; de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum.
Nec tulit hæc unquam, nec feret ulla dies.
Tu potius ripis effuse capacibus amnis,
Sic æternus eas; labere fine tuo.
Non eris invidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te forte retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare:
Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
Inachus in media Bithynide pallidus isse
Dicitur, & gelidis incaluisse vadis.
Non dum Troja fuit lustris obsessa duobus,
Cum rapuit vultus Xanthe Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diversis currere terris
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promissam Xantho Penee Creusam
Phthiadum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens?
Cornua si, tua sunt ubi nunc Acheloe, requiram,
Herculis irata fracta querere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Vna tamen tanti Dejaneira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ;
Fertur in Euadne collectam Asopide flammam
Vincere

Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere jussit aquam: jussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava saxa volutus
Tiburis Argei spumifer arva rigas:
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida vultu,
Vngue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens patruique nefas delictaque Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis:
Raucaque de mediis sustulit ora vadis.
Atque ita, Quid nostras inquit teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, & madidos lacrymis corrumpis ocellos,
Pectoraque insana tundis aperta manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
Ilia pone metus: tibi regia nostra patebit:
Teque colent amnes; Ilia pone metus.
Tu centum, aut plures, inter dominabere Nymphas:
Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.
Ne me sperne (precor) tantum Romana propago:
Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. illa oculos in humum dejecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Sæva tamen scindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente sonos:
O utinam mea tecta forent, patrioque sepulcro
Condita, dum poterant virginis ossa tegi.
Cur modo Vestalis tedas invitor ad ullas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi.
Desit famosus, qui notet ora, pudor.
Hactenus; & vestem timidis prætendit ocellis:
Atque ita se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur: & socii jura dedisse tori.
Te quoque credibile est aliqua caluisse puella:
Sed nemora, & silvæ, crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increvit latis spatiosus in undis,
Nec capit admissas alveus altus aquas.
Quid mecum furiose tibi? quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum rustice rumpis iter?
Quid si legitimum flueres, si nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?

Frigidus in viduo destituere toro.
Livor, & adverso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres. gelido mihi sanguis ab ore
Fugit, & ante oculos nox stetit alta meos.

Elegia VI. *Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.*

AMnis, arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero; siste parumper aquas.
Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras (memini) nec te transire refugi:
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis opposito nivibus de monte solutis,
Et turpi crassas gurgite volvis aquis.
Quid properasse juvat? quid pauca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem:
Si tamen hic standum est? si non datur artibus ullis
Vlterior nostro ripa premenda pede?
Nunc ego quas habuit pennas Danaeius heros,
Terribili densum cum tulit angue caput;
Nunc opto currum; de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum.
Nec tulit hæc unquam, nec feret ulla dies.
Tu potius ripis effuse capacibus amnis,
Sic æternus eas; labere fine tuo.
Non eris invidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te forte retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare:
Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
Inachus in media Bithynide pallidus isse
Dicitur, & gelidis incaluisse vadis.
Non dum Troja fuit lustris obsessa duobus,
Cum rapuit vultus Xanthe Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diversis currere terris
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promissam Xantho Penee Creusam
Phthiiadum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens?
Cornua si, tua sunt ubi nunc Acheloe, requiram,
Herculis irata fracta querere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Vna tamen tanti Dejaneira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ;
Fertur in Euadne collectam Asopide flammam

Vincere

Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere jussit aquam: jussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava saxa volutus
Tiburis Argei spumifer arva rigas:
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida vultu,
Vngue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens patruique nefas delictaque Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis:
Raucaque de mediis sustulit ora vadis.
Atque ita, Quid nostras inquit teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, & madidos lacrymis corrumpis ocellos,
Pectoraque insana tundis aperta manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
Ilia pone metus: tibi regia nostra patebit:
Teque colent amnes; Ilia pone metus.
Tu centum, aut plures, inter dominabere Nymphas:
Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.
Ne me sperne (precor) tantum Romana propago:
Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. illa oculos in humum dejecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Sæva tamen scindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente sonos:
O utinam mea tecta forent, patrioque sepulcro
Condita, dum poterant virginis ossa tegi.
Cur modo Vestalis tedas invitor ad ullas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi.
Desit famosus, qui notet ora, pudor.
Hactenus: & vestem timidis prætendit ocellis:
Atque ita se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur: & socii jura dedisse tori.
Te quoque credibile est aliqua caluisse puella:
Sed nemora, & silvæ, crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increvit latis spatiosus in undis,
Nec capit admissas alveus altus aquas.
Quid mecum furiose tibi? quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum rustice rumpis iter?
Quid si legitimum flueres, si nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?

Frigidus in viduo destituere toro.
Livor, & adverso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres. gelido mihi sanguis ab ore
Fugit, & ante oculos nox stetit alta meos.

Elegia VI. *Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.*

AMnis, arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero; siste parumper aquas.
Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras (memini) nec te transire refugi:
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis opposito nivibus de monte solutis,
Et turpi crassas gurgite volvis aquis.
Quid properasse juvat? quid pauca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem:
Si tamen hic standum est? si non datur artibus ullis
Vlterior nostro ripa premenda pede?
Nunc ego quas habuit pennas Danaeius heros,
Terribili densum cum tulit angue caput;
Nunc opto currum; de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum.
Nec tulit hæc unquam, nec feret ulla dies.
Tu potius ripis effuse capacibus amnis,
Sic æternus eas; labere fine tuo.
Non eris invidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te forte retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare:
Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
Inachus in media Bithynide pallidus isse
Dicitur, & gelidis incaluisse vadis.
Non dum Troja fuit lustris obsessa duobus,
Cum rapuit vultus Xanthe Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diversis currere terris
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promissam Xantho Penee Creusam
Phthiiadum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens?
Cornua si, tua sunt ubi nunc Acheloe, requiram;
Herculis irata fracta querere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Vna tamen tanti Dejaneira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ;
Fertur in Euadne collectam Asopide flammam
Vincere

Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere jussit aquam: jussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava saxa volutus
Tiburis Argei spumifer arva rigas:
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida vultu,
Vngue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens patruique nefas delictaque Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis:
Raucaque de mediis sustulit ora vadis.
Atque ita, Quid nostras inquit teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, & madidos lacrymis corrumpis ocellos,
Pectoraque insana tundis aperta manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
Ilia pone metus: tibi regia nostra patebit:
Teque colent amnes; Ilia pone metus.
Tu centum, aut plures, inter dominabere Nymphas:
Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.
Ne me sperne (precor) tantum Romana propago:
Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. illa oculos in humum dejecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Sæva tamen scindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente sonos:
O utinam mea tecta forent, patrioque sepulcro
Condita, dum poterant virginis ossa tegi.
Cur modo Vestalis tedas invitor ad ullas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi.
Desit famosus, qui notet ora, pudor.
Hactenus: & vestem timidis prætendit ocellis:
Atque ita se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur: & socii jura dedisse tori.
Te quoque credibile est aliqua caluisse puella:
Sed nemora, & silvæ, crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increvit latis spatiosus in undis,
Nec capit admissas alveus altus aquas.
Quid mecum furiose tibi? quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum rustice rumpis iter?
Quid si legitimum flueres, si nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?

Frigidus in viduo destituere toro.
Livor, & adverso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres. gelido mihi sanguis ab ore
Fugit, & ante oculos nox stetit alta meos.

Elegia VI. *Ad amnem, dum iter faceret ad amicam.*

AMnis, arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero; siste parumper aquas.
Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras (memini) nec te transire refugi:
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis opposito nivibus de monte solutis,
Et turpi crassas gurgite volvis aquis.
Quid properasse juvat? quid pauca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem;
Si tamen hic standum est? si non datur artibus ullis
Vlterior nostro ripa premenda pede?
Nunc ego quas habuit pennas Danaeius heros,
Terribili densum cum tulit angue caput;
Nunc opto currum; de quo Cerealia primum
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum.
Nec tulit hæc unquam, nec feret ulla dies.
Tu potius ripis effuse capacibus amnis,
Sic æternus eas; labere fine tuo.
Non eris invidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te forte retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare:
Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
Inachus in media Bithynide pallidus isse
Dicitur, & gelidis incaluisse vadis.
Non dum Troja fuit lustris obsessa duobus,
Cum rapuit vultus Xanthe Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diversis currere terris
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promissam Xantho Penee Creusam
Phthiiadum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens?
Cornua si, tua sunt ubi nunc Acheloe, requiram;
Herculis irata fracta querere manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Vna tamen tanti Dejaneira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ;
Fertur in Euadne collectam Asopide flammam
Vincere

Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere jussit aquam: jussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per cava saxa volutus
Tiburis Argei spumifer arva rigas:
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida vultu,
Ungue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens patruique nefas delictaque Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis:
Raucaque de mediis sustulit ora vadis.
Atque ita, Quid nostras inquit teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, & madidos lacrymis corrumpis ocellos,
Pectoraque insana tundis aperta manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrymas lætus in ore videt.
Ilia pone metus: tibi regia nostra patebit:
Teque colent amnes; Ilia pone metus.
Tu centum, aut plures, inter dominabere Nymphas:
Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.
Ne me sperne (precor) tantum Romana propago:
Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. illa oculos in humum dejecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Sæva tamen scindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente sonos:
O utinam mea tecta forent, patrioque sepulcro
Condita, dum poterant virginis ossa tegi.
Cur modo Vestalis tedas invitor ad ullas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi.
Desit famosus, qui notet ora, pudor.
Hactenus: & vestem timidis prætendit ocellis:
Atque ita se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur: & socii jura dedisse tori.
Te quoque credibile est aliqua caluisse puella:
Sed nemora, & silvæ, crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increvit latis spatiosus in undis,
Nec capit admissas alveus altus aquas.
Quid mecum furiose tibi? quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum rustice rumpis iter?
Quid si legitimum flueres, si nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?

Nomen habes nullum nivibus collecte caducis,
  Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes instar pluviasque nivesque solutas;
  Quas tibi divitias pigra ministrat hyems.
Aut lutulentus agis brumali tempore cursus:
  Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te unquam potuit sitiens haurire viator?
  Quis grata dixit voce, Perennis eas?
Damnosus pecori curris: damnosior agris.
  Forsitan hæc alios: me mea damna movent.
Huic ego næ demens narrabam fluminum amores?
  Iactasse indigno nomina tanta pudet.
Nescio quem spectans Acheloon & Inachon amnes,
  Et potui nomen Nile referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
  Sint rapidi soles, siccaque semper hyems.

Elegia VII. *Quod ab amica receptus, cum ea coire non potuerit, conqueritur.*

AVt non formosa est, aut non bene culta puella,
  Aut puto non votis sæpe petita meis:
Hanc tamen in nullos tenui male languidus usus,
  Sed jacui pigro crimen onusque toro.
Nec potui cupiens pariter cupiente puella
  Inguinis effœti parte juvante frui.
Illa quidem nostro subjecit eburnea collo
  Brachia, Sithonia candidiora nive:
Osculaque inseruit cupida luctantia lingua:
  Lascivum femori suppostuitque femur.
Et mihi blanditias dixit, dominumque vocavit.
  Et quæ præterea publica verba juvant.
Tacta tamen gelida veluti mea membra cicuta,
  Segnia propositum destituere meum.
Truncus iners jacui, species & inutile signum:
  Nec satis exactum est, corpus, an umbra forem.
Quæ mihi ventura est, siquidem est ventura, senectus,
  Cum desit numeris ipsa juventa suis?
Ah pudet annorum, quod me juvenemque virumque,
  Nec juvenem, nec me sensit amica virum.
Sic flammas aditura pias æterna sacerdos
  Surgit, & à charo fratre verenda soror.
At nuper, bis flava Chie, ter candida Pitho,
  Ter Libas officio continuata meo est.
Exigere à nobis augusta nocte Corinnam,
  Et memini numeros sustinuisse novem.
Num mea Thessalico languent devota veneno
  Corpora? num misero carmen & herba nocent?
Sagaque Phœnicea defixit nomina cera,
  Et medium tenues in jecur urget acus?
Carmine læsa Ceres, steriles vanescit in herbas: De-

Deficiunt læsi carmine fontis aquæ,
Ilicibus glandes cantataque vitibus uva
Decidit: & nullo poma movente fluunt.
Quid vetat & nervos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit: facti pudor ipse nocebat.
Ille fuit vitii causa secunda mei.
At qualem vidi, qualem tetigique puellam.
Sic etiam tunica tangitur illa sua.
Illius attacta Pylius juvenescere posset,
Tithonusque annis fortior esse suis.
Hæc mihi contigerat; sed vir non contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
Muneris oblati pœnituisse deos.
Optabam certe recipi; sum nempe receptus:
Oscula ferre; tuli: proximus esse; fui.
Quid mihi fortunæ tantum? quid regna sine usu?
Quid nisi possedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis,
Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenera quisquam sic surgit mane puella,
Protinus ut sanctos possit adire deos.
Sed puto non blanda, non optima perdidit in me
Oscula: non omni sollicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
Surdaque blanditiis saxa movere suis.
Digna movere fuit certe divosque, virosque.
Sed neque tunc vixi: nec vir, ut ante, fui.
Quid juvat, ad surdas si cantet Phemius aures?
Quid miserum Thamyram picta tabella juvat?
At quæ non tacita formavi gaudia mente!
Quos ego non finxi disposuique modos!
Nostra tamen jacuere velut præmortua membra;
Turpiter hesterna languidiora rosa.
Quæ nunc ecce vigent intempestiva, valentque:
Nunc opus exposcunt, militiamque suam
Quin istic pudibunda jace pars pessima nostri.
Sic sim pollicitis captus, ut ante, tuis.
Tu dominum fallis. per te deprensus inermis
Tristia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non est mea dedignata puella
Molliter admota sollicitare manu.
Sed postquam nullas assurgere posse per artes,
Immemoremque sui procubuisse videt;
Quid me ludis, ait? Quis te male sane jubebat
Invitum nostro ponere membra toro?
Aut te trajectis Ææa venefica lanis
Devovet: aut alio lassus amore venis.

Nec mora: dissiluit tunica velata recincta:
  Et decuit nudos proripuisse pedes.
Neve suæ possent iutactam scire ministræ;
  Dedecus hoc sumpta dissimulavit aqua.

Elegia VIII. *Quod ab amica non recipiatur, dolet.*

En quisquam ingenuas etiamnum suscipit artes,
  Aut tenerem dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro:
  At nunc barbaria est grandis, habere nihil.
Cum pulchre nostri dominæ placuere libelli;
  Quo licuit libris, non licet ire mihi.
Cum bene laudavit, laudato janua clausa est.
  Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
Ecce recens dives, parto per vulnera censu,
  Præfertur nobis, sanguine factus, eques.
Hunc potes amplecti formosis stulta lacertis?
  Hujus in amplexu stulta jacere potes?
Si nescis, caput hoc galeam portare solebat:
  Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.
Læva manus, cui nunc serum male convenit aurum;
  Scuta tulit. dextram tange, cruenta fuit.
Qua periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
  Heus ubi mollities pectoris illa tui est!
Cerne cicatrices veteris vestigia pugnæ.
  Quæsitum est illi corpore quidquid habet.
Forsitan & quoties hominem jugulaverit, ipse
  Indicet. hoc fassas taugis avara manus?
Ille ego Musarum purus Phœbique sacerdos
  Ad rigidas canto carmen inane fores.
Discite, qui sapitis, non hæc quæ scimus inertes,
  Sed trepidas acies, & fera bella sequi:
Proque bono versu primum deducite pilum.
  Hoc tibi, si velles, posset Homere dari.
Jupiter admonitus nihil esse potentius auro,
  Corruptæ pretium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipsa severa,
  Ærati postes, ferrea turris erat:
Sed postquam sapiens in munera venit adulter;
  Præbuit ipsa sinus, & dare jussa, dedit.
At cum regna senex cœli Saturnus haberet;
  Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æraque, & argentum, cumque auro pondera ferri
  Manibus admorat: nullaque massa fuit.
At meliora dabat, curvo sine vomere fruges,
  Pomaque, & in quercu mella reperta cava.
Nec valido quisquam terram scindebat aratro:
  Signabat nullo limite fossor humum:

Nec

Nec freta demisso verrebant eruta remo.
  Vltima mortali tum via littus erat.
Contra te solers hominum natura fuisti,
  Et nimium damnis ingeniosa tuis.
Quid tibi turritis incingere mœnibus urbes?
  Quid tibi discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago; terra contenta fuisses.
  Cur non & cœlum tertia regna petis?
Qua licet, affectas cœlum quoque. templa Quirinus,
  Liber, & Alcides, & modo Cæsar, habent.
Eruimus terra solidum pro frugibus aurum.
  Possidet inventas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est. dat census honores.
  Inde gravis judex: inde severus eques.
Omnia possideant. illis campusque forumque
  Serviat. hi pacem, crudaque bella gerant.
Tantum ne nostros avidi lucrentur amores:
  Et satis est, aliquam pauperis esse sinant.
At nunc, exæquet tetricas licet illa Sabinas;
  Imperat ut captæ, qui dare multa potest.
Me prohibet custos: in me timet illa maritum.
  Si dederim, tota cedet uterque domo.
O, si neglecti quisquam deus ultor amantis,
  Tam male quæsitas pulvere mutet opes.

Elegia IX. *Tibulli mortem deflet.*

MEmnona si mater, mater ploravit Achillem,
  Et tangunt magnas tristia fata deas;
Flebilis indignos Elegeia solve capillos.
  Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit.
Ille tui vates operis, tua fama Tibullus,
  Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert, eversamque pharetram,
  Et fractos arcus, & sine luce facem.
Aspice demissis ut eat miserabilis alis,
  Pectoraque infesta tundat aperta manu.
Excipiunt lacrymas sparsi per colla capilli,
  Oraque singultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
  Egressum castris pulcher Iule tuis.
Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo,
  Quam juveni rupit cum ferus inguen aper.
At sacri vates, & divum cura vocamur:
  Sunt etiam qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat,
  Omnibus obscuras injicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?
  Carmine quid victas obstupuisse feras?
Et Linon in silvis idem pater abditus altis,

Dicitur invicta concinuisse lyra.
Aspice Mæoniden, à quo ceu fonte perenni
Vatum Pieriis ora rigantur aquis:
Hunc quoque summa dies nigro summersit Averno.
Effugiunt avidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebunt;
Altera cura recens, altera primus amor.
Quid nos sacra juvant? quid nunc Ægyptia prosunt
Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
Cum rapiant mala fata bonos; Ignoscite fasso,
Sollicitor, nullos esse putare deos.
Vive pius: moriere tamen. cole sacra: colentem
Mors tamen à templis in cava busta trahet.
Carminibus confide bonis, jacet ecce Tibullus.
Vix manet è toto parva quod urna capit.
Tene sacer vates flammæ rapuere rogales,
Pectoribus pasci nec timuere tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa deorum
Vrere, quæ tantum sustinuere nefas.
Avertit vultus Erycis quæ possidet arces.
Sunt quoque, qui lacrymas continuisse negant.
Sed tamen hoc melius, quam si Phæacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo.
Hic certe manibus fugientes pressit ocellos
Mater: & in cineres ultima dona tulit.
Hic soror in partem misera cum matre doloris
Venit, inornatas dilacerata comas.
Cumque tuis sua junxerunt Nemesisque, priorque,
Oscula: nec solos destituere rogos.
Delia discedens; Felicius, inquit, amata
Sum tibi. vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, Quid, ait, tibi sunt mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, nisi nomen & umbra,
Restat; in Elysia valle Tibullus erit.
Obvius huic venies hedera juvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo docte Catulle tuo.
Tu quoque, si falsum est temerati crimen amici,
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua est: si qua est modo corporis
Auxisti numeros, culte Tibulle, pios. (umbra.
Ossa quieta precor tuta requiescite in urna:
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

Elegia

Elegia X. *Ad Cererem, conquerens quod ejus sacris cum amica concumbere non permittatur.*

ANnua venerunt Cerealis tempora sacri.
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres tenues spicis redemita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te dea munificam gentes ubicunque loquuntur:
Nec minus humanis invidet ulla bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni:
Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus oracula prima ferebant.
Hæc, cibus, & teneri cespitis herba torus.
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris,
Falce coloratas subsecuitque comas.
Prima, jugis tauros supponere colla coegit,
Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quisquam lacrymis lætari credat amantum,
Et bene tormentis secubituque coli?
Nec tamen est, quamvis agros amet illa feraces,
Rustica: nec vacuum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes (nec fingunt omnia Cretes)
Cretes nutrito terra superba Iove.
Illic, sideream mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi (testis laudatur alumno)
Falsuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iasium Cretea diva sub Ida
Figentem certa terga ferina manu.
Vidit, & ut teneræ flammam rapuere medullæ;
Hinc pudor, ex illa parte trahebat amor.
Victus amore pudor. sulcos arere videres,
Et sata cum minima parte redire sui.
Cum bene jactati pulsarant arva ligones,
Ruperat & duram vomer aduncus humum.
Seminaque in latos ierant æqualiter agros,
Irrita decepti vota colentis erant.
Diva potens frugum silvis errabat in altis:
Deciderant longæ spicea serta comæ.
Sola fuit Crete fœcundo fertilis anno.
Omnia, qua tulerat se dea, messis erant.
Ipse locus nemorum canebat frugibus Ide,
Et ferus in silva farra metebat aper.
Optavit Minos similes sibi legifer annos:
Optavit Cereris longus ut esset amor:
Qui tibi secubitus tristes dea flava fuissent,
Hos cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sum tristis, cum sit tibi nata reperta,
Regnaque quam Iuno sorte minora regat? Festa

Festa dies, Veneremque vocat, cantusq; merumque,
Hæc decet ad dominos munera ferre deos.

Elegia XI. *Ad amicam, à cujus amore discedere non potest.*

MVlta diuque tuli: vitiis patientia victa est.
Cede fatigato pectore turpis amor.
Scilicet asserui jam me, fugique catenas:
Et quæ non puduit ferre, tulisse pudet.
Vicimus: & domitum pedibus calcamus amorem.
Venerunt capiti cornua sera meo.
Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim.
Sæpe tulit lassis succus amarus opem.
Ergo ego sustinui foribus tam sæpe repulsus
Ingenuum dura ponere corpus humo.
Ergo ego nescio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clausam, servus ut, ante domum.
Vidi ego, cum foribus lassus prodiret amator,
Invalidum referens emeritumque latus.
Hoc tamen est levius, quam quod sum visus ab illo.
Eveniat nostris hostibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri spatiantis adhæsi,
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
Scilicet & populo per me comitata placebas.
Causa fuit multis noster amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
Et perjuratos in mea damna deos?
Quid juvenum tacitos inter convivia nutus,
Verbaque compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps, amensque cucurri.
Veni: rivali non erat ægra meo.
His, & quæ taceo, duravi sæpe ferendis.
Quære alium, pro me qui velit ista pati.
Iam mea votiva puppis redimita corona
Læta tumescentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, & verba potentia quondam
Perdere. non ego sum stultus, ut ante fui.
Luctantur, pectusque leve in contraria ducunt,
Hac amor, hac odium: sed puto vincet amor.
Odero, si potero: si non, invitus amabo.
Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio: fugientem forma reducit.
Aversor morum crimina: corpus amo.
Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum:
Et videor voti nescius esse mei.
Aut formosa fores minus, aut minus improba, vellem.
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium, facies exorat amorem.
Me miserum, vitiis plus valet illa suis!

Parce per ô lecti socialia jura, per omnes,
  Qui dant fallendos se tibi sæpe, deos,
Perque tuam faciem magni mihi numinis instar,
  Perque tuos oculos, qui rapuere meos;
Quidquid eris, mea semper eris. tu selige tantum
  Me quoque velle, velis, anne coactus amem?
Lintea dem potius, ventisque ferentibus utar;
  Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

Elegia XII. *Dolet amicam suam ita suis carminibus innotuisse, ut rivales multos sibi pararit.*

QVis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
  Omina non albæ concinuistis aves?
Quodve putem sidus nostris occurrere votis,
  Quosve deos in me bella movere querar?
Quæ modo dicta mea est, quam cœpi solus amare,
  Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
  Sic est: ingenio prostitit illa meo.
Et merito. quid enim formæ præconia feci?
  Vendibilis culpa facta puella mea est.
Me lenone placet: duce me productus amator:
  Ianua per nostras est adaperta manus.
An prosint dubium est: nocuerunt carmina certe.
  Invidiæ nostris illa fuere bonis.
Cum Thebæ, cum Troja foret, cum Cæsaris acta;
  Ingenium movit sola Corinna meum.
Adversis utinam tetigissem carmina Musis,
  Phœbus & inceptum destituisset opus.
Nec tamen, ut testes mos est audire poetas,
  Maluerim verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
  Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues.
  Victor Abantiades alite fertur equo.
Iidem per spatium Tityon porreximus ingens,
  Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum jaculantem mille lacertis:
  Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis inclusimus utribus Euros:
  Proditor in medio Tantalus amne sitit.
De Niobe silicem, de virgine fecimus ursam:
  Concinit Odrysium Cecropis ales Ityn.
Iupiter aut in aves, aut se transformat in aurum:
  Aut secat imposita virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaque semina, dentes?
  Qui vomerent flammas ore, fuisse boves?
Flere genis electra, tuas auriga sorores?

Quæque rates fuerant, nunc maris esse deas?
Aversumque diem mensis furialibus Atrei?
Duraque percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensum fœcunda licentia vatum:
Obligat historica nec sua verba fide.
Et mea debuerat falso laudata videri
Fœmina. credulitas nunc mihi vestra nocet.

Elegia XIII. *De Iunonis festo.*

CVm mihi pomiferis conjux foret orta Phaliscis;
Mœnia contigimus victa Camille tibi.
Casta sacerdotes Iunoni festa parabant
Per celebres ludos, indigenamque bovem.
Grande moræ pretium ritus cognoscere: quamvis
Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus, & densa prænubilus arbore lucus.
Aspice. concedes numinis esse locum.
Accipit ara preces, votivaque thura piorum,
Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hic ubi personuit sollemni tibia cantu;
It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ populo plaudente juvencæ,
Quas aluit campis herba Phalisca suis:
Et vituli nondum metuenda fronte minaces:
Et minor ex humili victima porcus hara:
Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo;
Invisa est dominæ sola capella deæ.
Illius indicio silvis inventa sub altis
Dicitur inceptam destituisse fugam.
Nunc quoque per pueros jaculis incessitur index,
Et pretium autori vulneris, ipsa datur.
Qua ventura dea est, juvenes timidæque puellæ
Præbuerant latas veste jacente vias.
Virginei crines auro gemmaque premuntur:
Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum sanctæ velatæ vestibus albis
Tradita supposito vertice sacra ferunt.
Ore favent populi tunc cum venit aurea pompa:
Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.
Argiva est pompæ facies. Agamemnone cæso
Et scelus, & patrias fugit Halesus opes.
Iamque pererratis profugus terraque marique,
Mœnia felici condidit alta manu.
Ille suos docuit Iunonia sacra Phaliscos.
Sint mihi, sint populo semper amica suo.

Elegia

Elegia XIV. *Ad amicam, si peccatura est, ut occulte peccet.*

NON ego, ne pecces, cum sis formosa, recuso;
Sed ne sit misero scire necesse mihi.
Nec te nostra jubet fieri censura pudicam:
Sed tamen, ut tentes dissimulare, rogat.
Non peccat, quæcunque potest peccasse negare:
Solaque famosam culpa professa facit.
Quis furor est, quæ nocte latent, in luce fateri;
Et quæ clam facias, facta referre palam?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti,
Opposita populum submovet ante sera.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ,
Commissi perages indiciumque tui?
Sit tibi mens melior, saltemque imitare pudicas;
Teque probam, quamvis non eris, esse putem.
Quæ facis, hæc facito: tantum fecisse negato;
Nec pudeat coram verba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat. omnibus illum
Deliciis imple. sit procul inde pudor.
Hinc simul exieris; lascivia protinus omnis
Absit, & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori,
Nec femori impositum sustinuisse femur:
Illic purpureis condatur lingua labellis,
Inque modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec voces, nec verba juvantia cessent:
Spondaque lasciva mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
Et pudor obscœnum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi. sine nescius errem,
Et liceat stulta credulitate frui.
Cur toties video mitti recipique tabellas?
Cur pressus prior est interiorque torus?
Cur plus, quam somno, turbatos esse capillos,
Collaque conspicio dentis habere notam?
Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos.
Si dubitas famæ parcere; parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccasse fateris:
Perque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo: tunc odi frustra, quod amare necesse est,
Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram: nec, quæ cælare parabis
Insequar: & falsi criminis instar erit.
Si tamen in media deprensa tenebere culpa,
Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quæ bene visa mihi fuerint, bene visa negato.
Concedent verbis lumina nostra tuis.

Prona tibi vinci cupientem vincere palma est.
Sit modo, Non feci, dicere lingua memor.
Cum tibi contingat verbis superare duobus;
Et si non causa, judice vince tuo.

Elegia XV. *Ad Venerem, quod elegis finem imponat.*

QVære novum vatem tenerorum mater amorum:
Traditur hæc elegis ultima meta meis.
Quos ego composui Peligni ruris alumnus;
Nec me deliciæ dedecuere meæ.
Si quid id est, usque à proavis vetus ordinis hæres;
Non modo militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet: Verona Catullo.
Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quem sua libertas ad honesta coegerat arma,
Cum timuit socias anxia Roma manus.
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Mœnia, quæ campi jugera pauca tenent;
Quæ tantum dicet potuistis ferre poetam,
Quantulacunque estis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens mihi tempore longo;
Aurea de campo vellite signa meo:
Corniger increpuit thyrso graviore Lyæus:
Pulsanda est magnis area major equis.
Imbelles elegi, genialis Musa, valete,
Post mea mansurum fata superstes opus.

P. OVIDII NASONIS

Sulmonensis

DE ARTE AMANDI

LIBER I.

SI quis in hoc artem populo non novit amandi;
Me legat: & lecto carmine, doctus amet.
Arte citæ veloque rates remoque reguntur:
Arte leves currus: arte regendus amor.
Curribus Automedon lentisque erat aptus habenis:
Tiphys in Hæmonia puppe magister erat:
Me Venus artificem tenero præfecit amori.
Tiphys & Automedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus est, & qui mihi sæpe repugnat.
Sed puer est. ætas mollis & apta regi.
Phillyrides puerum cithara perfecit Achillem,
Atque animos placida contudit arte feros.
Qui toties socios, toties perterruit hostes;
Creditur annosum pertimuisse senem.

Qua

Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,
Verberibus jussas præbuit ille manus.
Æacidæ Chiron, ego sum præceptor amoris.
Sævus uterque puer: natus uterque dea.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro,
Frænaque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet amor: quamvis mea vulneret arcu
Pectora, jactatas excutiatque faces.
Quo me fixit amor, quo me violentius ussit;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego, Phœbe, datas à te mihi mentiar artes:
Nec nos aeriæ voce monemur avis:
Non mihi sunt visæ Clio Cliusque sorores,
Servanti pecudes vallibus Ascra tuis.
Vsus opus movet hoc. vati parete perito.
Vera canam: cœptis mater Amoris ades.
Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæque tegis medios instita longa pedes:
Nos Venerem tutam concessaque furta canemus;
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primum miles in arma venis.
Proximus huic labor est, placidam exorare puellam.
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus: hæc nostro signabitur area curru:
Hæc erit admissa meta terenda rota.
Dum licet, & loris passim potes ire solutis;
Elige cui dicas, Tu mihi sola places.
Hæc tibi non veniet tenues delapsa per auras.
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat:
Scit bene, qua frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices. qui sustinet hamos,
Novit, quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque, materiam longo qui quæris amori,
Ante frequens quo sit disce puella loco.
Non ego quærentem ventis dare vela jubebo:
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est:
(Andromeden Perseus nigris portarit ab Indis,
Raptaque sit Phrygio Graja puella viro.)
Tot tibi namque dabit formosas Roma puellas,
Hæc habet, ut dicas, quidquid in orbe fuit.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos.
Æquore quot pisces, fronde teguntur aves;
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater & Æneæ constat in urbe sui.
Seu caperis primis & adhuc crescentibus annis;
Ante oculos veniet vera puella tuos:
Sive cupis juvenem; juvenes tibi mille placebunt.

Coge-

Cogeris voti nescius esse tui.
Seu te forte juvat sera, & sapientior ætas,
Hoc quoque (crede mihi) crebrius agmen erit:
Tu modo Pompeja lentus spatiare sub umbra,
Cum sol Herculei terga leonis adit:
Aut, ubi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo marmore dives opus.
Nec tibi vitetur, quæ priscis sparsa tabellis
Porticus auctoris Livia nomen habet.
Quaque parare necem miseris patruelibus ausæ
Belides, & stricto stat ferus ense pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis,
Cultaque Iudæo septima sacra viro.
Nec fuge Niligenæ Memphitica templa juvencæ.
Multas illa facit, quod fuit ipsa Iovi.
Et fora conveniunt (quis credere posset?) amori:
Flammaque in arguto sæpe reperta foro;
Subdita qua Veneris facto de marmore templo
Appias expressis aera pulsat aquis.
Illo sæpe loco capitur consultus amore:
Quique aliis cavit, non cavet ipse sibi.
Illo sæpe loco desunt sua verba diserto:
Resque novæ veniunt, causaque agenda sua est.
Hunc Venus è templis, quæ sunt confinia, ridet,
Qui modo patronus, nunc cupit esse cliens.
Sed tu præcipue curvis venare theatris.
Hæc loca sunt votis fertiliora tuis.
Illic invenies, quod ames, quod ludere possis;
Quodque semel tangas: quodque tenere velis.
Vt redit, itque frequens longum formica per agmen,
Granifero solitum dum vehit ore cibum;
Aut ut apes saltusque suos, & olentia nactæ
Pascua, per flores, & thyma summa volant;
Sic ruit ad celebres cultissima fœmina ludos.
Copia judicium sæpe morata meum est.
Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ.
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti Romule ludos:
Cum juvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro:
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemorosa palatia, frondes,
Simpliciter positæ, scena sine arte fuit.
In gradibus sedit populus de cespite factis,
Qualibet hirsutas fronde tegente comas.
Respiciunt, oculisque notant sibi quisque puellam,
Quam velit: & tacito pectore multa movent.
Dumque rudem præbente modum tibicine Thusco,
Lydius æquatam ter pede pulsat humum;

In

In medio plausu (plausus tunc arte carebat)
  Rex populo prædæ signa petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes:
  Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Vt fugiunt aquilas timidissima turba columbæ,
  Vtque fugit visos agna novella lupos;
Sic illæ timuere viros sine lege ruentes.
  Constitit in nulla, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat: facies non una timoris.
  Pars laniat crines: pars sine mente sedet:
Altera mœsta silet: frustra vocat altera matrem.
  Hæc queritur: stupet hæc: hæc fugit: illa manet.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ:
  Et potuit multas ipse decere pudor.
Siqua repugnabat nimium, comitemque negabat;
  Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.
Atque ita, Quid teneros lacrymis corrumpis ocellos?
  Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero.
Romule militibus scisti dare commoda solus.
  Hæc mihi si dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo sollemnia more theatra,
  Nunc quoque formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum.
  Multa capax populi commoda circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris:
  Nec tibi per nutus accipienda nota est.
Proximus à domina, nullo prohibente, sedeto:
  Iunge tuum lateri, quam potes, usque latus:
Et bene, quod cogit, si nolit, linea jungi.
  Qua tibi tangenda est lege puella loci.
Hic tibi quæratur socii sermonis origo:
  Et moveant primos publica verba sonos.
Cujus equi veniant, facito studiose requiras.
  Nec mora, quisquis erit, cui favet illa, fave.
At cum pompa frequens certantibus ibit ephebis;
  Tu Veneri dominæ plaude favente manu.
Vtque fit, in gremium pulvis si forte puellæ
  Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, si nullus erit pulvis, tamen excute nullum.
  Quælibet officio causa sit apta tuo.
Pallia si terræ nimium demissa jacebunt;
  Collige, & in munda sedulus effer humo.
Protinus officii pretium, patiente puella,
  Contingent oculis crura videnda tuis.
Respice præterea, post vos quicunque sedebit.
  Ne premat opposito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos. fuit utile multis,
  Pulvinum facili composuisse manu.
Profuit & tenues ventos movisse flabello,

Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
Hos aditus circusque novo præbebit amori,
Sparsaque sollicito tristis arena foro.
Illa sæpe puer Veneris pugnavit arena:
Et qui spectavit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangitque manum poscitq; libellum,
Et quærit posito pignore, vincat uter;
Saucius ingemuit, telumque volatile sensit:
Et pars spectati vulneris ipse fuit.
Quid modo cum belli navalis imagine Cæsar
Persidas induxit Cecropiasque rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
Venere: atque ingens orbis in urbe fuit.
Quis non invenit, turba quod amaret in illa?
Eheu quam multos advena torsit amor!
Ecce parat Cæsar domito quod defuit orbi
Addere. nunc Oriens ultime noster eris.
Parthe dabis pœnas: Crassi gaudete sepulti,
Signaque barbaricas non bene passa manus.
Vltor adest: primisque ducem profitetur in annis,
Bellaque non puero tractat agenda puer.
Parcite natales timidi numerare deorum;
Cæsaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cœleste suis velocius annis
Surgit: & ignavæ fert male damna moræ.
Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues
Pressit: & in cunis jam Iove dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quantus tunc Bacche fuisti,
Cum timuit thyrsos India victa tuos!
Auspiciis, annisque patris puer arma movebis:
Et vinces annis auspiciisque patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes;
Nunc juvenum princeps, deinde future senum.
Cum tibi sint fratres, fratres ulciscere læsos:
Cumque pater tibi sit; jura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriæque, tuusque:
Hostis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas:
Stabit pro signis, jusque piumque tuis.
Vincuntur Parthi causa: vincantur & armis.
Eoas Latio dux meus addat opes.
Marsque pater, Cæsarque pater, date numen eunti.
Nam deus è vobis alter es, alter eris.
Auguror en, vinces, votivaque carmina reddam,
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes: aciemque meis hortabere verbis.
O desint animis ne mea verba tuis!
Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;
Telaque, ab averso quæ jacit hostis equo.

Quid

Quid fugis, ut vincas, quid victos Parthe relinquis?
Parthe malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, qua tu pulcherrime rerum
Quattuor in niveis aureus ibis equis!
Ibunt ante duces onerati colla catenis:
Ne possint tuti, qua prius, esse fuga.
Spectabunt juvenes læti mistæque puellæ,
Diffundetque animos omnibus illa dies.
Atque aliqua ex illis dum regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ,
Omnia responde: nec tantum siqua rogabit,
Et quæ nescieris, ut bene nota refer.
Hic est Euphrates præcinctus arundine frontem:
Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos fac Armenios: hæc est Daneia Persis:
Vrbs in Achæmeniis vallibus illa fuit.
Ille, vel ille, duces. & erunt. quæ nomina dicas:
Si poteris, vere: si minus, apta tamen.
Dant etiam positis aditum convivia mensis:
Est aliquid præter vina, quod inde petas.
Sæpe illic positis, teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua pressit amor.
Vinaque cum bibulas sparsere Cupidinis alas.
Permanet, & capto stat gravis illo loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas:
Sed tamen & spargi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos:
Cura fugit multo diluiturque mero.
Tunc veniunt risus: tunc pauper cornua sumit:
Tunc dolor, & curæ, rugaque frontis abit.
Tunc aperit mentes, ævo rarissima nostro
Simplicitas; artes excutiente deo.
Illic sæpe animos juvenum rapuere puellæ:
Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium ne crede lucernæ.
Iudicio formæ, noxque merumque nocet.
Luce deas cœloque Paris spectavit aperto;
Cum dixit Veneri, Vincis utramque Venus.
Nocte latent mendæ, vitioque ignoscitur omni:
Horaque formosam quamlibet illa facit.
Consule de gemmis, de tincta murice lana,
Consule de facie, corporibusque, diem.
Quid tibi fœmineos cœtus venatibus aptos
Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Bajas, pretextaque littora velis,
Et, quæ de calido sulfure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit,
Non hæc (ut fama est) unda salubris erat.
Ecce suburbanæ templum nemorale Dianæ,

Partaque per gladios regna nocente manu:
Illa quod est virgo, quod tela Cupidinis odit;
Multa dedit populo vulnera: multa dabit.
Hactenus unde legas quod ames, ubi retia tendas,
Præcipit imparibus vecta Thaleja modis.
Nunc tibi quæ placuit, quas sit capienda per artes,
Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quisquis ubique viri, dociles advertite mentes,
Pollicitisque favens vulgus adeste meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
Posse capi; capies. tu modo tende plagas.
Vere prius volucres taceant, æstate cicadæ:
Mænalius lepori det sua terga canis;
Fœmina quam juveni blande tentata repugnet.
Hæc quoque, quam poteris credere nolle, volet.
Vtque viro furtiva Venus sic grata puellæ est.
Vir male dissimulat: tectius illa cupit.
Conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus?
Fœmina jam partes victa rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro:
Fœmina cornipedi semper adhinnit equo.
Parcior in nobis, nec tam furiosa libido est.
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
Arsit, & est laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, sed non qua filia debet, amavit;
Et nunc obducto cortice pressa latet.
Illius lacrymis, quas arbore fundit odora,
Vngimur: & dominæ nomina gutta tenet.
Forte sub umbrosis nemorosæ vallibus Idæ,
Candidus armenti gloria taurus erat;
Signatus tenui media inter cornua nigro.
Vna fuit labes; cætera lactis erant.
Illum Gnossiadesque Cydoniadesque juvencæ
Optarunt tergo sustinuisse suo.
Pasiphae fieri gaudebat adultera tauri:
Invida formosas oderat illa boves.
Nota cano. non hoc, quæ centum sustinet urbes,
Quamvis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa novas frondes, & prata tenerrima, tauro
Fertur inassueta subsecuisse manu.
It comes armentis: nec itura cura moratur
Conjugis. & Minos à bove victus erat.
Quid tibi Pasiphae pretiosas sumere vestes?
Ille tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti?
Quid toties positas fingis inepta comas?
Crede tamen speculo, quod te negat esse juvencam.
Quam cuperes fronti cornua nata tuæ!

Sive

Sive placet Minos: nullus quæratur adulter.
  Sive virum mavis fallere; falle viro.
In nemus & saltus thalamo regina relicto
  Fertur, ut Aonio concita Baccha deo.
Ah quoties vultu vaccam spectavit iniquo,
  Et dixit, Domino cur placet ista meo!
Aspice, ut ante ipsum teneris exultat in herbis:
  Nec dubito, quin se stulta placere putet.
Dixit: & ingenti jamdudum de grege duci
  Jussit: & immeritam sub juga curva trahi:
Aut cadere ante aras commentaque sacra coegit;
  Et tenuit læta pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæsis:
  Atque ait exta tenens. Ite, placete meo.
Et modo se fieri Europam, modo postulat Io:
  Altera quod bos est: altera vecta bove.
Hanc tamen implevit vacca deceptus acerna
  Dux gregis: & partu proditus autor erat.
Cressa Thyesteo si se abstinuisset amore;
  (O, quantum est, uni posse placere viro!)
Non medium rupisset iter. curruque retorto
  Auroram versis Phœbus adisset equis.
Filia purpureos Niso furata capillos,
  Puppe cadens celsa, facta refertur avis.
Altera Scylla maris monstrum, medicamine Circes,
  Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Qui Martem terris Neptunum effugit in undis,
  Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyræ flamma Creusæ?
  Et nece natorum sanguinolenta parens?
Flevit Amynthorides per inania lumina Phœnix:
  Hippolytum rapidi diripuistis equi.
Quid fodis immeritis Phineu sua lumina natis?
  Pœna reversura est in caput ista tuum.
Omnia fœminea sunt ista libidine mota.
  Acrior est nostra, plusque furoris habet.
Ergo age, ne dubita cunctas superare puellas.
  Vix erit è multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæq; negant; gaudent tamen esse rogatæ,
  Vt jam fallaris, tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris? cum sit nova grata voluptas,
  Et capiant animos plus aliena suis?
Fertilior seges est alienis semper in agris:
  Vicinumque pecus grandius uber habet.
Sed prius ancillam captatæ nosse puellæ
  Cura sit. accessus molliet ipsa tuos.
Proxima consiliis dominæ sit ut illa videto:
  Neve parum tacitis conscia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando:

Quod petis, ex facili, si volet illa, feres.
Illa leget tempus (medici quoque tempora servant)
Quo facilis dominæ mens sit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cum lætissima rerum,
Ut seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt astricta dolore;
Ipsa patent: blanda tum subit arte Venus.
Tunc cum tristis erat defensa est Ilion armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
Tunc quoque tentanda est, cum pellice læsa dolebit:
Tunc facies, opera ne sit inulta tua.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: & velo remigis addat opem.
Et secum tenui suspirans murmure dicat:
Ut puto, non poteris ipsa referre vicem.
Tunc de te narret: tunc persuadentia verba
Addat: & insano juret amore mori.
Sed propera, ne vela cadant, iræque residant.
Ut fragilis glacies, interit ira mora.
Quæris, an hanc ipsam prosit violare ministram?
Talibus admissis alea grandis inest.
Hæc ad concubitum fit sedula: tardior illa:
Hæc dominæ munus temperat: illa sibi.
Casus in eventu est: licet hic indulgeat ausis;
Consilium tamen est abstinuisse meum.
Non ego per præceps, & acuta cacumina vadam,
Nec juvenum quisquam me duce captus erit.
Si tamen illa tibi dum dat, recipitque tabellas,
Corpore, non tantum sedulitate, placet;
Fac domina potiare prius: comes illa sequatur.
Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
Hoc unum moneo (si quid modo creditur arti.
Nec mea dicta rapax per mare ventus agat)
Aut nunquam tentes, aut perfice. tollitur index,
Cum semel in partem criminis illa venit.
Non avis utiliter viscatis effugit alis:
Non bene de laxis cassibus exit aper:
Saucius arrepto piscis retinetur ab hamo.
Opprime tentatam: nec, nisi victor, abi.
Tum neque te prodet communi noxia culpa:
Factaque erunt dominæ dictaque nota tibi.
Sed bene celetur. bene si celabitur index;
Notitiæ suberit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arva,
Fallitur, & nautis aspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis:
Nec semper viridi concava puppis aquæ:
Nec teneras tutum est semper captare puellas.
Sæpe dato melius tempore fiet idem.

Sive

Sive dies ſuberit natalis: ſive calendæ,
Quas Venerem Marti continuaſſe juvat,
Sive erit ornatus, non ut fuit ante, ſigillis,
Sed regum poſitas circus habebit opes;
Differ opus. tunc triſtis hyems, tunc Plejades inſtant,
Tunc tener æquorea mergitur Hœdus aqua:
Tunc bene deſinitur: tunc ſi quis creditur alto,
Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tunc licet incipias, qua flebilis Allia luce
Vulneribus Latiis ſanguinolenta fuit:
Quaque di redeunt rebus minus apta gerendis
Culta Palæſtinô ſeptima feſta viro.
Magna ſuperſtitio tibi ſit natalis amicæ:
Quaque aliquid dandum eſt, illa ſit atra dies.
Cum bene vitaris, tamen auferet. invenit artem
Fœmina, qua cupidi carpat amantis opes.
Inſtitor ad dominam veniet diſcinctus emacem:
Expediet merces teque ſedente ſuas.
Quas illa, inſpicias, ſapere ut videare, rogabit.
Oſcula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos jurabit in annos.
Nunc opus eſſe ſibi, nunc bene dicet emi.
Si non eſſe domi, quos des, cauſabere nummos;
Littera poſcetur. nec didiciſſe juvat.
Quid quaſi natali cum poſcit munera libo,
Et quoties opus eſt, naſcitur illa ſibi?
Quid cum mendaci damno mœſtiſſima plorat,
Elapſuſque cava fingitur aure lapis?
Multa rogant reddenda dari: data reddere nolunt.
Perdis: & in damno gratia nulla tuo eſt.
Non mihi, ſacrilegas meretricum ut perſequar artes,
Cum totidem linguis, ſint ſatis ora decem.
Cera vadum tentet raſis infuſa tabellis:
Cera tuæ primum conſcia mentis eat.
Blanditias ferat illa tuas, imitataque amantum
Verba. nec exiguas, quiſquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles:
Flectitur iratus voce rogante Deus.
Promittas facito (quid enim promittere lædit?)
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.
Spes tenet in tempus, ſemel eſt ſi credita, longum:
Illa quidem fallax, ſed tamen apta dea eſt.
Si dederis quicquam, poteris ratione relinqui:
Præteritum tulerit, perdideritque nihil.
Et quæ non dederis, ſemper videare daturus.
Sic dominum ſterilis ſæpe fefellit ager.
Sic, ne perdiderit, non ceſſat perdere luſor,
Et revocat cupidas alea ſæpe manus.
Hoc opus, hic labor eſt. Primum ſine munere jungi.

Si dederit gratis; quæ dedit, usque dabit.
Ergo eat, & blandis peraretur littera verbis:
Exploretque animos, primaque tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit,
Insciaque est verbis capta puella suis.
Disce bonas artes (moneo) Romana juventus;
Non tantum trepidos ut tueare reos.
Quam populus, judexque gravis, lectusque senatus;
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires: nec sis in fronte disertus.
Effugiant voces verba molesta tuæ.
Quis, nisi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe valens odii littera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetaque verba:
Blanda tamen, præsens ut videare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectumque remittet;
Lecturam spera: propositumque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci:
Tempore lenta pati fræna docentur equi.
Ferreus assiduo consumitur annulus usu:
Interit assidua vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo? quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cavantur aqua.
Penelopen ipsam (persistes modo) tempore vinces.
Capta vides sero Pergama: capta tamen.
Legerit, & nolit rescribere: cogere noli;
Tu modo blanditias fac legat ipsa tuas.
Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis.
Per numeros veniunt ista, gradusque suos.
Forsitan & primo veniet tibi littera tristis,
Quæque roget, ne se sollicitare velis.
Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat, ut instes.
Insequere: & voti postmodo compos eris.
Interea sive illa toro resupina feratur;
Lecticam dominæ dissimulanter adi,
Neve aliquis verbis odiosas afferat aures,
Quam potes ambiguis callidus abde notis:
Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur
Porticus; hic socias tu quoque junge moras.
Et modo præcedas, facito: modo terga sequaris:
Et modo festines: & modo lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquam transire columnis
Sit pudor: aut lateri continuasse latus.
Nec sine te curvo sedeat speciosa theatro,
Quod spectes, humeris afferet illa suis.
Illam respicias, illam mirere licebit:
Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas aliquo mimo saltante puellæ:
Et faveas illi, quisquis agatur amans.

Cum

Cum surgit surgas, donec sedet illa, sedeto.
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos.
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Ista jube faciant, quorum Cybeleia mater
Concinitur Phrygiis exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoida Theseus
Abstulit à nulla tempora comptus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene cultus, amavit.
Cura deæ silvis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant: fuscentur corpora campo:
Sit bene conveniens, & sine labe toga:
Linguaque nec rigeat: careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet:
Nec male deformet rigidos tonsura capillos:
Si coma, sit docta barba resecta manu:
Et nihil emineant, & sint sine sordibus ungues;
Inque cava nullus stet tibi nare pilus:
Nec male odorati sit tristis anhelitus oris:
Nec lædat nares virque paterque gregis.
Cætera lascivæ faciant concede puellæ:
Vel si quis male vir quærit habere virum.
Ecce suum vatem liber vocat. hic quoque amantes
Adjuvat: & flammæ, qua calet ipse, favet.
Gnossis in ignotis amens errabat arenis,
Qua brevis æquoreis Dia feritur aquis.
Utque erat è somno tunica velata recincta,
Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Thesea crudelem surdas clamabat ad undas;
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebatque simul (sed utrumque decebat)
Nec facta est lacrymis turpior illa suis.
Iamque iterum tundens mollissima pectora palmis,
Perfidus ille abiit, Quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait: sonuerunt cymbala toto
Littore, & attonita tympana pulsa manu.
Excidit illa metu, rupitque novissima verba:
Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis:
Ecce leves Satyri prævia turba dei:
Ebrius ecce senex pando Silenus asello,
Vix sedet: & pressas continet arte jubas.
Dum sequitur Bacchas, Bacchę fugiuntque, petuntq;,
Quadrupedem ferula dum malus urget eques;
In caput aurito cecidit delapsus asello.
Clamarunt Satyri, Surge age, surge pater.
Iam deus in curru, quem summum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theseus, & vox abiere puellæ:

Terque fugam petiit: terque retenta metu est:
Horruit, ut steriles, agitat quas ventus, aristæ:
Vt levis in madida canna palude tremit.
Cui deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit:
Pone metum; Bacchi Gnossias uxor eris.
Munus habe cœlum: cœlo spectabere sidus.
Sæpe reges dubiam Cressa puella ratem.
Dixit: & è curru, ne tigres illa timeret,
Desilit. imposito cessit arena pede.
Implicitamque sinu (neque enim pugnare valebat)
Abstulit: ut facile est omnia posse deo.
Pars Hymenæe canunt: pars altera Euoe clamant.
Sic coeunt sacro nupta deusque toro.
Ergo, ubi contigerint positi tibi munera Bacchi,
Atque erit in socii fœmina parte tori;
Nyctelium que patrem, nocturnaque sacra precare,
Ne jubeant capiti vina nocere tuo.
Hic tibi multa licet sermone latentia ficto
Dicere: quæ dici sentiat illa sibi.
Blanditiasque leves tenui perscribere vino:
Vt dominam in mensa se legat illa tuam:
Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem.
Sæpe tacens vocem verbaque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula: quaque bibit parte puella, bibas.
Et quemcumque cibum digitis libaverit illa,
Tu pete. dumque petes, sit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota viro placuisse puellæ.
Vtilior votis factus amicus erit.
Huic, si forte bibas, sortem concede priorem:
Huic detur capiti missa corona tuo.
Sive erit inferior, seu par, prior omnia sumat:
Nec dubites illi verba secunda loqui.
Tuta, frequensque via est, per amici fallere nomen.
Tuta frequensque licet sit via; crimen habet.
Inde procurator, nimium quoque multa procurat,
Et sibi mandatis plura videnda putat.
Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi:
Officium præstent mensque pedesque suum.
Iurgia præcipue vino stimulata caveto,
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion stulte data vina bibendo.
Aptior est dulci mensa merumque joco.
Si vox est, canta: si mollia brachia, salta:
Et quacumque potes dote placere, place.
Ebrietas ut vera nocet: sic ficta juvabit.
Fac titubet blæso subdola lingua sono:
Et quidquid dices faciesve protervius æquo;
Credatur nimium causa fuisse merum.

Et

Et bene dic dominæ, bene, cum quo dormiet illa:
    Sed male ſit tacita mente precare viro.
At, cum diſcedit menſa conviva remota:
    (Ipſa tibi acceſſus turba, lòcumque dabit.)
Inſere te turbæ: leviterque admotus eunti,
    Velle latus digitis: & pede tange pedem.
Colloquii jam tempus adeſt. fuge ruſtice longe
    Hinc pudor: audacem forſque Venuſque juvant:
Non tua ſub noſtras veniet facundia leges.
    Fac tantum cupias, ſponte diſertus eris.
Eſt & agendus amans, imitandaque vulnera verbis.
    Hic tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor eſt: ſibi quæque videtur amanda.
    Peſſima ſit, nulli non ſua forma placet.
Sæpe tamen vere cœpit ſimulator amare;
    Sæpe, quod incipiens finxerat eſſe, fuit.
Quo magis ô faciles imitantibus eſte puellæ.
    Fiet amor verus, qui modo fictus erat.
Blanditiis animum furtim deprehendere nunc ſit,
    Vt pendens liquida ripa ſubitur aqua.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos:
    Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant, etiam caſtas, præconia formæ.
    Virginibus curæ eſt, grataque forma ſua.
Nam cur in Phrygiis Iunonem & Pallada ſilvis
    Nunc quoque judicium non tenuiſſe pudet,
Laudatas oſtendit avis Iunonia pennas:
    Si tacitus ſpectes, illa recondit opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina curſus,
    Depexæque jubæ, plauſaque colla juvant.
Nec timide promitte: trahunt promiſſa puellas.
    Pollicitis teſtes quoſlibet adde deos.
Iupiter ex alto perjuria ridet amantum,
    Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Iunoni falſum jurare ſolebat
    Iupiter. exemplo nunc favet ille ſuo.
Expedit eſſe deos: &, ut expedit, eſſe putemus.
    Dentur in antiquos thura merumque focos.
Nec ſecura quies illos ſimiliſque ſopori
    Detinet. innocui vivite: numen adeſt.
Reddite depoſitum: pietas ſua fœdera ſervet:
    Fraus abſit: vacuas cædis habete manus.
Ludite, ſi ſapitis, ſolas impune puellas.
    Hac minus eſt una fraude pudenda fides.
Fallite fallentes: ex magna parte profanum
    Sunt genus. in laqueos, quos poſuere, cadant.
Dicitur Ægyptus caruiſſe juvantibus arva
    Imbribus: atque annis ſicca fuiſſe novem;
Cum Thraſius Buſirin adit, monſtratque piari

Hoſpitis effuſo ſanguine poſſe Iovem.
Illi Buſiris, Fies Iovis hoſtia primus,
Inquit: & Ægypto tu dabis hoſpes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit. infelix imbuit auctor opus.
Iuſtus uterque fuit: neque enim lex æquior ulla eſt,
Quam necis artifices arte perire ſua.
Ergo & perjuras merito perjuria fallant:
Exemplo doleat fœmina læſa ſuo.
Et lacrymæ proſunt: lacrymis adamanta movebis:
Fac madidas videat, ſi potes, illa genas:
Si lacrymæ (neq; enim veniunt in tempore ſemper)
Deficiunt; uda lumina tange manu.
Quis ſapiens blandis non miſceat oſcula verbis?
Illa licet non det; non data ſume tamen.
Pugnabit primo fortaſſis: &, Improbe dicet:
Pugnando vinci ſe tamen illa volet.
Tantum ne noceant teneris male rapta labellis.
Neve queri poſſit dura fuiſſe, cave.
Oſcula qui ſumſit, ſi non & cætera ſumpſit;
Hæc quoque quæ data ſunt, perdere dignus erat.
Quantum defuerat pleno poſt oſcula voto!
Hei mihi ruſticitas, non pudor ille fuit!
Vim licet appellent; grata eſt vis illa puellis:
Quod juvat, invitæ ſæpe dediſſe volunt.
Quæcumque eſt Veneris ſubita violata rapina.
Gaudet: & improbitas muneris inſtar habet.
At, quæ cum poſſet cogi, non tacta receſſit;
Vt ſimulet vultu gaudia; triſtis erit.
Vim paſſa eſt Phœbe: vis eſt illata ſorori:
Et gratus raptis raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, ſed non indigna referri,
Scyrias Hæmonino victa puella viro.
Iam dea laudatæ dederat mala præmia formæ
Colle ſub Idæo vincere digna Venus.
Iam nurus ad Priamum diverſo venerat orbe,
Grataque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Iurabant omnes in læſi verba mariti.
(Nam dolor unius, publica cauſa fuit)
Turpe, niſi hoc matris precibus tribuiſſet, Achilles
Veſte virum longa diſſimulatus erat.
Quid facis Æacide? non ſunt tua munera lanæ.
Tu titulos alla Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo.
Penſa quid in dextra, qua cadet Hector, habes?
Rejice ſuccinctos operoſo ſtamine fuſos.
Quaſſanda eſt iſta Pelias haſta manu.
Forte erat in thalamo virgo regalis eodem;
Hæc illum ſtupro comperit eſſe virum.

Viribus illa quidem victa est (ita credere oportet)
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe mane dixit, cum jam properaret Achilles:
Fortia nam posita sumpserat arma colo.
Vis ubi nunc illa est? quid blanda voce moraris
Autorem stupri Deidameja tui?
Scilicet, ut pudor est quiddam cœpisse priorem;
Sic alio gratum est incipiente pati.
Ah nimia est propriæ juveni fiducia formæ,
Expectet si quis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat: vir verba precantia dicat:
Excipiat blandas comiter illa preces.
Vt potiare, roga: tantum cupit illa rogari.
Da causam voti principiumque tui.
Iupiter ad veteres supplex Heroidas ibat:
Corripuit magnum nulla puella Iovem.
Si tamen à precibus tumidos accedere fastus
Senseris, incepto parce, referque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt; odere, quod instat.
Lenius instando tædia tolle tui.
Nec spes est Veneris semper profitenda roganti:
Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: æquoris unda
Debet & à radiis sideris esse niger.
Turpis in agricola: quia vomere semper adunco,
Et gravibus rastris sub Iove versat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama coronæ,
Candida si fuerint corpora; turpis eris.
Palleat omnis amans: color est hic aptus amanti.
Hoc decet: hoc multi non valuisse putant.
Pallidus in Lyricen silvis errabat Orion:
Pallidus in lenta Naide Daphnis erat.
Arguat & macies animum: nec turpe putaris
Pileolum nitidis imposuisse comis.
Attenuant juvenem vigilatæ corpora noctes,
Curaque, & in magno qui fit amore, dolor.
Vt voto potiare tuo, miserabilis esto:
Vt, qui te videat, dicere possit, Amas.
Conquerar, an moneam, mistum fas esse, nefasque?
Nomen amicitia est, nomen inane fides.
Hei mihi non tutum est, quod amas, laudare sodali.
Cum tibi laudanti credidit, ipse subit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis:
Quantum ad Pirithoum. Phædra pudica fuit.
Hermionem Pylades, qua Pallada Phœbus, amavit:
Quodque tibi geminus Tyndari Castor, erat.
Si quis idem speret; laturas poma myricas
Speret:

Speret: & in medio flumine mella petat.
Nil, nisi turpe juvat: curæ est sua cuique voluptas:
Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.
Heu facinus, non est hostis metuendus amanti:
Quos credis fidos, effuge; tutus eris.
Cognatum, fratremque cave, fidumque sodalem:
Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: sed sunt diversa puellis
Pectora. mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia. vitibus illa
Convenit: hæc oleis. hic bene farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ:
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Utque levis Proteus modo se tenuabat in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper:
Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis:
Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos:
Longius insidias curva videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulansve pudenti;
Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Inde fit, ut quæ se timuit committere honesto;
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat cœpti: pars est exhausta, laboris.
Hic teneat nostras anchora jacta rates.

DE ARTE AMANDI

LIBER II.

Dicite iô Pæan: & iô bis dicite Pæan:
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palma:
Præferor Ascræo Mæonioque seni.
Talis ab armiferis Priameius hospes Amyclis
Candida cum rapta conjuge vela dabat.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodameja rotis.
Quid properas juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: & longe, quem peto, portus abest.
Non satis invenisse tibi est me vate puellam.
Arte mea capta est: arte tenenda mea est.
Nec minor est virtus, quam quærere, parta tueri:
Casus inest illic: hic erit artis opus.
Nunc mihi, siquando, puer, & Cytherea, favete:
Nunc Erato: nam tu nomen amoris habes.
Magna paro: quas possit amor remanere per artes
Dicere, tam vasto pervagus orbe puer.
Et levis est, & habet geminas, quibus evolet, alas.
Difficile est illis imposuisse modum.

Hospitis effugio præcluserat omnia Minos:
Audacem pennis repperit ille viam.
Dædalus ut clausit conceptum crimine matris
Semibovemque virum, semivirumque bovem;
Sit modus exilio, dixit, justissime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et, quoniam in patria fatis agitatus iniquis
Vivere non potui, da mihi posse mori.
Da reditum puero, senis est si gratia vilis:
Si non vis puero parcere: parce seni.
Dixerat hæc. sed & hæc, & multo plura licebat
Dicere: at egressus non dabat ille viro.
Quod simulac sensit, Nunc nunc ô Dædale dixit,
Materiam qua sis ingeniosus, habes.
Possidet & terras, & possidet æquora Minos:
Nec tellus nostræ, nec patet unda fugæ.
Restat iter cœli: cœlo tentabimus ire.
Da veniam cœpto Iupiter alte meo.
Non ego sidereas affecto tangere sedes.
Qua fugiam dominum nulla, nisi ista via est.
Per Styga detur iter: Stygias transnabimus undas.
Sunt mihi naturæ jura novanda meæ.
Ingenium mala sæpe movent. quis crederet unquam
Aërias hominem carpere posse vias?
Remigium volucrum disponit in ordine pennas,
Et leve per lini vincula nectit opus,
Imaque pars ceris astringitur igne solutis:
Finitusque novæ jam labor artis erat.
Tractabat ceramque puer pennasque renidens,
Nescius hæc humeris arma parata suis.
Cui pater, His (inquit) patria est adeunda carinis.
Hac nobis Minos effugiendus ope est.
Aera non potuit Minos; alia omnia clausit.
Qua licet, inventis aera rumpe meis.
Sed tibi non virgo Tegeæa, comesque Bootes;
Ensifer Orion aspiciendus erit.
Me pennis sectare datis: ego prævius ibo.
Sit tibi cura sequi: me duce tutus eris.
Nam sive ætherias vicino sole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit.
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madescet aquis.
Inter utrumque vola: ventos quoque nate caveto:
Quaque ferent auræ, vela secunda dato:
Dum monet, aptat opus puero: monstratque moveri,
Erudit infirmas ut sua mater aves.
Inde suis factas humeris accommodat alas,
Perque novum timidus corpora librat iter.
Iamque volaturus parvo dedit oscula nato:

Nec

Nec patriæ lacrymas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et movet ipse suas, & nati respicit alas
Dædalus: & cursus sustinet usque suos.
Iamque novum delectat iter: positoque timore
Icarus audaci fortius arte volat.
Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
Vidit: & inceptum dextra reliquit opus.
Iam Samos à læva fuerat Naxosque relictæ,
Et Paros, & Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebynthos erat, silvisque umbrosa Calydne,
Cinctaque piscosis Astypalæa vadis;
Cum puer incautis nimium temerarius annis
Altius egit iter, deseruitque patrem.
Vincla labant: & cera deo propiore liquescit:
Nec tenues venti brachia mota tenent.
Territus à summo despexit in æquora cœlo:
Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat; nec, quo sustineatur, habet.
Decidit. atque cadens, Pater ô pater auferor, inquit.
Clauserunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, non jam pater, Icare clamat,
Icare clamat, ubi es? quove sub axe volas?
Icare clamabat: pennas aspexit in undis.
Ossa tegit tellus: æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compescere pennas:
Ipse deum volucrem detinuisse paro.
Fallitur, Hæmonias si quis decurrit ad artes,
Datque quod à teneri fronte revellit equi.
Non facient, ut vivat amor, Medeides herbæ,
Mistaque cum magicis mersa venena sonis.
Phasias Æsoniden; Circe tenuisset Vlyssem,
Si modo servari carmine posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis.
Philtra nocent animis; vimque furoris habent.
Sit procul omne nefas: ut ameris, amabilis esto.
Quod tibi non facies, solave forma dabit.
Sit licet antiquo Nireus adamatus Homero,
Naiadumque tener crimine raptus Hylas.
Vt dominam teneas nec te mirere relictum,
Ingenii dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad an-(nos
Fit minor, & spatio carpitur ipsa suo.
Nec semper violæ, nec semper lilia florent:
Et riget amissa spina relicta rosa.
Et tibi jam venient cani formose capilli:
Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.

Iam

Iam molire animum, qui duret, & astrue formam.
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
Cura sit: & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Vlysses:
Et tamen æquoreas torsit amore deas.
Ah quoties illum doluit properare Calypso,
Remigioque aptas esse negavit aquas!
Hæc Trojæ casus iterumque iterumque rogabat:
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Littore constiterant: illic quoque pulchra Calypso
Exigit Odrysii fata cruenta ducis.
Ille levi virga (virgam nam forte tenebat)
Quod rogat, in spisso littore pingit opus.
Hæc (inquit) Troja est (muros in littore fecit)
Hic tibi sit Simois: hæc mea castra puta.
Campus erat (campum fecit) quem cæde Dolonis
Sparsimus, Hæmonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonii fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum captis nocte reversus equis.
Pluraque pingebat subitus cum Pergama fluctus
Abstulit, & Rhesi cum duce castra suo.
Tum dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta vides?
Ergo age fallaci timide confide figuræ
Quisquis es: atque aliquid corpore pluris habe.
Dextera præcipue capit indulgentia mentes:
Asperitas odium sævaque bella movet:
Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis,
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidiis hominum, quia mitis hirundo est:
Quasque colat turres Chaonis ales habet.
Este procul lites, & amaræ prœlia linguæ.
Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæque viros, nuptasque mariti:
Inque vicem credunt rem sibi semper agi.
Hoc decet uxores: dos est uxoria lites.
Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis jussu lectum venistis in unum:
Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, auresque juvantia verba
Affer, ut adventu læta sit ipsa tuo.
Non ego divitibus venio præceptor amandi.
Nil opus est illi, qui dabit, arte mea.
Secum habet ingenium, qui cum libet, Accipe dicit.
Cedimus: inventis plus habet ille meis.
Pauperibus vates ego sum: quia pauper amavi.
Cum dare non possem munera; verba dabam.
Pauper amet caute: timeat maledicere pauper:

Multa-

Multaque divitibus non patienda ferat.
Me iratum memini dominæ turbasse capillos:
Hæc mihi quam multos abstulit ira dies!
Nec puto, nec sensi tunicam laniasse: sed ipsa
Dixerat: & pretio est illa redempta meo.
At vos (si sapitis) vestri peccata magistri
Effugite, & culpæ damna timete meæ.
Prœlia cum Parthis; cum culta pax sit Amica,
Et jocus, & causas quicquid amoris habet.
Si nec blanda satis, nec erit tibi comis amica;
Perfer, & obdura: postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus.
Franges; si vires experiere tuas.
Obsequio transnantur aquæ: nec vincere possis
Flumina; si contra, quam rapit unda, nates.
Obsequium tigresque domat tumidosque leones.
Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrina Atalanta?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus nec mitia facta puellæ
Flesse sub arboribus Melaniona ferunt.
Sæpe tulit jusso fallentia retia collo:
Sæpe fera torvos cuspide fixit apros.
Sensit & Hylæi contentum saucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere sylvas,
Nec jubeo collo retia ferre tuo:
Pectora nec missis jubeo præbere sagittis.
Artis erunt cautæ mollia jussa meæ.
Cede repugnanti: cedendo victor abibis.
Fac modo quas partes illa jubebit, agas.
Arguit, arguito: quicquid probat illa, probato:
Quod dicit, dicas: quod negat illa, neges.
Riserit, arride: si flerit, flere memento.
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerosque manu jactabit eburnos:
Tu male jactato: tu bene jacta dato.
Seu jacies talos, victam ne pœna sequatur,
Damno si facito stent tibi sæpe canes:
Sive latrocinii sub imagine calculus ibit.
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene distincta tuis umbracula virgis:
Ipse face in turba, qua venit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto:
Et tenero soleam deme, vel adde pedi.
Sæpe etiam dominæ, quamvis horrebis & ipse,
Algentis manus est calfacienda sinu.
Nec tibi turpe puta (quamvis sit turpe, placebit)
Ingenua speculum sustinuisse manu.

Ille

Ille fatigatæ vincendo monstra novercæ,
Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit;
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Creditur, & lanas excoluisse rudes.
Paruit imperio dominæ Tirynthius heros.
I nunc, & dubita ferre, quod ipse tulit:
Iussus adesse foro, jussa maturius hora
Fac semper venias: nec nisi serus abi.
Occurras aliquo tibi dixerit, omnia differ.
Curre: nec incœptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
Rure erit, & dicet, Venias (amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus sitiensve canicula tardet,
Nec via per jactas candida facta nives.
Militiæ species amor est: discedite segnes.
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox, & hyems, longæque viæ, sævique dolòres
Mollibus his castris, & labor omnis inest.
Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum:
Frigidus in nuda sæpe jacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas pavisse per æstus
Fertur, & in parva delituisse casa.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum placitumque negabitur ire,
Atque erit opposita janua fulta sera;
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtivas alta fenestra vias.
Læta erit, ut causam tibi se sciet esse pericli,
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tua poteras Leandre carere puella:
Transnabas: animum nosset ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima;
Nec tibi sit servos demeruisse pudor.
Nomine quemque suo (nulla est jactura) saluta:
Iunge tuas humiles ambitiose manus.
Sed tamen & servo (levis est impensa) roganti
Porrige fortunæ munera parva tuæ.
Porrige & ancillæ qua pœnas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.
Fac plebem (mihi crede) tuam: sit semper in illa
Ianitor, & thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo pretioso munere dones:
Parva, sed è parvis callidus apta dato.
Cum bene dives ager, cum rami pondere nutant;
Afferat in calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa

Illa: vel in sacra sint licet empta via.
Afferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat:
At nunc castaneas, nunc amat illa nuces.
Quin etiam, turdoque licet missaque corona,
Te memorem dominæ testificere tuæ.
Turpiter his emitur spes mortis, & orba senectus.
Ah pereant, per quos munera crimen habent!
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus?
Hei mihi non multum carmen honoris habet.
Carmina laudantur: sed munera magna petuntur.
Dummodo sit dives barbarus, ille placet.
Aurea sunt vere nunc sæcula. plurimus auro
Venit honos: auro conciliatur amor.
Ipse licet venias Musis comitatus Homere;
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.
Sunt tamen & doctæ, rarissima turba, puellæ;
Altera, non doctæ; sed tamen esse volunt.
Vtraque laudetur per carmina: carmina lector
Commendet dulci qualiacumque sono.
His ergo, atque illis, vigilatum carmen in ipsas
Forsitan exigui muneris instar erit.
At, quod eris per te facturus, & utile credis,
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum;
Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
Si pœnam servo, si vincula sæva remittis;
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Vtilitas tua sit: titulus donetur amicæ.
Perde nihil: partes illa petentis agat.
Sed te cuicumque est retinendæ cura puellæ;
Attonitum forma fac putet esse sua.
Sive erit in Tyriis, Tyrios laudabis amictus;
Sive erit in Cois, Coa decere puta.
Aurata est; ipso tibi sit pretiosior auro:
Gausapa si sumpsit; gausapa sumpta proba.
Astiterit tunicata; Moves incendia, clama:
Sed timida caveat frigora voce roga.
Compositum discrimen erit: discrimina lauda.
Torserit igne comam: torte capille places.
Brachia saltantis, vocem mirare canentis:
Et cum desierit. verba querentis habe.
Ipsos concubitus, ipsum venerere licebit,
Quod juvat: & querula gaudia voce notes.
Si fuerit torva violentior ipsa Medusa;
Fiet amatori lenis & æqua suo.
Tantum ne pateas verbis simulator in illis,
Effice: nec vultu destrue dicta tuo.
Si latet ars, prodest: affert deprensa pudorem,
Atque adimit merito tempus in omne fidem.

Sæpe

Sæpe ſub autumnum, cum formoſiſſimus annus,
Plenaque purpureo ſubrubet uva mero,
Cum modo frigoribus premimur, modo ſolvimur æſtu;
Aere non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: ſed ſi male firma cubabit,
Et vitium cœli ſenſerit ægra ſui;
Tunc amor & pietas tua ſit manifeſta puellæ:
Tunc ſere, quæ plena poſtmodo falce metas.
Nec tibi moroſi veniant faſtidia morbi,
Perque tuas fiant, quæ ſinit illa, manus.
Et videat flentem: nec tædeat oſcula ferre:
Et ſicco lacrymas combibat ore tuas.
Multa vove; ſed cuncta palam: quotieſque licebit,
Quæ referas illi ſomnia læta vide.
Et veniat quæ luſtret anus lectumque locumque:
Præferat & tremula ſulfur & ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ veſtigia curæ:
In thalamos multis hæc via fecit iter.
Ne tamen officiis odium quæratur ab ægra;
Sit ſuus inblanda ſedulitate modus.
Neve cibos præbe, nec amari pocula ſucci
Porrige. rivalis miſceat illa tuus.
Sed non quo dederas à littore carbaſa, vento
Vtendum eſt, medio cum potiare freto.
Dum novus errat amor, vires ſibi colligit uſu:
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere ſolebas:
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit.
Naſcitur exiguus, ſed opes acquirit eundo,
Quaque venit multas accipit amnis aquas.
Fac tibi conſueſcat: nihil aſſuetudine majus.
Quam tu dum capias, tædia nulla fuge.
Te ſemper videat: tibi ſemper præbeat aures;
Exhibeat vultus noxque dieſque tuos.
Cum tibi major erit fiducia poſſe requiri;
Tunc procul abſenti cura futurus eris.
Da requiem. requietus ager bene credita reddit:
Terraque cœleſtes arida ſorbet aquas.
Phyllida Demophoon præſens moderatius uſſit:
Exarſit velis acrius illa datis.
Penelopen abſens ſolers torquebat Vlyſſes:
Phyllacides aberat Laodameja tuus.
Sed mora tuta brevis: lenteſcunt tempore curæ:
Vaneſcitque abſens, & novus intrat amor.
Dum Menelaus abeſt, Helene ne ſola jaceret,
Hoſpitis eſt tepido nocte recepta ſinu.
Quis ſtupor hic Menelae fuit? tu ſolus abibas;
Iiſdem ſub tectis hoſpes, & uxor erant.
Accipitri timidas credis furioſe columbas:

Plenum montano credis ovile lupo.
Nil Helene peccat: nil hic committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium, dando tempusque locumque.
Quo, nisi consilio est usa puella tuo?
Quid faciat: vir abest: & adest non rusticus hospes:
Et timet in vacuo sola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine solvo.
Usa est humani commoditate viri.
Sed neque fulvus aper media tam sævus in ira est,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes,
Nec lea, cum catulis lactentibus ubera præbet,
Nec brevis ignaro vipera læsa pede;
Fœmina quam socii deprensa pellice lecti
Ardet: & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammasque ruit: positoque decore
Fertur, ut Aonii cornibus icta dei.
Hoc bene compositos, hoc firmos rumpit amores:
Crimina sunt cautis ista timenda viris.
Conjugis admissum, violataque jura mariti,
Barbara per natos Phasias ulta suos.
Altera dira parens (hæc est, quam cernis hirundo)
Aspice, signatum sanguine pectus habet.
Nec mea vos uni donat censura puellæ.
Di melius! vix hoc nupta tenere potest.
Ludite: sed furto celetur culpa modesto.
Gloria peccati nulla petenda tui est.
Nec dederis munus, cognosse quod altera possit:
Nec sint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et, ne te capiat latebris sibi fœmina notis,
Non uno est semper convenienda loco.
Et quoties scribes, totas prius ipse tabellas
Inspice: plus multæ quam sibi missa, legunt.
Læsa Venus justa arma movet, telumque remittit;
Et modo quæ questa est ipsa, querare facit.
Dum fuit Atrides una contentus, & illa
Casta fuit; vitio est improba facta viri.
Audierat, laurumque manu vittasque ferentem
Pro nata Chrysen non valuisse sua.
Audierat Lyrnesi tuos abducta dolores,
Bellaque per turpes longius isse moras.
Hæc tantum audierat: Priameida viderat ipsa.
Victor erat prædæ præda pudenda suæ.
Inde Thyestiaden animo thalamoque recepit,
Et male peccantem Tyndaris ulta virum est.
Quæ bene celaris, siqua tamen acta patebunt,
Illa licet pateant, tu tamen usque nega.
Tu neque subjectus, solito neque blandior esto.
Hæc animi multum signa nocentis habent.

Sed

Sed lateri ne parce tuo. pax omnis in illo est.
Concubit prior est inficianda Venus.
Sunt, qui præcipiant herbas satureja nocentes
Sumere. judiciis ista venena meis.
Aut piper urticæ mordacis semine miscent,
Tritaque in annoso flava pyretra mero.
Sed dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,
Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoi qui mittitur urbe Pelasga
Balbus, & ex horto quæ venit herba salax,
Ovaque sumantur: sumantur Hymettia mella.
Quasque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta quid ad magicas Erato converteris artes?
Interior curru meta terenda meo est.
Qui modo celabas monitu tua crimina nostro,
Flecte iter, & monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea est non semper eodem
Impositos vento panda carina vehit.
Nam modò Threicio Borea, modo currimus Euro:
Sæpe tument Zephyro lintea: sæpe Noto.
Aspice, ut in curru modo dat fluitantia rector
Lora: modo admissos arte retentet equos.
Sunt quibus ingrate timida indulgentia servit:
Et, si nulla subest æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque secundis,
Nec facile est æqua commoda mente pati.
Ut levis absumptis paulatim viribus ignis
Ipse latet, summo candet in igne cinis,
Sed tamen extinctas admoto sulfure flammas
Invenit, & lumen, quod fuit ante, redit:
Sic, ubi pigra situ, securaque pectora torpent;
Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidamque recalface mentem:
Palleat indicio criminis illa tui.
O quantum, & quoties numero comprendere non est,
Felicem, de quo læsa puella dolet!
Quæ simul invitas crimen pervenit ad aures;
Excidit: & miseræ voxque colorque fugit.
Ille ego sim, cujus laniet furiosa capillos:
Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas.
Quem videat lacrymans: quem torvis spectet ocellis:
Quo sine non possit vivere: posse velit.
Si spatium quæras; breve sit, quo læsa queratur;
Ne vires lenta colligat ira mora.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis,
Inque tuo flens est accipienda sinu.
Oscula da flenti: Veneris da gaudia flenti.
Pax erit: hoc uno solvitur ira modo.
Cum bene sævierit, cum certa videbitur hostis:

Tunc pete concubitus fœdera: mitis erit.
Illic depositis habitat concordia telis:
Illo (crede mihi) gratia nata loco est.
Quæ modo pugnarunt, jungunt sua rostra columbæ,
Quarum blanditias, verbaque murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles,
Vnaque erat facies sidera, terra, fretum. (cincta est,
Mox cœlum impositum est terris: humus æquore
Inque suas partes cessit inane Chaos.
Sylva feras cepit, volucres agitabilis aer,
In liquida pisces delituistis aqua.
Tum genus humanum solis errabat in agris:
Hisque meræ vires, & rude corpus erat.
Sylva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes,
Iamque diu nulli cognitus alter erat:
Blanda truces animos fertur mollisse voluptas.
Constiterant uno fœmina virque toro.
Quid facerent, ipsi nullo didicere magistro:
Arte Venus nulla dulce peregit opus.
Ales habet, quod amet: cum quo sua gaudia jungat
Invenit in media fœmina piscis aqua.
Cerva parem sequitur: serpens serpente tenetur:
Hæret adulterio cum cane nexa canis:
Læta salitur ovis: tauro quoque læta juvenca est:
Sustinet immundum sima capella marem.
In furias agitantur equæ, spatioque remoto
Per loca dividuos amne sequuntur equos.
Ergo age, & iratæ medicamina fortia præbe.
Illa feri requiem sola doloris habent:
Illa Machaonios superant medicamina succos;
His ubi peccaris, restituendus eris.
Hæc ego cum canerem, subito manifestus Apollo
Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus: sacris inducta capillis
Laurus erat: vates ille videndus adest.
Is mihi, Lascivi, dixit, præceptor amoris,
Duc age discipulos ad mea templa tuos:
Est ubi diversum fama celebrata per orbem
Littera; cognosci quæ sibi quemque jubet.
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit,
Atque opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa:
Cui color est, humero sæpe patente cubet.
Qui sermone placet, taciturna silentia vitet:
Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio sermone diserti,
Nec sua vesanus scripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus (Phœbo parere monenti)
Certa Dei sacro est hujus in ore fides.

Ad

Ad propiora vocor. quisquis sapienter amabit,
Vincet, & è nostra, quod petet, arte feret.
Credita non semper sulci cum fœnore reddunt,
Nec semper dubias adjuvat aura rates. (tes.
Quod juvat, exiguum est: plus est, quod lædit aman-
Proponant animo multa ferenda suo. (bla.
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hy-
Cœrula quot baccas Pallados arbor habet,
Littore quot conchæ; tot sunt in amore dolores:
Quæ patimur, multo spicula felle madent.
Dicta erit isse foras. quam tu fortasse videbis:
Isse foras, & te falsa videre, puta.
Clausa tibi fuerit promissa janua nocte:
Perfer, & immunda ponere corpus humo.
Forsitan & vultu mendax ancilla superbo
Dicet; Quid nostras obsidet iste fores?
Postibus, & duræ supplex blandire puellæ,
Et capiti demptas limine pone rosas.
Cum volet, accedes: cum te vitabit, abibis.
Dedecet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hinc non est quare tibi possit amica
Dicere, Non omni tempore sensus abest.
Nec maledicta puta nec verbera ferre puellæ
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in parvis? animus majoribus instat.
Magna canam: toto pectore vulgus ades.
Ardua molimur: sed nulla, nisi ardua virtus.
Difficilis nostra poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe. victoria tecum
Stabit: eris magni victor in arce Iovis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere. nil istis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras: scribet, ne tange tabellas:
Vnde volet, veniat: quoque libebit, eat.
Hoc in legitima præstant uxore mariti,
Cum tener ad partes tu quoque somne venis.
Hac ego, confiteor, non sum perfectus in arte.
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Mene palam nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus: oscula questus
Sum data. barbarie noster abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi doctior ille est,
Quo veniunt alii conciliante viri.
Sed melius nescisse fuit sine furta tegantur.
Non fugiat victo fassus ab ore pudor.
Quo magis, ô juvenes, deprendere parcite vestras.
Peccent: peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis, ubi par fortuna duorum est, In

In causam damni perstat uterque sui.
Fabula narratur toto notissima coelo;
Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.
Mars pater insano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (nec enim dea mollior ulla est)
Rustica Gradivo difficilisque fuit.
Ah quoties lasciva pedem risisse mariti
Dicitur, & duras igne vel arte manus!
Marte palam simul est Vulcanum imitata; decebat,
Multaque cum forma gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primo celare solebant:
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis (quis Solem fallere posset?)
Cognita Vulcano conjugis acta suæ.
Quam mala Sol exempla moves? pete munus ab ipsa:
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros, lectum circaque superque,
Disponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad foedus amantes;
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille deos (præbent spectacula capti)
Vix lacrymas Venerem continuisse ferunt.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
Partibus obscoenis opposuisse manus.
Hic aliquis ridens, In me, fortissime Mavors,
Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus Neptune tuis captiva resolvit
Corpora. Mars Creten occupat: illa Paphon.
Hoc tibi profecit Vulcane; quod ante tegebant,
Liberius faciunt: & pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stulte fecisse fateris,
Teque ferunt iræ poenituisse tuæ.
Hoc vetui, vos ecce vetat deprensa Dione
Insidias illas, quas tulit ipsa, dare.
Nec vos rivali laqueos disponite: nec vos
Excipite arcana verba notata manu.
Ista viri captent, si jam captanda putabunt,
Quos facient justos ignis & unda viros.
En iterum testor: nihil hic, nisi lege remissum,
Luditur in nostris instita nulla jocis.
Quis Cereris ritus audet vulgare profanus,
Magnaque Threicia sacra reperta Samo?
Eximia est virtus præstare silentia rebus:
Et contra gravis est culpa, tacenda loqui.
Quam bene, quod frustra captatis arbore pomis
Tantalus in media garrulus aret aqua!
Præcipue Cytherea jubet sua sacra taceri.
Admoneo, veniat nequis ad illa loquax.

Condita

Condita si non sunt Veneris mysteria cistis,
Nec cava vesanis ictibus æra sonant:
Attamen inter nos medio versantur in usu:
Sic tamen inter nos ut latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
Protegitur læva semireducta manu.
In medio, passimque coit pecus. hoc quoque viso
Avertit vultus sæpe puella suos.
Conveniunt thalami furtis & janua nostris:
Parsque sub injecta veste pudenda latet.
Et si non tenebras, at quiddam nubis opacæ
Quærimus, atque aliquid luce patente minus.
Tum quoque cum solem nondum prohibebat & im-
Tegula, sed quercus tecta, cibumque dabat, (brem
In nemore atq; antris; non sub Jove juncta voluptas:
Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis,
Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excuties omnes, ubi quæque puella est:
Cuilibet ut dicas, hæc quoque nostra fuit:
Nec desint, quas tu digitis ostendere possis:
Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.
Parva queror: fingunt quidam quæ vera negarent,
Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpora si nequeunt, quæ possunt nomina tangunt:
Famaque, non facto crimine, crimen habet.
I nunc, claude fores custos odiose puellæ,
Et centum duris postibus adde seras.
Quid tuti superest, ubi nominis extat adulter,
Et credi, quod non contigit esse, cupit?
Nos etiam veros parce profitemur amores,
Tectaque sunt solida mystica furta fide.
Parcite præcipue vitia exprobrare puellis,
Utile quæ multis dissimulasse fuit.
Nec suus Andromedæ color est objectus ab illo,
Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod male fers, assuesce; feres bene. multa vetustas
Leniet: incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus;
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox, etiam ventis spatio durata, resistet,
Firmaque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omneis de corpore mendas,
Quodque fuit vitium, desinit esse mora.
Ferre novæ nares taurorum terga recusant:
Assiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala. fusca vocetur,

Nigrior Illyrica cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis: si flava, Minervæ.
Sit gracilis, macie quæ male visa sua est.
Dic agilem, quæcunque brevis: quæ turgida, plenam:
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
Consule: quæ rigidus munera censor habet.
Præcipue si flore caret, meliusque peractum est
Tempus: & albentes jam ligat illa comas.
Vtilis ô juvenes aut hæc, aut serior ætas.
Iste feret segetes: iste ferendus ager.
Dum vires annique sinunt tolerate labores:
Iam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare navigiis, aut vomere findite terram,
Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus, & vires, operamque afferte puellis.
Hoc quoque militia est: hoc quoque fecit opes.
Adde, quod est illis operum prudentia major,
Solus & artifices qui facit, usus adest.
Illæ munditiis annorum damna rependunt:
Et faciunt cura, ne videantur anus:
Vtque velis Venerem jungunt per mille figuras.
Invenit plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas:
Quod juvat; ex æquo fœmina, virque ferunt.
Odi concubitus, qui non utrinque resolvunt:
Hoc est, cur pueri tangar amore minus.
Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse,
Siccaque de lana cogitat ipsa sua.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas.
Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat sua gaudia fassas:
Vtque morer me me sustineamque roget.
Aspiciam dominæ victos amentis ocellos.
Langueat: & tangi se vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
Quæ cito post septem lustra venire solent. (tum
Qui properant, nova musta bibant. mihi fundat avi-
Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere ventis,
Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionem Helenæ præponere posses?
Et melior Gorge, quam sua mater erat?
Ad Venerem quicunque voles attingere seram;
Si modo duraris, præmia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas Musa resiste fores.
Sponte sua sine te celeberrima verba loquentur;
Nec manus in lecto læva jacebit iners.

Iuvenient digiti quid agant in partibus illis,
In quibus occulte spicula tingit amor.
Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector;
Non solum bellis utilis ille fuit:
Fecit & in capta Lyrneside magnus Achilles,
Cum premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te manibus tangi Brisei sinebas,
Imbutæ Phrygia quæ nece semper erant.
An fuit hoc ipsum, quod te lasciva juvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, Veneris non est properanda voluptas;
Sed sensim tarda perficienda mora.
Cum loca repperetis, quæ tangi fœmina gaudet;
Non obstet, tangas quo minus illa, pudor.
Aspicies oculos tremulo fulgore micantes,
Vt sol à liquida sæpe refulget aqua.
Accedant questus, accedat amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptaque verba joco.
Sed neque tu dominam velis majoribus usus
Desere, nec cursus ante eat illa tuos.
Ad metam properate simul, tunc plena voluptas,
Cum pariter victi fœmina virque jacent.
Hic tibi servandus tenor est: cum libera dantur
Otia; furtivum nec timor urget opus.
Cum mora non tuta est; totis incumbere remis
Vtile, & admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi. palmam date grata juventus,
Sertaque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Æacides dextra, pectore Nestor erat:
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru; tantus amator ego.
Me vatem celebrate viri: mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli.
Vincite muneribus. vicit ut ille, datis.
Sed quicunque meo superarit Amazona ferro.
Inscribat spoliis, Naso magister erat.
Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ.
Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

DE ARTE AMANDI
LIBER III.

PRima dedi Danais in Amazonas arma. supersunt
Quæ tibi dem, & turbæ Penthesilea tuæ.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
Faverit, & toto qui volat orbe puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas:

Sit

Sit etiam vobis vincere turpe viri.
Dixerit è multis aliquis, quid virus in angues
Adjicis? & rapidis tradis ovile lupis?
Parcite paucarum diffundere crimen in omneis.
Spectetur meritis quæque puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenesque sororem
Quo premat Atrides crimine major habet;
Si scelere Oeclides Talaoniæ Eriphyles
Vivus, & in vivis ad Styga venit equis;
Est pia Penelope, lustris errante duobus,
Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phyllaciden: & quæ comes isse marito
Fertur; & ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ conjux Pagasæa redemit:
Proque viri est uxor funere lata sui.
Accipe me Capaneu, cineres miscebimus, inquit,
Iphias, in medios desiluitque rogos.
Ipsa quoque & cultu est, & nomine fœmina virtus.
Nec mirum, populo si placet ipsa suo.
Non tamen hæ mentes nostra poscuntur ab arte.
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil nisi lascivi per me discuntur amores:
Fœmina præcipio quo sit amanda modo.
Fœmina nec flammas, nec sævos excutit arcus.
Parcius hæc video tela nocere viris.
Sæpe viri fallunt, teneræ non sæpe puellæ:
Paucaque, si quæras, crimina fraudis habent.
Phasiadem matrem fallax dimisit Iason:
Venit in Æsonios altera nupta sinus.
Quantum ad te Theseu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto sola relicta loco.
Quære novem cur isse vias dicatur, & audi
Depositis sylvas Phyllida flesse comis.
Et famam pietatis habet, tamen hospes & ensem
Præbuit, & causam mortis Elisa tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam: nescistis amare.
Defuit ars vobis. arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent: sed me Cytherea docere
Iussit:, & ante oculos constitit ipsa meos.
Tum mihi, Quid miseræ dixit meruere puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecere libelli:
Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat ante maritæ;
Mox cecinit laudes prosperiore lyra.
Si bene te nostri, cultas ne læde puellas.
Gratia, dum vivis, ista petenda tibi est.
Dixit: & è myrto (myrto nam vincta capillos
Constiterat) folium, granaque pauca dedit.

Sensimus

Sensimus acceptum numen quoque. purius æther
Fulsit, & è toto pectore cessit onus.
Dum facit ingenium; petite hinc præcepta puellæ.
Quas pudor, & leges, & sua jura sinunt.
Venturæ memores jam nunc estote senectæ,
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, & veros etiam nunc editis annos;
Ludite: eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit, rursum revocabitur unda:
Nec quæ præteriit hora, redire potest.
Vtendum est ætate: cito pede labitur ætas.
Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:
Hac mihi de spina grata corona data est.
Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
Frigida deserta nocte jacebis anus:
Nec tua frangetur nocturna janua rixa:
Sparsa nec invenies limina mane rosa.
Quam cito (me miserum) laxantur corpora rugis,
Et perit in nitido qui fuit ore color.
Quasque fuisse tibi canas à virgine juras,
Sparguntur subito per caput omne comæ!
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Nec faciunt cervos cornua jacta senes.
Vestra sine auxilio fugiunt bona. carpite florem.
Qui nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.
Adde, quod & partus faciunt breviora juventæ
Tempora. continua messe senescit ager.
Latmius Eudymion non est tibi Luna rubori,
Nec Cephalus roseæ præda pudenda deæ.
Vt taceam de te, quem nunc quoque luget, Adoni:
Vnde habet Ænean Harmonienque Venus?
Ite per exemplum genus ô mortale Dearum.
Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Vt jam decipiant, quid perditis? omnia constant:
Mille licet sumant; deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, silices tenuantur ab usu.
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quis vetet apposito lumen de lumine sumi,
Quisve cavum vastas in mare servet aquas?
Et tamen ulla viro mulier non expedit, inquit.
Quid, nisi quam sumis, dic mihi perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox; sed vana timere
Damna vetat, damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum
Dum sumus in portu provehat aura levis.
Ordiar à cultu. cultis bene Liber ab uvis
Provenit, & culto stat seges alta solo.
Forma dei munus? forma quota quæque superbit?

Pars

Pars vestrum tali munere magna caret.
Cura dabit faciem: facies neglecta peribit;
Idaliæ similis sit licet illa deæ.
Corpora si veteres non sic coluere puellæ;
Non veteres cultus sic habuere viri.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;
Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata veniret;
Cui tegmen septem terga fuere boum.
Simplicitas rudis ante fuit, nunc aurea Roma est,
Et magnas domiti possidet orbis opes.
Aspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæque fuerunt;
Alterius dices illa fuisse Jovis.
Curia, consilio quæ nunc dignissima tanto est;
De stipula, Tatio regna tenente fuit.
Quæ nunc sub Phœbo ducibusque palatia fulgent;
Quid nisi araturis pascua bubus erant?
Prisca juvent alios: ego me nunc denique natum
Gratulor. hæc ætas moribus apta meis.
Non quia nunc terra lentum subducitur aurum,
Lectaque diverso littore concha venit.
Non, quia decrescunt effosso marmore montes,
Nec, quia cœruleæ mole fugantur aquæ.
Sed quia cultus adest; nec nostros mansit in annos
Rusticitas priscis illa superstes avis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis.
Quos legit in viridi decolor Indus aqua.
Nec prodite graves insuto vestibus auro:
Per, quas nos petitis, sæpe fugatis, opes.
Munditiis capimur: nec sint sine lege capilli:
Admotæ formam dantque negantque manus.
Nec genus ornatus unum est: quod quamque decebit,
Eligat: & speculum consulat ante suum.
Longa probat facies capitis discrimina puri:
Sic erat ornatis Laodameja comis.
Exiguum summa nodum sibi fronte relinqui
Ut pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactentur utroque.
Talis es assumpta Phœbe canore lyra.
Altera succinctæ religetur more Dianæ:
Ut solet, attonitas cum petit illa feras.
Hanc decet inflatos laxe jacuisse capillos:
Ille sit astrictis impedienda comis.
Hanc decet ornari testudine Cyllenea:
Sustineat similes fluctibus illa sinus.
Sed neque ramosa numerabis in ilice frondes,
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in Alpe feræ;
Nec mihi tot cultus numero comprendere fas est.
Adjicit ornatus proxima quæque dies.

Et neglecta decet multas coma. sæpe jacere
    Hesternam credas. illa repexa modo est.
Ars casum simulet, sic capta ut vidit in urbe
    Alcides Iolen, Hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus Satyris clamantibus Euoe
    Sustulit in currus Gnossi relicta suos.
O quantum indulget vestro natura decori,
    Quarum sunt multis damna pianda modis!
Nos male detegimur, raptique ætate capilli
    Ut Borea frondes excutiente, cadunt.
Fœmina caniciem Germanis inficit herbis,
    Et melior vero quæritur arte color.
Fœmina procedit densissima crinibus emptis;
    Proque suis alios efficit ære suos.
Nec pudor est emisse palam. venire videmus
    Herculis ante oculos, virgineumque chorum.
Quid de veste loquar? non jam segmenta requiro,
    Nec quæ bis Tyrio murice lana rubet.
Cum tot prodierint pretio leviore colores;
    Quis furor est census corpore ferre suos?
Aeris ecce color, tum cum sine nubibus aer,
    Nec tepidus pluvias concitat Auster aquas.
Ecce tibi similis, qui quondam Phryxon & Hellen
    Diceris Inois eripuisse dolis.
Hic undas imitatur, habet quoque nomen ab undis:
    Crediderim Nymphas hac ego veste tegi.
Ille crocum simulat. croceo velatur amictu
    Roscida luciferos cum Dea jungit equos.
Hic Paphias myrtos: hic purpureos amethystos,
    Albentesve rosas: Threiciamve gruem.
Nec glandes Amarylli tuæ, nec amygdala desunt:
    Et sua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cum vere tepenti
    Vitis agit gemmas, pigraque fugit hyems;
Lana tot, aut plures succos bibit. elige certos.
    Nam non conveniens omnibus unus erit.
Pulla decet niveas: Briseida pulla decebat:
    Cum rapta est, pulla tum quoque veste fuit.
Alba decent fuscas: albis Cephei placebas.
    Sic tibi vestitæ pressa Seriphos erat.
Quam sæpe admonui, ne trux caper iret in alas,
    Neve forent duris aspera crura pilis.
Sed non Caucasea doceo de rupe puellas,
    Quæque bibunt undas Myse Caice tuas.
Quid, si præcipiam, ne fuscet inertia dentes,
    Oraque suscepta mane laventur aqua?
Scitis & inducta candorem quærere cera.
    Sanguine quæ vero non rubet; arte rubet.
Arte, supercilii confinia nuda repletis,

Parvaque ſinceras velat aluta genas.
Nec pudor eſt oculos tenui ſignare favilla,
Vel prope te nato lucide Cydne croco.
Eſt mihi, quo dixi veſtræ medicamina formæ,
Parvus, ſed cura grande libellus opus.
Hinc quoque præſidium læſæ petitote puellæ:
Non eſt pro veſtris ars mea rebus iners.
Non tamen expoſitas menſa deprendat amator
Pyxidas. ars faciem diſſimulata juvet.
Quem non offendat toto fæx illita vultu,
Cum fluit in tepidos pondere lapſa ſinus?
Oeſopa quid redolent, quamvis mittantur Athenis,
Demptus ab immundæ vellere ſuccus ovis?
Nec coram miſtas cervæ ſumpſiſſe medullas,
Nec coram dentes perfricuiſſe probem.
Iſta dabunt faciem; ſed erunt deformia viſu.
Multaque, dum fiunt, turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operoſi ſigna Myronis;
Pondus iners quondam, duraque maſſa fuit.
Annulus ut fiat, primo colliditur aurum;
Quas geritis veſtes, ſordida lana fuit:
Cum fieret lapis, aſper erat; nunc nobile ſignum:
Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus;
Aptius à ſumma conſpiciere manu.
Cur mihi nota tui cauſa eſt candoris in ore?
Claude fores thalami, quæ rude cogis opus.
Multa viros neſcire decet: pars maxima rerum
Offendit, ſi non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato ſigna theatro;
Inſpice quam tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, niſi facta, venire:
Nec, niſi ſummotis forma paranda viris.
At non pectendos coram præbere capillos,
Vt jaceant fuſi per tua colla, veto.
Illo præcipue, ne ſis moroſa, caveto
Tempore: nec lapſas ſæpe reſolve comas.
Tuta ſit ornatrix. odi, quæ ſauciat ora
Vnguibus, & rapta brachia figit acu.
Devovet, & tangit dominæ caput illa. ſimulque
Plorat ad inviſas ſanguinolenta comas.
Quæ male crinita eſt, cuſtodem in limine ponat;
Orneturve Bonæ ſemper in æde Deæ.
Dictus eram ſubito cuidam veniſſe puellæ;
Turbida perverſas induit illa comas.
Hoſtibus eveniat tam fœdi cauſa pudoris,
Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum: turpis ſine gramine campus:
Et ſine fronde frutex; & ſine crine caput.

Non

Non mihi venistis Semele Ledeque docendæ,
  Perque fretum falso Sidoni vecta bove:
Aut Helene, quam non stulte Menelae reposcis;
  Tu quoque non stulte Troice raptor habes.
Turba docenda venit, turpes pulchræque puellæ:
  Pulchraque sunt semper deteriora bonis.
Formosæ minus artis opem præceptaque quærunt:
  Est illis sua dos forma sine arte potens.
Cum mare compositum est, securus navita cessat:
  Cum tumet, auxiliis assidet ille suis.
Rara tamen menda facies caret. occule mendas:
  Quaque potes vitium corporis abde tui.
Si brevis es, sedeas; ne stans videare sedere,
  Inque tuo jaceas quantulacumque toro.
Hic quoque, ne possit fieri mensura cubantis;
  Injecta lateant fac tibi veste pedes.
Quæ nimis est gracilis, pleno velamina filo
  Sumat: & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tingat sua corpora virgis:
  Nigrior ad Pharii confuge piscis opem.
Pes malus in nivea semper celetur aluta:
  Arida nec vinclis crura resolve tuis.
Conveniunt tenues scapulis Ameletides altis:
  Angustum circa fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu quodcumque loquatur,
  Cui digiti pingues, & scaber unguis erit.
Cui gravis oris odor, nunquam jejuna loquatur,
  Et semper spatio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus:
  Dens tibi; ridendo maxima damna feres.
Quis credat? discunt etiam ridere puellæ,
  Quæritur atque illis hac quoque parte decor.
Sint modici rictus, sint parvæ utrinque lacunæ,
  Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu:
  Sed leve nescio quid, fœmineumque sonent.
Est, quæ perverso distorqueat ora cachinno:
  Cum risu læta est altera, flere putes.
Illa sonat raucum quiddam atque inamabile ridet;
  Ut rudit à scabra turpis asella mola.
Quo non ars penetrat? discunt lacrymare decenter:
  Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
Quid, cum legitima fraudatur littera voce,
  Blæsaque fit jusso lingua coacta sono?
In vitio decor est, quædam male reddere verba:
  Discunt posse minus, quam potuere, loqui.
Omnibus his, quando prosunt, impendite curam.
  Discite fœmineo corpora ferre gradu.
Est & in incessu pars non temnenda decoris.

Allicit ignotos illa fugatque viros.
Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
Excipit: extensos fertque superba pedes.
Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti
Ambulat: ingentes varica fertque gradus.
Sed sit, ut in multis, modus hic quoque. rusticus al-
Motus in incessu, mollior alter erit. (ter
Pars humeri tamen ima tui pars summa lacerti
Nuda sit, à læva conspicienda manu.
Hoc vos præcipue niveæ decet. hoc ubi vidi,
Oscula ferre humero, qua patet usque, libet.
Monstra maris Seirenes erant: quæ voce canora
Quaslibet admissas detinuere rates.
His sua Sisyphides auditis pæne resolvit
Corpora. nam sociis illita cera fuit.
Res est blanda canor: discant cantare puellæ.
Pro facie multis vox sua lena fuit.
Et modo marmoreis referant audita theatris,
Et modo Niliacis carmina lusa modis.
Nec plectrum dextra, citharam tenuisse sinistra
Nesciat, arbitrio fœmina docta meo.
Saxa ferasque lyra movit Rhodopeius Orpheus,
Tartareosque lacus, tergeminumque canem.
Saxa tuo cantu vindex justissime matris
Fecerunt muros officiosa novos.
Quamvis mutus erat, voci favisse putatur
Piscis, Arioniæ fabula nota lyræ.
Disce etiam duplici genialia naulia palma
Vertere. conveniunt dulcibus illa jocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coi nota poëtæ,
Sit quoque vinosi Teia musa senis.
Nota sit & Sappho (quid enim lascivius illa?)
Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Properti:
Sive aliquid Galli, sive Tibulle tuum.
Dictaque Varroni fulvis insignia villis
Vellera germanæ Phryxe querenda tuæ.
Et profugum Ænean, altæ primordia Romæ;
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan & nostrum nomen miscebitur istis,
Nec mea Lethæis scripta dabuntur aquis.
Atque aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
Carmina; queis partes instruit ille duas.
Deque tribus libris, titulus quos signat amorum,
Elige, quos docili molliter ore legas.
Vel tibi composita cantetur epistola voce;
Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
O ita Phœbe velis, ita vos pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche, novemque deæ.

Quis

Quis dubitet, quin ſcire velim ſaltare puellam,
  Vt moveat poſito brachia juſſa mero?
Artifices lateris, ſcenæ ſpectacula, amantur:
  Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet: talorum dicere jactus
  Vt ſciat & vires teſſera miſſa tuas.
Et modo treis jactet numeros: modo cogitet apte,
  Quam ſubeat partem callida, quamque vocet.
Cautaque non ſtulte latronum prœlia ludat:
  Vnus cum gemino calculus hoſte perit,
Bellatorque ſuo prenſus ſine compare pugnet:
  Æmulus & cœptum ſæpe recurrat iter.
Reticuloque pilæ leves fundantur aperto:
  Nec, niſi quam tolles, ulla movenda pila eſt.
Eſt genus in totidem tenui ratione redactum
  Spicula, quot menſes lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrimque lapillos;
  In qua viciſſe eſt continuaſſe ſuos.
Mille face eſſe jocos. turpe eſt neſcire puellam
  Ludere: ludendo ſæpe paratur amor.
Sed minimus labor eſt ſapienter jactibus uti.
  Majus opus mores compoſuiſſe ſuos.
Tunc ſumus incauti, ſtudioque aperimur ab ipſo,
  Nudaque per luſus pectora noſtra patent,
Ira ſubit, deforme malum, lucrique cupido,
  Iurgiaque, & rixæ, ſollicituſque dolor.
Crimina dicuntur: reſonat clamoribus æther,
  Invocat iratos & ſibi quiſque deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per vota petuntur:
  Et lacrymis vidi ſæpe madere genas.
Iupiter à vobis tam turpia crimina pellat,
  In quibus eſt ulli cura placere viro.
Hos ignava jocos tribuit natura puellis.
  Materia ludunt uberiore viri.
Sunt illis, celereſque pilæ, jaculumque, trochique
  Armaque, & in gyros ire coactus equus.
Nec vos campus habet, nec vos gelidiſſima virgo:
  Nec Tuſcus placida devehit amnis aqua.
At licet, & prodeſt Pompejas ire per umbras;
  Virginis ætheriis cum caput ardet equis.
Viſite laurigero ſacrata palatia Phœbo:
  Ille Parætonias merſit in alta rates.
Quæque ſoror conjuxque ducis monumenta pararunt,
  Navalique gener cinctus honore caput.
Viſite thuricremas vaccæ Memphitidos aras:
  Viſite conſpicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculatæ ſanguine arenæ;
  Metaque ferventi circumeunda rota.
Quod latet ignotum eſt: ignoti nulla cupido.

Fructus abest, facies cum bona teste caret.
Tu licet & Thamyram superes, atq; Orphea cantu;
  Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous numquam pinxisset Apelles;
  Mersa sub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur sacris nisi tantum fama poetis?
  Hoc votum nostri summa laboris habet.
Cura ducum fuerant olim regumque poetæ:
  Præmiaque antiqui magna tulere chori.
Sanctaque majestas, & erat venerabile nomen
  Vatibus: & largæ sæpe dabantur opes.
Ennius emeruit Calabris in montibus ortus
  Contiguus poni Scipio magne tibi.
Nunc ederæ sine honore jacent: operataque doctis
  Cura vigil Musis, nomen inertis habet.
Sed famæ invigilare juvat. Quis nosset Homerum,
  Ilias æternum si latuisset opus?
Quis Danaen nosset, si semper clausa fuisset,
  Inque sua turri perlatuisset anus?
Vtilis est vobis formosæ cura puellæ,
  Sæpe vagos extra limina ferre pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam,
  Et Iovis in multas devolat ales aves.
Se quoque det populo mulier formosa videndam:
  Quem trahat, è multis forsitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat studiosa placendi:
  Et curam tota mente decoris agat.
Casus ubique valet: semper tibi pendeat hamus,
  Quo minime credis gurgite, piscis erit.
Sæpe canes frustra nemorosis montibus errant:
  Inque plagas nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromede potuit sperare revincta,
  Quam lacrymas ulli posse placere suas?
Funere sæpe viri vir quæritur. ire solutis
  Crinibus, & fletus non tenuisse, decet.
Sed vitate viros cultum formamque professos;
  Quique suas ponunt in statione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
  Errat, & in nulla sede moratur amor.
Fœmina quid faciet, cum vir sit lævior ipsa?
  Forsitan & plures possit habere viros.
Vix mihi credetis: sed credite. Troja maneret,
  Præceptis Priami si foret usa senis.
Sunt qui mendaci specie grassantur amoris,
  Perque aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma vos fallat liquida nitidissima nardo:
  Nec brevis in rugas cingula pressa suas.
Nec toga decipiat filo tenuissima: nec si
  Annulus in digitis alter & alter erit.

Forsitan

Forsitan ex horum numero cultissimus ille,
Fur sit: & uratur vestis amore tuæ.
Redde meum clamant spoliatæ sæpe puellæ:
Redde meum, toto voce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro
Læta videt lites; Appiadesque deæ.
Sunt quoq; non dubia quædam mala nomina fama:
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Discite ab alterius vestris timuisse querelis;
Ianua fallaci ne sit aperta viro.
Parcite Cecropides juranti credere Theseo;
Quos faciet testes, fecit & ante deos.
Et tibi Demophoon Thesei criminis hæres
Phyllide decepta nulla relicta fides.
Si bene promittent, totidem promittite verbis;
Si dederint, & vos gaudia pacta date.
Illa potest vigiles flammas extinguere Vestæ,
Et rapere è templis Inachi sacra tuis,
Et dare mista viro tritis aconita cicutis;
Accepto Venerem munere siqua negat.
Fert animus propius consistere, supprime habenas
Musa, nec admissis excutiare rotis.
Verba vadum tentant abiegnis scripta tabellis.
Accipiat missas apta ministra notas.
Inspice: dumque leges, ex ipsis collige verbis,
Fingat, an ex animo, sollicitusque roget.
Postq; brevem rescribe moram; mora semper aman-
Incitat, exiguum si modo tempus habet. (tes
Sed neque te facilem juveni promitte roganti:
Nec tamen edure, quod petit ille, nega.
Fac timeat, speretque simul: quotiesque remittes,
Spes magis hinc veniat certa, minorque metus,
Munda sed è medio, consuetaque verba puellæ
Scribite. sermonis publica forma placet.
Ah quoties dubiis scriptis exarsit amator,
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quamvis vittæ careatis honore,
Est vobis vestros fallere cura viros;
Ancillæ puerique manus ferat arte tabellas:
Pignora nec juveni credite vestra novo.
Vidi ego pallentes isto terrore puellas,
Servitium miseras tempus in omne pati:
Perfidus ille quidem, qui talia pignora servat:
Sed tamen Ætnæi fulminis instar habet.
Iudice me fraus est concessa, repellere fraudem,
Armaque in armatos sumere, jura sinunt.
Ducere consuescat multas manus una figuras.
Ah pereant, per quos ista monenda mihi!
Nec nisi deletis tutum est rescribere ceris;

Nec teneat geminas una tabella manus.
Fœmina dicatur scribentis semper amator.
Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis.
Si licet à parvis animum ad majora referre,
Plenaque curvato pandere vela sinu;
Pertinet ad faciem rapidos compescere mores.
Candida pax homines; trux decet ira feras.
Ora tument ira, nigrescunt sanguine venæ.
Lumina Gorgoneo sævius angue micant.
I procul hinc, dixit, non est mihi tibia tanti;
Vt vidit vultus Pallas in amne suos.
Vos quoque si media speculum spectetis in ira;
Cognoscat faciem vix satis ulla suam.
Nec minus in vultu damnosa superbia vestro.
Comibus est oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (experto credite) fastus.
Sæpe tacens odii semina vultus habet.
Spectantem specta: ridenti mollia ride.
Innuet: acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi prælusit, rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetra promit acuta sua.
Odimus & mœstas: Tecmessam diligat Ajax;
Nos hilarem populum fœmina læta capit.
Nunquam ego, te Andromache, nec te Tecmessa rogarem,
Vt mea, de vobis altera, amica foret.
Credere vix videor, cum cogar credere partu:
Vos ego cum vestris concubuisse viris.
Scilicet Ajaci mulier mœstissima dixit,
Lux mea, quæque solent verba juvare viros.
Quid vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic centum commisit jure regendos.
Huic equites; illi signa tuenda dedit.
Vos quoq; de nobis, quem quisq; erit aptus in usum,
Inspicite: & certo ponite quemque loco.
Munera det dives: jus qui profitebitur, adsit:
Facundus causam sæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum.
Nam chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus placitæ late præconia formæ.
Nomen habet Nemesis: Cynthia nomen habet.
Vesper & Eoæ novere Lycorida terræ;
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
Adde quod insidiæ sacris à vatibus absunt:
Et facit ad mores ars quoque nostra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor urget habendi:
Contempto colitur lectus & umbra foro.
Sed facile hæremus, validoque perurimur æstu,
Et nimium certa scimus amare fide.

Scilicet

Scilicet ingenium placida mollitur ab arte,
  Et ſtudio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles eſtote puellæ.
  Numen ineſt illis, Pierideſque favent.
Eſt deus in nobis, ſunt & commercia cœli.
  Sedibus ætheriis ſpiritus ille venit.
A doctis pretium ſcelus eſt ſperare poëtis.
  Me miſerum, ſcelus hoc nulla puella timet.
Diſſimulate tamen; nec prima fronte rapaces
  Eſte. novus viſo caſſe reſiſtet amans.
Sed neque rector equum, qui nuper ſenſit habenas,
  Comparibus frænis, artificemque regit.
Nec ſtabiles animos annis, viridemque juventam
  Vt capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & caſtris nunc primum notus amoris,
  Qui tetigit thalamos præda novella tuos;
Te ſolam norit: tibi ſemper inhæreat uni.
  Cingenda eſt altis ſepibus iſta ſeges:
Effuge rivalem: vinces, dum ſola tenebis.
  Non bene cum ſociis regna Venuſque manent.
Ille vetus miles ſenſim, & ſapienter amabit:
  Multaque tironi non patienda feret:
Nec franget poſtes, nec ſævis ignibus uret,
  Nec dominæ teneras appetet ungue genas.
Nec ſcindet tunicaſve ſuas tunicaſve puellæ.
  Nec raptus flendi cauſa capillus erit.
Iſta decent pueros ætate & amore calentes:
  Hic fera compoſita vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida tæda,
  Vt modo montanis ſilva reciſa jugis.
Certior hic amor eſt: brevis & fœcundior ille.
  Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia tradantur. portas reſerabimus hoſti,
  Vt ſit in infida proditione fides.
Quod datur ex facili longum male nutrit amorem,
  Miſcenda eſt lætis rara repulſa jocis.
Ante fores jaceant: crudelis janua, clament:
  Multaque ſummiſſe, multa minanter agant.
Dulcia non ferimus: ſucco renovamur amaro.
  Sæpe perit ventis obruta cymba ſuis.
Hoc eſt, uxores quod non patiatur amari:
  Conveniunt illas, cum voluere, viri.
Claude fores: duro dicat tibi janitor ore,
  Non potes; excluſum te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes: pugnetur acutis.
  Nec dubito, telis quin petar ipſe meis.
Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator
  Solum ſe thalamos ſperet habere tuos.
Poſtmodo rivalem, partitaque fœdera lecti

Sentiat. has artes tolle: senescit amor.
Tunc bene fortis equus reserato carcere currit;
Cum quos prætereat, quosve sequatur, habet.
Quoslibet extinctos injuria suscitat ignes.
En ego confiteor, Non nisi læsus amo.
Causa tamen nimium ne sit manifesta doloris:
Pluraque sollicitus, quam sciat, esse putet.
Incitet & ficti tristis custodia servi,
Et nimium duri cura molesta viri.
Quæ venit ex tuto, minus est accepta voluptas,
Vt sis liberior Thaide; finge metus.
Cum melius foribus possis, admitte fenestra:
Inque tuo vultu, signa timentis habe.
Callida prosiliat, dicatque ancilla, Perimus:
Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
Sed miscenda tamen Venus est secura timori:
Ne tanti noctes non putet esse tuas.
Qua vafer eludi possit ratione maritus,
Quaque vigil custos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat. rata sit custodia nuptæ.
Hoc decet, hoc leges, jusque, pudorque, jubent.
Te quoque servari, modo quam vindicta redemit,
Quis ferat? ut fallas ad mea sacra veni.
Tot licet observent, adsit modo certa voluntas,
Quot fuerant Argo lumina; verba dabis.
Scilicet obstabit custos, ne scribere possis,
Sumendæ detur cum tibi tempus aquæ?
Conscia cum possit scriptas portare tabellas,
Quas tegat in medio fascia lata sinu?
Cum possit solea chartas celare ligatas,
Et vincto blandas sub pede ferre notas?
Caverit hæc custos: pro charta conscia tergum
Præbeat: inque suo corpore verba ferat.
Tuta quoque est, fallitque oculos è lacte recenti
Littera. carbonis pulvere tange; leges.
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas, pura tabella notas.
Adfuit Acrisio servandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.
Quid faciet custos? cum sint tot in orbe theatra?
Cum spectet junctos illa libenter equos:
Cum sedeat Phariæ sacris operata juvencæ:
Quoque sui comites ire vetantur, eat.
Cum fugit à templis oculos bona diva virorum:
Præterquam si quos illa venire jubet:
Cum custode foris tunicam servante puellæ
Celent furtivos balnea multa jocos:
Cum, quoties opus est, fallax ægrotet amica,
Et celet lecto quemlibet ægra suo:

Nomine

Nomine cum doceat quid agatur, adultera clavis:
  Quasque petet, non det janua sola vias.
Fallitur & multo custodis cura Lyæo:
  Illa vel Hispano lecta sit uva jugo.
Sunt quoque quæ faciant altos medicamina somnos,
  Victaque Lethæa lumina nocte premant.
Nec male deliciis odiosum conscia tardis
  Detinet: & longa jungitur illa mora.
Quid juvat ambages præceptaque parva monere?
  Cum minimo custos munere possit emi?
Munera (crede mihi) capiunt hominesque Deosque:
  Placatur donis Iupiter ipse datis.
Quid faciat sapiens? stultus quoque munere gaudet.
  Ipse vir, accepto munere, mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in ævum:
  Sæpe dabit, dederit quas semel, ille manus.
Questus eram (memini) metuendos esse sodales:
  Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent,
  Et lepus hic aliis exagitatus erit.
Hæc quoque, quæ præbet lectum studiosa, locumque;
  (Crede mihi) mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret.
  Sæpe vicem dominæ præstitit illa mihi.
Quo feror insanus? quid aperto pectore in hostem
  Mittor, & indicio prodor ab ipse meo:
Non avis aucupibus monstrat, qua parte petatur:
  Non docet infestos currere cerva canes.
Viderit utilitas: ego cœpta fideliter edam:
  Lemniadum gladios in mea fata dabo.
Efficite, & facile est, ut nos credamus amari;
  Prona venit cupidis in sua vota fides.
Spectet amabilius juvenem, & suspiret ab imo
  Fœmina: tam sero cur veniatque roget.
Accedant lacrymæ, dolor & de pellice fictus,
  Et laniet digitis illius ora suis.
Iamdudum persuasus erit: miserebitur ultro:
  Et dicet, Cura carpitur ipsa mei.
Præcipue, si cultus erit, speculoque placebit;
  Posse suo tangi credet amore deas.
Sed te quæcunque est, moderate injuria turbet:
  Nec sis audita pellice mentis inops.
Nec cito credideris: quantum cito credere lædat.
  Exemplum vobis non leve Procris erit.
Est prope purpureos colles florentis Hymetti
  Fons sacer, & viridi cespite mollis humus.
Sylva nemus non alta facit: tegit arbutus herbam:
  Rosmaris & laurus, nigraque myrtus olent.
Nec densum foliis buxum, fragilesque myricæ,

Nec tenues cytisi cultaque pinus abest.
Lenibus impulsæ Zephyris auraque salubri,
Tot generum frondes, herbaque summa tremit.
Grata quies Cephalo. famulis canibusque relictis
Lassus in hac juvenis sæpe resedit humo.
Quæque meos releves æstus, cantare solebat,
Accipienda sinu mobilis aura veni.
Conjugis ad timidas aliquis male sedulus aures
Auditos memori detulit ore sonos.
Procris ut accepit nomen, quasi pellicis auræ;
Excidit: & subito mota dolore fuit.
Palluit ut seræ, lectis de vite racemis,
Pallescunt frondes, quas nova læsit hyems.
Quæque suos curvant matura cydonia ramos,
Cornaque adhuc nostris non satis apta cibis,
Vtque animus rediit; tenues à pectore vestes
Rumpit, & indignas sauciat ungue genas.
Nec mora, per medias passis furibunda capillis
Evolat, ut thyrso concita Baccha, vias.
Vt prope perventum est; comites in valle reliquit.
Ipsa nemus tacito clam pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cum sic male sana lateres
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?
Iam jam venturam, quæcunque erat aura, putabas
Scilicet: atque oculis probra videnda tuis.
Nunc venisse piget (neque enim deprendere velles)
Nunc juvat. incertus pectora versat amor.
Credere quæ jubeant, locus est, & nomen, & index,
Et, quia mens semper, quod timet, esse putet.
Vidit ut oppressam vestigia corporis herbam;
Pulsantur trepidi corde micante sinus.
Iamque dies medius tenues contraxerat umbras,
Inque pari spatio vesper & ortus erant.
Ecce redit Cephalus proles Cyllenia silvis,
Oraque fontana fervida spargit aqua.
Anxia Procri lates. solitas jacet ille per herbas.
Et Zephyri molles, auraque (dixit) ades.
Vt patuit miseræ jucundus nominis error;
Et mens, & rediit verus in ora color.
Surgit: & oppositas agitato corpore frondes
Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram sonuisse ratus; juveniliter arcum
Corripit. in dextra tela fuere manu.
Quid facis infelix? non est fera. supprime tela;
Me miserum, jaculo fixa puella tuo est.
Hei mihi conclamat, fixisti pectus amicum.
Hic locus à Cephalo vulnera semper habet.
Ante diem morior, sed nulla pellice læsa:
Hoc faciet positam te mihi terra levem.

Nomine

Nomine suspectam jam spiritus exit in auram:
Iam morior. chara lumina conde manu.
Dixit: & incauto paulatim pectore lapsus,
Excipitur miseri spiritus ore viri.
Ille sinu dominæ morientia corpora mœsto
Sustinet, & lacrymis vulnera sæva lavat.
Sed repetamus iter. nudis mihi rebus agendum est,
Vt tangat portus fessa carina suos.
Scilicet expectas, ut te in convivia ducam,
Et quæris monitus hac quoque parte meos.
Sera veni: positaque decens incede lucerna.
Grata mora venies: maxima lena mora est.
Et, si turpis eris, formosa videbere potis:
Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
Carpe cibos digitis (est quidam gestus edendi)
Ora nec immunda tota perunge manu:
Neve domi præsume dapes: sed desine citra
Quam cupias, paulo quam potes, esse minus.
Priamides Helenen avide si spectet edentem;
Oderit: & dicet, Stulta rapina mea est.
Aptius est, deceatque magis potare puellas.
Cum Veneris puero non male Bacche facis.
Hoc quoque, qua patiens caput est: animusque pedesque
Constent. nec quæ sint singula, bina vide.
Turpe jacens mulier multo madefacta Lyæo:
Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somno tutum est posita succumbere mensa:
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Vlteriora pudet docuisse: sed alma Dione,
Præcipue nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sit quæque: modos à corpore certos
Sumite. non omnes una figura decet.
Quæ facie præsignis erit, resupina jaceto:
Spectetur tergo, cui sua terga placent.
Melanion humeris Atalantæ crura ferebat:
Si bona sunt, hoc sunt aspicienda modo.
Parva vehatur equo: quod erat longissima, nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus paulum cervice reflexa
Fœmina, per longum conspicienda latus.
Cui femur est juvenile, carent quoque cetera menda.
Semper in obliquo fusa sit illa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleia mater,
Solvere; & effusis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
Vt celer aversis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris. simplex, minimique laboris,
Cum jacet in dextrum semisupina latus.
Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon

Vera magis vobis, quam mea Musa canet.
Si qua fides arti quam longo fecimus usu;
Credite: præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Fœmina: & ex æquo res juvet ista duos.
Nec blandæ voces jucundaque murmura cessent:
Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoque, cui Veneris sensum natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella,
Quo pariter debent fœmina virque frui.
Tantum, cum finges, ne sis manifesta caveto:
Effice per motum luminaque ipsa fidem.
Quod juvat, & voces, & anhelitus arguat oris.
Ah pudet, arcanas pars habet ista notas!
Gaudia post Veneris quæ poscit munus amantem;
Illa suas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris.
Aptius in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem: cycnis discedere tempus,
Duxerunt collo qui juga nostra suo.
Vt quondam juvenes, ita nunc mea turba puellæ
Inscribant spoliis, Naso magister erat.

P. OVIDII NASONIS DE REMEDIO AMORIS

LIBER I.

Legerat hujus Amor titulum nomenque libelli:
Bella mihi (video) bella parantur, ait.
Parce tuum vatem sceleris damnare Cupido.
Tradita qui toties te duce signa tuli.
Non ego Tydides, à quo tua saucia mater
In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes: ego semper amavi,
Et si quid faciam nunc quoque quæris: Amo.
Quin etiam docui, qua posses arte parari:
Et quæ nunc ratio est, impetus ante fuit.
Nec te blande puer, nec nostras prodimus artes:
Nec nova præteritum Musa retexit opus.
Si quis amat quod amare juvat; feliciter ardet,
Gaudeat, & vento naviget ille suo.
At, si quis male fert indignæ regna puellæ;
Ne pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator,
A trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?

Invidiam

Invidiam cædis pacis amator habes.
Qui, nisi desierit, misero periturus amore est;
Desinat: & nulli funeris autor eris.
Et puer es: nec te quicquam, nisi ludere, oportet.
Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis:
Sed tua mortifero vulnere tela carent.
Vitricus, & gladiis, & acuta dimicet hasta,
Et victor multa cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tuto quibus utimur, artes:
Et quarum vitio nulla fit orba parens.
Effice nocturna frangatur janua rixa,
Et tegat ornatas multa corona fores.
Fac coeant furtim juvenes, timidæque puellæ:
Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
Et modo blanditias, rigido modo jurgia posti
Dicat, & exclusus flebile cantet amans.
His lacrymis contentus eris sine crimine mortis.
Non tua fax avidos digna subire rogos.
Hæc ego. movit Amor gemmatas aureus alas:
Et mihi, Propositum perfice dixit opus.
Ad mea decepti juvenes præcepta venite,
Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari, per quem didicistis amare:
Vna manus vobis vulnus opemque feret.
Terra salutiferas herbas, eademque nocentes
Nutrit: & urticæ proxima sæpe rosa est.
Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quæcumque viris, vobis quoque dicta puellæ
Credite. diversis partibus arma damus.
E quibus, ad vestros si quid non pertinet usus;
Attamen exemplo multa docere potest.
Vtile propositum est, sævas extinguere flammas,
Nec servum vitiis pectus habere tuum.
Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro,
Et per quod novies, sæpius isset iter.
Nec moriens Dido summa vidisset ab arce
Dardanias vento vela dedisse rates.
Nec dolor armasset contra sua viscera matrem,
Quæ socii damno sanguinis ulta virum est.
Arte mea Tereus, quamvis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruisset avis.
Da mihi Pasiphaen; jam tauri ponet amorem:
Da Phædram, Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parin nobis; Helenen Menelaus habebit:
Nec manibus Danaum Pergama victa cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos;
Hæsisset capiti purpura Nise tuo.

Me duce damnosas homines compescite curas,
Rectaque cum sociis me duce navis eat.
Naso legendus erat tunc, cum didicistis amare;
Idem nunc vobis Naso legendus erit.
Publicus assertor vitiis suppressa levabo
Pectora: vindictæ quisque favete suæ.
Te precor incipiens, adsit tua laurea nobis,
Carminis & medicæ Phœbe repertor opis.
Tu pariter vati, pariter succurre medenti:
Vtraque tutelæ subdita cura tuæ est.
Dum licet, & modici tangunt præcordia motus;
Si piget, in primo limine siste pedem.
Opprime dum nova sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvas,
Et validas segetes, quæ fuit herba facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras,
Quo posito est primum tempore, virga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure revelli;
Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
Quale sit id, quod amas, celeri circumspice mente,
Et tua læsuro subtrahe colla jugo.
Principiis obsta. sero medicina paratur,
Cum mala per longas convaluere moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas.
Qui non est hodie, cras minus aptus erit. (do.
Verba dat omnis amor: reperitque alimenta moran-
Optima vindictæ proxima quæque dies.
Flumina pauca vides magnis de fontibus orta:
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si cito sensisses, quantum peccare parares,
Non tegeres vultus cortice Myrrha tuos.
Vidi ego, quod fuerat primo sanabile vulnus,
Dilatum longæ damna tulisse moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus assidue. Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ serpunt in viscera flammæ,
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore sedit amor;
Majus opus superest: sed non, quia serior ægro
Advocor, ille mihi destituendus erit.
Qua læsus fuerat, partem Pœantius heros
Debuerat celeri præsecuisse manu.
Post tamen hic multos sanatus creditur annos,
Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modo nascenteis properabam pellere morbos,
Admoveo tardam nunc quoque lentus opem.
Aut, si possis, sedare incendia tentes:

Aut ubi per vires procubuere suas.
Dum furor in cursu est; currenti cede furori.
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cum discedere possit,
Pugnat in adversas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte
Respuit, atque odio verba monentis habet.
Aggrediar melius tum cum sua vulnera tangi
Iam finet, & veris vocibus aptus erit.
Quis matrem nisi mentis inops in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco est.
Cum dederit lacrymas, animumq; expleverit ægrum;
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporibus medicina valet: data tempore prosunt,
Et data non apto tempore, vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando,
Temporibus si non aggrediare suis.
Ergo, ubi visus eris nostra medicabilis arte,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt: hæc, quod fecere tuentur:
Hæc sunt jucundi causa cibusque mali.
Otia si tollas, periere Cupidinis arcus,
Contemptæque jacent & sine luce faces.
Quam platanus rivo gaudet, quam populus unda,
Et quam limosa canna palustris humo;
Tam Venus otia amat. qui finem quæris amoris,
Cedit amor rebus; res age: tutus eris.
Languor, & immodici sub nullo vindice somni,
Aleaque, & multo tempora quassa mero,
Eripiunt omnes animo sine vulnere vires.
Affluit incautis insidiosus Amor.
Desidiam puer ille sequi solet. odit agentes.
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora, sunt leges, sunt, quos tuearis, amici.
Vade per urbanæ splendida castra togæ.
Vel tu sanguinei juvenilia munera Martis
Suscipe: deliciæ jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova causa triumphi,
Iam videt in campis Cæsaris arma suis.
Vince Cupidineas pariter Parthasque sagittas.
Et refer ad patrios bina trophæa deos.
Vt semel Ætola Venus est à cuspide læsa;
Mandat amatori bella gerenda suo.
Quæritur, Ægystus quare sit factus adulter:
In promptu causa est: desidiosus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis,
Quo tulerat vires Græcia tota suas:
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat:
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.

Quod

Quod potuit, fecit. ne nil ageretur, amavit.
Sic venit ille puer: sic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, studiumque colendi:
Qua libet huic curæ cedere cura potest.
Colla jube domitos oneri supponere tauros.
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
Obrue versata Cerealia semina terra,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aspice curvatos pomorum pondere ramos,
Ut sua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Aspice labentes jucundo murmure rivos:
Aspice tondentes fertile gramen oves.
Ecce petunt rupes præruptaque saxa capellæ.
Iam referunt hœdis ubera plena suis.
Pastor inæquali modulatur arundine carmen:
Nec desunt comites, sedula turba, canes.
Parte sonant alia silvæ mugitibus altæ,
Et queritur vitulum mater abesse suum.
Quid cum suppositos fugiunt examina fumos;
Ut relevent dempti vimina curva favi?
Poma dat autumnus: formosa est messibus æstas:
Ver præbet flores: igne levatur hyems.
Temporibus certis maturas rusticus uvas
Colligit, & nudo sub pede musta fluunt:
Temporibus certis desectas alligat herbas,
Et tonsam raro pectine verrit humum.
Ipse potes riguis plantas deponere in hortis:
Ipse potes rivos ducere lenis aquæ.
Venerit insitio. fac ramum ramus adoptet,
Stetque peregrinis arbor operta comis.
Cum semel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu venandi studium cole. sæpe recessit
Turpiter à Phœbi victa sorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci:
Nunc tua frondosis retia tende jugis.
Aut pavidos terre varia formidine cervos,
Aut cadat adversa cuspide fossus aper.
Nocte fatigatum somnus, non cura puellæ
Excipit: & pingui membra quiete levat.
Lenius est studium, studium tamen, alite capta,
Aut lino, aut calamis, præmia parva sequi.
Vel, quæ piscis edax avido male devoret ore,
Abdere supremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediscis amare,
Ipse tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantum, quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Flebis, & occurret desertæ nomen amicæ:

Stabit

Stabit & in media pes tibi sæpe via.
Sed quando minus ire voles, magis ire memento:
Perfer: & invitos currere coge pedes.
Nec pluvias opta: nec te peregrina morentur
Sabbata: nec damnis Allia nota suis.
Nec quot transieris, sed quot tibi, quære, supersint
Millia: nec, maneas ut prope, finge moras.
Tempora nec numera: nec crebro respice Romam:
Sed fuge. tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.
Dura aliquis præcepta vocet mea, dura fatemur
Esse: sed ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros
Æger, & oranti mensa negata mihi est.
Vt corpus redimas, ferrum patiaris, & ignes,
Arida nec sitiens ora lavabis aqua;
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen est artis tristissima janua nostræ,
Et labor est unus tempora prima pati.
Aspicis, ut prensos urant juga prima juvencos,
Et nova velocem cingula lædat equum?
Forsitan à laribus patriis exire pigebit.
Sed tamen exibis: deinde redire voles.
Nec te Lar patrius, sed amor revocabit amicæ,
Prætendes culpæ splendida verba tuæ.
Cum semel exieris, centum solatia curæ
Et rus, & comites, & via longa dabunt.
Nec satis esse putes discedere. lentus abesto:
Dum perdat vires, fitque sine igne cinis.
Quod nisi firmata properaris mente reverti;
Inferet arma tibi sæva rebellis amor.
Quidquid eras, fueris, sitiens, avidusque redibis;
Et spatium damno cesserit omne tuo.
Viderit Hæmoniæ si quis mala pabula terræ,
Et magicas artes posse juvare putat.
Ista veneficii vetus est via. noster Apollo
Innocuam sacro carmine monstrat opem.
Me duce non tumulo prodire jubebitur umbra:
Non anus infami carmine rumpet humum.
Non seges ex aliis alios transibit in agros:
Nec subito Phœbi pallidus orbis erit.
Vt solet, æquoreas ibit Tiberinus in undas:
Vt solet, in niveis Luna vehetur equis.
Nulla te cantatas deponent pectora curas,
Nec fugiet vivo sulfure victus amor.
Quid te Phasiacæ juverunt gramina terræ,
Cum cuperes patria Colchi manere domo?
Quid tibi profuerunt Circe Perseides herbæ,
Cum tibi Neritias abstulit hora rates?

Omnia fecisti, ne callidus hospes abiret,
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia fecisti, ne te ferus ureret ignis:
Longus & invito pectore sedit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuras,
Non poteras animi vertere jura tui.
Diceris his etiam, cum jam discedere vellet,
Dulichium verbis detinuisse ducem:
Non ego, quod primo (memini) sperare solebam,
Iam precor, ut conjux tu meus esse velis.
Et tamen, ut conjux essem tua, digna videbar:
Quod dea, quod magni filia Solis eram.
Ne properes oro: spatium pro munere posco.
Quid minus optari per mea vota potest?
Et freta mota vides: & debes illa timere.
Vtilior velis postmodo ventus erit.
Quæ tibi causa fugæ? non hic nova Troja resurgit:
Non aliquis socios rursus ad arma vocat.
Hic amor, hic pax est, in qua male vulneror una:
Totaque sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur: navem solvebat Vlysses:
Irrita cum velis verba tulere Noti.
Ardet, & assuetas Circe decurrit ad artes:
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo, quisquis opem nostra tibi poscis ab arte;
Deme veneficiis carminibusque fidem.
Si te causa potens domina retinebit in urbe;
Accipe, consilium quod sit in urbe meum.
Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit: dedoluitque semel.
Sed, cui tantum animi est, illum mirabor & ipse:
Et dicam, Monitis non eget iste meis.
Tu mihi, qui quod amas ægre dediscis amare;
Nec potes, & velles posse; docendus eris.
Sæpe refer tecum sceleratæ facta puellæ,
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud, & illud habet. nec ea contenta rapina est:
Sub titulum nostros misit avara lares.
Sic mihi juravit: sic me jurata fefellit:
Ante suas quoties passa jacere fores!
Diligit ipsa alios: à me fastidit amari:
Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet.
Hæc tibi per totos marcescant omnia sensus:
Hæc refer: hinc odii semina quære tui.
Atque utinam posses etiam facundus in illis
Esse. dole tantum: sponte disertus eris.
Hæserat in quadam nuper mea cura puella:
Conveniens animo non erat illa meo:
Curabar propriis æger Podalirius herbis.

Et

Et (fateor) medicus turpiter æger eram:
Profuit assidue vitiis insistere amicæ.
  Idque mihi factum sæpe salubre fuit.
Quam mala dicebam nostræ sunt crura puellæ?
  Nec tamen, ut verum confiteamur, erant.
Brachia quam non sunt nostræ formosa puellæ!
  Nec tamen, ut verum confiteamur, erant.
Quam brevis est: & erat. Quam multum poscit amantem!
  Hinc odio venit maxima causa meo.
Et mala sunt vicina bonis. errore sub illo
  Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
Quam potes in pejus dotes deflecte puellæ:
  Iudiciumque brevi limite falle tuum.
Turgida, si plena est; si fusca est, nigra vocetur.
  In gracili macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est:
  Et poterit dici rustica, siqua proba est.
Quin etiam, quacumque caret tua dote puella,
  Hanc moveat, blandis usque precare sonis.
Exige, quod cantet, siqua est sine voce puella:
  Fac saltet, nescit siqua movere pedem.
Barbara sermone est: fac tecum multa loquatur.
  Non didicit chordas tangere: posce lyram.
Durius incedit: face ut ambulet. omne papillæ
  Pectus habent: vitium fascia nulla tegat.
Si male dentata est; narra quod rideat illa.
  Mollibus est oculis: quod fleat illa, refer.
Proderit & subito, cum se non finxerit ulli,
  Ad dominam celeres mane tulisse gradus.
Auferimur cultu: gemmis auroque teguntur
  Omnia, pars minima est ipsa puella sui.
Sæpe, ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras.
  Decipit hac oculos ægide dives amor.
Improvisus ades; deprendes tutus inermem;
  Infelix vitiis excidet ipsa suis.
Non tamen huic nimium præcepto credere tutum est:
  Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tum quoque, compositis sua cum linit ora venenis;
  Ad dominæ vultus, nec pudor obstet, eas.
Pyxidas invenies, & rerum mille colores,
  Et fluere in tepidos œsypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas.
  Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi quæ medio Veneris præstemus in usu
  Eloquar. ex omni est parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
  Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsere libellos,
  Quorum censura musa proterva mea est.

Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe;
Quam volet, impugnent unus & alter opus.
Ingenium magni livor detrectat Homeri;
Quisquis es, ex illo Zoile nomen habes.
Et tua sacrilegæ laniarunt carmina linguæ,
Pertulit huc victos quo duce Troja deos.
Summa petit livor: perflant altissima venti:
Summa petunt dextra fulmina missa Iovis.
At tu quicumque es, quem nostra licentia lædit;
Si sapis, ad numeros exige quæque suos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri:
(Deliciis illic quis locus esse potest?)
Grande sonant Tragici: Tragicos decet ira cothurnos;
Versibus è mediis soccus habendus erit.
Liber in adversos hostes stringatur Iambus;
Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeia cantet amores,
Et levis arbitrio ludat amica suo.
Callimachi numeris non est dicendus Achilles:
Cydippe non est oris Homere tui.
Quis feret Andromaches peragentem Thaida partes?
Peccat, in Andromache Thaida quisquis agat.
Thais in arte mea est: lascivia libera nostra est.
Nil mihi cum vitta est: Thais in arte mea est.
Si mea materiæ respondet musa jocosæ;
Vincimus, & falsi criminis acta rea est.
Rumpere livor edax, magnum jam nomen habemus;
Majus erit: tantum quo pede cœpit, eat.
Sed nimium properas: vivam modo, plura dolebis,
Et capient anni carmina multa mei.
Nam juvat, & studium famæ mihi crescit honore:
Principio clivi noster anhelat equus.
Tantum se nobis Elegi debere fatentur,
Quantum Virgilio nobile debet opus.

DE REMEDIO AMORIS
LIBER II.

HActenus invidiæ respondimus. attrahe lora,
Fortius & gyro curre poeta tuo.
Ergo ubi concubitus, & opus juvenile petetur,
Et prope promissæ tempora noctis erunt;
Gaudia ne dominæ, pleno si corpore sumes,
Te capiant; ineas quamlibet ante velim:
Quam libet invenias, in qua tua prima voluptas
Desinat. à prima proxima segnis erit.
Sustentata Venus gratissima, frigore soles,
Sole juvant umbræ: grata fit unda siti.
...det, & dicam, Veneris quoque junge figuram.
Qua

Quæ minime jungi quamque decere putes.
Nec labor efficere est. raro tibi vera fatentur:
Et nihil est quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam jubeo totas aperire fenestras,
Turpiaque admisso membra notare die.
At, simul ad metas venit finita voluptas,
Lassaque cum tota corpora mente jacent,
Dum piget, & nullam malles tetigisse puellam,
Tacturusque tibi non videare diu;
Tunc animo signa, quæcumque in corpore menda est,
Luminaque in vitiis illius usque tene.
Forsitan hæc aliquis (nam sunt quoque) parva vocabit:
Sed, quæ non prosunt singula, multa juvant.
Parva necat morsu spatiosum vipera taurum:
A cane non magno sæpe tenetur aper.
Tu tantum numero pugna: præceptaque in unum
Contrahe. de multis grandis acervus erit.
Sed quoniam totidem mores, totidemque figuræ;
Non sunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non possunt offendi pectora facto;
Forsitan hoc alio judice crimen erit.
Ille quod obscœnas in aperto corpore partes
Viderat; in cursu qui fuit, hæsit amor:
Ille quod à Veneris rebus surgente puella
Vidit in immundo signa pudenda toro.
Luditis ô si quos potuerunt ista movere.
Afflarant tepidæ pectora vestra faces.
Attrahat ille puer contentos fortius arcus;
Saucia majorem turba petetis opem.
Quid qui clam latuit reddente obscœna puella,
Et vidit, quæ mos ipse videre vetat?
Di melius, quam nos moneamus talia quemquam:
Vt prosint, non sunt expedienda tamen.
Hortor, & ut pariter binas habeatis amicas.
Fortior est, plures siquis habere potest.
Secta bipartito cum mens discurrit utroque;
Alterius vires subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos,
Sectaque subducto stipite flamma perit.
Non satis una tenet ceratas anchora puppes.
Nec satis est liquidis unicus hamus aquis.
Qui sibi jam pridem solatia bina paravit;
Iam pridem summa victor in arce fuit.
At tibi, qui fueras dominæ male creditus uni,
Nunc saltem novus est inveniendus amor.
Pasiphaes Minos in Procride perdidit ignes:
Cessit ab Idæa conjuge victa prior.
Amphilochi frater ne Phegida semper amaret,
Callirhoe fecit parte recepta tori.

Et Paris Oenonem summos tenuisset in annos,
Si non Oebalia pellice læsa foret.
Conjugis Odrysio placuisset forma tyranno:
Sed melior clausæ forma sororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Successore novo vincitur omnis amor.
Parcius è multis mater desiderat unum;
Quam, quæ flens clamat, Tu mihi solus eras.
Et, ne forte putes nova me tibi condere jura;
(Atque utinam inventi gloria nostra foret!)
Vidit id Atrides (quid enim non ille videret
Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?)
Marte suo captam Chryseida victor amabat:
At senior stulte flebat ubique parens.
Quid lacrymas odiose senex? bene contigit illi:
Officio natam lædis inepte tuo.
Quam postquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Iusserat, & patria est illa recepta domo;
Atrides, ait, Est illius proxima forma,
Et, si prima sinat littera, nomen idem:
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
Sin minus, imperium sentiet ille meum.
Quod siquis vestrum factum hoc accusat Achivi,
Est aliquid valida sceptra tenere manu.
Nam, si rex ego sum, nec mecum dormiat illa;
In mea Thersites regna licebit eat.
Dixit: & hanc habuit solatia magna prioris,
Et prior est cura, cura repulsa nova.
Ergo assume novas autore Agamemnone flammas,
Vt tuus in bivio detineatur amor.
Quæris ubi invenias? artes tu perlege nostras.
Plena puellarum jam tibi navis erit.
Quod, siquid præcepta valent mea; siquid Apollo
Vtile mortales edocet ore meo;
Quamvis infelix media torreberis Ætna,
Frigidior dominæ fac videare tuæ.
Et sanum simula: nec, siquid forte dolebis,
Sentiat: & ride, cum tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere flammas:
Non sunt imperii tam fera jussa mei.
Quod non est, simula, positosque imitare furores:
Sic facies vere, quod meditatus eris.
Sæpe ego ne biberem, volui dormire videri:
Dum videor, somno lumina victa dedi.
Deceptum risi, qui se simularat amare,
In laqueos auceps decideratque suos.
Intrat amor mentes usu: dediscitur usu:
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit, ut venias pacta tibi nocte, venito:

Veneris,

Veneris, & fuerit janua clausa; feras.
Nec dic blanditias, nec dic convicia posti,
  Nec latus in duro limine pone tuum.
Postera lux aderit: careant tua verba querelis,
  Et nulla in vultu signa dolentis habe.
Jam ponet fastus, cum te languere videbit:
  Hoc etiam nostra munus ab arte feres.
Te quoque falle tamor, dum sit tibi finis amandi.
  Propositis frænis sæpe repugnat equus:
Vtilitas lateat: quod non profitebere fiet.
  Quæ nimis apparent retia, vitat avis.
Nec tibi tam placeat, ut te contemnere possit.
  Sume animos: animis cedat ut illa tuis.
Janua forte patet: quamvis revocabere, transi.
  Est data nox: dubita nocte venire data.
Posse pati facile est: tibi ni patientia desit,
  Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et quisquam præcepta potest mea dura vocare?
  En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variabimus artes.
  Mille mali species, mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quædam sanantur acuto:
  Auxilium multis succus & herba fuit:
Mollior es, nec abire potes, vinctusque teneris,
  Et tua sævus amor sub pede colla premit;
Desine luctari. referant tua carbasa venti:
  Quaque vocant fluctus, hac tibi remus eat.
Explenda est sitis ista tibi, qua perditus ardes.
  Cedimus. è medio jam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quam quod præcordia poscunt:
  Gutture fac pleno sumpta redundet aqua.
Vtere & usque tua nullo prohibente puella.
  Illa tibi noctes auferat: illa dies.
Tædia quære mali: faciunt & tædia finem:
  Jam quoque, cum credes posse carere, mane.
Dum bene te cumulas; & copia tollit amorem,
  Et fastidita non libet esse domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit:
  Hunc si tu quæris ponere: pone metum.
Qui timet, ut sua sit, ne quis sibi subtrahat illam;
  Ille Machaonia vix ope sanus erit.
Plus amat è natis mater plerumque duobus,
  Pro cujus reditu, quod gerit arma, timet.
Est prope Collinam templum venerabile portam:
  Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illic lethæus Amor, qui pectora sanat,
  Inque suas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & juvenes votis oblivia poscunt:
  Et si qua est duro capta puella viro.

Hic mihi sic dixit (dubito, verusne Cupido
An somnus fuerit: sed puto somnus erat)
O, qui sollicitos modo das, modo demis amores;
Adjice præceptis hæc quoque Naso tuis.
Ad mala quisq; animum referat sua; ponet amorem:
Omnibus illa deus plusve minusve dedit.
Qui Puteal, Ianumque timet, celeresque Calendas;
Torqueat hunc æris mutua summa sui.
Cui durus pater est; ut voto cætera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic male dotata pauper cum conjuge vivit:
Vxorem fato credat obesse suo.
Est tibi rure bono generosæ fertilis uvæ
Vinea: ne nascens usta sit uva time.
Ille habet in reditu navem: mare semper iniquum
Cogitet, & damno littora sæva suo.
Filius hunc miles, hunc filia nubilis angat.
Et quis non causas mille doloris habet?
Vt posses odisse tuam Pari, funera fratrum
Debueras oculis substituisse tuis.
Plura loquebatur; placidum puerilis imago
Destituit somnum: si modo somnus erat.
Quid faciam? media navem Palinurus in unda
Deserit. ignotas cogor inire vias.
Quisquis amas, loca sola nocent: loca sola caveto.
Quo fugis? in populo tutior esse potes.
Nam tibi secretos augent secreta furores.
Est opus auxilio: turba futura tibi est.
Tristis eris, si solus eris: dominæque relictæ
Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
Tristior iccirco nox est, quam tempora Phœbi:
Quæ relevet luctus, turba sodalis abest.
Nec fuge colloquium: nec sit tua janua clausa:
Nec tenebris luctus flebilis adde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Orestem.
Hic quoque amicitiæ non levis usus erit.
Quid nisi secretæ læserunt Phyllida silvæ?
Certa necis causa est: incomitata fuit.
Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
Ire solet fusis barbara turba comis.
Et modo, qua poterat, latum spectabat in æquor:
Nunc in arenosa lassa jacebat humo.
Perfide Demophoon surdas clamabat ad undas:
Ruptaque singultu verba loquentis erant.
Limes erat tenuis longa subnubilus umbra:
Qua tulit ipsa suos ad mare sæpe pedes.
Nona terebatur miseræ via. Viderit, inquit:
Et spectat zonam pallida facta suam.
Aspicit & ramos: dubitat, refugitque quod audet:

Et timet: & digitos ad ſua colla refert.
Sithoni tunc certe vellem ne ſola fuiſſes:
Non fleſſet poſitis Phyllida ſylva comis.
Phyllidis exemplo nimium ſecreta cavete,
Læſe vir à domina, laſa puella viro.
Præſtiterat juvenis quidquid mea muſa jubebat,
Inque ſuæ portu pæne ſalutis erat;
Decidit, ut cupidos inter devenit amantes:
Et, quæ deciderant tela, reſumpſit amor.
Si quis amas, nec vis; facito contagia vites.
Hæc etiam pecori ſæpe nocere ſolent.
Dum ſpectant læſos oculi, læduntur & ipſi:
Multaque corporibus tranſitione nocent.
In loca nonnunquam ſiccis arentia glebis,
De prope currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas:
Turbaque in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Alter idem jam ſanus erat: vicinia læſit:
Occurſum dominæ non tulit ille ſuæ.
Vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix,
Succeſſumque artes non habuere meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægre:
Vtile finitimis abſtinuiſſe locis.
Nec, quæ ferre ſolet ſpatiantem porticus illam,
Te ferat: officium neve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recaleſcere mentem?
Alter, ſi poſſis, orbis habendus erit.
Non facile eſuriens poſita retinebere menſa:
Et multam ſaliens incitat unda ſitim.
Non facile eſt taurum viſa retinere juvenca:
Fortis equus viſæ ſemper adhinnit equæ.
Hæc ubi præſtiteris, ut tandem littora tangas,
Non ipſam ſatis eſt deſeruiſſe tibi.
Et ſoror, & mater valeant, & conſcia nutrix,
Et quiſquis dominæ pars erit ulla tuæ.
Nec veniat ſervus; nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat Ave.
Nec, ſi ſcire voles, quid agat tamen illa rogabis.
Perfer: erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoque, qui cauſam finito reddis amori,
Deque tua domina multa querenda refers;
Parce queri. melius ſic te ulciſcere tacendo,
Vt deſideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas quam te deſiſſe loquaris.
Qui nimium multis, Non amo dicit; amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quam ſubito. lente deſine: tutus eris.
Flumine perpetuo torrens ſolet altius ire.
Sed tamen hæc brevis eſt, illa perennis aqua.

Fallat, & in tenues evanidus exeat auras,
Perque gradus molles emoriatur amor.
Sed modo dilectam scelus est odisse puellam:
Exitus ingeniis convenit iste feris.
Nec curandus adest, odio qui finit amorem:
Aut amat, aut ægre desinit esse miser.
Turpe, vir & mulier, juncti modo, protinus hostes:
Non illas lites Appias ipsa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant. ubi nulla simultas
Incidit, admonitu liber oberrat amor.
Forte aderat juvenis: dominam lectica tenebat:
Horrebant sævis omnia verba minis.
Iamque vadaturus, Lectica prodeat, inquit.
Prodierat; visa conjuge mutus erat.
Et manus, & manibus duplices cecidere tabellæ:
Venit in amplexus. atque ita, Vincis, ait.
Tutius est, aptumque magis, discedere pace,
Quam petere à thalamis litigiosa fora:
Munera quæ dederas, habeat sine lite jubeto:
Esse solent magno damna minora bono.
Quod, si vos aliquis casus conducat in unum;
Mente memor tota, quæ damus arma, tene.
Hic opus est armis: hic, ô fortissime, pugna.
Vincenda est telo Penthesilea tuo.
Nunc tibi rivalis, nunc durum limen amicæ,
Nunc subeant mediis irrita verba deis.
Nec compone comas, cum sis venturus ad illam:
Nec toga sit laxo conspicienda sinu.
Nulla sit ut placeas alienæ cura puellæ:
Iam face, ut è multis una sit illa tibi.
Sed quid præcipue vestris conatibus obstet
Eloquar; exemplo quemque docente suo.
Desinimus tarde, quia nos speramus amari.
Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
Crede, nec æternos pondus habere deos.
Neve puellarum lacrymis moveare caveto:
Vt flerent, oculos erudiere suos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum,
Vt lapis æquoreis undique pulsus aquis.
Nec causas aperi, quare divortia malis:
Nec dic quid doleas: clam tamen usque dole.
Nec peccata refer. ne diluat ipse cavebis:
Vt melior causa, causa sit illa, tua.
Qui silet, est firmus: qui dicit multa puellæ
Probra, satisfieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichias furiali more sagittas,
Nec raptas ausim tingere in amne faces:
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas.

Nec

Nec facer arte mea laxior arcus erit.
Consilium est, quodcunque cano. parete canenti:
Vtque facis, cœptis Phœbe saluber ades.
Phœbus adest: sonuere lyræ: sonuere pharetræ,
Signa deum nosco per sua: Phœbus adest.
Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis
Murice cum Tyrio: turpius illud erit.
Vos quoque formosis vestras conferte puellas:
Incipiet dominæ quemque pudere suæ.
Vtraque formosæ Paridi potuere videri;
Sed sibi collatam vincit utramque Venus.
Nec solam faciem; mores quoque confer & artes:
Tantum judicio ne tuus obsit amor.
Exiguum est, quod deinde canam: sed profuit illud
Exiguum multis: in quibus ipse fui.
Scripta cave relegas blandæ servata puellæ:
Constantes animos scripta relecta movent.
Omnia pone feros (quamvis invitus) in ignes,
Et dic, Ardoris sit rogus iste mei.
Thestias absentem succendit stipite natum:
Tu timide flammis perfida verba dabis.
Si potes & ceras remove. quid imagine muta
Carperis? hoc periit Laodameja modo.
Et loca sæpe nocent. fugito loca conscia vestri
Concubitus, causas illa doloris habent.
Hic fuit, hic cubuit: thalamo dormivimus illo:
Hic mihi lasciva gaudia nocte dedit.
Admonitu recreatur amor, vulnusque novatum
Scinditur. infirmis culpa pusilla nocet.
Vt pene extinctum cinerem si sulfure tangas,
Vivet, & ex minimo maximus ignis erit.
Sic, nisi vitaris quidquid revocabit amorem;
Flamma recrudescet, quæ modo nulla fuit.
Argolicæ cuperent fugisse Caphar ea puppes,
Teque senex luctus ignibus ulte tuos.
Præterita cautus Niseide navita gaudet:
Tu loca, quæ nimium grata fuere, cave.
Hæc tibi sint Syrtes; hæc Acroceraunia vita:
Hic vomit epotas dira Charybdis aquas.
Sunt quæ non possunt aliquo cogente juberi;
Sæpe tamen casu facta juvare solent.
Perdat opes Phædra; parces Neptune nepoti:
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
Gnossida fecisses inopem; sapienter amasset:
Divitiis alitur luxuriosus amor.
Cur nemo est Hecalen, nulla est, quæ ceperit Irum?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet unde suum paupertas pascat amorem:
Non tamen hoc tanti est, pauper ut esse velis.

At tanti tibi sit non indulgere theatris;
 Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, cantusque, lyræque,
 Et vox, & numeris brachia mota suis.
Illic assidue ficti saltantur amantes:
 Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus, Teneros ne tange poetas.
 Summoveo dotes impius ipse meas.
Callimachum fugito: non est inimicus amori:
 Et cum Callimacho tu quoque Coe noces.
Me certe Sappho meliorem fecit amicæ:
 Nec rigidos mores Teia musa dedit.
Carmina quis potuit tuto legisse Tibulli.
 Vel tua, cujus opus Cynthia sola fuit?
Quis potuit lecto durus discedere Gallo?
 Et mea nescio quid carmina tale sonant.
Quod, nisi dux operis vatem frustratur Apollo;
 Æmulus est nostri maxima causa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quemquam,
 Inque suo solam crede jacere toro.
Acrius Hermionen ideo dilexit Orestes;
 Esse quod alterius cœperat illa viri.
Quid Menelae doles? ibas sine conjuge Creten,
 Et poteras nupta lætus abesse tua.
Vt Paris hanc rapuit; tum demum uxore carere
 Non potes: alterius crevit amore tuus.
Hoc & in abducta Briseide flebat Achilles,
 Illam Plisthenio gaudia ferre viro.
Nec frustra flebat: fecit (mihi credite) Atrides,
 Quod si non faceret, turpiter esset iners.
Certe ego fecissem, nec sum sapientior illo.
 Invidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam, sibi quod nunquam tactam Briseida jurat,
 Per sceptrum; sceptrum non putat esse deos.
Di faciant, possis dominæ transire relictæ
 Limina, proposito sufficiantque pedes.
Et poteris, modo velle tene: nunc fortiter ire,
 Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
Illo Lotophages, illo Seirenas in antro
 Esse puta: remis adjice vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimium rivale dolebas,
 Vellem desineres hostis habere loco.
Aut certe, quamvis odio remanente, saluta.
 Oscula cum poteris jam dare; sanus eris.
Ecce cibos etiam, medicinæ fungar ut omni
 Munere, quos fugias, quosque sequare, dabo:
Daunius an Lybicis bulbus tibi missus ab oris,
 An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum est vitare salaces,

Et quidquid Veneri corpora nostra parat.
Vtilius sumas acuentes lumina rutas,
Et quidquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere quæris?
Spe brevius monitus experiere meos.
Vina parant animos Veneri, nisi plurima sumas,
Vt stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur vento, vento restinguitur ignis.
Lenis alit flammas, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas; aut tanta sit, ut tibi curas
Eripiat: si qua est inter utrumque, nocet.
Hoc opus exegi. fessæ date serta carinæ.
Contigimus portum, quo mihi cursus erat.
Postmodo reddatis sacro pia vota poetæ,
Carmine sanati fœmina virque meo.

AVLI SABINI POETÆ EPISTOLÆ TRES AD OVIDIANAS EPISTOLAS RESPONSORIÆ.

VLYSSES PENELOPE.

PErtulit ad miserum tandem tua casus Vlyssem
Penelope, chartis verba notata piis.
Agnovi charamque manum gemmasque fideles,
Solamen longis illa fuere malis.
Arguis ut lentum: mallem quoque forsitan esse;
Quam tibi quæque tuli dicere, quæque feram.
Non hoc objecit mihi Græcia: cum mea fictus
Detinuit patrio littore vela furor.
Sed thalamis nec velle tuis, nec posse carere:
Causaque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curas, properemque venire.
Dum propero, adversi vela tulere Noti.
Non me Troja tenet Grajis odiosa puellis.
Iam cinis, & tantum flebile Troja solum.
Deiphobusque jacet, jacet Asius, & jacet Hector:
Et quicumque tui causa timoris erant.
Evasi: & Thracum cæso duce prœlia Rheso,
In mea captivis castra refectus equis.
Tutus & è media Phrygiæ Tritonidos arce
Fatalis palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commissus equo; male sedula quamvis
Clamabat vates, Vrite Troes equum.

Vrite: mendaci celantur robore Achivi,
Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles:
Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuere labori:
Erepti pretium corporis arma tuli.
Quid refert? pelago sunt obruta. non mihi classes,
Non socii superant: omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
Duravit, patiens ad mala perstat Amor.
Illum non avidis canibus Nereia virgo
Fregit: non tumidis torta Charybdis aquis:
Non ferus Antiphates, nec in uno corpore discors
Parthenope, blandis insidiosa modis.
Non quod Colchiacas artes tentaverit herbis,
Non quod solemnes altera diva toros.
Vtraque se nobis mortalia demere fila
Spondebat: Stygias utraque posse vias.
Te tamen hac etiam spreta mercede petivi;
Passurus terra tot mala, totque mari.
Sed tu fœmineo nunc forsan nomine tacta,
Non secura leges cætera verba mea.
Quæque mihi Circe, quæ sit mihi causa Calypso,
Iamdudum ignoto sollicitere metu. (legi;
Certo ego cum Antinoum, Polybumque, Medontaque
Heu toto sanguis corpore nullus erat.
Tot juvenes inter, tot vina liquentia semper,
Hei mihi quid credam? pignore casta manes.
Curve placent ulli, si sunt in fletibus ora,
Deperit & lacrymis non decor iste tibi?
Pacta quoque es thalamo, nisi mendax tela moretur,
Et cœptum revocas pallida semper opus.
Ars pia, sed quoties oculos frustrabere lana,
Successum toties ars dabit ista tibi.
Ah melius Polypheme tuo superatus in antro
Finissem ingratos ad mala tanta dies.
Threicio melius cecidissem milite victus,
Ismaron errantes cum tenuere rates:
Crudelemve illo satiassem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis fata moratus aquis.
Vidi ubi nequicquam quod me tua littera celat,
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Retulit illa domus eadem mala: meque querentem
Fugit, ab amplexu ter resoluta meo.
Phylaciden vidi contemptis sortibus. ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudata cum conjuge: læta per umbras
Illa suum forte sit comitata virum.
Nec dum illi Lachesis dictos numeraverat annos:

Sed

Sed juvat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lacrymas oculi tenuere cadentes,
Deformem Atriden (hei mihi) cæde nova.
Illum Troja virum non læserat: ille furentem
Nauplion, Euboicos transieratque sinus,
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Jam reduci solvens debita vota Jovi.
Tyndaris has illi lætas pro fœdere pœnas
Struxerat; externos ipsa secuta viros.
Ah mihi quid prodest, captivas Teucridas inter
Cum staret conjux Hectoris atque soror;
Defectis Hecubam potius legisse sub annis,
Ne tibi suspectus pellicis esset amor:
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit; non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finivit mœsta querelas,
Et fletit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abstulit æquor,
Æolus infulis incubuitque Notis.
Pervagus hinc toto non felix differor orbe,
Et quacunque vocat fluctus & aura feror.
Sed si Tiresias tam læti providus augur,
Quam verax vates in mala nostra fuit;
Et terra, & pelago, quidquid mihi triste canebat,
Emensus, fato jam meliore vagor.
Jam mihi nescio quo comitem se in littore jungit
Pallas, & hospitibus per loca tuta trahit.
Nunc primum Pallas versæ post funera Trojæ
Visa mihi: medium temporis ira tulit.
Quicquid Olides commiserat, omnibus unus
Peccavit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te Tydide, cujus modo noverat arma,
Eximit: errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone satum capta de conjuge Teucrum:
Non ipsum, pro quo mille fuere rates.
Felix Plisthenides quacunque in sorte fuisti
Conjuge cum chara: non gravis illa fuit.
Seu venti fecere moras sive æquora vobis;
Ad nulla est vester damna retentus amor.
Oscula nec venti certe tenuere, nec undæ:
Promptaque in amplexus brachia semper erant.
Sic utinam errarem, faceres tu mollia conjux
Æquora: te socia nil mihi triste foret.
Nunc quoque Telemacho tecum mihi sospite tecto
Omnia sunt animo jam leviora mala.
Quem tamen infestas rursus queror ire per undas,
Herculeam Spartem, Nestoreamque Pylon.
Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt:
Nam male commissus fluctibus ipse fuit.

Sed

Sed labor in fine est. occursum in littore vates
  Dixit, In amplexus chare ferere tuos.
Noscendus soli veniam tibi. tu preme solers
  Lætitiam, & tacito gaudia conde sinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum.
  Sic cecinit laurus ille monere suas.
Forsitan ante dapes, interque vacantia vina,
  Vltoris pharetris utile tempus erit.
Et modo despectum subito mirentur Vlyssem.
  Heu precor, ut properet ille venire dies,
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti:
  Et tandem incipias conjuge chara frui.

DEMOPHOON PHYLLIDI.

PHyllidi Demophoon patria demittit ab urbe:
  Et patrium meminit muneris esse tui.
Nec face Demophoon alia, nec conjuge captus:
  Sed tam non felix, quam tibi notus erat.
Thesea, quo socero nequicquam Phylli timebas,
  Impuleritque ignes forsitan ille tuos;
Turpe pati nobis, regno ferus expulit hospes:
  Hunc illi finem longa senecta dedit.
Qui modo pestiferas fudit Mæotidas armis,
  Alcidæ magni non minor esse comes.
Qui socerum Minoa gravi sibi fecit ab hoste,
  Minotem monstri cornua victa sui.
Arguor auxilii: quem credis, causa fuisse?
  Nec tacitum frater, nec sinit esse reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos urges,
  Et tuus externo cessat in igne furor;
Fluxere interea pede tempora lapsa fugaci,
  Prævenitque tuas flebilis hora moras.
Forsitan aut nondum factis occurrere rebus,
  Aut poteras factis utilis esse tamen.
Cum potiora tibi Rhodopeia regna fuere,
  Quæque magis regnis chara puella fuit.
Intonat his Athamas: eadem mox objicit Æthra;
  Infelix functæ jam prope sortis anus.
Et quod non condant nati sua lumina palmæ,
  Fecisse hic nostras arguit usque moras.
Non equidem inficior: multum clamavit uterque;
  Staret Threiciis cum mihi puppis aquis.
Poscunt, Demophoon (quid cessas?) carbasa venti:
  Demophoon patrios respice jure deos.
Respice: & exemplum, qua gaudes, Phyllida sume,
  Sic amat, ut terra nolit abire sua:
Vtque redire velis, non ut comitetur euntem,
  Te rogat: & præfert barbara regna tuis.
Me tamen hæc inter tacitum convicia sæpe

Adversi

Adversis memini vota tulisse Notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gavisum in fluctus æquora mota truces.
Nec mentiam hoc ipso coram genitore fateri;
Libertas meritis est mihi facta tuis.
Dices non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore: nec præceps vela ferenda dedi.
Et flevi: & flentem solando sæpe, remansi,
Cum staret cursus jam mihi certa dies.
Denique Threicia veni rate. non dare Phyllis
Quam potuit; jussit tardius ire ratem.
Ignosce & fasso: memor es Minoidos ipse:
Antiquus necdum pectore cessit amor.
Et quoties oculis circumdat sidera, dixit,
Quæ fulget cœlo, nostra puella fuit.
Illum dilecta Bacchus sibi cedere jussit
Conjuge: desertæ crimen at ille subit.
Exemploque patris perjurus dicor & ipse:
Nec quæris causas Sithoni dura moræ:
Nec satis ampla putas redituri pignora, si me
Non amor alterius, non amor ullius habet.
Nullane fama tibi turbatos Phylli penates
Theseos, & miseræ retulit acta domus?
Non laqueos audis chari me flere parentis?
Flebilior laqueis hei mihi causa subest.
Non fratrem Hippolytum: cecidit miserabilis ille
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuso reditus, licet undique fata
Accumulent causas: tempora parva peto.
Thesea quod superest partem tumulabimus ante:
Succedat tumulo non sine honore decens.
Da spatium veniamque peto: non perfidus absum:
Nec mihi jam terra tutior ulla tua est.
Quidquid mite fuit post diruta Pergama, quidquid
Aut bella, aut pelagi detinuere moræ;
Sola fuit Thrace. patria quoque jactor in illa:
Auxilium superest casibus una meis.
Si modo mens eadem: nec quod sit jam mihi dives
Regia Cecropia non minor arce movet.
Nec patris offendunt casus, nec crimina matris,
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid si Phœbeam peterem te conjuge Trojam,
Perque annos sequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis: toto laudatur in orbe
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa pie (sic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, & instantes distulit arte toros:
Cum properata palam revocaret stamina noctis,
Atque iterum in lanas omne rediret opus.

At tua ne fugiant spreti connubia Thraces
 Phylli times : ulli nubere dura potes ?
Estque tibi pectus cujusquam accedere tædas,
 Obstat perfidiæ nec metus iste tuæ ?
O tibi quantus erit facti rubor ! ah tibi quantus
 Tum dolor, aspicies cum mea vela procul :
Damnabisque tuos sero temeraria questus.
 Demophoon, dices, hei mihi fidus erat.
Demophoon redit huc : & sævos forsitan Euros
 Passus, & hibernas dum quoque currit aquas.
Ah cur nescio quam properavimus, hei mihi, culpam.
 Rupi, quam ruptam sum mihi questa, fidem.
Sic tamen ah potius sic perstes, quam mihi de te
 Vlterior tangat pectora Phylli dolor.
Quos tibi (me miserum) laqueos, quæ fata minaris ?
 Et nimis audaces gens habet ista deos.
Parce precor:famamque domus mihi crimen habentis
 Perfidiæ, gemina ne preme dura nota.
Excuset patrem fatis in parte relicta
 Gnossis : non merui, cur ferar ipse nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt.
 Est animus reditus : sed pia causa tenet.

PARIS OENONE.

QVæ satis apta tibi tam juste Nympha querenti
 Rescribam, fateor quærere verba manum.
Quærit nec subeunt : sentit sua crimina tantum :
 Solvere quæ sentit, non finit alter amor.
Si levat hic iras, ipso me judice damnor.
 Quid refert : causa tu meliore cares.
Damnatumque tibi me sub sua jura Cupido
 Retrahit. alterius sic quoque præda sumus.
Prima meis tu pacta toris : fassusque juventam,
 Te primum accepta est conjuge noster amor.
Nondum tantus eram, quo me genitore superbum
 Arguis : hoc dominus tunc retinendus eram.
Non ego Deiphobum sperabam, aut Hectora fratrem,
 Cum pastos agerem te comitante greges :
Reginamque Hecuben nisi matris nomine noram :
 Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non est rationis amor. te consule, nympha.
 Læsa es : & læsam scribis amare tamen.
Cumque petant Satyri connubia, cum tua Panes,
 Dejectæ memor es tu tamen usque facis.
Adde, quod hic fatis amor est adjutus, & illum
 Præscia venturi viderat ante soror.
Nondum Tyndaridos nomen mihi sederat aure,
 Nec cecinit Grajos illa vocare viros.
Omnia vera vides, superant mea vulnera tantum,
 Vique

Vtque tuam supplex poscere cogor opem.
Te penes arbitrium nostræ vitæque necisque:
Victuri jam nunc pectora sume tibi.
Flevisti, memini, tamen hac in voce canentis:
Et mala, dixisti, sint precor ista procul.
Nec sic fata ferant, tulerint sic cætera quamvis,
Vt possim Oenone perdere læsa Parin.
Tot superare metus, qui me, nec credere cogit,
(Ignoscas) idem te quoque fallit amor.
Imperat ille deus: cum vult, in cornua tauri,
Cum vult, in pennas destruit ille Iovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris, heu flammis nata puella meis:
Si sua non cycno mutasset Iupiter ora:
Fluxerat in Danaes aureus ante sinus:
Pinniferamque Iden falsus lustraverat ales:
Inter Agenoreas constiteratque boves.
Victorem Alciden dominæ quis pensa tenere
Crederet: at lanas nere coegit amor.
Dicitur & Coæ sedisse in veste puellæ.
Illa Cleonæo tecta leone fuit.
Te memini Phœbum Oenone (mea crimina dico)
Fugisse, & nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo: sed tela Cupido
His in te voluit legibus ire sua.
Consuluere tamen digna tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus nata puella Iove est.
Sed quod nata Iove est, minimum me tangit in illa:
Quod non est facies pulchrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus essem
Creditus Idæis, Pegasi nympha, jugis.
Non mihi Iunonis, nec obesset Pallados ira,
Laudata est oculis quod Cytherea meis.
Dividit hæc aliis flammas celeresque paresque:
Vt libitum est nati temperat ipsa faces.
Non tamen evaluit vitare domestica tela.
Quos aliis arcus & sibi dura tulit.
Deprensa conjux illa in Mavorte dolebat.
Testibus hic divis cum Iove questus erat.
Iam dolet & Mavors, terras ultroque reliquit:
Prætulit Anchisen hic abitura suum.
Anchisen propter voluit formosa videri:
Visaque post latam jacuit ulta deam.
Quid mirum est potuisse pari succurrere amori,
Immunis sub quo non fuit ipse Paris?
Quam læsus Menelaus amat, non læsus amavi.
Adjice non læso quod comes ipsa fuit.
Et magnos video cogi mihi rapta tumultus:
Armatæque petunt Pergama mille rates.

Non vereor belli ne non sit causa probanda.
Est illi facies digna movere duces.
Si mihi nulla fides; armatos respice Atridas.
Quam sibi sic repetunt, sic metuenda mihi est.
Quod si vertendæ spem mentis concipis hujus;
Cur cessant herbæ, carmina curve tua?
Cum te nec Phœbi sollertior artibus ulla est;
Phœbeæque Hecates somnia vera vides.
Tecum sideribus, tecum deducere Lunam,
Nubibus & memini surripuisse diem.
Pascebam tauros: interque armenta leones
Obstupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retro Xanthum, retro Simoenta vocatum
Adjiciam cursus non tenuisse suos?
Ipse pater, seu rem natæ male tutus haberet,
Cantatas quoties restitit inter aquas.
Nunc locus Oenone est, nunc illas tende: paravit
Sive tuos ignes pellere, sive meos.

NVX.

NVx ego juncta viæ, cum sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,
Publica cum lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: nisi si peccare videtur
Annua cultori poma referre suo.
At prius arboribus, tunc cum meliora fuerunt
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Tunc domini memores sertis ornare solebant
Agricolæ fructu proveniente deos.
Sæpe tuas igitur Liber miratus es uvas:
Mirata est oleas sæpe Minerva suas.
Pomaque læsissent matrem: nisi subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quin etiam exemplo pariebat fœmina nostro,
Nullaque non illo tempore mater erat.
At postquam platanis steriles præbentibus umbras,
Uberior quavis arbore venit honor;
Nos quoque fructiferæ (si nux modo ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos nascuntur poma per annos:
Uvaque læsa domum, læsaque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quæ vult formosa videri:
Raraque in hoc ævo est, quæ velit esse parens.
Certe ego, si nunquam peperissem, tutior essem.
Ista Clytemnestra digna querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascentes supprimet uvas:
Orbaque, si sciat hoc, Palladis arbor erit:
Hoc in notitiam veniat maloque pyroque;

Desti-

Destituent silvas utraque poma suas.
Quæque sibi vario distinguit poma colore,
Audiat hoc cerasus: stipes inanis erit.
Non equidem invideo: nunquam tamen ulla feritur,
Quæ sterilis, sola est conspicienda coma.
Cernite sinceros omnes ex ordine truncos,
Qui modo nil quare percutiantur habent.
At mihi sæva nocent mutilatis vulnera ramis,
Nudaque detecto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes inducta rapinæ.
Sustineant aliæ poma; querentur idem.
Sic reus ille fere est, de quo victoria lucro
Esse potest: inopis vindice facta carent.
Sic timet insidias, qui se scit ferre viator,
Cur timeat. tutum carpit inanis iter.
Sic ego sola petor; soli quia causa petendi est:
Frondibus intactis cætera turba viret.
Nam quod habent frutices aliquando proxima nostris
Fragmina, quod læso vimine multa jacent;
Non illis sua facta nocent, vicinia damno est.
Excipiunt ictu saxa repulsa meo.
Idque fide careat: si non, quæ longius absunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergo, si sapiant, & mentem verba sequantur;
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quam miserum est, odium damnis accedere nostris,
Meque ream nimiæ poximitatis agi!
Sed puto magna mei est operoso cura colono.
Inveniat, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte mea facilis contempto nascor in agro,
Parsque loci, quo sto, publica pæne via est.
Me, sata ne lædam (quoniam sata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras:
Duratam renovat non mihi fossor humum.
Sole licet siccaque siti peritura laborem;
Irriguæ dabitur non mihi sulcus aquæ.
At cum maturas fisso nova cortice rimas
Nux agit, ad partes pertica sæva venit:
Pertica dat plenis immitia vulnera ramis,
Ne possim lapidum verbera sola queri.
Poma cadunt mensis non interdicta secundis,
Et condit lectas parca colona nuces.
Has puer, aut certo rectas diverberat ictu,
Aut pronas digito bisve semelve petit.
Quatuor in nucibus non amplius alea tota est,
Cum sibi suppositis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter; & optat
Tangat ut è multis quælibet una suam.

Eſt etiam, par ſit numerus qui dicat, an impar:
Vt divinatas auferat augur opes.
Eſt quoque de creta qualem cœleſte figura
Sidus & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi diſtincta eſt gradibus, quæ conſtitit intus:
Quot tetigit virga, tot capit ipſa nuces.
Vas quoque ſæpe cavum ſpatio diſtante locatur,
In quod miſſa levi nux cadat una manu.
Felix ſecreto quæ nata eſt arbor in agro,
Et ſoli domino ferre tributa poteſt.
Non hominum ſtrepitus audit, non illa rotarum:
Non à vicina pulverulenta via eſt.
Illa ſuo quæcumque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare poteſt.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus,
Ante diemque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc: tenero eſt in lacte quod intra eſt:
Nec mala ſunt ulli noſtra futura bono.
Iam tamen invenio qui me jaculentur, & ictu
Præfeſtinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat menſura relicti,
Majorem domini parte viator habet.
Sæpe aliquis foliis ubi nuda cacumina vidit,
Eſſe putat Boreæ triſte furentis opus.
Æſtibus hic, hic me ſpoliatam frigore credit:
Eſt quoque, qui crimen grandinis eſſe putet.
At mihi nec grando duris invisa colonis,
Nec ventus damno, ſolve, geluve fuit.
Fructus obeſt: peperiſſe nocet: nocet eſſe feracem:
Quæque fuit multis, eſt mihi præda malo.
Præda malo Polydore fuit tibi: præda nefandæ
Conjugis Aonium miſit ad arma virum.
Heſperii regis pomaria tuta fuiſſent:
Vna ſed immenſas arbor habebat opes.
At rubus, & ſentes tantummodo lædere natæ,
Spinaque vindicta cætera tuta ſua eſt.
Me, quia non noceo, nec aduncis vindicor hamis;
Miſſa petunt avida ſaxa proterva manu.
Quid, ſi non aptas ſolem fugientibus umbras,
Finditur Icario cum cane terra, darem?
Quid, niſi ſuffugium nimbos vitantibus eſſem,
Non expectata cum venit imber aqua?
Omnia cum faciam, cum præſtem ſedula cunctis
Officium; ſaxis officioſa petor.
Hæc mihi perpeſſæ, domini patienda querela eſt.
Cauſabor, quare ſit lapidoſus ager.
Dumque repurgat humum collectaque ſaxa remittit;
Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo invisa aliis, uni mihi frigora proſunt:

Illo me tutam tempore præstat hyems.
Nuda quidem tunc sum: nudam tamen expedit esse:
Nec spolium de me, quod petat hostis, habet.
At simul induimus nostris sua munera ramis;
Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forsitan hoc aliquis dicat; Quæ publica tangunt,
Carpere concessum est: hoc via juris habet.
Si licet hoc, oleas districingite; cædite messes,
Improbe vicinum carpe viator olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas,
Sitque tuis muris Romule juris idem.
Quilibet argentum prima de fronte tabernæ
Tollat: & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos,
Et quascunque potest tangere, tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæsar,
Incolumis tanto præside raptor erit.
At non ille deus pacem intra mœnia tantum;
Auxilium toto sparsit in orbe suum.
Quid tamen hoc prodest, media si luce palamque
Verberor, & tutam non licet esse nucem?
Ergo nec nidos foliis hærere, nec ullam
Sedibus in nostris stare videtis avem.
At lapis, in ramo sedit quicumque bifurco,
Hæret, & ut capta victor in arce manet.
Cætera sæpe tamen potuere admissa negari,
Et crimen vox est infitiata suum.
Nostra notat fusco digitos injuria succo,
Cortice contractas inficiente manus.
Ille cruor meus est: illo maculata cruore
Non profectura dextra lavatur aqua.
O ego, cum longæ venerunt tædia vitæ,
Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
Aut valido missi fulminis igne peti!
Atque utinam subitæ raperent mea poma procellæ:
Vel possem fructus excutere ipsa meos.
Sic ubi detracta est à te tibi causa pericli:
Quod superest tutum Pontice Castor habes.
Quid mihi tunc animi est, cum sumit tela viator,
Atque oculis plagæ destinat ante locum?
Nec vitare licet moto fera verbera trunco,
Quem sub humo radix vinclaque curva tenent,
Corpora præbemus plagis: ut sæpe sagittis,
Cum populus manicas deposuisse vetat:
Utve gravem patiens ubi tolli vacca securim
Aut stringi cultros in sua colla videt.
Sæpe meas frondes vento tremuisse putastis:
Sed metus in nobis causa tremoris erat.

Si merui, videorque nocens: excidite ferro,
Nostraque fumosis urite membra focis.
Si merui, videorque nocens; imponite flammæ,
Et liceat miseræ dedecus esse semel.
Si nec cur urar, nec cur excidar habetis;
Parcite. sic cœptum perficiatis iter.

DE MEDICAMINE FACIEI.

Discite quæ faciem commendet cura puellæ,
Et quo sit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum quondam Cerealia pendere jussit
Munera: mordaces interiere rubi.
Cultus & in pomis succos emendat acerbos:
Fissaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent: auro sublimia tecta linuntur;
Nigra sub imposito marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur aheno:
Sectile delitiis India præbet ebur.
Forsitan antiquæ, Tatio sub rege, Sabinæ
Maluerint, quam se, rura paterna coli.
Cum matrona premens altum rubicunda sedile,
Assiduo durum pollice nebat opus.
Ipsaque claudebat, quos filia paverat, agnos:
Ipsa dabat virgas cæsaque ligna foco.
At vestræ teneras matres peperere puellas.
Vultis inaurata corpora veste tegi:
Vultis odoratos positu variare capillos:
Conspicuam gemmis vultis habere manum:
Induitis collo lapides oriente petitos:
Et quantos onus est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum, si vobis cura placendi,
Cum comptos habeant secula nostra viros.
Fœminea vestri potiuntur lege mariti,
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.
Per se quæque paret, & quos venetur amores,
Refert: munditia crimina nulla meret.
Rure latent, finguntque comas: licet arduus illas
Celet Athos: cultas altus habebit Athos.
Est etiam placuisse sibi quæcumque voluptas:
Virginibus cordi grataque forma sua est.
Laudatas homini volucris Iunonia pennas
Explicat: & forma muta superbit avis.
Sic potius nos tanget amor, quam fortibus herbis,
Quas maga terribili subsecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec misto credite succo.
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marsis finduntur cantibus angues:
Nec redit in fontes unda supina suos.
amvis aliquis Temesæa removerit æra;

No

Nunquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela: puellæ
Ingenio facile conciliante placent.
Certus amor morum est: formam populabitur ætas,
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit,
Et veniet rugis altera causa dolor.
Sufficit, & longum probitas perdurat in ævum,
Perque suos annos hinc bene pendet amor.
Dic age, cum teneros somnus dimiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Ordea, quæ Libyci ratibus misere coloni,
Exue de palea, tegminibusque suis.
Par ervi mensura, decem madefiat ab ovis:
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi ventosas fuerint siccata per auras
Lenta jube scabra frangat asella mola.
Et quæ prima cadent vivaci cornua cervo,
Contere: in hæc solida sexta face assis eat.
Namque ubi pulvereæ fuerint confusa farinæ,
Protinus in mundis omnia cerne cavis.
Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat:
Sextantemque trahat gummi cum semine Thusco.
Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcumque afficiet tali medicamine vultum;
Fulgebit speculo levior illa suo.
Nec tu pallentes dubita nudare lupinos,
Et simul instantis corpora finge feræ.
Utraque sex habeant æquo discrimine libras:
Utraque da nigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, & Illyrica quæ venit iris humo.
Da validis juvenum pariter subigenda lacertis:
Sed justum tritis uncia pondus erit.
Addita da querulo volucrum medicamina nido.
Ore fugant maculas: Halcyonea vocant.
Pondere si quæris quo sim contentus in illis;
Quod trahit in partes uncia sexta duas.
Ut coeant, apteque lini per corpora possint;
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quamvis thura deos irataque numina placent;
Non tamen accensis omnia danda focis.
Thus ubi miscueris radenti corpora nitro;
Ponderibus justis fac sit utrumque trahens,
Parte minus quarta direptum cortice gummi,
Et modicum è myrrhis pinguibus adde cibum.
Hæc ubi contriveris, per densa foramina cerne:
Pulvis ab infuso melle premendus erit.

Profuit & marathos bene olentibus addere myrrhis;
Quinque parent marathi scrupula: myrrha novē.
Arentisque rosæ quantum manus una prehendat,
Cumque amoniaco masculа thura sale.
Ordea quem faciunt illis infunde cremorem.
Æquent expensas cum sale thura rosas.
Tempore fit parvo mulier licet illita vultum;
Hærebit toto nullus in ore color.
Vidi quæ gelida madefacta papavera lympha
Contereret, teneris illineretque genis.

C. PEDONIS Albinovani

CONSOLATIO Ad Liviam.

Ex editione Andreæ Naugerii.

Visa diu felix mater modo dicta Neronum,
Iam tibi dimidium nominis hujus abest.
Iam legis in Drusum miserabile Livia carmen,
Vnum, qui dicat jam tibi mater, habes.
Nec tua te pietas distendit amore duorum:
Nec posito filii nomine, dicis, uter?
Et quisquam leges audet tibi dicere flendi?
Et quisquam lacrymas temperat ore tuas? (nes)
Hei mihi, quam facile est (quamvis hoc contigit om-
Alterius luctu fortia verba loqui!
Scilicet exiguo percussa es fulminis ictu:
Fortior ut possis cladibus esse tuis.
Occidit exemplum juvenis venerabile morum:
Maximus ille armis, maximus ille toga.
Ille modo eripuit latebrosas hostibus Alpes,
Et titulum belli dux duce fratre tulit.
Ille genus Suevos acre, indomitosque Sicambros
Contudit: inque fugam barbara terga dedit:
Ignotumque tibi meruit Romane triumphum,
Protulit in terras imperiumque novas.
Solvere vota Iovi fatorum ignara tuorum
Mater, & armiferæ solvere vota Deæ,
Gradivumque patrem donis implere parabas,
Et quoscunque coli est jusque piumque Deos;
Maternaque sacros agitabas mente triumphos,
Forsitan & curæ jam tibi currus erat.
Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis,
Et tumulus Drusum pro Iovis arce manet.
Fingebas reducem, præceptaque mente fovebas
Gaudia: & ante oculos jam tibi victor erat.
Iam veniet: jam me gratantem turba videbit:

Iam

Iam mihi pro Druso dona ferenda meo.
Obvia progrediar: felixque per oppida dicar:
Collaque & os oculosque illius ore premam.
Talis erit: sic occurret: sic oscula junget:
Hoc mihi narrabit: sic prior ipsa loquar.
Gaudia magna foves, spem pone miserrima falsam:
Desine de Druso læta referre tuo.
Cæsaris illud opus, veluti pars altera vestri,
Occidit. indignas Livia solve comas.
Quid tibi nunc mores prosunt, actumque pudice
Omne ævum, & tanto tam placuisse viro?
Quidque pudicitia tantum inviolata bonorum,
Vltima sit laudes inter ut illa tuas?
Quid tenuisse animum contra sua secula rectum?
Altius & vitiis exseruisse caput?
Nec nocuisse ulli, & fortunam habuisse nocendi?
Nec quenquam nervos extimuisse tuos?
Nec vires errasse tuas campoque foroque,
Quamque libet citra constituisse domum?
Nempe per hos etiam fortunæ injuria mores
Regnat, & incerta est hic quoque nixa rota.
Hic quoque sentitur, ne quid non improba carpat,
Sævit: & injustum jus sibi ubique facit.
Scilicet immunis si luctus una fuisset
Livia: fortunæ regna minora forent.
Quid si non habitu sic se gessisset in omni,
Vt sua non essent invidiosa bona?
Cæsaris adde domum. quæ certe funeris expers
Debuit humanis altior esse malis.
Ille vigil, summa sacer ille locatus in arce.
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
Nec fleri ipse suis, nec quenquam flere suorum,
Nec, quæ nos patimur vulgus, & ipse pati.
Vidimus erepta mœrentem stirpe sororis.
Luctus ut in Druso publicus ille fuit.
Condidit Agrippam, quo te, Marcelle, sepulcro,
Et cepit generos jam locus ille duos.
Vix posito Agrippa tumuli bene janua clausa est:
Perficit officium funeris ecce soror.
Ecce ter ante datis, jactura novissima Drusus,
A magno lacrymas Cæsare quartus habet.
Claudite jam Parcæ nimium reserata sepulcra:
Claudite: plus justo jam domus ista patet.
Cedis: & incassum tua nomina, Druse, levantur:
Vltima sit fati hæc summa querela tui.
Iste potest implere dolor vel sæcula tota,
Et magni luctus obtinuisse locum.
Multi in te amisi: nec tu tot verba bonorum
Omnis cui virtus contigit, unus eras.

Nec

Nec genitrice tua fecundior ulla parentum:
Tot bona per partus quæ dedit una duos.
Heu par illud ubi est, totidem virtutibus æquum?
Et concors pietas, nec dubitatus amor?
Vidimus attonitum fraterna morte Neronem,
Pallida promissa flere per ora coma,
Dissimilemque sui vultu profitente dolorem.
Hei mihi quam toto luctus in orbe fuit!
Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
Vidisti: lacrymas vidit & ille tuas:
Affigique suis moriens tua pectora sensit,
Et tenuit vultu lumina fixa tuo:
Lumina cærulea jam jamque natantia morte,
Lumina fraternas jam subitura manus.
At miseranda parens, suprema neque oscula fixit,
Frigida nec movit membra tremente sinu.
Non animam apposito fugientem excepit hiatu,
Nec traxit cæcas per tua membra comas.
Raptus es absenti, dum te fera bella morantur;
Vtilior patriæ quam tibi, Druse, tuæ.
Liquitur: ut quondam, Zephyris & solibus ictæ
Solvuntur teneræ, vere tepente, nives.
Te queritur, casusque malos, irrisaque tales,
Accusatque annos, ut diuturna, suos.
Talis in umbrosis, mitis nunc denique, sylvis
Deflet Threicium Daulias ales Ityn:
Alcyonum tales ventosa per æquora questus
Ad surdas tenui voce sonantur aquas.
Sic plumosa novis plangentes pectora pennis,
Oeniden subitæ concinuistis aves.
Sic flevit Clymene: sic & Clymeneides altæ,
Cum juvenis patriis excidit ictus equis.
Congelat interdum lacrymas, duratque, tenetque,
Suspensasque oculis fortior ictus agit.
Erumpunt iterumque gravant, gremiumque, sinusque,
Effusæ gravidis uberibusque genis.
In vires abiit flendi mora, plenior unda
Defluit, exigua si qua retenta mora.
Tandem ubi per lacrymas licuit. sic flebilis orsa est
Singultu medios impediente sonos.
Nate brevis fructus, duplicis sors altera partus,
Gloria confectæ, nate, parentis, ubi es?
Sed neque jam duplicis, nec jam sors altera partus,
Gloria confectæ nunc quoque matris, ubi es?
Heu modo tantus ubi es? tumulo portaris, & igni.
Hæc sunt in reditus dona paranda tuos?
Siccine dignus eras oculis occurrere matris?
Sic ego te reducem digna videre fui?
Cæsaris uxori si talia dicere fas est,

Iam

Iam dubito magnos an rear esse deos?
Nam quid ego admisi? quæ non ego numina cultu,
Quos ego non potui demeruisse deos?
Hic pietatis honos? artus amplector inaneis.
Et vocat hos ipsos flamma, rogusque suus.
Tene ego sustineo positum scelerata videre,
Tene meæ poterunt ungere nate manus?
Nunc ego te infelix summum teneoque tuorque,
Affigoque manus? oraque ad ora fero?
Nunc primum adspiceris consul victorque parenti?
Sic mihi, sic miseræ nomina tanta refers?
Quo primum vidi fasces, in funere vidi,
Et vidi eversos, indiciumque mali.
Quis credat? matri lux hæc carissima venit,
Qua natum in summo vidit honore suum.
Iamne ego non felix? jam pars mihi rapta Neronum
Materni celeber nomine Drusus avi?
Iamne meus non est, nec me facit ille parentem?
Iamne fui Drusi mater? & ipse fuit?
Nec cum victorem referatur adesse Neronem,
Dicere jam potero, major, an alter, adest?
Vltima contigimus. jus matris habemus ab uno.
Vnius est munus, quod tamen orba negor.
Me miseram, extimui, frigusque per ossa cucurrit
Nil ego jam possum certa vocare meum.
Hic meus ecce fuit: jubet hic de fratre vereri.
Omnia jam metuo: fortior ante fui.
Sospite te saltem moriar Nero: tu mea condas
Lumina, & excipias hanc animam ore pio.
Atque utinam Drusi manus altera & altera fratris
Formarent oculos comprimerentque meos!
Quod licet, hoc certe, tumulo ponemur in uno
Druse: neque ad veteres conditus ibis avos.
Miscebor cinerique cinis, atque ossibus ossa.
Hanc lucem celeri turbine Parca neat.
Hæc & plura refert: lacrymæ sua verba sequuntur,
Oraque nequicquam per modo quæsta fluunt.
Quin etiam corpus matri vix vixque remissum.
Exsequiis caruit Livia pæne suis.
Quippe ducem arsuris exercitus omnis in armis
Inter quaque ruit ponere certus erat.
Abstulit invitis corpus venerabile frater,
Et Drusum patriæ, quod licuitque, dedit.
Funera ducuntur Romana per oppida Drusi;
Heu facinus per quæ victor iturus erat!
Per qua deletis Rhetorum venerat armis.
Hei mihi quam dispar huic fuit illud iter?
Consuluit fractis mœrentem fascibus urbem.
Quid faceret victus, sic ubi victor iuit?

Mœsta

Mœsta domus plangore sonat: cui figere lætus
Parta sua dominus voverat arma manu.
Vrbs gemit, & vultum miserabilis induit unum.
Gentibus adversis forma sit illa precor.
Incerti clauduntque domos, strepitantq. per urbem:
Hic illic pavidi clamque palamque dolent.
Iura silent, mutæque tacent sine vindice leges:
Aspicitur toto purpura nulla foro:
Dique latent templis: neque iniqua ad funera vultus
Præbent: nec poscunt thura ferenda rogo.
Obscuros delubra tenent: pudet ora colentum
Aspicere: invidiæ quam meruere metu.
Atque aliquis de plebe prius pro paupere nato
Sustulerat timidas sidera ad alta manus.
Iamque precaturus, quid ego jam credulus, inquit,
Suscipiam in nullos irrita vota deos?
Livia, non illos pro Druso, Livia, movit,
Nos erimus magno maxima cura Iovi?
Dixit, & iratus vota insuscepta r liquit:
Duravitque animum, destituitque preces.
Obvia turba ruit: lacrymisque rigantibus ora
Consulis erepti publica damna refert.
Omnibus iidem oculi: par est concordia flendi.
Funeris exsequiis adsumus omnis eques:
Omnis adest ætas. mœrent juvenesque, senesque,
Ausoniæ matres, Ausoniæque nurus.
Auctorisque sui præfertur imagine mœsta,
Quæ victrix templis debita laurus erat.
Certat onus luctu generosa subire juventus:
Et studet officio sedula colla dare.
Et voce & lacrymis laudasti, Cæsar, alumnum,
Tristia cum medius rumperet orsa dolor.
Tu lethum optasti, dis aversantibus omen,
Par tibi: si finerent te tua fata mori.
Sed tibi debetur cœlum: te fulmine pollens
Accipiet cupidi regia magna Iovis.
Quid petiit? vult ille tibi ut sua facta placerent,
Magnaque laudatus præmia mortis habet,
Armatæque rogum celebrant de more cohortes:
Et pedes exequias reddit, equesque, duci.
Te clamore vocant iterumque iterumque supremo:
At vox adversis collibus icta redit.
Ipse pater flavis Tyberinus adhorruit undis:
Sustulit è medio nubilus amne caput.
Tum salice implexum, muscoq;, & arundine crinem,
Cæruleum magna legit ab ore manu.
Vberibusque oculis lacrymarum flumina misit.
Vix capit adjectas alveus altus aquas.
Iamque rogi flammas extinguere fluminis ictu,
Corpus

Corpus & intactum tollere, certus erat.
Sustentabat aquas, cursusque inhibebat equorum,
Vt posset toto proluere amne rogum.
Sed Mavors, templo vicinus, & accola campi,
Tot dixit siccis verba neque ipse genis. (scas!
Quamquam amnes decet ira; tamen, Tyberine quie-
Non tibi, non ullis vincere fata datur.
Iste meus periit: periitque arma inter & enses:
Et dux pro patria. funere causa latet.
Quod potui tribuisse, dedi. victoria parta est.
Auctor abit operis, sed tamen extat opus.
Quondam ego tentavi Clothoque, duasque sorores,
Pollice quæ certo pensa severa trahunt,
Vt Remus Iliades & frater conditor urbis
Effugerent aliqua stagna profunda via.
De tribus una mihi, Partem accipe, quæ datur, inquit,
Muneris. ex istis, quod petis, alter erit.
Hic tibi, mox Veneri Cæsar promissus uterque,
Hos debet solos Martia Roma deos.
Sic cecinere deæ: nec tu Tyberine repugna
Irrita, nec flammas amne morare tuo.
Nec juvenis positi supremos destrue honores.
Vade age, & admissis labere pronus aquis.
Paret: & in longum spatiosas explicat undas,
Structaque pendenti pumice tecta subit.
Flamma diu cunctata caput contingere sanctum
Erravit posito lenta sub usque toro.
Tandem ubi complexa est sylvas, alimentaq; sumsit,
Æthera subjectis lambit & astra comis.
Quales in Herculeæ colluxit collibus Oetæ,
Cum sunt imposito membra cremata deo.
Vritur heu decor ille viri, generosaque forma,
Et facilis vultus, uritur ille vigor,
Victricesque manus, facundaque principis ora,
Pectoraque ingenii magna, capaxque domus.
Spes quoque multorum flammis uruntur in isdem,
Iste rogus miseræ viscera matris habet.
Facta ducis vivent, operosaque gloria rerum,
Hæc manet. hæc avidos effugit una rogos.
Pars erit historiæ, totoque legetur in ævo:
Seque opus ingeniis carminibusque dabit.
Stabis & in rostris tituli speciosus honore,
Causaque dicemur nos tibi, Druse, necis.
At tibi jus veniæ superest, Germania, nullum.
Postmodo tu pœnas, barbare, morte dabis.
Aspiciam regum liventia colla catenis,
Duraque per sævas vincula nexa manus:
Et tandem trepidos vultus: inque illa ferocum
Invitis lacrymas decidere ora genis.

Spiri-

Spiritus ille minax, & Drusi morte superbus,
  Carnifici in mœsto carcere dandus erit.
Consistam, lætisque oculis, lætusque videbo
  Strata per obscœnas corpora nuda vias.
Hunc aurora diem spectacula tanta ferentem
  Quamprimum croceis roscida portet equis.
Adjice Lædeos concordia sidera fratres,
  Templaque Romano conspicienda foro.
Quam parvo numeros implevit principis ævo,
  In patriam meritis occubuitque senex!
Nec sua conspiciet (miserum me!) munera Drusus;
  Nec sua præ templi nomina fronte leget.
Sæpe Nero in lacrymas summissa voce loquetur,
  Cur adeo fratres, heu sine fratre, deos?
Certus eras nunquam, nisi victor, Druse, reverti.
  Hæc te debuerant tempora: victor eras.
Consule nos, duce nos, duce jam victore caremus:
  Invenit tota mœror in urbe locum.
At comitum squalent immissis ora capillis,
  Infelix, Druso, sed pia turba, suo.
Quorum aliquis tendens in te sua brachia dixit,
  Cur sine me? cur sic incomitatus abis?
Quid referam de te, dignissima conjuge Druso,
  Atque eadem Drusi digna parente nurus?
Par bene compositum, juvenum fortissimus alter,
  Altera jam forti mutua cura viro.
Fœmina tu princeps: tu filia Cæsaris illi,
  Nec minor es magni conjuge visa Iovis.
Tu concessus amor, tu solus & ultimus illi,
  Tu requies fesso grata laboris eras.
Te moriens per verba novissima questus abesse:
  Et mota in nomen frigida lingua tuum.
Infelix recipis non quem promiserat ipse:
  Nec, qui missus erat: nec tuus ille redit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sicambros,
  Ensibus & Suevos terga dedisse suis.
Fluminaque, & montes, & nomina magna locorum:
  Et si quid miri vidit in orbe novo.
Frigidus ille tibi, corpusque refertur inane:
  Quemque premat sine te, sternitur ecce torus.
Quo raperis, laniata comas, similisque furenti?
  Quo ruis? attonita quid petis ora manu?
Hoc fuit Andromache, cum vir religatus ad axes
  Terruit admissos sanguinolentus equos.
Hoc fuit Euadne, tunc cum ferienda coruscis
  Fulminibus Capaneus impavida ora dedit.
Quid mortem tibi mœsta rogas? amplexaque natos
  Pignora de Druso sola relicta tenes?
Et modo per somnos agitaris imagine falsa,

Teque

Teque tuo Drusum credis habere sinu?
Et subito tentasque manu, sperasque receptum,
Quæris & in vacui parte priore tori?
Ille pio, si non temere hæc creduntur, in arvo
Inter honoratos excipietur avos.
Magnaque maternis majoribus, æqua paternis
Gloria, quadrijugis aureus ibit equis:
Regalique habitu, curruque superbus eburno,
Fronde triumphali tempora vinctus erit.
Accipient, juvenem Germanica signa ferentem
Consulis imperio, conspicuumque decus.
Gaudebuntque suæ merito cognomine gentis;
Quod solum domito victor ab hoste tulit.
Vix credent tantum rerum cepisse tot annos.
Magna viri latum quærere facta locum.
Hæc ipsum sublime ferent: hæc, optima mater,
Debuerant luctus attenuare tuos.
Fœmina digna illis, quos aurea condidit ætas,
Principibus natis, principe digna viro.
Quid deceat Drusi matrem matremque Neronis,
Adspice. quo surgas adspice mane toro.
Non eadem vulgusque decent & lumina rerum.
Est quod præcipuum debeat ista domus.
Imposuit te alto fortuna, locumque teneri
Iussit honoratum: Livia, perfer onus.
Ad te oculos aurésque trahis. tua facta notamus:
Nec vox missa potest principis ore, tegi.
Alta mane, supraque tuos exurge dolores,
Infragilemque animum, quo potes, usque tene.
An melius per te virtutum exempla petemus,
Quam si Romanæ principis edis opus?
Fata manent omneis: omneis expectat avarus
Portitor: & turbæ vix satis una ratis.
Tendimus huc omnes: metam properamus ad unam:
Omnia sub leges mors vocat atra suas.
Ecce necem intentam cœlo, terræque, fretoque,
Casurum triplex vaticinatur opus.
I nunc, & rebus tanta impendente ruina,
In te solam oculos & tua damna refer.
Maximus ille quidem, juvenum spes publica, vixit,
Et, qua natus erat, gloria summa domus.
Sed mortalis erat: nec tu secura fuisti,
Fortia progenie bella gerente tua.
Vita data est utenda: data est sine fœnore nobis
Mutua, nec certa persolvenda die.
Fortuna arbitriis tempus dispensat ubique.
Illa rapit juvenes: sustulit illa senes.
Quaque ruit, furibunda ruit: totumque per orbem
Fulmina: & cæcis cæca triumphat equis.

Regna deæ immitis parce irritare querendo:
  Sollicitare animos parce potentis heræ.
Quæ tamen hoc uno tristis tibi tempore venit,
  Sæpe eadem rebus favit amica tuis.
Nata quod es alte, quod fœtibus aucta duobus;
  Quodque etiam magno consociata Iovi:
Quod semper domito rediit tibi Cæsar ab orbe,
  Gessit & invicta prospera bella manu:
Quod spes impleruut maternaque vota Nerones,
  Quod pulsus toties hostis utroque duce.
Rhenus, & Alpinæ valles, & sanguine nigro
  Decolor infecta testis Itargus aqua:
Danubiusque capax, & Dacius orbe remoto
  Appulus huic hosti per breve Pontus iter:
Armeniusque fugax, & tandem Dalmata supplex,
  Summaque dispersi per juga Pannonii:
Et modo Germani Romanis cognitus orbis,
  Aspice quam meritis culpa sit una minor.
Adde quod est absens fletus: nec cernere nati
  Semineces oculos sustinuere tui.
Qui dolor & menti lenissimus influit ægre,
  Acciperes luctus aure coacta tuos.
Prævertitque metus per longa pericula luctum,
  Tu quibus auditis anxia mentis eras.
Non ex præcipiti dolor in tua pectora venit,
  Sed per mollitos ante timore gradus.
Iuppiter ante dedit fati mala signa cruenti,
  Flammifera petiit cum tria templa manu:
Iunonisque gravi nocte impavidæque Minervæ,
  Sanctaque & immensi Cæsaris icta manus.
Sidera quin etiam cœlo fugisse feruntur,
  Lucifer & solitas destituisse vias.
Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
  Et venit stella non præeunte dies.
Sideris hoc obitus terris instare monebat,
  Et mergi Stygia nobile numen aqua.
At tu qui superes mœstæ solatia matri,
  Comprecor illi ipsi conspiciare senex.
Perque annos diuturus eas, fratrisque tuosque,
  Et vivat nato cum sene mater anus.
Eventura precor. deus excusare priora
  Dum volet; à Druso cætera læta dabit.
Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori:
  Longius ut nolis, heu male fortis, ali.
Vix etiam fueras paucas vitalis in horas,
  Obtulit invitæ cum tibi Cæsar opem:
Admovitque preces, & jus immiscuit illis:
  Aridaque affusa guttura pinxit aqua.
Nec minor est nato servandi cura parentis;

Hic adhibet blandas nec fine jure preces.
Conjugis & nati meritum pervenit ad omnes:
Conjugis & nati, Livia, sospes, ope es.
Supprime jam lacrymas. non est revocabilis istis
Quem semel umbrifera navita lintre tulit.
Hectora tot fratres, tot deflevere sorores,
Et pater, & conjux Astyanaxque puer,
Et longæva parens. tamen ille redemtus ad ignes,
Nullaque per Stygias umbra renavit aquas.
Contigit hoc etiam Thetidi. populator Achilles
Iliaca ambustis ossibus arva premit.
Illi cæruleum Panope matertera crinem
Solvit, & immensas fletibus auxit aquas.
Consortesque Deæ centum, longævaque magni
Oceani conjux, Oceanusque pater, (omnes
Et Thetis ante omnes: sed nec Thetis ipsa, neque
Mutarunt avidi tristia jura dei.
Prisca quid huc repeto? Marcellum Octavia flevit,
Et flevit populo Cæsar utrumque palam.
Sed rigidum jus est, & inevitabile mortis.
Stant rata non ulla fila tenenda manu.
Ipse tibi emissus nebulosum littus Averni,
Si liceat, forti verba tot ore sonet.
Quid numeras annos? vixi maturior annis.
Acta senem faciunt: hæc numeranda tibi.
His ævum fuit implendum, non segnibus annis.
Hostibus eveniat longa senecta metu.
Hoc atavi monuere mei, proavique Nerones.
Fregerunt ambo Punica bella duces.
Hoc domus ista docet per te mea Cæsaris alti.
Exitus hic mater debuit esse meus.
Nec meritis quicquam illa juvant: magis affuit illis,
Mater, honos, titulis nomina plena vides.
Consul, & ignoti victor Germanicus orbis,
Qui fuit heu mortis publica causa, legor.
Cingor Apollinea victricia tempora lauro,
Et sensi exequias funeris ipse mei.
Decursusque virum notos mihi, donaque regum,
Cunctaque per titulos oppida lecta suos.
Et quo me officio portaverit illa juventus,
Quæ fuit ante meum tam generosa torum.
Denique laudari sacrato Cæsaris ore
Et merui, lacrymas eliciuique deo.
Et cuiquam miserandus ero. jam comprime fletus.
Hoc ego, qui flendi sum tibi causa, rogo.
Hæc sentit Drusus, si quid modo sentit, in umbra.
Nec tu de tanto crede minora viro.
Est tibi, sitque precor, multorum filius instar:
Parsque tui partus sit tibi salva prior.

Est conjux tutela hominum: quo sospite vestram,
Livia, funestam dedecet esse domum.

Lectori S.

Hactenus in excudendo primo poetæ tomo repræsentavimus editionem, quæ Lugduni Batavorum ante annos aliquot prodiit ex officina Elzeviriana, autoritatem ei commodante CL. V. Heynsio; cui quæ sequuntur poemata resecare placuit, partim ut indigna ingeniosissimo nostro poeta, partim ut aliis jam pridem iisque propriis vindicata autoribus. Nobis tamen illa hic subjungere visum fuit, si non ob aliud, saltem ut inolitæ consuetudini nonnihil tribueremus, quæ tractu temporis & quasi tacito consensu potius quam præcipiti consilio abroganda videtur.

PVLEX

Incerti auctoris.

PArve Pulex, & amara lues inimica puellis,
Carmine quo fungar in tua facta ferox?
Tu laceras corpus tenerum, durissime, morsu:
Cujus cum fuerit plena cruore cutis:
Emittis maculas nigro de corpore fuscas:
Lævia membra quibus commaculata rigent.
Cumque tuum lateri rostrum defigis acutum,
Cogitur è somno surgere virgo gravi.
Perque sinus erras: tibi pervia cetera membra:
Is quocumque placet, nil tibi sæve latet.
Ah piget, & dicam, cum strata puella recumbit,
Tu femur avellis, cruraque aperta subis.
Ausus es interdum per membra libidinis ire:
Et turbare locis gaudia nata suis.
Dispeream, nisi jam cupiam fieri meus hostis,
Promptior ut fieret ad mea vota via.
Si fineret natura mihi, quo verterer in te:
Et quod sum natus, posse redire daret.
Vel si carminibus possem mutarier ullis:
Carminibus fierem ad mea vota pulex.
Aut medicaminibus, si plus medicamina possunt,
Vellem naturæ jura novare meæ.
Carmina Medeæ, vel quid medicamina Circes

Contu-

Contulerint: res est notificata satis.
His ego mutatus, si sic mutabilis essem:
Hærerem in tunicæ margine virgineæ.
Inde means per crura meæ sub veste puellæ,
Ad loca, quæ vellem, me cito surriperem.
Cumque illa dudum lædens nil ipse cubarem:
Donec de pulice rursus homo fierem.
Sed si forte novis virgo perterrita monstris
Exciret famulos ad mea vincla suos:
Aut tentata meis precibus succumberet illa:
Aut mox ex homine verterer in pulicem:
Rursus mutatus, fundensque precamina mille,
Afferrem cunctos in mea vota Deos.
Illam dum precibus, vel vi superator haberem,
Et jam nil mallet, quam sibi me socium.

PHILOMELA
Incerti auctoris.

DVlcis amica veni noctis solatia præstans,
Inter aves etenim nulla tibi similis.
Tu Philumela potes vocum discrimina mille:
Mille potes varios ipsa referre modos.
Nam quamvis aliæ volucres modulamina tentent:
Nulla potest modulis æquivalere tuis.
Insuper est avium spaciis garrire diurnis:
Tu cantare simul nocte dieque potes.
Parus enim quamvis per noctem tinninet omnem:
At sua vox nulli jure placere potest.
Dulce Palare sonat, quam dicunt nomine Drostam:
Sed fugiente die nempe quieta silet.
Et Merulus modulans tam pulcris concinit odis:
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente novos componit Acredula cantus.
Matutinali tempore tunc mitilans.
Dum turdus trutilat, Sturnus tunc pisitat ore:
Sed quod mane canunt, vespere non recolunt.
Cacabat hinc perdix: hinc gratitat improbus anser:
Et castus turtur, atque columba gemunt.
Plausitat arborea clamans de fronde palumbes:
In fluviisque natans forte te trinit anas.
Grus gruit: inque glomis cycni prope flumina prensant:
Accipiter pipat: milvus hiansque lipit.
Cucurrire solet gallus: gallina gracillat:
Pupillat pavo: trinsat hirundo vaga.
Dum clangunt aquilæ, vultur pulpare probatur,
Et crocitat corvus: graculus at frigulat.
Glotorat immenso de turre ciconia rostro:
Pessimus at passer tristia flendo rapit.
Psittacus humanas depromit voce loquelas,

Atque suo domino χαῖρε valeque sonat.
Pica loquax varias modulatur gutture voces:
Scurrili strepitu, quicquid & audit, ait.
Et cuculi cuculant: fritinit rauca cicada:
Bombilat ore legens munera mellis apes.
Bubulat horrendum ferali carmine bubo,
Humano generi tristia fata ferens.
Strix nocturna sonans, & vespertilio stridunt:
Noctua lucifuga cucubat in tenebris.
Ast ululant ululæ lugubri voce canentes:
Inque paludiferis butio bubit aquis:
Regulus atque Merops, & rubro pectore Progne
Consimili modulo zinzilulare sciunt.
Scribere me voces avium Philomela coegit,
Quæ cantu cunctas exuperat volucres.
Sed jam quadrupedum fari discrimina vocum
Nemine cogente nunc ego sponte sequar.
Tigrides indomitæ raucant: rugiuntque leones:
Panther caurit amans: Pardus biando felit.
Dum lynces orcando fremunt, ursus ferus uncat:
Ast lupus ipse ululat: frendet agrestis aper.
Et barrus barrit: cervi glocitant & onagri:
Ast taurus mugit, & celer hinnit equus.
Quirritat verres: tardus rudit, oncat asellus:
Blacterat hinc aries, & pia balat ovis.
Sordida sus pascens ruris per gramina grunnit:
At mutire capris hirce petulce soles.
Rite canis latrat: fallax vulpecula gannit:
Glaucitat & catulus: at lepores vagiunt.
Mus avidus mintrat: velox mustellaque dintrit:
Et grillus grillat: desticat inde sorex:
Ecce venenosus serpendo sibilat anguis:
Garrula limosis rana coaxat aquis:
Has volucrum voces descripsi, quadrupedumque,
Quas natura illis grata parens tribuit.
Sed cunctas species animantum nemo notavit,
Atque sonos ideo dicere quis poterit?
Cuncta suo domino depromunt munera laudum:
Seu Semper sileant, sive sonare queant.

P. OVIDII NASONIS EPIGRAMMATA.

QVantum Virgilius magno concessit Homero
Tantum ego Virgilio Naso poeta meo.
Nec mea prælatum cupio tibi ferre poetam:
Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum prima notavi,

Errorem

Errorem ignarus ne quis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine versus:
Æneidos totum corpus ut esse putent.
Affirmans gravitate mea, me carmine nullo
Livore titulum præposuisse tibi.

Vir magnus bello, nulli pietate secundus,
Æneas odio Iunonis pressus iniquo,
Italiam quærens Siculis errabat in undis
Naufragus: & tandem Libycas dimissus ad oras,
Ignarusque loci fido comitatus Achate,
Iudicio matris regnum cognovit Elissæ.
Quin etiam nebula septus pervenit ad urbem,
Abreptos undis socios cum classe recepit.
Hospitioque usus Didus per cuncta benignæ,
Excidium Trojæ jussus narrare parabat.

M. ANNÆI LVCANI
AD
CALPVRNIVM PISONEM
Panegyricum.

VNde prius cœpti surgat mihi carminis ordo,
Quosve canam titulos, dubius feror, hinc tua Piso,
Nobilitas, veterisq; citant sublimia Calpi
Nomina, Romanas inter fulgentia gentes,
Hinc tua me virtus rapit, & miranda per omnes
Vita modos, quæ, si deesset tibi forte creato
Nobilitas, eadem pro nobilitate fuisset.
Nam quid imaginibus, quid avitis fulta triumphis
Atria, quid pleni numeroso consule fasti
Profuerint, si vita labat? perit omnis in illo
Gentis honos, cujus laus est in origine sola.
At tu, qui tantis animum natalibus æquas,
Et partem tituli non summam ponis in illis,
Ipse canendus eris: nam quid memorare necesse est,
Vt domus à Calpo nomen Calpurnia ducat?
Claraque Pisonis tulerit cognomina prima,
Humida callosa cum pinseret hordea dextra?
Nec, si cuncta velim, breviter decurrere possim:
Et prius ætheriæ moles circumvaga flammæ
Annua bissenis revocabit mensibus astra:
Quam mihi priscorum titulos, operosaque bella
Contigerit memorare: manus sed bellica patrum
Armorumque labor, veteres docuere Quirites,
Atque illos cecinere sui per carmina vates.
Nos quoque pacata Pisonem laude nitentem

Exæquamus avis. nec enim, si bella quierunt,
Occidit & virtus. licet exercere togatæ
Munera militiæ: licet &, sine sanguinis haustu,
Mitia legitimo sub judice bella movere.
Hic quoque servati contingет gloria civis,
Altaque victriceis intexunt limina palmæ.
Quin age majorum juvenis facunde tuorum,
Scande super titulos, & avitæ laudis honores:
Armorumque decus præcede forensibus actis.
Sic etiam magno jam nunc Cicerone vigente
Laurea facundis cesserunt arma togatis.
Sed quæ Pisonum claros visura triumphos
Olim turba vias impleverat agmine denso,
Ardua nunc eadem stipat fora, cum tua mœstos
Defensura reos vocem facundia mittit:
Seu trepidos ad jura decem citat hasta virorum,
Et firmare jubet centeno judice causas:
Seu capitale nefas operosa diluis arte,
Laudibus ipsa tuis resonant fora. namque ubi Piso
Judicis affectum, possessaque pectora tentas,
Victus, sponte sua sequitur quocunque vocasti,
Flet, si flere libet: gaudet, gaudere coactus,
Et te dante capit judex, si non habet, iram.
Sic auriga solet ferventia Thessalus ora
Mobilibus frenis in aperto flectere campo:
Qui modo non solum rapido permittit habenas
Quadrupedi, sed calce citat: modo torquet in auras
Flexibiles rictus: & nunc cervice rotata
Incipit effusos in gyrum carpere cursus.
Quis non attonitus judex tua respicit ora?
Quis regit ipse suam, nisi per tua pondera, mentem?
Nam tu, sive libet pariter cum grandine nimbos,
Densaque vibrata jaculari fulmina lingua;
Seu juvat astrictas in nodum cogere voces,
Et dare subtili vivacia verba catenæ:
Vim Laertiadæ, brevitatem vincis Atridæ.
Dulci seu mavis, liquidoque fluentia cursu
Verba, nec incluso, sed aperto pingere flore,
Inclyta Nestorei cedit tibi gratia mellis.
Nec te, Piso, tamen populo sub judice sola
Mirantur fora: sed numerosa laude Senatus
Excipit: & meritas reddit tibi curia voces.
Quis digne referat, qualis tibi luce sub illa
Gloria contigerit, qua tu, retinente senatu,
Cum tua bissenos numeraret purpura fasces,
Cæsareum grato cecinisti pectore numen?
Huc etiam tota concurrit ab urbe juventus
Auditura virum, si quando judice fesso
Turbida prolatis tacuerunt jurgia rebus:

Tunc

Tunc etiam levibus veluti proludit in armis,
Compositisque suas exercet litibus artes.
Quin etiam facilis Romano perfluit ore
Græcia, Cecropiæque sonat gravis æmulus urbi.
Testis Acidalia quæ condidit alite muros,
Euboicam referens fecunda Neapolis arcem.
Qualis in superi, qualis nitor oris amœnis
Vocibus! hinc solido fulgore micantia verba
Implevere locos: hinc exornata figuris
Advolat excusso velox sententia torno.
Magna quidem virtus erat, etsi sola fuisset,
Eloquio sanctum modo persulcire senatum,
Exonerare pios modo, nunc onerare nocentes:
Sed super ista movet plenus gravitate serena
Vultus, & insigni præstringit imagine visus.
Talis inest habitus, qualem nec dicere mœstum,
Nec fluidum, læta sed tetricidare decorum
Possumus: ingenitæ stat nobilitatis in illo
Pulcer honor, & digna suis natalibus ora.
Additur huc & justa fides, & plena pudoris
Libertas, animusque mala ferrugine purus:
Ipsaque possesso mens est opulentior auro.
Quis tua cultorum juvenis facunde tuorum
Limina pauper adit, quem non animosa beatum
Excipit, & subito juvat indulgentia censu?
Quodque magis dono fuerit preciosius omni,
Diligis ex æquo: nec te fortuna colentum,
Natalesve movent: probitas spectatur in illis.
Nulla superborum patiuntur dicta jocorum:
Nullius subitos adfert injuria risus.
Unus amicitiæ summos tenor ambit & imos.
Rara domus tenuem non aspernatur amicum:
Raraque non humilem calcat fastosa clientem,
Illic casta licet mens, & sine crimine constet
Vita, tamen probitas cum paupertate jacebit.
Sed lateri nullus comitem circumdare quærit.
Quem dat purus amor, sed quem tulit impia merces:
Nec quisquam vero precium largitur amico,
Quem regat ex æquo, vicibusque regatur ab illo:
Sed miserum parva stipe focilat, ut pudibundos
Exercere sales inter convivia possit.
Ipse procul livor, procul hæc fortuna refugit
Piso tuam venerande domum: tu mitis, & acri
Asperitate carens, positoque per omnia fastu,
Inter ut æquales unus numeraris amicos.
Obsequiumque doces, & amorem quæris amando.
Cuncta domus varia cultorum personat arte,
Cuncta movet studium. nec enim tibi dura clientum
Turba, rudisve placet, misero quæ freta labore

Exæquamus avis. nec enim, si bella quierunt,
Occidit & virtus. licet exercere togatæ
Munera militiæ: licet &, sine sanguinis haustu,
Mitia legitimo sub judice bella movere.
Hic quoque servati continget gloria civis,
Altaque victriceis intexunt limina palmæ.
Quin age majorum juvenis facunde tuorum,
Scande super titulos, & avitæ laudis honores:
Armorumque decus præcede forensibus actis.
Sic etiam magno jam nunc Cicerone vigente
Laurea facundis cesserunt arma togatis.
Sed quæ Pisonum claros visura triumphos
Olim turba vias impleverat agmine denso,
Ardua nunc eadem stipat fora, cum tua mœstos
Defensura reos vocem facundia mittit:
Seu trepidos ad jura decem citat hasta virorum,
Et firmare jubet centeno judice causas:
Seu capitale nefas operosa diluis arte,
Laudibus ipsa tuis resonant fora. namque ubi Piso
Iudicis affectum, possessaque pectora tentas,
Victus, sponte sua sequitur quocunque vocasti,
Flet, si flere libet: gaudet, gaudere coactus,
Et te dante capit judex, si non habet, iram.
Sic auriga solet ferventia Thessalus ora
Mobilibus frenis in aperto flectere campo:
Qui modo non solum rapido permittit habenas
Quadrupedi, sed calce citat: modo torquet in auras
Flexibiles rictus: & nunc cervice rotata
Incipit effusos in gyrum carpere cursus.
Quis non attonitus judex tua respicit ora?
Quis regit ipse suam, nisi per tua pondera, mentem?
Nam tu, sive libet pariter cum grandine nimbos,
Densaque vibrata jaculari fulmina lingua:
Seu juvat astrictas in nodum cogere voces,
Et dare subtili vivacia verba catenæ:
Vim Laertiadæ, brevitatem vincis Atridæ.
Dulci seu mavis, liquidoque fluentia cursu
Verba, nec incluso, sed aperto pingere flore,
Inclyta Nestorei cedit tibi gratia mellis.
Nec te, Piso, tamen populo sub judice sola
Mirantur fora: sed numerosa laude Senatus
Excipit: & meritas reddit tibi curia voces.
Quis digne referat, qualis tibi luce sub illa
Gloria contigerit, qua tu, retinente senatu,
Cum tua bissenos numeraret purpura fasces,
Cæsareum grato cecinisti pectore numen?
Huc etiam tota concurrit ab urbe juventus
Auditura virum, si quando judice fesso
Turbida prolatis tacuerunt jurgia rebus:

Tunc

Tunc etiam levibus veluti proludit in armis,
Compositisque suas exercet litibus artes.
Quin etiam facilis Romano perfluit ore
Græcia, Cecropiæque sonat gravis æmulus urbi.
Testis Acidalia quæ condidit alite muros,
Euboicam referens fecunda Neapolis arcem.
Qualis in superi, qualis nitor oris amœnis
Vocibus! hinc solido fulgore micantia verba
Implevere locos: hinc exornata figuris
Advolat excusso velox sententia torno.
Magna quidem virtus erat, etsi sola fuisset,
Eloquio sanctum modo perfulcire senatum,
Exonerare pios modo, nunc onerare nocentes:
Sed super ista movet plenus gravitate serena
Vultus, & insigni præstringit imagine visus.
Talis inest habitus, qualem nec dicere mœstum,
Nec fluidum, læta sed tetricidare decorum
Possumus: ingenitæ stat nobilitatis in illo
Pulcer honor, & digna suis natalibus ora.
Additur huc & justa fides, & plena pudoris
Libertas, animusque mala ferrugine purus:
Ipsaque possesso mens est opulentior auro.
Quis tua cultorum juvenis facunde tuorum
Limina pauper adit, quem non animosa beatum
Excipit, & subito juvat indulgentia censu?
Quodque magis dono fuerit preciosius omni,
Diligis ex æquo: nec te fortuna colentum,
Natalesve movent: probitas spectatur in illis.
Nulla superborum patiuntur dicta jocorum:
Nullius subitos adfert injuria risus.
Vnus amicitiæ summos tenor ambit & imos.
Rara domus tenuem non aspernatur amicum:
Raraque non humilem calcat fastosa clientem,
Illic casta licet mens, & sine crimine constet
Vita, tamen probitas cum paupertate jacebit.
Sed lateri nullus comitem circumdare quærit.
Quem dat purus amor, sed quem tulit impia merces:
Nec quisquam vero precium largitur amico,
Quem regat ex æquo, vicibusque regatur ab illo:
Sed miserum parva stipe focilat, ut pudibundos
Exercere sales inter convivia possit.
Ipse procul livor, procul hæc fortuna refugit
Piso tuam venerande domum: tu mitis, & acri
Asperitate carens, positoque per omnia fastu,
Inter ut æquales unus numeraris amicos.
Obsequiumque doces, & amorem quæris amando.
Cuncta domus varia cultorum personat arte,
Cuncta movet studium. nec enim tibi dura clientum
Turba, rudisve placet, misero quæ freta labore

Nil nisi summoto novit præcedere vulgo:
Sed virtus numerosa juvat. tu pronus in omne
Pectora ducis opus, seu te graviora vocarint,
Seu leviora juvant: nec enim facundia semper
Adducta cum fronte placet: non semper in armis
Bellica turba manet. nec tota classicus horror
Nocte dieque gemit: non semper Gnossius arcus
Destinat, exempto sed laxat cornua nervo.
Et galea miles caput. & latus ense resolvit.
Ipsa vices natura subit, variataque cursus
Ordinat: inversis & frondibus explicat annum.
Non semper fluidis adopertus nubibus æther
Aurea terrificis obcæcat sidera nimbis.
Cessat hyems, madidos & siccat Vere capillos:
Ver fugit æstates: æstatum terga lacessit
Pomifer auctumnus, nebulis cessurus & undis.
Ignea quin etiam superum pater arma recondit,
Et Ganymedeæ repetens convivia mensæ,
Pocula sumit ea, qua gessit fulmina, dextra.
Temporibus servire decet: qui tempora certis
Ponderibus pensavit, eum si bella vocabunt,
Miles erit: si pax, positis toga gestiet armis.
Hunc fora pacatum, bellantem castra decebunt.
Felix illa dies totumque canenda per ævum,
Quæ tibi vitales cum primum traderet auras,
Contulit innumeras intra tua pectora dotes.
Mira subest gravitas inter fora: mirus omissa
Paulisper gravitate lepos, si carmina forte
Nectere ludenti juvit fluitantia versu,
Aonium facilis deducit pagina carmen:
Sive chelyn digitis, & eburno verbere pulsas,
Dulcis Apollinea sequitur testudine cantus:
Et te credibile est Phœbo didicisse magistro.
Nec pudeat pepulisse lyram, cum pace serena
Publica securis exultent ocia terris.
Nec pudeat. Phœbea chelys si creditur illis
Pulsari manibus, quibus & contenditur arcus.
Sic movisse fides sævus narratur Achilles,
Quamvis mille rates Priameius ureret heros:
Et gravis obstreperet modulatis buccina nervis.
Illo dulce melos Nereius extudit heros
Pollice, terribilis quo Pelias ibat in hostem.
Arma tuis etiam si forte rotare lacertis,
Inque gradum clausis libuit consistere membris,
Et vitare simul, simul & captare petentem:
Mobilitate pedum celeres super orbibus orbes
Flectis, & obliquis fugientem cursibus urges.
Nunc quoque vivaci scrutaris pectora dextra,
Nunc latus adversum necopino percutis ictu.

Nec

Nec tibi mobilitas minor est, si forte volantem
Aut geminare pilam juvat, aut revocare cadentem:
Et non sperato fugientem reddere gestu.
Hæret in hæc populus spectacula: totaque ludos
Turba repente suos jam sudabunda relinquit.
Te si forte juvat studiorum pondere fessum
Non languere tamen, lususque movere per artem,
Callidiore modo tabula variatur aperta
Calculus, & vitreo peraguntur milite bella:
Vt niveus nigros, nunc & niger alliget albos.
Sed tibi quis non terga dedit? quis te duce cessit
Calculus? aut quis non periturus perdidit hostem?
Mille modis acies tua dimicat: ille petentem
Dum fugit, ipse rapit: longo venit ille recessu.
Qui stetit in speculis, hic se committere rixæ
Audet, & in prædam venientem decipit hostem.
Ancipites subit ille moras, similisque ligato
Obligat ipse duos: hic ad majora movetur,
Vt citus & fracta prorumpat in agmina mandra,
Clausaque dejecto populetur mœnia vallo.
Interea sectis, quamvis acerrima surgant
Prœlia, militibus: plena tamen ipse phalange,
Aut etiam pauco spoliata milite vincis,
Et tibi captiva resonat manus utraque turba.
Sed prius emenso Titan versetur Olympo,
Quam mea tot laudes decurrere carmina possint.
Felix, & longa juvenis dignissime vita,
Eximiumque tuæ gentis decus, accipe nostri
Certus, & hoc veri complectere pignus amoris.
Quod si digna tua minus est mea pagina laude,
At voluisse sat est: animum, non carmina jacto.
Tu modo lætus ades, forsan meliora canemus:
Et vires dabit ipse favor: dabit ipsa feracem
Spes animum. dignare tuos aperire penates:
Hoc solum petimus: nec enim me divitis auri
Imperiosa fames, & habendi sæva libido
Impulerant, sed laudis amor: juvat optime tecum
Degere, cumque tuis virtutibus omne per ævum
Carminibus certare meis. sublimior ibo,
Si famæ mihi pandis iter, si detrahis umbram.
Abdita quid prodest generosi vena metalli,
Si cultore caret? quid inerti condita portu,
Si ductoris eget, ratis efficit, omnia quamvis
Armamenta gerat, teretique fluentia malo
Possit & excusso dimittere vela rudente?
Ipse per Ausonias Æneia carmina gentes
Qui sonat, ingenti qui nomine pulsat Olympum,
Mæoniumque senem Romano provocat ore,
Forsitan illius nemoris latuisset in umbra,

Quod

Quod canit, & sterili tantum cantasset avena,
Ignotus populis, si Mæcenate careret.
Qui tamen haud uni patefecit limina vati,
Nec sua Virgilio permisit numina soli.
Mæcenas tragico quatientem pulpita cæstu
Erexit Varum: Mæcenas alta tonantis
Eruit, & populis ostendit nomina Grajis.
Carmina Romanis etiam resonantia chordis,
Ausoniamque chelyn gracilis patefecit Horati.
O decus, in totum merito venerabilis ævum
Pierii tutela chori: quo præside tuti
Non unquam vates inopi timuere senectæ.
Quod si quis nostris precibus locus, & mea vota
Si mentem subiere tuam, memorabilis olim
Tu mihi Mæcenas tereti cantabere versu.
Possumus æternæ nomen committere famæ:
Si tamen hoc ulli de se promittere fas est,
Et Deus ultor abest: superest animosa voluntas:
Ipsaque nescio quid mens excellentius audet.
Tu nanti protende manum: tu, Piso, latentem
Exere. nos humilis domus & syncera parentum,
Sed tenuis fortuna sua caligine celat.
Possumus impositis caput exonerare tenebris,
Et lucem spectare novam, si quid modo lætus
Annuis, & nostris subscribis candide votis.
Est mihi, crede, meis animus constantior annis.
Quamvis nunc juvenile decus mihi pingere malas
Cœperit, & nondum vicesima venerit ætas.
Quod si jam validæ mihi robur mentis inesset,
Et solidus primos impleret spiritus annos,
Auderem voces per carmina nostra referre,
Piso, tuas: sed fessa labat mihi pondere cervix,
Et tremefacta cadunt succiso poplite membra.
Sic nec olorinos audet Pandionis ales
Parva referre sonos, nec, si velit improba, possit.
Sic & aedonia superantur voce cicadæ,
Stridula cum rapido faciunt convicia soli.
Quare age Calliope posita gravitate forensi,
Limina Pisonis mecum pete: plura supersunt,
Quæ laudare velis, inventa penatibus ipsis.

FINIS.

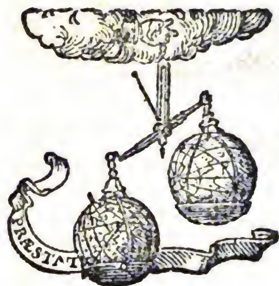

PVBLII

OVIDII NASONIS OPERVM

TOMVS II.

Qui XV Metamorphoſeon, ſive Transformationum, libros continet.

AMSTERODAMI,
Apud IOANNEM BLAEV.
CIↃ IↃ C XLIII.

Sex versus, quos Autor lib. I Tristium Eleg. V. I, his libris voluit præfigi.

Orba parente suo quicunque volumina tangis.
Hic saltem vestra detur in urbe locus.

Quoque magis faveas, non sunt hæc edita ab illo,
Sed quasi de domini funere rapta sui.

Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, erat.

P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER I.

IN nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Dî coeptis (nam vos mutastis & illas)
Aspirate meis, primaque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
Ante mare & terras, &, quod tegit omnia, coelum,
Vnus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixêre Chaos; rudis, indigestaque moles,
Nec quicquam, nisi pondus iners, congestaque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan,
Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe,
Nec circumfuso pendebat in aëre tellus;
Ponderibus librata suis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Quaque erat & tellus, illic & pontus, & aër.
Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër: nulli sua forma manebat.
Obstabatque aliis aliud: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.
Hanc Deus, & melior litem natura diremit.
Nam coelo terras, & terris abscidit undas:
Et liquidum spisso secrevit ab aëre coelum.
Quæ postquam evolvit, cæcoque exemit acervo,
Dissociata locis concordi pace ligavit.
Ignea convexi vis & sine pondere coeli
Emicuit, summaque locum sibi legit in arce.
Proximus est aër illi levitate, locoque:
Densior his tellus, elementaque grandia traxit;
Et pressa est gravitate sui: circumfluus humor
Vltima possedit, solidumque coërcuit orbem.
Sic ubi dispositam, quisquis fuit ille deorum,
Congeriem secuit, sectamque in membra redegit;
Principio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, magni speciem glomeravit in orbis.
Tum freta diffudit, rapidisque tumescere ventis
Iussit, & ambitæ circundare littora terræ.
Addidit, & fontes, & stagna immensa, lacusque,
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis:
Quæ diversa locis, partim sorbentur ab ipsa;
In mare perveniunt partim, campoque recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.

Iussit & extendi campos, subsidere valles,
Fronde tegi sylvas, lapidosos surgere montes.
Vtque duæ dextra cœlum, totidemque sinistra
Parte secant Zonæ, quinta est ardentior illis;
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura Dei, totidemque plagæ tellure premuntur:.
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
Nix tegit alta duas. totidem inter utramque locavit;
Temperiemque dedit, mista cum frigore flamma.
Imminet his aër. qui quanto est pondere terræ,
Pondere aquæ levior; tanto est onerosior igne.
Illic & nebulas, illic consistere nubes
Iussit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoque non passim mundi fabricator habendum
Aëra permisit. vix nunc obsistitur illis,
Cum sua quisque regat diverso flamina tractu,
Quin lanient mundum. tanta est discordia fratrum.
Eurus ad Auroram, Nabathæaque regna recessit,
Persidaque, & radiis juga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ littora sole tepescunt, (nes
Proxima sunt Zephyro: Scythiam septemque trio-
Horrifer invasit Boreas: contraria tellus
Nubibus assiduis, pluvioque madescit ab Austro.
Hæc super imposuit liquidum & gravitate carentem
Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ita limitibus discreverat omnia certis;
Cum, quæ pressa diu massa latuere sub ipsa;
Sidera cœperunt toto effervescere cœlo.
Neu regio foret ulla suis animalibus orba;
Astra tenent cœleste solum, formæque deorum:
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ:
Terra feras cepit: volucres agitabilis aer.
Sanctius his animal, mentisque capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset:
Natus homo est. sive hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat semina cœli.
Quam satus Iapeto, mistam fluvialibus undis,
Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum.
Pronaque cum spectent animalia cætera terram;
Os homini sublime dedit: cœlumque videre
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Sic modo, quæ fuerat rudis, & sine imagine, tellus,
Induit ignotas hominum conversa figuras,
Aurea prima sata est ætas, quæ, vindice nullo,
Sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat.
Pœna metusque aberant. nec vincla minantia fixo
Ære

Ære ligabantur: nec ſupplex turba timebat
Iudicis ora ſui. ſed erant ſine judice tuti.
Nondum cæſa ſuis,peregrinum ut viſeret orbem,
Montibus , in liquidas pinus deſcenderat undas;
Nullaque mortales, præter ſua littora, norant.
Nondum præcipites cingebant oppida foſſæ :
Non tuba directi, non æris cornua flexi ,
Non galeæ, non enſis erat. ſine militis uſu
Mollia ſecuræ peragebant otia gentes.
Ipſa quoque immunis, raſtroque intacta , nec ullis
Saucia vomeribus,per ſe dabat omnia tellus:
Contentique cibis nullo cogente creatis,
Arbuteos fœtus; montanaque fraga legebant ,
Cornaque, & in duris hærentia mora rubetis ,
Et quæ deciderant patula Iovis arbore glandes.
Ver erat æternum, placidique tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos ſine ſemine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat :
Nec renovatus ager gravidis canebat ariſtis.
Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant:
Flavaque de viridi ſtillabant ilice mella.
Poſtquam Saturno tenebroſa in Tartara miſſo ,
Sub Iove mundus erat, ſubiitque argentea proles ;
Auro deterior, fulvo precioſior ære ;
Iupiter antiqui contraxit tempora veris,
Perque hyemes, æſtuſque, & inæquales autumnos ,
Et breve ver , ſpatiis exegit quattuor annum.
Tum primum ſiccis aër fervoribus uſtus
Canduit : & ventis glacies adſtricta pependit.
Tum primum ſubiere domos. domus antra fuerunt ,
Et denſi frutices,& junctæ cortice virgæ.
Semina tum primum longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſſique jugo gemuere juvenci.
Tertia poſt illam ſucceſſit aënea proles.
Sævior ingeniis, & ad horrida promptior arma;
Non ſcelerata tamen. De duro eſt ultima ferro.
Protinus irrupit venæ pejoris in ævum
Omne nefas. fugêre pudor, verumque, fideſque:
In quorum ſubiere locum, fraudeſque, doloque ,
Inſidiæque, & vis, & amor ſceleratus habendi.
Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos ,
Navita: quæque diu ſteterant in montibus altis ;
Fluctibus ignotis inſultavere carinæ.
Communemque prius, ceu lumina Solis & auræ ,
Cautus humum longo ſignavit limite menſor.
Nec tantum ſegetes alimentaque debita dives
Poſcebatur humus; ſed itum eſt in viſcera terræ :
Quaſque recondiderat. Stygiiſque admoverat um-
Effodiuntur opes ; irritamenta malorum. (bris,

Iamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
Prodierat. prodit bellum, quod pugnat utroque,
Sanguineaque manu crepitantia concutit arma.
Vivitur ex rapto. non hospes ab hospite tutus,
Non socer à genero: fratrum quoque gratia rara est.
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
Lurida terribiles miscent aconita novercæ:
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa jacet pietas. & virgo cæde madentes
Vltima cœlestum terras Astræa reliquit.
Neve foret terris securior arduus æther;
Affectasse ferunt regnum cœleste Gigantes:
Altaque congestos struxisse ad sidera montes,
Tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
Fulmine, & excussit subjectum Pelion Ossæ.
Obruta mole sua cum corpora dira jacerent;
Perfusam multo natorum sanguine terram
Immaduisse ferunt, calidumque animasse cruorem:
Et, ne nulla suæ stirpis monumenta manerent;
In faciem vertisse hominum. sed & illa propago
Contemptrix superum, sævæque avidissima cædis,
Et violenta fuit. scires è sanguine natam.
Quæ pater ut summa vidit Saturnius arce;
Ingemit: & facto nondum vulgata recenti
Fœda Lycaoniæ referens convivia mensæ,
Ingentes animo, dignas Iove concipit iras:
Conciliumque vocat. tenuit mora nulla vocatos.
Est via sublimis cœlo manifesta sereno,
Lactea nomen habet; candore notabilis ipso.
Hac iter est superis ad magni tecta Tonantis,
Regalemque domum. dextra lævaque deorum
Atria nobilium valvis celebrantur apertis:
Plebs habitat diversa locis. à fronte potentes
Cælicolæ, clarique suos posuere Penates.
Hic locus est; quem, si verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixisse Palatia cœli.
Ergo ubi marmoreo Superi sedere recessu;
Celsior ipse loco, sceptroque innixus eburno,
Terrificam capitis concussit terque quaterque
Cæsariem; cum qua terram, mare, sidera, movit.
Talibus inde modis ora indignantia solvit:
Non ego pro mundi regno magis anxius illa
Tempestatate fui, qua centum quisque parabat
Injicere anguipedum captivo brachia cœlo.
Nam, quanquam ferus hostis erat; tamen illud ab uno
Corpore, & ex una pendebat origine bellum.
Nunc mihi, qua totum Nereus circumsonat orbem,
Perdendum est mortale genus. per flumina juro
Infera, sub terras Stygio labentia luco.
Cuncta

Cuncta prius tentanda: sed immedicabile vulnus
Ense recidendum est; ne pars sincera trahatur.
Sunt mihi Semidei, sunt rustica numina Nymphæ,
Faunique Satyrique, & monticolæ Silvani.
Quos quoniam cœli nondum dignamur honore,
Quas dedimus, certe terras habitare sinamus.
An satis, ô superi, tutos fore creditis illos,
Cum mihi, qui fulmen, qui vos habeoque, regoque,
Struxerit insidias notus feritate Lycaon?
Confremuêre omnes; studiisque ardentibus ausum
Talia deposcunt. Sic, cum manus impia sævit
Sanguine Cæsareo Romanum extinguere nomen;
Attonitum tanto subitæ terrore ruinæ
Humanum genus est: totusque perhorruit orbis.
Nec tibi grata minus pietas, Auguste, tuorum.
Quam fuit illa Iovi. qui postquam voce, manuque,
Murmura compressit; tenuere silentia cuncti.
Substitit ut clamor pressus gravitate regentis;
Iupiter hoc iterum sermone silentia rupit:
Ille quidem pœnas (curam hanc demittite) solvit;
Quod tamen admissum, quæ sit vindicta, docebo.
Contigerat nostras infamia temporis aures:
Quam cupiens falsam, summo delabor Olympo,
Et Deus humana lustro sub imagine terras.
Longa mora est, quantum noxæ sit ubique repertum,
Enumerare. minor fuit ipsa infamia vero.
Mænala transieram latebris horrenda ferarum,
Et cum Cylleno gelidi pineta Lycei.
Arcados hinc sedes, & inhospita tecta tyranni
Ingredior, traherent cum sera crepuscula noctem.
Signa dedi venisse Deum; vulgusque precari
Cœperat. irridet primo pia vota Lycaon.
Mox ait, Experiar, Deus hic, discrimine aperto,
An sit mortalis: nec erit dubitabile verum.
Nocte gravem somno nec opina perdere morte
Me parat. hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo, missi de gente Molossa
Obsidis unius jugulum mucrone resolvit:
Atque ita semineces partim ferventibus artus
Mollit aquis, partim subjecto torruit igni.
Quos simul imposuit mensis; ego vindice flamma
In dominum dignosque everti tecta Penates.
Territus ipse fugit; nactusque silentia ruris
Exululat, frustraque loqui conatur. ab ipso
Colligit os rabiem, solitæque cupidine cædis
Vtitur in pecudes: & nunc quoque sanguine gaudet,
In villos abeunt vestes, in crura lacerti.
Fit lupus, & veteris servat vestigia formæ.
Canities eadem est, eadem violentia vultus:

Iidem oculi lucent: eadem feritatis imago est.
Occidit una domus: sed non domus una perire
Digna fuit. qua terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus jurasse putes. dent ocyus omnes
Quas meruere pati (sic stat sententia) pœnas.
Dicta Iovis pars voce probant, stimulosque frementi
Adjiciunt: alii partes assensibus implent.
Est tamen humani generis jactura dolori
Omnibus: & quæ sit terræ mortalibus orbæ
Forma futura rogant: quis sit laturus in aras
Thura: ferisne paret populandas tradere terras?
Talia quærentes (sibi enim fore cætera curæ)
Rex superûm trepidare vetat; sobolemque priori
Dissimilem populo promittit origine mira.
Iamque erat in totas sparsurus fulminà terras;
Sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas, totusque ardesceret axis.
Esse quoque in fatis reminiscitur, affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat; & mundi moles operosa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
Pœna placet diversa: genus mortale sub undis
Perdere, & ex omni nimbos demittere cœlo.
Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes:
Emittitque Notum. Madidis Notus evolat alis;
Terribilem picea tectus caligine vultum.
Barba gravis nimbis: canis fluit unda capillis:
Fronte sedent nebulæ: rorant pennæque, sinusque.
Vtque manu late pendentia nubila pressit;
Fit fragor: & densi funduntur ab æthere nimbi.
Nuncia Iunonis varios induta colores
Concipit Iris aquas, alimentaque nubibus affert.
Sternuntur segetes, & deplorata colonis
Vota jacent; longique perit labor irritus anni.
Nec cœlo contenta suo est Iovis ira: sed illum
Cæruleus frater juvat auxiliaribus undis.
Convocat hic amnes. qui postquam tecta tyranni
Intravere sui, Non est hortamine longo
Nunc, ait, utendum: vires effundite vestras.
Sic opus est: aperite domos, ac mole remota
Fluminibus vestris totas immittite habenas.
Iusserat: hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrænato volvuntur in æquora cursu.
Ipse tridente suo terram percussit. at illa
Intremuit, motuque vias patefecit aquarum.
Exspatiata ruunt per apertos flumina campos;
Cumque satis arbusta simul, pecudesque, virosque,
Tectaque, cumque suis rapiunt penetralia sacris.

Si qua domus mansit, potuitque resistere tanto
Indejecta malo: culmen tamen altior hujus
Vnda tegit, pressæque latent sub gurgite turres.
Iamque mare & tellus, nullum discrimen habebant.
Omnia pontus erat, deerant quoque littora ponto.
Occupat hic collem: cymba sedet alter adunca,
Et ducit remos illic, ubi nuper ararat,
Ille super segetes, aut mersæ culmina villæ,
Navigat: hic summa piscem deprehendit in ulmo,
Figitur in viridi, si Fors tulit, anchora prato:
Aut subjecta terunt curvæ vineta carinæ.
Et modo qua graciles gramen carpsere capellæ:
Nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocæ.
Mirantur sub aqua lucos, urbesque, domosque
Nereides: silvasque tenent delphines, & altis
Incursant ramis, agitataque robora pulsant.
Nat lupus inter oves: fulvos vehit unda leones:
Vnda vehit tigres. nec vires fulminis apro,
Crura nec ablato prosunt velocia cervo.
Quæsitisque diu terris, ubi sistere possit,
In mare lassatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immensa licentia ponti,
Pulsabantque novi montana cacumina fluctus.
Maxima pars unda rapitur: quibus unda pepercit;
Illos longa domant inopi jejunia victu.
Separat Aonios Actæis Phocis ab arvis,
Terra ferax, dum terra fuit; sed tempore in illo
Pars maris, & latus subitarum campus aquarum:
Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus;
Nomine Parnassus, superatque cacumine nubes.
Hic ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum consorte tori parva rate vectus adhæsit;
Corycidas Nymphas, & numina montis adorat,
Fatidicamque Themin, quæ tunc oracla tenebat.
Non illo melior quisquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reverentior ulla deorum.
Iupiter ut liquidis stagnare paludibus orbem,
Et superesse virum de tot modo millibus unum,
Et superesse videt de tot modo millibus unam;
Innocuos ambos, cultores numinis ambos;
Nubila disjecit: nimbisque Aquilone remotis,
Et cœlo terras ostendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet. positoque tricuspide telo
Mulcet aquas rector pelagi: supraque profundum
Exstantem, atque humeros innato murice tectum
Cæruleum Tritona vocat; conchaque sonanti
Inspirare jubet: fluctusque, & flumina signo
Iam revocare dato. cava buccina sumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine crescit ab imo:

Buccina, quæ in medio concepit ubi aëra ponto;
Littora voce replet sub utroque jacentia Phœbo.
Tum quoque ut ora Dei madida rorantia barba
Contigit, & cecinit jussos inflata recessus;
Omnibus audita est telluris, & æquoris undis:
Et quibus est undis audita coërcuit omnes.
Iam mare littus habet: plenos capit alveus amnes:
Flumina subsidunt: colles exire videntur.
Surgit humus, crescunt loca decrescentibus undis:
Postque diem longam nudata cacumina silvæ
Ostendunt, limumque tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat: quem postquam vidit inanem,
Et desolatas agere alta silentia terras;
Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis:
O soror, ô conjux, ô fœmina sola superstes,
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus junxit; nunc ipsa pericula jungunt:
Terrarum, quascunque videt occasus & ortus,
Nos duo turba sumus. possedit cætera pontus.
Hæc quoque adhuc vitæ non est fiducia nostræ
Certa satis: terrent etiam nunc nubila mentem.
Quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
Nunc animus miseranda foret? quo sola timorem
Ferre modo posses? quo consolante dolores?
Namque ego (crede mihi) si te quoque pontus haberet;
Te sequerer conjux, & me quoque pontus haberet.
O utinam possem populos reparare paternis
Artibus; atque animas formatæ infundere terræ!
Nunc genus in nobis restat mortale duobus:
(Sic visum est superis) hominumque exempla manemus.
Dixerat, & flebant. placuit cœleste precari
Numen; & auxilium per sacras quærere sortes.
Nulla mora est; adeunt pariter Cephisidas undas,
Et nondum liquidas, sed jam vada nota secantes.
Inde ubi libatos irroravere liquores
Vestibus & capiti; flectunt vestigia sanctæ
Ad delubra Deæ: quorum fastigia turpi
Pallebant musco; stabantque sine ignibus aræ.
Vt templi tetigere gradus; procumbit uterque
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oscula saxo:
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina justis
Victa remollescunt, si flectitur ira deorum;
Dic Themi, qua generis damnum reparabile nostri
Arte sit: & mersis fer opem, mitissima, rebus.
Mota dea est, sortemque dedit; Discedite templo;
Et velate caput; cinctasque resolvite vestes:
Ossaque post tergum magnæ jactate parentis.

Obstu-

Obstupuêre diu: rumpitque silentia voce
Pyrrha prior; jussisque deæ parêre recusat:
Detque sibi veniam, pavido rogat ore: pavetque
Lædere jactatis maternas ossibus umbras.
Interea repetunt cæcis obscura latebris
Verba datæ sortis secum, inter seque volutant,
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet, &, Aut fallax, ait, est sollertia nobis,
Aut pia sunt, nullumque nefas oracula suadent.
Magna parens terra est: lapides in corpore terræ
Ossa reor dici: jacere hos post terga jubemur.
Conjugis augurio quanquam Titania mota est;
Spes tamen in dubio est: adeo cœlestibus ambo
Diffidunt monitis. sed quid tentare nocebat?
Discedunt; velantque caput: tunicasque recingunt;
Et jussos lapides sua post vestigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)
Ponere duritiem cœpere, suumque rigorem:
Mollirique mora, mollitaque ducere formam.
Mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit; ut quædam sic non manifesta videri
Forma potest hominis; sed uti de marmore cœpta,
Non exacta satis, rudibusque simillima signis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
Et terrena fuit, versa est in corporis usum.
Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa,
Quæ modo vena fuit, sub eodem nomine mansit:
Inque brevi spatio, superorum numine, saxa
Missa viri manibus faciem traxere virorum:
Et de fœmineo reparata est fœmina jactu.
Inde genus durum sumus, experiensque laborum:
Et documenta damus, qua simus origine nati.
Cætera diversis tellus animalia formis
Sponte sua peperit; postquam vetus humor ab igne
Percaluit solis, cœnumque, udæque paludes
Intumuere æstu: fœcundaque semina rerum
Vivaci nutrita solo, ceu matris in alvo
Creverunt, faciemque aliquam cepere morando,
Sic ubi deseruit madidos septemfluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarsit sidere limus;
Plurima cultores versis animalia glebis
Inveniunt; & in his, quædam modo cœpta per ipsum
Nascendi spatium: quædam imperfecta, suisque
Trunca vident humeris: & eodem corpore sæpe
Altera pars vivit; rudis est pars altera tellus.
Quippe ubi temperiem sumpsere humorque, calorque;
Concipiunt: & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumque sit ignis aquæ pugnax; vapor humidus omnes

Res creat, & discors concordia fœtibus apta est.
Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
Solibus æthereis altoque recanduit æstu;
Edidit innumeras species: partimque figuras
Retulit antiquas; partim nova monstra creavit.
Illa quidem nollet, sed te quoque maxime Python
Tum genuit: populisque novis, incognite serpens
Terror eras. tantum spatii de monte tenebas.
Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis
Ante, nisi in damis, capreisque fugacibus usus,
Mille gravem telis, exhausta pæne pharetra
Perdidit effuso per vulnera nigra veneno.
Neve operis famam posset delere vetustas;
Instituit sacros celebri certamine ludos;
Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos.
Hic juvenum quicunque manu, pedibusve, rotave
Vicerat; esculeæ capiebat frondis honorem.
Nondum laurus erat; longoque decentia crine
Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.
Primus amor Phœbi Daphne Peneïa; quem non
Sors ignara dedit; sed sæva Cupidinis ira.
Delius hunc nuper victo serpente superbus,
Viderat adducto flectentem cornua nervo;
Quidque tibi lascive puer cum fortibus armis?
Dixerat. ista decent humeros gestamina nostros;
Qui dare certa feræ, dare vulnera possumus hosti:
Qui modo pestifero tot jugera ventre prementem
Stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis.
Tu face nescio quos esto contentus amores
Irritare tua: nec laudes assere nostras.
Filius huic Veneris; Figat tuus omnia Phœbe,
Te meus arcus, ait: quantoque animalia cedunt
Cuncta Deo, tanto minor est tua gloria nostra.
Dixit: & eliso percussis aëre pennis
Impiger umbrosa Parnassi constitit arce:
Deque sagittifera promsit duo tela pharetra
Diversorum operum. fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum est, & cuspide fulget acuta:
Quod fugat, obtusum est, & habet sub arundine plumbum.
Hoc Deus in Nympha Peneïde fixit; at illo
Læsit Apollineas trajecta per ossa medullas.
Protinus alter amat; fugit altera nomen amantis,
Sylvarum latebris captivarumque ferarum
Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes.
Vitta coërcebat positos sine lege capillos.
Multi illam petiere; illa aversata petentes,
Impatiens expersque viri, nemora avia lustrat:
Nec quid Hymen, quid amor, quid sint connubia curat.

Sæpe

Sæpe pater dixit: Generum mihi filia debes:
Sæpe pater dixit: Debes mihi nata nepotes.
Illa velut crimen tædas exosa jugales,
Pulchra verecundo suffundens ora rubore,
Inque patris blandis hærens cervice lacertis,
Da mihi perpetua, genitor cariſſime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ.
Ille quidem obſequitur: ſed te decor iſte, quod optas,
Eſſe vetat; votoque tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat; viſæque cupit connubia Daphnes:
Quodque cupit, ſperat: ſuaque illum oracula fallunt
Vtque leves ſtipulæ demptis adolentur ariſtis,
Vt facibus ſepes ardent, quas forte viator
Vel nimis admovit, vel jam ſub luce reliquit;
Sic Deus in flammas abiit: ſic pectore toto
Vritur, & ſterilem ſperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos:
Et, Quid ſi comantur? ait. videt igne micantes
Sideribus ſimiles oculos: videt oſcula; quæ non
Eſt vidiſſe ſatis. laudat digitoſque, manuſque,
Brachiaque, & nudos media plus parte lacertos:
Si qua latent, meliora putat. fugit ocior aura
Illa levi: neque ad hæc revocantis verba reſiſtit;
Nympha precor Peneja mane: non inſequor hoſtis.
Nympha mane. ſic agna lupum, ſic cerva leonem,
Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbæ;
Hoſtes quæque ſuos. amor eſt mihi cauſſa ſequendi.
Me miſerum, ne prona cadas, indignave lædi
Crura notent ſentes; & ſim tibi cauſſa doloris.
Aſpera qua properas loca ſunt. moderantius oro
Curre, fugamque inhibe: morantius inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen. non incola montis,
Non ego ſum paſtor: non hic armenta, gregeſve
Horridus obſervo, neſcis, temeraria, neſcis
Quem fugias: ideoque fugis. mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Pataræaque regia ſervit.
Iupiter eſt genitor. per me quod eritque, fuitque,
Eſtque, patet: per me concordant carmina nervis.
Certa quidem noſtra eſt: noſtra tamen una ſagitta
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum eſt, opiferque per orbem
Dicor; & herbarum ſubjecta potentia nobis.
Hei mihi, quod nullis amor eſt medicabilis herbis;
Nec proſunt domino quæ proſunt omnibus, artes!
Plura locuturum rapido Peneïa curſu
Fugit, cumque ipſo verba imperfecta reliquit.
Tunc quoque viſa decens, nudabant corpora venti,
Obviaque adverſas vibrabant flamina veſtes,
Et levis impulſos retro dabat aura capillos.

Aucta

Aucta fuga forma est. sed enim non sustinet ultra
Perdere blanditias juvenis Deus: utque monebat
Ipse amor, admisso sequitur vestigia passu.
Vt canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit; & hic prædam pedibus petit, ille salutem;
Alter inhæsuro similis, jam jamque tenere
Sperat & extento stringit vestigia rostro;
Alter in ambiguo est, an sit comprensus; & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiaque ora relinquit:
Sic Deus, & virgo est. hic spe celer, illa timore.
Qui tamen insequitur, pennis adjutus Amoris,
Ocior est, requiemque negat: tergoque fugacis
Imminet; & crinem sparsum cervicibus afflat.
Viribus absumptis expalluit illa: citæque
Victa labore fugæ, spectans Peneïdas undas,
Fer pater, inquit, opem; si flumina numen habetis.
Qua nimium placui, tellus, ait, hisce; vel istam,
Quæ facit ut lædar, mutando perde figuram.
Vix prece finita, torpor gravis occupat artus:
Mollia cinguntur tenui præcordia libro:
In frondem crines, in ramos brachia crescunt:
Pes modo tam velox pigris radicibus hæret:
Ora cacumen habent: remanet nitor unus in illa.
Hanc quoque Phœbus amat. positaque in stipite dextra
Sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus.
Complexusque suis ramos, ut membra, lacertis,
Oscula dat ligno: refugit tamen oscula lignum.
Cui Deus, At quoniam conjux mea non potes esse;
Arbor eris certe, dixit, mea. semper habebunt
Te coma, te citharæ, te nostræ, laure, pharetræ.
Tu ducibus lætis aderis, cum læta triumphum
Vox canet) & longas visent Capitolia pompas.
Postibus Augustis eadem fidissima custos,
Ante fores stabis: mediamque tuebere quercum.
Vtque meum intonsis caput est juvenile capillis;
Tu quoque perpetuos semper gere frondis honores.
Finierat Pæan. factis modo laurea ramis
Annuit: utque caput, visa est agitasse cacumen.
Est nemus Æmoniæ, prærupta quod undique claudit
Silva. vocant Tempe: per quæ Penëus ab imo
Effusus Pindo spumosis volvitur undis:
Dejectuque gravi tenues agitantia fumos
Nubila conducit, summisque aspergine silvis
Influit; & sonitu plusquam vicina fatigat:
Hæc domus, hæc sedes, hæc sunt penetralia magni
Amnis. in his residens facto de cautibus antro,
Vndis jura dabat, Nymphisque colentibus undas.
Con-

Conveniunt illuc popularia flumina primum,
Nescia gratentur, consolenturne parentem,
Populifer Sperchius, & irrequietus Enipeus,
Apidanusque senex, lenisque Amphrysus, & Æas;
Moxque amnes alii, qui, qua tulit impetus illos,
In mare deducunt fessas erroribus undas.
Inachus unus abest, imoque reconditus antro
Fletibus auget aquas: natamque miserrimus Io
Luget, ut amissam. nescit vitane fruatur,
An sit apud manes. sed quam non invenit usquam;
Esse putat nusquam, atque animo pejora veretur.
Viderat à patrio redeuntem Iupiter illam
Flumine: & ô virgo Iove digna, tuoque beatum
Nescio quem factura toro, pete dixerat umbras,
Aut horum, aut horum nemorum (& monstraverat ambas)
Dum calet, & medio sol est altissimus orbe.
Quod si sola times latebras intrare ferarum;
Præside tuta Deo nemorum secreta subibis:
Nec de plebe deo; sed qui cœlestia magna
Sceptra manu teneo; sed qui vaga fulmina mitto.
Ne fuge me (fugiebat enim) jam pascua Lernæ,
Consitaque arboribus Dircæa reliquerat arva;
Cum Deus inducta latas caligine terras
Occuluit, tenuitque fugam, rapuitque pudorem.
Interea medios Iuno despexit in agros:
Et noctis faciem nebulas fecisse volucres
Sub nitido mirata die; non fluminis illas
Esse, nec humenti sentit tellure remitti:
Atque suus conjux ubi sit circumspicit; ut quæ
Deprensi toties bene nosset furta mariti.
Quem postquam cœlo non repperit; Aut ego fallor,
Aut ego lædor, ait. delapsaque ab æthere summo
Constitit in terris, nebulasque recedere jussit.
Conjugis adventum præsenserat, inque nitentem
Inachidos vultus mutaverat ille juvencam.
Bos quoque formosa est. speciem Saturnia vaccæ,
Quanquam invita probat: nec non, & cujus, & unde,
Quove sit armento, veri quasi nescia, quærit.
Iupiter è terra genitam mentitur, ut autor
Desinat inquiri. petit hanc Saturnia munus.
Quid faciat? crudele suos addicere amores:
Non dare, suspectum. pudor est, qui suadeat, illinc;
Hinc dissuadet amor. victus pudor esset amore;
Sed leve si munus sociæ generisque torique
Vacca negaretur; poterat non vacca videri.
Pellice donata, non protinus exuit omnem
Diva metum; timuitque Iovem, & fuit anxia furti;
Donec Aristoridæ servandam tradidit Argo.

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat,
Inde suis vicibus capiebant bina quietem:
Cætera servabant, atque in statione manebant.
Constiterat quocunque loco; spectabat ad Io:
Ante oculos Io, quamvis aversus habebat.
Luce sinit pasci: cum sol tellure sub alta est;
Claudit, & indigno circundat vincula collo:
Frondibus arboreis, & amara pascitur herba:
Proque toro, terræ non semper gramen habenti,
Incubat infelix; limosaque flumina potat.
Illa etiam supplex Argo cum brachia vellet
Tendere, non habuit, quæ brachia tenderet Argo:
Et conata queri, mugitus edidit ore:
Pertimuitque sonos; propriaque exterrita voce est.
Venit & ad ripas, ubi ludere sæpe solebat,
Inachidas ripas: novaque ut conspexit in unda
Cornua, pertimuit, seseque exterrita fugit.
Naïdes ignorant, ignorat & Inachus ipse,
Quæ sit. at illa patré sequitur, sequiturque sorores:
Et patitur tangi, seque admirantibus offert.
Decerptas senior porrexerat Inachus herbas;
Illa manus lambit, patriisque dat oscula palmis;
Nec retinet lacrymas. &, si modo verba supersint,
Oret opem; nomenque suum, casusque loquatur.
Littera pro verbis, quam pes in pulvere duxit,
Corporis indicium mutati triste peregit.
Me miserum, exclamat pater Inachus, inq; gementis
Cornibus, & niveæ pendens cervice juvencæ;
Me miserum ingeminat: tune es quæsita per omnes
Nata mihi terras? tu non inventa reperta es.
Luctus eras levior, retices: nec mutua nostris
Dicta refers. alto tantum suspiria ducis
Pectore: quodque unũ potes, ad mea verba remugis.
At tibi ego ignarus thalamos, tædasque parabam:
Spesque fuit generi mihi prima: secunda nepotum.
De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.
Nec finire licet tantos mihi morte dolores:
Sed nocet esse Deum. præclusaque janua leti,
Æternum nostros luctus extendit in ævum.
Talia mœrentum stellatus summovet Argus:
Ereptamque patri diversa in pascua natam
Abstrahit. ipse procul montis sublime cacumen
Occupat. unde sedens partes speculatur in omnes.
Nec superûm rector mala tanta Phoronidos ultra
Ferre potest. natumque vocat: quem lucida partu
Pleias enixa est, letoque det, imperat, Argum.
Parva mora est, alas pedibus, virgamque potenti
Somniferam sumpsisse manu, tegimenque capillis.
Hæc ubi disposuit, patria Iove natus ab arce
Desilit

Desilit in terras. illic tegimenque removit,
Et posuit pennas: tantummodo virga retenta est.
Hac agit, ut pastor, per devia rura capellas,
Dum venit, adductas. & structis cantat avenis.
Voce novæ captus custos Iunonius artis,
Quisquis es, hoc poteris mecum considere saxo,
Argus ait: neque enim pecori fœcundior ullo
Herba loco est, aptamque vides pastoribus umbram.
Sedit Atlantiades, & euntem multa loquendo
Detinuit sermone diem: junctisque canendo
Vincere arundinibus servantia lumina tentat.
Ille tamen pugnat molles evincere somnos:
Et quamvis sopor est oculorum parte receptus;
Parte tamen vigilat. quærit quoque (namque reperta
Fistula nuper erat) qua sit ratione reperta.
Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
Naias una fuit. (Nymphæ Syringa vocabant.)
Non semel & Satyros eluserat illa sequentes,
Et quoscunque deos umbrosaque silva, feraxque
Rus habet. Ortygiam studiis, ipsamque colebat
Virginitate Deam. ritu quoque cincta Dianæ
Falleret, & credi posset Latonia, si non
Corneus huic arcus, si non foret aureus illi.
Sic quoque fallebat. redeuntem colle Lyceo
Pan videt hanc, pinuque caput præcinctus acuta,
Talia verba refert: Tibi nubere Nympha volentis
Votis cede Dei. restabat plura referre;
Et precibus spretis fugisse per avia Nympham;
Donec arenosi placidum Ladonis ad amnem
Venerat. hic illam cursum impedientibus undis,
Vt se mutarent, liquidas orasse sorores:
Panaque, cum prensam sibi jam Syringa putaret,
Corpore pro Nymphæ calamos tenuisse palustres.
Dumque ibi suspirat, motos in arundine ventos
Effecisse sonum tenuem, similemque querenti:
Arte nova vocisque Deum dulcedine captum,
Hoc mihi colloquium tecum, dixisse, manebit:
Atque ita disparibus calamis compagine ceræ
Inter se junctis nomen tenuisse puellæ.
Talia dicturus, vidit Cyllenius omnes
Succubuisse oculos, adopertaque lumina somno.
Supprimit extemplo vocem: firmatque soporem
Languida permulcens medicata lumina virga.
Nec mora, falcato nutantem vulnerat ense,
Qua collo est confine caput: saxoque cruentum
Dejicit: & maculat præruptam sanguine rupem.
Arge jaces: quodque in tot lumina lumen habebas
Exstinctum est: centumque oculos nox occupat una.

Excipit hos, volucrisque suæ Saturnia pennis
Collocat; & gemmis caudam stellantibus implet.
Protinus exarsit, nec tempora distulit iræ;
Horriferamque oculis animoque objecit Erinnyn
Pellicis Argolicæ, stimulosque in pectore cœcos
Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
Vltimus immenso restabas, Nile, labori.
Quem simul ac tetigit, positisque in margine ripæ
Procubuit genibus, resupinoque ardua collo;
Quos potuit solos, tendens ad sidera vultus,
Et gemitu, & lacrymis, & luctisono mugitu
Cum Iove visa queri est, finemque orare malorum.
Conjugis ille suæ complexus colla lacertis,
Finiat ut pœnas tandem, rogat: Inque futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi caussa doloris
Hæc erit: & Stygias jubet hoc audire paludes.
Vt lenita Dea est, vultus capit illa priores:
Fitque quod ante fuit. fugiunt de corpore setæ:
Cornua decrescunt; fit luminis arctior orbis.
Contrahitur rictus; redeunt humerique manusque:
Vngulaque in quinos dilapsa absumitur ungues.
De bove nil superest, formæ nisi candor, in illa:
Officioque pedum Nymphe contenta duorum
Erigitur: metuitque loqui; ne more juvencæ
Mugiat. & timide verba intermissa retentat.
Nunc dea Niligena colitur celeberrima turba.
Hinc Epaphus magni genitus de semine tandem
Creditur esse Iovis: perque urbes juncta parenti
Templa tenet. fuit huic animis æqualis, & annis
Sole satus Phaëthon: quem quondam magna loquentē,
Nec sibi cedentem, Phœboque parente superbum,
Non tulit Inachides: Matrique, ait, omnia demens
Credis, & es tumidus genitoris imagine falsi.
Erubuit Phaëthon, iramque pudore repressit:
Et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem.
Quoque magis doleas genitrix, ait, en ego liber
Ille ferox, tacui. pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuisse, & non potuisse refelli.
At tu, si modo sum cœlesti stirpe creatus;
Ede notam tanti generis: meque assere cœlo.
Dixit; & implicuit materno brachia collo:
Perque suum, Meropisque caput, tædasque sororum
Traderet, oravit, veri sibi signa parentis.
Ambiguum est, Clymene precibus Phaëthontis, an ira
Mota magis dicti sibi criminis; utraque cœlo
Brachia porrexit: spectansque ad lumina Solis,
Per jubar hoc, inquit, radiis insigne coruscis,
Nate, tibi juro, quod nos auditque, videtque;
Hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem
Sol.

Sole satum. si ficta loquor, neget ille videndum
Se mihi: sitque oculis lux ista novissima nostris.
Nec longus patrios labor est tibi nosse Penates.
Vnde oritur, terræ domus est contermina nostræ.
Si modo fert animus; gradere: & scitabere ab ipso.
Emicat ex templo lætus post talia matris
Dicta suæ Phaëthon, & concipit æthera mente.
Æthiopasque suos, positosque sub ignibus Indos
Sidereis transit; patriosque adit impiger ortus.

METAMORPHOSEON LIB. II.

Regia Solis erat sublimibus alta columnis (po
Clara micante auro flammasque imitante Pyro
Cujus ebur nitidum fastigia summa tegebat:
Argenti bifores radiabant limine valvæ.
Materiam superabat opus. nam Mulciber illic
Æquora cælarat medias cingentia terras,
Terrarumque orbem, cœlumque, quod imminet orbi.
Cæruleos habet unda deos: Tritona canorum,
Proteaque ambiguum, balænarumque prementem
Ægæona suis immania terga lacertis,
Doridaque, & natas. quarum pars nare videtur;
Pars in mole sedens virides siccare capillos;
Pisce vehi quædam. facies non omnibus una.
Nec diversa tamen; qualem decet esse sororum.
Terra viros, urbesque gerit, silvasque, ferasque,
Fluminaque, & nymphas, & cætera numina ruris.
Hæc super imposita est cœli fulgentis imago,
Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris.
Quo simul acclivo Clymeneïa limite proles
Venit, & intravit dubitati tecta parentis;
Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus:
Consistitque procul. neque enim propiora ferebat
Lumina: purpurea velatus veste sedebat
In solio Phœbus claris lucente smaragdis.
A dextra, lævaque Dies, & Mensis, & Annus,
Sæculaque, & positæ spatiis æqualibus Horæ:
Verque novum stabat cinctum florente corona:
Stabat nuda Æstas, & spicea serta gerebat.
Stabat & Autumnus calcatis sordibus uvis,
Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.
Inde loco medius, rerum novitate paventem
Sol oculis juvenem, quibus aspicit omnia, vidit.
Quæque viæ tibi causa? quid hac, ait, arce petisti,
Progenies Phaëthon haud inficianda parenti?
Ille refert, O lux immensi publica mundi,
Phœbe pater, si das usum mihi nominis hujus,
Nec falsa Clymene culpam sub imagine celat;
Pignora da genitor, per quæ tua vera propago

Credar; & hunc animis errorem detrahe nostris.
Dixerat. at genitor circum caput omne micantes
Deposuit radios; propiusque accedere jussit:
Amplexuque dato, Nec tu meus esse negari
Dignus es; & Clymene veros, ait, edidit ortus.
Quoq; minus dubites, quodvis pete munus: & illud
Me tribuente feres: promissis testis adesto
Dîs juranda palus, oculis incognita nostris.
Vix bene desierat: currus petit ille paternos.
Inque diem alipedum jus & moderamen equorum.
Pœnituit jurasse patrem. qui terque quaterque
Concutiens illustre caput, Temeraria, dixit,
Vox mea facta tua est. utinam promissa liceret
Non dare; confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
Dissuadere licet: non est tua tuta voluntas.
Magna petis, Phaëthon, & quæ non viribus istis
Munera conveniunt, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis: non est mortale quod optas.
Plus etiam quam quod superis contingere possit,
Nescius affectas. placeat sibi quisque licebit,
Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
Me valet excepto. vasti quoque rector olympi,
Qui fera terribili jaculatur fulmina dextra:
Non aget hos currus. & quid Iove majus habetur?
Ardua prima via est; & qua vix mane recentes
Enituntur equi: medio est altissima cœlo;
Vnde mare & terras ipsi mihi sæpe videre
Sit timor, & pavida trepidet formidine pectus.
Vltima prona via est; & eget moderamine certo.
Tunc etiam quæ me subjectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys solet ipsa vereri.
Adde quod assidua rapitur vertigine cœlum;
Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
Nitor in adversum: nec me, qui cætera, vincit
Impetus. & rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos currus. quid ages? poterisne rotatis
Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
Forsitan & lucos illic urbesque deorum
Concipias animo, delubraque ditia donis
Esse. per insidias iter est formasque ferarum.
Vtque viam teneas, nulloque errore traharis;
Per tamen adversi gradieris cornua Tauri,
Æmoniosque arcus, violentique ora Leonis,
Sævaque circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum.
Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis
Quos in pectore habent, quos ore, & naribus efflant,
In promptu regere est. vix me patiuntur, ubi acres
Incaluere animi; cervixque repugnat habenis.
At tu

At tu, funesti ne sim tibi muneris autor,
Nate cave: dum resque sinit, tua corrige vota.
Scilicet ut nostro genitum te sanguine credas;
Pignora certa petis. do pignora certa timendo:
Et patrio pater esse metu probor. aspice vultus
Ecce meos: utinamque oculos in pectore posses
Inserere, & patrias intus deprehendere curas.
Denique quicquid habet dives circumspice mundus:
Deque tot ac tantis cœli terræque marisque
Posce bonis aliquid: nullam patiere repulsam.
Deprecor hoc unum; quod vero nomine pœna,
Non honor est: pœnam Phaëthon pro munere poscis.
Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
Ne dubita; dabitur (Stygias juravimus undas)
Quodcunque optaris. sed tu sapientius opta.
Finierat monitus. dictis tamen ille repugnat:
Propositumque premit: flagratque cupidine currus.
Ergo, qua licuit genitor cunctatus, ad altos
Deducit juvenem, Vulcania munera, currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ
Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo.
Per juga chrysolithi, positæque ex ordine gemmæ,
Clara repercusso reddebant lumina Phœbo.
Dumque ea magnanimus Phaëthon miratur, opusque
Perspicit: ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena rosarum
Atria. diffugiunt stellæ: quarum agmina cogit
Lucifer, & cœli statione novissimus exit.
Tum pater ut terras, mundumque rubescere vidit,
Cornuaque extremæ velut evanescere Lunæ;
Iungere equos Titan velocibus imperat Horis.
Iussa deæ celeres peragunt: ignemque vomentes
Ambrosiæ succo saturos præsepibus altis
Quadrupedes ducunt; adduntque sonantia fræna.
Tum pater ora sui sacro medicamine nati
Contigit; & rapidæ fecit patientia flammæ.
Imposuitque comæ radios: præsagaque luctus
Pectore sollicito repetens suspiria, dixit:
Si potes his saltem monitis parere parentis;
Parce puer stimulis: & fortius utere loris.
Sponte sua properant. labor est inhibere volantes.
Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.
Sectus in obliquum est lato curvamine limes,
Zonarumque trium contentus fine, polumque
Effugit australem, junctamque aquilonibus Arcton.
Hac sit iter: manifesta rotæ vestigia cernes.
Vtque ferant æquos & cœlum, & terra, calores;
Nec preme, nec summum molire per æthera currus
Altius egressus cœlestia tecta cremabis;

Inferius terras. medio tutissimus ibis.
Neu te dexterior tortum decliuet ad anguem;
Neve sinisterior pressam rota ducat ad aram:
Inter utrumque tene. fortunæ cætera mando;
Quæ juvet,& melius, quam tu tibi consulat, opto.
Dum loquor; Hesperio positas in littore metas
Humida nox tetigit: non est mora libera nobis;
Poscimur. & fulget tenebris Aurora fugatis.
Corripe lora manu: vel, si mutabile pectus
Est tibi; consiliis non curribus utere nostris.
Dum potes; & solidis etiam nunc sedibus adstas;
Dumque male optatos nondum premis inscius axes,
Quæ tutus spectes, sine me dare lumina terris.
Occupat ille levem juvenili corpore currum:
Statque super; manibusque datas contingere habenas,
Gaudet: & invito grates agit inde parenti.
Interea volucres Pyroeis Eous, & Æthon,
Solis equi, quartusque Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibusque repagula pulsant,
Quæ postquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
Reppulit; & facta est immensi copia coeli;
Corripuere viam pedibusque per aëra motis
Obstantes scindunt nebulas, pennisque levati
Prætereunt ortos iisdem de partibus Euros.
Sed leve pondus erat; nec quod cognoscere possent
Solis equi: solitaque jugum gravitate carebat.
Vtque labant curvæ justo sine pondere naves,
Perque mare instabiles nimia levitate feruntur;
Sic onere insueto vacuos dat in aëre saltus,
Succutiturque alte, similisque est currus inani.
Quod simul ac sensere; ruunt, tritumque relinqunnt
Quadrijuges spatium: nec, quo prius, ordine currunt.
Ipse pavet; nec qua commissas flectat habenas,
Nec scit, qua sit iter: nec, si sciat, imperet illis.
Tum primum radiis gelidi caluere triones,
Et vetito frustra tentarunt æquore tingi.
Quæque polo posita est glaciali proxima serpens.
Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli;
Incaluit: sumpsitque novas fervoribus iras.
Te quoque turbatum memorant fugisse Boote;
Quamvis tardus eras, & te tua plaustra tenebant.
Vt vero terras despexit ab æthere summo
Infelix Phaëthon, penitus penitusque jacentes;
Palluit, & subito genua intremuere timore:
Suntque oculis tenebræ per tantum lumen obortæ:
Et jam mallet equos nunquam tetigisse paternos:
Iam cognosse genus piget, & valuisse rogando:
Iam Meropis dici cupiens: ita fertur, ut acta
Præcipiti pinus Borea, cui victa remisit
Fræna

Fræna suus rector, quam dis, votisque reliquit.
Quid faciat? multum cœli post terga relictum.
Ante oculos plus est. animo metitur utrumque:
Et modo, quos illi fatum contingere non est,
Prospicit occasus: interdum respicit ortus.
Quidque agat ignarus, stupet: & nec fræna remittit,
Nec retinere valet: nec nomina novit equorum.
Sparsa quoque in vario passim miracula cœlo,
Vastarumque videt trepidus simulacra ferarum.
Est locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
Scorpius; & cauda, flexisque utrinque lacertis
Porrigit in spatium signorum membra duorum.
Hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
Vulnera curvata minitantem cuspide vidit;
Mentis inops, gelida formidine lora remisit.
Quæ postquam summo sensere jacentia tergo;
Exspatiantur equi: nulloque inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt; quaque impetus egit,
Hac sine lege ruunt: altoque sub æthere fixis
Incursant stellis, rapiuntque per avia currum.
Et modo summa petunt, modo per declive, viasque
Præcipites spatio terræ propiore feruntur:
Inferiusque suis fraternos currere Luna
Admiratur equos: combustaque nubila fumant.
Corripitur flammis ut quæque altissima tellus;
Fissaque agit rimas, & succis aret ademptis.
Pabula canescunt: cum frondibus uritur arbor:
Materiamque suo præbet seges arida damno.
Parva queror: magnæ pereunt cum mœnibus urbes:
Cumque suis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt. sylvæ cum montibus ardent.
Ardet Athos, Taurusque Cilix, & Tmolus, & Oete;
Et tum sicca, prius celeberrima fontibus, Ide;
Virgineusque Helicon, & nondum Oeagrius Hæmus.
Ardet in immensum geminatis ignibus Ætna
Parnassusque biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
Et tandem nivibus Rhodope caritura, Mimasque,
Dindymaque, & Mycale, natusque ad sacra Cithæron.
Nec prosunt Scythiæ sua frigora: Caucasus ardet,
Ossaque cum Pindo, majorque ambobus Olympus;
Aëriæque Alpes, & nubifer Apenninus.
Tunc vero Phaëthon cunctis è partibus orbem
Aspicit accensum: nec tantos sustinet æstus:
Ferventesque auras, velut è fornace profunda,
Ore trahit, currusque suos candescere sentit.
Et neque jam cineres ejectatamque favillam
Ferre potest: calidoque involvitur undique fumo.
Quoque eat, aut ubi sit, picea caligine tectus
Nescit, & arbitrio volucrum raptatur equorum.

Sanguine tum credunt in corpora summa vocato,
Æthiopum populos nigrum traxisse colorem.
Tum facta est Libye raptis humoribus æstu
Arida; tum Nymphæ passis, fontesque, lacusque
Deflevere comis. quærit Bæotia Dircen.
Argos Amymonem. Ephyre Pirenidas undas.
Nec sortita loco distantes flumina ripas
Tuta manent: mediis Tanais fumavit in undis,
Peneusque senex, Teuthrantæusque Caycus,
Et celer Ismenos, cum Phocaico Erymantho,
Arsurusque iterum Xanthus, flavusque Lycormas,
Quique recurvatis ludit Mæander in undis,
Mygdoniusque Melas, & Tænareus Eurotas.
Arsit & Euphrates Babylonius. arsit Orontes,
Thermodoonque citus, Gangesque, & Phasis, & Ister.
Æstuat Alpheus: ripæ Sperchiades ardent:
Quodque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum.
Et, quæ Mæonias celebrabant carmine ripas,
Flumineæ volucres, medio caluere Caystro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluitque caput, quod adhuc latet. ostia septem
Pulverulenta vacant, septem sine flumine valles.
Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat,
Hesperiosq; amnes, Rhenum, Rhodanumq;, Padumque,
Cuique fuit rerum promissa potentia, Tybrim.
Dissilit omne solum, penetratque in Tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum conjuge regem.
Et mare contrahitur: siccæque est campus arenæ,
Quod modo pontus erat; quosque altum texerat æ-
Exsistunt montes, & sparsas Cycladas augent. (quor,
Ima petunt pisces: nec se super æquora curvi
Tollere consuetas audent delphines in auras.
Corpora phocarum summo resupina profundo
Examinata jacent. ipsum quoque Nerea fama est,
Doridaque, & natas, tepidis latuisse sub undis.
Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu
Exserere ausus erat: ter non tulit aëris ignes.
Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto
Inter aquas pelagi, contractosque undique fontes,
Qui se condiderant in opacæ viscera matris;
Sustulit omniferos collo tenus arida vultus:
Opposuitque manum fronti, magnoque tremore
Omnia concutiens paullum subsedit; & infra
Quam solet esse, fuit: sacraque ita voce locuta est:
Si placet hoc, meruique, quid ô tua fulmina cessant
Summe Deûm? liceat perituræ viribus ignis,
Igne perire tuo: cladamque autore levare.
Vix equidem fauces hæc ipsa in verba resolvo.
(Presserat ora vapor) Tostos en aspice crines,
In-

Inque oculis fumum; volitant super ora favillæ,
Hosne mihi fructus? hunc fertilitatis honorem,
Officiique refers? quod adunci vulnera aratri,
Rastrorumque fero, totoque exerceor anno?
Quod pecori frondes, alimentaque mitia, fruges
Humano generi, vobis quoque thura ministro?
Sed tamen exitium fac me meruisse: quid undæ,
Quid meruit frater? cur illi tradita sorte
Æquora decrescunt, & ab æthere longius absunt?
Quod si nec fratris, nec te mea gratia tangit;
At cœli miserere tui. circumspice, utrinque
Fumat uterque polus: quos si violaverit ignis,
Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat:
Vixque suis humeris candentem sustinet axem.
Si freta, si terræ pereunt, si regia cœli;
In chaos antiquum confundimur. eripe flammis,
Si quid adhuc superest: & rerum consule summæ.
Dixerat hæc Tellus; neque enim tolerare vaporem
Vlterius potuit, nec dicere plura: suumque
Rettulit os in se, propioraque manibus antra.
At pater omnipotens superos testatus, & ipsum,
Qui dederat currus; nisi opem ferat, omnia fato
Interitura gravi; summam petit arduus arcem;
Vnde solet nubes latis inducere terris:
Vnde movet tonitrus, vibrataque fulmina jactat.
Sed neque, quas posset terris inducere nubes,
Tunc habuit: nec, quos cœlo demitteret, imbres,
Intonat: & dextra libratum fulmen ab aure
Misit in aurigam: pariterque, animaque, rotisque
Expulit, & sævis compescuit ignibus ignes.
Consternuntur equi: & saltu in contraria verso
Colla jugo eripiunt, abruptaque lora relinquunt.
Illic fræna jacent, illic temone revulsus
Axis, in hac radii fractarum parte rotarum:
Sparsaque sunt late laceri vestigia currus.
At Phaëthon rutilos flamma populante capillos,
Volvitur in præceps, longoque per aëra tractu
Fertur; ut interdum de cœlo stella sereno,
Et si non cecidit, potuit cecidisse videri.
Quem procul à patria diverso maximus orbe
Excipit Eridanus: fumantiaque abluit ora.
Naides Hesperiæ trifida fumantia flamma
Corpora dant tumulo. signant quoq; carmine factum:
Hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni:
Quem si non tenuit; magnis tamen excidit ausis.
At pater obductos luctu miserabilis ægro
Condiderat vultus: &, si modo credimus, unum
Isse diem sine Sole ferunt. incendia lumen
Præbebant; aliquisque malo fuit usus in illo.

At Clymene postquam dixit, quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis; lugubris & amens,
Et laniata sinus totum percensuit orbem,
Exanimesque artus primo, mox ossa requirens;
Repperit ossa tamen peregrina condita ripa.
Incubuitque loco: nomenque in marmore lectum
Perfudit lacrymis: & aperto pectore fovit.
Nec minus Heliades lugent: & inania morti
Munera dant lacrymas. & cæsæ pectora palmis
Non auditurum miseras Phaëthonta querelas
Nocte, dieque vocant: asternunturque sepulchro.
Luna quater junctis implerat cornibus orbem:
Illæ more suo (nam morem fecerat usus)
Plangorem dederant. è quîs Phaëthusa sororum
Maxima cum vellet terræ procumbere; questa est
Diriguisse pedes: ad quam conata venire
Candida Lampetie; subita radice retenta est.
Tertia cum crinem manibus laniare pararet;
Avellit frondes. hæc stipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos sua brachia ramos.
Dumque ea mirantur; complectitur inguina cortex:
Perque gradus uterum, pectusque, humerosq;, manusq;
Ambit: & exstabant tantum ora vocantia matrē.
Quid faciat mater? nisi quo trahit impetus illam,
Huc eat atque illuc? & dum licet oscula jungat?
Non satis est: truncis avellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit: at inde
Sanguineæ manant, tanquam de vulnere, guttæ.
Parce precor mater, quæcunque est saucia clamat:
Parce precor: nostrum laceratur in arbore corpus.
Iamque vale: cortex in verba novissima venit.
Inde fluunt lacrymæ: stellataque sole rigescunt
De ramis electra novis; quæ lucidus amnis
Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.
Affuit huic monstro proles Stenelëia Cycnus,
Qui tibi materno quamvis à sanguine junctus,
Mente tamen Phaëthon propior fuit. ille relicto
(Nam Ligurum populos, & magnus rexerat urbes)
Imperio ripas virides, amnemque querelis
Eridanum implerat, sylvamque sororibus auctam:
Cum vox est tenuata viro: canæque capillos
Dissimulant plumæ: collumque à pectore longe
Porrigitur, digitosque ligat junctura rubentes:
Penna latus velat: tenet os sine acumine rostrum:
Fit nova Cycnus avis. nec se cœloque, Iovique
Credit, ut injustè missi memor ignis ab illo,
Stagna petit, patulosque lacus: ignemque perosus,
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.
Squallidus interea genitor Phaëthontis, & expers
Ips

Ipse sui decoris, qualis, cum deficit orbi,
Esse solet: lucemque odit, seque ipse, diemque:
Datque animum in luctus; & luctibus adjicit iram:
Officiumque negat mundo. Satis, inquit, ab ævi
Sors mea principiis fuit irrequieta: pigetque
Actorum sine fine mihi, sine honore laborum.
Quilibet alter agat portantes lumina currus.
Si nemo est, omnesque Dei non posse fatentur;
Ipse agat, ut saltem, dum nostras tentat habenas,
Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
Tunc sciet, ignipedum vires expertus equorum,
Non meruisse necem, qui non bene rexerit illos.
Talia dicentem circumstant omnia Solem
Numina: neve velit tenebras inducere rebus,
Supplice voce rogant. missos quoque Iupiter ignes
Excusat, precibusque minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore paventes,
Phœbus equos: stimuloque dolens & verbere sævit:
Sævit enim, natumque objectat, & imputat illis.
At pater omnipotens ingentia mœnia cœli
Circuit: &, nequid labefactum viribus ignis
Corruat; explorat. quæ postquam firma, suique
Roboris esse videt: terras, hominumque labores
Perspicit. Arcadiæ tamen est impensior illi
Cura suæ, fontesque, & nondum audentia labi
Flumina restituit. dat terræ gramina, frondes
Arboribus: læsasque jubet revirescere sylvas.
Dum redit, itque frequens; in virgine Nonacrina
Hæsit: & accepti caluêre sub ossibus ignes.
Non erat hujus opus lanam mollire trahendo;
Nec positu variare comas. ubi fibula vestem,
Vitta coërcuerat neglectos alba capillos,
Et modo leve manu jaculum, modo sumpserat arcum
Miles erat Phœbes: nec Mænalon attigit ulla
Gratior hac Triviæ. Sed nulla potentia longa est.
Vlterius medio spatium sol altus habebat;
Cum subit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas.
Exuit hic humero pharetram lentosque retendit
Arcus: inque solo, quod texerat herba, jacebat:
Et pictam posita pharetram cervice premebat.
Iupiter ut vidit fessam, & custode vacantem;
Hoc certe furtum conjux mea nesciet, inquit:
Aut si rescierit; sunt ô sunt jurgia tanti.
Protinus induitur faciem cultumque Dianæ:
Atque ait, O comitum virgo pars una mearum,
In quibus es venata jugis? de cespite virgo
Se levat: & Salve numen, me judice, dixit,
Audiat, ipse licet, majus Iove. ridet, & audit,
Et sibi præferri se gaudet; & oscula jungit;

Nec

Nec moderata satis, nec sic à virgine danda.
Qua venata foret sylva, narrare parantem;
Impedit amplexu: nec se sine crimine prodit.
Illa quidem contra, quantum modo fœmina posset,
(Aspiceres utinam, Saturnia, mitior esses)
Illa quidem pugnat: sed quæ superare puella,
Quisve Iovem poterat? superûm petit æthera victor
Iupiter. huic odio nemus est, & conscia sylva.
Vnde pedem referens, pæne est oblita pharetram
Tollere, cum telis, & quem suspenderat arcum.
Ecce suo comitata choro Dictynna per altum
Mænalon ingrediens, & cæde superba ferarum,
Aspicit hanc, visamque vocat: clamata refugit;
Et timuit primo, ne Iupiter esset in illa.
Sed postquam pariter Nymphas incedere vidit;
Sensit abesse dolos: numerumque accessit ad harum.
Heu quam difficile est crimen non prodere vultu!
Vix oculos attollit humo: nec, ut ante solebat,
Iuncta deæ lateri, nec toto est agmine prima:
Sed silet; & læsi dat signa rubore pudoris.
Et, nisi quod virgo est, poterat sentire Diana
Mille notis culpam: Nymphæ sensisse feruntur.
Orbe resurgebant lunaria cornua nono;
Cum dea venatu fraternis languida flammis,
Nacta nemus gelidum, de quo cum murmure labens
Ibat, & attritas versabat rivus arenas.
Vt loca laudavit; summas pede contigit undas;
His quoque laudatis. Procul est, ait, arbiter omnis:
Nuda superfusis tingamus corpora lymphis.
Parrhasis erubuit, cunctæ velamina ponunt:
Vna moras quærit. dubitanti vestis adempta est:
Qua posita, nudo patuit cum corpore crimen.
Attonitæ, manibusque uterum celare volenti
I procul hinc, dixit, nec sacros pollue fontes
Cynthia. deque suo jussit secedere cœtu.
Senserat hoc olim magni matrona Tonantis:
Distuleratque graves in idonea tempora pœnas.
Caussa moræ nulla est: & jam puer Arcas (idipsum
Indoluit Iuno) fuerat de pellice natus.
Quo simul obvertit sævam cum lumine mentem;
Scilicet hoc etiam restabat adultera, dixit,
Vt fœcunda fores: fieretque injuria partu
Nota: Iovisque mei testatum dedecus esset.
Haud impune feres: adimam tibi namque figuram;
Qua tibi, quaque places nostro importuna marito.
Dixit, & adversa prensis à fronte capillis
Stravit humi pronam. tendebat brachia supplex:
Brachia cœperunt nigris horrescere villis,
Curvarique manus & aduncos crescere in ungues,
Offi-

Officioque pedum fungi, laudataque quondam
Ora Iovi, lato fieri deformia rictu.
Neve preces animos, & verba precantia flectant;
Posse loqui eripitur: vox iracunda, minaxque,
Plenaque terroris rauco de gutture fertur:
Mens antiqua tamen facta quoque mansit in ursa,
Assiduoque suos gemitu testata dolores,
Qualescunque manus ad cœlum, & sidera tollit:
Ingratumque Iovem nequeat cum dicere, sentit.
Ah quoties sola non ausa quiescere sylva;
Ante domum, quondamque suis erravit in agris!
Ah quoties per saxa canum latratibus acta est!
Venatrixque metu venantum territa fugit!
Sæpe feris latuit visis; oblita quid esset:
Vrsaque conspectos in montibus horruit ursos:
Pertimuitque lupos; quamvis pater esset in illis.
Ecce Lycaoniæ proles ignara parentis
Arcas adest: ter quinque ferens natalibus annos.
Dumque feras sequitur; dum saltus eligit aptos,
Nexilibusque plagis sylvas Erymanthidas ambit;
Incidit in matrem. quæ restitit Arcade viso;
Et cognoscenti similis fuit. ille refugit;
Immotosque oculos in se sine fine tenentem
Nescius extimuit: propiusque accedere fugit.
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo:
Arcuit omnipotens. pariterque ipsosque; nefasque
Sustulit: & celeri raptos per inania vento
Imposuit cœlo, vicinaque sidera fecit.
Intumuit Iuno, postquam inter sidera pellex
Fulsit: & ad canam descendit in æquora Tethyn,
Oceanumque senem. quorum reverentia movit
Sæpe deos: caussamque viæ scitantibus, infit:
Quæritis æthereis quare regina deorum
Sedibus hic adsim. pro me tenet altera cœlum.
Mentior, obscurum nisi nox cum fecerit orbem;
Nuper honoratas summo, mea vulnera, cœlo
Videritis stellas illic; ubi circulus axem
Vltimus extremum spatioque brevissimus ambit.
Est vero cur quis Iunonem lædere nolit,
Offensamque tremat? quæ prosum sola nocendo.
O ego quantum egi! quam vasta potentia nostra est!
Esse hominem vetui: facta est Dea. sic ego pœnas
Sontibus impono: sic est mea magna potestas.
Vindicet antiquam faciem, vultusque ferinos
Detrahat; Argolica quod in ante Phoronide fecit.
Cur non & pulsa ducit Iunone, meoque
Collocat in thalamo, socerumque Lycaona sumit?
At vos, si læsæ tangit contemptus alumnæ;

Gur-

Gurgite cæruleo ſeptem prohibete Triones:
Sideraque in cœlum ſtupri mercede recepta
Pellite: ne puro tingatur in æquore pellex.
Di maris annuerant. habili Saturnia curru
Ingreditur liquidum pavonibus æthera pictis:
Tam nuper pictis cæſo pavonibus Argo;
Quam tu nuper eras, cum candidus ante fuiſſes,
Corve loquax ſubito nigrantes verſus in alas.
Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
Ales, ut æquaret totas ſine labe columbas:
Nec ſervaturis vigili Capitolia voce
Cederet anſeribus, nec amanti flumina cycno.
Lingua fuit damno: lingua faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.
Pulchrior in tota quam Lariſſæa Coronis
Non fuit Æmonia. placuit tibi Delphice certe;
Dum vel caſta fuit, vel inobſervata. ſed ales
Senſit adulterium Phœbeïus, utque latentem
Detegeret culpam non exorabilis index,
Ad dominum tendebat iter: quem garrula motis
Conſequitur pennis, ſcitetur ut omnia, cornix:
Auditaque viæ cauſſa, non utile carpis,
Inquit, iter: ne ſperne meæ præſagia linguæ.
Quid fuerim, quid ſimque, vide; meritumque require,
Invenies nocuiſſe fidem. nam tempore quodam,
Pallas Erichthonium prolem ſine matre creatam
Clauſerat, Actæo texta de vimine ciſta:
Virginibuſque tribus gemino de Cecrope natis
Servandam dederat. ſic inconfeſſa quid eſſet:
Et legem dederat, ſua ne ſecreta viderent.
Abdita fronde levi denſa ſpeculabar ab ulmo,
Quid facerent. commiſſa duæ ſine fraude tuentur,
Pandroſos, atque Herſe. timidas vocat una ſorores
Aglauros: nodoſque manu diducit: & intus
Infantemque vident, apporrectumque draconem,
Acta deæ refero. pro quo mihi gratia talis
Redditur, ut dicar tutela pulſa Minervæ:
Et ponar poſt noctis avem. mea pœna volucres
Admonuiſſe poteſt; ne voce pericula quærant.
At puto non ultro nec quicquam tale rogantem
Me petiit. ipſa licet hoc à Pallade quæras;
Quamvis irata eſt; non hoc irata negabit.
Nam me Phocaica clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit. fueramque ego regia virgo:
Divitibuſque procis (ne me contemne) petebar.
Forma mihi nocuit. nam cum per littora lentis
Paſſibus, ut ſoleo, ſumma ſpatiarer arena;
Vidit, & incaluit pelagi Deus: utque precando
Tem-

Tempora cum blandis absumpsit inania verbis ;
Vim parat , & sequitur. fugio , densumque relinquo
Littus , & in molli nequicquam lassor arena.
Inde deos , hominesque voco : nec contigit ullum
Vox mea mortalem. mota est pro virgine Virgo ,
Auxiliumque tulit. tendebam brachia coelo :
Brachia cœperunt levibus nigrescere pennis.
Rejicere ex humeris vestem molibar : at illa
Pluma erat ; inque cutem radices fixerat imas.
Plangere nuda meis conabar pectora palmis :
Sed neque jam palmas , nec pectora nuda gerebam.
Currebam ; nec, ut ante , pedes retinebat arena:
Sed summa tollebar humo. mox acta per auras
Evehor, & data sum comes inculpata Minervæ.
Quid tamen hoc prodest, si diro facta volucris
Crimine Nyctimene nostro successit honori ?
An, quæ per totam res est notissima Lesbon,
Non audita tibi est ? patrium temerasse cubile
Nyctimenen ? avis illa quidem ; sed conscia culpæ
Conspectum lucemque fugit, tenebrisque pudorem
Celat : & à cunctis expellitur æthere toto.
Talia dicenti, Tibi, ait revocamina corvus
Sint precor ista malo. nos vanum spernimus omen.
Nec cœptum dimittit iter : dominoque jacentem
Cum juvene Æmonio vidisse Coronida narrat.
Laurea delapsa est audito crimine amantis :
Et pariter vultusque Deo ; plectrumque, colorque
Excidit. utque animus tumida fervebat ab ira ;
Arma assueta capit ; flexumque à cornibus arcum
Tendit : & illa suo toties cum pectore juncta
Indevitato trajecit pectora telo.
Icta dedit gemitum , tractoque à vulnere ferro ,
Candida Puniceo perfudit membra cruore :
Et dixit, Potui pœnas tibi Phœbe dedisse ;
Sed peperisse prius : duo nunc moriemur in una.
Hactenus , & pariter vitam cum sanguine fudit.
Corpus inane animæ frigus letale secutum est.
Pœnitet heu sero pœnæ crudelis amantem :
Seque quod audierit, quod sic exarserit, odit :
Odit avem , per quam crimen caussamque dolendi
Scire coactus erat : nec non arcumque manumque
Odit : cumque manu, temeraria tela, sagittas.
Collapsamque fovet. seraque ope vincere fata
Nititur ; & medicas exercet inaniter artes.
Quæ postquam frustra tentata, rogumque parari
Vidit, & arsuros supremis ignibus artus ;
Tum vero gemitus (neque enim cœlestia tingi
Ora licet lacrymis) alto de corde petitos
Edidit. haud aliter quam cum spectante juvenca

La

Lactentis vituli dextra libratus ab aure
Tempora discussit claro cava malleus ictu.
Vt tamen ingratos in pectora fudit odores,
Et dedit amplexus, injustaque justa peregit;
Non tulit in cineres labi sua Phœbus eosdem
Semina. sed natum flammis uteroque parentis
Eripuit; geminique tulit Chironis in antrum:
Sperantemque sibi non falsæ præmia linguæ
Inter aves albas vetuit consistere corvum.
Semifer interea divinæ stirpis alumno
Lætus erat; mistoque oneri gaudebat honore.
Ecce venit rutilis humeros protecta capillis
Filia Centauri: quam quondam Nympha Chariclo,
Fluminis in rapidi ripis enixa, vocavit
Ocyroën. non hæc artes contenta paternas
Edidicisse fuit: fatorum arcana canebat.
Ergo ubi vaticinos concepit mente furores,
Incaluitque Deo, quem clausum pectore habebat;
Aspicit infantem, Totique salutifer orbi
Cresce puer dixit: tibi se mortalia sæpe
Corpora debebunt: animas tibi reddere ademptas
Fas erit. idque semel dîs indignantibus ausus,
Posse dare hoc iterum flamma prohibebere avita:
Eque deo corpus fies exsangue; deusque,
Qui modo corpus eras: & bis tua fata novabis.
Tu quoque, care pater, nunc immortalis, & ævis
Omnibus ut maneas, nascendi lege creatus;
Posse mori cupies tum, cum cruciabere diræ
Sanguine serpentis per saucia membra recepto.
Teque ex æterno patientem numina mortis
Efficient: triplicesque deæ tua fila resolvent.
Restabat fatis aliquid: suspirat ab imis
Pectoribus, lacrymæque genis labuntur obortæ:
Atque ita, Prævertunt, inquit, mea fata: vetorque
Plura loqui; vocisque meæ præcluditur usus.
Non fuerant artes tanti: quæ numinis iram
Contraxere mihi: mallem nescisse futura.
Iam mihi subduci facies humana videtur:
Iam cibus herba placet: jam latis currere campis
Impetus est: in equam. cognataque pectora vertor.
Tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis.
Talia dicenti pars est extrema querelæ
Intellecta parum: confusaque verba fuerunt.
Mox nec verba quidem, nec equæ sonus ille videtur;
Sed simulantis equam: parvoque in tempore certos
Edidit hinnitus: & brachia movit in herbas.
Tum digiti coëunt; & quinos alligat ungues
Perpetuo cornu levis ungula: crescit & oris,
Et colli spatium: longæ pars maxima pallæ

Cau-

Cauda fit, utque vagi crines per colla jacebant,
In dextras abiere jubas: pariterque novata est
Et vox, & facies, nomen quoque monstra dederunt.
Flebat, opemque tuam frustra Philyrëius heros,
Delphice, poscebat. nam nec rescindere magni
Iussa Iovis poteras. nec, si rescindere posses,
Tunc aderas: Elim, Messeniaque arva colebas.
Illud erat tempus; quo te pastoria pellis
Texit: onusque fuit baculus sylvestris olivæ;
Alterius, dispar septenis fistula cannis.
Dumque amor est curæ, dum te tua fistula mulcet;
Incustoditæ Pylios memorantur in agros
Processisse boves. videt has Atlantide Maja
Natus: & arte sua sylvis occultat abactas.
Senserat hoc furtum nemo, nisi natus in illo
Rure senex (Battum vicinia tota vocabat.)
Divitis hic saltus, herbosaque pascua Nelei,
Nobiliumque greges custos servabat equarum.
Hunc timuit: blandaque manu seduxit: & illi
Quisquis es hospes, ait, si forte armenta requiret
Hæc aliquis; vidisse nega: neu gratia facto
Nulla rependatur; nitidam cape præmia vaccam.
Et dedit: accepta voces has reddidit hospes:
Tutus eas: lapis iste prius tua furta loquetur:
Et lapidem ostendit. simulat Iove natus abire,
Mox redit: & versa pariter cum voce figura,
Rustice, vidisti siquas hoc limite, dixit,
Ire boves; fer opem: furtoque silentia deme:
Iuncta suo pariter dabitur tibi fœmina tauro.
At senior postquam est merces geminata, Sub illis
Montibus, inquit, erunt: & erunt sub montibus illis.
Risit Atlantiades. &, me mihi perfide prodis?
Me mihi prodis? ait. perjuraque pectora vertit
In durum silicem: qui nunc quoque dicitur Index.
Inque nihil merito vetus est infamia saxo.
Hinc se sustulerat paribus caducifer alis:
Munychiosque volans agros, gratamque Minervæ
Despectabat humum, cultique arbusta Lycei.
Illa forte die castæ de more puellæ
Vertice supposito festas in Palladis arces
Pura coronatis portabant sacra canistris.
Inde revertentes Deus aspicit ales; iterque
Non agit in rectum: sed in orbem curvat eundem,
Vt volucris visis rapidissima milvius extis,
Dum timet, & densi circumstant sacra ministri;
Flectitur in gyrum, nec longius audet abire;
Spemque suam motis avidus circumvolat alis:
Sic super Actæas agilis Cyllenius arces
Inclinat cursus: & easdem circinat auras.

Quanto ſplendidior, quam cætera ſydera fulget
Lucifer; & quanto, quam Lucifer, aũrea Phœbe;
Tanto virginibus præſtantior omnibus Herſe
Ibat: eratque decus pompæ, comitumque ſuarum,
Obſtupuit forma Iove natus: & æthere pendens,
Non ſecus exarſit; quam cum balearica plumbum
Funda jacit. volat illud, & incandeſcit eundo:
Et quos non habuit, ſub nubibus invenit ignes.
Vertit iter; cœloque petit diverſa relicto:
Nec ſe diſſimulat. tanta eſt fiducia formæ.
Quæ quamquam juſta eſt; cura tamen adjuvat illam:
Permulcetque comas: chlamydemq; ut pendeat apte
Collocat: ut limbus, totumque appareat aurum:
Vt teres in dextra, qua ſomnos ducit, & arcet,
Virga ſit, ut terſis niteant talaria plantis.
Pars ſecreta domus ebore, & teſtudine cultos
Tres habuit thalamos. quorum tu Pandroſe dextrum,
Aglauros lævum, medium poſſederat Herſe.
Quæ tenuit lævum, venientem prima notavit
Mercurium: nomenque Dei ſcitarier auſa eſt,
Et cauſam adventus, cui ſic reſpondit Atlantis
Plëioneſque nepos: Ego ſum, qui juſſa per auras
Verba patris porto. pater eſt mihi Iupiter ipſe.
Nec fingam cauſſas, tu tantum fida ſorori
Eſſe velis, proliſque meæ matertera dici.
Herſe cauſſa viæ eſt. faveas oramus amanti.
Aſpicit hunc oculis iiſdem quibus abdita nuper
Viderat Aglauros flavæ ſecreta Minervæ:
Proque miniſterio magni ſibi ponderis aurum
Poſtulat. interea tectis excedere cogit.
Vertit ad hanc torvi Dea bellica luminis orbes,
Et tanto penitus traxit ſuſpiria motu,
Vt pariter pectus, poſitamque in pectore forti
Ægida concuteret. ſubit, hanc arcana profana
Detexiſſe manu tum, cum ſine matre creatam
Lemniacam ſtirpem contra data fœdera vidit:
Ingratamque Deo fore jam, ingratamque ſorori,
Et ditem ſumpto, quod avara popoſcerat, auro.
Protinus Invidiæ nigro ſqualentia tabo
Tecta petit. domus eſt imis in vallibus hujus
Abdita, ſole carens, non ulli pervia vento;
Triſtis, & inani pleniſſima frigoris; & quæ
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet.
Huc ubi pervenit bello metuenda virago;
Conſtitit ante domum (neque enim ſuccedere tectis
Fas habet) & poſtes extrema cuſpide pulſat.
Concuſſæ patuere fores. videt intus edentem
Vipereas carnes, vitiorum alimenta ſuorum,
Invidiam: viſaque oculos avertit. at illa
[illegible]git humo pigre: ſemeſarumque relinquit Cor-

Corpora serpentum: passuque incedit inerti.
Utque Deam vidit formaque armisque decoram;
Ingemuit: vultumque deæ ad suspiria duxit.
Pallor in ore sedet: macies in corpore toto:
Nusquam recta acies: livent rubigine dentes:
Pectora felle virent: lingua est suffusa veneno.
Risus abest; nisi quem visi movêre dolores.
Nec fruitur somno, vigilantibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabescitque videndo
Successus hominum: carpitque, & carpitur una.
Suppliciumque suum est. quamvis tamen oderat illam:
Talibus affata est breviter Tritonia dictis:
Infice tabe tua natarum Cecropis unam.
Sic opus est. Aglauros ea est. haud plura locuta
Fugit; & impressa tellurem reppulit hasta.
Illa deam obliquo fugientem lumine cernens;
Murmura parva dedit: successurumque Minervæ
Indoluit. baculumque capit; quem spinea tortum
Vincula cingebant: adopertaque nubibus atris,
Quacunque ingreditur, florentia proterit arva,
Exuritque herbas, & summa papavera carpit:
Afflatuque suo populos, urbesque, domosque
Polluit. & tandem Tritonida conspicit arcem;
Ingeniisque, opibusque, & festa pace virentem.
Vixque tenet lacrymas; quia nil lacrymabile cernit.
Sed postquam thalamos intravit Cecrope natæ;
Iussa facit: pectusque manu ferrugine tincta
Tangit: & hamatis præcordia sentibus implet.
Inspiratque nocens virus; piceumque per ossa
Dissipat & medio spargit pulmone venenum.
Neve mali caussæ spatium per latius errent;
Germanam ante oculos, fortunatumque sororis
Conjugium, pulchraque Deum sub imagine ponit:
Cunctaque magna facit: quibus irritata, dolore
Cecropis occulto mordetur: & anxia nocte,
Anxia luce gemit: lentaque miserrima tabe
Liquitur; ut glacies incerto saucia sole.
Felicisque bonis aliter non uritur Herses;
Quam, cum spinosis ignis supponitur herbis;
Quæ neque dant flammas, lenique tepore cremantur.
Sæpe mori voluit, ne quicquam tale videret:
Sæpe velut crimen rigido narrare parenti.
Denique in adverso venientem limine sedit
Exclusura Deum. cui blandimenta, precesque,
Verbaque jactanti mitissima, Desine, dixit,
Hinc ego me non sum nisi te motura repulso.
Stemus, ait, pacto velox Cyllenius isto:
Cælatasque fores virga patefecit. at illi
Surgere conanti partes, quascunque sedendo

Flectimus, ignava nequeunt gravitate moveri.
Illa quidem pugnat recto se tollere trunco:
Sed genuum junctura riget, frigusque per ungues
Labitur, & pallent amisso sanguine venæ.
Vtque malum late solet immedicabile cancer
Serpere, & illæsas vitiatis addere partes;
Sic lethalis hyems paulatim in pectora venit:
Vitalesque vias, & respiramina clausit.
Nec conata loqui est; nec, si conata fuisset,
Vocis habebat iter. saxum jam colla tenebat,
Oraque duruerant: signumque exsangue sedebat.
Nec lapis albus erat. sua mens infecerat illam.
Has ubi verborum pœnas mentisque profanæ
Cepit Atlantiades, dictas à Pallade terras
Linquit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
Sevocat hunc genitor; nec caussam fassus amoris,
Fide minister, ait, jussorum nate meorum,
Pelle moram, subitoque celer delabere cursu:
Quæque tuam matrem tellus à parte sinistra
Suspicit (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete: quodque procul montano gramine pasci
Armentum regale vides, ad littora verte.
Dixit: & expulsi jamdudum monte juvenci
Littora jussa petunt; ubi magni filia regis
Ludere virginibus Tyriis comitata solebat.
Non bene conveniunt, nec in una sede morantur,
Majestas, & amor. sceptri gravitate relicta,
Ille pater rectorque deûm; cui dextra trisulcis
Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem;
Induitur faciem tauri: mistusque juvencis
Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis,
Quippe color nivis est; quam nec vestigia duri
Calcavere pedis, nec solvit aquaticus Auster.
Colla toris extant: armis palearia pendent:
Cornua parva quidem; sed quæ contendere posses
Facta manu, puraque magis pellucida gemma.
Nullæ in fronte minæ; nec formidabile lumen:
Pacem vultus habet. miratur Agenore nata,
Quod tam formosus, quod prœlia nulla minetur.
Sed quamvis mitem, metuit contingere primo.
Mox adit: & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans. & dum veniat sperata voluptas;
Oscula dat manibus: vix jam vix cætera differt:
Et nunc alludit, viridique exsultat in herba:
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis.
Paulatimque metu dempto; nunc pectora præbet
Virginea plaudenda manu, modo cornua sertis
Impedienda novis. ausa est quoque regia virgo,
Nescia quem premeret, tergo considere tauri.

Tum Deus à terra, siccoque à littore, sensim
Falsa pedum primis vestigia ponit in undis.
Inde abit ulterius, mediique per æquora ponti
Fert prædam. pavet hæc: littusque ablata relictum
Respicit: & dextra cornu tenet; altera dorso
Imposita est, tremulæ sinuantur flamine vestes.

METAMORPHOSEON LIB. III.

IAmque Deus, posita fallacis imagine Tauri,
Se confessus erat: Dictæaque rura tenebat.
Cum pater ignarus raptam perquirere Cadmo
Imperat: & pœnam, si non invenerit, addit
Exsilium; facto pius & sceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprendere posset
Furta Iovis?) profugus patriamque, iramque parētis
Vitat Agenorides: Phœbique oracula supplex
Consulit, & quæ sit tellus habitanda, requirit.
Bos, tibi, Phœbus ait, solis occurret in arvis;
Nullum passa jugum, curvique immunis aratri.
Hac duce carpe vias. & qua requieverit herba,
Mœnia fac condas: Bœotiaque illa vocato.
Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro:
Incustoditam lente videt ire juvencam;
Nullum servitii signum cervice gerentem.
Subsequitur; pressoque legit vestigia gressu;
Autoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
Iam vada Cephisi, Panopesque evaserat arva.
Bos stetit: & tollens speciosam cornibus altis
Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.
Atque ita respiciens comites sua terga sequentes,
Procubuit, teneraque latus submisit in herba.
Cadmus agit grates: peregrinæque oscula terræ
Figit: & ignotos montes, agrosque salutat.
Sacra Iovi facturus erat: jubet ire ministros,
Et petere è vivis libandas fontibus undas.
Sylva vetus stabat, nulla violata securi:
Et specus in medio virgis, ac vimine densus;
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum;
Vberibus fœcundus aquis. ubi conditus antro
Martius anguis erat, cristis præsignis & auro.
Igne micant oculi; corpus tumet omne veneno.
Tresque micant linguæ: triplici stant ordine dentes,.
Quem postquam Tyria lucum de gente profecti
Infausto tetigere gradu; demissaque in undas
Vrna dedit sonitum; longo caput extulit antro
Cæruleus serpens; horrendaque sibila misit.
Effluxere undæ manibus, sanguisque reliquit
Corpus, & attonitos subitus tremor occupat artus.
Ille volubilibus squamosos nexibus orbes

Torquet, & immenso saltu sinuatur in arcus;
Ac media plus parte leves erectus in auras
Despicit omne nemus. tantoque est corpore, quanto,
Si totum spectes, geminas qui separat Arctos.
Nec mora: Phoenicas, sive illi tela parabant,
Sive fugam; sive ipse timor prohibebat utrumque;
Occupat. hos morsu, longis complexibus illos,
Hos necat afflatu, funesta hos tabe veneni.
Fecerat exiguas jam sol altissimus umbras:
Quae mora sit sociis miratur Agenore natus;
Vestigatque viros. tegimen direpta leonis
Pellis erat: telum splendenti lancea ferro,
Et jaculum; teloque animus praestantior omni.
Vt nemus intravit, lethataque corpora vidit,
Victoremque supra spatiosi corporis hostem
Tristia sanguinea lambentem vulnera lingua;
Aut ultor vestrae, fidissima corpora, mortis,
Aut comes, inquit, ero. dixit, dextraque molarem
Sustulit: & magnum magno conamine misit.
Illius impulsu cum turribus ardua celsis
Moenia mota forent. serpens sine vulnere mansit.
Loricaeque modo squamis defensus, & atrae
Duritia pellis, validos cute reppulit ictus.
At non duritia jaculum quoque vicit eadem;
Quod medio lentae spinae curvamine fixum
Constitit: & totum descendit in ilia ferrum.
Ille dolore ferox caput in sua terga retorsit:
Vulneraque aspexit, fixumque hostile momordit.
Idque ubi vi multa partem labefecit in omnem;
Vix tergo eripuit. ferrum tamen ossibus haesit.
Tum vero postquam solitas accessit ad iras
Caussa recens; plenis tumuerunt guttura venis:
Spumaque pestiferos circumfluit albida rictus:
Terraque rasa sonat squamis. quique halitus exit
Ore niger Stygio, vitiatas inficit auras.
Ipse modo immensum spiris facientibus orbem
Cingitur: interdum longa trabe rectior adstat.
Impete nunc vasto, ceu concitus imbribus amnis,
Fertur, & obstantes perturbat pectore sylvas.
Cedit Agenorides paulum, spolioque leonis
Sustinet incursus: instantiaque ora retardat
Cuspide praetenta. furit ille, & inania duro
Vulnera dat ferro, figitque in acumine dentes.
Jamque venenifero sanguis manare palato
Coeperat, & virides aspergine tinxerat herbas:
Sed leve vulnus erat, quia se retrahebat ab ictu:
Laesaque colla dabat retro; plagamque sedere
Cedendo arcebat, nec longius ire sinebat.
Donec Agenorides conjectum in guttura ferrum
Vsque

Vsque sequens pressit, dum retro quercus eunti
Obstitit: & fixa est pariter cum robore cervix,
Pondere serpentis curvata est arbor, & imæ
Parte flagellari gemuit sua robora caudæ.
Dum spatium victor victi considerat hostis; (ptum
Vox subito audita est: neque erat cognoscere prom-
Vnde: sed audita est, Quid Agenore nate peremptum
Serpentem spectas? & tu spectabere serpens.
Ille diu pavidus, pariter cum voce colorem
Perdiderat, gelidoque comæ terrore rigebant.
Ecce viri fautrix superas delapsa per auras
Pallas adest: motæque jubet supponere terræ
Vipereos dentes; populi incrementa futuri.
Paret: & impresso sulcum patefecit aratro:
Spargit humi jussos, mortalia semina, dentes.
Inde (fide majus) glebæ cœpere moveri:
Primaque de sulcis acies apparuit hastæ:
Tegmina mox capitum picto nutantia collo:
Mox humeri pectusque, onerataque brachia telis
Exsistunt: crescitque seges clypeata virorum.
Sic, ubi tolluntur festis aulæa theatris;
Surgere signa solent, primumque ostendere vultus:
Cætera paulatim, placidoque educta tenore
Tota patent: imoque pedes in margine ponunt.
Territus hoste novo Cadmus, capere arma parabat:
Ne cape, de populo, quem terra creaverat, unus
Exclamat. nec te civilibus insere bellis.
Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
Cominus ense ferit. jaculo cadit eminus ipse.
Hic quoque, qui dederat leto, non longius illo
Vivit, & exspirat, modo quas acceperat, auras.
Exemploque pari furit omnis turba: suoque
Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
Iamque brevis vitæ spatium sortita juventus
Sanguineam tepido plangebant pectore matrem;
Quinque superstitibus, quorum fuit unus Echion.
Is sua jecit humi monitu Tritonidis arma;
Fraternæque fidem pacis petiitque, deditque.
Hos operis comites habuit Sidonius hospes;
Cum posuit jussam Phœbëis sortibus urbem.
IAm stabant Thebæ: poteras jam Cadme videri
Exsilio felix: soceri tibi Marsque Venusque
Contigerant: huc adde genus de conjuge tanta,
Tot natos, natasque, & pignora cara nepotes.
Hos quoque jam juvenes: Sed scilicet ultima semper
Exspectanda dies homini est: dicique beatus
Ante obitum nemo, supremaque funera debet.
Prima nepos inter res tot tibi Cadme secundas
Causa fuit luctus, alienaque cornua fronti

Addita, vosque canes satiati sanguine herili.
At bene si quæras; fortunæ crimen in illo,
Nec scelus invenies. quod enim scelus error habebat?
Mons erat, infectus variarum cæde ferarum:
Iamque dies medius rerum contraxerat umbras;
Et sol ex æquo meta distabat utraque;
Cum juvenis placido per devia lustra vagantes
Participes operum compellat Hyantius ore:
Lina madent, comites, ferrumque cruore ferarum,
Fortunæque dies habuit satis. altera lucem
Cum croceis invecta rotis Aurora reducet;
Propositum repetemus opus. nunc Phœbus utraque
Distat idem terra: finditque vaporibus arva.
Sistite opus præsens: nodosaque tollite lina.
Iussa viri faciunt; intermittuntque laborem.
Vallis erat piceis & acuta densa cupressu:
Nomine Gargaphie, succinctæ sacra Dianæ:
Cujus in extremo est antrum nemorale recessu,
Arte laboratum nulla: simulaverat artem
Ingenio natura suo. nam pumice vivo
Et levibus tophis nativum duxerat arcum.
Fons sonat à dextra tenui pellucidus unda,
Margine gramineo patulos succinctus hiatus.
Hic dea sylvarum venatu fessa solebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quo postquam subiit; Nympharum tradidit uni
Armigeræ jaculum, pharetramque, arcusque retentos.
Altera depositæ subjecit brachia pallæ:
Vincla duæ pedibus demunt. nam doctior illis
Ismenis Crocale, sparsos per colla capillos
Colligit in nodum; quamvis erat ipsa solutis.
Excipiunt laticem Nipheque, Hyaleque, Rhanisque,
Et Psecas, & Phiale: funduntque capacibus urnis.
Dumque ibi perluitur solita Titania lympha;
Ecce nepos Cadmi dilata parte laborum
Per nemus ignotum non certis passibus errans
Pervenit in lucum: sic illum fata ferebant.
Qui simul intravit rorantia fontibus antra;
Sicut erant viso, nudæ sua pectora Nymphæ
Percussere, viro: subitisque ululatibus omne
Implevere nemus: circumfusæque Dianam
Corporibus texere suis. tamen altior illis
Ipsa dea est, colloque tenus supereminet omnes.
Qui color infectis adversi solis ab ictu
Nubibus esse solet, aut purpureæ Auroræ;
Is fuit in vultu visæ sine veste Dianæ.
Quæ quanquam comitum turba est stipata suarum;
In latus obliquum tamen astitit: oraque retro
Flexit: & ut vellet promptas habuisse sagittas:

Quæ

Quas habuit, sic hausit aquas: vultumque virilem
Perfudit. spargensque comas ultricibus undis,
Addidit hæc cladis præuuncia verba futuræ:
Nunc tibi me posito visam velamine narres;
Si poteris narrare, licet. nec plura minata,
Dat sparso capiti vivacis cornua cervi;
Dat spatium collo: summasque cacuminat aures:
Cum pedibusque manus, cum longis brachia mutat
Cruribus: & velat maculoso vellere corpus.
Additus & pavor est. fugit Autonoeïus heros:
Et se tam celerem cursu miratur in ipso.
Vt vero vultus, & cornua vidit in unda;
Me miserum, dicturus erat: vox nulla secuta est.
Ingemuit: vox illa fuit: lacrymæque per ora
Non sua fluxerunt. mens tantum pristina mansit.
Quid faciat? repetatne domum & regalia tecta?
An lateat sylvis? timor hoc, pudor impedit illud.
Dum dubitat; videre canes: primusque Melampus,
Ichnobatesque sagax latratu signa dederunt;
Gnossius Ichnobates, Spartana gente Melampus.
Inde ruunt alii rapida velocius aura,
Pamphagus, & Dorceus, & Oribasus, Arcades omnes,
Nebrophonosque valens, & trux cum Lælape Theron,
Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Agre,
Hylæusque ferox, nuper percussus ab apro,
Deque lupo concepta Nape: pecudesque secuta
Pœmenis, & natis comitata Harpyja duobus,
Et substricta gerens Sicyonius ilia Ladon,
Et Dromas, & Canache, Sticteque, & Tigris, & Alce,
Et niveis Leucon, & villis Asbolus atris,
Prævalidusque Lacon, & cursu fortis Aëllo,
Et Thous, & Cyprio velox cum fratre Lycisca,
Et nigram medio frontem distinctus ab albo
Harpalos, & Melaneus, hirsutaque corpore Lachne,
Et patre Dictæo, sed matre Laconide nati
Labros, & Agriodos, & acutæ vocis Hylactor,
Quosque referre mora est. ea turba cupidine prædæ
Per rupes, scopulosque, adituque carentia saxa,
Quaque est difficilis, quaque est via nulla, sequuntur;
Ille fugit: per quæ fuerat loca sæpe secutus.
Heu famulos fugit ille suos. clamare libebat,
Actæon ego sum: dominum cognoscite vestrum.
Verba animo desunt: resonat latratibus æther.
Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit:
Proxima Theridamas; Oresitrophus hæsit in armo.
Tardius exierant; sed per compendia montis
Præcipitata via est. dominum retinentibus illis
Cætera turba coit; confertque in corpore dentes.
Iam loca vulneribus desunt. gemit ille, sonumque,

At pater omnipotens (neque enim licet irrita cui-
Facta Dei fecisse Deo) pro lumine adempto (quam
Scire futura dedit: pœnamque levavit honore.
ILLE per Aonias fama celeberrimus urbes
Irreprehensa dabat populo responsa petenti.
Prima fide vocisque ratæ tentamina sumpsit
Cærula Liriope: quam quondam flumine curvo
Implicuit; clausæque suis Cephisus in undis
Vim tulit. enixa est utero pulcherrima pleno
Infantem Nymphe, jam tunc qui posset amari.
Narcissumque vocat de quo consultus, an esset
Tempora maturæ visurus longa senectæ;
Fatidicus vates, Si se non noverit, inquit.
Vana diu visa est vox auguris. exitus illam,
Resque probat, letique genus, novitasque furoris.
Namque ter ad quinos unum Cephisius annos
Addiderat: poteratque puer, juvenisque videri.
Multi illum juvenes, multæ petiere puellæ:
Sed fuit in tenera tam dura superbia forma;
Nulli illum juvenes, nullæ tetigere puellæ.
Aspicit hunc, trepidos agitantem in retia cervos,
Vocalis Nymphe; quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo, non vox erat: & tamen usum
Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat;
Reddere de multis ut verba novissima posset.
Fecerat hoc Iuno. quia cum deprendere posset
Sub Iove sæpe suo Nymphas in monte jacentes;
Illa Deam longo prudens sermone tenebat, (fit;
Dum fugerent Nymphæ. postquam hæc Saturnia sen-
Hujus, ait, linguæ, qua sum delusa, potestas
Parva tibi dabitur, vocisque brevissimus usus.
Reque minas firmat. tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces: auditaque verba reportat.
Ergo ubi Narcissum per devia rura vagantem
Vidit, & incaluit, sequitur vestigia furtim.
Quoque magis sequitur; flamma propiore calescit.
Non aliter, quam cum summis circumlita tædis
Admotas rapiunt vivacia sulfura flammas.
O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces! natura repugnat;
Nec finit incipiat. sed quod finit, illa parata est;
Exspectare sonos, ad quos sua verba remittat.
Forte puer comitum seductus ab agmine fido
Dixerat, Ecquis adest? &, adest responderat Echo.
Hic stupet: utque aciem partes admisit in omnes;
Voce, Veni, magna clamat. vocat illa vocantem.
Respicit: & rursus nullo veniente, Quid, inquit,
Me fugis? & totidem, quot dixit, verba recepit.
Per-

Perstat; & alternæ deceptus imagine vocis;
Huc coëamus, ait: nullique libentius unquam
Responsura sono, Coëamus rettulit Echo:
Et verbis favet ipsa suis, egressaque sylva
Ibat, ut injiceret sperato brachia collo.
Ille fugit: fugiensque manus complexibus aufert.
Ante, ait, emoriar, quam sit tibi copia nostri.
Rettulit illa nihil, nisi, Sit tibi copia nostri.
Spreta latet sylvis: pudibundaque frondibus ora
Protegit. & solis ex illo vivit in antris.
Sed tamen hæret amor; crescitque dolore repulsæ,
Et tenuant vigiles corpus miserabile curæ:
Adducitque cutem macies, & in aëra succus (sunt.
Corporis omnis abit. vox tantum, atque ossa super-
Vox manet, ossa ferunt lapidis traxisse figurā.
Inde latet sylvis: nulloque in monte videtur;
Omnibus auditur. sonus est, qui vivit in illa.
SIc hanc, sic alias undis aut montibus ortas
Luserat hic Nymphas, sic cœtus ante viriles.
Inde manus aliquis despectus ad æthera tollens,
Sic amet ipse licet, sic non potiatur amato,
Dixerat. assensit precibus Rhamnusia justis.
Fons erat illimis nitidis argenteus undis,
Quem neque pastores, neque pastæ in monte capellæ
Contigerant, aliudve pecus: quem nulla volucris,
Nec fera turbarat, nec lapsus ab arbore ramus.
Gramen erat circa, quod proximus humor alebat:
Sylvaque, sole locum passura tepescere nullo.
Hic puer, & studio venandi lassus & æstu
Procubuit; faciemque loci, fontemque secutus.
Dumque sitim sedare cupit; sitis altera crevit.
Dumque bibit, visæ correptus imagine formæ,
Spem sine corpore amat; corpus putat esse, quod umbra est.
Ac stupet ipse sibi: vultuque immotus eodem
Hæret, ut e Pario formatum marmore signum.
Spectat humi positus geminum, sua lumina, sidus,
Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines,
Impubesque genas, & eburnea colla, decusque
Oris, & in niveo mistum candore ruborem:
Cunctaque miratur; quibus est mirabilis ipse.
Se cupit imprudens. &, qui probat, ipse probatur.
Dumque petit, petitur: pariterque accendit, & ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti!
In mediis quoties visum captantia collum
Brachia mersit aquis; nec se deprehendit in illis!
Quid videat nescit. sed quod videt, uritur illo:
Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
Credule quid frustra simulacra fugacia captas?

Quod

Et si non hominis, quem non tamen edere possit
Cervus, habet: mœstisque replet juga nota querelis:
Et genibus pronis supplex, similisque roganti,
Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus.
At comites rapidum solitis hortatibus agmen
Ignari instigant, oculisque Actæona quærunt;
Et velut absentem certatim Actæona clamant.
Ad nomen caput ille refert: & abesse queruntur,
Nec capere oblatæ segnem spectacula prædæ.
Vellet abesse quidem, sed adest: velletque videre;
Non etiam sentire canum fera facta suorum.
Vndique circumstant: mersisque in corpore rostris
Dilacerant falsi dominum sub imagine cervi.
Nec, nisi finita per plurima vulnera vita,
Ira pharetratæ fertur satiata Dianæ.
RVmor in ambiguo est: aliis violentior æquo
Visa dea est: alii laudant, dignamque severa
Virginitate vocant. pars invenit utraque caussas.
Sola Iovis conjux, non tam culpetne, probetne
Eloquitur; quam clade domus ab Agenore ductæ
Gaudet: & à Tyria collectum pellice transfert
In generis socios odium. subit ecce priori
Caussa recens; gravidamque dolet de semine magni
Esse Iovis Semelen. tum linguam ad jurgia solvit.
Profeci quid enim toties per jurgia, dixit?
Ipse petenda mihi est: ipsam, si maxima Iuno
Rite vocor, perdam; si me gemmantia dextra
Sceptra tenere decet; si sum regina, Iovisque
Et soror, & conjux. certe soror. at puto furto est
Contenta, & thalami brevis est injuria nostri.
Concipit. id deerat: manifestaque crimina pleno
Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
De Iove vult fieri. tanta est fiducia formæ.
Fallat eam faxo: nec sim Saturnia; si non
De Iove mersa suo Stygias penetrabit ad undas.
Surgit ab his solio; fulvaque recondita nube
Limen adit Semeles: nec nubes ante removit,
Quam simulavit anum: posuitque ad tempora canos;
Sulcavitque cutem rugis: & curva trementi
Membra tulit gressu. vocem quoque fecit anilem:
Ipsaque erat Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi captato sermone, diuque loquendo
Ad nomen venere Iovis; suspirat: & Opto,
Iupiter ut sit, ait; metuo tamen omnia. multi
Nomine divorum thalamos iniere pudicos.
Nec tamen esse Iovem satis est: det pignus amoris;
Si modo verus is est: quantusque, & qualis ab alta
Iunone excipitur; tantus, talisque rogato
Det tibi complexus; suaque ante insignia sumat.
Talibus

Talibus ignaram Iuno Cadmeïda dictis
Formarat, rogat illa Iovem sine nomine munus.
Cui Deus, Elige, ait, nullam patiere repulsam.
Quoque magis credas; Stygii quoque conscia sunto
Numina torrentis timor, & Deus ille deorum est.
Læta malo, nimiumque potens, perituraque amantis
Obsequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis;
Da mihi te talem. voluit Deus ora loquentis
Opprimere. exierat jam vox properata sub auras.
Ingemuit: neque enim non hæc optasse, nec ille
Non jurasse potest. ergo mœstissimus altum
Æthera conscendit: vultumque sequentia traxit
Nubila, queis nimbos, immistaque fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
Qua tamen usque potest, vires sibi demere tentat.
Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhoëa,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo est.
Est aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum
Sævitiæ, flammæque minus, minus addidit iræ:
Tela secunda vocant superi. capit illa: domumque
Intrat Agenoream. corpus mortale, tumultus
Non tulit æthereos: donisque jugalibus arsit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
Insuitur femori: maternaque tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat. inde datum Nymphæ Niseïdes antris
Occuluêre suis: lactisque alimenta dedêre.

DUmque ea per terras fatali lege geruntur;
Tutaque bis geniti sunt incunabula Bacchi;
Forte Iovem memorant diffusum nectare curas
Seposuisse graves, vacuaque agitasse remissos
Cum Iunone jocos: &, Major vestra profecto est,
Quam quæ contingit maribus, dixisse, voluptas.
Illa negat, placuit quæ sit sententia docti
Quærere Tiresiæ. Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum viridi coëuntia sylva
Corpora serpentum baculi violaverat ictu:
Deque viro factus (mirabile) fœmina, septem
Egerat autumnos. octavo rursus eosdem
Vidit: &, Est vestræ si tanta potentia plagæ,
Dixit, ut autoris sortem in contraria mutet;
Nunc quoque vos feriam. percussis anguibus iisdem
Forma prior rediit: genitivaque venit imago.
Arbiter hic igitur sumptus de lite jocosa;
Dicta Iovis firmat. gravius Saturnia justo,
Nec pro materia fertur doluisse: suique
Iudicis æterna damnavit lumina nocte.

At

Et si non hominis, quem non tamen edere possit
Cervus, habet: mœstisque replet juga nota querelis:
Et genibus pronis supplex, similisque roganti,
Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus.
At comites rapidum solitis hortatibus agmen
Ignari instigant, oculisque Actæona quærunt;
Et velut absentem certatim Actæona clamant.
Ad nomen caput ille refert: & abesse queruntur,
Nec capere oblatæ segnem spectacula prædæ.
Vellet abesse quidem, sed adest: velletque videre;
Non etiam sentire canum fera facta suorum.
Vndique circumstant: mersisque in corpore rostris
Dilacerant falsi dominum sub imagine cervi.
Nec, nisi finita per plurima vulnera vita,
Ira pharetratæ fertur satiata Dianæ.
RVmor in ambiguo est: aliis violentior æquo
Visa dea est: alii laudant, dignamque severa
Virginitate vocant. pars invenit utraque caussas.
Sola Iovis conjux, non tam culpetne, probetne
Eloquitur; quam clade domus ab Agenore ductæ
Gaudet: & à Tyria collectum pellice transfert
In generis socios odium. subit ecce priori
Caussa recens; gravidamque dolet de semine magni
Esse Iovis Semelen. tum linguam ad jurgia solvit.
Profeci quid enim toties per jurgia, dixit?
Ipse petenda mihi est: ipsam, si maxima Iuno
Rite vocor, perdam; si me gemmantia dextra
Sceptra tenere decet; si sum regina, Iovisque
Et soror, & conjux. certe soror. at puto furto est
Contenta, & thalami brevis est injuria nostri.
Concipit. id deerat: manifestaque crimina pleno
Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
De Iove vult fieri. tanta est fiducia formæ.
Fallat eam faxo: nec sim Saturnia; si non
De Iove mersa suo Stygias penetrabit ad undas.
Surgit ab his solio; fulvaque recondita nube
Limen adit Semeles: nec nubes ante removit,
Quam simulavit anum: posuitque ad tempora canos:
Sulcavitque cutem rugis: & curva trementi
Membra tulit gressu. vocem quoque fecit anilem:
Ipsaque erat Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi captato sermone, diuque loquendo
Ad nomen venere Iovis; suspirat: & Opto,
Iupiter ut sit, ait; metuo tamen omnia. multi
Nomine divorum thalamos iniere pudicos.
Nec tamen esse Iovem satis est: det pignus amoris;
Si modo verus is est: quantusque, & qualis ab alta
Iunone excipitur; tantus, talisque rogato
Det tibi complexus: suaque ante insignia sumat.
Talibus

Talibus ignaram Iuno Cadmeïda dictis
Formarat, rogat illa Iovem sine nomine munus.
Cui Deus, Elige, ait, nullam patiere repulsam.
Quoque magis credas; Stygii quoque conscia sunto
Numina torrentis timor, & Deus ille deorum est.
Læta malo, nimiumque potens, perituraque amantis
Obsequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis;
Da mihi te talem. voluit Deus ora loquentis
Opprimere. exierat jam vox properata sub auras.
Ingemuit: neque enim non hæc optasse, nec ille
Non jurasse potest. ergo mœstissimus altum
Æthera conscendit: vultumque sequentia traxit
Nubila, queis nimbos, immistaque fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
Qua tamen usque potest, vires sibi demere tentat.
Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhoëa,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo est.
Est aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum
Sævitiæ, flammæque minus, minus addidit iræ:
Tela secunda vocant superi. capit illa: domumque
Intrat Agenoream. corpus mortale, tumultus
Non tulit æthereos: donisque jugalibus arsit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
Insuitur femori: maternaque tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat. inde datum Nymphæ Niseïdes antris
Occuluêre suis: lactisque alimenta dedêre.

DVmque ea per terras fatali lege geruntur;
Tutaque bis geniti sunt incunabula Bacchi;
Forte Iovem memorant diffusum nectare curas
Seposuisse graves, vacuaque agitasse remissos
Cum Iunone jocos; &, Major vestra profecto est,
Quam quæ contingit maribus, dixisse, voluptas.
Illa negat, placuit quæ sit sententia docti
Quærere Tiresiæ. Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum viridi coëuntia sylva
Corpora serpentum baculi violaverat ictu:
Deque viro factus (mirabile) fœmina, septem
Egerat autumnos. octavo rursus eosdem
Vidit: &, Est vestræ si tanta potentia plagæ,
Dixit, ut autoris sortem in contraria mutet;
Nunc quoque vos feriam. percussis anguibus iisdem
Forma prior rediit: genitivaque venit imago.
Arbiter hic igitur sumptus de lite jocosa;
Dicta Iovis firmat. gravius Saturnia justo,
Nec pro materia fertur doluisse: suique
Iudicis æterna damnavit lumina nocte.

Et si non hominis, quem non tamen edere possit
Cervus, habet: mœstisque replet juga nota querelis:
Et genibus pronis supplex, similisque roganti,
Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus.
At comites rapidum solitis hortatibus agmen
Ignari instigant, oculisque Actæona quærunt;
Et velut absentem certatim Actæona clamant.
Ad nomen caput ille refert: & abesse queruntur;
Nec capere oblatæ segnem spectacula prædæ.
Vellet abesse quidem, sed adest: velletque videre;
Non etiam sentire canum fera facta suorum.
Vndique circumstant: mersisque in corpore rostris
Dilacerant falsi dominum sub imagine cervi.
Nec, nisi finita per plurima vulnera vita,
Ira pharetratæ fertur satiata Dianæ.
RVmor in ambiguo est: aliis violentior æquo
Visa dea est: alii laudant, dignamque severa
Virginitate vocant. pars invenit utraque caussas.
Sola Iovis conjux, non tam culpetne, probetne
Eloquitur; quam clade domus ab Agenore ductæ
Gaudet: & à Tyria collectum pellice transfert
In generis socios odium. subit ecce priori
Caussa recens; gravidamque dolet de semine magni
Esse Iovis Semelen. tum linguam ad jurgia solvit.
Profeci quid enim toties per jurgia, dixit?
Ipse petenda mihi est: ipsam, si maxima Iuno
Rite vocor, perdam; si me gemmantia dextra
Sceptra tenere decet; si sum regina, Iovisque
Et soror, & conjux. certe soror. at puto furto est
Contenta, & thalami brevis est injuria nostri.
Concipit. id deerat: manifestaque crimina pleno
Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
De Iove vult fieri. tanta est fiducia formæ.
Fallat eam faxo: nec sim Saturnia; si non
De Iove mersa suo Stygias penetrabit ad undas.
Surgit ab his solio; fulvaque recondita nube
Limen adit Semeles: nec nubes ante removit,
Quam simulavit anum: posuitque ad tempora canos:
Sulcavitque cutem rugis: & curva trementi
Membra tulit gressu. vocem quoque fecit anilem:
Ipsaque erat Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi captato sermone, diuque loquendo
Ad nomen venere Iovis; suspirat: & Opto,
Iupiter ut sit, ait; metuo tamen omnia. multi
Nomine divorum thalamos iniere pudicos.
Nec tamen esse Iovem satis est: det pignus amoris;
Si modo verus is est: quantusque, & qualis ab alta
Iunone excipitur; tantus, talisque rogato
Det tibi complexus; suaque ante insignia sumat.
Talibus

Talibus ignaram Iuno Cadmeïda dictis
Formarat, rogat illa Iovem sine nomine munus.
Cui Deus, Elige, ait, nullam patiere repulsam.
Quoque magis credas; Stygii quoque conscia sunto
Numina torrentis timor, & Deus ille deorum est.
Læta malo, nimiumque potens, perituraque amantis
Obsequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis;
Da mihi te talem. voluit Deus ora loquentis
Opprimere. exierat jam vox properata sub auras.
Ingemuit: neque enim non hæc optasse, nec ille
Non jurasse potest. ergo mœstissimus altum
Æthera conscendit: vultumque sequentia traxit
Nubila, queis nimbos, immistaque fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
Qua tamen usque potest, vires sibi demere tentat.
Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhoëa,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo est.
Est aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum
Sævitiæ, flammæque minus, minus addidit iræ:
Tela secunda vocant superi. capit illa: domumque
Intrat Agenoream. corpus mortale, tumultus
Non tulit æthereos: donisque jugalibus arsit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
Insuitur femori: maternaque tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat. inde datum Nymphæ Niseïdes antris
Occuluêre suis: lactisque alimenta dedêre.

DVmque ea per terras fatali lege geruntur;
Tutaque bis geniti sunt incunabula Bacchi;
Forte Iovem memorant diffusum nectare curas
Seposuisse graves, vacuaque agitasse remissos
Cum Iunone jocos: &, Major vestra profecto est,
Quam quæ contingit maribus, dixisse, voluptas.
Illa negat, placuit quæ sit sententia docti
Quærere Tiresiæ. Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum viridi coëuntia sylva
Corpora serpentum baculi violaverat ictu:
Deque viro factus (mirabile) fœmina, septem
Egerat autumnos. octavo rursus eosdem
Vidit: &, Est vestræ si tanta potentia plagæ,
Dixit, ut autoris sortem in contraria mutet;
Nunc quoque vos feriam. percussis anguibus iisdem
Forma prior rediit: genitivaque venit imago.
Arbiter hic igitur sumptus de lite jocosa;
Dicta Iovis firmat. gravius Saturnia justo,
Nec pro materia fertur doluisse: suique
Iudicis æterna damnavit lumina nocte.

Et si non hominis, quem non tamen edere possit
Cervus, habet: mœstisque replet juga nota querelis:
Et genibus pronis supplex, similisque roganti,
Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus.
At comites rapidum solitis hortatibus agmen
Ignari instigant, oculisque Actæona quærunt;
Et velut absentem certatim Actæona clamant.
Ad nomen caput ille refert: & abesse queruntur,
Nec capere oblatæ segnem spectacula prædæ.
Vellet abesse quidem, sed adest: velletque videre;
Non etiam sentire canum fera facta suorum.
Vndique circumstant: mersisque in corpore rostris
Dilacerant falsi dominum sub imagine cervi.
Nec, nisi finita per plurima vulnera vita,
Ira pharetratæ fertur satiata Dianæ.
RVmor in ambiguo est: aliis violentior æquo
Visa dea est: alii laudant, dignamque severa
Virginitate vocant. pars invenit utraque caussas.
Sola Iovis conjux, non tam culpetne, probetne
Eloquitur; quam clade domus ab Agenore ductæ
Gaudet: & à Tyria collectum pellice transfert
In generis socios odium. subit ecce priori
Caussa recens; gravidamque dolet de semine magni
Esse Iovis Semelen. tum linguam ad jurgia solvit.
Profeci quid enim toties per jurgia, dixit?
Ipse petenda mihi est: ipsam, si maxima Iuno
Rite vocor, perdam; si me gemmantia dextra
Sceptra tenere decet; si sum regina, Iovisque
Et soror, & conjux. certe soror. at puto furto est
Contenta, & thalami brevis est injuria nostri.
Concipit. id deerat: manifestaque crimina pleno
Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
De Iove vult fieri. tanta est fiducia formæ.
Fallat eam faxo: nec sim Saturnia; si non
De Iove mersa suo Stygias penetrabit ad undas.
Surgit ab his solio; fulvaque recondita nube
Limen adit Semeles: nec nubes ante removit,
Quam simulavit anum: posuitque ad tempora canos;
Sulcavitque cutem rugis: & curva trementi
Membra tulit gressu. vocem quoque fecit anilem:
Ipsaque erat Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi captato sermone, diuque loquendo
Ad nomen venere Iovis; suspirat: & Opto,
Iupiter ut sit, ait; metuo tamen omnia. multi
Nomine divorum thalamos iniere pudicos.
Nec tamen esse Iovem satis est: det pignus amoris;
Si modo verus is est: quantusque, & qualis ab alta
Iunone excipitur; tantus, talisque rogato
Det tibi complexus; suaque ante insignia sumat.
Talibus

Talibus ignaram Iuno Cadmeïda dictis
Formarat, rogat illa Iovem sine nomine munus.
Cui Deus, Elige, ait, nullam patiere repulsam.
Quoque magis credas; Stygii quoque conscia sunto
Numina torrentis timor, & Deus ille deorum est.
Læta malo, nimiumque potens, perituraque amantis
Obsequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis;
Da mihi te talem. voluit Deus ora loquentis
Opprimere. exierat jam vox properata sub auras.
Ingemuit: neque enim non hæc optasse, nec ille
Non jurasse potest. ergo mœstissimus altum
Æthera conscendit: vultumque sequentia traxit
Nubila, queis nimbos, immistaque fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
Qua tamen usque potest, vires sibi demere tentat.
Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhoëa,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo est.
Est aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum
Sævitiæ, flammæque minus, minus addidit iræ:
Tela secunda vocant superi. capit illa: domumque
Intrat Agenoream. corpus mortale, tumultus
Non tulit æthereos: donisque jugalibus arsit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
Insuitur femori: maternaque tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat. inde datum Nymphæ Niseïdes antris
Occuluêre suis: lactisque alimenta dedêre.
DUmque ea per terras fatali lege geruntur;
Tutaque bis geniti sunt incunabula Bacchi;
Forte Iovem memorant diffusum nectare curas
Seposuisse graves, vacuaque agitasse remissos
Cum Iunone jocos: &, Major vestra profecto est,
Quam quæ contingit maribus, dixisse, voluptas.
Illa negat, placuit quæ sit sententia docti
Quærere Tiresiæ. Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum viridi coëuntia sylva
Corpora serpentum baculi violaverat ictu:
Deque viro factus (mirabile) fœmina, septem
Egerat autumnos. octavo rursus eosdem
Vidit: &, Est vestræ si tanta potentia plagæ,
Dixit, ut autoris sortem in contraria mutet;
Nunc quoque vos feriam. percussis anguibus iisdem
Forma prior rediit: genitivaque venit imago.
Arbiter hic igitur sumptus de lite jocosa;
Dicta Iovis firmat. gravius Saturnia justo,
Nec pro materia fertur doluisse: suique
Iudicis æterna damnavit lumina nocte.

At pater omnipotens (neque enim licet irrita cui-
Facta Dei fecisse Deo) pro lumine adempto (quam
Scire futura dedit: pœnamque levavit honore.

ILLE per Aonias fama celeberrimus urbes
Irreprehensa dabat populo responsa petenti.
Prima fide vocisque ratæ tentamina sumpsit
Cærula Liriope: quam quondam flumine curvo
Implicuit; clausæque suis Cephisus in undis
Vim tulit. enixa est utero pulcherrima pleno
Infantem Nymphe, jam tunc qui posset amari.
Narcissumque vocat de quo consultus, an esset
Tempora maturæ visurus longa senectæ;
Fatidicus vates, Si se non noverit, inquit.
Vana diu visa est vox auguris. exitus illam,
Resque probat, letique genus, novitasque furoris.
Namque ter ad quinos unum Cephisius annos
Addiderat: poteratque puer, juvenisque videri.
Multi illum juvenes, multæ petiere puellæ:
Sed fuit in tenera tam dura superbia forma;
Nulli illum juvenes, nullæ tetigere puellæ.
Aspicit hunc, trepidos agitantem in retia cervos,
Vocalis Nymphe; quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo, non vox erat: & tamen usum
Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat;
Reddere de multis ut verba novissima posset.
Fecerat hoc Iuno. quia cum deprendere posset
Sub Iove sæpe suo Nymphas in monte jacentes;
Illa Deam longo prudens sermone tenebat, (sit;
Dum fugerent Nymphæ. postquam hæc Saturnia sen-
Hujus, ait, linguæ, qua sum delusa, potestas
Parva tibi dabitur, vocisque brevissimus usus.
Reque minas firmat. tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces: auditaque verba reportat.
Ergo ubi Narcissum per devia rura vagantem
Vidit, & incaluit, sequitur vestigia furtim.
Quoque magis sequitur; flamma propiore calescit.
Non aliter, quam cum summis circumlita tædis
Admotas rapiunt vivacia sulfura flammas.
O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces! natura repugnat;
Nec sinit incipiat. sed quod sinit, illa parata est;
Exspectare sonos, ad quos sua verba remittat.
Forte puer comitum seductus ab agmine fido
Dixerat, Ecquis adest? &, adest responderat Echo.
Hic stupet: utque aciem partes admisit in omnes;
Voce, Veni, magna clamat. vocat illa vocantem.
Respicit: & rursus nullo veniente, Quid, inquit,
Me fugis? & totidem, quot dixit, verba recepit.

Per-

Perstat; & alternæ deceptus imagine vocis;
Huc coëamus, ait: nullique libentius unquam
Responsura sono, Coëamus rettulit Echo:
Et verbis favet ipsa suis, egressaque sylva
Ibat, ut injiceret sperato brachia collo.
Ille fugit: fugiensque manus complexibus aufert.
Ante, ait, emoriar, quam sit tibi copia nostri.
Rettulit illa nihil, nisi, Sit tibi copia nostri.
Spreta latet sylvis: pudibundaque frondibus ora
Protegit. & solis ex illo vivit in antris.
Sed tamen hæret amor; crescitque dolore repulsæ,
Et tenuant vigiles corpus miserabile curæ:
Adducitque cutem macies, & in aëra succus (sunt.
Corporis omnis abit. vox tantum, atque ossa super-
Vox manet. ossa ferunt lapidis traxisse figurā.
Inde latet sylvis: nulloque in monte videtur;
Omnibus auditur. sonus est, qui vivit in illa.
Sic hunc, sic alias undis aut montibus ortas
Luserat hic Nymphas, sic cœtus ante viriles.
Inde manus aliquis despectus ad æthera tollens,
Sic amet ipse licet, sic non potiatur amato,
Dixerat. assensit precibus Rhamnusia justis.
Fons erat illimis nitidis argenteus undis,
Quem neque pastores, neque pastæ in monte capellæ
Contigerant, aliudve pecus: quem nulla volucris,
Nec fera turbarat. nec lapsus ab arbore ramus.
Gramen erat circa, quod proximus humor alebat:
Sylvaque, sole locum passura tepescere nullo.
Hic puer, & studio venandi lassus & æstu
Procubuit; faciemque loci, fontemque secutus.
Dumque sitim sedare cupit; sitis altera crevit.
Dumque bibit, visæ correptus imagine formæ,
Spem sine corpore amat; corpus putat esse, quod umbra est.
Ac stupet ipse sibi: vultuque immotus eodem
Hæret, ut e Pario formatum marmore signum.
Spectat humi positus geminum, sua lumina, sidus,
Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines,
Impubesque genas, & eburnea colla, decusque
Oris, & in niveo mistum candore ruborem:
Cunctaque miratur; quibus est mirabilis ipse.
Se cupit imprudens. &, qui probat, ipse probatur.
Dumque petit, petitur: pariterque accendit, & ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti!
In mediis quoties visum captantia collum
Brachia mersit aquis; nec se deprehendit in illis!
Quid videat nescit. sed quod videt, uritur illo:
Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
Credule quid frustra simulacra fugacia captas?

Quod petis est nusquam: quod amas avertere, perdes.
Ista repercussæ, quam cernis, imaginis umbra est.
Nil habet ista sui. tecum venitque, manetque:
Tecum discedet; si tu discedere possis.
Non illum Cereris, non illum cura quietis
Abstrahere inde potest. sed opaca fusus in herba
Spectat inexpleto mendacem lumine formam:
Perque oculos perit ipse suos. paulumque levatus,
Ad circumstantes tendens sua brachia sylvas;
Ecquis Io sylvæ crudelius, inquit, amavit?
(Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis.)
Ecquem, cum vestræ tot agantur sæcula vitæ,
Qui sic tabuerit, longo meministis in ævo?
Et placet, & video: sed quod videoque, placetque,
Non tamen invenio. tantus tenet error amantem.
Quoque magis doleam; nec nos mare separat ingens,
Nec via, nec montes, nec clausis mœnia portis.
Exigua prohibemur aqua. cupit ipse teneri.
Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis;
Hic toties ad me resupino nititur ore,
Posse putes tangi. minimũ est quod amantibus obstat.
Quisquis es, huc exi. quid me puer unice fallis?
Quove petitus abis? certe nec forma nec ætas
Est mea, quã fugias: & amarunt me quoque Nymphæ.
Spem mihi nescio quam vultu promittis amico:
Cumque ego porrexi tibi brachia; porrigis ultro.
Cum risi, arrides. lacrymas quoque sæpe notavi
Me lacrymante, tuas. nutu quoque signa remittis:
Et quantum motu formosi suspicor oris,
Verba refers aures non pervenientia nostras.
Iste ego sum: sensi. nec me mea fallit imago.
Vror amore mei. flammas moveoque, feroque.
Quid faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo?
Quod cupio mecum est. inopem me copia fecit.
O utinam à nostro secedere corpore possem! (esset.
Votum in amãte novum est. vellẽ, quod amamus, ab-
Iamque dolor vires adimit: nec tempora vitæ
Longa meæ superant. primoque extinguor in ævo.
Nec mihi mors gravis est, posituro morte dolores:
Hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset.
Nunc duo concordes anima moriemur in una.
Dixit, & ad faciem rediit male sanus eandem;
Et lacrymis turbavit aquas. obscuraque moto
Reddita forma lacu est: quam cum vidisset abire:
Quo refugis? remane; nec me crudelis amantem
Desere, clamavit. liceat, quod tangere non est,
Aspicere: & misero præbere alimenta furori.
Dumque dolet; summo vestemque reduxit ab ore,
Nudaque marmoreis percussit pectora palmis:
Pectora

Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem.
Non aliter, quam poma solent; quæ candida parte,
Parte rubent. aut ut variis solet uva racemis
Ducere purpureum, nondum matura, colorem.
Quæ simul aspexit liquefacta rursus in unda;
Non tulit ulterius: sed, ut intabescere flavæ
Igne levi ceræ, matutinæque pruinæ
Sole tepente solent; sic attenuatus amore
Liquitur; & tecto paulatim carpitur igni.
Et neque jam color est misto candore rubori;
Nec vigor, & vires, & quæ modo visa placebant:
Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo,
Quæ tamen ut vidit, quamvis irata, memorque;
Indoluit: quotiesque puer miserabilis, Eheu
Dixerat; hæc resonis iterabat vocibus Eheu.
Cumque suos manibus percusserat ille lacertos:
Hæc quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
Ultima vox solitam fuit hæc spectantis in undam,
Heu frustra dilecte puer: totidemque remisit
Verba locus. dictoque vale, vale inquit & Echo.
Ille caput viridi fessum submisit in herba.
Lumina mors clausit domini mirantia formam.
Tum quoque se, postquam est inferna sede receptus,
In Stygia spectabat aqua. planxere sorores
Naïdes: & sectos fratri imposuere capillos,
Planxerunt Dryades. plangentibus assonat Echo.
Iamque rogum, quassasque faces, feretrumq; parabant.
Nusquam corpus erat. croceum pro corpore florem
Inveniunt; foliis medium cingentibus albis.
COgnita res meritam vatis per Achaïdas urbes
Attulerat famam; nomenque erat auguris ingens,
Spernit Echionides tamen hunc, ex omnibus unus
Contemptor superûm Pentheus: præsagaque ridet
Verba senis: tenebras, & cladem lucis ademptæ
Objicit. ille movens albentia tempora canis,
Quam felix esses; si tu quoque luminis hujus
Orbus, ait, fieres: nec Bacchica sacra videres.
Namque dies aderit; quam non procul auguror esse;
Qua novus huc veniet proles Semeleia Liber.
Quem nisi templorum fueris dignatus honore;
Mille lacer spargêre locis: & sanguine sylvas
Fœdabis, matremque tuam matrisque sorores.
Eveniet (neque enim dignabere numen honore)
Meque sub his tenebris nimium vidisse quereris,
Talia dicentem proturbat Echione natus.
Dicta fides sequitur: responsaque vatis aguntur.
Liber adest: festisque fremunt ululatibus agri.
Turba ruit: mistæque viris matresque nurusque,
Vulgusque, proceresque, ignota ad sacra feruntur.

Quis furor Anguigenæ proles Mavortia vestras
Attollit mentes? Pentheus ait. æraue tantum
Ære repulsa valent? & adunco tibia cornu?
Et magicæ fraudes? ut quos non bellicus ensis,
Non tuba terruerit, non strictis agmina telis;
Fœmineæ voces; & mota insania vino,
Obscœnique greges, & inania tympana vincant?
Vosne senes mirer? qui longa per æquora vecti
Hac Tyron ac profugos posuistis sede Penates;
Nunc sinitis sine Marte capi? vosne, acrior ætas
O juvenes, propiorque meæ; quos arma tenere
Non thyrsos; galeaque tegi, non fronde decebat?
Este precor memores, qua sitis stirpe creati:
Illiusque animos, qui multos perdidit unus,
Sumite serpentis. pro fontibus ille lacuque
Interiit. at vos pro fama vincite vestra.
Illa dedit leto fortes: vos vincite molles,
Et patrium retinete decus. si fata vetabant
Stare diu Thebas; utinam tormenta, virique
Mœnia diruerent: ferrumque ignisque sonarent:
Essemus miseri sine crimine. sorsque querenda
Non celanda foret: lacrymæque pudore carerent.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi:
Quem neque bella juvant, nec tela, nec usus equorũ;
Sed madidi myrrha crines, mollesque coronæ,
Purpuraque & pictis intextum vestibus aurum.
Quem quidẽ ego actutum (modo vos absistite) cogam
Assumptumque patrem commentaque sacra fateri.
An satis Acrisio est animi contemnere vanum
Numen, & Argolicas venienti claudere portas;
Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
Ite citi (famulis hoc imperat) ite, ducemque
Attrahite huc vinctum. jussis mora segnis abesto.
Hunc avus, hunc Athamas, hunc cætera turba suorũ,
Corripiunt dictis: frustraque inhibere laborant.
Acrior admonitu est; irritaturque retenta,
Et crescit rabies: moderaminaque ipsa nocebant.
Sic ego torrentem, qua nil obstabat eunti,
Lenius, & modico strepitu decurrere vidi.
At, quacunque trabes, obstructaque saxa jacebant;
Spumeus, & fervens, & ab objice sævior ibat.
Ecce cruentati redeunt: &, Bacchus ubi esset,
Quærenti domino, Bacchum vidisse negarunt.
Hunc, dixere, tamen comitẽ, famulumque sacrorum,
Cepimus, & tradunt manibus post terga revinctis,
Sacra Dei quondam Tyrrhena gente secutum.

ASpicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremendos
Fecerat: & quanquã pœnæ vix tempora differt;
[illegible] periture tuaque aliis documenta dature

Morte·

Morte ait, ede tuum nomen, nomenque parentum,
Et patriam: morisque novi cur sacra frequentes.
Ille metu vacuus, Nomen mihi, dixit, Acœtes;
Patria Mæonia est: humili de plebe parentes.
Non mihi, quæ duri colerent pater arva juvenci,
Lanigerosque greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper & ipse fuit, linoque solebat & hamis
Decipere, & calamo salientes ducere pisces;
Ars illi sua census erat. cum traderet artem;
Accipe, quas habeo studii successor, & hæres,
Dixit, opes: moriensque mihi nihil ille reliquit
Præter aquas. unum hoc possum appellare paternum.
Mox ego, ne scopulis hærerem semper in iisdem,
Addidici regimen dextra moderante carinæ
Flectere: & Oleniæ sidus pluviale capellæ,
Taygetenque, Hyadasque oculis Arctonque notavi,
Ventorumque domos, & portus puppibus aptos.
Forte petens Delon, Chiæ telluris ad oras
Applicor, & dextris adducor littora remis:
Doque leves saltus: udæque immittor arenæ.
Nox ubi consumpta est, Aurora rubescere primo
Cœperat: exsurgo, laticesque inferre recentes
Admoneo; monstroque viam, quæ ducit ad undas.
Ipse, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,
Prospicio: comitesque voco, repetoque carinam.
Adsumus en, inquit sociorum primus Opheltes:
Vtque putat, prædam deserto nactus in agro
Virginea puerum ducit per littora forma.
Ille mero, somnoque gravis, titubare videtur;
Vixque sequi, specto cultum, faciemque, gradumq;
Nil ibi, quod credi posset mortale, videbam.
Et sensi, & dixi sociis, Quod numen in isto
Corpore sit dubito: sed corpore numen in isto est.
Quisquis es, ô faveas, nostrisque laboribus adsis.
His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,
Dictys ait: quo non alius conscendere summas
Ocyor antennas, prensoque rudente relabi.
Hoc Libys, hoc flavus proræ tutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedon, & , qui requiemq; modumq;
Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus.
Hoc omnes alii. prædæ tam cœca cupido est.
Non tamen hanc sacro violari pondere pinum
Perpetiar, dixi: pars hic mihi maxima juris.
Inque aditu obsisto. furit audacissimus omni
De numero Lycabas: qui Tusca pulsus ab urbe
Exsilium, dira pœnam pro cæde, luebat.
Is mihi, dum resto, juvenili guttura pugno
Rupit. & excussum misisset in æquora; si non
Hæsissem, quamvis amens, in fune retentus.

Impia turba probat factum. tum deniq; Bacc
(Bacchus enim fuerat) veluti clamore solutus
Sit sopor; atque mero redeant in pectore sensu
Quid facitis? quis clamor, ait? qua dicite nau
Huc ope perveni? quo me deferre paratis?
Pone metum, Proreus, & quos contingere po
Ede velis, dixit. terra sistêre petita.
Naxon, ait Liber, cursus advertite vestros.
Illa mihi domus est: vobis erit hospita tellus.
Per mare fallaces, perque omnia numina jurar
Sic fore: meque jubent, pictæ dare vela carin
Dextera Naxos erat. dextra mihi lintea danti,
Quid facis ô demens? quis te furor, inquit Op
Pro se quisque timet. lævam pete, maxima n
Pars mihi significat: pars, quid velit, aure su
Obstupui: Capiatque alius moderamina, dixi
Meque ministerio scelerisque artisque removi.
Increpor à cunctis; totumque immurmurat agi
E quibus Ethalion, Te scilicet omnis in uno
Nostra salus posita est, ait, & subit ipse: me
Explet opus: Naxoque petit diversa relicta.
Tum Deus illudens, tanquam modo deniq, fr
Senserit; è puppi pontum prospectat adunca.
Et flenti similis, Non hæc mihi littora nautæ
Promisistis, ait: non hæc mihi terra rogata es
Quo merui pœnam facto? quæ gloria vestra
Si puerum juvenes, si multi fallitis unum?
Iamdudum flebam. lacrymas manus impia nos
Ridet: & impellit properantibus æquora remi
Per tibi nunc ipsum (neque enim præsentior i
Est Deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide. stetit æquore puppis
Haud aliter, quam, si siccum navale teneret.
Illi admirantes remorum in verbere perstant:
Velaque deducunt; geminaque ope currere te
Impediunt hederæ remos, nexuque recurvo
Serpunt; & gravidis distinguunt vela corymbis
Ipse racemiferis frontem circundatus uvis
Pampineis agitat velatam frondibus hastam.
Quem circa tigres, simulacraque inania lyncum
Pictarumque jacent, fera corpora pantherarum
Exsiluere viri (sive hoc insania fecit,
Sive timor) primusque Medon nigrescere pinn
Corporeque, & presso spinæ curvamine flecti
Incipit. huic Lycabas, In quæ miracula, dixit
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat; squamamque cutis durata trahebat.
At Libys, obstantes dum vult obvertere remos
In spatium resilire manus breve vidit, & illas

Iam non esse manus; jam pinnas posse vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit; truncoque repandus in undas
Corpore desiluit. falcata novissima cauda est:
Qualia dimidiæ sinuantur cornua lunæ.
Vndique dant saltus: multaque aspergine rorant:
Emerguntq; iterum: redeuntque sub æquora rursus:
Inque chori ludunt speciem: lasciva que jactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant.
De modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)
Restabam solus, pavidus, gelidusque trementi
Corpore: vixq; animum firmat Deus, Excute, dicens,
Corde metum, Chiamque tene. delatus in illam
Accessi sacris; Baccheaque sacra frequento.
Præbuimus longis Pentheus ambagibus aures,
Inquit: ut ira mora vires absumere posset.
Præcipitem famuli rapite hunc: cruciataque duris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite morti.
Protinus abstractus solidis Tyrrhenus Acoetes
Clauditur in tectis: & dum crudelia jussæ
Instrumenta necis, ferrumque, ignesque parantur;
Sponte sua patuisse fores, lapsasque lacertis
Sponte sua fama est, nullo solvente, catenas.
Perstat Echionides, nec jam jubet ire, sed ipse
Vadit. ubi electus facienda ad sacra Cithæron
Cantibus, & clara bacchantûm voce sonabat.
Vt fremit acer equus; cum bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen: pugnæque assumit amorem:
Penthea sic ictus longis ululatibus æther
Movit: & audito clamore recanduit ira.
Monte fere medio est cingentibus ultima sylvis
Purus ab arboribus spectabilis undique campus.
Hic oculis illum cernentem sacra profanis
Prima videt, prima est insano concita cursu,
Prima suum misso violavit Penthea thyrso
Mater: & O geminæ, clamavit, adeste sorores.
Ille aper, in nostris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper. ruit omnis in unum
Turba furens: cunctæ coëunt, trepidumq; sequuntur;
Iam trepidum, jam verba minus violenta loquentem,
Iam se damnantem, jam se peccasse fatentem.
Saucius ille tamen, Fer opem matertera, dixit,
Autonoë: moveant animos Actæonis umbræ.
Illa quis Actæon nescit: dextramque precantis
Abstulit: Inoo lacerata est altera raptu.
Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
Trunca sed ostendens dejectis vulnera membris;
Aspice mater, ait. visis ululavit Agave;
Collaque jactavit, crinemque per aëra movit.

Avulsumque caput digitis complexa cruentis
Clamat, Io comites, opus hoc victoria nostra est.
Non citius frondes autumni frigore tactas,
Iamque male herentes alta rapit arbore ventus;
Quam sunt membra viri manibus direpta nefandis.
Talibus exemplis monitæ nova sacra frequentant:
Thuraque dant, factasque colunt Ismenides aras.

METAMORPHOSEON LIB. IV.

AT non Alcithoë Mineïas Orgia censet
Accipienda Dei: sed adhuc temeraria Bacchum
Progeniem negat esse Iovis: sociasq; sorores
Impietatis habet. festum celebrare sacerdos,
Immunesque operum famulas, dominasque suorum,
Pectora pelle tegi, crinales solvere vittas,
Serta comis, manibus frondentes sumere thyrsos,
Iusserat, & sævam læsi fore numinis iram
Vaticinatus erat. parent matresque, nurusque,
Telasque, calathosque, infectaque pensa reponunt:
Thuraque dant: Bacchumque vocant, Bromiumque, Lyæumque,
Ignigenamque, satumq; iterum, solumq; bimatrem.
Additur his, Nyseusque, indetonsusque Thyoneus,
Et cum Lenæo genialis consitor uvæ,
Nycteliusque, Eleleusq; parens, & Iacchus, & Euan:
Et quæ præterea per Grajas plurima gentes
Nomina Liber habes, tibi enim inconsumta juventa est:
Tu puer æternus, tu formosissimus alto
Conspiceris cœlo: tibi, cum sine cornibus astas,
Virgineum caput est: Oriens tibi victus, adusque
Decolor extremo qua cingitur India Gange.
Penthea tu, venerande, bipenniferumq; Lycurgum
Sacrilegos mactas: Tyrrhenaque mittis in æquor
Corpora. tu bijugum pictis insignia frænis
Colla premis Lyncum: Bacchæ, Satyriq; sequuntur,
Quique senex ferula titubantes ebrius artus
Sustinet: & pando non fortiter hæret asello.
Quacumque ingrederis; clamor juvenilis, & una
Fœmineæ voces, impulsaque tympana palmis,
Concavaque æra sonant, longoque foramine buxus.
Placatus, mitisque, rogant Ismenides, adsis:
Iussaque sacra colunt. solæ Mineïdes intus
Intempestiva turbantes festa Minerva,
Aut ducunt lanas, aut stamina pollice versant,
Aut hærent telæ, famulasque laboribus urgent.
E quibus una levi deducens pollice filum,
Dum cessant aliæ, commentaque sacra frequentant;
Nos quoque, quas Pallas melior dea detinet, inquit,
Vtile opus manuum vario sermone levemus:

Perque vices aliquid, quod tempora longa videri
Non sinat, in medium vacuas referamus ad aures.
Dicta probant, primamque jubent narrare sorores.
Illa, quid è multis referat (nam plurima norat)
Cogitat; & dubia est, de te Babylonia narret
Derceti, quam versa squamis velantibus artus
Stagna Palæstini credunt coluisse figura:
An magis ut sumptis illius filia pennis,
Extremos altis in turribus egerit annos.
Nais an ut cantu, nimiumque potentibus herbis,
Verterit in tacitos juvenilia corpora pisces:
Donec idem passa est. an quæ poma alba ferebat,
Ut nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor.
Hæc placet, hæc quoniam vulgaris fabula non est.
Talibus orsa modis, lana sua fila sequente:
Pyramus & Thisbe, juvenum pulcherrimus alter,
Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis;
Contiguas habuere domos: ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
Notitiam primosque gradus vicinia fecit.
Tempore crevit amor. tædæ quoque jure coissent;
Sed vetuêre patres; quod non potuere vetare.
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conscius omnis abest. nutu, signisque loquuntur.
Quoque magis tegitur, tectus magis æstuat ignis.
Fissus erat tenui rima, quam duxerat olim,
Cum fieret, paries domui communis utrique.
Id vitium nulli per sæcula longa notatum;
(Quid non sentit amor?) primi vidistis amantes,
Et vocis fecistis iter: tutæque per illud
Murmure blanditiæ minimo transire solebant.
Sæpe ubi constiterant, hinc Thisbe, Pyramus illinc;
Inque vices fuerat captatus anhelitus oris;
Invide, dicebant, paries quid amantibus obstas?
Quantum erat, ut sineres toto nos corpore jungi!
Aut, hoc si nimium est; vel ad oscula danda pateres!
Nec sumus ingrati. tibi nos debere fatemur,
Quod datus est verbis ad amicas transitus aures.
Talia diversa nequicquam parte locuti;
Sub noctem dixere vale: partique dedere
Oscula quisque suæ, non pervenientia contra.
Postera nocturnos Aurora removerat ignes,
Solque pruinosas radiis siccaverat herbas:
Ad solitum coiere locum. tum murmure parvo
Multa prius questi; statuunt, ut nocte silenti
Fallere custodes, foribusque excedere tentent:
Cumque domo exierint; urbis quoque tecta relinquant:
Neve sit errandum lato spaciantibus arvo;
Conveniant ad busta Nini, lateantque sub umbra

Arboris. arbor ibi niveis uberrima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
Pacta placent: &, lux tarde discedere visa,
Præcipitatur aquis, & aquis nox exit ab iisdem.
Callida per tenebras, versato cardine, Thisbe
Egreditur, fallitque suos: adopertaque vultum
Pervenit ad tumulum; dictaque sub arbore sedit:
Audacem faciebat amor. venit ecce recenti
Cæde leæna boum spumantes oblita rictus;
Depositura sitim vicini fontis in unda.
Quam procul ad lunæ radios Babylonia Thisbe
Vidit: & obscurum timido pede fugit in antrum.
Dumque fugit; tergo velamina lapsa relinquit.
Vt lea sæva sitim multa compescuit unda;
Dum redit in sylvas, inventos forte sine ipsa
Ore cruentato tenues laniavit amictus.
Serius egressus vestigia vidit in alto
Pulvere certa feræ, totoque expalluit ore
Pyramus. ut vero vestem quoque sanguine tinctam
Repperit: Vna duos, inquit, nox perdet amantes:
E quibus illa fuit longa dignissima vita.
Nostra nocens anima est. ego, te miseranda, peremi;
In loca plena metus qui jussi nocte venires:
Nec prior huc veni. nostrum divellite corpus,
Et scelerata fero consumite viscera morsu,
O quicunque sub hac habitatis rupe leones!
Sed timidi est optare necem. velamina Thisbes
Tollit, & ad pactæ secum fert arboris umbram.
Vtque dedit notæ lacrymas, dedit oscula vesti;
Accipe nunc, inquit, nostri quoq; sanguinis haustus.
Quoque erat accinctus, demisit in ilia ferrum.
Nec mora; ferventi moriens è vulnere traxit;
Et jacuit resupinus humo. cruor emicat alte,
Non aliter, quam cum vitiato fistula plumbo
Scinditur, & tenui stridente foramine, longas
Ejaculatur aquas; atque ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtus aspergine cædis in atram
Vertuntur faciem: madefactaque sanguine radix
Purpureo tingit pendentia mora colore.
Ecce metu nondum posito, ne fallat amantem,
Illa redit: juvenemque oculis, animoque requirit:
Quantaque vitarit narrare pericula gestit.
Vtque locum, & visam cognoscit in arbore formam:
(Sic facit incertam pomi color) hæret an hæc sit.
Dum dubitat; tremebunda videt pulsare cruentum
Membra solum; retroque pedem tulit: oraque buxo
Pallidiora gerens, exhorruit, æquoris instar,
Quod fremit, exigua cum summum stringitur aura.
[...]d postquam remorata suos cognovit amores;
Percu-

Percutit indignos claro plangore lacertos:
Et laniata comas amplexaque corpus amatum,
Vulnera supplevit lacrymis: fletumque cruori
Miscuit; & gelidis in vultibus oscula figens,
Pyrame, clamavit, quis te mihi casus ademit?
Pyrame responde. tua te carissima Thisbe
Nominat. exaudi: vultusque attolle jacentes.
Ad nomen Thisbes oculos in morte gravatos
Pyramus erexit, visaque recondidit illa.
Quæ postquam vestemque suam cognovit, & ense
Vidit ebur vacuum; Tua te manus, inquit, amorque
Perdidit infelix. est & mihi fortis in unum
Hæc manus: est & amor. dabit hic in vulnera vires.
Persequar exstinctum: letique miserrima dicar
Causa comesque tui. quique à me morte revelli
Heu sola poteras; poteris nec morte revelli.
His tamen amborum verbis estote rogati
O multum miserique mei illiusque parentes.
Vt quos certus amor, quos hora novissima junxit;
Componi tumulo non invideatis eodem.
At tu quæ ramis arbor miserabile corpus
Nunc tegis unius; mox es tectura duorum;
Signa tene cædis; pullosque, & luctibus aptos
Semper habe fœtus: gemini monumenta cruoris.
Dixit: & aptato pectus mucrone sub imum
Incubuit ferro; quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen tetigere deos, tetigere parentes.
Nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater:
Quodque rogis superest, una requiescit in urna.

DEsierat: mediumq; fuit breve tempus: & orsa est
Dicere Leucothoë, vocem tenuere sorores.
Hunc quoque siderea qui temperat omnia luce,
Cepit amor Solem. Solis referamus amores.
Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
Hic vidisse Deus. videt hic Deus omnia primus.
Indoluit facto: Iunonigenæque marito
Furta tori, furtique locum monstravit. at illi
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,
Excidit. extemplo graciles ex ære catenas,
Retiaque, & laqueos, quæ lumina fallere possent,
Elimat. non illud opus tenuissima vincant
Stamina, non summo quæ pendet aranea tigno.
Vtque leves tactus, momentaque parva sequantur,
Efficit: & lecto circumdata collocat apte.
Vt venere torum conjux & adulter in unum;
Arte viri, vinclisque nova ratione paratis;
In mediis ambo deprensi amplexibus hærent.
Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas:
Admisitque Deos. illi jacuere ligati

Turpiter: atque aliquis de dis non tristibus, optat
Sic fieri turpis. Superi risere: diuque
Hæc fuit in toto notissima fabula cœlo.
Exigit indicii memorem Cytherëia pœnam:
Inque vices illum, tectos qui læsit amores,
Lædit amore pari. quid nunc, Hyperione nate
Forma, colorque tibi, radiataque lumina prosunt?
Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
Ureris igne novo: quique omnia cernere debes,
Leucothoën spectas: & virgine figis in una,
Quos mundo debes, oculos. modo surgis Eoo
Temporius cœlo: modo serius incidis undis;
Spectandique mora brumales porrigis horas.
Deficis interdum. vitiumque in lumina mentis
Transit, & obscurus mortalia pectora terres.
Nec, tibi quod Lunæ terris propioris imago
Obstiterit, palles. facit hunc amor ipse colorem.
Diligis hanc unam: nec te Clymeneque, Rhodosque,
Nec tenet Ææææ genitrix pulcherrima Circes,
Quæque tuos Clytie, quamvis despecta, petebat
Concubitus; ipsoque illo grave vulnus habebat
Tempore. Leucothoë multarum oblivia fecit:
Gentis odoriferæ quam formosissima partu
Edidit Eurynome. sed postquam filia crevit;
Quam mater cunctas, tam matrem filia vicit.
Rexit Achemenias urbes pater Orchamus: isque
Septimus à prisco numeratur origine Belo.
Axe sub Hesperio sunt pascua Solis equorum:
Ambrosiam pro gramine habent. ea fessa diurnis
Membra ministeriis nutrit, reparatque labori.
Dumque ibi quadrupedes cœlestia pabula carpunt;
Noxq; vicem peragit, thalamos Deus intrat amatos;
Versus in Eurynomes faciem genetricis; & inter
Bis sex Leucothoën famulas ad lumina cernit
Levia versato ducentem stamina fuso.
Ergo ubi, ceu mater, caræ dedit oscula natæ;
Res, ait, arcana est: famulæ discedite: neve
Eripite arbitrium matri secreta loquendi.
Paruerant: thalamoque Deus sine teste relictus,
Ille ego sum, dixit, qui longum metior annum,
Omnia qui video; per quem videt omnia tellus:
Mundi oculus mihi crede, places. pavet illa: metuq;,
Et colus, & fusi digitis cecidere remissis.
Ipse timor decuit, nec longius ille moratus
In veram rediit speciem, solitumque nitorem.
At virgo, quamvis inopino territa visu,
Victa nitore Dei, posita vim passa querela est.
Invidit Clytie (neque enim moderatus in illam
Solis amor fuerat:) stimulataque pellicis ira
Vulgat

Vulgat adulterium: diffamatumque parenti
Indicat. ille ferox immansuetusque precantem,
Tendentemque manus ad lumina Solis, &, ille
Vim tulit invitæ, dicentem, defodit alta
Crudus humo: tumulumq, supergravis addit arenæ.
Dissipat hunc radiis Hyperione natus: iterque
Dat tibi; quo possis defossos promere vultus.
Nec tu jam poteras enectum pondere terræ
Tollere Nympha caput: corpusq, exsangue jacebas.
Nil illo fertur volucrum moderator equorum
Post Phaëthonteos vidisse dolentius ignes.
Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
Si queat, in vivum tentat revocare calorem.
Sed quoniam tantis fatum conatibus obstat;
Nectare odorato sparsit corpusque, locumque:
Multaque præquestus, Tanges tamen æthera, dixit.
Protinus imbutum cœlesti nectare corpus
Delicuit, terramque suo madefecit odore:
Virgaque per glebas sensim radicibus actis
Thurea surrexit; tumulumque cacumine rupit.

AT Clytien, quamvis amor excusare dolorem,
Indiciumque dolor poterat; non amplius autor
Lucis adit: Venerisque modum sibi fecit in illa.
Tabuit ex illo dementer amoribus usa
Nympharum impatiens: & sub Iove nocte dieque
Sedit humo nuda, nudis incompta capillis,
Perque novem luces expers undæque cibique,
Rore mero, lacrymisque suis jejunia pavit.
Nec se movit humo. tantum spectabat euntis
Ora Dei: vultusque suos flectebat ad illum.
Membra ferunt hæsisse solo: partemque coloris
Luridus exsangues pallor convertit in herbas.
Est in parte rubor, violæque simillimus ora
Flos tegit. illa suum, quamvis radice tenetur,
Vertitur ad solem: mutataque servat amorem.

DIxerat: & factum mirabile ceperat aures.
Pars fieri potuisse negant; pars omnia veros
Posse Deos memorant: sed non est Bacchus in illis.
Poscitur Alcithoë, postquam siluêre sorores:
Quæ radio stantis percurrens stamina telæ.
Vulgatos taceo, dixit, pastoris amores
Daphnidis Idæi, quem Nymphæ pellicis ira
Contulit in saxum. tantus dolor urit amantes.
Nec loquar, ut quondam naturæ jure novato
Ambiguus fuerit modo vir, modo fœmina, Scython.
Te quoq; nunc adamas, quondam fidissime parvo
Celme Iovi, largoque satos Curetas ab imbri.
Et Crocon in parvos versum cum Smilace flores,
Prætereo: dulcique animos novitate tenebo:

Vnde sit infamis; quare male fortibus undis
Salmacis enervet, tactosque remolliat artus;
Discite. causa latet: vis est notissima fontis.
Mercurio puerum diva Cythereïde natum
Naides Idæis enutrivere sub antris.
Cujus erat facies, in qua materque paterque
Cognosci possent: nomen quoque traxit ab illis.
Is tria cum primum fecit quinquennia; montes
Deseruit patrios: Idaque altrice relicta
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat; studio minuente laborem.
Ille etiam Lycias urbes, Lyciæque propinquos
Caras adit. videt hic stagnum lucentis ad imum
Vsque solum lymphæ. non illic canna palustris,
Nec steriles ulvæ, nec acuta cuspide junci.
Perspicuus liquor est. stagni tamen ultima vivo
Cespite cinguntur. semperque virentibus herbis
Nympha colit. sed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere quæ soleat, nec quæ contendere cursu:
Solaque Naiadum celeri non nota Dianæ.
Sæpe suas illi fama est dixisse sorores:
Salmaci, vel jaculum, vel pictas sume pharetras,
Et tua cum duris venatibus otia misce.
Nec jaculum sumit, nec pictas illa pharetras:
Nec sua cum duris venatibus otia miscet.
Sed modo fonte suo formosos perluit artus:
Sæpe Citoriaco deducit pectine crines:
Et quid se deceat, spectatas consulit undas.
Nunc perlucenti circumdata corpus amictu
Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis.
Sæpe legit flores. & tunc quoque forte legebat,
Cum puerum vidit; visumque optavit habere.
Nec tamen ante adiit, & si properabat adire,
Quam se composuit, quam circumspexit amictus,
Et finxit vultum; & meruit formosa videri.
Tunc sic orsa loqui: Puer ô dignissime credi
Esse Deus, seu tu Deus es: potes esse Cupido:
Sive es mortalis; qui te genuere beati:
Et mater felix, & fortunata profecto
Si qua tibi soror est, & quæ dedit ubera nutrix.
Sed longe cunctis, longeque beatior illa est,
Si qua tibi sponsa est: si quam dignabere tæda.
Hæc tibi sive aliqua est; mea sit furtiva voluptas:
Seu nulla est; ego sim: thalamumq; ineamus eundem.
Nais ab his tacuit: pueri rubor ora notavit.
Nescit quid sit amor: sed & erubuisse decebat.
Hic color aprica pendentibus arbore pomis,
Aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti,
Cum frustra resonant æra auxiliaria, Lunæ.

Poscen-

Poscenti Nymphæ sine fine, sororia saltem
Oscula, jamque manus ad eburnea colla ferenti,
Desinis? aut fugio, tecumque, ait, ista relinquo?
Salmacis extimuit. locaque hæc tibi libera trado
Hospes, ait: simulatque gradu discedere verso.
Tum quoq; respiciens, fruticumque recondita sylva
Delituit: flexumque genu summisit. at ille
Scilicet ut vacuus, & inobservatus, in herbis
Huc it; & hinc illuc. & in alludentibus undis
Summa pedum, taloque tenus vestigia tingit.
Nec mora, temperie blandarum captus aquarum,
Mollia de tenero velamina corpore ponit.
Tum vero obstupuit: nudæque cupidine formæ
Salmacis exarsit. flagrant quoque lumina Nymphæ
Non aliter, quam cum puro nitidissimus orbe
Opposita speculi referitur imagine Phœbus.
Vixque moram patitur: vix jam sua gaudia differt.
Iam cupit amplecti: jam se male continet amens.
Ille cavis velox applauso corpore palmis,
Desilit in latices: alternaque brachia ducens
In liquidis translucet aquis. ut eburnia si quis
Signa tegat claro vel candida lilia, vitro.
Vicimus, &, meus est, exclamat Nais: & omni
Veste procul jacta, mediis immittitur undis:
Pugnantemque tenet: luctantiaque oscula carpit:
Subjectatque manus, invitaque pectora tangit:
Et nunc hac juveni, nunc circumfunditur illac.
Denique nitentem contra, elabique volentem
Implicat, ut serpens, quam regia sustinet ales;
Sublimemque rapit., pendens caput illa pedesque
Alligat: & cauda spatiantes implicat alas.
Vtque solent hederæ longos intexere truncos,
Vtque sub æquoribus deprensum polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis;
Perstat Atlantiades: sperataque gaudia Nymphæ
Denegat. illa premit: demissaque corpore toto
Sicut inhærebat, Pugnes licet improbe, dixit,
Non tamen effugies. ita di jubeatis, & istum
Nulla dies à me, nec me diducat ab isto.
Vota suos habuere Deos. nam mista duorum
Corpora junguntur: faciesque inducitur illis
Vna. velut si quis conducat cortice ramos;
Crescendo jungi, pariterque adolescere cernit.
Sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
Nec duo sunt; sed forma duplex, nec fœmina dici,
Nec puer ut possit. neutrumq;, & utrumq; videtur.
Ergo ubi se liquidas, quo vir descenderat, undas
Semimarem fecisse videt, mollitaque in illis
Membra; manus tendens, sed jam non voce

Hermaphroditus ait, Nato date munera vestro
Et pater & genitrix, amborum nomen habenti:
Quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
Semivir, & tactis subito mollescat in undis.
Motus uterque parens nati rata verba biformis
Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.
FInis erat dictis. & adhuc Minëia proles
Urget opus, spernitq; Deum, festumq; profanat:
Tympana cum subito non apparentia raucis
Obstrepuere sonis: & adunco tibia cornu,
Tinnulaq; æra sonant; & olent myrrhæq;, crocique:
Resque fide major, cœpere virescere telæ,
Inque hederæ faciem pendens frondescere vestis:
Pars abit in vites: & quæ modo fila fuerunt,
Palmite mutantur. de stamine pampinus exit.
Purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
Iamque dies exactus erat, tempusque subibat,
Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem;
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repente quati, pinguesque ardere videntur
Lampades, & rutilis collucere ignibus ædes:
Falsaque sævarum simulacra ululare ferarum.
Fumida jamdudum latitant per tecta sorores:
Diversæque locis, ignes ac lumina vitant.
Dumque petunt tenebras; parvos membrana per artus
Porrigitur, tenuesque includunt brachia pennæ.
Nec qua perdiderint veterem ratione figuram
Scire sinunt tenebræ. non illas pluma levavit:
Sustinuere tamen se perlucentibus alis.
Conatæque loqui; minimam pro corpore vocem
Emittunt: peraguntque levi stridore querelas.
Tectaque, non sylvas celebrant. lucemque perosæ
Nocte volant: seroque tenent à vespere nomen.
TVm vero totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat; magnasque novi matertera vires
Narrat ubique Dei: de totque sororibus expers
Vna doloris erat. nisi quem fecere sorores.
Aspicit hanc natis, thalamoque Athamantis habentem
Sublimes animos, & alumni numine Iuno;
Nec tulit. & secum, Potuit de pellice natus
Vertere Mæonios, pelagoque immergere, nautas,
Et laceranda suæ nati dare viscera matri,
Et triplices operire novis Mineidas alis:
Nil poterit Iuno, nisi inultos flere dolores?
Idque mihi satis est? hæc una potentia nostra est?
Ipse docet quid agam. fas est & ab hoste doceri.
Quidque furor valeat, Penthea cæde satisque
Ac super ostendit. Cur non stimuletur? eatque
Per cognata suis exempla sororibus Ino?

Est via declivis funesta nubila taxo:
Ducit ad infernas per muta silentia sedes.
Styx nebulas exhalat iners: umbræque recentes
Descendunt illac, simulacraque functa sepulchris.
Pallor Hyemsque tenent late loca senta: noviqne,
Qua sit iter, manes, Stygiam quod ducat ad urbem,
Ignorant: ubi sit nigri fera regia Ditis.
Mille capax aditus, & apertas undique portas
Vrbs habet. utque fretum de tota flumina terra;
Sic omnes animas locus accipit ille, nec ulli
Exiguus populo est, turbamve accedere sentit.
Errant exsangues sine corpore & ossibus umbræ:
Parsque forum celebrant, pars imi tecta tyranni:
Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ
Exercent. aliam partem sua pœna coërcet.
Sustinet ire illuc cœlesti sede relicta,
(Tantum odiis iræque dabat) Saturnia Iuno.
Quo simul intravit, sacroque à corpore pressum
Ingemuit limen; tria Cerberus extulit ora:
Et tres latratus simul edidit. illa sorores
Nocte vocat genitas, grave, & implacabile numen.
Carceris ante fores clausas adamante sedebant:
Deque suis atros pectebant crinibus angues.
Quam simul agnorunt inter caliginis umbras;
Surrexêre deæ. sedes scelerata vocatur.
Viscera præbebat Tityus lanianda; novemque
Iugeribus distractus erat. tibi Tantale nullæ
Deprenduntur aquæ: quæq; imminet, effugit arbor.
Aut petis, aut urges ruiturum Sisyphe saxum.
Volvitur Ixion: & se sequiturque, fugitque.
Molirique suis lætum patruelibus ausæ,
Assidue repetunt, quas perdunt, Belides undas.
Quos omnes facie postquam Saturnia torva
Vidit, & ante omnes Ixiona; rursus ab illo
Sisyphon aspiciens, Cur hic è fratribus, inquit,
Perpetuas patitur pœnas, Athamanta superbum
Regia dives habet: qui me cum conjuge semper
Sprevit: & exponit causas odiique, viæque;
Quidque velit. quod vellet, erat, ne regia Cadmi
Staret: & in facinus traherent Athamanta furores.
Imperium, promissa, preces confundit in unum:
Sollicitatque deas. sic hæc Iunone locuta,
Tisiphone canos, ut erat turbata, capillos
Movit: & obstantes dejecit ab ore colubros.
Atque ita, Non longis opus est ambagibus, inquit:
Facta puta, quæcunque jubes. inamabile regnum
Desere: teque refer cœli melioris ad auras.
Læta redit Iuno: quam cœlum intrare parantem
Roratis lustravit aquis Thaumantias Iris.

Nec

Nec mora; Tisiphone madefactam sanguine sumit
Importuna facem: studioque cruore rubentem
Induitur pallam, tortoque incingitur angue:
Egrediturque domo. Luctus comitatur euntem,
Et Pavor, & Terror, trepidoque Insania vultu.
Limine constiterat. postes tremuisse feruntur
Æolii, pallorque fores infecit acernas:
Solque locum fugit. Monstris exterrita conjux,
Territus est Athamas: tectoque exire parabant.
Obstitit infelix aditumque obsedit Erinnys:
Nexaque vipereis distendens brachia nodis,
Cæsariem excussit. motæ sonuere colubræ.
Parsque jacent humeris, pars circum pectora lapsæ,
Sibila dant, saniemq; vomunt, linguisq; coruscant.
Inde duos mediis abrupit crinibus angues;
Pestiferaque manu raptos immisit: at illi
Inoosque sinus Athamanteosque pererrant,
Inspirantque graves animos, nec vulnera membris
Vlla ferunt. mens est, quæ diros sentiat ictus.
Attulerat secum liquidi quoque monstra veneni,
Oris Cerberei spumas, & virus Echidnæ;
Erroresque vagos, cœcæque oblivia mentis,
Et scelus, & lacrymas, rabiemq; & cædis amorem;
Omnia trita simul: quæ sanguine mista recenti
Coxerat ære cavo viridi versata cicuta.
Dumque pavent illi; vertit furiale venenum
Pectus in amborum: præcordiaque intima movit.
Tum face jactata per eundem sæpius orbem,
Consequitur motos velociter ignibus ignes.
Sic victrix, jussique potens, ad inania magni
Regna redit Ditis: sumptumq; recingitur anguem.
Protinus Æolides media furibundus in aula
Clamat, Io comites, his retia tendite sylvis:
Hic modo cum gemina visa est mihi prole leæna.
Vtque feræ, sequitur vestigia conjugis amens;
Deque sinu matris ridentem & parva Learchum
Brachia tendentem, rapit, & bis terque per auras
More rotat fundæ: rigidoque infantia saxo
Discutit ora ferox. tum denique concita mater,
Seu dolor hoc fecit, seu sparsi causa veneni,
Exululat: sparsisque fugit male sana capillis.
Teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis.
Evohe Bacche sonat: Bacchi sub nomine Iuno
Risit: &, Hos usus præstet tibi, dixit, alumnus.
Imminet æquoribus scopulus. pars ima cavatur
Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus undas:
Summa riget, frontemq; in apertum porrigit æquor.
Occupat hunc (vires insania fecerat) Ino:
Seque super pontum, nullo tardata timore,
Mittit

Mittit, onusque suum. percussa recanduit unda.
At Venus immeritæ neptis miserata labores,
Sic patruo blandita suo est: O numen aquarum,
Proxima cui cœlo cessit, Neptune, potestas;
Magna quidem posco: sed tu miserere meorum,
Iactari quos cernis in Ionio immenso:
Et dîs adde tuis. aliqua & mihi gratia ponto est:
Si tamen in medio quondam concreta profundo
Spuma fui, gratumque manet mihi nomen ab illa.
Annuit oranti Neptunus, & abstulit illis
Quod mortale fuit, majestatemque verendam
Imposuit. nomenque simul, faciemque novavit:
Leucotheaque Deum cum matre Palæmona dixit.

SIdoniæ comites, quantum valuere, secutæ
Signa pedum, primo videre novissima saxo:
Nec dubium de morte ratæ, Cadmeida palmis
Deplanxere domum: scissis cum veste capillis.
Vtque parum justæ nimiumque in pellice sævæ
Invidiam fecere deæ. convicia Iuno
Non tulit. &, Faciam vos ipsas maxima, dixit,
Sævitiæ monumenta meæ. res dicta secuta est.
Nam quæ præcipue fuerat pia. Persequar, inquit,
In freta reginam. saltumque datura, moveri
Haud usquam potuit; scopuloque affixa cohæsit.
Altera dum solito tentat plangore ferire
Pectora; tentatos sentit riguisse lacertos.
Illa, manus ut forte tetenderat in maris undas;
Saxea facta manus in easdem porrigit undas:
Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem;
Duratos subito digitos in crine videres.
Quo quæque in gestu deprensa est, hæsit in illo,
Pars volucres factæ, quæ nunc quoq; gurgite in illo
Æquora distringunt summis Mineides alis.

NEscit Agenorides, natam parvumque nepotem
Æquoris esse Deos. luctu, serieque malorum
Victus, & ostentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor urbe sua; tanquam fortuna locorum,
Non sua se premeret: longisque erroribus actus
Contigit Illyricos profuga cum conjuge fines.
Iamque malis annisq; graves, dum prima retractant
Fata domus, releguntq; suos sermone labores;
Num sacer ille mea trajectus cuspide serpens,
Cadmus, ait, fuerat, tum, cum Sidone profectus
Vipereos sparsi per humum nova semina dentes?
Quem si cura deûm tam certa vindicat ira,
Ipse precor serpens in longam porrigar alvum.
Dixit: &, ut serpens, in longam tenditur alvum,
Duratæque cuti squamas increscere sentit,
Nigraque cæruleis variari corpora guttis:

In pectusque cadit pronus: commissaque in unum
Paulatim tereti tenuantur acumine crura.
Brachia jam restant: quæ restant brachia tendit;
Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede ô conjux, accede, miserrima, dixit:
Dumq; aliquid superest de me, me tange: manumque
Accipe, dum manus est, dum non totum occupat anguis.
Ille quidem vult plura loqui: sed lingua repente
In partes est fissa duas. nec verba volenti
Sufficiunt: quotiesque aliquos parat edere questus;
Sibilat. hanc illi vocem natura reliquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora conjux,
Cadme mane: teque infelix his exue monstris.
Cadme quid hoc? ubi pes? ubi sunt humerique, manusque?
Et color, & facies, & dum loquor, omnia? cur non
Me quoque cœlestes in eundem vertitis anguem?
Dixerat. ille suæ lambebat conjugis ora:
Inque sinus caros, veluti cognosceret, ibat:
Et dabat amplexus: assuetaque colla petebat.
Quisquis adest (aderant comites) terretur. at illa
Lubrica permulcet cristati colla draconis:
Et subito duo sunt: junctoque volumine serpunt;
Donec in appositi nemoris subiere latebras. [dunt:
Nunc quoque nec fugiunt hominem, nec vulnere læ-
Quidque prius fuerint, placidi meminere dracones.

SEd tamen ambobus versæ solatia formæ
Magna nepos dederat: quem debellata colebat
India: quem positis celebrabat Achaïa templis.
Solus Abantiades ab origine cretus eadem
Acrisius superest: qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ; contraque Deum ferat arma: genusque
Non putat esse Deûm (neq; enim Iovis esse putabat)
Persea: quem pluvio Danaë conceperat auro.
Mox tamen Acrisium (tanta est præsentia veri)
Tam violasse Deum, quam non agnosse nepotem;
Pœnitet. impositus jam cælo est alter; at alter
Viperei referens spolium memorabile monstri
Aëra carpebat tenerum stridentibus alis.
Cumque super Lybicas victor penderet arenas;
Gorgonei capitis guttæ cecidere cruentæ:
Quas humus exceptas varios animavit in angues.
Vnde frequens illa est infestaque terra colubris.

INde per immensum ventis discordibus actus,
Nunc huc, nunc illuc exemplo nubis aquosæ
Fertur: & ex alto seductas æquore longe
Despectat terras; totumque supervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia vidit:

Sæpe

Sæpe sub occasus, sæpe est delatus in ortus.
Iamque cadente die veritus se credere nocti
Constitit Hesperio regis Atlantis in orbe;
Exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
Evocet Auroræ; cursus Aurora diurnos.
Hîc hominum cunctis ingenti corpore præstans
Iapetionides Atlas fuit. ultima tellus
Rege sub hoc & pontus erat; qui Solis anhelis
Æquora subdit equis, & fessos excipit axes.
Mille greges illi, totidemque armenta per herbas
Errabant: & humum vicinia nulla premebat.
Arboreæ frondes, auro radiante nitentes
Ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
Hospes, ait Perseus illi, seu gloria tangit
Te generis magni; generis mihi Iupiter autor:
Sive es mirator rerum; mirabere nostras.
Hospitium, requiemque peto. memor ille vetustæ
Sortis erat. Themis hanc dederat Parnassia sortem:
Tempus Atla veniet, tua quo spoliabitur auro
Arbor, & hunc prædæ titulum Iove natus habebit.
Id metuens, solidis pomaria clauserat Atlas
Montibus, & vasto dederat servanda draconi:
Arcebatque suis externos finibus omnes.
Huic quoque, Vade procul, ne longe gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longe tibi Iupiter absit,
Vimque minis addit: manibusque expellere tentat
Cunctantem, & placidis miscentem fortia dictis.
Viribus inferior (quis enim par esset Atlantis
Viribus?) At quoniam parvi tibi gratia nostra est;
Accipe munus, ait: lævaque à parte Medusæ
Ipse retroversus squallentia protulit ora.
Quantus erat, mons factus Atlas: nam barba comæq;
In sylvas abeunt. juga sunt humerique, manusque.
Quod caput ante fuit, summo est in monte cacumen.
Ossa lapis fiunt. tum partes altus in omnes
Crevit in immensum (sic di statuistis,) & omne
Cum tot sideribus cœlum requievit in illo.
CLauserat Hippotades æterno carcere ventos:
Admonitorque operum cœlo clarissimus alto
Lucifer ortus erat, pennis ligat ille resumptis
Parte ab utraque pedes: teloque accingitur unco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.
Gentibus innumeris circumque infraque relictis,
Æthiopum populos, Cepheaque conspicit arva.
Illic immeritam maternæ pendere linguæ
Andromedam pœnas injustus jusserat Ammon.
Quam simul ad duras religatam brachia cantes
Vidit Abantiades; nisi quod levis aura capillos
Moverat; & tepido manabant lumina fletu;

Marmoreum ratus eſſet opus. trahit inſcius
Et ſtupet : & viſæ correptus imagine forma
Pæne ſuas quatere eſt oblitus in aere penna
Vt ſtetit, O, dixit, non iſtis digna catenis
Sed quibus inter ſe cupidi junguntur amant
Pande requirenti nomen terræque, tuumque
Et cur vincla geras. primo ſilet illa: nec au
Appellare virum virgo: manibuſque model
Celaſſet vultus; ſi non religata fuiſſet.
Lumina, quod potuit, lacrymis implevit ob
Sæpius inſtanti, ſua ne delicta fateri
Nolle videretur; nomen terræque ſuumque,
Quantaque maternæ fuerit fiducia formæ
Indicat. & nondum memoratis omnibus, und
Inſonuit. venienſque immenſo bellua ponte
Imminet: & latum ſub pectore poſſidet æq
Conclamat virgo: genitor lugubris, & una
Mater adeſt; ambo miſeri, ſed juſtius illa:
Nec ſecum auxilium, ſed dignos tempore ſ
Plangoremq; ferunt: vinctoq; in corpore a
Tunc ſic hoſpes ait: Lacrymarum longa m
Tempora vos poterunt: ad opem brevis hor
Hanc ego ſi peterem Perſeus Iove natus, & il
Quam clauſam implevit fœcundo Iupiter a
Gorgonis anguicomæ Perſeus ſuperator, &
Æthereas auſus jactatis ire per auras;
Præferrer cunctis certe gener. addere tanti
Dotibus & meritum (faveant modo numina)
Vt mea ſit, ſervata mea virtute, paciſcor.
Accipiunt legem (quis enim dubitaret?) &
Promittuntque ſuper regnum dotale parentes
Ecce velut navis præfixo concita roſtro
Sulcat aquas juvenum ſudantibus acta lacert
Sic fera dimotis impulſu pectoris undis
Tantum aberat ſcopulis, quantum balearica
Funda poteſt plumbo medii tranſmittere c
Cum ſubito juvenis pedibus tellure repulſ
Arduus in nubes abiit. ut in æquore ſum
Vmbra viri viſa eſt, viſam fera ſævit in
Vtque Iovis præpes, vacuo cum vidit in a
Præbentem Phœbo liventia terga draconem
Occupat adverſum: neu ſæva retorqueat c
Squamigeris avidos figit cervicibus ungues
Sic celeri miſſus præceps per inane volat
Terga feræ preſſit, dextroque frementis in
Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
Vulnere læſa gravi, modo ſe ſublimis in
Attollit: modo ſubdit aquis: modo more
Verſat apri, quem turba canum circumaterr

Ille avidos morſus velocibus effugit alis:
Quaq; patent, nunc terga cavis ſuper obſita conchis,
Nunc laterum coſtas, nunc qua tenuiſſima cauda
Deſinit in piſcem, falcato vulnerat enſe.
Bellua puniceo miſtos cum ſanguine fluctus
Ore vomit. maduere graves aſpergine pennæ:
Nec bibulis ultra Perſeus talaribus auſus
Credere; conſpexit ſcopulum: qui vertice ſummo
Stantibus extat aquis; operitur ab æquore moto.
Nixus eo, rupiſque tenens juga prima ſiniſtræ,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Littora cum plauſu clamor ſuperaſque deorum
Implevere domos. gaudent, generumque ſalutant:
Auxiliumque domus ſervatoremque fatentur
Caſſiope, Cepheuſque pater. reſoluta catenis
Incedit virgo; pretiumque & cauſſa laboris.
Ipſe manus hauſta victrices abluit unda:
Anguiferumque caput dura ne lædat arena;
Mollit humum foliis: nataſque ſub æquore virgas
Sternit, & imponit Phorcynidos ora Meduſæ.
Virga recens, bibulàque etiam nunc viva medulla
Vim rapuit monſtri, tactuque induruit hujus:
Percepitque novum ramis & fronde rigorem.
At pelagi Nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in virgis; & idem contingere gaudent.
Seminaque ex illis ut erant, jactata per undas.
Nunc quoque coraliis eadem natura remanſit:
Duritiem tacto capiant ut ab aere; quodque
Vimen in æquore erat, fiat ſuper æquora ſaxum.
DIs tribus ille focos totidem de ceſpite ponit;
Lævum Mercurio, dextrum tibi Bellica virgo;
Ara Jovis media eſt. mactatur vacca Minervæ;
Alipedi vitulus; taurus tibi ſumme Deorum.
Protinus Andromeden & tanti præmia facti
Indotata rapit tædas Hymenæus Amorque
Præcipiunt. largis ſatiantur odoribus ignes:
Sertaque dependent tectis. & ubique lyræque,
Tibiaque, & cantus animi felicis læti
Argumenta ſonant. reſeratis aurea valvis
Atria tota patent: pulchroque inſtructa paratu
Cephenі proceres ineunt convivia regis.
Poſtquam epulis functi: generoſi munere Bacchi
Diffudere animos: cultuſque genuſque locorum
Quærit Abantiades; quærenti protinus unus
Narrat Lyncides, moreſque, animoſque virorum.
Quæ ſimul edocuit, Nunc, ô fortiſſime, dixit,
Fare precor Perſeu, quanta virtute, quibuſque
Artibus abſtuleris crinita draconibus ora.
Narrat Abantiades: gelido ſub Atlante jacentem

Esse locum, solidæ tutum munimine molis:
Cujus in introitu geminas habitasse sorores,
Phorcydas; unius sortitas luminis usum:
Id se solerti furtim dum traditur astu
Supposita cepisse manu: perque abdita longe,
Deviaque, & sylvis horrentia saxa fragosis
Gorgoneas tetigisse domos: passimque per agros,
Perque vias vidisse hominum simulacra, ferarumque
In silicem ex ipsis visa conversa Medusa.
Se tamen horrendæ clypei, quod læva gerebat,
Ære repercusso formam aspexisse Medusæ.
Dumq; gravis somnus colubrasque, ipsamq; tenebat;
Eripuisse caput collo: pennisque fugacem
Pegason, & fratrem matris de sanguine natos.
Addidit & longi non falsa pericula cursus:
Quæ freta, quas terras sub se vidisset ab alto:
Et quæ jactatis tetigisset sidera pennis.
Ante exspectatum tacuit. tamen excipit unus
Ex numero procerum, quærens, Cur sola sororum
Gesserit alternis immistos crinibus angues.
Hospes, ait, quoniam scitaris digna relatu;
Accipe quæsiti causam. clarissima forma,
Multorumque fuit spes invidiosa procorum,
Illa: nec in tota conspectior ulla capillis
Pars fuit, inveni, qui se vidisse referrent.
Hanc pelagi rector templo vitiasse Minervæ
Dicitur. aversa est, & castos ægide vultus
Nata Iovis texit. neve hoc impune fuisset;
Gorgoneum crinem turpes mutavit in hydros.
Nunc quoque ut attonitos formidine terreat hostes;
Pectore in adverso, quos fecit, sustinet angues.

METAMORPHOSEON LIB. V.

DUmque ea Cephenum medio Danaeius heros
Agmine commemorat: fremitu regalia turbæ
Atria complentur: nec conjugialia festa
Qui canat, est clamor: sed qui fera nunciet arma.
Inque repentinos convivia versa tumultus
Assimilare freto possis; quod sæva quietum
Ventorum rabies motis exasperat undis.
Primus in his Phineus belli temerarius autor,
Fraxineam quatiens æratæ cuspidis hastam;
En, ait, en adsum præreptæ conjugis ultor.
Nec mihi te pennæ, nec falsum versus in aurum
Iupiter eripiet. conanti mittere, Cepheus,
Quid facis? exclamat: quæ te, germane, furentem
Mens agit in facinus? meritisve hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam servatam dote rependis?
Quam tibi non Perseus, verum si quæris, ademit:

Sed

Sed grave Nereidum numen, sed corniger Ammon,
Sed quæ visceribus veniebat bellua ponti
Exsaturanda meis. illo tibi tempore rapta est,
Quo peritura fuit. nisi si crudelis id ipsum
Exigis ut pereat, luctuque levabere nostro.
Scilicet haud satis est, quod te spectante revincta est;
Et nullam quod opem patruus sponsusve tulisti:
Insuper à quoquam quod sit servata dolebis,
Præmiaque eripies? quæ si tibi magna videntur;
Ex illis scopulis, ubi erant affixa, petisses:
Nunc sine, qui petiit, per quem hęc non orba senectus,
Ferre, quod, & meritis & voce est pactus: eumque
Non tibi, sed certæ prælatum intellige morti.
Ille nihil contra: sed & hunc, & Persea vultu
Alterno spectans, petat hunc ignorat, an illum.
Cunctatusque brevi contortam viribus hastam,
Quantas ira dabat, nequicquam in Persea misit.
Ut stetit illa toro; stratis tum denique Perseus
Exsiliit: teloque ferox inimica remisso
Pectora rupisset; nisi post altaria Phineus
Isset, & (indignum) scelerato profuit ara.
Fronte tamen Rhœti non irrita cuspis adhæsit. [est;
Qui postquam cecidit, ferrumque ex osse revulsum
Calcitrat, & positas aspergit sanguine mensas.
Tum vero indomitas ardescit vulgus in iras:
Telaque conjiciunt. & sunt qui Cephea dicant
Cum genero debere mori. sed limine tecti
Exierat Cepheus, testatus jusque, fidemque,
Hospitiique deos; ea se prohibente moveri.
Bellica Pallas adest: & protegit ægide fratrem;
Datq; animos. erat Indus Atys, quem flumine Gange
Edita Limniace vitreis peperisse sub undis
Creditur; egregius forma: quam divite cultu
Augebat bis adhuc octonis integer annis;
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus. ornabant aurata monilia collum;
Et madidos myrrha curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis distantia misso
Figere doctus erat: sed tendere doctior arcus.
Tum quoque lenta manu flectentem cornua Perseus
Stipite, qui media positus fumabat in ara,
Perculit; & fractis confudit in ossibus ora.
Hunc ubi fœdatos jactantem in sanguine vultus
Assyrius vidit Lycabas; junctissimus illi
Et comes, & veri non dissimulator amoris;
Postquam exhalantem sub acerbo vulnere vitam
Deploravit Atyn; quos ille tetenderat arcus,
Arripit: & , mecum tibi sint certamina, dixit:
Nec longum pueri fato lætabere; quo plus

Invidiæ quam laudis habes. hæc omnia nondum
Dixerat: emicuit nervo penetrabile telum:
Vitatumque tamen sinuosa veste pependit.
Vertit in hunc harpen spectatam cæde Medusæ
Acrisioniades, adigitque in pectus. at ille
Iam moriens oculis sub nocte natantibus atra,
Circumspexit Atyn: seque acclinavit ad illum:
Et tulit ad manes junctæ solatia mortis.
Ecce Syenites genitus Methione Phorbas,
Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
Sanguine, quo late tellus madefacta tepebat,
Conciderant lapsi. surgentibus obstitit ensis,
Alterius costis, jugulo Phorbantis adactus.
At non Actoriden Eritum, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perseus petit ense: sed altis
Exstantem signis, multaque in pondere massæ,
Ingentem manibus tollit cratera duabus:
Infligitque viro. rutilum vomit ille cruorem:
Et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
Inde Semiramio Polydæmona sanguine cretum,
Caucaseumque Abarim, Sperchioniden que Lycetum,
Intonsumque comas Elycen, Pulegiamque, Clytumq;
Sternit: & exstructos morientum calcat acervos.
Nec Phineus ausus concurrere cominus hosti,
Intorquet jaculum: quod detulit error in Idam;
Expertem frustra belli, & neutra arma secutum.
Ille tuens oculis immitem Phinea torvis, (neu,
Quandoquidem in partes, ait, abstrahor, accipe Phi-
Quem fecisti hostem; pensaque hoc vulnere vulnus.
Iamque remissurus tractum de vulnere telum
Sanguine defectos cecidit collapsus in artus.
Tum quoque Cephenum post regem primus Odites
Ense jacet Clymeni: Protenora percutit Hypseus:
Hypsea Lyncides. fuit & grandævus in illis
Emathion, æqui cultor, timidusque deorum:
Qui, quoniam prohibent anni bellari, loquendo
Pugnat; & incessit: sceleratáque devovet arma.
Huic Cromis amplexo tremulis altaria palmis
Decutit ense caput; quod protinus incidit aræ:
Atque ibi semianimis verba exsecrantia lingua
Edidit: & medios animam exspiravit in ignes.
Hinc gemini fratres, Broteasque, & cæstibus Ammon
Invicti, vinci si possent cæstibus enses;
Phinea cecidere manu: Cererisque sacerdos
Amphycus albenti velatus tempora vitta.
Tu quoque Iapetide non hos adhibendus ad usus;
Sed qui pacis opus citharam cum voce moveres;
Iussus eras celebrare dapes, festumque canendo.
Quem procul astantem, plectrumq, inbelle tenentem,
Petta-

Pettalus irridens, Stygiis cane cætera, dixit,
Manibus, & lævo mucronem tempore fixit.
Concidit, & digitis morientibus ille retentat
Fila lyræ; casuque fuit miserabile carmen.
Non sinit hunc impune ferox cecidisse Lycormas:
Raptaque de dextro robusta repagula poste,
Ossibus illi sit mediæ cervicis. at ille
Procubuit terra mactati more juvenci.
Demere tentabat lævi quoque robora postis
Cinipheus Pelates. tentanti dextera fixa est
Cuspide Marmaridæ Coriti: lignoque cohæsit.
Hærenti latus hausit Abas; nec corruit ille;
Sed retinente manu moriens è poste pependit.
Sternitur & Melaneus Perseia castra secutus,
Et Nasamoniaci Dorilas ditissimus agri;
Dives agri Dorilas: quo non possederat alter
Latius, aut totidem tollebat farris acervos.
Hujus in obliquo missum stetit inguine ferrum:
(Lethifer ille locus) quem postquam vulneris autor
Singultantem animam, & versantem lumina vidit
Bactrius Halcyoneus, Hoc quod premis, inquit, habeto
De tot agris terræ: corpusque exsangue reliquit.
Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
Vltor Abantiades: media quæ nare recepta
Cervice exacta est, in partesque eminet ambas.
Dumq; manum fortuna juvat, Clitiumq;, Clanimq;,
Matre satos una, diverso vulnere fudit.
Nam Clytii per utrumque gravi librato lacerto
Fraxinus acta femur: jaculum Clanis ore momordit.
Occidit & Celadon Mindesius: occidit Astreus
Matre palæstina, dubio genitore creatus.
Echionque sagax quondam ventura videre;
Tunc ave deceptus falsa: regisque Thoactes
Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes.
Plus tamen exhausto superest: namq; omnibus unum
Opprimere est animus. conjurata undique pugnant
Agmina pro caussa meritum impugnante, fidemque.
Hac pro parte socer frustra pius, & nova conjux
Cum genitrice, favent, ululatuque atria complent.
Sed sonus armorum superat, gemitusque cadentum
Pollutosque simul multo Bellona penates
Sanguine perfundit: renovataque prœlia miscet.
Circumeunt unum Phineus, & mille secuti
Phinea. tela volant hiberna grandine plura
Præter utrumque latus, præterq; & lumen, & aures.
Applicat hic humeros ad magnæ saxa columnæ:
Tutaque terga gerens, adversaque in agmina versus,
Sustinet instantes. instabat parte sinistra
Chaonius Molpeus, dextra Nabathæus Ethemon.

Tigris ut auditis diversa valle duorum
Extimulata fame mugitibus armentorum;
Nescit utro potius ruat; & ruere ardet utroque
Sic dubius Perseus, dextra lævane feratur,
Molpea trajecti summovit vulnere cruris; [mon:
Contentusque fuga est. neque enim dat tempus Ethe-
Sed furit: & cupiens alto dare vulnera collo;
Non circumspectis exactum viribus ensem
Fregit. & extrema percussæ parte columnæ
Lamina dissiluit: dominique in gutture fixa est.
Non tamen ad letum caussas satis illa valentes
Plaga dedit. trepidum Perseus, & inertia frustra
Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
Verum ubi virtutem turbæ succumbere vidit;
Auxilium, Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
Dixit, ab hoste petam: vultus avertite vestros,
Si quis amicus adest: & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
Thessalus. utque manu jaculum fatale parabat
Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
Proximus huic Ampix animi plenissima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit. inque petendo
Dextera diriguit: nec citra mota, nec ultra est.
At Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
Ementitus erat; clypeo quoque flumina septem
Argento partim, partim cælaverat auro;
Aspice, ait, Perseu, nostræ primordia gentis:
Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras;
A tanto cecidisse viro. pars ultima vocis
In medio suppressa sono est. adapertaque velle
Ora loqui credas: nec sunt ea pervia verbis.
Increpat hos, Vitioque animi, non viribus, inquit,
Gorgoneis torpetis, Eryx. incurrite mecum;
Et prosternite humi juvenem magica arma moventem.
Incursurus erat. tenuit vestigia tellus:
Immotusque silex armataque mansit imago.
Hi tamen ex merito pœnas subiere. sed unus
Miles erat Persei. pro quo dum pugnat Aconteus,
Gorgone conspecta saxo concrevit oborto:
Quem ratus Astyages etiam nunc vivere, longo
Ense ferit. sonuit tinnitibus ensis acutis.
Dum stupet Astyages; naturam traxit eandem:
Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora est media de plebe virorum
Dicere. bis centum restabant corpora pugnæ;
Gorgone bis centum riguerunt corpora visa.
Pœnitet injusti tunc denique Phinea belli.
Sed quid agat? simulacra videt diversa figuris;
Agnoscitque suos, & nomine quemque vocatum
Poscit

Poscit opem, credensque parum, sibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. avertitur: atque ita supplex,
Confessasque manus, obliquaque brachia tendens,
Vincis ait Perseu. remove tua monstra: tuæque
Saxificos vultus, quæcunque ea, tolle Medusæ.
Tolle precor. non nos odium regnique cupido
Compulit ad bellum: pro conjuge movimus arma.
Caussa fuit meritis melior tua; tempore nostra.
Non cessisse piget. nihil ô fortissime præter
Hanc animam concede mihi; tua cætera sunto.
Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
Respicere audenti, Quod ait, timidissime Phineu,
Et possum tribuisse, & magnum est munus inerti;
Pone metum, tribuam: nullo violabere ferro.
Quin etiam mansura dabo monumenta per ævum:
Inque domo soceri semper spectabere nostri;
Vt mea se sponsi soletur imagine conjux.
Dixit: & in partem Phorcynida transtulit illam,
Ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
Tunc quoque conanti sua flectere lumina, cervix
Diriguit, saxoque oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum, vultusque in marmore supplex,
Summissæque manus, faciesque obnoxia mansit.

VIctor Abantiades patrios cum conjuge muros
Intrat: & immeriti vindex ultorque parentis,
Aggreditur Prœtum. nam fratre per arma fugato
Acrisioneas Prœtus possederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam male ceperat, arce
Torva colubri feri superavit lumina monstri.

TE tamen, ô parvæ rector Polydecte Seriphi,
Nec juvenis virtus per tot spectata labores,
Nec mala mollierant: sed inexorabile durus
Exerces odium. nec iniqua finis in ira est.
Detrectas etiam laudem: fictamque Medusæ
Arguis esse necem. Dabimus tibi pignora veri;
Parcite luminibus, Perseus ait: oraque regis
Ore Medusæo silicem sine sanguine fecit.

HActenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se dedit. inde cava circumdata nube Seriphon
Deserit; à dextra Cythno Gyaroque relictis.
Quaque super pontum via visa brevissima, Thebas,
Virgineumque Helicona petit; quo monte potita
Constitit: & doctas sic est affata sorores:
Fama novi fontis nostras pervenit ad aures;
Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit.
Is mihi caussa viæ. volui mirabile factum
Cernere. vidi ipsum materno sanguine nasci.
Excipit Vranie: Quæcunque est causa videndi
Has tibi diva domos, animo gratissima nostro;

Tigris ut auditis diversa valle duorum
Extimulata fame mugitibus armentorum;
Nescit utro potius ruat; & ruere ardet utroque
Sic dubius Perseus, dextra lævane feratur,
Molpea trajecti summovit vulnere cruris;
Contentusque fuga est. neque enim dat tempus Ethemon:
Sed furit: & cupiens alto dare vulnera collo;
Non circumspectis exactum viribus ensem
Fregit. & extrema percussæ parte columnæ
Lamina dissiluit: dominique in gutture fixa est.
Non tamen ad letum caussas satis illa valentes
Plaga dedit. trepidum Perseus, & inertia frustra
Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
Verum ubi virtutem turbæ succumbere vidit;
Auxilium, Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
Dixit, ab hoste petam: vultus avertite vestros,
Si quis amicus adest: & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
Thessalus. utque manu jaculum fatale parabat
Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
Proximus huic Ampix animi plenissima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit. inque petendo
Dextera diriguit: nec citra mota, nec ultra est.
At Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
Ementitus erat; clypeo quoque flumina septem
Argento partim, partim cælaverat auro;
Aspice, ait, Perseus, nostræ primordia gentis:
Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras;
A tanto cecidisse viro. pars ultima vocis
In medio suppressa sono est. adapertaque velle
Ora loqui credas: nec sunt ea pervia verbis.
Increpat hos, Vitioque animi, non viribus, inquit,
Gorgoneis torpetis, Eryx. incurrite mecum;
Et prosternite humi juvenem magica arma moventem.
Incursurus erat. tenuit vestigia tellus:
Immotusque silex armataque mansit imago.
Hi tamen ex merito pœnas subiere. sed unus
Miles erat Persei. pro quo dum pugnat Aconteus,
Gorgone conspecta saxo concrevit oborto:
Quem ratus Astyages etiam nunc vivere, longo
Ense ferit. sonuit tinnitibus ensis acutis.
Dum stupet Astyages; naturam traxit eandem:
Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora est media de plebe virorum
Dicere. bis centum restabant corpora pugnæ;
Gorgone bis centum riguerunt corpora visa.
Pœnitet injusti tunc denique Phinea belli.
Sed quid agat? simulacra videt diversa figuris;
Agnoscitque suos, & nomine quemque vocatum
Poscit

Poscit opem, credensque parum, sibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. avertitur: atque ita supplex,
Confessasque manus, obliquaque brachia tendens,
Vincis ait Perseu. remove tua monstra: tuæque
Saxificos vultus, quæcunque ea, tolle Medusæ.
Tolle precor. non nos odium regnique cupido
Compulit ad bellum: pro conjuge movimus arma.
Caussa fuit meritis melior tua; tempore nostra.
Non cessisse piget. nihil ô fortissime præter
Hanc animam concede mihi; tua cætera sunto.
Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
Respicere audenti, Quod ait, timidissime Phineu,
Et possum tribuisse, & magnum est munus inerti;
Pone metum, tribuam: nullo violabere ferro.
Quin etiam mansura dabo monumenta per ævum:
Inque domo soceri semper spectabere nostri;
Vt mea se sponsi soletur imagine conjux.
Dixit: & in partem Phorcynida transtulit illam,
Ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
Tunc quoque conanti sua flectere lumina, cervix
Diriguit, saxoque oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum, vultusque in marmore supplex,
Summissæque manus, faciesque obnoxia mansit.
VIctor Abantiades patrios cum conjuge muros
Intrat: & immeriti vindex ultorque parentis,
Aggreditur Proetum. nam fratre per arma fugato
Acrisioneas Proetus possederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam male ceperat, arce
Torva colubri feri superavit lumina monstri.
TE tamen, ô parvæ rector Polydecte Seriphi,
Nec juvenis virtus per tot spectata labores,
Nec mala mollierant: sed inexorabile durus
Exerces odium. nec iniqua finis in ira est.
Detrectas etiam laudem: fictamque Medusæ
Arguis esse necem. Dabimus tibi pignora veri;
Parcite luminibus, Perseus ait: oraque regis
Ore Medusæo silicem sine sanguine fecit.
HActenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se dedit. inde cava circumdata nube Seriphon
Deserit; à dextra Cythno Gyaroque relictis.
Quaque super pontum via visa brevissima, Thebas,
Virgineumque Helicona petit; quo monte potita
Constitit: & doctas sic est affata sorores:
Fama novi fontis nostras pervenit ad aures;
Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit.
Is mihi caussa viæ. volui mirabile factum
Cernere. vidi ipsum materno sanguine nasci.
Excipit Vranie: Quæcunque est causa videndi
Has tibi diva domos, animo gratissima nostro;

Vera tamen fama est: & Pegasus hujus origo
Fontis. & ad latices deduxit Pallada sacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
Sylvarum lucos circumspicit antiquarum,
Antraque, & innumeris distinctas floribus herbas:
Felicesque vocat pariter studiique locique
Mæonidas. quam sic affata est una sororum:
O, nisi te virtus opera ad majora tulisset,
In partem ventura chori Tritonia nostri,
Vera refers: meritoque probas artemque, locumque:
Et gratam sortem, tutæ modo simus, habemus.
Sed vetitum est adeo sceleri nihil. omnia terrent
Virgineas mentes: dirusque ante ora Pyreneus
Vertitur, & nondum me tota mente recepi.
Daulia Threicio Phoceaque milite rura
Ceperat ille ferox, injustaque regna tenebat.
Templa petebamus Parnassia. vidit euntes:
Nostraque fallaci veneratus numina vultu;
Mæonides (agnorat enim) consistite dixit:
Nec dubitate, precor, tecto grave sidus, & imbrem
(Imber erat) vitare meo: subiere minores
Sæpe casas superi. dictis & tempore motæ
Annuimusque viro, primasque intravimus ædes.
Desierant imbres; victoque Aquilonibus Austro
Fusca repurgato fugiebant nubila cœlo.
Impetus ire fuit. claudit sua tecta Pyreneus:
Vimque parat: quam nos sumptis effugimus alis.
Ipse secuturo similis stetit arduus arce:
Quaque via est vobis, erit & mihi, dixit, eâdem.
Seque jacit vecors è summo culmine turris:
Et cadit in vultus, discussisque ossibus oris
Tundit humum moriens scelerato sanguine tinctam.

MUsa loquebatur. pennæ sonuere per auras.
Vocque salutantum ramis veniebat ab altis,
Suspicit, & linguæ quærit tam certa loquentes
Unde sonent: hominemque putat Iove nata locutum.
Ales erat, numeroque novem sua fata querentes
Institerant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti sic orsa deæ dea: Nuper & istæ
Auxerunt volucrum victæ certamine turbam.
Pierus has genuit Pellæis dives in arvis.
Pæonis Evippe mater fuit. illa potentem
Lucinam novies, novies paritura vocavit.
Intumuit numero stolidarum turba sororum:
Perque tot Æmonias, & per tot Achaidas urbes
Huc venit: & tali committit prœlia voce:
Desinite indoctum vana dulcedine vulgus
Fallere. nobiscum, si qua est fiducia vobis,
Thespiades certate deæ. nec voce, nec arte

Vince-

Vincemur; totidemque sumus. vel cedite victæ
Fonte Medusæo, & Hyantea Aganippe:
Vel nos Emathiis ad Pæonas usque nivosos
Cedemus campis. dirimunt certamina Nymphæ.
Turpe quidem contendere erat; sed cedere visum
Turpius. electæ jurant per flumina Nymphæ,
Factaque de vivo pressere sedilia saxo.
Tunc sine sorte prior, quæ se certare professa est,
Bella canit superûm: falsoque in honore gigantes
Ponit, & extenuat magnorum facta deorum,
Emissumque ima de sede Typhoea terræ
Cœlitibus fecisse metum: cunctosque dedisse
Terga fugæ. donec fessos Ægyptia tellus
Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus.
Huc quoque terrigenam venisse Typhoea narrat,
Et se mentitis superos cælasse figuris:
Duxque gregis, dixit, fit Iupiter; unde recurvis
Nunc quoque formatus Libys est cum cornibus Ammon.
Delius in corvo, proles Semeleia capro,
Fele soror Phœbi, nivea Saturnia vacca,
Pisce Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.
Hactenus ad citharam vocalia moverat ora.
Poscimur Aonides. sed forsitan otia non sunt:
Nec nostris præbere vacat tibi cantibus aures.
Ne dubita, vestrumque mihi refer ordine carmen,
Pallas ait; nemorisque levi consedit in umbra.
Musa refert; Dedimus summam certaminis uni.
Surgit, & immissos hedera collecta capillos
Calliope querulas prætentat pollice chordas.
Atque hæc percussis subjungit carmina nervis.
PRima Ceres unco glebam dimovit aratro:
Prima dedit fruges, alimentaque mitia terris:
Prima dedit leges. Cereris sunt omnia munus.
Illa canenda mihi est. utinam modo dicere possim
Carmina digna dea: certe est dea carmina digna.
Vasta giganteis ingesta est insula membris
Trinacris; & magnis subjectum molibus urget
Æthereas ausum sperare Typhoea sedes.
Nititur ille quidem; pugnatque resurgere sæpe.
Dextra sub Ausonio manus est subjecta Peloro:
Læva Pachyne tibi: Lilybæo crura premuntur:
Degravat Ætna caput: sub qua resupinus arenas
Ejectat, flammamque fero vomit ore Typhoeus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ:
Oppidaque, & magnos devolvere corpore montes.
Inde tremit tellus, & rex pavet ipse silentum;
Ne pateat, latoque solum retegatur hiatu;
Immissusque dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem tenebrosa sede tyrannus

Exierat: curruque atrorum vectus equorum,
Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
Postquam exploratum satis est, loca nulla labare,
Depositoque metu, videt hunc Erycina vagantem
Monte suo residens, natumque amplexa volucrem;
Arma, manusque meæ, Mea nate potentia, dixit,
Illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido,
Inque Dei pectus celeres molire sagittas,
Cui triplicis cessit fortuna novissima regni.
Tu superos, ipsumque Iovem, tu numina ponti
Victa domas, ipsumque, regit qui numina terræ.
Tartara quid cessant? cur non matrisque tuumque
Imperium profers? agitur pars tertia mundi.
Et tamen in cælo quæ jam patientia nostra est?
Spernimur: ac mecum vires minuuntur Amoris.
Pallada nonne vides jaculatricemque Dianam
Abscessisse mihi? Cereris quoque filia virgo,
Si patiemur, erit: nam spes affectat easdem.
At tu pro socio, si qua est ea gratia, regno;
Iunge deam patruo. dixit Venus. ille pharetram
Solvit: & arbitrio matris de mille sagittis
Vnam seposuit. sed qua nec acutior ulla,
Nec minus incerta est, nec quæ magis audiat arcum,
Oppositoque genu curvavit flexile cornu:
Inque cor hamata percussit arundine Ditem.
Haud procul Ætnæis lacus est à mœnibus altus.
Nomine Pergusa: non illo plura Cayster
Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
Sylva coronat aquas, cingens latus omne; suisque
Frondibus, ut velo, Phœbeos summovet ignes.
Frigora dant rami, varios humus humida flores.
Perpetuum ver est. quo dum Proserpina luco
Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit,
Dumque puellari studio, calathosque sinumque
Implet, & æquales certat superare legendo;
Pæne simul visa est, dilectaque, raptaque Diti:
Vsque adeo est properatus amor. Dea territa mœsto
Et matrem, & comites, sed matrem sæpius, ore
Clamat: & ut summa vestem laniarat ab ora;
Collecti flores tunicis cecidere remissis.
Tantaque simplicitas puerilibus adfuit annis:
Hæc quoque virgineum movit jactura dolorem.
Raptor agit currus: & nomine quemque vocando
Exhortatur equos. quorum per colla jubasque
Excutit obscura tinctas ferrugine habenas,
Perque lacus altos, & olentia sulfure fertur
Stagna Palicorum rupta ferventia terra:
Et qua Bacchiadæ bimari gens orta Corintho
Inter inæquales posuerunt mœnia portus.

Est

Est medium Cyanes, & Pisææ Arethusæ,
Quod coit angustis inclusum cornibus æquor.
Hic fuit, à cujus stagnum quoque nomine dictum est,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas;
Gurgite quæ medio summa tenus exstitit alvo;
Agnovitque deam: Nec longius ibitis, inquit:
Non potes invitæ Cereris gener esse. roganda,
Non rapienda fuit. quod si componere magnis
Parva mihi fas est; & me dilexit Anapus.
Exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita, nupsi.
Dixit: & in partes diversas brachia tendens,
Obstitit. haud ultra tenuit Saturnius iram:
Terribilesque hortatus equos, in gurgitis ima
Contortum valido sceptrum regale lacerto
Condidit. icta viam tellus in tartara fecit:
Et pronos currus medio cratere recepit.
At Cyane, raptamque deam, contemtaque fontis
Iura sui mœrens, inconsolabile vulnus
Mente gerit tacita; lacrymisque absumitur omnis:
Et quarum fuerat magnum modo numen; in illas
Extenuatur aquas. molliri membra videres:
Ossa pati flexus: ungues posuisse rigorem:
Primaque de tota tenuissima quæque liquescunt:
Cærulei crines, digitique, & crura, pedesque:
Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
Transitus est. post hæc humeri, tergumque, latusque,
Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos.
Denique pro vivo vitiatas sanguine venas
Lympha subit: restatque nihil quod prendere possis.
INterea pavidæ nequicquam filia matri
Omnibus est terris, omni quæsita profundo.
Illam non udis veniens Aurora capillis
Cessantem vidit, non Hesperus. illa duabus
Flammiferas pinus manibus succendit ab Æthna;
Perque pruinosas tulit irrequieta tenebras.
Rursus ubi alma dies hebetarat sidera; natam
Solis ab occasu, solis quærebat ad ortus.
Fessa labore sitim conceperat; oraque nulli
Colluerant fontes. contectam stramine vidit
Forte casam; parvasque fores pulsavit. at inde
Prodit anus: divamque videt: lymphamque roganti
Dulce dedit, testa quod coxerat ante, polenta.
Dum bibit illa datum; duri puer oris, & audax,
Constitit ante deam; risitque avidamque vocavit.
Offensa est: neque adhuc epota parte, loquentem
Cum liquido mista perfudit diva polenta.
Combibit os maculas; & quæ modo brachia gessit,
Crura gerit. cauda est mutatis addita membris:
Inque brevem formam, ne sit vis magna nocendi;
Con-

Contrahitur: parvaque minor mensura lacerta est.
Mirantem, flentemque, & tangere monstra paventem,
Fugit anum: latebrasque petit. aptumque colori
Nomen habet, variis stellatus corpora guttis.
QVas dea per terras, & quas erraverit undas,
Dicere longa mora est. quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit: dumque omnia lustrat eundo;
Venit & ad Cyanen: ea, ni mutata fuisset;
Omnia narrasset. sed & os, & lingua volenti
Dicere non aderant; nec qua loqueretur habebat.
Signa tamen manifesta dedit: notamque parenti
Illo forte loco dilapsam in gurgite sacro
Persephones zonam summis ostendit in undis.
Quam simul agnovit, tanquam tum denique raptam
Scisset, inornatos laniavit diva capillos:
Et repetita suis percussit pectora palmis.
Nescit adhuc ubi sit: terras tamen increpat omnes:
Ingratasque vocat, nec frugum munere dignas.
Trinacriam ante alias, in qua vestigia damni
Repperit. ergo illic sæva vertentia glebas
Fregit aratra manu; parilique irata colonos,
Ruricolasque boves letho dedit: arvaque jussit
Fallere depositum; vitiataque semina fecit.
Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
Sparsa jacet: primis segetes moriuntur in herbis.
Et modo sol nimius, nimius modo corripit imber:
Sideraque, ventique nocent; avidæque volucres
Semina jacta legunt? lolium, tribulique fatigant
Triticeas messes, & inexpugnabile gramen.
Tum caput Eleis Alphejas extulit undis:
Rorantesque comas à fronte removit ad aures:
Atque ait: O toto quæsitæ virginis orbe,
Et frugum genitrix; immensos siste labores:
Neve tibi fidæ violenta irascere terræ.
Terra nihil meruit; patuitque invita rapinæ.
Nec sum pro patria supplex: huc hospita veni.
Pisa mihi patria est: & ab Elide ducimus ortus.
Sicaniam peregrina colo: sed gratior omni
Hæc mihi terra solo est. hos nunc Arethusa penates,
Hanc habeo sedem; quam tu mitissima serva.
Mota loco cursim; tantique per æquoris undas
Advehar Ortygiam: veniet narrantibus hora
Tempestiva meis: cum tu curaque levata,
Et vultus melioris eris. mihi pervia tellus
Præbet iter, subterque imas ablata cavernas
Hic caput attollo: desuetaque sidera cerno.
Ergo dum Stygio sub terris gurgite labor;
Visa tua est oculis illic Proserpina nostris.
Illa quidem tristis, nec adhuc interrita vultu,

Sed

Sed regina tamen; ſed opaci maxima mundi;
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
Mater ad auditas ſtupuit, ceu ſaxea, voces:
Attonitæque diu ſimilis fuit. utque dolore
Pulſa gravi gravis eſt amentia: curribus auras
Exit in æthereas: ibi toto nubila vultu
Ante Iovem paſſis ſtetit invidioſa capillis.
Proque meo veni ſupplex tibi Iupiter, inquit,
Sanguine, proque tuo. ſi nulla eſt gratia matris;
Nata patrem moveat: neu ſit tibi cura precamur
Vilior illius; quod noſtro eſt edita partu.
En quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt:
Si reperire vocas, amittere certius; aut ſi
Scire ubi ſit, reperire vocas. quod rapta, feremus:
Dummodo reddat eam. neque enim prædone marito
Filia digna tua eſt; ſi jam mea filia non eſt.
Iupiter excepit: Commune eſt pignus, onuſque
Nata mihi tecum. ſed, ſi modo nomina rebus
Addere vera placet, non hoc injuria factum,
Verum amor eſt: neque erit nobis gener ille pudori.
Tu modo diva velis. ut deſint cætera; quantum eſt
Eſſe Iovis fratrem? quid, quod non cætera deſunt?
Nec cedit niſi ſorte mihi. ſed tanta cupido
Si tibi diſcidii eſt; repetet Proſerpina cœlum:
Lege tamen certa; ſi nullos contigit illic
Ore cibos. nam ſic Parcarum fœdere cautum eſt.
Dixerat. at Cereri certum eſt educere natam.
Non ita fata ſinunt. quoniam jejunia virgo
Solverat: &, cultis dum ſimplex errat in hortis,
Puniceum curva decerpſerat arbore pomum:
Sumptaque pallenti ſeptem de cortice grana
Preſſerat ore ſuo. ſoluſque ex omnibus illud
Aſcalaphus vidit: quem quondam dicitur Orphne,
Inter Avernales haud ignotiſſima Nymphas,
Ex Acheronte ſuo furvis peperiſſe ſub antris.
Vidit: & indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina Erebi; teſtemque profanum
Fecit avem, ſparſumq; caput Phlegethontide lympha
In roſtrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
Ille ſibi ablatus, fulvis amicitur ab alis:
Inque caput creſcit; longoſque reflectitur ungues:
Vixque movet natas per inertia brachia pennas;
Fœdaque fit volucris venturi nuncia luctus,
Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.
Hic tamen indicio pœnam linguaque videri
Commeruiſſe poteſt. vobis Acheloides undæ
Pluma pedeſque avium, cum virginis ora geratis?
An quia cum legeret vernos Proſerpina flores;
In comitum numero doctæ Sirenes eratis?

Quasi

Quam postquam toto frustra quæsistis in orbe;
Protinus ut vestram sentirent æquora curam,
Posse super fluctus alarum insistere remis
Optastis, facilesque deos habuistis: & artus
Vidistis vestros subitis flavescere pennis.
Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
Tantaque dos oris linguæ deperderet usum;
Virginei vultus, & vox humana remansit.
At medius fratrisque sui mœstæque sororis
Jupiter ex æquo volventem dividit annum.
Nunc dea regnorum numen commune duorum
Cum matre est totidem, totidem cum conjuge menses.
Vertitur extemplo facies, & mentis, & oris:
Nam modo quæ poterat Diti quoque mœsta videri;
Læta deæ frons est: ut sol, qui tectus aquosis
Nubibus ante fuit, victis è nubibus exit.
Exigit alma Ceres, nata secura recepta,
Quæ tibi caussa fugæ? cur sis, Arethusa, sacer fons?
Conticuere undæ: quarum dea sustulit alto
Fonte caput, viridesque manu siccata capillos
Fluminis Alphei veteres narravit amores.
Pars ego Nympharum quæ sunt in Achaide, dixit,
Vna fui: nec me studiosius altera saltus
Legit, nec posuit studiosius altera casses.
Sed quamvis formæ nunquam mihi fama petita est,
Quamvis fortis eram; formosæ nomen habebam.
Nec mea me facies nimium laudata juvabat:
Quaque aliæ gaudere solent, ego rustica dote
Corporis erubui; crimenque placere putavi.
Lassa revertebar, memini, Stymphalide sylva:
Æstus erat, magnusque labor geminaverat æstum.
Invenio sine vortice aquas, sine murmure euntes,
Perspicuas ad humum, per quas numerabilis alte
Calculus omnis erat: quas tu vix ire putares.
Cana salicta dabant, nutritaque populus unda
Sponte sua natas ripis declivibus umbras.
Accessi: primumque pedis vestigia tinxi.
Poplite deinde tenus, neque eo contenta, recingor:
Molliaque impono salici velamina curvæ:
Nudaque mergor aquis: quas dum ferioque, trahoq;,
Mille modis labens, excussaque brachia jacto;
Nescio quod medio sensi sub gurgite murmur:
Territaque insisto propioris margine fontis.
Quo properas Arethusa? suis Alpheus ab undis
Quo properas? iterum rauco mihi dixerat ore.
Sic ut eram fugio sine vestibus (altera vestes
Ripa meas habuit) tanto magis instat, & ardet.
Et quia nuda fui; sum visa paratior illi.
Sic ego currebam; sic me ferus ille premebat.

Vt.

Vt fugere accipitrem penna trepidante columbæ,
Vt solet accipiter trepidas urgere columbas.
Vsque sub Orchomenon, Psophidaque, Cyllenenque,
Mænaliosque sinus, gelidumque Erimanthon, & Elim
Currere sustinui. nec me velocior ille;
Sed tolerare diu cursus ego viribus impar
Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
Per tamen & campos, per opertos arbore montes,
Saxa quoque, & rupes, & qua via nulla, cucurri.
Sol erat à tergo: vidi præcedere longam
Ante pedes umbram; nisi si timor illa videbat.
Sed certe sonituque pedum terrebat; & ingens
Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
Fessa labore fugæ, Fer opem, deprendimur, inquam,
Armigeræ Diana tuæ: cui sæpe dedisti
Ferre tuos arcus, inclusaque tela pharetra.
Mota dea est; spissisque ferens è nubibus unam
Me super injecit. lustrat caligine tectam
Amnis, & ignarus circum cava nubila quærit.
Bisque locum, quo me dea texerat, inscius ambit:
Et bis Iô Arethusa, Iô Arethusa vocavit.
Quid mihi tunc animi miseræ fuit? anne quod agnæ,
Siqua lupos audit circum stabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
Ora canum, nullosque audet dare corpore motus?
Non tamen abscedit: neque enim vestigia cernit
Longius ulla pedum: servat nubemque, locumque,
Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus;
Cæruleæque cadunt toto de corpore guttæ.
Quaque pedem movi, manat locus, eque capillis
Ros cadit; & citius, quam nunc tibi facta renarro,
In latices mutor. sed enim cognoscit amatas
Amnis aquas: positoque viri, quod sumpserat, ore;
Vertitur in proprias, ut se mihi misceat, undas.
Delia rupit humum: cœcisque ego mersa cavernis
Advehor Ortygiam. quæ me cognomine Divæ
Grata meæ superas eduxit prima sub auras.

HAc Arethusa tenus. geminos dea fertilis angues
Curribus admovit; frænisque coercuit ora:
Et medium cœli terræque, per aera vecta est:
Atque levem currum Tritonida misit in urbem
Triptolemo; partimque rudi data semina jussit
Spargere humo, partim post tempora longa recultæ.
Iam super Europen sublimis, & Asida terram
Vectus erat juvenis; Scythicasque advertitur oras.
Rex ibi Lyncus erat. regis subit ille penates.
Qua veniat, caussamque viæ, nomenque rogatus,
Et patriam, Patria est claræ mihi, dixit, Athenæ,
Triptolemus nomen; veni nec puppe per undas,

Nec pede per terras: patuit mihi pervius æther.
Dona fero Cereris; latos quæ sparsa per agros
Frugiferas messes, alimentaque mitia reddant.
Barbarus invidit: tantique ut muneris autor
Ipse sit; hospitio recipit: somnoque gravatum
Aggreditur ferro. conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit, rursusque per aera jussit
Mopsopium juvenem sacros agitare jugales.
Finierat doctos è nobis maxima cantus.
At Nymphæ vicisse deas, Helicona colentes
Concordi dixere sono. convicia victæ
Cum facerent, Quoniam, dixi, certamine vobis
Supplicium meruisse parum est, maledictaque culpæ
Additis, & non est patientia libera nobis;
Ibimus in pœnas; & qua vocat ira, sequemur.
Rident Pœonides: spernuntque minantia verba;
Conatæque loqui, & magno clamore protervas
Intentare manus, pennas exire per ungues
Aspexere suos, operiri brachia plumis:
Alteraque alterius rigido concrescere rostro
Ora videt, volucresque novas accedere sylvis.
Plangere dumque volunt; per brachia mota levatæ
Aere pendebant nemorum convicia picæ.
Nunc quoque in alitibus facundia prisca remansit,
Raucaque garrulitas, studiumque immane loquendi.

METAMORPHOSEON LIB. VI.

PRæbuerat dictis Tritonia talibus aures;
Carminaque Aonidum, justamque probaverat (iram.
Tum secum, Laudare parum est; laudemur & (ipsæ:
Numina nec sperni sine pœna nostra sinamus.
Mæoniæque animum fatis intendit Arachnes:
Quam sibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat. non illa loco, nec origine gentis
Clara; sed arte fuit. pater huic Colophonius Idmon,
Phocaico bibulas tingebat murice lanas.
Occiderat mater. sed & hæc de plebe, suoque
Æqua viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
Quæsierat studio nomen memorabile: quamvis
Orta domo parva, parvis habitabat Hypæpis.
Hujus ut aspicerent opus admirabile, sæpe
Deseruere sui Nymphæ vineta Tymoli:
Deseruere suas Nymphæ Pactolides undas.
Nec factas solum vestes spectare juvabat;
Tunc quoque cum fierent: tantus decor affuit arti.
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes;
Seu digitis subigebat opus; repetitaque lõgo
Vellera mollibat nebulas æquantia tractu:
Sive levi teretem versabat pollice fusum:

Seu

Seu pingebat acu; scires à Pallade doctam.
Quod tamen ipsa negat: tantaque offensa magistra,
Certet, ait, mecum, nihil est quod victa recusem.
Pallas anum simulat, falsoque in tempora canos
Addit, & infirmos baculo quoque sustinet artus.
Tunc sic orsa loqui: Non omnia grandior ætas
Quæ fugiamus habet. seris venit usus ab annis.
Consilium ne sperne meum: tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima lanæ.
Cede deæ: veniamque tuis temeraria dictis
Supplice voce roga. veniam dabit illa roganti.
Aspicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit:
Vixque manus retinens, confessaque vultibus iram;
Talibus obscuram resecuta est Pallada dictis:
Mentis inops, longaque venis confecta senecta:
Et nimium vixisse diu, nocet. audiat istas,
Si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces.
Consilii satis est in me mihi. neve monendo
Profecisse putes; eadem est sententia nobis.
Cur non ipsa venit? cur hæc certamina vitat?
Tum dea, Venit, ait: formamque removit anilem:
Palladaque exhibuit. venerantur numina Nymphæ,
Mygdonidesque nurus. sola est interrita virgo.
Sed tamen erubuit. subitusque invita notavit
Ora rubor: rursusque evanuit. ut solet aer
Purpureus fieri, cum primum Aurora movetur;
Et breve post tempus candescere solis ab ortu.
Perstat in incepto, stolidæque cupidine palmæ
In sua fata ruit. neque enim Iove nata recusat:
Nec monet ulterius: nec jam certamina differt.
Haud mora; consistunt diversis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt stamine telas.
Tela jugo juncta est: stamen secernit arundo:
Inseritur medium radiis subtemen acutis;
Quod digiti expediunt, atque inter stamina ductum
Percusso feriunt inserti pectine dentes.
Vtraque festinat, cinctæque ad pectora vestes,
Brachia docta movent; studio fallente laborem.
Illic & Tyrium quæ purpura sensit aenum,
Texitur, & tenues parvi discriminis umbræ:
Qualis ab imbre solet percussis solibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cœlum:
In quo diversi niteant cum mille colores:
Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit. (stant
Vsque adeo quod tangit idem est; tamen ultima di-
Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in tela deducitur argumentum.
Cecropia Pallas scopulum Mavortis in arce
Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.

Bis sex cœlestes medio Iove sedibus altis
Augusta gravitate sedent. sua quemque deorum
Inscribit facies. Iovis est regalis imago:
Stare Deum pelagi, longoque ferire tridente
Aspera saxa facit, medioque è vulnere saxi
Exsiluisse fretum; quo pignore vindicet urbem.
At sibi dat clypeum, dat acutæ cuspidis hastam:
Dat galeam capiti: defenditur ægide pectus:
Percussamque sua simulat de cuspide terram
Edere cum baccis fœtum canentis olivæ:
Mirarique deos. operis victoria finis.
Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium speret pro tam furialibus ausis;
Quattuor in partes certamina quattuor addit;
Clara colore suo, brevibus distincta sigillis.
Threïciā Rhodopen habet angulus unus, & Hæmum.
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam;
Nomina summorum sibi qui tribuere deorum.
Altera Pigmææ fatum miserabile matris
Pars habet. hanc Iuno victam certamine jussit
Esse gruem; populisque suis indicere bellum.
Pinxit & Antigonen ausam contendere quondam
Cum magni consorte Iovis; quam regia Iuno
In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi,
Laomedonve pater, sumptis quin candida pennis
Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.
Qui superest solus Cinyran habet angulus orbum:
Isque gradus templi natarum membra suarum
Amplectens, saxoque jacens, lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras,
Is modus est; operisque sua facit arbore finem.
MÆonis elusam designat imagine tauri
Europam: verum taurum, freta vera putares.
Ipsa videbatur terras spectare relictas,
Et comites clamare suas, tactumque vereri
Assilientis aquæ; timidasque recondere plantas.
Fecit & Asterien aquila luctante teneri:
Fecit olorinis Ledam recubare sub alis:
Addidit, ut Satyri celatus imagine, pulchram
Iupiter implerit gemino Nycteïda fœtu:
Amphitryon fuerit, cum te Tirynthia cepit:
Aureus ut Danaen Asopida luserit ignis:
Mnemosynen pastor: varius Deoida serpens.
Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco
Virgine in Æolia posuit. tu visus Enipeus
Gignis Aloidas; aries Bisaltida fallis.
Et te flava comas, frugum mitissima mater,
Sensit equum. te sensit equum crinita colubris
Mater equi volucris, sensit Delphina Melantho.
Omni-

Omnibus his faciemque suam faciemq; locorum
Reddidit. est illic agrestis imagine Phœbus.
Utque modo accipitris pennas, modo terga leonis
Gesserit: ut pastor Macareïda luserit Issen.
Liber ut Erigonen falsa deceperit uva:
Ut Saturnus equo geminum Chirona crearit.
Ultima pars telæ, tenui circumdata limbo,
Nexilibus flores hederis habet intertextos.

NOn illud Pallas, non illud carpere livor
Possit opus. doluit successu flava virago:
Et rupit pictas, cælestia crimina vestes.
Utque Cytoriaco radium de monte tenebat;
Ter quater Idmoniæ frontem percussit Arachnes.
Non tulit infelix: laqueoque animosa ligavit
Guttura. pendentem Pallas miserata levavit:
Atq; ita, Vive quidem, pende tamen improba, dixit:
Lexque eadem pœnæ, ne sis secura futuri,
Dicta tuo generi, serisque nepotibus esto.
Postea discedens succis Hecateïdos herbæ
Sparsit. & extemplo tristi medicamine tactæ
Defluxere comæ: cum queis & naris, & aures.
Fitq; caput minimum. toto quoq; corpore parva est.
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter habet. de quo tamen illa remittit
Stamen, & antiquas exercet aranea telas.

LYdia tota fremit: Phrygiæque per oppida facti
Rumor it, & magnum sermonibus occupat orbẽ.
Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tunc cum Mæoniam virgo Sipylumque colebat.
Nec tamen admonita est pœna popularis Arachnes
Cedere cœlitibus, verbisque minoribus uti.
Multa dabant animos: sed enim nec conjugis arces,
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuere illi; quamvis ea cuncta placerent;
Ut sua progenies: & felicissima matrum
Dicta foret Niobe; si non sibi visa fuisset.
Nam sata Tiresia venturi præscia Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias: Ismenides ite frequentes,
Et date Latonæ, Latonigenisque duobus,
Cum prece thura pia; lauroque innectite crinem.
Ore meo Latona jubet. paretur: & omnes
Thebaides jussis sua tempora frondibus ornant:
Thuraque dant sanctis, & verba precantia flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro,
Et, quantum ira sinit, formosa: movensque decoro
Cum capite immissos humerum per utrumq; capillos,
Constitit: utque oculos circumtulit alta superbos:

Quis furor auditos, inquit, præponere visis
Cœlestes? aut cur colitur Latona per aras? (autor;
Numen adhuc sine thure meum est? mihi Tantalus
Cui licuit soli superorum tangere mensas.
Pleïadum soror est genitrix mea: maximus Atlas
Est avus; æthereum qui fert cervicibus axem.
Iupiter alter avus: socero quoque glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ, me regia Cadmi
Sub domina est, fidibusque mei commissa mariti
Mœnia cum populis à meque viroque reguntur.
In quamcunque domus adverti lumina partem;
Immensæ spectantur opes. accedit eodem
Digna dea facies. huc natas adjice septem,
Et totidem juvenes, & mox generosque nurusque.
Quærite nunc habeat quam nostra superbia causam.
Quoque modo audetis genitam Titanida Cæo
Latonam præferre mihi; cui maxima quondam
Exiguam sedem pariturae terra negavit?
Nec cælo, nec humo, nec aquis dea vestra recepta est.
Exsul erat mundi; donec miserata vagantem,
Hospita tu terris erras, ego, dixit, in undis,
Instabilemque locum Delos dedit. illa duorum
Facta parens: uteri pars est hæc septima nostri.
Sum felix: quis enim neget hoc? (felixque manebo.)
Hoc quoque quis dubitat? tutam me copia fecit.
Major sum, quam cui possit fortuna nocere.
Multaque ut eripiat; multo mihi plura relinquet.
Excessere metum mea jam bona. fingite demi
Huic aliquid populo natorum posse meorum;
Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum.
Ite satis propere sacris: laurumque capillis
Ponite. deponunt; & sacra infecta relinquunt:
Quodque licet, tacito venerantur murmure numen
Latonæ. turba quantum distabat ab orba,
Indignata dea est, summoque in vertice Cynthi
Talibus est dictis gemina cum prole locuta:
En ego vestra parens, vobis animosa creatis,
Et nisi Iunoni, nulli cessura dearum,
An dea sim dubitor: perque omnia sæcula cultis
Arceor. ô nati, nisi vos succurritis, aris.
Nec dolor hic solus; diro convicia facto
Tantalis adjecit: vosque est postponere natis
Ausa suis: & me, quod in ipsam decidat, orbam
Dixit; & exhibuit linguam scelerata paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Desine, Phœbus ait, pœnæ mora longa querela est.
Dixit idem Phœbe; celerique per aera lapsu
Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
Planus erat, lateque patens prope mœnia campus.

Assi-

Assiduis pulsatus equis; ubi turba rotarum,
Duraque mollierat subjectas ungula glebas.
Pars ibi de septem genitis Amphione, fortes
Conscendunt in equos, Tyrioque rubentia succo
Terga premunt. auro gravidis moderantur habenis.
E quibus Ismenos, qui matri sarcina quondam
Prima suæ fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedis cursus, spumantiaque ora coercet;
Hei mihi conclamat, medioque in pectore fixa
Tela gerit. frænisque manu moriente remissis
In latus à dextro paulatim defluit armo.
Proximus audito sonitu per inane pharetræ
Fræna dabat Sipylus: veluti cum præscius imbres
Nube fugit visa, pendentiaque undique rector
Carbasa deducit, ne qua levis effluat aura.
Fræna tamen dantem, non evitabile telum
Consequitur: summaq; tremens cervice sagitta
Hæsit, & exstabat nudum de gutture ferrum.
Ille, ut erat pronus, per crura admissa, jubasque
Volvitur, & calido tellurem sanguine fœdat.
Phædimus infelix, & aviti nominis hæres
Tantalus, ut solito finem imposuere labori;
Transierant ad opus nitidæ juvenile palæstræ;
Et jam contulerant arcto luctantia nexu
Pectora pectoribus. cum tento concita nervo,
Sicut erant juncti, trajecit utrumque sagitta.
Ingemuere simul: simul incurvata dolore
Membra solo posuere: simul suprema jacentes
Lumina versarunt: animam simul exhalarunt.
Aspicit Alphenor, laniataque pectora plangens
Evolat; ut gelidos complexibus allevet artus:
Inque pio cadit officio, nam Delius illi
Intima fatifero rupit præcordia ferro.
Quod simul eductum est; pars est pulmonis in hamis
Eruta: cumque anima cruor est effusus in auras.
At non intonsum simplex Damasitona vulnus
Afficit. ictus erat qua crus esse incipit, & qua
Mollia nervosus facit internodia poples.
Dumque manu tentat trahere exitiabile telum;
Altera per jugulum pennis tenus acta sagitta est.
Expulit hanc sanguis: qui se jaculatus in altum
Emicat; & longe terebrata prosilit aura.
Vltimus Ilioneus non profectura precando
Brachia sustulerat. Dique ô communiter omnes
Dixerat, ignarus non omnes esse rogandos;
Parcite. motus erat, cum jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens. minimo tamen occidit ille
Vulnere; non alte percusso corde sagitta.
Fama mali, populique dolor, lacrymæque suorum

Tam subitæ matrem certam fecere ruinæ;
Mirantem potuisse, irascentemque, quod ausi
Hoc essent superi, quod tantum juris haberent.
Nam pater Amphion ferro per pectus adacto,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu quantum hæc Niobe, Niobe distabat ab illa;
Quæ modo Latois populum summoverat aris,
Et mediam tulerat gressus resupina per urbem
Invidiosa suis: at nunc miseranda vel hosti,
Corporibus gelidis incumbit. & ordine nullo
Oscula dispensat natos suprema per omnes.
A quibus ad coelum liventia brachia tollens,
Pascere crudelis nostro Latona dolore,
Pascere, ait, satiaque meo tua pectora luctu:
Corque ferum satia, dixit: per funera septem
Efferor. exsulta; victrixque inimica triumpha.
Cur autem victrix? miseræ mihi plura supersunt,
Quam tibi felici. post tot quoque funera vinco.
Dixerat: & sonuit contento nervus ab arcu:
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo est audax. stabant cum vestibus atris
Ante toros fratrum demisso crine sorores.
E quibus una trahens hærentia viscere tela,
Imposito fratri moribunda relanguit ore.
Altera solari miseram conata parentem;
Conticuit subito; duplicataque vulnere cæco est:
Oraque compressit, nisi postquam spiritus ibat.
Hæc frustra fugiens collabitur: illa sorori
Immoritur: latet hæc. illam trepidare videres.
Sexque datis læto, diversaque vulnera passis,
Vltima restabat: quam toto corpore mater,
Tota veste tegens, Vnam, minimamque relinque;
De multis minimam posco, clamavit, & unam:
Dumque rogat; pro qua rogat, occidit. orba resedit
Exanimes inter natos, natasque, virumque:
Diriguitque malis. nullos movet aura capillos.
In vultu color est sine sanguine; lumina mœstis
Stant immota genis. nihil est in imagine vivum.
Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
Congelat, & venæ desistunt posse moveri.
Nec flecti cervix, nec brachia reddere motus,
Nec pes ire potest. intra quoque viscera saxum est.
Flet tamen, & validi circumdata turbine venti:
In patriam rapta est. ibi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymis etiam nunc marmora manant.
TVnc vero cuncti manifestam numinis iram
Fœmina virque timent: cultuq; impensius omnes
Magna gemellipara venerantur numina divæ.
Vtque fit, à facto propiore priora renarrant.
E qui-

E quibus unus ait: Lyciæ quoque fertilis agris
Non impune Deam veteres sprevere coloni.
Res obscura quidem est ignobilitate virorum:
Mira tamen vidi præsens, stagnumque locumque
Prodigio notum. nam me jam grandior ævo,
Impatiensque viæ genitor. deducere lectos
Iusserat inde boves; gentisque illius eunti
Ipse ducem dederat. cum quo dum pascua lustro;
Ecce lacu medio sacrorum nigra favilla
Ara vetus stabat, tremulis circundata cannis.
Restitit; & pavido, Faveas mihi, murmure dixit
Dux meus: & simili, Faveas mihi, murmure dixi.
Naiadum, Faunine foret tamen ara rogabam,
Indigenæve Dei; cum talia rettulit hospes:
Non hac ô juvenis montanum numen in ara est.
Illa suam vocat hanc; cui quondam regia conjux
Orbem interdixit: quam vix erratica Delos
Errantem accepit, tunc cum levis insula nabat.
Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit invita geminos Latona noverca.
Hinc quoque Iunonem fugisse puerpera fertur:
Inque suo portasse sinu duo numina natos.
Iamque Chimeriferæ, cum sol gravis ureret arva,
Finibus in Lyciæ, longo dea fessa labore,
Sidereo siccata sitim collegit ab æstu:
Vberaque ebiberant avidi lactantia nati.
Forte lacum mediocris aquæ prospexit in imis
Vallibus: agrestes illic fruticosa legebant
Vimina cum juncis, gratamque paludibus ulvam.
Accessit, positoque genu Titania terram
Pressit; ut hauriret gelidos potura liquores.
Rustica turba vetat. Dea sic affata vetantes:
Quid prohibetis aquas? usus communis aquarum est.
Nec solem proprium natura, nec aëra fecit,
Nec tenues undas. ad publica munera veni,
Quæ tamen ut detis, supplex peto. non ego nostros
Abluere hic artus lassataque membra parabam;
Sed relevare sitim. caret os humore loquentis:
Et fauces arent. vixque est via vocis in illis.
Haustus aquæ mihi nectar erit: vitamque fatebor
Accepisse; simul vitam dederitis in undis.
Hi quoq; vos moveant; qui nostro brachia tendunt
Parva sinu: & casu tendebant brachia nati.
Quem non blanda deæ potuissent verba movere?
Hi tamen orantem perstant prohibere: minasque,
Ni procul abscedat; conviciaq; insuper addunt.
Nec satis est. ipsos etiam pedibusque manuque
Turbavere lacus; imoque è gurgite mollem
Huc illuc limum saltu movere maligno.

Sustulit ira sitim; neque enim jam filia Coei,
Supplicat indignis; nec dicere sustinet ultra
Verba minora dea. tollensque ad sidera palmas,
Æternum stagno, dixit, vivatis in isto.
Eveniunt optata deæ. juvat esse sub undis:
Et modo tota cava summergere membra palude;
Nunc proferre caput; summo modo gurgite nare:
Sæpe super ripam stagni consistere: sæpe
In gelidos resilire lacus. sed nunc quoque turpes
Litibus exercent linguas; pulsoque pudore,
Quamvis sint sub aqua, sub aqua maledicere tentant.
Vox quoq; jam rauca est; inflataq. colla tumescunt:
Ipsaque dilatant patulos convicia rictus.
Terga caput tangunt; colla intercepta videntur:
Spina viret: venter, pars maxima corporis, albet:
Limosoque novæ saliunt in gurgite ranæ.

SIc ubi nescio quis Lycia de gente virorum
Retrulit, exitium Satyri reminiscitur alter:
Quem Tritoniaca Latous arundine victum
Affecit pœna. Quid me mihi detrahis? inquit.
Ah piget: ah non est, clamabat, tibia tanti.
Clamanti cutis est summos direpta per artus:
Nec quicquam nisi vulnus erat. cruor undiq; manat,
Detectique patent nervi: trepidæque sine ulla
Pelle micant venæ. salientia viscera posses,
Et pellucentes numerare in pectore fibras.
Illum ruricolæ, sylvarum numina, Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,
Et Nymphæ flerunt: &, quisquis montibus illis
Lanigerosque greges, armentaque bucera pavit.
Fertilis immaduit; madefactaque terra caducas
Concepit lacrymas, ac venis perbibit imis.
Quas ubi fecit aquas; vacuas emisit in auras.
Inde petens rapidum ripis declivibus æquor,
Marsya nomen habet, Phrygiæ liquidissimus amnis.

TAlibus exemplis redit ad præsentia dictis
Vulgus: & extinctũ cum stirpe Amphiona luget.
Mater in invidia est, hanc tunc quoq; dicitur unus
Flesse Pelops: humeroque, suas à pectore postquam
Deduxit vestes, ebur ostendisse sinistro.
Concolor huic humerus nascendi tempore dextro,
Corporeusque fuit. manibus mox cæsa paternis
Membra ferunt junxisse Deos: aliisque repertis.
Qui locus est juguli medius, summique lacerti,
Defuit. impositum est non comparentis in usum
Partis ebur; factoque Pelops fuit integer illo.

FInitimi proceres coëunt; urbesque propinquæ
Oravere suos ire ad solatia reges,
Argosque, & Sparte, Pelopeiadesque Mycenæ,

Et

Et nondum torvæ Calydon invisa Dianæ,
Orchomenosque ferax, & nobilis ære Corinthos,
Messeneque ferax, Patræque, humilesque Cleonæ,
Et Nelea Pylos, nec adhuc Pittheia Trœzen,
Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Isthmo,
Exteriusque sitæ bimari spectantur ab Isthmo.
Credere quis posset? solæ cessastis Athenæ.
Obstitit officio bellum: subvectaque ponto
Barbara Mopsopios terrebant agmina muros.
Threicius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat: & clarum vincendo nomen habebat.
Quem sibi Pandion opibusque virisque potentem,
Et genus à magno ducentem forte Gradivo,
Connubio Prognes junxit. non pronuba Iuno,
Non Hymenæus adest. non illi Gratia lecto.
Eumenides tenuere faces de funere raptas:
Eumenides stravere torum. tectoque profanus
Incubuit bubo. thalamique in culmine sedit.
Hac ave conjuncti Progne Tereusque; parentes
Hac ave sunt facti. gratata est scilicet illis
Thracia: dîsque ipsis grates egere. diemque,
Quoque data est claro Pandione nata tyranno,
Quoque erat ortus Itys; festum jussere vocari.
Vsque adeo latet utilitas. Iam tempora Titan
Quinque per autumnos repetitis duxerat annis;
Cum blandita viro Progne: Si gratia, dixit,
Vlla mea est, vel me visendam mitte sorori;
Vel soror huc veniat. redituram tempore parvo
Promittes socero: magni mihi muneris instar
Germanam vidisse dabis. jubet ille carinas
In freta deduci: veloque & remige portus
Cecropios intrat; Pyræaque littora tangit.
Vt primum soceri data copia, dextera dextræ
Iungitur; infausto committitur omine sermo.
Cœperat, adventus caussam, mandata referre
Conjugis; & celeres missæ spondere recursus.
Ecce venit magno dives Philomela paratu;
Divitior forma: quales audire solemus
Najadas & Dryadas mediis incedere sylvis:
Si modo des illis cultus, similesque paratus.
Non secus exarsit conspecta virgine Tereus;
Quam si quis canis ignem supponat aristis,
Aut frondem; positasque cremet fœnilibus herbas.
Digna quidem facies. sed & hunc innata libido
Exstimulat: pronumque genus regionibus illis
In Venerem est. flagrat vitio gentisque suoque.
Impetus est illi, comitum corrumpere curam,
Nutricisque fidem. nec non ingentibus ipsam
Sollicitare datis: totumque impendere regnum;

Aut

Aut rapere, & sævo raptam defendere bello.
Et nihil est, quod non, effræno captus amore,
Ausit: nec capiunt inclusas pectora flammas.
Iamque moras male fert; cupidoque revertitur ore
Mandata ad Prognes. & agit sua vota sub illa.
Facundum faciebat amor. quotiesque rogabat
Vlterius justo; Prognen ita velle ferebat.
Addidit & lacrymas; tanquam mandasset & illas.
Pro superi, quantum mortalia pectora cœcæ
Noctis habent! ipso sceleris molimine Tereus
Creditur esse pius: laudemque à crimine sumit.
Quid quod idem Philomela cupit? patriosq; lacertis
Blanda tenens humeros, ut eat visura sororem,
Perque suam, contraque suam, petit illa, salutem.
Spectat eam Tereus: præcontrectatque videndo:
Osculaque, & collo circumdata brachia cernens;
Omnia pro stimulis, facibusque, ciboque furoris
Accipit. & quoties amplectitur illa parentem;
Esse parens vellet: neque enim minus impius esset.
Vincitur amborum genitor prece. gaudet, agitque
Illa patri grates: & successisse duabus
Id putat infelix; quod erat lugubre duabus.
Iam labor exiguus Phœbo restabat: equique
Pulsabant pedibus spatium declivis Olympi.
Regales epulæ mensis, & Bacchus in auro
Ponitur. hinc placido dantur sua corpora somno.
At rex Odrysius, quamvis secessit, in illa
Æstuat: & repetens faciem, motusque, manusque,
Qualia vult, fingit, quæ nondum vidit: & ignes
Ipse suos nutrit, cura removente soporem.
Lux erat: & generi dextram complexus euntis
Pandion, comitem lacrymis commendat obortis:
Vt voluere ambæ, voluisti tu quoque Tereu;
Hanc ego, care gener, quoniam pia caussa coëgit,
Do tibi: perque fidem, cognataque pectora supplex,
Per superos oro; patrio ut tuearis amore:
Et mihi sollicito lenimen dulce senectæ
Quam primum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
Tu quoque quam primum (satis est vidisse sororem)
Si pietas ulla est; ad me Philomela redito.
Mandabat; pariterque suæ dabat oscula natæ:
Et lacrymæ mites inter mandata cadebant.
Vtque fide pignus dextras utrasque poposcit;
Inter seque datas junxit; natamque nepotemque,
Absentes pro se memori rogat ore salutent:
Supremumque vale, pleno singultibus ore,
Vix dixit: timuitque suæ præsagia mentis.
At, simul imposita est pictæ Philomela carinæ;
Admotumque fretum remis, tellusque repulsa est;

Vici-

Vicimus, exclamat : mecum mea vota feruntur :
Exsultatque, & vix animo sua gaudia differt
Barbarus : & nusquam lumen detorquet ab illa.
Non aliter, quam cum pedibus prædator aduncis
Deposuit nido leporem Iovis ales ab alto :
Nulla fuga est capto. spectat sua præmia raptor.
Iamque iter effectum est ; jamq; in sua littora fessis
Puppibus exierant : cum rex Pandione natam
In stabula alta trahit, sylvis obscura vetustis.
Atq; ibi pallentem, trepidamq;, & cuncta timentem,
Et jam cum lacrymis, ubi sit germana, rogantem,
Includit : fassusque nefas ; & virginem, & unam
Vi superat ; frustra clamato sæpe parente,
Sæpe sorore sua, magnis super omnia divis.
Illa tremit, velut agna pavens, quæ saucia cani
Ore excussa lupi, nondum sibi tuta videtur :
Vtque columba suo madefactis sanguine plumis[gues,
Horret adhuc, avidosque timet, quibus hæserat, un-
Mox ubi mens rediit, passos laniata capillos,
Lugenti similis, cæsis plangore lacertis,
Intendens palmas, O diris Barbare factis,
O crudelis ait ; nec te mandata parentis
Cum lacrymis movere piis ; nec cura sororis,
Nec mea virginitas, nec conjugialia jura.
Omnia turbasti. pellex ego facta sororis :
Tu geminus conjux. non hæc mihi debita pœna.
Quin animam hanc (ne quod facinus tibi perfide re-
Eripis ? atque utinam fecisses ante nefandos [stet)
Concubitus : vacuas habuissem criminis umbras.
Si tamen hoc superi cernunt ; si numina divûm
Sunt aliquid, si non perierunt omnia mecum ;
Quandocunque mihi pœnas dabis. ipsa pudore
Projecto tua facta loquar, si copia detur ;
In populos veniam : si sylvis clausa tenebor ;
Implebo sylvas : & conscia saxa movebo.
Audiet hæc æther, & si Deus ullus in illo est.
Talibus ira feri postquam commota tyranni ;
Nec minor hac metus est : caussa stimulatus utraque
Quo fuit accinctus, vagina liberat ensem :
Arreptamque coma, flexis post terga lacertis
Vincla pati cogit. jugulum Philomela parabat :
Spemque suæ mortis viso conceperat ense.
Ille indignantem, & nomen patris usq; vocantem,
Luctantemque loqui, comprensam forcipe linguam
Abstulit ense fero. radix micat ultima linguæ :
Ipsa jacet : terræqua tremens immurmurat atræ,
Vtque salire solet mutilatæ cauda colubræ ;
Palpitat : & moriens dominæ vestigia quærit.
Hoc quoque post facinus (vix ausim credere) fertur

Sæpe sua lacerum repetisse libidine corpus.
Sustinet ad Prognen post talia facta reverti.
Conjuge quæ viso, germanam quærit: at ille
Dat gemitus fictos, commentaque funera narrat:
Et lacrymæ fecere fidem. velamina Progne
Diripit ex humeris auro fulgentia lato:
Induiturque atras vestes: & inane sepulcrum
Constituit: falsisque piacula manibus infert:
Et luget non sic lugendæ fata sororis.
Signa Deus bis sex acto lustraverat anno.
Quid faciat Philomela? fugam custodia claudit:
Structa rigent solido stabulorum mœnia saxo:
Os mutum facti caret indice. grande doloris
Ingenium est: miserisque venit sollertia rebus.
Stamina barbarica suspendit candida tela:
Purpureasque notas filis intexuit albis,
Indicium sceleris: perfectaque tradidit uni:
Vtque ferat dominæ gestu rogat. illa rogata
Pertulit ad Prognen: nec scit quid tradat in illis.
Evolvit vestes sævi matrona tyranni:
Fortunæque suæ carmen miserabile legit.
Et (mirum est potuisse) silet. dolor ora repressit:
Verbaque quærenti satis indignantia linguæ
Defuerant: nec flere vacat. sed fasque nefasque
Confusura ruit: pœnæque in imagine tota est.
Tempus erat, quo sacra solent Trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus. nox conscia sacri.
Nocte sonat Rhodope tinnitibus æris acuti:
Nocte sua est egressa domo regina: deique
Ritibus instruitur: furialiaque accipit arma.
Vite caput tegitur: lateri cervina sinistro
Vellera dependent. humero levis incubat hasta.
Concita per sylvas turba comitante suarum
Terribilis Progne, furiisque agitata doloris,
Bacche tuas, simulat, venit ad stabula avia tandem:
Exululatque, Evoëque sonat, portasque refringit:
Germanamque rapit. raptæque insignia Bacchi
Induit: & vultus hederarum frondibus abdit:
Attonitamque trahens intra sua mœnia ducit.
Vt sensit tetigisse domum Philomela nefandam;
Horruit infelix: totoque expalluit ore.
Nacta locum Progne, sacrorum pignora demit;
Oraque develat miseræ pudibunda sororis:
Amplexumque petit. sed non attollere contra
Sustinet hæc oculos; pellex sibi visa sororis:
Dejectoque in humum vultu, jurare volenti,
Testarique deos, per vim sibi dedecus illud
Illatum, pro voce manus fuit. ardet, & iram
Non capit ipsa suam Progne; fletumque sororis
Corri-

Corripiens, non est lacrymis hoc, inquit, agendum,
Sed ferro; seu si quid habes, quod vincere ferrum
Possit. in omne nefas ego me germana paravi,
Aut ego cum facibus regalia tecta cremabo:
Artificem mediis immittam Terea flammis:
Aut linguam, aut oculos, & quæ tibi membra pudorē
Abstulerunt, ferro rapiam: aut per vulnera mille
Sontem animā expellā, magnū est quodcunq; paravi;
Quid sit: adhuc dubito. peragit dum talia Progne;
Ad matrem veniebat Itys. quid possit; ab illo
Admonita est: oculisque tuens immitibus, Ah quam
Es similis patri, dixit. nec plura locuta,
Triste parat facinus, tacitaque exæstuat ira.
Vt tamen accessit natus, matrique salutem
Attulit, & parvis adduxit colla lacertis,
Mistaque blanditiis puerilibus oscula junxit;
Mota quidem est genitrix: infractaque constitit ira,
Invitique oculi lacrymis maduere coactis.
Sed simul ex nimia mentem pietate labare
Sensit: ab hoc iterum est ad vultus versa sororis;
Inque vicem spectans ambos, Cur admovet, inquit,
Alter blanditias? rapta silet altera lingua?
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem?
Cui sis nupta vide Pandione nata marito.
Degeneras. scelus est pietas in conjuge Tereo.
Nec mora; traxit Ityn, veluti Gangetica cervæ
Lactentem fœtum per sylvas tigris opacas.
Vtque domus altæ partem tenuere remotam;
Tendentemque manus, & jam sua fata videntem,
Et mater, mater clamantem, & colla petentem
Ense ferit Progne, lateri qua pectus adhæret.
Nec vultum vertit. satis illi ad fata vel unum
Vulnus erat. jugulum ferro Philomela resolvit:
Vivaq; adhuc, animaq; aliquid retinentia membra
Dilaniat. pars inde cavis exsultat aënis:
Pars verubus stridet: manant penetralia tabo.
His adhibet conjux ignarum Terea mensis:
Et patrii moris sacrum mentita, quod uni
Fas sit adire viro, comites, famulosque removit.
Ipse sedens solio Tereus sublimis avito,
Vescitur: inque suam sua viscera congerit alvum.
Tantaque nox animi est, Ityn huc accersite, dixit.
Dissimulare nequit crudelia gaudia Progne:
Iamque suæ cupiens existere nuncia cladis;
Intus habes, quem poscis, ait. circumspicit ille.
Atque ubi sit, quærit. quærenti, iterumque vocanti,
Sicut erat sparsis furiali cæde capillis,
Prosiluit: Ityosque caput Philomela cruentum
Misit in ora patris, nec tempore maluit ullo

Poss-

Posse loqui: & mentis testari gaudia dictis.
Thracius ingenti mensas clamore repellit.
Vipereasque ciet Stygia de valle sorores:
Et modo, si posset, reserato pectore diras
Egerere inde dapes, demersaque viscera gestit:
Flet modo, seque vocat bustum miserabile nati:
Nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro.
Corpora Cecropidum pennis pendere putares;
Pendebant pennis. quarum petit altera sylvas:
Altera tecta subit: neque adhuc de pectore cædis
Excessere notæ; signataque sanguine pluma est.
Ille dolore suo, pœnæque cupidine velox,
Vertitur in volucrem; cui stant in vertice cristæ.
Prominet immodicum pro longa cuspide rostrum.
Nomen Epops volucri: facies armata videtur.
Hic dolor ante diem, longæque extrema senectæ
Tempora, Tartareas Pandiona misit ad umbras.
SCeptra loci, rerumq; capit moderamen Erichtheus,
Iustitia dubium, validisne potentior armis.
Quattuor ille quidem juvenes, totidemque crearat
Fœmineæ sortis: sed erat par forma duarum.
E quibus Æolides Cephalus te conjuge felix
Procri fuit, Boreæ Tereus, Thracesque nocebant:
Dilectaque diu caruit Deus Orithyia;
Dum rogat, & precibus mavult quam viribus uti.
Ast ubi blanditiis agitur nihil, horridus ira
Quæ solita est illi, nimiumque domestica vento;
Et merito, dixit: quid enim mea tela reliqui,
Sævitiam & vires, iramque, animosque minaces,
Admovique preces; quarum me dedecet usus?
Apta mihi vis est. hac tristia nubila pello:
Hac freta concutio, nodosaque robora verto,
Induroque nives, & terras grandine pulso.
Idem ego, cum fratres cœlo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor;
Vt medius nostris concursibus insonet æther:
Exiliantque cavis elisi nubibus ignes.
Idem ego, cum subii convexa foramina terræ,
Supposuique ferox imis mea terga cavernis;
Sollicito manes, totumque tremoribus orbem.
Hac ope debueram thalamos petiisse: socerque
Non orandus erat mihi, sed faciendus, Erichthens.
Hæc Boreas aut his non inferiora locutus;
Excussit pennas. quarum jactatibus omnis
Afflata est tellus: latumque perhorruit æquor.
Pulvereamq; trahens per summa cacumina pallam,
Verrit humum: pavidamque metu caligine tectus
Orithyiam adamans fulvis complectitur alis.
Dum volat: arserunt agitati fortius ignes.

Nec

Nec prius aërii cursus suppressit habenas,
Quam Ciconum tenuit populos & mœnia raptor.
Illic & gelidi conjux Actæa tyranni,
Et genitrix facta est; partus enixa gemellos;
Cætera qui matris, pennas genitoris haberent.
Non tamen has una memorant cum corpore natas;
Barbaque dum rutilis aberat subnixa capillis;
Implumes Calaisque puer Zethesque fuerunt.
Mox pariter pennæ ritu cœpere volucrum
Cingere utrumque latus, pariter flavescere malæ.
Ergo ubi concessit tempus puerile juventæ;
Vellera cum Minyis nitido radiantia villo
Per mare non notum prima petiere carina.

METAMORPHOSEON LIB. VII.

IAmque fretum Minyæ Pagasæa puppe secabant,
Perpetuaque trahens inopem sub nocte senectam
Visus erat Phineus; juvenesque Aquilone creati
Virgineas volucres miseri senis ore fugarant;
Multaque perpessi claro sub Iasone, tandem
Contigerant rapidas limosi Phasidos undas.
Dumque adeunt regem; Phryxeaque vellera poscunt;
Voxque datur Minyis magnorum horrenda laborum;
Concipit interea validos Æetias ignes:
Et luctata diu, postquam ratione furorem
Vincere non poterat; frustra Medea repugnas:
Nescio quis Deus obstat, ait. mirumque quid hoc est;
Aut aliquid certe simile huic, quod amare vocatur.
Nam cur jussa patris nimium mihi dura videntur?
Sunt quoque dura nimis, cur quem modo denique vidi,
Ne pereat, timeo? quæ tanti caussa timoris?
Excute virgineo conceptas pectore flammas,
Si potes, infelix. si possem: sanior essem.
Sed trahit invitam nova vis: aliudque Cupido,
Mens aliud suadet. video meliora, proboque:
Deteriora sequor. Quid in hospite regia virgo
Ureris? & thalamos alieni concipis orbis? (ille
Hæc quoque terra potest, quod ames dare. Vivat, an
Occidat, in dîs est. vivat tamen: idque precari
Vel sine amore licet: quid enim commisit Iason?
Quem nisi crudelem non tangat Iasonis ætas,
Et genus, & virtus? quem non, ut cætera desint,
Forma movere potest? certe mea pectora movit;
At nisi opem tulero; taurorum afflabitur ore:
Concurretque suæ segeti, tellure creatis
Hostibus: aut avido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego si patiar, tum me de tigride natam,
Tunc ferrum, & scopulos gestare in corde fatebor,
Cur non & specto pereuntem? oculosque videndo

Conſcelero? cur non tauros exhortor in illum,
Terrigenaſque feros, inſopitumque Draconem?
Dii meliora velint. quanquam non iſta precanda,
Sed facienda mihi, prodamne ego regna parentis,
Atque ope neſcio quis ſervabitur advena noſtra,
Vt per me ſoſpes ſine me det lintea ventis,
Virque ſit alterius; pœnæ Medea relinquar?
Si facere hoc, aliamve poteſt præponere nobis;
Occidat ingratus. ſed non is vultus in illo,
Non ea nobilitas animo eſt, ea gratia formæ;
Vt timeam fraudem, meritique oblivia noſtri.
Et dabit ante fidem: cogamque in fœdera teſtes
Eſſe Deos. quid tuta times? accingere: & omnem
Pelle moram. tibi ſe ſemper debebit Iaſon.
Te face ſollemni junget ſibi, perque Pelaſgas
Servatrix urbes matrum celebrabere turba.
Ergo ego germanam, fratremque patremque deoſq;
Et natale ſolum ventis ablata relinquam?
Nempe pater ſævus, nempe eſt mea barbara tellus,
Frater adhuc infans: ſtant mecum vota ſororis,
Maximus intra me Deus eſt. non magna relinquam:
Magna ſequar; titulum ſervatæ pubis Achivæ,
Notitiamque loci melioris, & oppida; quorum
Hic quoque fama viget, cultuſque arteſque virorum:
Quemque ego cum rebus, quas totus poſſidet orbis,
Æſoniden mutaſſe velim, quo conjuge felix
Et dis cara ferar, & vertice ſidera tangam.
Quid? quod neſcio qui mediis incurrere in undis
Dicuntur montes, ratibuſque inimica Charybdis,
Nunc ſorbere fretum, nunc reddere; cinctaq; ſævis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
Nempe tenens quod amo, gremioq; in Iaſonis hærens,
Per freta longa ferar? nihil illum amplexa verebor:
Aut ſi quid metuam, metuam de conjuge ſolo.
Conjugiumne putas, ſpecioſaque nomina culpæ
Imponis Medea tuæ? quin aſpice quantum
Aggrediare nefas: & dum licet, effuge crimen.
Dixit: & ante oculos rectum, pietaſque pudorque
Conſtiterant: & victa dabat jam terga Cupido.
Ibat ad antiquas Hecates Perſeïdos aras:
Quas nemus umbroſum, ſecretaque ſylva tegebat.
Et jam fortis erat, pulſuſque reſederat ardor;
Cum videt Æſoniden: extinctaque flamma reluxit.
Erubuere genæ; totoque reſanduit ore.
Vtque ſolet ventis alimenta aſſumere, quæque
Parva ſub inducta latuit ſcintilla favilla,
Creſcere, & in veteres agitata reſurgere vires:
Sic jam lenis amor, jam quem languere putares;
Vt vidit juvenem, ſpecie præſentis inarſit,

Et

Et casu, solito formosior Æsone natus
Illa luce fuit. posses ignoscere amanti.
Spectat: & in vultu, veluti tum denique viso,
Lumina fixa tenet: nec se mortalia demens
Ora videre putat: nec se declinat ab illo.
Vt vero cœpitque loqui, dextramque prehendit
Hospes; & auxilium summissa voce rogavit;
Promisitque thorum; Lacrymis ait illa profusis:
Quid faciam video: nec me ignorantia veri
Decipiet, sed amor. servabere munere nostro:
Servatus promissa dato. per sacra triformis
Ille deæ, lucoque foret quod numen in illo,
Perque patrem soceri cernentem cuncta futuri,
Eventusque suos, & tanta pericula jurat.
Creditus, accepit cantatas protinus herbas,
Edidicitque usum; lætusque in tecta recessit.
Postera depulerat stellas aurora micantes:
Conveniunt populi sacrum Mavortis in arvum;
Consistuntque jugis. medio rex ipse resedit
Agmine purpureus, sceptroque insignis eburno.
Ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
Æripides tauri: tactæque vaporibus herbæ
Ardent. utque solent pleni resonare camini,
Aut ubi terrena silices fornace soluti
Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum,
Pectora sic intus clausas volventia flammas,
Gutturaque usta sonant. tamen illis Æsone natus
Obvius it. vertere truces venientis ad ora
Terribiles vultus, præfixaque cornua ferro:
Pulvereumque solum pede pulsavere bisulco:
Fumificisque locum mugitibus impleverunt.
Diriguere metu Minyæ. subit ille: nec ignes
Sensit anhelatos (tantum medicamina possunt)
Pendulaque audaci mulcet palearia dextra:
Suppositosque jugo, pondus grave cogit aratri.
Ducere: & insuetum ferro proscindere campum.
Mirantur Colchi: Minyæ clamoribus augent,
Adjiciuntque animos. galea tum sumit aëna
Vipereos dentes: & aratos spargit in agros.
Semina mollit humus valido prætincta veneno:
Et crescunt; fiuntque sati nova corpora dentes.
Vtque hominis speciem materna sumit in alvo;
Perque suos intus numeros componitur infans;
Nec nisi maturus communes exit in auras:
Sic ubi visceribus gravidæ telluris, imago
Effecta est hominis; fœto consurgit in arvo:
Quodque magis mirũ est, simul edita concutit arma.
Quos ubi viderunt peracutæ cuspidis hastas
In caput Æmonii juvenis torquere parantes;

Demisere metu vultumque animumque Pelasgi.
Ipsa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum:
Utque peti vidit juvenem tot ab hostibus unum;
Palluit: & subito sine sanguine frigida sedit:
Neve parum valeant à se data gramina, carmen
Auxiliare canit; secretasque advocat artes.
Ille gravem medios silicem jaculatus in hostes,
A se depulsum Martem convertit in ipsos:
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres:
Civilique cadunt acie. gratantur Achivi:
Victoremque tenent: avidisque amplexibus hærent.
Tu quoque victorem complecti barbara velles;
Obstitit incepto pudor: & complexa fuisses;
Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet, affectu tacito lætaris: agisque
Carminibus grates, & dis autoribus horum.
Pervigilem superest herbis sopire draconem:
Qui crista, linguisque tribus præ signis, & uncis
Dentibus horrendus, custos erat arboris aureæ.
Hunc postquam sparsit Lethæi gramine succi;
Verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina sistunt;
Somnus in ignotos oculos ubi venit; & auro
Heros Æsonius potitur, spolioque superbus,
Muneris autorem secum spolia altera portans,
Victor Iolciacos tetigit cum conjuge portus.
ÆMoniæ matres pro natis dona receptis,
Grandævique ferunt patres. congestaque flamma
Thura liquefaciunt; indutaque cornibus aurum
Victima, vota facit. sed abest gratantibus Æson,
Iam propior leto, fessusque senilibus annis.
Tum sic Æsonides: O cui debere salutem
Confiteor conjux, quanquam mihi cuncta dedisti,
Excessitque fidem meritorum summa tuorum;
Si tamen hoc possunt (quid enim non carmina possunt?)
Deme meis annis: & demptos adde parenti.
Nec tenuit lacrymas. mota est pietate rogantis:
Dissimilemque animum subiit pater Æta relictus.
Non tamen affectus tales confessa, Quod, inquit,
Excidit ore tuo conjux scelus? ergo ego cuiquam
Posse tuæ videor spatium transcribere vitæ?
Non sinat hoc Hecate; nec tu petis æqua: sed isto,
Quod petis, experiar majus dare munus Iason.
Arte mea soceri longum tentabimus ævum;
Non annis renovare tuis. modo diva triformis
Adjuvet, & præsens ingentibus annuat ausis.
Tres aberant noctes; ut cornua tota coirent,
[illegible]rentque orbem, postquam plenissima fulsit,

Et solida terras spectavit imagine luna,
Egreditur tectis vestes induta recinctas.
Nuda pedem, nudos humeris infusa capillos:
Fertque vagos mediæ per muta silentia noctis
Incomitata gradus. homines, volucresque, ferasque
Solverat alta quies: nullo cum murmure serpens
Sopitæ similis nullo cum murmure serpit:
Immotæque silent frondes: silet humidus aër:
Sidera sola micant. ad quæ sua brachia tendens;
Ter se convertit: ter sumptis flumine crinem
Irroravit aquis: ternis & hiatibus ora
Solvit: & in dura summisso poplite terra,
Nox, ait, arcanis fidissima, quæque diurnis
Aurea cum Luna succeditis ignibus astra,
Tuque triceps Hecate, quæ cœptis conscia nostris,
Adjutrixque venis, cantusque, artesque magorum,
Quæque magos Tellus pollentibus instruis herbis,
Auræque, & venti, montesque, amnesque, lacusque,
Dique omnes nemorum, dîque omnes noctis adeste,
Quorum ope, cum volui, ripis mirantibus amnes
In fontes rediere suos: concussaque sisto;
Stantia concutio cantu freta, nubila pello;
Nubilaque induco: ventos abigoque, vocoque:
Vipereas rumpo, verbis & carmine, fauces:
Vivaque saxa, sua convulsaque robora terra,
Et sylvas moveo: jubeoque tremiscere montes:
Et mugire solum, manesque exire sepulchris:
Te quoque Luna traho, quamvis Temesæa labores
Æra tuos minuant. currus quoque carmine nostro
Pallent: & pallet nostris Aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammas hebetastis; & unco
Impatiens oneris, collum pressistis aratro.
Vos serpentigenis in se fera bella dedistis:
Custodemque rudem somno sopistis: & aurum
Vindice decepto Grajas misistis in urbes.
Nunc opus est succis: per quos renovata senectus
In florem redeat, primosque recolligat annos.
Et dabitis: neque enim micuerunt sidera frustra:
Nec frustra volucrum tractus cervice draconum
Currus adest: aderat demissus ab æthere currus.
Quo simul ascendit; frænataque colla draconum
Permulsit, manibusque leves agitavit habenas;
Sublimis rapitur: subjectaque Thessala Tempe
Despicit, & visis regionibus applicat angues:
Et quas Ossa tulit, quasque altus Pelion herbas,
Othrysque, & Pindus, & Pindo major Olympus,
Perspicit: & placitas partim radice revellit;
Partim succidit curvamine falcis aënæ.
Multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis,

Multa quoque Amphrysi: nec eras immunis Enipeu:
Nec non Peneus, nec non Sperchiades undæ
Contribuere aliquid, juncosaque littora Bœbes.
Carpsit & Euboica vivax Anthedone gramen;
Nondum vulgatum mutato corpore Glauci.
Nona dies illam curru, pennisque draconum,
Nonaque nox omnes lustrantem viderat agros:
Cum rediit. neque erant tacti, nisi odore dracones;
Et tamen annosæ pellem posuere senectæ.
Constitit adveniens citra limenque, foresque:
Et tantum cœlo regitur, refugitque viriles
Contactus: statuitque aras è cespite binas,
Dexteriore Hecates, at læva parte Iuventæ.
Has ubi verbenis, sylvaque incinxit agresti;
Haud procul egesta scrobibus tellure duabus
Sacra facit: cultrosque in guttura velleris atri
Conjicit: & patulas perfundit sanguine fossas.
Tum super invergens liquidi carchesia vini,
Alteraque invergens tepidi carchesia lactis;
Verba simul fundit, terrenaque numina lenit:
Vmbrarumque rogat rapta cum conjuge regem,
Ne properent artus anima fraudare senili.
Quos ubi placavit precibusque, & murmure longo;
Æsonis effætum proferri corpus ad aras
Iussit; & in plenos resolutum carmine somnos
Exanimi similem stratis porrexit in herbis.
Hinc procul Æsonidem, procul hinc jubet ire ministros:
Et monet arcanis oculos removere profanos.
Diffugiunt jussi. passis Medea capillis
Bacchantum ritu flagrantes circuit aras:
Multifidasque faces in fossa sanguinis atri
Tingit: & infectas geminis accendit in aris.
Terque senem flamma, ter aqua, ter sulfure lustrat.
Interea calido positum medicamen aëno
Fervet, & exsultat: spumisque tumentibus albet.
Illic Æmonia radices valle resectas,
Seminaque, & flores, & succos incoquit atros.
Adjicit extremo lapides Oriente petitos,
Et quas Oceani refluum mare lavit, arenas.
Addidit exceptas lunæ de nocte pruinas,
Et strigis infames, ipsis cum carnibus, alas,
Inque virum soliti vultus mutare ferinos
Ambigui prosecta lupi. nec defuit illis
Squamea Cinyphei tenuis membrana chelydri,
Vivacisque jecur cervi: quibus insuper addit
Ora, caputque novem cornicis sæcula passæ.
His & mille aliis postquam sine nomine rebus
Propositum instruxit mortali Barbara munus;
Arenti ramo jampridem mitis olivæ

Omnia confudit, summisque immiscuit ima.
Ecce vetus calido versatus stipes aëno
Fit viridis primo. nec longo tempore frondes
Induit: & subito gravidis oneratur olivis.
At quacunque cavo spumas ejecit aëno
Ignis, & in terram guttæ cecidere calentes;
Vernat humus: floresque, & mollia pabula surgunt,
Quæ simul ac vidit; stricto Medea recludit
Ense senis jugulum: veteremque exire cruorem
Passa, replet succis. quos postquam combibit Æson
Aut ore exceptos, aut vulnere, barba, comæque
Canitie posita nigrum rapuere colorem.
Pulsa fugit macies: abeunt pallorque, situsque,
Adjectoque cavæ supplentur corpore rugæ:
Membraque luxuriant. Æson miratur, & olim
Ante quater denos hunc se reminiscitur annos.
Viderat ex alto tanti miracula monstri
Liber: & admonitus juvenes nutricibus annos
Posse suis reddi; capit hoc à Colchide munus.
Neve doli cessent; odium cum conjuge falsum
Phasias assimulat: Peliæque ad limina supplex
Confugit. atque illam (quoniam gravis ipse senecta
Excipiunt natæ. quas tempore callida parvo [est)
Colchis amicitiæ mendacis imagine cepit.
Dumque refert inter meritorum maxima, demptos
Æsonis esse situs, atque hac in parte moratur;
Spes est virginibus Pelia subjecta creatis,
Arte suum parili revirescere posse parentem.
Idque petunt: pretiumque jubent sine fine pacisci.
Illa brevi spatio silet: & dubitare videtur:
Suspenditque animos, ficta gravitate, rogantum.
Mox ubi pollicita est. Quo sit fiducia major
Muneris hujus, ait: qui vestri maximus ævo est
Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.
Protinus innumeris effœtus laniger annis
Attrahitur flexo circum cava tempora cornu:
Cujus ut Æmonio marcentia guttura cultro
Fodit; & exiguo maculavit sanguine ferrum;
Membra simul pecudis, validosque venefica succos
Mergit in ære cavo. minuunt ea corporis artus:
Cornuaque exurunt. nec non cum cornibus annos:
t tener auditur medio balatus aëno.
Nec mora, balatum mirantibus, exsilit agnus:
ascivitque fuga: lactantiaque ubera quærit.
Obstupuere satæ Pelia: promissaque postquam
xhibuere fidem; tum vero impensius instant.
er juga Phœbus equis in Ibero flumine mersis
empserat; & quarta radiantia nocte micabant
dera; cum rapido fallax Æetias igni

Imponit purum laticem, & sine viribus herbas.
Iamque neci similis, resoluto corpore, regem,
Et cum rege suos custodes somnus habebat,
Quem dederat cantus, magicæque potentia linguæ.
Intrarant jussæ cum Colchide limina natæ:
Ambierantque torum: Quid nunc dubitatis inertes?
Stringite, ait, gladios: veteremque haurite cruorem;
Vt repleam vacuas juvenili sanguine venas.
In manibus vestris vita est ætasque parentis.
Si pietas ulla est, nec spes agitatis inanes;
Officium præstate patri: telisque senectam
Exigite; & saniem conjecto emittite ferro.
His, ut quæque pia est, hortatibus, impia prima est:
Et ne sit scelerata, facit scelus. haud tamen ictus
Vlla suos spectare potest: oculosque reflectunt:
Cœcaque dant sævis aversæ vulnera dextris.
Ille cruore fluens subito tamen allevat artus:
Semilacerque toro tentat consurgere: & inter
Tot medius gladios pallentia brachia tendens;
Quid facitis natæ? quis vos in fata parentis
Armat, ait? cecidere illis animique manusque.
Plura locuturo, cum verbis guttura Colchis
Abstulit, & calidis laniatum mersit in undis.
QVæ nisi pennatis serpentibus isset in auras;
Non exempta foret pœnæ. fugit alta, superque
Pelion umbrosum, Philyræaque tecta, superque
Othryn, & eventu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope Nympharum sublatus in aëra pennis,
Cum gravis infuso tellus foret obruta ponto;
Deucalioneas effugit inobrutus undas.
Æoliam Pitanen à læva parte reliquit.
Factaque de saxo longi simulacra draconis.
Idæumque nemus: quo, nati furta, juvencum
Occuluit Liber falsi sub imagine cervi:
Quaque pater Coryti parva tumulatus arena est:
Et quos Mæra novo latratu terruit agros.
EVrypylique urbem, qua Coæ cornua matres
Gesserunt, tunc cum discederet Herculis agmen:
Phœbeamque Rhodon, & Ialysios Telchinas,
Quorum oculos ipso vitiantes omnia visu
Iupiter exosus, fraternis subdidit undis.
Transit & antiquæ Carthæïa mœnia Cœæ,
Qua pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat nasci potuisse columbam.
INde lacus Hyries videt, & Cycnëia Tempe,
Quæ subitus celebravit olor. nam Phyllius illic
Imperio pueri, volucresque, ferumque leonem,
Tradiderat domitos: taurum quoque vincere jussus
Vicerat; & stricto toties iratus amore

Præ-

Præmia poſcenti taurum ſuprema negabat.
Ille indignatus, Cupies dare, dixit: & alto
Deſiluit ſaxo. cuncti cecidiſſe putabant:
Factus olor niveis pendebat in aëre pennis.
At genitrix Hyrie ſervatum neſcia, flendo
Delicuit: ſtagnumque ſuo de nomine fecit.
ADjacet his Pleuron: in qua trepidantibus alis
Ophias effugit natorum vulnera Combe.
Inde Calaureæ Latoidos aſpicit arva;
In volucrem verſi cum conjuge conſcia regis.
Dextera Cyllena eſt: in qua cum matre Menephron
Concubiturus erat, ſævarum more ferarum.
Cephiſon procul hinc deflentem fata nepotis
Reſpicit in tumidam phocen ab Apolline verſi:
Eumelique domum lugentis in aëre natam.
TAndem vipereis Ephyren Pirenida pennis
Contigit. hic veteres ævo mortalia primo
Corpora vulgarunt pluvialibus edita fungis.
Sed poſtquam Colchis arſit nova nupta venenis;
Flagrantemque domum regis male vidit; utroque
Sanguine natorum perfunditur impius enſis:
Vltaque ſe male mater, Iaſonis effugit arma.
Hinc Titaniacis ablata draconibus, intrat
Palladias arces: quæ te juſtiſſime Phineu,
Teque ſenex Peripha pariter videre volantes,
Innexamque novis neptem Polyphemonis alis.
EXcipit hanc Ægeus, facto damnandus in uno:
Nec ſatis hoſpitium eſt: thalami quoque fœdere [jungit.
Iamque aderat Theſeus proles ignara parēti:
Et virtute ſua bimarem pacaverat Iſthmon.
Hujus in exitium miſcet Medea, quod olim
Attulerat ſecum Scythicis Aconiton ab oris
Illud Echidneæ memorant è dentibus ortum
Eſſe canis. Specus eſt tenebroſo cœcus hiatu,
Eſt via declivis, per quam Tirynthius heros
Reſtantem, contraque diem radioſque micantes
Obliquantem oculos, nexis adamante catenis
Cerberon attraxit: rabida qui concitus ira
Implevit pariter ternis latratibus auras:
Et ſparſit virides ſpumis albentibus agros.
Has concreſſe putant; nactaſque alimenta feracis
Fœcundique ſoli, vires cepiſſe nocendi.
Quæ quia naſcuntur dura vivacia caute,
Agreſtes Aconita vocant. ea conjugis aſtu
Ipſe parens Ægeus nato porrexit; ut hoſti.
Sumpſerat ignara Theſeus data pocula dextra;
Cum pater in capulo gladii cognovit eburno,
Signa ſui generis: facinuſque excuſſit ab ore.
Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.

AT genitor quanquam lætatur sospite nato;
Attonitus tamen est, ingens discrimine parvo
Committi potuisse nefas. fovet ignibus aras,
Muneribusque deos implet. feriuntque secures
Colla torosa boum vinctorum cornua vittis.
Nullus Erichthidis fertur celebratior illo
Illuxisse dies. agitant convivia patres,
Et medium vulgus: nec non & carmina, vino
Ingenium faciente, canunt. te maxime Theseu
Mirata est Marathon Cretæi sanguine Tauri:
Quodque suam securus arat Cromyona colonus,
Munus, opusque tuum est. tellus Epidauria per te
Clavigeram vidit Vulcani occumbere prolem:
Vidit & immitem Cephisias ora Procrusten:
Cercyonis letum vidit Cerealis Eleusis.
Occidit ille Scinis, magnis male viribus usus;
Qui poterat curvare trabes. & agebat ab alto
Ad terram late sparsuras corpora pinus.
Tutus ad Alcathoën Lelegeïa mœnia limes
Composito Scirone patet: sparsisque latronis
Terra negat sedem, sedem negat ossibus, unda:
Quæ jactata diu fertur durasse vetustas
In scopulos, scopulis nomen Scironis inhæret.
Si titulos annosque tuos numerare velimus;
Facta prement annos: pro te, fortissime, vota
Publica suscipimus: Bacchi tibi sumimus haustus.
Consonat assensu populi, precibusque faventum
Regia: nec tota tristis locus ullus in urbe est.
NEc tamen (usque adeo nulla est sincera voluptas;
Sollicitumque aliquid lætis intervenit) Ægeus
Gaudia percepit nato secura recepto.
Bella parat Minos: qui quanquam milite, quanquam
Classe valet; patria tamen est firmissimus ira:
Androgeique necem justis ulciscitur armis.
Ante tamen bello vires acquirit amicas:
Quaque patent aditus volucri freta classe pererrat.
Hinc Anaphen sibi jungit, & Astypaleia regna:
Promissis Anaphen, regna Astypaleia bello.
Hinc humilem Myconen, cretosaque rura Cimoli,
Florentemque Cythnon, Scyron, planamq; Seriphō,
Marmoreamque Paron, quaque impia prodidit arce
Sithonis accepto, quod avara poposcerat, auro,
Mutata est in avem: quæ nunc quoque diligit aurum;
Nigra pedes; nigris velata monedula pennis.
AT non Oliaros, Didymæque, & Tenos, & Andros,
Et Gyaros, nitidæque ferax Peparethos olivæ:
Gnossiacas juvere rates: latere inde sinistro,
Oenopiam Minos petit, Æacideïa regna.
Oenopiam veteres appellavere: sed ipse
Æacus

Æacus Æginam genitricis nomine dixit.
Turba ruit, tantæque virum cognoscere famæ
Expetit. occurrunt illi, Telamonque, minorque
Quam Telamon, Peleus, & proles tertia Phocus.
Ipse quoque egreditur tardus gravitate senili
Æacus: & quæ sit veniendi caussa requirit.
Admonitus patrii luctus, suspirat: & illi
Dicta refert rector populorum talia centum:
Arma juves oro pro nato sumpta; piæque
Pars sis militiæ. tumulo solatia posco.
Huic Asopiades, Petis irrita, dixit, & urbi
Non facienda meæ: neque enim conjunctior ulla
Cecropidis hac est tellus. ea fœdera nobis.
Tristis abit, Stabuntque tibi tua fœdera magno,
Dixit: & utilius bellum putat esse minari,
Quam gerere, atque suas ibi præconsumere vires.
Classis ab Oenopiis etiam nunc Lyctia muris
Spectari poterat; cum pleno concita velo
Attica puppis adest; & portus intrat amicos:
Quæ Cephalum, patriæque simul mandata ferebat.
Æacidæ longo juvenes post tempore visum
Agnovere tamen Cephalum: dextrasque dederunt:
Inque patris duxere domum. spectabilis heros,
Et veteris retinens etiam nunc pignora formæ,
Ingreditur; ramumque tenens popularis olivæ:
Et dextra lævaque duos ætate minores
Major habet, Clyton, & Buten, Pallante creatos.
Postquam congressi, primi sua verba tulerunt
Cecropidæ; Cephalus peragit mandata, rogatque
Auxilium: fœdusque refert, & jura parentum:
Imperiumque peti totius Achæidos addit.
Sic ubi mandatam juvit facundia caussam;
Æacus in capulo regni nitente sinistra,
Ne petite auxilium, sed sumite, dixit, Athenæ,
Nec dubie vires, quas hæc habet insula, vestras
Ducite, &, omnis eat rerum status iste mearum.
Robora nam desunt: superat mihi miles, & hosti.
Gratia dis, felix, & inexcusabile tempus.
Immo ita sit Cephalus, crescat tua civibus opto
Urbs, ait. adveniens equidem modo gaudia cœpi;
Cum tam pulchra mihi, tam par ætate juventus
Obvia processit. multos tamen inde requiro,
Quos quondam vidi vestra prius urbe receptus.
Æacus ingemuit: tristique ita voce locutus:
Flebile principium melior fortuna secuta est.
Hanc utinam vobis possem memorare: sine ullo
Ordine nunc repetam, neu longa ambage morer vos;
Ossa, cinisque jacent, memori quos mente requiris.
Et quota pars illi rerum periere mearum?

Dira lues populis ira Iunonis iniquæ
Incidit exoſæ dictas à pellice terras.
Dum viſum eſt mortale malum, tantæque latebat
Cauſſa nocens cladis; pugnatum eſt arte medendi
Exitium ſuperabat opem; quæ victa jacebat.
Principio cœlum ſpiſſa caligine terras
Preſſit: & ignavos incluſit nubibus æſtus.
Dumque quater plenis explevit cornibus orbem
Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem;
Letiferis calidi ſpirarunt æſtibus Auſtri.
Conſtat & in fontes vitium veniſſe, lacuſque;
Milliaque incultos ſerpentum multa per agros
Erraſſe; atque ſuis fluvios temeraſſe venenis. [umq;
Strage canum primo, volucrumque, aviumque, bo-
Inque feris ſubiti depreнſa potentia morbi.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros; medioque recumbere ſulco.
Lanigeris gregibus balatus dantibus ægros,
Sponte ſua lanæque cadunt, & corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ,
Degenerat, palmæ, veterumque oblitus honorum,
Ad præſepe gemit morbo moriturus inerti.
Non aper iraſci meminit; nec fidere curſu
Cerva: nec armentis incurrere fortibus urſi.
Omnia languor habet: ſylviſque, agriſque, viiſque
Corpora fœda jacent: vitiantur odoribus auræ.
Mira loquar: non illa canes, avidæque volucres,
Non cani tetigere lupi: dilapſa liqueſcunt;
Afflatuque nocent: & agunt contagia late.
Pervenit ad miſeros damno graviore colonos
Peſtis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis,
Viſcera torrentur primo: flammæque latentis
Indicium rubor eſt, & ductus anhelitus igni.
Aſpera lingua tumet; tepidiſque arentia ventis
Ora patent: auræque graves captantur hiatu.
Non ſtratum, non ulla pati velamina poſſunt:
Dura ſed in terra ponunt præcordia: nec fit
Corpus humo gelidum, ſed humus de corpore fervet.
Nec moderator adeſt. inque ipſos ſæva medentes
Erumpit clades, obſuntque autoribus artes.
Quo propior quiſque eſt, ſervitque fidelius ægro;
In partem leti citius venit; atque ſalutis
Spes abiit; finemque vident in funere morbi:
Indulgent animis: & nulla, quid utile, cura eſt.
(Vtile enim nihil eſt) paſſim, poſitoque pudore
Fontibus, & fluviis, puteiſque capacibus hærent.
Nec ſitis eſt exſtincta prius, quam vita, bibendo.
...raves multi nequeunt conſurgere: & ipſis
...ntur aquis. aliquis tamen haurit & illas,
Tan.

Tantaque ſunt miſeris inviſi tædia lecti;
Proſiliunt: aut, ſi prohibent conſiſtere vires;
Corpora devolvunt in humum: fugiuntque penates
Quiſque ſuos. ſua cuique domus funeſta videtur.
Et quia cauſa latet; locus eſt in crimine notus.
Semianimes errare viis, dum ſtare valebant,
Aſpiceres; flentes alios, terraque jacentes;
Laſſaque verſantes ſupremo limina motu.
Membraque pendentis tendunt ad ſidera cœli,
Hic, illic ubi mors deprenderat, exhalantes.
Quid mihi tunc animi fuit? aut quid debuit eſſe,
Ni vitam odiſſem & cuperem pars eſſe meorum.
Quo ſe cumque acies oculorum flexerat; illic
Vulgus erat ſtratum: veluti cum putria motis
Poma cadunt ramis, agitataque ilice glandes.
Templa vides contra gradibus ſublimia longis:
Iupiter illa tenet. quis non altaribus illis
Irrita thura dedit? quoties pro conjuge conjux,
Pro nato genitor, dum verba precantia dicit,
Non exoratis animam finivit in aris?
Inque manu thuris pars inconſumpta reperta eſt,
Admoti quoties templis, dum vota ſacerdos
Concipit; & fundit purum inter cornua vinum;
Haud exſpectato ceciderunt vulnere tauri?
Ipſe ego ſacra Iovi pro me, patriaque, tribuſque
Cum facerem natis, mugitus victima diros
Edidit: & ſubito collapſa ſine ictibus ullis
Exiguo tinxit ſubjectos ſanguine cultros.
Fibra quoque ægra notas veri, monituſque deorum
Perdiderat. triſtes penetrant ad viſcera morbi.
Ante ſacros vidi projecta cadavera poſtes.
Ante ipſas, quo mors foret invidioſior, aras.
Pars animam laqueo claudunt; mortiſque timorem
Morte fugant: ultroque vocant venientia fata.
Corpora miſſa neci nullis de more feruntur
Funeribus: neque enim capiebant funera portæ,
Aut inhumata premunt terras: aut dantur in altos
Indotata rogos, & jam reverentia nulla eſt:
Deque rogis pugnant: alieniſque ignibus ardent.
Qui lacryment, deſunt: indefletæque vagantur
Natorumq;, virûmq; animæ, juvenumq;, ſenumque,
Nec locus in tumulos, nec ſufficit arbor in ignes.
Attonitus tanto miſerarum turbine rerum,
Iupiter ô dixi, ſi te non falſa loquuntur
Æginæ amplexus quondam ſub Aſopidos iſſe,
Nec te, magne pater, noſtri pudet eſſe parentem;
Aut mihi redde meos: aut me quoque conde ſepulcro.
Ille notam fulgore dedit, tonitruque ſecundo.
Accipio, ſintque iſta precor felicia mentis

Signa tuæ, dixi, quæ das mihi pignoris omen.
Forte fuit juxta patulis rarissima ramis
Sacra Iovi quercus de semine Dodonæo.
Hic nos frugilegas aspeximus agmine longo
Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
Rugosoque suum servantes cortice callem.
Dum numerum miror, Totidem pater optime, dixi,
Tu mihi da cives: & inania mœnia supple,
Intremuit; ramisque sonum sine flamine motis
Alta dedit quercus. pavido mihi membra timore
Horruerant: stabantque comæ, tamen oscula terræ,
Roboribusque dedi: nec me sperare fatebar;
Sperabam tamen: atque animo mea vota fovebam.
Nox subit: & curis exercita corpora somnus
Occupat. ante oculos eadem mihi quercus adesse,
Et rami totidem, totidemque animalia ramis
Ferre suis visa est; pariterque tremiscere motu;
Graniferumque agmen subjectis spargere in arvis.
Crescere quod subito, majus, majusque videtur;
Ac se tollere humo; rectoque assistere trunco,
Et maciem, numerumque pedum, nigrumque colorē
Ponere; & humanam membris inducere formam.
Somnus abit. damno vigilans mea visa; querorque
In superis opis esse nihil. at in ædibus ingens
Murmur erat: vocesque hominum exaudire videbar,
Iam mihi desuetas. dum suspicor has quoque somni
Esse; venit Telamon properus: foribusque reclusis,
Speque, fideque, pater, dixit, majora videbis.
Egredere. egredior. qualesque in imagine somni
Visus eram vidisse viros, ex ordine tales
Aspicio, noscoque. adeunt: regemque salutant.
Vota Iovi solvo, populisque recentibus urbem
Partior, & vacuos priscis cultoribus agros;
Myrmidonasque voco: nec origine nomina fraudo.
Corpora vidisti; mores, quos ante gerebant, [rum,
Nunc quoq; habēt. parcum genus est, patiensq; labo-
Quæsitique tenax, & quod quæsita reservet.
Hi te ad bella, pares annis, animisque sequentur,
Cum primum, qui te feliciter attulit, Eurus,
(Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Austros.
TAlibus atque aliis longum sermonibus illi
Implevere diem. lucis pars optima mensæ
Est data, nox somnis. jubar aureus extulerat sol:
Flabat adhuc Eurus; redituraque vela tenebat.
Ad Cephalum Pallante sati, cui grandior ætas,
Ad regem Cephalus, simul & Pallante creati
Conveniunt. sed adhuc regem sopor altus habebat.
Excipit Æacides illos in limine Phocus:
Nam Telamon fraterque viros ad bella legebant:
Phocus

Phocus in interius spatium pulcrosque recessus
Cecropidas duxit, cum queis simul ipse resedit,
Aspicit Æoliden ignota ex arbore factum
Ferre manu jaculum; cujus fuit aurea cuspis.
Pauca prius mediis sermonibus ille locutus,
Sum nemorum studiosus, ait, cædisque ferinæ.
Qua tamen è silva teneas hastile recisum,
Iamdudum dubito: certe, si fraxinus esset.
Fulva colore foret: si cornus; nodus inesset.
Vnde sit ignoro: sed non formosius isto
Viderunt oculi telum jaculabile nostri.
Excipit Actæis è fratribus alter: & , Vsum
Majorem specie mirabere, dixit, in isto.
Consequitur quodcunque petit: fortunaque missum
Non regit; & revolat nullo referente cruentum.
Tum vero juvenis Nereius omnia quærit:
Cur sit, & unde datum; quis tanti muneris autor.
Quæ petit, ille refert, &, cætera nota: pudore,
Qua tulerit mercede, silet: tactusque dolore
Conjugis amissæ, lacrymis ita fatur obortis:
Hoc me, nate Dea, (quis posset credere?) telum
Flere facit, facietque diu; si vivere nobis
Fata diu dederint. hoc me cum conjuge cara
Perdidit: hoc utinam caruissem munere semper.
Procris erat; si forte magis pervenit ad aures
Orithyia tuas; magnæ soror Orithyiæ.
Si faciem moresque velis conferre duarum;
Dignior ista rapi. pater hanc mihi junxit Erechtheus;
Hanc mihi junxit amor. felix dicebar, eramque.
Non ita dis visum est: & nunc quoque forsitan essem.
Alter agebatur post sacra jugalia mensis;
Cum me cornigeris tendentem retia cervis,
Vertice de summo semper florentis Hymetti
Lutea mane videt pulsis Aurora tenebris:
Invitumque rapit. liceat mihi vera referre;
Pace Deæ, quod sit roseo spectabilis ore,
Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis quod alatur aquis; ego Procrin amabam:
Pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore.
Sacra tori, coitusque novos, thalamosque recentes,
Primaque deserti referebam fœdera lecti.
Mota dea est. &, Siste tuas ingrate querelas;
Procrin habe, dixit. quod si mea provida mens est;
Non habuisse voles, meque illi irata remisit.
Dum redeo, mecumque deæ memorata retracto;
Esse metus cœpit, ne jura jugalia conjux
Non bene servasset. facies ætasque jubebant
Credere adulterium: prohibebant credere mores.
Sed tamen abfueram: sed & hæc erat, unde redibam,
Cri-

Criminis exemplum: sed cuncta timemus amantes.
Quærere quod doleam, statuo: donisque pudicam
Sollicitare fidem. favet huic Aurora timori:
Immutatque meam (videor sensisse) figuram.
Palladias ineo non cognoscendus Athenas:
Ingrediorque domum, culpa domus ipsa carebat;
Castaque signa dabat: dominoque erat anxia rapto.
Vix aditus per mille dolos ad Erechthida factus.
Vt vidi; obstupui: meditataque pæne reliqui
Tentamenta fide: male me, quin vera faterer,
Continui, male quin, ut oportuit, oscula ferrem,
Tristis erat; sed nulla tamen formosior illa
Esse potest tristi; desiderioque dolebat
Conjugis erepti. tu collige, qualis in illa,
Phoce, decor fuerit; quam sic dolor ipse decebat,
Quid referam; quoties tentamina nostra pudici
Reppulerint mores? Quoties ego, dixerit uni
Servor, ubicunque est: uni mea gaudia servo.
Cui non ista fide satis experientia sano
Magna foret? non sum contentus; & in mea pugno
Vulnera: dum census dare me promitto; loquendo,
Muneraque augendo, tandem dubitare coëgi.
Exclamo (male pacta tego: male tectus adulter,
Verus eram conjux) Me perfida teste teneris.
Illa nihil: tacito tantummodo victa pudore,
Insidiosa malo cum conjuge limina fugit:
Offensaque mei genus omne perosa virorum,
Montibus errabat studiis operata Dianæ.
Tum mihi deserto violentior ignis ad ossa
Pervenit: orabam veniam; & peccasse fatebar,
Et potuisse datis simili succumbere culpæ
Me quoque muneribus; si munera tanta darentur.
Hæc mihi confesso, læsum prius ulta pudorem
Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam si parva dedisset
Dona, canem munus: quem cum sua traderet illi
Cynthia, Currendo superabit, dixerat, omnes.
Dat simul & jaculum; quod nos, ut cernis, habemus.
MVneris alterius quæ sit fortuna requiris?
Accipe mirandum. novitate movebere facti.
Carmina Naiades non intellecta priorum
Solvunt ingeniis, & præcipitata jacebat
Immemor ambagum vates obscura suarum,
Scilicet, alma Themis; nec talia liquit inulta,
Protinus Aoniis immissa est bellua Thebis:
Cessit & exitio multis. pecorique sibique
Ruricolæ pavere feram. vicina juventus
Venimus, & latos indagine cinximus agros.
Illa levi velox superabat retia saltu;

Sum-

Summaque transibat positarum lina plagarum.
Copula detrahitur canibus, quos illa sequentes
Effugit; & cœtum non segnior alite ludit.
Poscor & ipse meum consensu Lælapa magno.
(Muneris hoc nomen) jamdudum vincula pugnat
Exuere ipse sibi, colloque morantia tendit.
Vix bene missus erat; nec jam poteramus, ubi esset,
Scire. pedum calidus vestigia pulvis habebat:
Ipse oculis ereptus erat. non ocyor illo
Hasta, nec exutæ contorto verbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
Collis apex medius subjectis imminet arvis.
Tollor in hunc; capioque novi spectacula cursus:
Quo modo deprendi, modo se subducere ab ipso
Vulnere visa fera est. nec limite callida recto,
In spatiumque fugit; sed decipit ora sequentis,
Et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
Imminet hic sequiturque parem: similisque tenenti
Non tenet; & vanos exercet in aere morsus.
Ad jaculi vertebar opem: quod dextera librat
Dum mea; dum digitos amentis addere tento;
Lumina deflexi, revocataque rursus eodem
Rettuleram; medio (mirum) duo marmora campo
Aspicio; fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet invictos ambos certamine cursus
Esse Deus voluit; si quis Deus affuit illis.

HActenus: & tacuit. Iaculo quod crimē in ipso est,
Phocus ait? jaculi sic crimina reddidit ille.
Gaudia principium nostri sunt, Phoce, doloris.
Illa prius referam. juvat ô meminisse beati
Temporis, Æacide, quo primos rite per annos
Conjuge eram felix, felix erat illa marito.
Mutua cura duos, & amor socialis habebat:
Nec Iovis illa meo thalamos præferret amori:
Nec me quæ caperet, non si Venus ipsa veniret,
Vlla erat. æquales urebant pectora flammæ.
Sole fere radiis feriente cacumina primis,
Venatum in sylvas juveniliter ire solebam:
Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres
Ire canes, nec lina sequi nodosa solebant.
Tutus eram jaculo: sed cum satiata ferinæ
Dextera cædis erat; repetebam frigus & umbram;
Et quæ de gelidis exibat vallibus, auram.
Aura petebatur medio mihi lenis in æstu:
Auram exspectabam: requies erat illa labori.
Aura (recordor enim) venias, cantare solebam
Meque juves, intresque sinus gratissima nostros,
Vtque facis, relevare velis, quibus urimur, æstus.
Forsitan addiderim (sic me mea fata trahebant)

Blanditias plures: &, Tu mihi magna voluptas,
Dicere sum solitus: tu me reficisque fovesque:
Tu facis, ut sylvas, ut amem loca sola, meoque
Spiritus iste tuus semper capiatur ab ore.
Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Nescio quis: nomenque auræ tam sæpe vocatum;
Esse putat Nymphæ. Nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit: linguaque refert audita susurra.
Credula res amor est. subito collapsa dolore,
Vt mihi narratur, cecidit: longoque refecta
Tempore; Se miseram, se fati dixit iniqui.
Deque fide questa est. & crimine concita vano,
Quod nihil est, metuit: metuit sine corpore nomen:
Et dolet infelix veluti de pellice vera.
Sæpe tamen dubitat; speratque miserrima falli:
Indicioque fidem negat: &, nisi viderit ipsa,
Damnatura sui non est delicta mariti.
Postera depulerant auroræ lumina noctem;
Egredior, sylvasque peto: victorque per herbas,
Aura veni, dixi, nostroque medere labori.
Et subito gemitus inter mea verba videbar
Nescio quos audisse. Veni tamen, optima, dicens,
Fronde levem rursus strepitum faciente caduca,
Sum ratus esse feram: telumque volatile misi.
Procris erat: medioque tenens in pectore vulnus,
Hei mihi, conclamat. vox est ubi cognita fidæ
Conjugis; ad vocem præceps amensque cucurri.
Semianimem & sparsas fœdantem sanguine vestes,
Et sua (me miserum) de vulnere dona trahentem
Invenio. corpusque meo mihi carius ulnis
Mollibus attollo: scissaque à pectore veste
Vulnera sæva ligo: conorque inhibere cruorem.
Neu me morte sua sceleratum deserat, oro.
Viribus illa carens, & jam moribunda, coëgit
Hæc se pauca loqui: Per nostri fœdera lecti,
Perque deos supplex oro, superosque, meosque,
Per si quid merui de te bene, perque manentem
Nunc quoque cùm pereo, caussam mihi mortis, amorem;
Ne thalamis Auram patiare innubere nostris.
Dixit, & errorem tum denique nominis esse
Et sensi, & docui. sed quid docuisse juvabat?
Labitur; & parvæ fugiunt cum sanguine vires.
Dumque aliquid spectare potest; me spectat: & in me
Infelicem animam, nostroque exhalat in ore.
Sed vultu meliore mori secura videtur.
Flentibus hæc lacrymans heros memorabat; & ecce
Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque
Milite; quem Cephalus cum fortibus accipit armis.
META-

METAMORPHOSEON LIB. VIII.

IAm nitidum retegente diem, noctisque fugante
Tēpora Lucifero, cadit Eurus; & humida surgunt
Nubila. dant placidi cursum redeuntibus Austri
Æacidis, Cephaloque; quibus feliciter acti
Ante exspectatum portus tenuere petitos.
Interea Minos Lelegeïa littora vastat:
Prætentatque sui vires Mavortis in urbe
Alcathoë, quam Nisus habet; cui splendidus ostro
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat magni fiducia regni.
Sexta resurgebant orientis cornua Lunæ:
Et pendebat adhuc belli fortuna: diuque
Inter utrumque volat dubiis victoria pennis.
Regia turris erat vocalibus addita muris:
In quibus auratam proles Latonia fertur
Deposuisse lyram: saxo sonus ejus inhæsit.
Sæpe illuc solita est ascendere filia Nisi;
Et petere exiguo resonantia saxa lapillo;
Tunc cum pax esset. bello quoque sæpe solebat
Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
Iamque, mora belli, procerum quoque nomina norat,
Armaque, equosque, habitusque, Cydoneasque pha-
Noverat ante alios faciem ducis Europæi; [retras.
Plus etiam, quam nosse sat est. hac judice, Minos,
Seu caput abdiderat cristata casside pennis;
In galea formosus erat: seu sumpserat ære
Fulgentem clypeum; clypeum sumpsisse decebat.
Torserat adductis hastilia lenta lacertis;
Laudabat virgo junctam cum viribus artem.
Imposito calamo patulos sinuaverat arcus:
Sic Phœbum sumptis jurabat stare sagittis.
Cum vero faciem dempto nudaverat ære,
Purpureusque albi stratis insignia pictis
Terga premebat equi, spumantiaque ora regebat;
Vix sua, vix sanæ virgo Niseïa compos
Mentis erat. felix jaculum quod tangeret ille;
Quæque manu premeret, felicia fræna vocabat:
Impetus est illi (liceat modo) ferre per agmen
Virgineos hostile gradus: est impetus illi
Turribus è summis in Gnossia mittere corpus
Castra; vel æratas hosti recludere portas:
Vel si quid Minos aliud velit. utque sedebat
Candida Dictæi spectans tentoria regis;
Læter, ait, doleamne geri lacrymabile bellum,
In dubio est. doleo, quod Minos hostis amanti est:
Sed nisi bella forent, nunquam mihi cognitus esset.
Me tamen accepta poterat deponere bellum

Obside me comitem, me pacis pignus haberet.
Si quæ te peperit, talis, pulcherrime regum,
Qualis es ipse, fuit; merito Deus arsit in illa.
O ego ter felix, si pennis lapsa per auras
Gnossiaci possem castris insistere regis:
Fassaque me, flammasque meas, qua dote, rogarem
Vellet emi. tantum patrias ne posceret arces.
Nam pereant potius sperata cubilia; quam sim
Proditione potens. quamvis sæpe utile vinci
Victoris placidi fecit clementia multis.
Iusta gerit certe pro nato bella perempto:
Et caussaque valet; caussamque tuentibus armis.
Vt puto, vincemur. qui si manet exitus urbem;
Cur suus hæc illi reseret mea mœnia Mavors,
Et non noster amor? melius sine cæde, moraque,
Impensaque sui poterit superare cruoris.
Nam metuo certe, ne quis tua pectora, Minos,
Vulneret imprudens. quis enim tam durus, ut in te
Dirigere immitem non inscius audeat hastam?
Cœpta placent, & stat sententia; tradere mecum
Dotalem patriam: finemque imponere bello.
Verum velle parum est. aditus custodia servat:
Claustraque portarum genitor tenet. hunc ego solum
Infelix timeo; solus mea vota moratur.
Di facerent, sine patre forem. sibi quisque profecto
Est Deus: ignavis precibus fortuna repugnat.
Altera jam dudum succensa Cupidine tanto
Perdere gauderet, quodcunque obstaret amori.
Et cur ulla foret me fortior? ire per ignes,
Et gladios ausim. neque ad hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladiis opus est. opus est mihi crine paterno.
Ille mihi est auro pretiosior: illa beatam
Purpura me, votique mei factura potentem.
Talia dicenti, curarum maxima nutrix
Nox intervenit: tenebrisque audacia crevit.
Prima quies aderat: qua curis fessa diurnis
Pectora somnus habet. thalamos taciturna paternos
Intrat: & (heu facinus) fatali nata parentem
Crine suum spoliat: prædaque potita nefanda
Fert secum spolium sceleris; progressaque porta
Per medios hostes (meriti fiducia tanta est)
Pervenit ad regem, quem sic affata paventem est:
Suasit amor facinus. proles ego regia Nisi
Scylla tibi trado patriamque, meosque Penates.
Præmia nulla peto, nisi te. cape pignus amoris,
Purpureum crinem. nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput: scelerataque dextra
Munera porrexit. Minos porrecta refugit;
Turbatusque novi respondit imagine facti:

Di te

Dî te summoveant ô nostri infamia sæcli
Orbe suo: tellusque tibi, pontusque negetur.
Certe ego non patiar Iovis incunabula Creten,
Qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.
Dixit: & , ut leges captis justissimus autor
Hostibus imposuit; classis retinacula solvi
Iussit; & æratas impleri remige puppes.
Scylla, freto postquam deductas nare carinas,
Nec præstare ducem sceleris sibi præmia vidit;
Consumptis precibus violentam transit in iram:
Intendensque manus, passis furibunda capillis.
Quo fugis, exclamat, meritorum autore relicta,
O patriæ prælate meæ, prælate parenti?
Quo fugis immitis? cujus victoria nostrum
Et scelus, & meritum est. nec te data munera, nec te
Noster amor movit, nec quod spes omnis in unum
Te mea congesta est? nam quo deserta revertar?
In patriam? superata jacet. sed finge manere:
Proditione mea clausa est mihi. patris ad ora;
Quem tibi donavi? cives odere merentem:
Finitimi exemplum metuunt. obstruximus orbem
Terrarum nobis; ut Crete sola pateret.
Hanc quoque si prohibes, & nos ingrate relinquis;
Non genitrix Europa tibi est, sed inhospita Syrtis.
Armeniæque tigres, Austroque agitata Charybdis.
Nec Iove tu natus; nec mater imagine tauri
Lusa tua est. generis falsa est ea fabula. verum
Et ferus, & captus nullius amore juvencæ
Qui te progenuit, taurus fuit. exige pœnas
Nise pater; gaudete malis modo prodita nostris
Mœnia: nam fateor, merui: & sum digna perire.
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læsi,
Me perimat. cur qui vicisti crimine nostro,
Insequeris crimen? scelus hoc patriæque patrique;
Officium tibi fit. te vero conjuge digna est
Quæ torvum ligno decepit adultera taurum;
Discordemque utero fœtum tulit. Ecquid ad aures
Perveniunt mea dicta tuas? an inania venti
Verba ferunt; iidemque tuas ingrate carinas?
Iam jam Pasiphaen non est mirabile taurum
Præposuisse tibi. tu plus feritatis habebas.
Me miseram; properare jubet: divulsaque remis
Vnde sonat: mecumque simul mea terra recedit.
Nil agis ô frustra meritorum oblite meorum.
Insequar invitum: puppimque amplexa recurvam,
Per freta longa trahar. vix dixerat: insilit undis:
Consequiturque rates faciente Cupidine vires:
Gnossiacæque hæret comes invidiosa carinæ.
Quam pater ut vidit (nam jam pendebat in auras.

Et modo factus erat fulvis Halyæetus alis)
Ibat; ut hærentem rostro laceraret adunco.
Illa metu puppim dimisit: & aura cadentem
Sustinuisse levis, ne tangeret æquora, visa est.
Pluma fuit. plumis in avem mutata vocatur
Ciris: & à tonso est hoc nomen adepta capillo.
VOta Iovi Minos taurorum sanguine centum
Solvit: & egressus ratibus Creteida terram
Contigit; & spoliis decorata est regia fixis.
Creverat opprobrium generis: fœdumque patebat
Matris adulterium monstri novitate biformis.
Destinat hunc Minos thalami removere pudorem:
Multiplicique domo, cœcisque includere tectis.
Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus; turbatque notas, & limina flexu
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non secus ac liquidis Phrygius Mæander in undis
Ludit; & ambiguo lapsu refluitque fluitque:
Occurrensque sibi venturas aspicit undas:
Et nunc ad fontes, nunc ad mare versus apertum,
Incertas exercet aquas: ita Dædalus implet
Innumeras errore vias. vixque ipse reverti
Ad limen potuit: tanta est fallacia tecti.
Quod postquam geminam tauri juvenisque figuram
Clausit; & Actæo bis pastum sanguine monstrum
Tertia sors annis domuit repetita novenis;
Vtque ope virginea nullis iterata priorum
Ianua difficilis filo est inventa relicto;
Protinus Ægides, rapta Minoide, Diam
Vela dedit: comitemque suam crudelis in illo
Littore destituit. desertæ, & multa querenti,
Amplexus & opem Liber tulit. utque perenni
Sidere clara foret, sumptam de fronte coronam
Immisit cœlo, tenues volat illa per auras:
Dumque volat; gemmæ nitidos vertuntur in ignes:
Consistuntque loco, specie remanente coronæ
Qui medius nixique genu est, anguemq, tenentis.
DÆdalus interea Creten longumque perosus
Exilium, tactusque loci natalis amore;
Clausus erat pelago. Terras licet. inquit, & undas
Obstruat: at cœlum certe patet: ibimus illac.
Omnia possideat: non possidet aëra Minos.
Dixit: & ignotas animum dimittit in artes;
Naturamque novat. nam ponit in ordine pennas,
A minima cœptas; longam breviore sequente;
Vt clivo crevisse putes. sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit avenis.
Tunc lino medias, & ceris alligat imas.
Atque ita compositas parvo curvamine flectit;

Vt veras imitetur aves. puer Icarus una
Stabat: & ignarus sua se tractare pericla;
Ore renidenti, modo quas vaga moverat aura,
Captabat plumas: flavam modo pollice ceram
Mollibat; lusuque suo mirabile patris
Impediebat opus, postquam manus ultima cœpto
Imposita est; geminas opifex libravit in alas
Ipse suum corpus: motaque pependit in aura.
Instruit & natum: Medioque ut limite curras,
Icare, ait, moneo. ne, si demissior ibis,
Vnda gravet pennas; si celsior, ignis adurat.
Inter utrumque vola: nec te spectare Booten,
Aut Helicen jubeo, strictumque Orionis ensem.
Me duce carpe viam. pariter præcepta volandi
Tradit; & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus, monitusque genæ maduere seniles:
Et patriæ tremuere manus. dedit oscula nato
Non iterum repetenda suo: pennisque levatus
Antevolat: comitique timet. velut ales, ab alto
Quæ teneram prolem produxit in aëra nido.
Hortaturque sequi: damnosasque erudit artes:
Et movet ipse suas, & nati respicit alas.
Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
Aut pastor baculo, stivæque innixus arator,
Vidit; & obstupuit: quique æthera carpere possent,
Credidit esse deos. & jam Iunonia læva
Parte Samos fuerat, Delosque, Parosque relictæ:
Dextra Lebynthos erat, fœcundaq; melle Calymna,
Cum puer audaci cœpit gaudere volatu;
Deseruitque ducem: cœlique cupidine tactus
Altius egit iter. rapidi vicinia solis
Mollit odoratas, pennarum vincula, ceras.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
Remigioque carens, non ullas percipit auras:
Oraque cærulea patrium clamantia nomen
Excipiuntur aqua: quæ nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
Icare, dixit, ubi es? qua te regione requiram?
Icare, dicebat: pennas aspexit in undis,
Devovitque suas artes; corpusque sepulcro
Condidit, & tellus à nomine dicta sepulti.
Hunc miseri tumulo ponentem corpora nati,
Garrula ramosa prospexit ab ilice perdix:
Et plausit pennis: testataque gaudia cantu est;
Vnica tunc volucris, nec visa prioribus annis,
Factaque nuper avis; longum tibi, Dædale, crimen.
Namque huic tradiderat, fatorum ignara, docendam
Progeniem germana suam, natalibus actis
Bis puerum senis, animi ad præcepta capacis.

Ille etiam medio spinas in pisce notatas,
Traxit in exemplum: ferroque incidit acuto
Perpetuos dentes: & serræ repperit usum
Primus, & ex uno duo ferrea brachia nodo
Junxit; ut, æquali spatio distantibus illis,
Altera pars staret; pars altera duceret orbem.
Dædalus invidit: sacraque ex arce Minervæ
Præcipitem misit, lapsum mentitus. at illum,
Quæ favet ingeniis, excepit Pallas: avemque
Reddidit; & medio velavit in aere pennis.
Sed vigor ingenii quondam velocis, in alas,
Inque pedes abiit. nomen, quod & ante, remansit.
Non tamen hæc alte volucris sua corpora tollit,
Nec facit in ramis altoque cacumine nidos;
Propter humum volitat: ponitque in sepibus ova:
Antiquique memor metuit sublimia casus.
JAmque fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dædalon: & sumptis pro supplice Cocalus armis
Mitis habebatur. jam lamentabile Athenæ
Pendere desierant Thesea laude tributum.
Templa coronantur: bellatricemque Minervam
Cum Jove, disque vocant aliis: quos sanguine voto,
Muneribusque datis, & acerris thuris honorant.
Sparserat Argolicas nomen vaga fama per urbes
Theseos: & populi, quos dives Achaia cepit,
Hujus opem magnis imploravere periclis.
Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
Sollicita supplex petiit prece. caussa petendi
Sus erat, infestæ famulus, vindexque Dianæ.
Oenea namque ferunt plenis successibus anni
Primitias frugum Cereri, sua vina Lyæo,
Palladios flavæ latices libasse Minervæ.
Cœptus ab agricolis superos pervenit ad omnes
Ambitiosus honor: solas sine thure relictas
Præteritas cessasse ferunt Latoidos aras.
Tangit & ira deos. At non impune feremus;
Quæque inhonoratæ, non & dicemur inultæ,
Inquit: & Oeneios ultorem spreta per agros
Misit aprum: quanto majores herbida tauros
Non habet Epirus: sed habent Sicula arva minores.
Sanguine & igne micant oculi: riget horrida cervix:
Et setæ rigidis similes hastilibus horrent:
Stantque velut vallum, velut alta hastilia setæ,
Fervida cum rauco latos stridore per armos
Spuma fluit: dentes æquantur dentibus Indis.
Fulmen ab ore venit: frondes afflatibus ardent.
Is modo crescentes segetes proculcat in herba:
Nunc matura metit fleturi vota coloni:
Et Cererem in spicis intercipit, area frustra,

Et fru-

Et frustra exspectant promissas horrea messes.
Sternuntur gravidi longo cum palmite foetus,
Baccaque cum ramis semper frondentis olivæ.
Sævit & in pecudes. non has pastorve canisve,
Non armenta truces possunt defendere tauri.
Diffugiunt populi: nec se nisi moenibus urbis
Esse putant tutos: donec Meleagros, & una
Lecta manus juvenum caluere cupidine laudis.
Tyndaridæ gemini præstantes, cæstibus alter,
Alter equo, primæque ratis molitor Iason,
Et cum Pirithoo felix concordia Theseus,
Et duo Thestiadæ, & proles Aphareia Lynceus,
Et velox Idas, & jam non foemina Cæneus.
Leucippusque ferox, jaculoque insignis Acastus,
Hippothousque, Dryasque, & cretus Amyntore Phoenix,
Actoridæque parens, & missus ab Elide Phileus.
Nec Telamon aberat, magnique creator Achillis,
Cumque Pheretiade & Hyantæo Iolao
Impiger Eurytion, cursuque invictus Echion,
Neritiusque Lelex, Panopeusque, Hyleusque, feroxq;
Hippasus, & primis etiam nunc Nestor in annis,
Et quos Hippocoon antiquis misit Amyclis,
Penelopesque socer, cum Parrhasio Ancæo,
Ampycidesque sagax, & adhuc à conjuge tutus
Oeclides, nemorisque decus Tegeæa Lycei.
Rasilis huic summam mordebat fibula vestem;
Crinis erat simplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens resonabat eburnea lævo
Telorum custos: arcum quoque læva tenebat.
Talis erat cultu facies, quam dicere vere
Virgineam in puero, puerilem in virgine posses.
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optavit renuente Deo: flammasque latentes
Hausit, &, O felix si quem dignabitur, inquit,
Ista virum: nec plura sinit tempusque pudorque
Dicere: majus opus magni certaminis urget.
Sylva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas;
Incipit à plano: devexaque prospicit arva.
Quo postquam venere viri; pars retia tendunt:
Vincula pars adimunt canibus: pars pressa sequuntur
Signa pedum: cupiuntque suum reperire periclum.
Concava vallis erat: quo se dimittere rivi
Assuerant pluvialis aquæ: tenet ima lacunæ
Lenta salix, ulvæque leves, juncique palustres,
Viminaque, & longæ parva sub arundine cannæ.
Hinc aper excitus medios violentus in hostes
Fertur, ut excussis elisus nubibus ignis.
Sternitur incursu nemus: & propulsa fragorem

Sylva dat. exclamant juvenes: protentaque forti
Tela tenent dextra, lato vibrantia ferro.
Ille ruit; spargitque canes, ut quisque furenti
Obstat: & obliquo latrantes dissipat ictu.
Cuspis Echionio primum contorta lacerto
Vana fuit: truncoque dedit leve vulnus acerno.
Proxima si nimiis mittentis viribus usa
Non foret, in tergo visa est hæsura petito:
Longius it: autor teli Pagasæus Iason.
Phœbe, ait Ampycides, si te coluique, coloque;
Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
Qua potuit, precibus deus annuit. ictus ab illo est,
Sed sine vulnere aper: ferrumque Diana volanti
Abstulerat jaculo: lignum sine acumine venit.
Ira feri mota est: nec fulmine lenius arsit.
Emicat ex oculis, spirat quoque pectore flammas.
Utque volat moles adducto concita nervo;
Cum petit aut muros, aut plenas milite turres;
In juvenes certo sic impete vulnificus sus
Fertur: & Eupalamon, Pelagonaque dextra tuentes
Cornua prostravit. socii rapuere jacentes.
At non letiferos effugit Enæsimus ictus
Hippocoonte satus. trepidantem, & terga parantem
Vertere, succiso liquerunt poplite nervi.
Forsitan & Pylius citra Trojana perisset
Tempora: sed sumpto posita conamine ab hasta,
Arboris insiluit, quæ stabat proxima, ramis:
Despexitque loco tutus, quem fugerat, hostem.
Dentibus ille ferox in querno stipite tritis;
Imminet exitio, fidensque recentibus armis
Orichiæ magni rostro femur hausit adunco.
At gemini nondum cœlestia sidera fratres,
Ambo conspicui, nive candidioribus ambo
Vectabantur equis: ambo vibrata per auras
Hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
Vulnera fecissent; nisi se tiger inter opacas
Nec jaculis isset, nec equo loca pervia sylvas.
Persequitur Telamon: studioque incautus eundi,
Pronus ab arborea cecidit radice retentus.
Dum levat hunc Peleus; celerem Tegeæa sagittam
Imposuit nervo, sinuatoque expulit arcu.
Fixa sub aure feri summum distrinxit arundo
Corpus: & exiguo rubefecit sanguine setas.
Nec tamen illa sui successu lætior ictus,
Quam Meleager erat. primus vidisse putatur;
Et primus sociis visum ostendisse cruorem:
Et meritum dixisse feres virtutis honorem.
Erubuere viri. seque exhortantur; & addunt
Cum clamore animos: jaciuntque sine ordine tela.

Tur-

Turba nocet jactis: & quos petit, impedit ictus.
Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas,
Discite fœmineis quid tela virilia præstent
O juvenes, operique meo concedite, dixit:
Ipsa suis licet hunc Latonia protegat armis;
Invita tamen hunc perimet mea dextra Diana.
Talia magniloquo tumidus memoraverat ore:
Ancipitemque manu tollens, utraque securim;
Institerat digitis primos suspensus in artus.
Occupat audentem, quaque est via proxima leto,
Summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
Concidit Ancæus: glomerataque sanguine multo
Viscera lapsa fluunt: madefactaque terra cruore est.
Ibat in adversum proles Ixionis hostem
Pirithous, valida quatiens venabula dextra.
Cui procul Ægides, O me mihi carior, inquit,
Pars animæ consiste meæ: licet eminus esse
Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.
Dixit: & ærata torsit grave cuspide cornu:
Cui bene librato, votique potente futuro
Obstitit esculea frondosus ab arbore ramus.
Misit & Æsonides jaculum: quod casus ab illo
Vertit; & in mentum figit latrantis. & inter
Ilia conjectum, tellure per ilia fixum est.
At manus Oenidæ variat. missisque duabus,
Hasta prior terra, medio stetit altera tergo.
Nec mora: dum sævit. dum corpora versat in orbem;
Stridentemque novo spumam cum sanguine fundit;
Vulneris autor adest, hostemque irritat ad iram:
Splendidaque adversos venabula condit in armos.
Gaudia testantur socii clamore secundo:
Victricemque petunt dextræ conjungere dextram:
Immanemque feram multa tellure jacentem
Mirantes spectant. neque adhuc contingere tutum
Esse putant: sed tela tamen sua quisque cruentat.
Ipse pede imposito caput exitiabile pressit:
Atque ita, Sume mei spolium Nonacria juris,
Dixit: & in partem veniat mea gloria tecum.
Protinus exuvias rigidis horrentia setis
Terga dat, & magnis insignia dentibus ora.
Illi lætitiæ est cum munere muneris autor.
Invidere alii: totoque erat agmine murmur.
E quibus ingenti tendentes brachia voce,
Pone age nec titulos intercipe fœmina nostros,
Thestiadæ clamant: nec te fiducia formæ
Decipiat; ne sit longe tibi captus amore
Autor. & huic adimunt munus, jus muneris illi.
Non tulit, & tumida frendens Mavortius ira,
Discite raptores alieni, dixit, honoris,

Facta minis quantum distent. hausitque nefando
Pectora Plexippi, nil tale timentia, ferro.
Toxea, quid faciat, dubium, pariterque volentem
Vlcisci fratrem, fraternaque fata timentem,
Haud patitur dubitare diu: calidumque prioris
Cæde recalfecit consorti sanguine telum.
Dona deûm templis nato victore ferebat,
Cum videt exstinctos fratres Althæa referri.
Quæ plangore dato, mœstis clamoribus urbem
Implet: & auratis mutavit vestibus atras.
At simul est autor necis editus; excidit omnis
Luctus: & à lacrymis in pœnæ versus amorem est.
Stipes erat: quem cum partus enixa jaceret
Thestias; in flammam triplices posuere sorores:
Staminaque inpresso fatalia pollice nentes;
Tempora dixerunt, eadem lignoque tibique
O modo nate damus. quo postquam carmine dicto
Excessere deæ; flagrantem mater ab igne
Eripuit ramum: sparsitque liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis:
Servatusque tuos, juvenis, servaverat annos.
Protulit hunc genitrix, tædasque, & fragmina poni
Imperat: & positis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum.
Cœpta quater tenuit. pugnat materque sororque;
Et diversa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri:
Sæpe suum fervens oculis dabat ira ruborem,
Et modo nescio quid similis crudele minanti
Vultus erat: modo quem misereri credere posses.
Cumque ferus lacrymas animi siccaverat ardor;
Inveniebantur lacrymæ tamen: utque carina,
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æstus,
Vim geminam sentit, paretque incerta duobus;
Thestias haud aliter dubiis affectibus errat:
Inque vices ponit, positamque resuscitat iram.
Incipit esse tamen melior germana parente.
Et consanguineas ut sanguine leniat umbras;
Impietate pia est. nam postquam pestifer ignis
Convaluit; Rogus iste cremet mea viscera, dixit.
Vtque manu dira lignum fatale tenebat;
Ante sepulcrales infelix astitit aras:
Pœnarumque deæ triplices furialibus, inquit,
Eumenides sacris vultus advertite vestros.
Vlciscor, facioque nefas. mors morte pianda est:
In scelus addendum scelus est, in funera funus:
Per coacervatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato victore fruetur,
Thestius orbus erit? melius lugebitis ambo.
Vos

Vos modo fraterni manes, animæque recentes,
Officium ſentite meum: magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri.
Hei mihi, quo rapior? fratres ignoſcite matri.
Deficiunt ad cœpta manus. meruiſſe fatemur
Illum cur pereat: mortis mihi diſplicet autor.
Ergo impune feret; vivuſque & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus, regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ?
Haud equidem patiar. pereat ſceleratus: & ille
Spemque patris, regnumq; trahat, patriæque ruinam.
Mens ubi materna eſt? ubi ſunt pia vota parentum?
Et quos ſuſtinui bis menſum quinque labores?
O utinam primis arſiſſes ignibus infans:
Idque ego paſſa forem. vixiſti munere noſtro:
Nunc merito moriere tuo. cape præmia facti:
Biſque datam, primum partu, mox ſtipite rapto,
Redde animam: vel me fraternis adde ſepulchris.
Et cupio & nequeo. quid agam? modo vulnera fratrum
Ante oculos mihi ſunt, & tantæ cædis imago:
Nunc animum pietas, maternaque nomina frangunt.
Me miſeram! male vincetis, ſed vincite fratres:
Dummodo quæ dedero vobis ſolatia, voſque
Ipſa ſequar. dixit: dextraque averſa trementi
Funereum torrem medios conjecit in ignes.
Aut dedit, aut viſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes: & invitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius, atque abſens flamma Meleagrus ab illa
Vritur: & cæcis torreri viſcera ſentit
Ignibus: ac magnos ſuperat virtute dolores.
Quod tamen ignavo cadat, & ſine ſanguine leto;
Mœret: & Ancæi felicia vulnera dicit:
Grandævumque patrem, fratreſque, piaſque ſorores
Cum gemitu, ſociamque tori vocat ore ſupremo;
Forſitan & matrem. creſcunt ignisque, dolorque:
Langueſcuntque iterum. ſimul eſt extinctus uterque.
Inque leves abiit paulatim ſpiritus auras.
Paulatim cana prunam velante favilla,
Alta jacet Calydon. lugent juveneſque ſeneſque:
Vulguſque, proceresque gemunt: ſciſſæque capillos
Plangunt ora ſimul matres Calydonides. Oeneus
Pulvere canitiem genitor vultuſque ſeniles
Fœdat humi fuſus: ſpatioſumque increpat ævum.
Nam de matre manus, diri ſibi conſcia facti
Exegit pœnas, acto per viſcera ferro.
Non mihi ſi centum deus ora ſonantia linguis,
Ingeniumque capax, totumque Helicona dediſſet;
Triſtia perſequerer miſerarum vota ſororum.
Immemores decoris liventia pectora tundunt:

Dum-

Dumq; manet corpus, corpus refoventq;, foventq;:
Oscula dant ipsi, posito dant oscula lecto.
Post cinerem, cineres haustos ad pectora pressant:
Affusæque jacent tumulo. signataque saxo
Nomina complexæ, lacrymas in nomina fundunt.
Quas post Oeneæ tandem Latonia clade
Exsatiata domus, præter Gorgenque, nurumque
Nobilis Alcmenæ, natis in corpore pennis
Allevat; & longas per brachia porrigit alas:
Corneaque ora facit: versasque per aëra mittit.
INterea Theseus sociati parte laboris
Functus, Erechtheias Tritonidos ibat ad arces.
Clausit iter, fecitque moras Achelous eunti,
Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte tectis
Cecropide: nec te committe rapacibus undis:
Ferre trabes solidas obliquaque volvere magno
Murmure saxa solent. vidi contermina ripæ
Cum gregibus stabula alta trahi: nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus esse.
Multa quoque hic torrens nivibus de monte solutis
Corpora turbineo juvenilia vortice mersit.
Tutior est requies, solito cum flumina currant
Limite; dum tenues captet suus alveus undas.
Annuit Ægides: Vtorque Acheloë, domoque,
Consilioque tuo, respondit: & usus utroque est.
Pumice multicavo, nec levibus atria tophis
Structa subit. molli tellus erat humida musco.
Summa lacunabant alterno murice conchæ.
Iamque duas lucis partes Hyperione menso,
Discubuere toris Theseus, comitesque laborum:
Hac Ixionides, illa Trœzenius heros
Parte Lelex; raris jam sparsus tempora canis,
Quosque alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum, lætissimus hospite tanto.
Protinus appositas nudæ vestigia Nymphæ
Instruxere epulis mensas: dapibusque remotis
In gemma posuere merum. tum maximus heros
Æquora prospiciens oculis subjecta, Quis, inquit,
Ille locus: digitoque ostendit, & insula nomen
Quod gerit illa, doce. quanquam non una videtur.
Amnis ad hæc, Non est, inquit, quod cernimus, unū.
Quinque jacent terræ: spatium discrimina fallit.
Quoque minus spretæ factum mirere Dianæ;
Najades hæ fuerant: quæ cum bis quinq. juvencos
Mactassent; rurisque deos ad sacra vocassent;
Immemores nostri festas duxere choreas.
Intumui: quantusque feror, cum plurimus, unquam;
Tantus eram; pariterq; animis immanis & undis;
A sylvis sylvas, & ab arvis arva revulsi;
Cum

Cumq; loco Nymphas, memores tum deniq; nostri
In freta provolvi. fluctus nosterque, marisque
Continuam diduxit humum; pariterque revellit
In totidem mediis, quot cernis Echinadas undis.
VT tamen ipse vides, procul, en procul una recessit
Insula grata mihi. Perimelen navita dicit.
Huic ego virgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hippodamas ægre tulit: inq; profundum
Propulit e scopulo perituræ corpora natæ.
Excepi; nantemque ferens, O proxima terræ
Regna vagæ, dixi, sortite, tridentifer undæ,
In quo desinimus, quo sacri currimus amnes,
Huc ades; atq; audi placidus Neptune precantem.
Huic ego, quam porto, nocui: si mitis, & æquus,
Si pater Hippodamas, aut si minus impius esset;
Debuit illius misereri, ignoscere nobis.
Cui quondam tellus clausa est feritate paterna,
Affer opem; mersæque precor feritate paterna
Da, Neptune, locum; vel sit locus ipsa licebit,
Hunc quoq; complectar. movit caput æquoreus rex:
Concussitque suis omnes assensibus undas.
Extimuit Nymphe: nabat tamen: ipse natantis
Pectora tangebam trepido salientia motu:
Dumque ea contrecto, totum durescere sensi
Corpus; & inducta condi præcordia terra.
Dum loquor; amplexa est artus nova terra natantes;
Et gravis increvit mutatis insula membris.
AMnis ab his tacuit. factum mirabile cunctos
Moverat. irridet credentes, utque deorum
Spretor erat, mentisque ferox Ixione natus,
Ficta refers, nimiumque putas Acheloë potentes
Esse deos, dixit, si dant, adimuntque figuras.
Obstupuere omnes; nec talia dicta probarunt:
Ante omnesque Lelex, animo maturus & ævo;
Sic ait: Immensa est, finemque potentia cœli est.
Non habet: & quidquid Superi voluere, peractum
Quoque minus dubites; tiliæ contermina quercus
Collibus est Phrygiis, medio circumdata muro.
Ipse locum vidi: nam me Pelopeia Pittheus
Misit in arva, suo quondam regnata parenti.
Haud procul hinc stagnum est; tellus habitabilis olim;
Nunc celebres mergis fulicisque palustribus undæ.
Iupiter huc, specie mortalis, cumque parente
Venit Atlantiades positis caducifer alis.
Mille domos adiere, locum, requiemque petentes;
Mille domos clausere seræ; tamen una recepit;
Parva quidem stipulis, & canna tecta palustri;
Sed pia Baucis anus parilique ætate Philemon.
Illa sunt annis juncti juvenilibus; illa
Con-

Consenuere casa: paupertatemque ferendo
Effecere levem, nec iniqua mente ferendam.
Nec refert, dominos illic, famulosne requiras;
Tota domus, duo sunt: iidem parentque, jubentque.
Ergo ubi Cœlicolæ parvos tetigere Penates;
Summissoque humiles intrarunt vertice postes;
Membra senex posito jussit relevare sedili:
Quo superinjecit textum rude sedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit: & ignes
Suscitat hesternos; foliisque & cortice sicco
Nutrit; & ad flammas anima perducit anili:
Multifidasque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit, & minuit, parvoque admovit aëno.
Quodque suus conjux riguo collegerat horto,
Truncat olus foliis. furcâ levat ille bicorni
Sordida terga suis nigro pendentia tigno:
Servatoque diu resecat de tergore partem
Exiguam; sectamque domat ferventibus undis.
Interea medias fallunt sermonibus horas:
Sentirique moram prohibent. erat alveus illic
Fagineus: dura clavo suspensus ab ansa:
Is tepidis impletur aquis; artusque fovendos
Accipit. in medio torus est de mollibus ulvis
Impositus lecto, sponda, pedibusque salignis.
Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo
Sternere consuerant: sed & hæc vilisque vetusque
Vestis erat; lecto non indignanda saligno.
Accubuere dei: mensam succincta tremensque
Ponit anus. mensæ sed erat pes tertius impar:
Testa parem fecit. quæ postquam subdita clivum
Sustulit: æquatam menta extersere virenti.
Ponitur hic bicolor sinceræ bacca Minervæ,
Conditaque in liquida corna autumnalia fæce,
Intubaque, & radix & lactis massa coacti,
Ovaque, non acri leviter versata favilla;
Omnia fictilibus. post hæc celatus eodem
Sistitur argento crater. fabricataque fago
Pocula, quæ cava sunt flaventibus illita ceris.
Parva mora est: epulasque foci misere calentes;
Nec longæ rursus referuntur vina senectæ:
Dantque locum mensis paulum seducta secundis.
Hic nux, hic mista est rugosis carica palmis,
Prunaque, & in patulis redolentia mala canistris,
Et de purpureis collectæ vitibus uvæ.
Candidus in medio favus est. super omnia vultus
Accessere boni, nec iners, pauperque voluntas.
Interea quoties haustum cratera, repleri
Sponte sua, per seque vident succrescere vina;
Attoniti novitate pavent, manibusque supinis

Con-

oncipiunt Baucisque preces, timidusque Philemon:
t veniam dapibus, nullisque paratibus orant.
nicus anser erat; minimæ custodia villæ:
uem dis hospitibus domini mactare parabant:
lle, celer penna, tardos ætate fatigat;
luditque diu: tandemque est visus ad ipsos
onfugisse Deos. Superi vetuere necari,
iique sumus, meritasque luet vicinia pœnas
mpia, dixerunt. vobis immunibus hujus
sse mali dabitur: modo vestra relinquite tecta:
c nostros comitate gradus. & in ardua montis
te simul. parent. & dis præeuntibus ambo
embra levant baculis: tardique senilibus annis
itantur longo vestigia ponere clivo.
antum aberant summo, quantum semel ire sagitta
Missa potest: flexere oculos, & mersa palude
a tera prospiciunt: tantum sua tecta manere.
Dumque ea mirantur, dum deflent fata suorum;
Mersa videt, quæruntque suæ pia culmina villæ.
lla vetus, dominis etiam casa parva duobus;
Vertitur in templum. furcas subiere columnæ;
tramina flavescunt, aurataque tecta videntur,
Celatæque fores, adopertaque marmore tellus.
Talia tum placido Saturnius edidit ore:
Dicite juste senex, & fœmina conjuge justo
Digna, quid optetis. cum Baucide pauca locutus,
udicium superis aperit commune Philemon:
Esse sacerdotes, delubraque vestra tueri
Poscimus: & quoniam concordes egimus annos;
Auferat hora duos eadem: nec conjugis unquam
Busta meæ videam: neu sim tumulandus ab illa.
Vota fides sequitur; templi tutela fuere;
Donec vita data est. annis ævoque soluti;
Ante gradus sacros cum starent forte, locique
Narrarent casus, frondere Philemona Baucis,
Baucida conspexit senior frondere Philemon.
Jamque super geminos crescente cacumine vultus,
Mutua, dum licuit, reddebant dicta, valeque
O conjux dixere simul: simul abdita texit
Ora frutex. ostendit adhuc Tyaneius illic
Incola de gemino vicinos corpore truncos.
Hæc mihi non vani (nec erat cur fallere vellent)
Narravere senes. equidem pendentia vidi
Serta super ramos: ponensque recentia, dixi,
Cura deûm dii sint, & qui coluere, colantur.

DEsierat: cunctosque & res, & moverat auctor;
Thesea præcipue: quem facta audire volentem
Mira deûm, nixus cubito Calydonius amnis
Talibus alloquitur: Sunt, ô fortissime, quorum

Forma semel mota est, & in hoc renovamine mansit.
Sunt, quibus in plures jus est transire figuras:
Vt tibi complexi terram maris incola Proteu:
Nam modo te juvenem, modo te videre leonem.
Nunc violentus aper: nunc, quem tetigisse timerent,
Anguis eras: modo te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri.
Interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
Flumen eras: interdum undis contrarius ignis.
NEc minus Autolyci conjux Erisichthone nata
Iuris habet. pater hujus erat, qui numina divum
Sperneret; & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violasse securi
Dicitur; & lucos ferro temerasse vetustos.
Stabat in his ingens annoso robore quercus;
Vna nemus: vittæ mediam, memoresque tabellæ,
Sertaque cingebant; voti argumenta potentis.
Sæpe sub hac Dryades festas duxere choreas:
Sæpe etiam manibus nexis ex ordine, trunci
Circumiere modum: mensuraque roboris ulnas
Quinque ter implebat. nec non & cætera tantum
Sylva sub hac omnis, quantum fuit herba sub illa.
Non tamen idcirco ferrum Triopeius illa
Abstinuit; famulosque jubet succidere sacrum
Robur. & ut jussos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc rapta sceleratus verba securi:
Non dilecta deæ solum, sed & ipsa, licebit,
Sit dea, jam tanget frondente cacumine terram.
Dixit: &, obliquos dum telum librat in ictus;
Contremuit, gemitumque dedit Dodonia quercus:
Et pariter frondes, pariter pallescere glandes
Cœpere: ac longi pallorem ducere rami.
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus;
Haud aliter fluxit discusso cortice sanguis;
Quam solet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abrupta cruor è cervice profundi.
Obstupuere omnes: aliquisque ex omnibus audet
Deterrere nefas, sævamque inhibere bipennem.
Aspicit hunc, Mentisque piæ cape præmia, dixit
Thessalus: inque virum convertit ab arbore ferrum:
Detruncatque caput, repetitaque robora cædit.
Editus è medio sonus est cum robore talis:
Nympha sub hoc ego sum, Cereri gratissima, ligno:
Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum
Vaticinor moriens; nostri solatia leti.
Persequitur scelus ille suum: labefactaque tandem
Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor
Corruit, & multam prostravit pondere sylvam.
Attonitæ Dryades damno nemorumque suoque,
Omnes

Omnes germanæ, Cererem cum vestibus atris
Moerentes adeunt; pœnamque Erisichthonis orant.
Annuit his, capitisque sui pulcherrima motu
Concussit gravidis oneratos messibus agros:
Moliturque genus pœnæ miserabile, si non
Ille suis esset nulli miserabilis actis;
Pestifera lacerare fame: quæ quatenus ipsi
Non adeunda Deæ (neq; enim Cereremq; Famemq
Fata coire sinunt) montani numinis unam
Talibus agrestem compellat Oreada dictis:
Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus;
Frigus iners, illic habitant, Pallorq;, Tremorque,
Et jejuna Fames: ea se in præcordia condat
Sacrilegi scelerata jube. nec copia rerum
Vincat eam; superetque meas certamine vires.
Neve viæ spatium te terreat; accipe currus:
Accipe quos frænis alte moderere dracones.
Et dedit. illa dato subvecta per aëra curru,
Devenit in Scythiam, rigidique cacumina montis,
(Caucason appellant.) Serpentum colla levavit:
Quæsitamque Famem lapidoso vidit in agro;
Vnguibus, & raris vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
Labra incana situ, scabri rubigine dentes,
Dura cutis, per quam spectari viscera possent.
Ossa sub incurvis exstabant arida lumbis:
Ventris erat pro ventre locus. pendere putares
Pectus, & à spinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis,& immodico prodibant tubere tali.
Hanc procul ut vidit (neque enim est accedere jux-
Ausa) refert mandata Deæ, paulumque morata,
Quamquam aberat longe, quamquam modo vener-
Visa tamen sensisse Famem; retroq. dracones [illu
Egit in Æmoniam versis sublimis habenis.
Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semp
Illius est operi) peragit; perque aëra vento
Ad jussam delata domum est: & protinus intrat
Sacrilegi thalamos. altoque sopore solutum
(Noctis enim tempus) geminis amplectitur ulnis:
Seque viro inspirat faucesque, & pectus, & ora
Afflat, & in vacuis peragit jejunia venis.
Functaque mandato fœcundum deserit orbem:
Inque domos inopes assuetaque vertitur antra.
Lenis adhuc somnus placidis Erisichthona pennis
Mulcebat. petit ille dapes sub imagine somni:
Oraque vana movet, dentemque in dente fatigat;
Exercetque cibo delusum guttur inani;

Forma semel mota est, & in hoc renovamine mansit.
Sunt quibus in plures jus est transire figuras:
Vt tibi complexi terram maris incola Proteu:
Nam modo te juvenem, modo te videre leonem.
Nunc violentus aper: nunc, quem tetigisse timerent,
Anguis eras: modo te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri.
Interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
Flumen eras: interdum undis contrarius ignis.

NEc minus Autolyci conjux Erisichthone nata
Iuris habet. pater hujus erat, qui numina divum
Sperneret; & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violasse securi
Dicitur; & lucos ferro temerasse vetustos.
Stabat in his ingens annoso robore quercus;
Vna nemus: vittæ mediam, memoresque tabellæ,
Sertaque cingebant; voti argumenta potentis.
Sæpe sub hac Dryades festas duxere choreas:
Sæpe etiam manibus nexis ex ordine, trunci
Circumiere modum: mensuraque roboris ulnas
Quinque ter implebat. nec non & cætera tantum
Sylva sub hac omnis, quantum fuit herba sub illa.
Non tamen idcirco ferrum Triopeius illa
Abstinuit; famulosque jubet succidere sacrum
Robur. & ut jussos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc rapta sceleratus verba securi:
Non dilecta deæ solum, sed & ipsa, licebit,
Sit dea, jam tanget frondente cacumine terram.
Dixit: &, obliquos dum telum librat in ictus;
Contremuit, gemitumque dedit Dodonia quercus:
Et pariter frondes, pariter pallescere glandes
Cœpere: ac longi pallorem ducere rami.
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus;
Haud aliter fluxit discusso cortice sanguis;
Quam solet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abrupta cruor è cervice profundi.
Obstupuere omnes: aliquisque ex omnibus audet
Deterrere nefas, sævamque inhibere bipennem.
Aspicit hunc, Mentisque piæ cape præmia, dixit
Thessalus: inque virum convertit ab arbore ferrum:
Detruncatque caput, repetitaque robora cædit.
Editus è medio sonus est cum robore talis:
Nympha sub hoc ego sum, Cereri gratissima, ligno:
Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum
Vaticinor moriens; nostri solatia leti.
Persequitur scelus ille suum: labefactaque tandem
Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor
Corruit, & multam prostravit pondere sylvam.
Attonitæ Dryades damno nemorumque suoque,
Omnes

Omnes germanæ, Cererem cum vestibus atris
Mœrentes adeunt; pœnamque Erisichthonis orant.
Annuit his, capitisque sui pulcherrima motu
Concussit gravidis oneratos messibus agros:
Molitur que genus pœnæ miserabile, si non
Ille suis esset nulli miserabilis actis;
Pestifera lacerare fame: quæ quatenus ipsi
Non adeunda Deæ (neq; enim Cereremq; Famemq
Fata coire sinunt) montani numinis unam
Talibus agrestem compellat Oreada dictis:
Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus;
Frigus iners, illic habitant, Pallorq;, Tremorque,
Et jejuna Fames: ea se in præcordia condat
Sacrilegi scelerata jube. nec copia rerum
Vincat eam; superetque meas certamine vires.
Neve viæ spatium te terreat; accipe currus:
Accipe quos frænis alte moderere dracones.
Et dedit. illa dato subvecta per aëra curru,
Devenit in Scythiam, rigidique cacumina montis,
(Caucason appellant.) Serpentum colla levavit:
Quæsitamque Famem lapidoso vidit in agro;
Unguibus, & raris vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
Labra incana situ, scabri rubigine dentes,
Dura cutis, per quam spectari viscera possent.
Ossa sub incurvis extabant arida lumbis:
Ventris erat pro ventre locus. pendere putares
Pectus, & à spinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis; & immodico prodibant tubere tali.
Hanc procul ut vidit (neque enim est accedere juxt
Ausa) refert mandata Deæ, paulumque morata,
Quamquam aberat longe, quamquam modo vener
Visa tamen sensisse Famem; retroq; dracones [illuc
Egit in Æmoniam versis sublimis habenis.
Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semp
Illius est operi) peragit; perque aëra vento
Ad jussam delata domum est: & protinus intrat
Sacrilegi thalamos. altoque sopore solutum
(Noctis enim tempus) geminis amplectitur ulnis:
Seque viro inspirat faucesque, & pectus, & ora
Afflat, & in vacuis peragit jejunia venis.
Functaque mandato fœcundum deserit orbem:
Inque domos inopes assuetaque vertitur antra.
Lenis adhuc somnus placidis Erisichthona pennis
Mulcebat. petit ille dapes sub imagine somni:
Oraque vana movet, dentemque in dente fatigat;
Exercetque cibo delusum guttur inani;

Proque epulis tenues nequicquam devorat auras.
Vt vero est expulsaquies: furit ardor edendi:
Perque avidas fauces, immensaque viscera regnat,
Nec mora quod pontus, quod terra, quod educat [aër,
Poscit; & appositisq ueritur jejunia mensis:
Inque epulis epulas quærit. quodque urbibus esse,
Quodque satis poterat populo; non sufficit illi.
Plusque cupit, quo plura suam demittit in alvum.
Vtque fretum recipit de tota flumina terra;
Nec satiatur aquis; peregrinosque ebibit amnes;
Vtque rapax ignis non unquam alimenta recusat;
Innumerasque faces cremat; & quo copia major
Est data, plura cupit; turbaque voracior ipsa est;
Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
Accipiunt, poscuntque simul. cibus omnis in illo
Caussa cibi est: semperque locus fit inanis edendo.
Iamque fame patrias altique voragine ventris
Attenuarat opes. sed inattenuata manebat
Tum quoque dira fames: implacatæque vigebat
Flamma gulæ. tandem, demisso in viscera censu,
Filia restabat, non illo digna parente.
Hanc quoq; vendit inops. dominum generosa recusat:
Et vicina suas tendens super æquora palmas,
Eripe me domino, qui raptæ præmia nobis
Virginitatis babes, ait. hæc Neptunus habebat.
Qui prece non spreta, quamvis modo visa sequenti
Esset hero; formamque novat; vultumque virilem
Induit, & vultus pisces, capientibus aptos.
Hanc dominus spectans, O qui pendentia parvo
Æra cibo celas, moderator arundinis, inquit,
Sic mare compositum, sic fit tibi piscis in unda
Credulus; & nullos, nisi fixus, sentiat hamos:
Quæ modo cum vili turbatis veste capillis
Littore in hoc steterat (nam stantem in littore vidi)
Dic ubi sit. neque enim vestigia longius exstant.
Illa Dei munus bene cedere sensit: & à se
Se quæri gaudens. bis est rescecuta rogantem:
Quisquis es, ignoscas, in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi; studioque oneratus inhæsi.
Quoque minus dubites, sic has deus æquoris artes
Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in isto,
(Me tamen excepto) nec fœmina constitit ulla.
Credidit; & verso dominus pede pressit arenam;
Elususque abiit. illi sua reddita forma est.
Ast ubi habere suam transformia corpora sensit;
Sæpe pater dominis Triopeida tradit. At illa
Nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat:
Præbebatque avido non justa alimenta parenti.
Vis tamen illa mali postquam consumpserat omnem
Mate-

Materiam, dederatque gravi nova pabula morbo;
Ipse suos artus lacero divellere morsu
Cœpit: & infelix minuendo corpus alebat.
Quid moror externis? etiam mihi sæpe novandi
Corporis, ô juvenes, numero finita potestas. (guem:
Nam modo qui nunc sum videor: modo flector in an-
Armenti modo dux, vires in cornua sumo:
Cornua dum sumpsi, nunc pars caret altera telo
Frontis, ut ipse vides. gemitus sunt verba secuti.

METAMORPHOSEON LIB. IX.

Quæ gemitus, truncæq; Deo Neptunius heros
Caussa rogat frontis: cum sic Calydonius amnis
Cœpit; inornatos redimitus arundine crines:
Triste petis munus: quis enim sua prælia victus
Commemorare velit? Referam tamen ordine, nec tam
Turpe fuit vinci; quam contendisse decorum est:
Magnaque dat nobis tantus solatia victor.
Nomine si qua suo tandem pervenit ad aures
Deianira tuas; quondam pulcherrima virgo,
Multorumque fuit spes invidiosa procorum.
Cum quibus ut soceri domus est intrata petiti,
Accipe me generum, dixi, Parthaone nate.
Dixit & Alcides. alii cessere duobus.
Ille Iovem socerum dare se, famamque laborum,
Et superata suæ referebat jussa novercæ.
Contra ego turpe deum mortali cedere dixi: [rum
(Nondum erat ille Deus,) Dominum me cernis aqua-
Cursibus obliquis inter tua regna fluentem:
Nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
Tantum ne noceat, quod me nec regia Iuno
Odit: & omnis abest jussorum pœna laborum.
Nam quod te jactas Alcmena matre creatum;
Iupiter aut falsus pater est, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis: elige, fictum
Esse Iovem malis, an te per dedecus ortum.
Talia dicentem, jamdudum lumine torvo
Spectat; & accensæ non fortiter imperat iræ:
Verbaque tot reddit: Melior mihi dextera lingua:
Dummodo pugnando superem; tu vince loquendo.
Congrediturque ferox. puduit modo magna locutum
Cedere. rejeci viridem de corpore vestem;
Brachiaque opposui: tenuique à pectore varas
In statione manus; & pugnæ membra paravi.
Ille cavis hausto spargit me pulvere palmis:
Inque vicem fulvæ tactu flavescit arenæ.
Et modo cervicem, modo crura micantia captat;
Aut captare putes: omnique à parte lacessit.

Me mea defendit gravitas: frustraque petebar,
Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant: manet illa; suoque est pondere tuta.
Digredimur paulum: rursusque ad bella coimus;
Inque gradu stetimus; certi non cedere: eratque
Cum pede pes junctus. totoq; ego pectore pronus,
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter vidi fortes concurrere tauros;
Cum precium pugnæ toto nitidissima saltu
Expetitur conjux. spectant armenta, paventque;
Nescia quem maneat tanti victoria regni.
Ter sine profectu voluit nitentia contra
Rejicere Alcides à se mea pectora: quarto
Excutit amplexus; adductaque brachia solvit.
Impulsumq; manu (certum est mihi vera fateri)
Protinus avertit: tergoque onerosus inhæsit.
Si qua fides (neque enim ficta mihi gloria voce
Quæritur) imposito pressus mihi monte videbar.
Vix tamen inserui sudore fluentia multo
Brachia; vix solvi duros à corpore nexus.
Instat anhelanti: prohibetque resumere vires:
Et cervice mea potitur. tum denique tellus
Pressa genu nostro est; & arenas ore momordi.
Inferior virtute, meas divertor ad artes:
Elaborque viro; longum formatus in anguem,
Qui postquam flexos sinuavi corpus in orbes;
Cumque fero movi linguam stridore bisulcam;
Risit, & illudens nostras Tirynthius artes;
Cunarum labor est angues superare mearum,
Dixit: & ut vincas alios Acheloë dracones;
Pars quota Lernææ serpens eris unus Echidnæ?
Vulneribus fœcunda suis erat illa: nec ullum
De centum numero caput est impune recisum;
Quin gemino cervix hærede valentior esset.
Hanc ego ramosam natis è cæde colubris,
Crescentemque malo, domui: domitamque reduxi.
Quid fore te credis, falsum qui versus in anguem
Arma aliena moves? quem forma precaria celat?
Dixerat: & summo digitorum vincula collo
Injicit angebar, ceu guttura forcipe pressus,
Pollicibusque meas pugnabam evellere fauces.
Sic quoque devicto, restabat tertia tauri
Forma trucis. tauro mutatus membra, rebello,
Induit ille toris à læva parte lacertos:
Admissumque trahens sequitur; depressaque dura
Cornua figit humo; meque alta sternit arena.
Nec satis hoc fuerat: rigidum fera dextera cornu
Dum tenet, infregit: truncaque à fronte revellit.
Naides hoc, pomis & odoro flore repletum,

Sacra-

Sacrarunt: diveſque meo bona copia cornu eſt.
Dixerat; & Nymphe ritu ſuccincta Dianæ
Vna miniſtrarum fuſis utrimque capillis
Inceſſit, totumque tulit prædivite cornu
Autumnum, & menſas, felicia poma, ſecundas.
Lux ſubit: & primo feriente cacumina ſole,
Diſcedunt juvenes. neque enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant lapſus, totæque reſidant,
Opperiuntur, aquæ. vultus Achelous agreſtes,
Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
Hunc tamen ablati domuit jactura decoris;
Cætera ſoſpes habet. capitis quoq., fronde ſaligna,
Aut ſuper impoſita celatur arundine damnum.
AT te, Neſſe ferox, ejuſdem virginis ardor
Perdiderat; volucri trajectum terga ſagitta.
Namque nova repetens patrios cum conjuge muros,
Venerat Eueni rapidas Iove natus ad undas.
Vberior ſolito, nymbis hyemalibus auctus,
Vorticibuſque frequens erat, atq; impervius amnis.
Intrepidum pro ſe, curam de conjuge agentem,
Neſſus adit, membriſque valens, ſcituſque vadorum,
Officioque meo ripa ſiſtetur in illa
Hæc, ait Alcide: tu viribus utere nando.
Tradidit Aonius pavidam Calydonida Neſſo,
Pallentemq; metu, fluviumque, ipſamque timentem.
Mox ut erat pharetraque gravis, ſpolioque leonis,
(Nam clavam, & curvos trans ripam miſerat arcus)
Quandoquidem cœpi, ſuperentur flumina, dixit.
Nec dubitat. nec qua ſit clementiſſimus amnis
Quærit: & obſequio deferri ſpernit aquarum.
Iamque tenens ripam, miſſos cum tolleret arcus;
Conjugis agnovit vocem: Neſſoque paranti
Fallere depoſitum, , Quo te fiducia, clamat,
Vana pedum violente rapit? tibi Neſſe biformis
Dicimus: exaudi, nec res intercipe noſtras.
Si te nulla mei reverentia movit; at orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies; quamvis ope fidis equina.
Vulnere, non pedibus te conſequar, ultima dicta
Reprobat: & miſſa fugientia terga ſagitta
Trajicit. exſtabat ferrum de pectore aduncum.
Quod ſimul evulſum eſt, ſanguis per utrumq; foramen
Emicuit, miſtus Lernæi tabe veneni.
Excipit hunc Neſſus. Neque enim moriemur inulti,
Secum ait: & calido velamina tincta cruore
Dat munus raptæ; velut irritamen amoris.
LOnga fuit medii mora temporis: actaq; magni
Herculis implerant terras, odiumque novercæ.
Victor ab Oechalia Cenæo ſacra parabat

Vota Iovi, cum fama loquax præcessit ad aures
Deianira tuas, quæ veris addere falsa
Gaudet; & è minimo sua per mendacia crescit.
Amphitryoniadem Ioles ardore teneri
Credit amans: Venerisque novæ perterrita fama,
Indulsit primo lacrymis: flendoque dolorem
Diffudit miseranda suum. mox deinde, Quid autem
Flemus, ait? pellex lacrymis lætabitur istis:
Quæ quoniam adveniet, properandum, aliquidque novandum est, (stros.
Dum licet; & thalamos nondum tenet altera no-
Conquerar, an sileam? repetam Calydona, morerne?
Excedam tectis, ac sic nihil amplius, obstem?
Quid si me, Meleagre, tuam memorem esse sororem?
(Forte paro facinus) quantumque injuria possit,
Fœmineusque dolor, jugulata pellice testor?
In cursus animus varios abit. omnibus illis
Prætulit imbutam Nessæo sanguine vestem
Mittere; quæ vires defecto reddat amori.
Ignaroque Lychæ, quid tradat nescia, luctus
Ipsa suos tradit: blandisque miserrima verbis
Dona det illa viro, mandat. capit inscius heros:
Induiturque humeris Lernææ virus Echidnæ.
Thura dabat primis, & verba precantia, flammis;
Vinaque marmoreas patera fundebat in aras.
Incaluit vis illa mali: resolutaque flammis
Herculeos abiit late diffusa per artus.
Dum potuit, solita gemitum virtute repressit.
Victa malis postquam est patientia; reppulit aras:
Implevitque suis nemorosam vocibus Oeten.
Nec mora: letiferam conatur scindere vestem.
Qua trahitur, trahit illa cutem. fœdumque relatu,
Aut hæret membris frustra tentata revelli;
Aut laceros artus, & grandia detegit ossa.
Ipse cruor, gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu, stridet: coquiturque ardente veneno.
Nec modus est. sorbent avidæ præcordia flammæ:
Cæruleusque fluit toto de corpore sudor:
Ambustique sonant nervi. cœcaque medullis
Tabe liquefactis, tollens ad sidera palmas,
Cladibus, exclamat, Saturnia pascere nostris:
Pascere: & hanc pestem specta crudelis ab alto:
Corque ferum satia. vel si miserandus & hosti;
(Hostis enim tibi sum) diris cruciatibus ægram,
Invisamque animam, natamque laboribus, aufer.
Mors mihi munus erit: decet hæc dare dona nover-
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore (cam.
Busirim domui? sævoque alimenta parentis
Antæo eripui? nec me pastoris Iberi

Forma

Forma triplex; nec forma triplex tua Cerbere movit?
Vosne manus validi pressistis cornua tauri?
Vestrum opus Elis habet, vestrum Stymphalides undæ,
Partheniumque nemus. vestra virtute relatus
Thermodoontiaco cælatus baltheus auro,
Pomaque ab insomni male custodita dracone.
Nec mihi Centauri potuere resistere, nec mî
Arcadiæ vastator aper: nec profuit Hydræ
Crescere per damnum, geminasque resumere vires.
Quid? quod Thracis equos humano sanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris præsepia vidi?
Visaque dejeci? dominumque, ipsosque peremi?
His elisa jacet moles Nemeæa lacertis:
Hac cœlum cervice tuli. defessa jubendo est
Sæva Iovis conjux: ego sum indefessus agendo.
Sed nova pestis adest: cui nec virtute resisti,
Nec telis, armisque potest. pulmonibus errat
Ignis edax imis, perque omneis pascitur artus.
At valet Eurystheus: & sunt qui credere possint
Esse deos. dixit: perque altam saucius Oeten
Haud aliter graditur, quam si venabula taurus
Corpore fixa gerat, factique refugerit autor.
Sæpe illum gemitus edentem, sæpe trementem,
Sæpe retentantem totas infringere vestes;
Sternentemque trabes; irascentemque videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia cælo.
Ecce Lycham trepidum, & latitantem rupe cavata
Aspicit: utque dolor rabiem collegerat omnem;
Tune Lycha, dixit, feralia dona dedisti?
Tune meæ necis autor eris? tremit ille; pavetque
Pallidus; & timide verba excusantia dicit.
Dicentem, genibusque manus adhibere parantem,
Corripit Alcides; & terque quaterque rotatum
Mittit in Euboicas, tormento fortius, undas.
Ille per aërias pendens induruit auras.
Vtque ferunt imbres gelidis concrescere ventis;
Inde nives fieri; nivibus quoque mole rotatis
Astringi, & spissa glomerari grandine corpus;
Sic illum validis jactum per inane lacertis,
Exsanguemq; metu, nec quicquam humoris habentem,
In rigidos versum silices prior edidit ætas.
Nunc quoq; in Euboico scopulus brevis eminet alte
Gurgite: & humanæ servat vestigia formæ.
Quem quasi sensurum nautæ calcare verentur:
Appellantque Lychan. at tu, Iovis inclyta proles,
Arboribus cæsis, quas ardua gesserat Oete,
Inque pyram structis, arcum, pharetramq; capacem,
Regnaque visuras iterum Trojana sagittas,
Ferre jubes Pœante satum: quo flamma ministro

Subdita, dumq; avidis comprenditur ignibus agger;
Congeriem sylvæ Nemeæo vellere summam
Sternis: & imposita clavæ cervice recumbis.
Haud alio vultu, quam si conviva jaceres
Inter plena meri redimitus pocula sertis.
IAmque valens, & in omne latus diffusa sonabat,
Securosque artus, contemptoremque petebat,
Flamma suum. timuere Dei pro vindice terræ.
Quos ita (sensit enim) læto Saturnius ore
Iupiter alloquitur: Nostra est, timor iste, voluptas
O superi; totoque libens mihi pectore grator,
Quod memoris populi dicor rectorque paterque:
Et mea progenies vestro quoque tuta favore est.
Nam quanquam ipsius datis hoc immanibus actis;
Obligor ipse tamen: sed enim ne pectora vano
Fida metu paveant, Oetæas spernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet quos cernitis, ignes:
Nec nisi materna Vulcanum parte potentem
Sentiet. æternum est à me quod traxit, & expers
Atq; immune necis, nullaque domabile flamma:
Idque ego defunctum terra, cœlestibus oris
Accipiam; cunctisque meum letabile factum
Dis fore confido. si quis tamen Hercule, si quis
Forte deo doliturus erit; data præmia nollet:
Sed meruisse dari sciet; invitusque probabit.
Assensere Dei. conjux quoque regia visa est
Cætera non duro, duro tamen ultima vultu
Dicta tulisse Iovis; seque indoluisse notatam.
Interea quodcunque fuit populabile flammæ
Mulciber abstulerat; nec cognoscenda remansit
Herculis effigies; nec quidquam ab imagine ductum
Matris habet: tantumque Iovis vestigia servat.
Vtque novus serpens, posita cum pelle senecta,
Luxuriare solet, squamaque nitere recenti;
Sic, ubi mortales Tirynthius exuit artus;
Parte sui meliore viget, majorque videri
Cœpit; & augusta fieri gravitate verendus.
Quem pater omnipotens, inter cava nubila raptum,
Quadrijugo curru radiantibus intulit astris.
SEnsit Atlas pondus. neq; adhuc Stheneleius iras
Solverat Eurystheus; odiumq; in prole paternum
Exercebat atrox. at longis anxia curis
Argolis Alcmene questus ubi ponat aniles;
Cui referat nati testatos orbe labores,
Cuive suos casus, Iolen habet. Herculis illam
Imperiis, thalamoque, animoq; receperat Hyllus:
Impleratque uterum generoso semine; cum sic
Incipit Alcmene: Faveant tibi numina saltem:
Corripiantque moras tunc, cum matura vocabis
Præ-

Præpositam timidis parientibus Ilithyam:
Quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit.
Namque laboriferi cum jam natalis adesset
Herculis, & decimum premeretur sidere signum;
Tendebat gravitas uterum mihi: quodque ferebam,
Tantum erat, ut posses autorem dicere tanti
Ponderis esse Iovem. nec jam tolerare labores
Vlterius poteram: quin nunc quoq; frigidus artus,
Dum loquor, horror, habet: parsque est meminisse doloris.
Septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,
Fessa malis, tendensque ad cœlum brachia, magno
Lucinam ad nexos partus clamore vocabam.
Illa quidem venit, sed præcorrupta, meumque
Quæ donare caput Iunoni vellet iniquæ.
Vtque meos audit gemitus; subsedit in illa
Ante fores ara: dextroque est poplite lævum
Pressa genu. digitisque inter se pectine junctis
Sustinuit partus. Tacita quoque carmina voce
Dixit: & inceptos tenuerunt carmina partus.
Nitor, & ingrato facio convicia demens
Vana Iovi, cupioque mori; moturaque duros
Verba queror silices. matres Cadmeides adsunt:
Votaque suscipiunt, exhortanturque dolentem.
Vna ministrarum media de plebe Galanthis,
Flava comas, aderat faciendis strenua jussis;
Officiis dilecta suis. ea sensit iniqua
Nescio quid Iunone geri: dumque exit, & intrat
Sæpe fores; divam residentem vidit in ara,
Brachiaque in genibus, digitis connexa, tenentem:
Et, Quæcunque es, ait, dominæ gratare: levata est
Argolis Alcmene: potiturque puerpera voto.
Exiliit, junctasque manus pavefacta remisit
Diva potens uteri, vinclis levor ipsa remissis.
Numine decepto risisse Galanthida fama est,
Ridentem, prensamque ipsis dea sæva capillis
Traxit, & e terra corpus relevare volentem
Arcuit, inque pedes mutavit brachia primos.
Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
Amisere suum: forma est diversa priori.
Quæ, quia mendaci parientem juverat ore;
Ore parit: nostrasq; domos, ut & ante, frequentat.
Dixit: & admonitu veteris commota ministræ,
Ingemuit. quam sic nurus est affata dolentem:
Te tamen ô genitrix, aliena à sanguine vestro
Rapta movet facies. quid si tibi mira sororis
Fata meæ referam? quamquam lacrymæq; dolorq;
Impediunt, prohibentque loqui. fuit unica matri
(Me pater ex alia genuit) notissima forma

Oechalidum Dryope: quam virginitate carentem,
Vimque dei passam, Delphos Delonque tenentis,
Excipit Andræmon: & habetur conjuge felix.
Est lacus acclivis devexo margine, formam
Littoris efficiens: summum myrteta coronant.
Venerat huc Dryope fatorum nescia, quoque
Indignere magis, Nymphis latura coronas.
Inque sinu puerum, qui nondum impleverat annum,
Dulce ferebat onus: tepidique ope lactis alebat.
Haud procul à stagno Tyrios imitata colores,
In spem baccarum florebat aquatica Lotos.
Carpserat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret flores: & idem factura videbar:
(Namque aderam) vidi guttas è flore cruentas
Decidere; & tremulo ramos horrore moveri.
Scilicet, ut referunt tardi nunc denique agrestes,
Lotos in hanc Nymphe, fugiens obscœna Priapi,
Contulerat versos servato nomine vultus.
Nescierat soror hoc; quæ cum perterrita retro
Iret; & oratis vellet discedere Nymphis;
Hæserunt radice pedes. convellere pugnat: [imo,
Nec quicquam, nisi summa, movet. succrescit ab
Totaque paulatim lentus premit inguina cortex.
Vt vidit; conata manu laniare capillos, [bant.
Fronde manum implevit: frondes caput omne rege-
At puer Amphisus (namque hoc avus Eurytus illi
Addiderat nomen) materna rigescere sensit
Vbera: nec sequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam fati crudelis; opemque
Non poteram tibi ferre soror; quantumq; valebam
Crescentem truncum, ramosque amplexa, morabar:
Et fateor, volui sub eodem cortice condi.
Ecce vir Andræmon, genitorq; miserrimus, adsunt:
Et quærunt Dryopen: Dryopen quærentibus illis
Ostendi Loton. tepido dant oscula ligno:
Affusique suæ radicibus arboris hærent.
Nil, nisi jam faciem, quod non foret arbor, habebas,
Cara soror. lacrymæ misero de corpore factis
Irrorant foliis: & dum licet oraque præstant
Vocis iter; tales effundit in aëra questus:
Si qua fides miseris, hoc me per numina juro
Non meruisse nefas. patior sine crimine pœnam.
Viximus innocuæ: si mentior; arida perdam,
Quas habeo, frondes: & cæsa securibus urar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis:
Et date nutrici: nostraque sub arbore sæpe
Lac facitote bibat: nostraque sub arbore ludat.
Cumque loqui poterit; matrem facitote salutet:
Et tristis dicat, Latet hoc in stipite mater.

Stagna

Stagna tamen timeat; nec carpat ab arbore flores:
Et frutices omnes corpus putet esse dearum.
Care vale conjux, & tu germana, paterque:
Qui, si qua est pietas, ab acutæ vulnere falcis,
A pecoris morsu frondes defendite nostras.
Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non est;
Erigite huc artus, & ad oscula nostra venite,
Dum tangi possum; parvumque attollite natum.
Plura loqui nequeo. nam jam per candida mollis
Colla liber serpit: summoque cacumine condor.
Ex oculis removete manus. sine munere vestro
Contegit inductus morientia lumina cortex.
Desierat simul ore loqui, simul esse: diuque
Corpore mutato rami caluere recentes.
Dumque refert Iole factum miserabile, dumque
Eurytidos lacrymas admoto pollice siccat
Alcmene; (flet & ipsa tamen) compescuit omnem
Res nova tristitiam. nam limine constitit alto
Pæne puer, dubiaque tegens lanugine malas
Ora reformatus primos Iolaus in annos.
HOc illi dederat Iunonia muneris Hebe;
Victa viri precibus. quæ cum jurare pararet
Dona tributuram post hunc se talia nulli;
Non est passa Themis. Nam jam discordia Thebæ
Bella movent, dixit: Capaneusque nisi ab Iove vinci
Haud poterit. flebuntque pares in vulnera fratres:
Subductaque suos manes tellure videbit
Vivus adhuc vates: vultusque parente parentem
Natus, erit facto pius & sceleratus eodem:
Attonitusque malis, exsul mentisque domusque,
Vultibus Eumenidum, matrisque agitabitur umbris;
Donec eum conjux fatale poposcerit aurum,
Cognatumque latus Phlegeïus hauserit ensis.
Tum demum magno petet hoc Acheloia supplex
Ab Iove Callirhoë; natis infantibus annos
Addat: neve necem sinat esse ultoris inultam.
Iupiter his motus, privigni dona, nurusque
Præcipiet: facietque viros impubibus annis.
HÆc ubi faticano venturi præscia dixit
Ore Themis; vario Superi sermone fremebant:
Et cur non aliis eadem dare dona liceret,
Murmur erat. Queritur veteres Pallantias annos
Conjugis esse sui: queritur canescere mitem
Iasiona Ceres: repetitum Mulciber ævum
Poscit Erichthonio. Venerem quoque cura futuri
Tangit, & Anchisæ renovare paciscitur annos.
Cui studeat deus omnis habet: crescitque favore
Turbida seditio; donec sua Iupiter ora
Solvit: &, O nostri si qua est reverentia, dixit,
Quo

Quo ruitis? tantumne aliquis sibi posse videtur,
Fata quoque ut superet? fatis Iolaus in annos
Quos egit, rediit; fatis juvenescere debent
Callirhoë geniti; non ambitione, nec armis.
Vos etiam, quoque hoc animo meliore feratis;
Me quoque fata regunt: quæ si mutare valerem;
Nec nostrum seri curvarent Æacon anni:
Perpetuumque ævi florem Rhadamanthus haberet
Cum Minoë meo: qui propter amara senectæ
Pondera despicitur; nec, quo prius, ordine regnat.
Dicta Iovis movere deos, nec sustinet ullus,
Cum videat fessos Rhadamanthon, & Æacon, annos,
Et Minoa queri. qui, dum fuit integer ævi,
Terruerat magnas ipso quoque nomine gentes,
Tunc erat invalidus; Deionidenque juventæ
Robore Miletum, Phœboque parente superbum,
Pertimuit: credensque suis insurgere regnis,
Haud tamen est patriis arcere Penatibus ausus.
Sponte fugis, Milete, tua; celerique carina
Ægæas metiris aquas, & in Aside terra
Mœnia constituis, positoris habentia nomen.
Hic tibi, dum sequitur patriæ curvamina ripæ
Filia Mæandri toties redeuntis eodem,
Cognita Cyanee præstanti corpore Nympha,
Byblida cum Cauno prolem est enixa gemellam.
Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellæ:
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris,
Non soror, ut fratrem, nec qua debebat, amavit.
Illa quidem primo nullos intelligit ignes:
Nec peccare putat, quod sæpius oscula jungat:
Quod sua fraterno circundet brachia collo:
Mendacique diu pietatis fallitur umbra.
Paulatim declinat amor; visuraque fratrem
Culta venit; nimiumque cupit formosa videri.
Et si qua est illic formosior; invidet illi.
Sed nondum manifesta sibi est: nullumque sub illo
Igne facit votum; veruntamen æstuat intus.
Iam dominum appellat: jam nomina sanguinis odit.
Byblida jam mavult, quam se vocet ille sororem.
Spes tamen obscœnas animo demittere non est
Ausa suo vigilans: placida resoluta quiete
Sæpe videt quod amat. visa est quoq; jungere fratri
Corpus; & erubuit, quamvis sopita jaceret.
Somnus abit: silet illa diu; repetitque quietis
Ipsa suæ speciem; dubiaque ita mente profatur:
Me miseram, tacitæ quid vult sibi noctis imago?
Quam nolim rata sit. cur hæc ego somnia vidi?
Ille quidem est oculis quamvis formosus iniquis:
Et placet, & possim, si non sit frater, amare:

Et

Et me dignus erat. verum nocet esse sororem.
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem;
Sæpe licet simili redeat sub imagine somnus.
Testis abest somno: nec abest imitata voluptas.
Prô Venus, & tenera volucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tuli! quam me manifesta libido
Contigit! ut jacui totis resoluta medullis!
Vt meminisse juvat! quamvis brevis illa voluptas,
Noxque fuit præceps, & cœptis invida nostris.
O ego, si liceat mutato nomine jungi;
Quam bene Caune tuo poteram nurus esse parenti!
Quam bene Caune meo poteras gener esse parenti!
Omnia dî facerent, essent communia nobis;
Præter avos. tu me vellem generosior esses.
Nescio quam facies igitur, pulcerrime, matrem.
Hei mihi, quæ male sum, quos tu sortita parentes!
Nil nisi frater eris. quod obest, id habebimus unum.
Quid mihi significant ergo mea visa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus?
Dî melius. dî nempe, suas habuere sorores.
Sic Saturnus Opim junctam sibi sanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Iunonem rector Olympi.
Sunt Superis sua jura. quid ad cœlestia ritus
Exigere humanos, diversaque fœdera tento?
Aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc si nequeo, peream precor ipsa; toroque
Mortua componar: positæque det oscula frater.
Et tamen arbitrium quærit res ista duorum.
Finge placere mihi: scelus esse videbitur illi.
At non Æolidæ thalamos timuere sororum.
Vnde sed hos novi? cur hæc exempla paravi?
Quo feror? obscœnæ procul hinc discedite flammæ;
Nec, nisi qua fas est germanæ, frater ametur.
Si tamen ipse mei captus prior esset amore;
Forsitan illius possem indulgere furori.
Ergo ego, quæ fueram non rejectura petentem,
Ipsa petam? poterisne loqui? poterisne fateri?
Coget amor: potero. vel si pudor ora tenebit;
Littera celatos arcana fatebitur ignes.
Hoc placet: hæc dubiam vicit sententia mentem.
In latus erigitur; cubitoque innixa sinistro,
Viderit: Insanos, inquit, fateamur amores.
Hei mihi quo labor? quem mens mea concipit ignẽ?
Et meditata manu componit verba trementi.
Dextra tenet ferrum: vacuam tenet altera ceram.
Incipit; & dubitat: scribit; damnatque tabellas:
Et notat; & delet: mutat; culpatque, probatque.
Inque vicem sumptas ponit; positasque resumit.
Quid velit, ignorat: quicquid factura videtur,

Displi-

Displicet. in vultu est audacia mista pudori.
Scripta soror fuerat: visum est delere sororem,
Verbaque correptis incidere talia ceris:
Quam, nisi tu dederis, non est habitura salutem.
Hanc tibi mittit amans: pudet ah, pudet edere nomẽ;
Et si, quid cupiam, quæris; sine nomine vellem
Posset agi mea caussa meo: nec cognita Byblis
Ante forem, quam spes votorum certa fuisset.
Esse quidem læsi poterat tibi pectoris index,
Et color, & macies, & vultus, & humida sæpe
Lumina, nec caussa suspiria mota patenti,
Et crebri amplexus, & quæ, si forte notasti,
Oscula sentiri non esse sororia possent.
Ipsa tamen, quamvis animi grave vulnus habebam;
Quamvis intus erat furor igneus; omnia feci,
(Sunt mihi dî testes) ut tandem sanior essem:
Pugnavique diu violenta Cupidinis arma
Effugere infelix; & plus, quam ferre puellam
Posse putes, ego dura tuli. superata fateri
Cogor, opemque tuam timidis exposcere votis.
Tu servare potes, tu perdere solus amantem.
Elige utrum facias. non hoc inimica precatur:
Sed quæ, cum tibi sit junctissima; junctior esse
Expetit; & vinclo tecum propiore ligari.
Iura senes norint, & quid liceatque, nefasque
Fasque sit, inquirant; legumque examina servent.
Conveniens Venus est annis temeraria nostris:
Quid liceat, nescimus adhuc. & cuncta licere
Credimus: & sequimur magnorum exempla deorum.
Nec nos aut durus pater, aut reverentia famæ,
Aut timor impediet: tantum absit caussa timendi.
Dulcia fraterno sub nomine furta tegemus.
Est mihi libertas tecum secreta loquendi:
Et damus amplexus; & jungimus oscula coram.
Quantum est quod desit? miserere fatentis amorem,
Et non fassuræ, nisi cogeret ultimus ardor:
Neve merere, meo subscribi causa sepulcro.
Talia nequicquam perarantem plena reliquit
Cera manum: summoq; in margine versus adhæsit.
Protinus impressa signat sua crimina gemma;
Quam tinxit lacrymis: linguam defecerat humor.
Deque suis unum famulis pudibunda vocavit:
Et paulum blandita, Feras fidissime nostro
Dixit, & adjecit longo post tempore, fratri.
Cum daret, elapsæ manibus cecidere tabellæ.
Omine turbata est: misit tamen, apta minister
Tempora nactus adit; traditque latentia verba.
Attonitus subita juvenis Mæandrius ira,
Projicit acceptas lecta sibi parte tabellas:

Vixque

ixque manus retinens trepidantis ab ore ministri,
im licet ô vetitæ scelerate libidinis autor
fuge, ait: quod si nostrum tua fata pudorem
on traherent tecum; pœnas mihi morte dedisses.
le fugit pavidus: dominæque ferocia Cauni
cta refert. palles audita Bybli repulsa:
pavet obsessum glaciali frigore corpus.
ens tamen ut rediit; pariter rediere furores:
inguaque vix tales icto dedit aëre voces:
merito. quid enim temeraria vulneris hujus
dicium feci? quid? quæ celanda fuerunt,
am cito commisi properatis verba tabellis?
nte erat ambiguis animi sententia dictis
rætentanda mihi, ne non sequeretur euntem;
arte aliqua veli, qualis foret aura, notare
ebueram; tutoque mari decurrere: quæ nunc
on exploratis implevi lintea ventis.
unc feror in scopulos igitur, subversaque toto
bruor Oceano: nec habent mea vela recursus.
Quid quod & ominibus certis prohibebar amori
ndulgere meo; tunc cum mihi ferre jubenti
xcidit, & fecit spes nostras cera caducas?
onne vel illa dies fuerat, vel tota voluntas,
ed potius mutanda dies? Deus ipse monebat:
ignaque certa dabat: si non male sana fuissem.
t tamen ipsa loqui, nec me committere ceræ
ebueram; præsensque meos aperire furores.
idisset lacrymas: vultus vidisset amantis.
lura loqui poteram, quam quæ cepere tabellæ:
nvito potui circumdare brachia collo:
t, si rejicerer, potui moritura videri;
mplectique pedes, affusaque poscere vitam.
Omnia fecissem. quorum si singula duram
lectere non poterant; potuissent omnia mentem.
orsitan & missi sit quædam culpa ministri.
Non adiit apte, nec legit idonea, credo,
Tempora: nec petiit horamq; animumq; vacantem.
Hæc nocuere mihi. neque enim de tigride natus,
Nec rigidos silices, solidumve in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit: nec lac bibit ille leænæ,
Vincetur. repetendus erit: nec tædia cœpti
Ulla mei capiam; dum spiritus iste manebit.
Nam primum (si facta mihi revocare liceret)
Non cœpisse fuit: cœpta expugnare, secundum est.
Quippe nec ille potest (ut jam mea vota relinquam)
Non tamen ausorum semper memor esse meorum.
Et quia desierim, leviter voluisse videbor,
Aut etiam tentasse illum; insidiisque petisse.
Vel certe non hoc, qui plurimus urget & urit

Pectora nostra, Deo, sed victa libidine credat
Denique jam nequeo nil commisisse nefand
Et scripsi, & petii. temerata est nostra volun
Vt nihil adjiciam; non possum innoxia dici.
Quod superest, multum est in vota, in crimina
Dixit: & (incertæ tanta est discordia mentis
Cum pigeat tentasse, libet tentare: modumq
Exit; & infelix committit sæpe repelli,
Mox ubi finis abest; patriam fugit ille, ne
Inque peregrina ponit nova mœnia terra.
Tum vero mœstam tota Miletida mente
Defecisse ferunt. tum vero à pectore vestem
Diripuit; planxitque suos furibunda lacer
Iamque palam est demens; inconcessamque f
Spem Veneris. siquidem patriam, invisosque
Deserit; & profugi sequitur vestigia fratris
Vtque tuo motæ proles Semeleïa thyrso
Ismaria celebrant repetita triennia Bacchæ;
Byblida non aliter latos ululasse per agros
Bubasides videre nurus: quibus illa relictis
Caras, & armiferos Lelegas, Lyciamque per
Iam Cragon, & Lymiren, Xanthique reliquer
Quoque Chimæra jugo, mediis in partibus
Pectus, & ora leæ; caudam serpentis habet
Deficiunt sylvæ. cum tu lassata sequendo
Concidis: & dura positis tellure capillis,
Bybli jaces; frondesque tuo premis ore cad
Sæpe illam Nymphæ teneris Lelegeïdes uln
Tollere conantur: sæpe ut medeatur amor
Præcipiunt; surdæque adhibent solatia me
Muta jacet; viridesque suis tenet unguibus
Byblis: & humectat lacrymarum gramina ri
Naidas his venam, quæ nunquam arescere p
Supposuisse ferunt: quid enim dare majus h
Protinus, ut secto piceæ de cortice guttæ,
Vtve tenax gravida manat tellure bitumen;
Vtque sub adventum spirantis lene Favoni
Sole remollescit, quæ frigore constitit unda
Sic lacrymis consumpta suis Phœbeïa Bybl
Vertitur in fontem: qui nunc quoque vall
Nomen habet dominæ; nigraque sub ilice m

FAma novi centum Cretæas forsitan urb
implesset monstri; si non miracula nuper
Iphide mutato Crete propiora tulisset.
Proxima Gnossiaco nam quondam Phæstia r
Progenuit tellus, ignotum nomine Ligdum
Ingenua de plebe virum: nec census in illo
Nobilitate sua major: sed vita, fidesque
Inculpata fuit. gravidæ qui conjugis aures

Vocibus his monuit ; cum jam prope partus adesset :
Quæ voveam duo sunt , minimo ut relevere dolore ;
Vtque marem parias. onerosior altera sors est.
Et vires fortuna negat. quod abominor ergo,
Edita forte tuo fuerit si fœmina partu ;
(Invitus mando, pietas ignosce) necetur.
Dixerat ; & lacrymis vultum lavêre profusis,
Tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur.
Sed tamen usque suum vanis Telethusa maritum
Sollicitat precibus ; ne spem sibi ponat in arcto.
Certa sua est Ligdo sententia. jamque ferendo
Vexerat illa gravem maturo pondere ventrem ;
Cum medio noctis spatio sub imagine somni
Inachis ante torum, pompa comitata sacrorum,
Aut stetit ; aut visa est. inerant lunaria fronti
Cornua, cum spicis nitido flaventibus auro,
Et regale decus ; cum qua latrator Anubis,
Sanctaque Bubastis, variisque coloribus Apis,
Quique premit vocem , digitoque silentia suadet.
Sistraque erant, nunquamque satis quæsitus Osiris,
Plenaque somniferis serpens peregrina venenis.
Tum, velut excussam somno, & manifesta videntem
Sic affata dea est : Pars ô Telethusa mearum,
Pone graves curas ; mandataque falle mariti :
Nec dubita , cum te partu Lucina levarit ;
Tollere quicquid erit. Dea sum auxiliaris : opemque
Exorata fero ; nec te coluisse quereris
Ingratum numen. monuit : thalamoque recessit.
Læta toro surgit, durasque ad sidera supplex
Gressa manus tollens , rata sint sua visa precatur.
Vt dolor increvit ; seque ipsum pondus in auras
Expulit. & nata est ignaro fœmina patri ;
Iussit ali mater puerum mentita. fidemque
Res habuit : neque erat facti nisi conscia nutrix.
Vota pater solvit, nomenque imponit avitum.
Iphis avus fuerat. gavisa est nomine mater,
Quod commune foret, nec quemquam falleret illo.
Impercepta pia mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri : facies, quam, sive puellæ
Sive dares puero , fieret formosus uterque.
Tertius interea decimo successerat annus ;
Cum pater Iphi tibi flavam despondet Ianthen ;
Inter Phœstiadas quæ laudatissima formæ
Dote fuit virgo, Dictæo nata Teleste.
Par ætas , par forma fuit : primasque magistris
Accepere artes elementa ætatis ab iisdem .
Hinc amor ambarum tetigit rude pectus : & æquum
Vulnus utrique dedit : sed erat fiducia dispar.
Conjugium pactæque expectant tempora tædæ :

Queinque virum pudet esse, virum fore credit Ianth
Iphis amat, quo posse frui desperat, & auget
Hoc ipsum flammas: ardetque in virgine virgo.
Vixque tenens lacrimas, Quis me manet exitus? inqu
Cognita quam nulli, quam prodigiosa, novæque
Cura tenet Veneris! si dî mihi parcere vellent,
Perdere debuerant: si non & perdere vellent;
Naturale malum saltem, & de more dedissent.
Nec vaccam vaccæ, nec equas amor urit equarum,
Vrit oves aries: sequitur sua fœmina cervum.
Sic & aves coëunt: interque animalia cuncta
Fœmina fœmineo correpta cupidine nulla est.
Vellem nulla forem. ne non tamen omnia Crete
Monstra ferat; taurum dilexit filia Solis:
Fœmina nempe marem. meus est furiosior illo,
Si verum profitemur, amor. tamen illa secuta est
Spem Veneris: tamen illa dolis & imagine vaccæ
Passa bovem est: & erat, qui deciperetur, adult
Huc licet ex toto sollertia confluat orbe,
Ipse licet revolet ceratis Dædalus alis;
Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Ianthe?
Quin animum firmas, teque ipsa recolligis Iphi,
Consiliique inopes & stultos excutis ignes?
Quid sis nata vides; nisi te quoque decipis ipsam
Et pete quod fas est: & ama, quod fœmina debe
Spes est quæ capiat: spes est quæ pascat amorem,
Hanc tibi res adimit: non te custodia caro
Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti,
Non patris asperitas: non se negat ipsa roganti.
Nec tamen est potienda tibi: nec, ut omnia fiant,
Esse potes felix; ut dique hominesque laborent.
Nunc quoque votorum pars nulla est vana meorum
Dique mihi faciles, quidquid valuere, dederunt.
Quod volo, vult genitor, vult ipsa socerq; futuru
At non vult Natura; potentior omnibus istis:
Quæ mihi sola nocet. venit ecce optabile tempu
Luxque jugalis adest, & jam mea fiet Ianthe;
Nec mihi continget. mediis sitiemus in undis.
Pronuba quid Iuno? quid ad hæc Hymenæe venitis
Sacra; quibus qui ducat abest, ubi nubimus amb
Pressit ab his vocem. nec lenius altera virgo
Æstuat: utque celer venias Hymenæe precatur.
Quod petit hæc, Telethusa timens, modo temp
differt:
Nunc ficto languore, moram trahit. omina sæpe
Visaque caussatur. sed jam consumpserat omnem
Materiam ficti: dilataque tempora tædæ
Iterant. unusque dies restabat. at illa

Crinalem capiti vittam nata que ſibique
Detrahit: & paſſis aram complexa capillis,
Iſi, Paratonium, Mareoticaque arva, Pharonque
Quæ colis, & ſeptem digeſtum in cornua Nilum;
Fer precor (inquit) opem: noſtroque medere timori.
Te dea; te quondam, tuaque hæc inſignia vidi:
Cunctaque cognovi; ſonitum, comiteſque, faceſque
Siſtrorum: memorique animo tua juſſa notavi.
Quod videt hæc lucem, quod non ego punior ipſa;
Conſilium, monitumque tuum eſt: miſerere duarum,
Auxilioque juva. lacrymæ ſunt verba ſecutæ.
Viſa dea eſt moviſſe ſuas (& moverat) aras:
Et templi tremuere fores. imitataque Lunam
Cornua fulſerunt; crepuitque ſonabile ſiſtrum,
Non ſecura quidem, fauſto tamen omine læta
Mater abit templo. ſequitur comes Iphis euntem,
Quam ſolita eſt majore gradu: nec candor in ore
Permanet: & vires augentur; & acrior ipſe eſt
Vultus: & incomptis brevior menſura capillis.
Pluſq; vigoris adeſt, habuit quam fœmina. nam quæ
Fœmina nuper eras, puer es. date munera templis;
Nec timida gaudete fide. dant munera templis.
Addunt & titulum: titulus breve carmen habebat:
Dona puer ſolvit, quæ fœmina voverat, Iphis.
Poſtera lux radiis totum patefecerat orbem;
Cum Venus, & Iuno, ſociuſque Hymenæus, ad ignes
Conveniunt: potiturque ſua puer Iphis Ianthe.

METAMORPHOSEON LIB. X.

INde per immenſum croceo velatus amictu
Æthera digreditur, Ciconumq; Hymenęus ad oras
Tendit: & Orpheïa nequicquam voce vocatur.
Affuit ille quidem: ſed nec ſollemnia verba,
Nec lætos vultus, nec felix attulit omen.
Fax quoque, quam tenuit, lacrymoſo ſtridula fumo
Vſque fuit: nulloſque invenit motibus ignes.
Exitus auſpicio gravior: nam nupta per herbas
Dum nova Naiadum turba comitata vagatur;
Occidit in talum ſerpentis dente recepto.
Quam ſatis ad ſuperas poſtquam Rhodopeïus auras
Deflevit vates, ne non tentaret & umbras;
Ad Styga Tænaria eſt auſus deſcendere porta.
Perque leves populos ſimulacraque functa ſepulcro
Perſephonen adiit, inamœnaque regna tenentem
Vmbrarum dominum, pulſiſque ad carmina nervis
Sic ait: O poſiti ſub terra numina mundi,
In quem decidimus quicquid mortale creamur;
Si licet, & falſi poſitis ambagibus oris
Vera loqui ſinitis; non huc, ut opaca viderem

Tartara, deſcendi; nec uti villoſa colubris
Terna Meduſæi vincirem guttura monſtri:
Cauſſa viæ eſt conjux, in quam calcata venenum
Vipera diffudit; creſcenteſque abſtulit annos.
Poſſe pati volui: nec me tentaſſe negabo.
Vicit Amor. ſupera Deus hic bene notus in ora eſt.
An ſit & hic, dubito: ſed & hic tamen auguror eſſe:
Famaque ſi veteris non eſt mentita rapinæ; [moris
Vos quoque junxit Amor. per ego hæc loca plena ti-
Per Chaos hoc ingens, vaſtique ſilentia regni,
Eurydices oro properata retexite fata.
Omnia debentur vobis: paulumque morati,
Serius aut citius ſedem properamus ad unam.
Tendimus huc omnes: hæc eſt domus ultima. voſque
Humani generis longiſſima regna tenetis.
Hæc quoque cum juſtos matura peregerit annos;
Iuris erit veſtri: pro munere poſcimus uſum.
Quod ſi fata negant veniam pro conjuge; certum eſt
Nolle redire mihi: leto gaudete duorum.
Talia dicentem, nervoſque ad verba moventem,
Exſangues flebant animæ. nec Tantalus undam
Captavit refugam: ſtupuitque Ixionis orbis.
Nec carpſere jecur volucres: urniſque vacarunt
Belides: inque tuo ſediſti Siſyphe ſaxo.
Tum primum lacrymis victarum carmine, fama eſt
Eumenidum maduiſſe genas: nec regia conjux
Suſtinet oranti, nec qui regit ima, negare:
Eurydicenque vocant. umbras erat illa recentes
Inter: & inceſſit paſſu de vulnere tardo.
Hanc ſimul, & legem Rhodopeius accipit Orpheus;
Ne flectat retro ſua lumina; donec Avernas
Exierit valles, aut irrita dona futura.
Carpitur acclivis per muta ſilentia trames.
Arduus, obſcurus, caligine denſus opaca.
Nec procul abfuerant telluris margine ſummæ:
Hic, ne deficeret, metuens, aviduſque videndi,
Flexit amans oculos: & protinus illa relapſa eſt.
Brachiaque intendens, prendique & prendere certans,
Nil niſi cedentes infelix arripit auras.
Iamq; iterum moriens, non eſt de conjuge quidquam
Quæſta ſuo: quid enim niſi ſe quereretur amatam?
Supremumque vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit: revocataque rurſus eodem eſt.
Non aliter ſtupuit gemina nece conjugis Orpheus;
Quam tria qui timidus medio portante catenas
Colla canis vidit: quem non pavor ante reliquit,
Quam natura prior, ſaxo per corpus oborto:
Quique in ſe traxit crimen; voluitque videri
Olenus eſſe nocens; tuque ô confiſa figura
In

ıfelix Lethæa tua; junctissima quondam
ectora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide,
Orantem, frustraque iterum transire volentem,
ortitor arguerat. septem tamen ille diebus
quallidus in ripa Cereris sine munere sedit.
ura dolorque animi, lacrymæque alimenta fuere.
sse Deos Erebi crudeles questus, in altam
e recipit Rhodopen pulsumq. Aquilonibus Hæmum.
Tertius æquoreis inclusum piscibus annum
inierat Titan: omnemque refugerat Orpheus
œmineam Venerem; seu quod male cesserat illi;
ive fidem dederat. multas tamen ardor habebat
ungere se vati: multæ doluere repulsæ.
lle etiam Thracum populis fuit autor, amorem
n teneros transferre mares: citraque juventam,
Ætatis breve ver, & primos carpere flores.
COllis erat, collemque super planissima campi
Area: quam viridem faciebant graminis herbæ.
Vmbra loco deerat. qua postquam parte resedit
Dis genitus vates, & fila sonantia movit;
Vmbra loco venit: non Chaonis abfuit arbor,
Non nemus Heliadum, non frondibus esculus altis,
Nec tiliæ molles, nec fagus, & innuba laurus,
Et coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis.
Enodisque abies, curvataque glandibus ilex,
Et platanus genialis, acerque coloribus impar,
Amnicolæque simul salices, & aquatica lotos,
Perpetuoque virens buxus, tenuesque myricæ,
Et bicolor myrtus, & baccis cærula ficus.
Vos quoque flexipedes hederæ venistis, & una
Pampineæ vites, & amictæ vitibus ulmi,
Ornique, & piceæ, pomoque onerata rubenti
Arbutus, & lentæ victoris præmia palmæ:
Et succincta comas, hirsutaque vertice pinus;
Grata deûm matri. siquidem Cybeleius Attys
Exuit hac hominem, truncoque induruit illo.
AFfuit huic turbæ metas imitata cupressus,
Nunc arbor, puer ante deo dilectus ab illo,
Qui citharam nervis, & nervis temperat arcum.
Namque sacer Nymphis Carthæa tenentibus arva
Ingens cervus erat: lateque patentibus altas
Ipse suo capiti præbebat cornibus umbras:
Cornua fulgebant auro: demissaque in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla super frontem parvis argentea loris
Vincta movebatur: parilesque ætate nitebant
Auribus è geminis, circum cava tempora, baccæ.
Isque metu vacuus, naturalique pavore
Deposito, celebrare domos, mulcendaque colla

Quamlibet ignotis manibus præbere solebat.
Sed tamen ante alios Ceæ pulcherrime gentis
Gratus erat Cyparisse tibi: tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undas:
Tu modo texebas varios per cornua flores:
Nunc eques in tergo residens, huc lætus, & illuc
Mollia purpureis frænabas ora capistris.
Æstus erat, mediusque dies: solisque vapore
Concava littorei fervebant brachia Cancri.
Fessus in herbosa posuit sua corpora terra
Cervus: & arborea frigus ducebat ab umbra.
Hunc puer imprudens jaculo Cyparissus acuto
Fixit: & ut sævo morientem vulnere vidit;
Velle mori statuit. quæ non solatia Phœbus
Dixit? & ut leviter, pro materiaque doleret,
Admonuit. gemit ille tamen: munusque supremum
Hoc petit à Superis; ut tempore lugeat omni.
Iamque per immensos egesto sanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem;
Et modo, qui nivea pendebant fronte capilli,
Horrida cæsaries fieri: sumptoque rigore
Sidereum gracili spectare cacumine cælum.
Ingemuit, tristisque Deus. Lugebere nobis,
Lugebisque alios, aderisque dolentibus, inquit.
TAle nemus vates attraxerat: inque ferarum
Concilio, medius turba volucrumque sedebat.
Vt satis impulsas tentavit pollice chordas;
Et sensit varios, quamvis diversa sonarent,
Concordare modos; hoc vocem carmine movit:
Ab Iove Musa parens (cedunt Iovis omnia regno)
Carmina nostra move. Iovis est mihi sæpe potesta
Dicta: prius cecini plectro graviore Gigantes,
Sparsaque Phlegræis victricia fulmina campis.
Nunc opus est leviore lyra: puerosque canamus
Dilectos superis, inconcessisque puellas
Ignibus attonitas meruisse libidine pœnam.
Rex superum Phrygii quondam Ganymedis amor
Arsit: & inventum est aliquid, quod Iupiter esse,
Quam quod erat, mallet. nulla tamen alite verti
Dignatur, nisi quæ posset sua fulmina ferre.
Nec mora: percusso mendacibus aëre pennis
Arripit Iliaden. qui nunc quoque pocula miscet,
Invitaque Iovi nectar Iunone ministrat.
TE quoque Amyclide, posuisset in æthere Phœ
Tristia si spatium ponendi fata dedissent.
Qua licet: æternus tamen es: quotiesque repell
Ver hiemem, piscique aries succedit aquoso;
Tu toties oreris: viridique in cespite flores.
Te meus ante omnes genitor dilexit; & orbe

In medio positi caruerunt præside Delphi:
Dum Deus Eurotan, immunitamque frequentat
Sparten; nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ.
Immemor ipse sui non retia ferre recusat;
Non tenuisse canes; non per juga montis iniqui
Ire comes: longaque alit assuetudine flammas.
Iamque fere medius Titan venientis, & actæ
Noctis erat: spatioque pari distabat utrimque.
Corpora veste levant; & succo pinguis olivæ
Splendescunt: latique ineunt certamina disci.
Quem prius aërias libratum Phoebus in auras
Misit, & oppositas disjecit pondere nubes.
Decidit in solidam longo post tempore terram
Pondus: & exhibuit junctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actusque cupidine lusus,
Tollere Tænarides orbem properabat: at illum
Dura repercusso subjecit in aëre tellus
In vultus Hyacinthe tuos. expalluit æque,
Quam puer, ipse Deus: collapsosque excipit artus:
Et modo te refovet: modo tristia vulnera siccat:
Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
Nil prosunt artes. erat immedicabile vulnus.
Ut si quis violas, riguoque papavera in horto,
Liliaque infringat, fulvis hærentia linguis;
Marcida demittant subito caput illa gravatum:
Nec se sustineant: spectentque cacumine terram.
Sic vultus moriens jacet; & defecta vigore
Ipsa sibi est oneri cervix: humeroque recumbit.
Laberis Oebalide prima fraudate juventa,
Phoebus ait: videoque tuum mea crimina vulnus.
Tu dolor es, facinusque meum. mea dextera leto
Inscribenda tuo est. ego sum tibi funeris autor.
Quæ mea culpa tamen? nisi si lusisse, vocari
Culpa potest? nisi culpa potest, & amasse, vocari?
Atque utinam pro te vitam, tecumque liceret
Reddere: quod quoniam fatali lege vetamur;
Semper eris mecum, memorique hærebis in ore.
Te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt:
Flosque novus scripto gemitus imitabere nostros.
Tempus & illud erit; quo se fortissimus heros
Addat in hunc florem; folioque legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui fusus humo signaverat herbas;
Desinit esse cruor. Tyrioque nitentior ostro
Flos oritur; formamque capit, quam lilia: si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phoebo est (is enim fuit autor honoris.)
Ipse suos gemitus foliis inscribit: & ai ai
Flos habet inscriptum: funestaque littera ducta est.

Quis furo
Attollit
Ære repu
Et magicæ
Non tuba
Fœmineæ
Obscœnio
Vosne sen
Hac Tyron
Nunc sini
O juvenes
Non thyr
Este prec
Illiusque
Sumite se
Interiit. a
Illa dedit
Et patrium
Stare diu
Mœnia di
Essemus n
Non celar
At nunc
Quem neq
Sed madi
Purpuraqu
Quem qui
Assumptu
An satis
Numen, &
Penthea t
Ite citi (f
Attrahite
Hunc avus
Corripiun
Acrior adi
Et crescit
Sic ego t
Lenius, &
At, quacu
Spumeus,
Ecce crue
Quærenti
Hunc, dixe
Cepimus, &
Sacra Dei q
ASpicit
Fecera
O periture

Forma semel mota est, & in hoc renovamine mansit.
Sunt quibus in plures jus est transire figuras:
Vt tibi complexi terram maris incola Proteu:
Nam modo te juvenem, modo te videre leonem.
Nunc violentus aper; nunc, quem tetigisse timerent,
Anguis eras: modo te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri.
Interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
Flumen eras: interdum undis contrarius ignis.
NEc minus Autolyci conjux Erisichthone nata
Iuris habet. pater hujus erat, qui numina divum
Sperneret; & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violasse securi
Dicitur; & lucos ferro temerasse vetustos.
Stabat in his ingens annoso robore quercus;
Vna nemus: vittæ mediam, memoresque tabellæ,
Sertaque cingebant; voti argumenta potentis.
Sæpe sub hac Dryades festas duxere choreas:
Sæpe etiam manibus nexis ex ordine, trunci
Circuiere modum: mensuraque roboris ulnas
Quinque ter implebat. nec non & cætera tantum
Sylva sub hac omnis, quantum fuit herba sub illa.
Non tamen idcirco ferrum Triopeius illa
Abstinuit; famulosque jubet succidere sacrum
Robur. & ut jussos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc rapta sceleratus verba securi:
Non dilecta deæ solum, sed & ipsa, licebit,
Sit dea, jam tanget frondente cacumine terram.
Dixit: &, obliquos dum telum librat in ictus;
Contremuit, gemitumque dedit Dodonia quercus:
Et pariter frondes, pariter pallescere glandes
Cœpere: ac longi pallorem ducere rami.
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus;
Haud aliter fluxit discusso cortice sanguis;
Quam solet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abrupta cruor è cervice profundi.
Obstupuere omnes: aliquisque ex omnibus audet
Deterrere nefas, sævamque inhibere bipennem.
Aspicit hunc, Mentisque piæ cape præmia, dixit
Thessalus: inque virum convertit ab arbore ferrum:
Detruncatque caput, repetitaque robora cædit.
Redditus è medio sonus est cum robore talis:
Nympha sub hoc ego sum, Cereri gratissima, ligno:
Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum
Vaticinor moriens, nostri solatia leti.
Persequitur scelus ille suum: labefactaque tandem
Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor
Corruit, & multam prostravit pondere sylvam.
Attonitæ Dryades damno nemorumque suoque,

germanae, Cererem cum vestibus [illegible]
es adeunt; [illegible]
his. capitisque sui pulcherrima [illegible]
it gravidis oneratos messibus [illegible];
que gens [illegible] miserabile, si non
esset nulli miserabilis [illegible]
a lacerare fame: quae [illegible]
eunda Deae (neq; enim Cereremq; Famemq;
ire finunt) montani numinis [illegible]
is agrestem compellat Oreada [illegible]
ens extremis Scythiae glacialis in ora,
solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus;
iners. illic habitant, Pallorq; [illegible]
una Fames: ea se in praecordia [illegible]
legi scelerata jube. nec copia [illegible]
at eam; superetque meos [illegible]
viae spatium te terreat, accipe [illegible]
qnos frenis alte moderere [illegible].
dit. illa dato subvecta per [illegible]
nit in Scythiam, rigidique cacumine montis
cason appellant.) Serpentum [illegible]
sitamque Famem lapidoso [illegible]
nibus, & raris vellentem dentibus [illegible].
is erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
ea incana situ, scabri rubigine dentes,
cutis, per quam spectari viscera possent.
sub incurvis exstabant arida lumbis:
tris erat pro ventre locus. pendere putares
us, & à spinae tantummodo crate teneri.
erat articulos macies, genuumque [illegible]
is, & immodico prodibant tubere tali.
c procul ut vidit (neque enim est accedere [illegible]
sa) refert mandata Deae, paulumque morata,
unquam aberat longe, quamquam modo venerat,
a tamen sensisse Famem, retroq; dracones [illegible]
in Aemoniam versa sublimis habenis.
Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semp
s est operi) peragit; perque aera vento
jussam delata domum est: & protinus intrat
rilegi thalamos. altoque sopore solutum
ctis enim tempus) geminis amplectitur ulnis:
que viro inspirat fauceſque, & pectus, & ora
lat, & in vacuis peragit jejunia venis.
nctaque mandato foecundum deserit orbem:
que domos inopes assuetaque [illegible].
nis adhuc somnus placidis Erisichthona [illegible]
lcebat. petit ille dapes sub imagine [illegible]
aque *vana movet, dentemque in dente* [illegible]
rcetque cibo delusum guttur inani:

[illegible]

detur.
ia
uit.
ad aras
is ;
ae.
stis ;
nen
a duxit.
:
ere est.
ra tentat.
e
ole
itas
.
etur ;
etractat,
.
os
e tandem
a virgo
a lumen
em.
coactis
em,
nomen.
fuisset,
.
e parentes;
ntes ;
te factum;
uam.
i ;
bi :
us illis;
omo,
ne ligno
cellus ;
fuit arbor.
o,
at isto.
hidnis
rentem :
Hic

Nec gemuisse pudet Spartem Hyacinthon. honorque
Durat in hoc ævi: celebrandaque more priorum
Annua prælata redeunt Hyacinthia pompa.

At si forte roges fœcundam Amathunta metallis,
An genuisse velit Propœtidas; annuat æque
Atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu
Frons erat, unde etiam nomen traxere Cerastæ.
Ante fores horum stabat Iovis hospitis ara,
Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam
Advena vidisset; mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathusiacasque bidentes:
Hospes erat cæsus. sacris offensa nefandis
Ipsa suas urbes, Ophiusiaque arva parabat
Deserere alma Venus. sed, Quid loca grata, quid urbes
Peccavere meæ? quod, dixit, crimen in illis?
Exilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece: vel si quid medium est, mortisq;, fugæque,
Idque quid esse potest, nisi versæ pœna figuræ?
Dum dubitat, quo mutet eos; ad cornua vultum
Flexit. & admonita est hæc illis posse relinqui:
Grandiaque in torvos transformat membra juvencos.

Sunt tamen obscœnæ Venerem Propœtides ausæ
Esse negare Deam; pro qua sua numinis ira
Corpora cum forma primæ vulgasse feruntur.
Utque pudor cessit, sanguisque induruit oris;
In rigidum parvo silicem discrimine versæ.

Quas quia Pygmalion ævum per crimina agentes
Viderat, offensus vitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ natura dedit, sine conjuge cælebs
Vivebat: thalamique diu consorte carebat.
Interea niveum mira feliciter arte
Sculpsit ebur; formamque dedit, qua fœmina nasci
Nulla potest: operisque sui concepit amorem.
Virginis est vere facies: quam vivere credas,
Et, si non obstet reverentia, velle moveri.
Ars adeo latet: arte sua miratur, & haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admovet, an sit
Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur.
Oscula dat, reddique putat: loquiturque, tenetque:
Et credit tactis digitos insidere membris:
Et metuit, pressos veniat ne livor in artus.
Et modo blanditias adhibet: modo grata puellis
Munera fert illi conchas, teretesque lapillos,
Et parvas volucres, & flores mille colorum,
Lilia, perpictasque pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lacrymas. ornat quoque vestibus artus:
Dat digitis gemmas; dat longa monilia collo.
Aure leves baccæ, redimicula pectore pendent.

Cun-

Cuncta decent: nec nuda minus formosa videtur.
Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis,
Appellatque tori sociam: acclinataque colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura, reponit.
Festa dies Veneris, tota celeberrima Cypro
Venerat: & blandis inductæ cornibus aurum
Conciderant ictæ nivea cervice juvencæ;
Thuraque fumabant: cum munere functus ad aras
Constitit, & timide, Si di dare cuncta potestis;
Sit conjux opto, non ausus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, similis mea, dixit, eburnæ.
Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis;
Vota quid illa velint: & amici numinis omen
Flamma ter accensa est: apicemque per aëra duxit.
Ut rediit; simulacra suæ petit ille puellæ:
Incumbensque toro dedit oscula. visa tepere est.
Admovet os iterum: manibus quoque pectora tentat.
Tentatum mollescit ebur: positoque rigore
Subsedit, digitis ceditque: ut Hymettia sole
Cera remollescit, tractataque pollice multas
Vertitur in facies; ipsoque fit utilis usu.
Dum stupet; & dubie gaudet; fallique veretur;
Rursus amans, rursusque manu sua vota retractat,
Corpus erat: saliunt tentatæ pollice venæ.
Tum vero Paphius plenissima concipit heros
Verba; quibus Veneri grates agit: oraque tandem
Ore suo non falsa premit. dataque oscula virgo
Sensit: & erubuit: timidumque ad lumina lumen
Attollens, pariter cum coelo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adest dea: jamque coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit: de quo tenet insula nomen.
EDitus hac ille est; qui si sine prole fuisset,
Inter felices Cinyras potuisset haberi.
Dira canam: procul hinc natæ, procul este parentes:
Aut mea si vestras mulcebunt carmina mentes;
Desit in hac mihi parte fides. nec credite factum:
Vel si credetis; facti quoque credite pœnam.
Si tamen admissum finit hoc natura videri;
Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi:
Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis;
Quæ tantum genuere nefas. sit dives amomo,
Cinnamaque, costumque suum, sudataque ligno
Thura ferat, floresque alios Panchaica tellus;
Dum ferat & Myrrham, tanti nova non fuit arbor.
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha: facesque suas à crimine vindicat isto.
Stipite te Stygio tumidisque afflavit Echidnis
E tribus una soror. scelus est odisse parentem:

Nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon. honorque
Durat in hoc ævi: celebrandaque more priorum
Annua prælata redeunt Hyacinthia pompa.
At si forte roges fœcundam Amathunta metallis,
An genuisse velit Propœtidas; annuat æque
Atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu
Frons erat, unde etiam nomen traxere Cerastæ.
Ante fores horum stabat Iovis hospitis ara,
Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam
Advena vidisset; mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathusiacasque bidentes:
Hospes erat cæsus. sacris offensa nefandis
Ipsa suas urbes, Ophiusiaque arva parabat
Deserere alma Venus. sed, Quid loca grata, quid urbes
Peccavere meæ? quod, dixit, crimen in illis?
Exilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece: vel si quid medium est, mortisq;, fugæque,
Idque quid esse potest, nisi versæ pœna figuræ?
Dum dubitat, quo mutet eos; ad cornua vultum
Flexit. & admonita est hæc illis posse relinqui:
Grandiaque in torvos transformat membra juvencos.
Sunt tamen obscœnæ Venerem Propœtides ausæ
Esse negare Deam; pro qua sua numinis ira
Corpora cum forma primæ vulgasse feruntur.
Utque pudor cessit, sanguisque induruit oris;
In rigidum parvo silicem discrimine versæ.
Quas quia Pygmalion ævum per crimina agentes
Viderat, offensus vitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ natura dedit, sine conjuge cælebs
Vivebat: thalamique diu consorte carebat.
Interea niveum mira feliciter arte
Sculpsit ebur; formamque dedit, qua fœmina nasci
Nulla potest: operisque sui concepit amorem.
Virginis est vere facies: quam vivere credas,
Et, si non obstet reverentia, velle moveri.
Ars adeo latet: arte sua miratur, & haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admovet, an sit
Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur.
Oscula dat, reddique putat: loquiturque, tenetque:
Et credit tactis digitos insidere membris:
Et metuit, pressos veniat ne livor in artus.
Et modo blanditias adhibet: modo grata puellis
Munera fert illi conchas, teretesque lapillos,
Et parvas volucres, & flores mille colorum,
Lilia, perpictasque pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lacrymas. ornat quoque vestibus artus:
Dat digitis gemmas; dat longa monilia collo.
Aure leves baccæ, redimicula pectore pendent.
Con-

Cuncta decent; nec nuda minus formosa videtur.
Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis.
Appellatque tori sociam: acclinataque colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura, reponit.
Festa dies Veneris, tota celeberrima Cypro
Venerat. & blandis inductæ cornibus aurum
Conciderant ictæ nivea cervice juvencæ;
Thuraque fumabant: cum munere functus ad aras
Constitit, & timide, Si di dare cuncta potestis;
Sit conjux opto, non ausus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, similis mea, dixit, eburnæ.
Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis;
Vota quid illa velint: & amici numinis omen
Flamma ter accensa est: apicemque per aëra duxit.
Vt rediit; simulacra suæ petit ille puellæ:
Incumbensque toro dedit oscula. visa tepere est.
Admovet os iterum: manibusquoque pectora tentat.
Tentatum mollescit ebur: positoque rigore
Subsedit, digitis ceditque: ut Hymettia sole
Cera remollescit, tractataque pollice multas
Vertitur in facies; ipsoque fit utilis usu.
Dum stupet; & dubie gaudet; fallique veretur;
Rursus amans, rursusque manu sua vota retractat,
Corpus erat: saliunt tentatæ pollice venæ.
Tum vero Paphius plenissima concipit heros
Verba; quibus Veneri grates agit: oraque tandem
Ore suo non falsa premit. dataque oscula virgo
Sensit: & erubuit: timidumque ad lumina lumen
Attollens, pariter cum cœlo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adest dea: jamque coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit: de quo tenet insula nomen.
EDitus hac ille est; qui si sine prole fuisset,
Inter felices Cinyras potuisset haberi.
Dira canam: procul hinc natæ, procul este parentes:
Aut mea si vestras mulcebunt carmina mentes;
Desit in hac mihi parte fides. nec credite factum:
Vel si credetis; facti quoque credite pœnam.
Si tamen admissum finit hoc natura videri;
Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi:
Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis;
Quæ tantum genuere nefas. sit dives amomo,
Cinnamaque, costumque suum, sudataque ligno
Thura ferat, floresque alios Panchaica tellus;
Dum ferat & Myrrham, tanti nova non fuit arbor.
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha: facesque suas à crimine vindicat isto.
Stipite te Stygio tumidisque afflavit Echidnis
E tribus una soror. scelus est odisse parentem:

Nec gemuisse pudet Spartem Hyacinthon. honorque
Durat in hoc ævi: celebrandaque more priorum
Annua prælata redeunt Hyacinthia pompa.

AT si forte roges fœcundam Amathunta metallis,
An genuisse velit Propœtidas; annuat æque
Atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu
Frons erat, unde etiam nomen traxere Cerastæ.
Ante fores horum stabat Iovis hospitis ara,
Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam
Advena vidisset; mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathusiacasque bidentes:
Hospes erat cæsus. sacris offensa nefandis
Ipsa suas urbes, Ophiusiaque arva parabat
Deserere alma Venus. sed, Quid loca grata, quid urbes
Peccavere meæ? quod, dixit, crimen in illis?
Exilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece: vel si quid medium est, mortisq;, fugæque,
Idque quid esse potest, nisi versæ pœna figuræ?
Dum dubitat, quo mutet eos; ad cornua vultum
Flexit. & admonita est hæc illis posse relinqui:
Grandiaque in torvos transformat membra juvencos.

SVnt tamen obscœnæ Venerem Propœtides ausæ
Esse negare Deam; pro qua sua numinis ira
Corpora cum forma primæ vulgasse feruntur.
Vtque pudor cessit, sanguisque induruit oris;
In rigidum parvo silicem discrimine versæ.

QVas quia Pygmalion ævum per crimina agentes
Viderat, offensus vitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ natura dedit, sine conjuge cælebs
Vivebat: thalamique diu consorte carebat.
Interea niveum mira feliciter arte
Sculpsit ebur; formamque dedit, qua fœmina nasci
Nulla potest: operisque sui concepit amorem.
Virginis est vere facies: quam vivere credas,
Et, si non obstet reverentia, velle moveri.
Ars adeo latet: arte sua miratur, & haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admovet, an sit
Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur.
Oscula dat, reddique putat: loquiturque, tenetque:
Et credit tactis digitos insidere membris:
Et metuit, pressos veniat ne livor in artus.
Et modo blanditias adhibet: modo grata puellis
Munera fert illi conchas, teretesque lapillos,
Et parvas volucres, & flores mille colorum,
Lilia, perpictasque pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lacrymas. ornat quoque vestibus artus:
Dat digitis gemmas; dat longa monilia collo.
Aure leves baccæ, redimicula pectore pendent.

Con-

Cuncta decent: nec nuda minus formosa videtur.
Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis.
Appellatque tori sociam: acclinataque colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura, reponit.
Festa dies Veneris, tota celeberrima Cypro
Venerat: & blandis inductæ cornibus aurum
Conciderant ictæ nivea cervice juvencæ;
Thuraque fumabant: cum munere functus ad aras
Constitit, & timide, Si di dare cuncta potestis;
Sit conjux opto, non ausus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, similis mea, dixit, eburnæ.
Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis;
Vota quid illa velint: & amici numinis omen
Flamma ter accensa est: apicemque per aëra duxit.
Vt rediit; simulacra suæ petit ille puellæ:
Incumbensque toro dedit oscula. visa tepere est.
Admovet os iterum: manibusquoque pectora tentat.
Tentatum mollescit ebur: positoque rigore
Subsedit, digitis ceditque: ut Hymettia sole
Cera remollescit, tractataque pollice multas
Vertitur in facies; ipsoque fit utilis usu.
Dum stupet; & dubie gaudet; fallique veretur;
Rursus amans, rursusque manu sua vota retractat,
Corpus erat: saliunt tentatæ pollice venæ.
Tum vero Paphius plenissima concipit heros
Verba; quibus Veneri grates agit: oraque tandem
Ore suo non falsa premit. dataque oscula virgo
Sensit: & erubuit: timidumque ad lumina lumen
Attollens, pariter cum cœlo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adest dea: jamque coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit: de quo tenet insula nomen.
EDitus hac ille est; qui si sine prole fuisset,
Inter felices Cinyras potuisset haberi.
Dira canam: procul hinc natæ, procul este parentes:
Aut mea si vestras mulcebunt carmina mentes;
Desit in hac mihi parte fides. nec credite factum:
Vel si credetis; facti quoque credite pœnam.
Si tamen admissum sinit hoc natura videri;
Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi:
Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis;
Quæ tantum genuere nefas. sit dives amomo,
Cinnamaque, costumque suum, sudataque ligno
Thura ferat, floresque alios Panchaica tellus;
Dum ferat & Myrrham, tanti nova non fuit arbor.
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha: facesque suas à crimine vindicat isto.
Stipite te Stygio tumidisque afflavit Echidnis
E tribus una soror. scelus est odisse parentem:

Hic

Nec gemuisse pudet Spartem Hyacinthon. honorque
Durat in hoc ævi: celebrandaque more priorum
Annua prælata redeunt Hyacinthia pompa.

AT si forte roges fœcundam Amathunta metallis,
An genuisse velit Propœtidas; annuat æque
Atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu
Frons erat, unde etiam nomen traxere Cerastæ.
Ante fores horum stabat Iovis hospitis ara,
Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam
Advena vidisset; mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathusiacasque bidentes:
Hospes erat cæsus. sacris offensa nefandis
Ipsa suas urbes, Ophiusiaque arva parabat
Deserere alma Venus. sed, Quid loca grata, quid urbes
Peccavere meæ? quod, dixit, crimen in illis?
Exilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece: vel si quid medium est, mortisq;, fugæque,
Idque quid esse potest, nisi versæ pœna figuræ?
Dum dubitat, quo mutet eos; ad cornua vultum
Flexit. & admonita est hæc illis posse relinqui:
Grandiaque in torvos transformat membra juvencos.

SVnt tamen obscœnæ Venerem Propœtides ausæ
Esse negare Deam: pro qua sua numinis ira
Corpora cum forma primæ vulgasse feruntur.
Vtque pudor cessit, sanguisque induruit oris;
In rigidum parvo silicem discrimine versæ.

QVas quia Pygmalion ævum per crimina agentes
Viderat, offensus vitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ natura dedit, sine conjuge cælebs
Vivebat: thalamique diu consorte carebat.
Interea niveum mira feliciter arte
Sculpsit ebur; formamque dedit, qua fœmina nasci
Nulla potest: operisque sui concepit amorem.
Virginis est vere facies: quam vivere credas,
Et, si non obstet reverentia, velle moveri.
Ars adeo latet: arte sua miratur, & haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admovet, an sit
Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur.
Oscula dat, reddique putat; loquiturque, tenetque:
Et credit tactis digitos insidere membris:
Et metuit, pressos veniat ne livor in artus.
Et modo blanditias adhibet: modo grata puellis
Munera fert illi conchas, teretesque lapillos,
Et parvas volucres, & flores mille colorum,
Lilia, perpictasque pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lacrymas. ornat quoque vestibus artus:
Dat digitis gemmas; dat longa monilia collo.
Aure leves baccæ, redimicula pectore pendent.

Cun-

Cuncta decent: nec nuda minus formosa videtur.
Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis,
Appellatque tori sociam: acclinataque colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura, reponit.
Festa dies Veneris, tota celeberrima Cypro
Venerat. & blandis indutæ cornibus aurum
Conciderant ictæ nivea cervice juvencæ;
Thuraque fumabant: cum munere functus ad aras
Constitit, & timide, Si di dare cuncta potestis;
Sit conjux opto, non ausus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, similis mea, dixit, eburnæ.
Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis;
Vota quid illa velint: & amici numinis omen
Flamma ter accensa est: apicemque per aëra duxit.
Vt rediit; simulacra suæ petit ille puellæ:
Incumbensque toro dedit oscula. visa tepere est.
Admovet os iterum: manibus quoque pectora tentat.
Tentatum mollescit ebur: positoque rigore
Subsedit, digitis ceditque: ut Hymettia sole
Cera remollescit, tractataque pollice multas
Vertitur in facies; ipsoque fit utilis usu.
Dum stupet; & dubie gaudet; fallique veretur;
Rursus amans, rursusque manu sua vota retractat,
Corpus erat: saliunt tentatæ pollice venæ.
Tum vero Paphius plenissima concipit heros
Verba; quibus Veneri grates agit: oraque tandem
Ore suo non falsa premit. dataque oscula virgo
Sensit: & erubuit: timidumque ad lumina lumen
Attollens, pariter cum cœlo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adest dea: jamque coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit: de quo tenet insula nomen.
EDitus hac ille est; qui si sine prole fuisset,
Inter felices Cinyras potuisset haberi.
Dira canam: procul hinc natæ, procul este parentes:
Aut mea si vestras mulcebunt carmina mentes;
Desit in hac mihi parte fides. nec credite factum:
Vel si credetis; facti quoque credite pœnam.
Si tamen admissum sinit hoc natura videri;
Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi:
Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis;
Quæ tantum genuere nefas. sit dives amomo,
Cinnamaque, costumque suum, sudataque ligno
Thura ferat, floresque alios Panchaica tellus;
Dum ferat & Myrrham, tanti nova non fuit arbor.
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha: facesque suas à crimine vindicat isto.
Stipite te Stygio tumidisque afflavit Echidnis
E tribus una soror. scelus est odisse parentem:

Hic

Hic amor est odio majus scelus. undique lecti
Te cupiunt proceres; totoque Oriente juventus
Ad thalami certamen adest. ex omnibus unum
Elige Myrrha virum; dum ne sit in omnibus unus.
Illa quidem sentit; fœdoque repugnat amori:
Et secum, Quo mente feror? quid molior? inquit.
Di precor, & pietas, sacrataque jura parentum,
Hoc prohibete nefas: scelerique resistite nostro;
Si tamen hoc scelus est. sed enim damnare negatur
Han Venerem pietas: coëuntque animalia nullo
Cætera delicto. nec habetur turpe juvencæ
Ferre patrem tergo: fit equo sua filia conjux;
Quasque creavit, init pecudes carper: ipsaque cujus
Semine concepta est, ex illo concipit ales.
Felices quibus ista licent. humana malignas
Cura dedit leges: & quod natura remittit,
Invida jura negant. gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Iungitur; ut pietas geminato crescat amore.
Me miseram, quod non nasci mihi contigit illic,
Fortunaque loci lædor! quid in ista revolvor?
Spes interdictæ discedite. dignus amari
Ille, sed ut pater, est. ergo si filia magni
Non essem Cinyræ; Cinyræ concumbere possem.
Nunc quia jam meus est, non est meus: ipsaq; damno
Est mihi proximitas. aliena potentior essem.
Ire libet procul hinc, patriæque relinquere fines.
Dum scelus effugiam. retinet malus ardor amantem,
Vt 'pra sens spectem Cinyram; tangamque loquarq;,
Osculaque admoveam, si nil conceditur ultra.
Vltra autem sperare aliquid potes impia virgo?
Nec quot confundas & jura & nomina sentis?
Tune eris & matris pellex, & adultera patris?
Tune soror nati, genitrixque vocabere fratris?
Nec metues atro crinitas angue sorores;
Quas facibus sævis oculos atque ora petentes
Noxia corda vident? at tu dum corpore non es
Passa nefas, animo ne concipe. neve potentis
Concubitu vetito naturæ pollue fœdus.
Velle puta. res ipsa vetat. pius ille, memorque est
Moris. &, ô vellem similis furor esset in illo!
Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum,
Quid faciat, dubitare facit; scitatur ab ipsa
Nominibus dictis, cujus velit esse mariti.
Illa silet primo: patrisque in vultibus hærens,
Æstuat: & tepido suffundit lumina rore.
Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,
Flere vetat: siccatque genas: atque oscula jungit.
Myrrha datis nimium gaudet, consultaque qualem

Optat

Optat habere virum, Similem tibi, dixit. at ille
Non intellectam vocem collaudat; &, Esto
Tam pia semper, ait. pietatis nomine dicto,
Demisit vultus, sceleris sibi conscia virgo.
Noctis erat medium, curasque, & corpora somnus
Solverat. at virgo Cinyreia pervigil igne
Carpitur indomito; furiosaque vota retractat.
Et modo desperat; modo vult tentare, pudetque,
Et cupit; & quid agat non invenit: utque securi
Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat;
Quo cadat in dubio est; omnique à parte timetur:
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc levis, atque illuc; momentaque sumit utroque.
Nec modus, & requies, nisi mors, reperitur amoris.
Mors placet. erigitur: laqueoque innectere fauces
Destinat: & zona summo de poste revincta,
Care vale Cinyra, caussamque intellige mortis,
Dixit: & aptabat pallenti vincula collo.
Murmura verborum fidas nutricis ad aures
Pervenisse ferunt, limen servantis alumnæ.
Surgit anus: reseratque fores: mortisque paratæ
Instrumenta videns, spatio conclamat eodem,
Seque ferit, sciditque sinus, ereptaque collo
Vincula dilaniat, tum denique flere vacavit;
Tum dare complexus, laqueique requirere caussam.
Muta silet virgo, terramque immota tuetur:
Et deprensa dolet tardæ conamina mortis.
Instat anus: canosque suos, & inania nudans
Ubera, per cunas, alimentaque prima precatur;
Ut sibi committat, quicquid dolet. illa rogantem
Aversata, gemit. certa est exquirere nutrix:
Nec solam spondere fidem. Dic, inquit, opemque
Me sine ferre tibi. non est mea pigra senectus.
Seu furor est; habeo quod carmine sanet, & herbis.
Sive aliquis nocuit; magico lustrabere ritu.
Ira deum sive est, sacris placabimus iram.
Quid rear ulterius? certe fortuna, domusque
Sospes ab incursu est: vivunt genitrixque, paterq;.
Myrrha patre audito, suspiria duxit ab imo
Pectore. nec nutrix etiamnum concipit ullum
Mente nefas: aliquemque tamen præsentit amorem.
Propositique tenax, quodcunque est, orat, ut ipsi
Indicet: & gremio lacrymantem tollit anili:
Atque ita complectens infirmis membra lacertis,
Sensimus, inquit, amas: & in hoc mea (pone timorem)
Sedulitas erit apta tibi: nec sentiet umquam
Hoc pater. exsiliit gremio furibunda torumque
Ore premens, Discede precor: miseroque pudori
Parce, ait. instanti, Discede, aut desine dixit,

Quæ

Quærere quid doleam, scelus est, quod scire laboras.
Horret anus, tremulasque manus annisque, metuque
Tendit: & ante pedes supplex procumbit alumnæ;
Et modo blanditur, modo, si non conscia fiat;
Terret: & indicium laquei, cœptaque minatur
Mortis: & officium commisso spondet amori.
Extulit illa caput, lacrymisque implevit obortis
Pectora nutricis, conataque sæpe fateri,
Sæpe tenet vocem: pudibundaque vestibus ora
Texit: & O, dixit, felicem conjuge matrem!
Hactenus: & gemuit. gelidos nutricis in artus,
Ossaque (sensit enim) penetrat tremor: albaque toto
Vertice canities rigidis stetit hirta capillis.
Multaque, ut excuteret diros, si posset, amores,
Addidit. at virgo scit se non falsa moneri:
Certa mori tamen est; si non potiatur amore,
Vive, ait hæc: potiere tuo; non ausa, parente,
Dicere, conticuit: promissaque numine firmat.
Festa piæ Cereris celebrabant annua matres
Illa, quibus nivea velatæ corpora veste
Primitias frugum dant spicea serta suarum:
Perque novem noctes Venerem tactusque virorum
In vetitis numerant. turba Cinyreis in illa
Regis adest conjux: arcanaque sacra frequentat.
Ergo legitima vacuus dum conjuge lectus;
Nacta gravem vino Cinyram male sedula nutrix,
Nomine mentito veros exponit amores:
Et, faciem laudat. quæsitis virginis annis:
Par, ait, est Myrrhæ. Quam postquam adducere jussa est,
Utque domum rediit, Gaude mea dixit, alumna:
Vicimus. infelix non toto pectore sentit
Lætitiam virgo; præsagaque pectora mœrent.
Sed tamen & gaudet. tanta est discordia mentis.
Tempus erat quo cuncta silent: interque Triones
Flexerat obliquo plaustrum temone Bootes.
Ad facinus venit illa suum. fugit aurea cælo
Luna: tegunt nigræ latitantia sidera nubes;
Nox caret igne suo. Primus tegis Icare vultus,
Erigoneque pio sacrata parentis amore.
Ter pedis offensi signo est revocata: ter omen
Funereus bubo letali carmine fecit.
It tamen: & tenebræ minuunt, noxque atra pudorem;
Nutricisque manum læva tenet; altera motu
Cœcum iter explorat. thalami jam limina tangit;
Iamque fores aperit: jam ducitur intus. at illi
Poplite succiduo genua intremuere: fugitque
Et color, & sanguis: animusque reliquit euntem.
Quoque suo propior sceleri est; magis horret, & ausi
Pœnitet; & vellet non cognita posse reverti.

Cunctan-

Cunctantem longæva manu deduxit, & alto
Admotam lecto cum traderet; Accipe, dixit,
Ista tua est Cinyra: devotaque pectora junxit,
Accipit obscœno genitor sua viscera lecto;
Virgineosque metus levat: hortaturque timentem.
Forsitan ætatis quoque nomine, Filia, dixit:
Dixit, & illa, Pater; sceleri ne nomina desint.
Plena patris thalamis excedit: & impia diro
Semina fert utero; conceptaque crimina portat.
Postera nox facinus geminat: nec finis in illa est.
Cum tandem Cinyras avidus cognoscere amantem
Post tot concubitus; illato lumine vidit
Et scelus, & natam. verbisque dolore retentis,
Pendenti nitidum vagina diripit ensem.
Myrrha fugit: tenebrisque & cœcæ munere noctis
Intercepta neci est: latosque vagata per agros,
Palmiferos Arabas, Panchæaque rura reliquit.
Perque novem erravit redeuntis cornua Lunæ;
Cum tandem terra requievit fessa Sabæa:
Vixque uteri portabat onus. tum nescia voti,
Atque inter mortisque metus, & tædia vitæ,
Est tales complexa preces: O si qua patetis
Numina confessis; merui: nec triste recuso
Supplicium. sed ne violem vivosque superstes,
Mortuaque extinctos; ambobus pellite regnis:
Mutatæque mihi, vitamque necemque, negate.
Numen confessis aliquod patet. ultima certe
Vota suos habuere deos: nam crura loquentis
Terra supervenit; ruptosque obliqua per ungues
Porrigitur radix, longi firmamina trunci:
Ossaque robur agunt: mediaque manente medulla
Sanguis it in succos; in magnos brachia ramos;
In parvos digiti: duratur cortice pellis.
Jamque gravem crescens uterum præcinxerat arbor:
Pectoraque obruerat: collumque operire parabat.
Non tulit illa moram: venientique obvia ligno
Subsedit: mersitque suos in cortice vultus.
Quæ quanquam amisit veteres cum corpore sensus;
Flet tamen: & tepidæ manant ex arbore guttæ.
Est honor & lacrymis: stillataque cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nulloque tacebitur ævo.

AT male conceptus sub robore creverat infans:
Quærebatque viam; qua se genitrice relicta
Exsereret. media gravidus tumet arbore venter.
Tendit onus matrem: neque habent sua verba dolores:
Nec Lucina potest parientis voce vocari.
Nitenti tamen est similis; curvataque crebros
Dat gemitus arbor: lacrymisque cadentibus humet.
Constitit ad ramos mitis Lucina dolentes;

Admo-

Admovitque manus: & verba puerpera dixit.
Arbor agit rimas: & scisso cortice, vivum
Reddit onus: vagitque puer, quem mollibus herbis
Naides impositum lacrymis unxere parentis.
Laudaret faciem livor quoque: qualia namque
Corpora nudorum tabula pinguntur Amorum;
Talis erat. sed ne faciat discrimina cultus;
Aut huic adde leves, aut illis deme pharetras.
Labitur occulte, fallitque volatilis ætas:
Et nihil est annis velocius. ille sorore
Natus avoque suo, qui conditus arbore nuper;
Nuper erat genitus; modo formosissimus infans,
Iam juvenis, jam vir, jam se formosior ipso est:
Iam placet & Veneri, matrisque ulciscitur ignes.
Namque pharetratus dum dat puer oscula matri,
Inscius, exstanti distrinxit arundine pectus.
Læsa manu natum dea reppulit. altius actum
Vulnus erat specie: primoque fefellerat ipsam.
Capta viri forma non jam Cythereia curat
Littora: non alto repetit Paphon æquore cinctam,
Piscosamque Cnidon, gravidamque Amathunta me-
Abstinet & cœlo: cœlo præfertur Adonis. (tallis.
Hunc tenet, huic comes est, assuetaq; semper in umbra
Indulgere sibi, formamque augere colendo,
Per juga, per sylvas, dumosaque saxa vagatur
Nuda genu, vestem ritu succincta Dianæ;
Hortaturque canes: tutæque animalia prædæ,
Aut pronos lepores, aut celsum in cornua cervum,
Aut agitat damas: à fortibus abstinet apris:
Raptoresque lupos, armatosque unguibus ursos
Vitat, & armenti saturatos cæde leones.
Te quoque, ut hos timeas, si quid prodesse monendo
Posset, Adoni monet. fortisque fugacibus esto,
Inquit: in audaces non est audacia tuta.
Parce meo juvenis temerarius esse periclo:
Neve feras, quibus arma dedit natura, lacesse:
Stet mihi ne magno tua gloria. non movet ætas,
Nec facies, nec quæ Venerem movere, leones,
Setigerosque sues; oculosque, animosque ferarum.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri:
Impetus est fulvis, & vasta leonibus ira:
Invisumque mihi genus est. quæ caussa roganti
Dicam, ait, & veteris monstrum mirabile culpæ.
Sed labor insolitus jam me lassavit: & ecce
Opportuna sua blanditur populus umbra:
Datque torum cespes. libet hac requiescere tecum,
Et requievit, humo: pressitque & gramen, & ipsum,
Inque sinu juvenis posita cervice reclivis
Sic ait, ac mediis interserit oscula verbis.

For-

FOrsitan audieris aliquam certamine cursus
Veloces superasse viros. non fabula, rumor
Ille fuit: superabat enim. nec dicere possis
Laude pedum, formæne bono præstantior esset.
Scitanti Deus huic de conjuge; Conjuge, dixit,
Nil opus est Atalanta tibi. fuge conjugis usum.
Nec tamen effugies: teque ipsa viva carebis.
Territa sorte Dei, per opacas innuba sylvas
Vivit: & instantem turbam violenta procorum
Condicione fugat: Nec sum potienda, nisi, inquit,
Victa prius cursu. pedibus contendite mecum.
Præmia veloci conjux thalamique dabuntur;
Mors pretium tardis. ea lex certaminis esto.
Illa quidem immitis: sed tanta potentia formæ est.
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes cursus spectator iniqui:
Et petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
Dixerat: ac nimios juvenum damnarat amores.
Ut faciem, & posito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, si fœmina fias;
Obstupuit: tollensque manus, Ignoscite, dixit,
Quos modo culpavi: nondum mihi præmia nota,
Quæ peteretis, erant. laudando concipit ignes;
it ne quis juvenum currat velocius optat:
nvidiamque timet. Sed cur certaminis hujus
ntentata mihi fortuna relinquitur? inquit.
udentes Deus ipse juvat. dum talia secum
xigit Hippomenes; passu volat alite virgo.
æ quanquam Scythica non segnius ire sagitta
onio visa est juveni: tamen ille decorem
iratur magis: & cursus facit ipse decorem.
ura refert ablata citis talaria plantis:
rgaque jactantur crines per eburnea, quæque
plitibus suberant picto genualia limbo:
que puellari corpus candore ruborem
axerat. haud aliter, quam cum super atria velum
ndida purpureum similem dat & inficit umbram.
m notat hæc hospes; decursa novissima meta est:
egitur festa victrix Atalanta corona.
t gemitum victi: penduntque ex fœdere pœnas.
n tamen, eventu juvenis deterritus horum
stitit in medio. vultuque in virgine fixo,
id facilem titulum superando quæris inertes?
um confer, ait, seu me fortuna potentem
rit; à tanto non indignabere vinci.
que mihi genitor Megareus, Onchestius illi;
eptunus avus; pronepos ego regis aquarum:
virtus citra genus est. seu vincar, habebis,
omene victo, magnum & memorabile nomen.

Talia

Talia dicentem molli Schœneia vultu
Aspicit: & dubitat, superari, an vincere malit.
Atque ita; Quis Deus hunc formosis, dixit, iniquus
Perdere vult? caræque jubet discrimine vitæ
Conjugium petere hoc? non sum me judice tanti.
Nec forma tangor: poteram tamen hac quoque tangi.
Sed quod adhuc puer est. non me movet ipse, sed ætas.
Quid? quod inest virtus, & mens interrita leti?
Quid? quod ab æquorea numeratur origine quartus?
Quid? quod amat, tantique putat connubia nostra,
Vt pereat; si me fors illi dura negarit?
Dum licet, hospes, abi: thalamosq; relinque cruentos.
Conjugium crudele meum est. tibi nubere nulla
Nollet: & optari potes à sapiente puella.
Cur tamen est mihi cura tui tot jam ante peremptis?
Viderit: intereat: quoniam tot cæde procorum
Admonitus non est. agiturque in tædia vitæ.
Occidit hic igitur, voluit quia vivere mecum,
Indignamque necem pretium patietur amoris?
Non erit invidiæ victoria nostra ferendæ.
Sed non culpa mea est. utinam desistere velles:
Aut quoniam es demens; utinam velocior esses.
Ah quam virgineus puerili vultus in ore est.
Ah miser Hippomene, nollem tibi visa fuissem.
Vivere dignus eras: quod si felicior essem;
Nec mihi conjugium fata importuna negarent;
Vnus eras cum quo sociare cubilia vellem.
Dixerat: utque rudis, primoque Cupidine tacta.
Quo facit ignorans, amat, & non sentit amorem.
Iam solitos poscunt cursus populusque paterque;
Cum me sollicita proles Neptunia voce
Invocat Hippomenes, Cythereaque comprecor, ausis
Adsit, ait, nostris: & quos dedit, adjuvet ignes.
Detulit aura preces ad me non invida blandas:
Motaque sum, fateor. nec opis mora longa dabatur.
Est ager, indigenæ Damasenum nomine dicunt;
Telluris Cypriæ pars optima: quam mihi prisci
Sacravere senes: templisque accedere dotem
Hanc jussere meis. medio nitet arbor in arvo;
Fulva comas, fulvo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
Aurea poma manu: nullique videnda, nisi ipsi,
Hippomenen adii, docuique, quis usus in illis.
Signa tubæ dederant; cum carcere pronus uterque
Emicat: & summam celeri pede libat arenam.
Posse putes illos sicco freta radere passu,
Et segetis canæ stantes percurrere aristas.
Adjiciunt animos juveni clamorque, favorque,
Verbaque dicentum, Nunc, nunc incumbere tempus.
Hippomene propera, nunc viribus utere totis. Pel-

Pelle moram, vinces. dubium Megareïus heros
Gaudeat, an virgo magis his Schoeneïa dictis.
O quoties cum jam posset transire, morata est:
Spectatosque diu vultus invita reliquit.
Aridus à lasso veniebat anhelitus ore:
Metaque erat longe. tum denique de tribus unum
Fœtibus arboreis proles Neptunia misit.
Obstupuit virgo: nitidique cupidine pomi
Declinat cursus; aurumque volubile tollit.
Præterit Hippomenes. resonant spectacula plausu.
Illa moram celeri, cessataque tempora cursu
Corrigit: atque iterum juvenem post terga relinquit.
Et rursus pomi jactu remorata secundi,
Consequitur transitque virum. pars ultima cursus
Restabat: Nunc, inquit, ades dea muneris autor:
Inque latus campi, quo tardius illa rediret,
Jecit ab obliquo liquidum juveniliter aurum.
An peteret virgo visa est dubitare. coegi
Tollere: & adjeci sublato pondera malo:
Impediique oneris pariter gravitate, moraque.
Neve meus sermo cursu sit tardior ipso;
Prætérita est virgo. duxit sua præmia victor.
Dignane cui grates ageret, cui thuris honorem
Ferret Adoni fui? nec grates immemor egit:
Nec mihi thura dedit. subitam convertor in iram:
Contemptuque dolens, ne sim, spernenda futuris;
Exemplo caveo: meque ipsam exhortor in ambos.
Templa deum matri, quæ quondam clarus Echion
Fecerat ex voto; nemorosis abdita sylvis
Transibant: & iter longum requiescere suasit.
Illic concubitus intempestiva cupido
Occupat Hippomenen à numine concita nostro.
Luminis exigui fuerat prope templa, recessus
Speluncæ similis, nativo pumice tectus;
Religione sacer prisca: quo multa sacerdos
Lignea contulerat veterum simulacra deorum.
Hunc init: & vetito temerat sacraria probro.
Sacra retorserunt oculos: turritaque mater,
An Stygia sontes, dubitavit, mergeret unda.
Pœna levis visa est. ergo modo lævia fulvæ
Colla jubæ velant: digiti curvantur in ungues:
Ex humeris armi fiunt: in pectora totum
Pondus abit: summæ cauda verruntur arenæ.
Iram vultus habet: pro verbis murmura reddunt:
Pro thalamis celebrant sylvas, aliisque timendi
Dente premunt domito Cybeleïa fræna leones.
Hos tu care mihi, cumque his genus omne ferarum,
Quod non terga fugæ, sed pugnæ pectora præbet,
Effuge, ne virtus tua sit damnosa duobus,

Illa quidem monuit: junctisque per aëra cygnis
Carpit iter. sed stat monitis contraria virtus.
Forte suem latebris vestigia certa secuti
Excivere canes; sylvisque exire parantem
Fixerat obliquo juvenis Cinyreïus ictu.
Protinus excussit pando venabula rostro
Sanguine tincta suo: trepidumq;, & tuta petentem
Trux aper insequitur: totosque sub inguine dentes
Abdidit: & fulva moribundum stravit arena.
Vecta levi curru, medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
Agnovit longe gemitum morientis: & albas
Flexit aves illuc. utque æthere vidit ab alto
Exanimem, inque suo jactantem sanguine corpus;
Desiluit: pariterque sinum, pariterque capillos
Rupit; & indignis percussit pectora palmis.
Questaque cum fatis, & Non tamen omnia vestri
Juris erunt, dixit luctus monumenta manebunt
Semper Adoni mei: repetitaque mortis imago
Annua plangoris peraget simulamina nostri.
At cruor in florem mutabitur. an tibi quondam
Fœmineos artus in olentes vertere menthas
Persephone licuit? nobis Cinyreïus heros
Invidiæ mutatus erit? sic fata, cruorem
Nectare odorato sparsit: qui tactus ab illo
Intumuit; sic ut pluvio perlucida cœlo
Surgere bulla solet. nec plena longior hora
Facta mora est; cum flos de sanguine concolor ortus;
Qualem, quæ lento celant sub cortice granum,
Punica ferre solent: brevis est tamen usus in illo.
Namque male hærentem, & nimia levitate caducum
Excutiunt iidem, qui perflant omnia, venti.

METAMORPHOSEON LIB. XI.

Carmine dum tali sylvas, animosque ferarum,
Threïcius vates, & saxa sequentia ducit;
Ecce nurus Ciconum tectæ lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percussis sociantem carmina nervis.
E quibus una, leves jactato crine per auras,
En, ait; en hic est nostri contemptor: & hastam
Vatis Apollinei vocalia misit in ora:
Quæ foliis præsuut, notam sine vulnere fecit.
Alterius telum lapis est: qui missus, in ipso
Aëre concentu victus vocisque lyræque est:
Ac veluti supplex pro tam furialibus ausis
Ante pedes jacuit. sed enim temeraria crescunt
Bella: modusque abiit: insanaq; regnat Erinnys.
Cunctaque tela forent cantu mollita; sed ingens

Clamor, & inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanaque, & plausus, & Bacchæi ululatus
Obstrepuere sono citharæ, tum denique saxa
Non exauditi rubuerunt sanguine Vatis.
Ac primum attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, anguesq;, agmenque ferarum,
Mænades Orphei titulum rapuere theatri:
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris:
Et coeunt, ut aves, si quando luce vagantem
Noctis avem cernunt: structoq, utrimque theatro
Vt matutina cervus periturus arena
Præda canum est: vatemq; petunt, & fronde virentes
Conjiciunt thyrsos; non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
Pars torquent silices. neu desint tela furori;
Forte boves presso subigebant vomere terram.
Nec procul hinc multo fructum sudore parantes,
Dura lacertosi fodiebant arva coloni.
Agmine qui viso fugiunt, operisque relinquunt
Arma sui, vacuosque jacent dispersa per agros
Sarculaque, rastrique graves, longique ligones:
Quæ postquam rapuere feræ, cornuque minaci
Divulsere boves: ad vatis fata recurrunt;
Tendentemque manus, atque illo tempore primum
Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem,
Sacrilegæ perimunt, perque os (pro Iupiter) illud
Auditum saxis, intellectumque ferarum
Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.
Te mœstæ volucres Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi silices: tua carmina sæpe secutæ
Fleverunt silvæ: positis te frondibus arbos
Tonsa comas, luxit: lacrymis quoq; flumina dicunt
Increvisse suis: obscuraque carbasa pullo
Naides & Dryades, passosque habuere capillos.
Membra jacent diversa locis. caput Hebre, lyramq;
Excipis, & (mirum) medio dum labitur amne,
Flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis: respondent flebile ripæ.
amque mare invectæ flumen populare relinquunt:
it Methymnææ potiuntur littore Lesbi.
Hic ferus expositum peregrinis anguis arenis
)s petit: & sparsos stillanti rore capillos
ambit; & hymniferos inhiat divellere vultus.
andem Phœbus adest. morsusq, inferre parantem
rcet: & in lapidem rictus serpentis apertos
ongelat; & patulos (ut erant) indurat hiatus.
mbra subit terras, & quæ loca viderat ante
uncta recognoscit. quærensque per arva piorum
venit Eurydicen, cupidisque amplectitur ulnis.

 Hic

Hic modo conjunctis spatiantur passibus ambo:
Nunc præcedentem sequitur, nunc prævius anteit:
Eurydicenque suam jam tuto respicit Orpheus.
Non impune tamen scelus hoc sinit esse Lyæus:
Amissoque dolens sacrorum vate suorum,
Protinus in silvis matres Edonidas omnes,
Quæ videre nefas, torta radice ligavit.
Quippe pedum digitos in quantum est quæque secuta
Traxit: & in solidam detrusit acumine terram.
Utque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus ubi commisit volucris, sensitque teneri;
Plangitur, ac trepidans adstringit vincula motu:
Sic, quæcumque solo defixa cohæserat harum,
Exsternata fugam frustra tentabat. at illam
Lenta tenet radix: exsultantemque coercet.
Dumq; ubi sint digiti, dum pes ubi quærit, & ungues;
Aspicit in teretes lignum succedere suras.
Et conata femur mœrenti plangere dextra;
Robora percussit. pectus quoque robora fiunt:
Robora sunt humeri. porrectaque brachia veros
Esse putes ramos: & non fallare putando.
Nec satis hoc Baccho est: ipsos quoq; deserit agros:
Cumque choro meliore, sui vineta Timoli,
Pactolonque petit: quamvis non aureus illo
Tempore nec caris erat invidiosus arenis.
Hunc assueta cohors Satyri, Bacchæque frequentant:
At Silenus abest. titubantem annisque, meroque,
Ruricolæ cepere Phryges: vinctumque coronis
Ad regem duxere Midam: cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui simul agnovit socium comitemque sacrorum;
Hospitis adventu festum genialiter egit
Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes.
Et jam stellarum sublime coëgerat agmen
Lucifer undecimus, Lydos cum lætus in agros
Rex venit, & juveni Silenum reddit alumno.
Huic deus optanti gratum, sed inutile fecit
Muneris arbitrium; gaudens altore recepto.
Ille male usurus donis, ait, Effice quicquid
Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Annuit optatis, nocituraque munera solvit
Liber. & indoluit quod non meliora petisset.
Lætus abit; gaudetque malo Berecynthius heros:
Pollicitique fidem tangendo singula tentat.
Vixque sibi credens: non alta fronde virentem
Ilice detraxit virgam: virga aurea facta est.
Tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro.
Contigit & glebam: contactu gleba potenti
Massa fit. arentes Cereris decerpsit aristas:

Aurea

Aurea meſſis erat. demptum tenet arbore pomum:
Heſperidas donaſſe putes. ſi poſtibus altis
Admovit digitos; poſtes radiare videntur.
Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis;
Vnda fluens palmis Danaen eludere poſſit.
Vix ſpes ipſe ſuas animo capit, aurea fingens
Omnia, gaudenti menſas poſuere miniſtri
Exſtructas dapibus, nec toſtæ frugis egentes.
Tum vero, ſive ille ſua Cerealia dextra
Munera contigerat; Cerealia dona rigebant.
Sive dapes avido convellere dente parabat;
Lamina fulva dapes, admoto dente nitebat.
Miſcuerat puris autorem muneris undis:
Fuſile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, diveſque, miſerque;
Effugere optat opes: & quæ modo voverat, odit.
Copia nulla famem relevat; ſitis arida guttur
Vrit, & inviſo merito torquetur ab auro.
Ad cœlumque manus, & ſplendida brachia tollens,
Da veniam Lenæe pater, peccavimus, inquit:
Sed miſerere precor. ſpecioſoque eripe damno.
Mite deum numen Bacchus peccaſſe fatentem
Reſtituit, factique fide data munera ſolvit.
Neve male optata maneat circumlitus auro;
Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem;
Perque jugum ripæ labentibus obvius undis
Carpe viam; donec venias ad fluminis ortus.
Spumigeroque tuum fonti, qua plurimus exit;
Subde caput: corpuſque ſimul, ſimul elue crimen.
Rex juſſæ ſuccedit aquæ, vis aurea tinxit
Flumen, & humano de corpore ceſſit in amnem.
Nunc quoque jam veteris percepto ſemine venæ
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.
ILle peroſus opes, ſilvas & rura colebat,
Panaque montanis habitantem ſemper in antris.
Pingue ſed ingenium manſit: nocituraque, ut ante,
Rurſus erant domino ſtolidæ præcordia mentis.
Nam freta proſpiciens late riget arduus alto
Tmolus in adſcenſu: clivoque extenſus utroque,
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
Pan ibi dum teneris jactat ſua carmina Nymphis,
Et leve cerata modulatur arundine carmen;
Auſus Apollineos præ ſe contemnere cantus,
Judice ſub Tmolo certamen venit ad impar.
Monte ſuo ſenior judex conſedit; & aures
Liberat arboribus. quercu coma cærula tantum
Cingitur; & pendent circum cava tempora glandes.
Iſque Deum pecoris ſpectans. In judice, dixit,
Nulla mora eſt, calamis agreſtibus inſonat ille:

Barbaricoque Midan (aderat nam forte canenti)
Carmine deliniit. post hunc sacer ora retorsit
Tmolus ad os Phœbi. vultum sua silva secuta est.
Ille caput flavum lauro Parnasside vinctus
Verrit humum, Tyrio saturata murice palla:
Distinctamque lyram gemmis, & dentibus Indis
Sustinet à læva. tenuit manus altera plectrum.
Artificis status ipse fuit, tum stamina docto
Pollice sollicitat: quorum dulcedine captus
Pana jubet Tmolus citharæ summittere cannas.
Indicium, sanctique placet sententia montis
Omnibus. arguitur tamen, atque injusta vocatur
Unius sermone Midæ. nec Delius aures
Humanam stolidas patitur retinere figuram;
Sed trahit in spatium, villisque albentibus implet:
Instabilesque illas facit; & dat posse moveri.
Cætera sunt hominis: partem damnatur in unam:
Induiturque aures lente gradientis aselli.

ILle quidem celare cupit; turpique pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris.
Sed solitus longos ferro resecare capillos,
Viderat hoc famulus. qui cum nec prodere visum
Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras;
Nec posset reticere tamen; secedit: humumque
Effodit, & domini quales aspexerit aures,
Voce refert parva: terræque immurmurat haustæ,
Indiciumque suæ vocis tellure regesta
Obruit; & scrobibus tacitus discedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus
Cœpit. & ut primum pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam: leni nam motus ab Austro
Obruta verba refert; dominique coarguit aures.

VLtus abit Tmolo; liquidumque per aëra vectus
Angustum citra pontum Nepheleidos Helles
Laomedonteis Latoius adstitit arvis.
Dextera Sigæi. Rhœtæi læva profundi
Ara Panomphæo vetus est sacrata Tonanti.
Inde novæ primum moliri mœnia Trojæ
Laomedonta videt. susceptaque magna labore
Crescere difficili; nec opes exposcere parvas.
Cumque Tridentigero tumidi genitore profundi
Mortalem induitur formam; Phrygiæque tyranno
Ædificat muros; pactus pro mœnibus aurum.
Stabat opus: pretium rex inficiatur, & addit
Perfidiæ cumulum falsis perjuria verbis.
Non impune feres, rector maris inquit: & omnes
Inclinavit aquas ad avaræ littora Trojæ.
Inque freti formam terras convertit: opesque
Abstulit agricolis; & fluctibus obruit agros.

Pœna neq; hæc satis est: regis quoq; filia monstro
Poscitur æquoreo. quam dura ad saxa revinctam
Vindicat Alcides: promissaque munera dictos
Poscit equos: tantique operis mercede negata,
Bis perjura capit superatæ mœnia Trojæ.
Nec pars militiæ Telamon sine honore recessit:
Hesioneque data potitur. nam conjuge Peleus
Clarus erat Diva: nec avi magis ille superbit
Nomine, quam soceri. siquidem Iovis esse nepotem
Contigit haud uni: conjux dea contigit uni.
NAmq; senex Thetidi Proteus dea, dixerat undæ
Concipe: mater eris juvenis qui fortibus armis
Acta patris vincet: majorque vocabitur illo.
Ergo ne quidquam mundus Iove majus haberet;
Quamvis haud tepidos sub pectore senserat ignes
Iupiter; æquoreæ Thetidis connubia fugit:
Inque sua Æaciden succedere vota nepotem
Iussit: & amplexus in virginis ire marinæ.
Est sinus Æmoniæ, curvos falcatus in arcus:
Brachia procurrunt. ubi si foret altior unda,
Portus erat: summis inductum est æquor arenis.
Littus habet solidum, quod nec vestigia servet;
Nec remoretur iter: nec opertum pendeat alga.
Myrtea sylva subest bicoloribus obsita baccis.
Est specus in medio; natura factus, an arte,
Ambiguum: magis arte tamen: quo sæpe venire
Frænato delphine sedens Theti nuda solebas.
Illic te Peleus, ut somno victa jacebas;
Occupat: & quoniam precibus tentata repugnas;
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
Quod nisi venisses variatis sæpe figuris
Ad solitas artes; auso foret ille potitus.
Sed modo tu volucris: volucrem tamen ille tenebat.
Nunc gravis arbor eras: hærebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculosæ tigridis: illa
Territus Æacides, à corpore brachia solvit.
Isque Deos pelagi, vino super æquora fuso,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat.
Donec Carpathius medio de gurgite vates
Æacide dixit; thalamis potiere petitis.
Tu modo, cum gelido sopita quiescit in antro,
Ignaram laqueis, vincloque innecte tenaci.
Nec te decipiat centum mentita figuras;
Sed preme quicquid erit, dum quod fuit ante refor(met.
Dixerat hæc Proteus. & condidit æquore vultum;
Admisitque suos in verba novissima fluctus.
Pronus erat Titan, inclinatoque petebat
Hesperium temone fretum: cum pulchra relicto
Nereis ingreditur consueta cubilia fluctu.

Vix bene virgineos Peleus invaserat artus:
Illa novat formas; donec sua membra teneri
Sensit: & in partes diversas brachia tendit.
Tum demum ingemuit: Neq; ,ait, sine numine vincis.
Exhibita estque Thetis. confessam amplectitur heros
Et potitur votis: ingentique implet Achille.

Felix & nato, felix & conjuge Peleus,
Et cui, si demas jugulati crimina Phoci,
Omnia contigerant. fraterno sanguine sontem,
Expulsumque domo patria Trachinia tellus
Accipit. hic regnum sine vi, sine cæde regebat
Lucifero genitore satus, patriumque nitorem
Ore ferens Ceyx; illo qui tempore mœstus,
Dissimilisque sui, fratrem lugebat ademptum.
Quo postquam Æacides, fessus, curaque, viaque,
Venit; & intravit paucis comitantibus urbem;
Quosq; greges pecorum, quæ secum armenta trahebat
Haud procul à muris sub opaca valle reliquit;
Copia cum facta est adeundi tecta tyranni;
Velamenta manu prætendens supplice. quis sit,
Quoque satus memorat. tantum sua crimina celat:
Mentiturque fugæ caussam: petit urbe, vel agro
Se juvet. hunc contra placido Trachinius ore
Talibus alloquitur: Mediæ quoque commoda plebi
Nostra patent Peleu; nec inhospita regna tenemus.
Adjicis huic animo, monumenta potentia; clarum
Nomen, avumq; Iovem. nec tempora perde precando:
Quod petis omne feres; tuaq; hæc pro parte vocato,
Qualiacunque vides; utinam meliora videres.
Et flebat. moveat quæ tantos caussa dolores,
Peleusque, comitesque rogant. quibus ille profatur:
Forsitan hanc volucrem; rapto quæ vivit, & omnes
Terret aves; semper pennas habuisse putatis.
Vir fuit: & tanta est animi constantia, quantum
Acer erat, belloque ferox: ad vimque paratus,
Nomine Dædalion, illo genitore creatus;
Qui vocat Auroram; cœloque novissimus exit.
Culta mihi pax est; pacis mihi cura tuendæ,
Conjugiique fuit: fratri fera bella placebant:
Illius virtus reges, gentesque subegit:
Quæ nunc Thisbeas agitat mutata columbas.
Nata erat huic Chione: quæ dotatissima forma
Mille procos habuit, bis septem nubilis annis.
Forte revertentes Phœbus, Majaque creatus,
Ille suis Delphis, hic vertice Cyllenæo,
Videre hanc pariter, pariter traxere calorem.
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo;
Non fert ille moras, virgaque movente soporem
Virginis os tangit, tactu jacet illa potenti:

Vim-

Vimque Dei patitur. Nox cœlum sparserat astris:
Phœbus anum simulat, præreptaque gaudia sumit.
Vt sua maturus complevit tempora venter;
Alipedis de stirpe Dei versuta propago
Nascitur Autolycus, furtum ingeniosus ad omne:
Qui facere assuerat patriæ non degener artis
Candida de nigris, & de candentibus atra.
Nascitur è Phœbo (namque est enixa gemellos)
Carmine vocali clarus, citharaque Philammon.
Quid peperisse duos, & displacuisse duobus;
Et forti genitore, & progenitore Tonante
Esse satam prodest? an obest quoque gloria multis?
Obfuit huic certe: quæ se præferre Dianæ
Sustinuit; faciemque Deæ culpavit. at illi
Ira ferox mota est: factisque placebimus, inquit.
Nec mora; curvavit cornu: nervoque sagittam
Impulit: & meritam trajecit arundine linguam.
Lingua jacet: nec vox, tentataque verba sequuntur:
Conantemque loqui, cum sanguine vita reliquit.
Quam miser amplexans ego tunc, patrioq; dolorem
Corde tuli: fratrique pio solatia dixi.
Quæ pater haud aliter quam cautes murmura ponti
Accipit. & natam delamentatur ademptam.
Vt vero ardentem vidit; quater impetus illi
In medios fuit ire rogos: quater inde repulsus,
Concita membra fugæ mandat: similisque juvenco
Spicula crabronum pressa cervice gerenti,
Qua via nulla ruit: jam tum mihi currere visus
Plus homine est: alasque pedes sumpsisse putares.
Effugit ergo omnes; veloxque cupidine leti
Vertice Parnassi potitur. miseratus Apollo,
Cum se Dædalion saxo misisset ab alto,
Fecit avem, & subitis pendentem sustulit alis;
Oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
Virtutem antiquam, majores corpore vires.
Et nunc Accipiter nulli satis æquus, in omnes
Sævit aves, aliisque dolens fit caussa dolendi.

QVæ dum Lucifero genitus miracula narrat
De consorte suo; cursu festinus anhelo,
Advolat armenti custos Phocæus Anetor.
Et Peleu, Peleu, magnæ tibi nuncius adsum
Cladis, ait. quodcunque ferat, jubet edere Peleus:
Pendet & ipse metu trepidi Trachinius oris.
Ille refert: Fessos ad littora curva juvencos
Appuleram, medio cum sol altissimus orbe
Tantum respiceret, quantum superesse videret:
Parsque boum fulvis genua inclinata arenis,
Latarumque jacens campos spectabat aquarum:
Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc:
Nant alii, celsoq; exstant super æquora collo. Tem-

Templa mari subsunt, nec marmore clara, nec auro,
Sed trabibus densis, lucoque umbrosa vetusto.
Nereides Nereusque tenent. Hos navita, templi
Edidit esse Deos, dum retia littore siccat.
Juncta palus huic est densis obsessa salictis,
Quam restagnantis fecit maris unda paludem.
Inde fragore gravi strepitus loca proxima terret
Belli vasta, lupus, sylvisque palustribus exit.
Oblitus est spumis & crasso sanguine rictus
Fulmineus: rubra suffusus lumina flamma.
Qui quamquam sævit pariter rabieque fameque;
Acrior est rabie. neque enim jejunia curat
Cæde boum diramque famem finire. sed omne
Vulnerat armentum, sternitque hostiliter omnes.
Pars quoque de nobis funesto saucia morsu,
Dum defensamus, leto est data. sanguine littus
Undaque prima rubet, demugitæque paludes.
Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit.
Dum superest aliquid, cuncti coëamus ad arma:
Arma capessamus, conjunctaque tela feramus.
Dixerat agrestis, nec Pelea damna movebant:
Sed memor admissi Nereida colligit orbam
Damna suo inferias exstincto mittere Phoco.
Induere arma viros, violentaque sumere tela
Rex jubet Oetæus; cum queis simul ipse parabat
Ire. sed Halcione conjux excita tumultu
Prosilit, & nondum totos ornata capillos;
Disjicit hos ipsos: colloque infusa mariti,
Mittat ut auxilium sine se, verbisque precatur,
Et lacrymis: animasque duas ut servet in una.
Æacides illi, Pulchros, Regina, piosque
Pone metus. plena est promissi gratia vestri.
Non placet arma mihi contra nova monstra moveri.
Numen adorandum pelagi est. erat ardua turris;
Arce locus summa; fessis loca grata carinis.
Ascendunt illuc, stratosque in littore tauros
Cum gemitu aspiciunt, vastatoremque cruento
Ore ferum, longos infectum sanguine villos.
Inde manus tendens in aperti littora ponti,
Cæruleam Peleus Psamathen, ut finiat iram,
Orat; opemque ferat. nec vocibus illa rogantis
Flectitur Æacide. Thetis hanc pro conjuge supplex
Accepit veniam. sed enim irrevocatus ab acri
Cæde, lupus perstat dulcedine sanguinis asper;
Donec inhærentem laceræ cervice juvencæ
Marmore mutavit. corpus, præterque colorem,
Omnia servavit: lapidis color indicat illum
Jam non esse lupum; jam non debere timeri.
Nec tamen hac profugum consistere Pelea terra

Fata

Fata sinunt: Magnetas adit vagus exsul, & illic
Sumit ab Hæmonio purgamina cædis Acasto.
INterea fratrisque sui, fratremque secutis
Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
Consulat ut sacras hominum oblectamina sortes;
Ad Clarium parat ire Deum, nam templa profanus
Invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Consilii tamen ante sui fidissima certam
Te facit Halcyone: cui protinus intima frigus
Ossa receperunt, buxoque simillimus ora
Pallor obit: lacrymisque genæ maduere profusis.
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit:
Singultuque pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, charissime mentem
Vertit? ubi est, quæ cura mei prior esse solebat?
Iam potes Halcyone securus abesse relicta?
Iam via longa placet? jam sum tibi clarior absens?
At puto per terras iter est; tantumque dolebo,
Non etiam metuam, curæque timore carebunt.
Æquora me terrent, & ponti tristis imago:
Et laceras nuper tabulas in littore vidi:
Et sæpe in tumulis sine corpore nomina legi.
Neve tuum fallax animum fiducia tangat;
Quod socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes
Contineat ventos; & cum velit, æquora placet.
Cum semel emissi tenuerunt æquora venti;
Nil illis vetitum est: incommendataque tellus
Omnis, & omne fretum est. cœli quoq; nubila vexant;
Excutiuntq; feris rutilos concursibus ignes.
Quo magis hos novi (nam novi: & sæpe paterna
Parva domo vidi) magis hos reor esse timendos.
Quod tua si flecti precibus sententia nullis
Care potest conjux; nimiumque es certus eundi;
Me quoque tolle simul. certe jactabimur una:
Nec, nisi quæ patiar, metuam: pariterque feremus
Quicquid erit: pariter super æquora lata feremur.
Talibus Æolidis dictis lacrymisque movetur
Sidereus conjux: neq; enim minor ignis in ipso est.
Sed neque propositos pelagi dimittere cursus,
Nec vult Halcyonen in partem adhibere pericli:
Multaque respondit timidum solantia pectus.
Non tamen idcirco caussam probat. addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem:
Longa quidem est nobis omnis mora: sed tibi juro
Per patrios ignes (si me modo fata remittant)
Ante reversurum, quam Luna bis impleat orbem.
His ubi promissis spes est admota recursus;
Protinus eductam navalibus æquore tingi,
Aptarique suis pinum jubet armamentis.

Qua-

Qua rurſus viſa, veluti præſaga futuri,
Horruit Halcyone: lacrymaſque emiſit obortas:
Amplexuſque dedit: triſtique miſerrima tandem
Ore, Vale, dixit: collapſaque corpore toto eſt.
At juvenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos:
Æqualique ictu ſcindunt freta. ſuſtulit illa
Humentes oculos; ſtantemque in puppe recurva,
Concuſſaque manu dantem ſibi ſigna maritum
Prima videt: redditque notas. ubi terra receſſit
Longius, atque oculi nequeunt cognoſcere vultus;
Dum licet, inſequitur fugientem lumine pinum.
Hæc quoque ut haut poterat ſpatio ſummota videri
Vela tamen ſpectat ſummo fluitantia malo.
Ut nec vela videt; vacuum petit anxia lectum:
Seque toro ponit. renovat lectuſque, locuſque
Halcyones lacrymas: & quæ pars admonet abſit.
Portubus exierant: & moverat aura rudentes;
Obvertit lateri pendentes navita remos:
Cornuaque in ſumma locat arbore; totaque malo
Carbaſa deducit; venienteſque excipit auras.
Aut minus, aut certe medium non amplius æquor
Puppe ſecabatur; longeque erat utraque tellus;
Cum mare ſub noctem tumidis albeſcere cœpit
Fluctibus; & præceps ſpirare valentius Eurus.
Ardua jamdudum demittite cornua rector
Clamat; & antemnis totum ſubnectite velum:
Hic jubet; impediunt adverſæ juſſa procellæ;
Nec ſinit audiri vocem fragor æquoris ullam.
Sponte tamen properant, alii ſubducere remos;
Pars munire latus; pars ventis vela negare.
Egerit hic fluctus; æquorque refundit in æquor;
Hic rapit antennas. quæ dum ſine lege geruntur;
Aſpera creſcit hyems; omnique à parte feroces
Bella gerunt venti; fretaque indignantia miſcent.
Ipſe pavet, nec ſe, quis ſit ſtatus, ipſe fatetur
Scire ratis rector: nec quid jubeatve, velitve.
Tanta mali moles, tantoque potentior arte eſt.
Quippe ſonant clamore viri, ſtridore rudentes,
Undarum incurſu gravis unda, tonitribus æther.
Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur
Pontus: & inductas aſpergine tangere nubes.
Et modo, cum fulvas ex imo vertit arenas;
Concolor eſt illis, Stygia modo nigrior unda:
Sternitur interdum; ſpumiſque ſonantibus albet.
Ipſa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis:
Et nunc ſublimis veluti de vertice montis
Deſpicere in valles imumque Acheronta videtur:
Nunc, ubi demiſſam curvum circumſtetit æquor,

Suſpi-

Suspicere inferno summum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
Nec levius pulsata sonat, quam ferreus olim
Cum laceras aries, ballistave concutit arces.
Vtque solent, sumptis in cursu viribus, ire
Pectore in arma feri, protentaque tela leones;
Sic ubi se ventis commiserat unda coortis,
Ibat in arma ratis multoque erat altior illis.
Iamque labant cunei, spoliataque tegmine ceræ
Rima patet; præbetque viam letalibus undis.
Ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres:
Inque fretum credas totum descendere cœlum:
Inq; plagas cœli tumefactum ascendere pontum,
Vela madent nimbis; & cum cœlestibus undis
Æquoreæ miscentur aquæ: caret ignibus æther;
Cœcaque nox premitur tenebris hyemisque, suisq;.
Discutiunt tamen has, præbentque micantia lumen
Fulmina; fulmineis ardescunt ignibus undæ.
Dat quoque jam saltus intra cava texta carinæ
Fluctus, & ut miles numero præstantior omni
Cum sæpe assiliit defensæ mœnibus urbis;
Spe potitur tandem; laudisque accensus amore
Inter mille viros, murum tamen occupat unus:
Sic ubi pulsarunt celsi latera ardua fluctus;
Vastius insurgens decimæ ruit impetus undæ:
Nec prius absistit fessam oppugnare carinam;
Quam velut in captæ descendat mœnia navis.
Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum;
Pars maris intus erat. trepidant haud segnius omnes;
Quam solet urbs, aliis murum fodientibus extra,
Atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
Deficit ars; animique cadunt: totidemque videntur,
Quot veniunt fluctus, ruere, atq; irrumpere mortes.
Non tenet hic lacrymas: stupet hic: vocat ille beatos
Funera quos maneant: hic votis numen adorat,
Brachiaq; ad cœlum, quod non videt, irrita tollens
Poscit opem: subeunt illi fraterque, parensque;
Huic cum pignoribus domus, & quod cuique relictum est:
Halcyone Ceyca movet: Ceycis in ore
Nulla nisi Halcyone est: & cum desideret unam;
Gaudet abesse tamen. patriæ quoque vellet ad oras
Respicere, inque domum supremos vertere vultus.
Verum ubi sit nescit; tanta vertigine pontus
Fervet: & inducta piceis è nubibus umbra
Omne latet cœlum: duplicataque noctis imago est.
Frangitur incursu nimbosi turbinis arbor:
Frangitur & regimen: spoliisque animosa superbit
Vnda, velut victrix: sinuataque despicit undas.
Nec levius, quam si quis Athon, Pindumq, revulsos

Sede sua totos in apertum everteret æquor;
Præcipitata cadit: pariterque & pondere, & ictu,
Mergit in ima ratem. cum qua pars magna virorum
Gurgite pressa gravi, neque in aëra reddita, fato
Functa suo est. alii partes, & membra carinæ
Trunca tenent. tenet ipse manu, qua sceptra solebat,
Fragmina navigii Ceyx: socerumque, patremque
Invocat (heu) frustra. sed plurima nantis in ore
Halcyone conjux: illam meminitque, refertque:
Illius ante oculos, ut agant sua corpora fluctus,
Optat; & exanimis manibus tumuletur amicis.
Dum natat; absentem, quoties sinit hiscere fluctus,
Nominat Halcyonen: ipsisque immurmurat undis.
Ecce super medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur: & rupta mersum caput obruit unda.
Lucifer obscurus, nec quem cognoscere posses,
Illa nocte fuit: quoniamque excedere coelo
Non licuit, densistexit sua nubibus ora.
Æolis interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes: & jam, quas induat ille,
Festinat vestes: jam quas, ubi venerit ille,
Ipsa gerat. reditusque sibi promittit inanes.
Omnibus illa quidem superis pia thura ferebat:
Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat:
Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras.
Vtque foret sospes conjux suus, utque rediret,
Optabat; nullamque sibi præferret: at illi
Hoc de tot votis poterat contingere solum.
At dea non ultra pro functo morte rogari
Sustinet; utque manus funestas arceat aris;
Iri meæ, dixit, fidissima nuncia vocis,
Vise soporiferam Somni velociter aulam:
Exstinctique jube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Halcyonen veros narrantia casus.
Dixerat. induitur velamina mille colorum
Iris. & arcuato coelum curvamine signans
Tecta petit jussi sub nube latentia regis.
Est prope Cimmerios longo spelunca recessu,
Mons cavus, ignavi domus & penetralia Somni:
Quo nunquam radiis oriens, mediusque, cadensve
Phoebus adire potest. nebulæ caligine mistæ
Exhalantur humo: dubiæque crepuscula lucis.
Non vigil ales ibi cristati cantibus oris
Evocat auroram: nec voce silentia rumpunt
Sollicitive canes, canibusve sagacior anser.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve sonum reddunt convicia linguæ.
Muta quies habitat, saxo tamen exit ab imo
Rivus aquæ Lethes: per quem cum murmure labens
Invita

Invitat somnos crepitantibus unda lapillis.
Ante fores antri foecunda papavera florent,
Innumeræque herbæ: quarum de lacte soporem
Nox legit; & spargit per opacas humida terras.
Ianua ne verso stridorem cardine reddat;
Nulla domo tota est: custos in limine nullus.
At medio torus est ebeno sublimis in antro
Plumeus, unicolor, pullo velamine tectus:
Quo cubat ipse Deus, membris languore solutis.
Hunc circa passim varias imitantia formas
Somnia vana jacent: totidem quod messis aristas,
Sylva gerit frondes, ejectas littus arenas.
Quo simul intravit, manibusque obstantia virgo
Somnia dimovit; vestis fulgore reluxit
Sacra domus: tardaque Deus gravitate jacentes
Vix oculos tollens, iterumque iterumque relabens
Summaque percutiens nutanti pectora mento;
Excussit tandem sibi se: cubitoque levatus
Quid veniat (cognovit enim) scitatur. at illa:
Somne quies rerum, placidissime Somne deorum,
Pax animi, quem cura fugit; qui corpora duris
Fessa ministeriis mulces, reparasque labori;
Somnia, quæ veras æquant imitamine formas;
Herculeam Trachina jube, sub imagine regis,
Halcyonen adeant; simulacraque naufraga fingant.
Imperat hoc Iuno. postquam mandata peregit
Iris; abit: neque enim ulterius tolerare soporis
Vim poterat: labique ut somnum sensit in artus;
Effugit; & remeat, per quos modo venerat arcus.
At pater è populo natorum mille suorum
Excitat artificem, simulatoremque figuræ
Morphea. non illo jussos sollertius alter
Exprimit incessus, vultumque sonumque loquendi.
Adjicit & vestes, & consuetissima cuique
Verba. sed hic solos homines imitatur: at alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens.
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat. est etiam diversæ tertius artis (bemque,
Phantasos ille in humum, saxumq;, undamque, tra-
Quæque vacant anima fallaciter omnia transit.
Regibus hi, ducibusque suos ostendere vultus
Nocte solent: populos alii, plebemque pererrant.
Præterit hos senior: cunctisque è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
Eligit: & rursus molli languore solutus,
Deposuitque caput: stratoque recondidit alto.
Ille volat, nullos strepitus facientibus alis
Per tenebras. intraque moræ breve tempus in urbem
Pervenit Hæmoniam: positisque è corpore pennis

In faciem Ceycis abit. sumptaque figura
Luridus, exanimi similis. sine vestibus ullis,
Conjugis ante torum miseræ stetit. uda videtur
Barba viri, madidisque gravis fluere unda capillis
Tum lecto incumbens, fletu super ora profuso
Hæc ait: Agnoscis Ceyca, miserrima conjux?
An mea mutata est facies nece? respice, nosces:
Invenies que tuo pro conjuge conjugis umbram.
Nil opis Halcyone nobis tua vota tulerunt.
Occidimus. falso tibi me promittere noli.
Nubilus Ægæo deprendit in æquore navem
Auster, & ingenti jactatam flamine solvit:
Oraque nostra tuum frustra clamantia nomen
Implerunt fluctus. non hæc tibi nunciat autor
Ambiguus: non ista vagis rumoribus audis.
Ipse ego fata tibi præsens mea naufragus. edo.
Surge age: da lacrymas; lugubriaque indue: nec
Indeploratum sub inania tartara mitte.
Adjicit his vocem Morpheus; quam conjugis illa
Crederet esse sui. fletus quoque fundere veros
Visus erat: gestumque manus Ceycis habebat.
Ingemit Halcyone. lacrymas movet, atque lacer
Per somnum: corpusque petens amplectitur aura
Exclamatque, Mane quo te rapis ibimus una.
Voce sua, specieque viri turbata, soporem
Excutit: & primo si sit circumspicit illic,
Qui modo visus erat.)nam moti voce ministri
Intulerant lumen) postquam non invenit usquam;
Percutit ora manu: laniatque à pectore vestes:
Pectoraque ipsa ferit. nec crines solvere curat;
Scindit: & altrici quæ luctus caussa roganti,
Nulla est Halcyone, nulla est, ait: occidit una
Cum Ceyce suo, solantia tollite verba:
Naufragus interiit. vidi, agnovique: manusque
Ad discedentem, cupiens retinere, tetendi.
Vmbra fuit: sed & umbra tamen manifesta, viriq
Vera mei. non ille quidem, si quæris, habebat
Assuetos vultus: nec quo prius ore nitebat.
Pallentem, nudumque, & adhuc humente capillo
Infelix vidi, stetit hoc miserabilis ipso
Ecce loco: & quærit vestigia si qua supersint.
Hoc erat, hoc animo quod divinante timebam;
Et ne me fugiens ventos sequerere, rogabam.
At certe vellem, quoniam periturus abibas,
Me quoque duxisses. fuit ah, fuit utile, tecum
Ire mihi. neque enim de vitæ tempore quidquam
Non simul egissem: nec mors discreta fuisset.
Nunc absens perii: jactor quoque fluctibus absen
Et sine me te pontus habet, crudelior ipso

Sit mihi mens pelago; si vitam ducere nitar
Longius; & tanto pugnem superesse dolori.
Sed neque pugnabo: nec te miserande relinquam:
Et tibi nunc saltem veniam comes: inque sepulcro
Si non urna, tamen junget nos littera, si non
Ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet; verboque intervenit omni
Plangor: & attonito gemitus à corde trahuntur.
Mane erat: egreditur tectis ad littus: & illum
Mœsta locum repetit; de quo spectarat euntem.
Dumque moratur ibi, dumque, Hic retinacula solvit,
Hoc mihi discedens dedit oscula littore, dixit,
Dumque notata oculis reminiscitur acta, fretumque
Prospicit; in liquida spatio distante tuetur
Nescio quid quasi corpus, aqua; primoque quid illud
Esset, erat dubium. postquam paulum appulit undæ;
Et, quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat;
Quis foret ignorans, quia naufragus, omine mota est:
Et tanquam ignoto lacrymas daret, Heu miser, inquit,
Quisquis es, & si qua est conjux tibi. fluctibus actum
Fit propius corpus. quod quo magis illa tuetur,
Hoc minus, & minus est mentis. jam jamq; propinquæ
Admotum terræ, jam quod cognoscere posset,
Cernit. erat conjux. Ille est, exclamat: & una
Ora, comas, vestem lacerat: tendensque trementes
Ad Ceyca manus, Sic ô carissime conjux,
Sic ad me miserande redis? ait. adjacet undis
Facta manu moles: quæ primas æquoris undas
Frangit: & incursus quæ prædelassat aquarum.
Insilit huc. mirumque fuit potuisse; volabat:
Percutiensque levem modo natis aëra pennis,
Stringebat summas ales miserabilis undas.
Dumque volat; mœsto similem, plenumque querelæ
Ora dedere sonum tenui crepitantia rostro.
Ut vero tetigit mutum, & sine sanguine corpus;
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oscula rostro.
Senserit hoc Ceyx; an vultum motibus undæ
Tollere sit visus, populus dubitabat: at ille
Senserat. & tandem, superis miserantibus, ambo
Alite mutantur. fatis obnoxius iisdem
Tunc quoque mansit amor, nec conjugiale solutum est
Fœdus in alitibus, coëunt, fiuntque parentes:
Perque dies placidos hiberno tempore septem
Incubat Halcyone pendentibus æquore nidis.
Tum via tuta maris: ventos custodit, & arcet
Æolus egressu: præstatque nepotibus æquor.

HOs aliquis senior circum freta lata volantes
Spectat; & ad finem servatos laudat amores.

Proximus, aut idem, si fors tulit, hic quoque dixit,
Quem mare carpentem substrictaque crura gerentem
Aspicis (ostendens spatiosum in guttura mergum)
Regia progenies. &, si descendere ad ipsum
Ordine perpetuo quæris, sunt hujus origo
Ilus, & Assaracus, raptusque Iovi Ganymedes,
Laomedonque senex Priamusque, novissima Trojæ
Tempora sortitus. frater fuit Hectoris iste:
Qui nisi sensisset prima nova fata juventa;
Forsitan inferius non Hectore nomen haberet;
Quamvis est illum proles enixa Dymantis.
Æsacon umbrosa furtim peperisse sub Ida
Fertur Alyxothoe gracili conata bicorni.
Oderat hic urbes: nitidaque remotus ab aula
Secretos montes, & inambitiosa colebat
Rura. nec Iliacos cœtus, nisi rarus adibat.
Non agreste tamen, nec inexpugnabile amori
Pectus habens, sylvas captatam sæpe per omnes
Aspicit Hesperien patria Cebrenida ripa,
Injectos humeris siccantem sole capillos.
Visa fugit Nymphe, veluti perterrita fulvum
Cerva lupum, longeque lacu deprensa relicto
Accipitrem fluvialis anas. quam Troïus heros
Insequitur: celeremque metu, celer urget amore.
Ecce latens herba coluber fugientis adunco
Dente pedem strinxit: virusque in corpore liquit.
Cum vita suppressa fuga est. amplectitur amens
Exanimem; clamatque, Piget, piget esse secutum:
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miseram nos te duo. vulnus ab angue,
A me causa data est. ego sum sceleratior illo:
Qui tibi morte mea mortis solatia mittam.
Dixit: & è scopulo, quem rauca subederat unda;
Decidit in pontum. Tethys miserata cadentem
Molliter excepit: nantemque per æquora pennis
Texit: & optatæ non est data copia mortis.
Indignatur amans invitum vivere cogi;
Obstarique animæ misera de sede volenti
Exire. utque novas humeris assumpserat alas,
Subvolat: atque iterum corpus super æquora mittit.
Pluma levat casus: furit Æsacus: inque profundum
Pronus abit, letique viam sine fine retentat.
Fecit amor maciem; longa internodia crurum:
Longa manet cervix: caput est à corpore longe.
Æquor amat: nomenque manet, quia mergitur illo.

METAMORPHOSEON LIB. XII.

Nescius assumptis Priamus pater Æsacon alis
Vivere, lugebat: tumulo quoque nomen ha-
benti

nferias dederat cum fratribus Hector inanes.
efuit officio Paridis præsentia tristi:
ost modo qui rapta longum cum conjuge bellum
ttulit in patriam: conjuratæque sequuntur
lille rates, gentisque simul commune Pelasgæ.
lec dilata foret vindicta; nisi æquora sævi
nvia fecissent venti; Bœotaque tellus
ulide piscosa puppes tenuisset ituras.
lic patrio de more Iovi cum sacra parassent;
t vetus accensis incanduit ignibus ara,
erpere cæruleum Danai videre draconem
n platanum: cœptis quæ stabat proxima sacris.
lidus erat volucrum bis quatuor arbore summa,
uas simul, & matrem circum sua damna volantem
orripuit serpens: avidaque recondidit alvo.
)bstupuere omnes. at veri providus augur
hestorides, Vincemus, ait: gaudete Pelasgi.
roja cadet; sed erit nostri mora longa laboris,
tque novem volucres in belli digerit annos.
lle ut erat virides amplexus in arbore ramos;
it lapis: & servat serpentis imagine saxum.
Permanet Aoniis Nereus violentus in undis:
ellaque non transfert: & sunt qui parcere Trojæ
leptunum credant; quia mœnia fecerat urbis.
t non Thestorides: neque enim nescitve, tacetve
anguine virgineo placandam virginis iram
sse deæ. postquam pietatem publica caussa,
exque patrem vicit; castumque datura cruorem
lentibus ante aram stetit Iphigenia ministris.
icta dea est: nubemque oculis objecit: & inter
)fficium, turbamque sacri, vocesque precantum,
uppo sita fertur mutasse Mycenida cerva.
rgo ubi, qua decuit, lenita est cæde Diana:
t pariter Phœbes, pariter maris ira recessit:
ccipiunt ventos à tergo mille carinæ:
lultaque perpessæ Phrygia potiuntur arena.
Orbe locus medio est inter terrasque, fretumque,
Cœlestesque plagas, triplicis confinia mundi;
Vnde quod est usquam, quamvis regionibus absit,
nspicitur; penetratque cavas vox omnis ad aures.
ama tenet, summaque domum sibi legit in arce;
nnumerosque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis inclusit limina portis.
Nocte, dieque patet: tota est ex ære sonanti:
Tota fremit: vocesque refert: iteratque quod audit.
Nulla quies intus, nullaque silentia parte.
Nec tamen est clamor, sed parvæ murmura vocis:
Qualia de pelagi (si quis procul audiat) undis
Esse solent; qualemve sonum, cum Iupiter atras

Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt,
Atria turba tenet: veniunt leve vulgus; euntque.
Mistaque cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum: confusaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent sermonibus aures:
Hi narrata ferunt alio: mensuraque ficti
Crescit; & auditis aliquid novus adjicit autor.
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaque Lætitia est, consternatique Timores,
Seditioque recens, dubioque autore Susurri.
Ipsa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur
Et tellure videt: totumque inquirit in orbem.
Fecerat hæc notum, Grajas cum milite forti
Adventare rates: neque inexspectatus in armis
Hostis adest: prohibentque aditus, littusque tuentur
Troes: & Hectorea primus fataliter hasta
Protesilae cadis: commissaque prœlia magno
Stant Danais: fortesq; animæ, neq; cognitus Hector,
Nec Phryges, exiguo quid Achaica dextera possit
Sanguine senserunt: & jam Sigæa rubebant
Littora: jam leto proles Neptunia Cygnus
Mille viros dederat: jam curru stabat Achilles:
Totaque Peliacæ sternebat cuspidis ictu [rens,
Agmina: perque acies aut Cygnum, aut Hectora quæ-
Congreditur Cygno: decimum dilatus in annum
Hector erat. tum colla jugo canentia pressos
Exhortatus equos, currum direxit in hostem:
Concutiensque suis vibrantia tela lacertis,
Quisquis es, ô juvenis, dixit, solamen habeto
Mortis; ab Æmonio quod sis jugulatus Achille.
Hactenus Æacides, vocem gravis hasta secuta est.
Sed quanquam certa nullus fuit error in hasta;
Nil tamen emissi profecit acumine ferri:
Vtque hebeti pectus tantummodo contudit ictu;
Nate dea (nam te fama prænovimus) inquit
Ille, quid à nobis vulnus miraris abesse?
(Mirabatur enim) non hæc, quam cernis equinis
Fulva jubis, cassis, nec onus cava parma sinistræ
Auxilio mihi sunt: decor est quæsitus ab istis,
Mars quoque ob hoc capere arma solet. removebitur omne
Tegminis officium; tamen indistrictus abibo.
Est aliquid, non esse satum Nereide, sed qui
Nereaque, & natas, & totum temperat æquor.
Dixit: & hæsurum clypei curvamine telum
Misit in Æaciden: quod & æs; & proxima rupit
Terga novena boum: decimo tamen orbe moratum
Excipit hoc heros: rursusque trementia forti
Tela manu torsit: rursus sine vulnere corpus

Sin-

Sincerumque fuit. nec tertia cuspis apertum,
Et se præbentem valuit distringere Cygnum.
Haud secus exarsit quam circo taurus aperto,
Cum sua terribili petit irritamina cornu
Phœniceas vestes, elusaque vulnera sentit.
Num tamen exciderit ferrum considerat hastæ.
Hærebat ligno. Manus est mea debilis ergo;
Quasque, ait, ante habuit vires effudit in uno.
Nam certe valuit, vel cum Lyrnesia primum
Mœnia dejeci; vel cum Tenedonque, suoque
Eetioneas implevi sanguine Thebas.
Vel cum purpureus populari cæde Caycus
Fluxit; opusque meæ bis sensit Telephus hastæ.
Hic quoque tot cæsis. quorum per littus acervos
Et feci, & video, valuit mea dextra, valetque.
Dixit: & ante actis veluti male crederet; hastam
Misit in adversum Lycia de plebe Meneten:
Loricamque simul, subjectaque pectora rupit.
Quo plangente gravem moribundo pectore terram,
Extrahit illud idem calido de vulnere telum: [hasta.
Atque ait; Hæc manus est, hæc, qua modo vicimus,
Utar in hoc iisdem: sit in hoc precor exitus idem.
Sic fatur. Cygnumque petit; nec fraxinus errat:
Inque humero sonuit non evitata sinistro.
Inde velut muro, solidaque à caute repulsa est.
Qua tamen ictus erat, signatum sanguine Cygnum
Viderat: & frustra fuerat gavisus Achilles.
Vulnus erat nullum: sanguis fuit ille Menetæ.
Tum vero præceps curru fremebundus ab alto
Desilit: & nitido securum cominus hostem
Ense petens, parmam gladio galeamque cavari
Cernit: & in duro lædi quoque corpore ferrum,
Haud tulit ulterius: gladioque adversa reducto
Ter quater ora viri, capulo cava tempora pulsat,
Cedentemque sequens instat: turbatque, ruitque.
Attonitoque negat requiem. pavor occupat illum:
Ante oculosque natant tenebræ: retroque ferenti
Aversos passus, medio lapis obstitit arvo.
Quem super impulsum resupino corpore Cygnum
Vi multa vertit, terræque affixit Achilles.
Tum clypeo; genibusque premens præcordia duris,
Vincla trahit galeæ. quæ presso subdita mento
Elidunt fauces: & respiramen, iterque
Eripiunt animæ. victum spoliare parabat.
Arma relicta videt: corpus Deus æquoris albam
Contulit in volucrem; cujus modo nomen habebat.

Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
Attulit: & positis pars utraque substitit armis.
Dumque vigil Phrygios servat custodia muros,

Et vigil Argolicas servat custodia fossas;
Festa dies aderat; qua Cygni victor Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine vaccæ.
Cujus ut imposuit prosecta calentibus aris;
Et dis acceptus penetravit in æthera nidor;
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.
Discubuere toris proceres: & corpora tosta
Carne replent: vinoque levant curasque sitimque,
Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
Longaque multiforidelectat tibia buxi:
Sed noctem sermone trahunt; virtusque loquendi
Materia est, pugnas referunt hostisque suasque.
Inque vices, adita, atque exhausta pericula sæpe
Commemorare juvat. quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
Proxima præcipue domito victoria Cygno
In sermone fuit. visum mirabile cunctis;
Quod juvenis corpus nullo penetrabile telo,
Invictumque à vulnere erat: ferrumque terebat.
Hoc ipse Æacides, hoc mirabantur Achivi:
Cum sic Nestor ait: Vestro fuit unicus ævo
Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu
Cygnus. at ipse olim patientem vulnera mille
Corpore non læso Perrhæbum Cænea vidi:
Cænea Perrhæbum; qui factis inclytus, Othryn
Incoluit: quoque id mirum magis esset in illo:
Fœmina natus erat. monstri novitate moventur,
Quisquis adest: narretq; rogant. quos inter Achilles
Dic age (nam cunctis eadem est audire voluntas)
O facunde senex ævi prudentia nostri,
Quis fuerit Cæneus, cur in contraria versus;
Qua tibi militia, cujus certamine pugnæ
Cognitus; à quo sit victus, si victus ab ullo est.
Tum senior: Quamvis obstet mihi tarda vetustas;
Multaque me fugiant primis spectata sub annis;
Plura tamen memini: nec quæ magis hæreat; ulla
Pectore res nostro est, inter bellique domusque
Acta tot. ac sic quem potuit spatiosa senectus
Spectatorem operum multorum reddere; vixi
Annos bis centum: nunc tertia vivitur ætas.
Clara decore fuit proles Elateia Cænis,
Thessalidum virgo pulcherrima; perque propinquas
Perque tuas urbes (tibi enim popularis Achille)
Multorum frustra votis optata procorum.
Tentasset Peleus thalamos quoque forsitan illos;
Sed jam aut contigerant illi connubia matris,
Aut fuerant promissa tuæ. nec Cænis in ullos
Denupsit thalamos: secretaque littora carpens
Æquorei vim passa dei est. ita fama ferebat.

Utque

Utque novæ Veneris Neptunus gaudia cepit;
Sint tua vota licet, dixit, secura repulsæ;
Elige quid voveas. eadem quoque fama ferebat.
Magnum, Cænis ait, facit hæc injuria votum;
Tale pati jam posse nihil da fœmina ne sim:
Omnia præstiteris. graviore novissima dixit
Verba sono: poteratque viri vox illa videri:
Sicut erat. nam jam voto deus æquoris alti
Annuerat: dederatque super, ne saucius ullis
Vulneribus fieri, ferrove occumbere posset.
Munere lætus abit: studiisque virilibus ævum
Exigit Atracides, Peneiaque arva pererrat.
Dux erat Hippodamen audaci Ixione natus:
Nubigenasque feros, positis ex ordine mensis,
Arboribus tecto discumbere jusserat antro.
Æmonii proceres aderant; aderamus & ipsi:
Festaque confusa resonabat regia turba.
Ecce canunt Hymenæon: & ignibus atria fumant
Cinctaque adest virgo, matrumque nurumq; caterva.
Præsignis facie. felicem diximus illa
Conjuge Pirithoum: quod pæne fefellimus omen.
Nam tibi sævorum sævissime Centaurorum
Euryte, quam vino pectus, tam virgine visa
Ardet: & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus eversæ turbant convivia mensæ;
Rapitaturque comis per vim nova nupta prehensis.
Euritus Hippodamen, alii, quam quisque probabat,
Aut poterat, rapiunt. captæque erat urbis imago.
Fœmineo clamore sonat domus. ocyus omnes
Surgimus: & primus, Quæ te vecordia Theseus,
Euryte, pulsat, ait: qui me vivente lacessas
Pirithoum; violasque duos ignarus in uno?
Neve ea magnanimus frustra memoraverit heros;
Summovet instantes: raptamque furentibus aufert.
Ille nihil contra. neque enim defendere verbis
Talia facta potest: sed vindicis ora protervis
Insequitur manibus, generosaque pectora pulsat.
Forte fuit juxta signis exstantibus asper
Antiquus crater, quem vastum vastior ipso
Sustulit Ægides: adversaque misit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumq; merumq;,
Vulnere & ore vomens, madida resupinus arena
Calcitrat. ardescunt germani cæde bimembres:
Certatimque omnes simul uno ore, Arma, loquuntur.
Vina dabant animos: & prima pocula pugna
Missa volant, fragilesque cadi, curvique lebetes
Res epulis quondam tum bello, & cædibus aptæ.
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit spoliare suis; & primus ab æde

Lampadibus densum rapuit funale coruscis:
Elatumque alte, veluti qui candida tauri
Rumpere sacrifica molitur colla securi;
Illisit fronti Lapithæ Celadontis: & ossa
Non agnoscendo confusa reliquit in ore.
Exsiliere oculi: disjectisque ossibus oris
Acta retro naris, medioque est fixa palato.
Hunc pede convulso mensæ Pellæus acernæ
Stravit humi Belates, dejecto in pectore mento:
Cumque atro mistos spumantem sanguine dentes,
Vulnere tartareas geminato misit ad umbras.
Proximus ut steterat, spectans altaria vultu
Fumida terribili, Cur non, ait, utimur istis?
Cumque suis Gryneus immanem sustulit aram
Ignibus, & medium Lapitharum jecit in agmen:
Oppressitque duos, Broteau, & Orion. Orio
Mater erat Mycale: quam deduxisse canendo
Sæpe reluctantis constabat cornua lunæ.
Non impune feres, teli modo copia detur;
Dixerat Exadius: telique habet instar, in alta
Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi.
Figitur hinc duplici Gryneus in lumina ramo:
Eruiturque oculos. quorum pars cornibus hæret:
Pars fluit in barbam: concretaque sanguine pendet.
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
Primitium torrem: dextraque à parte Charaxi
Tempora perfringit fulvo protecta capillo.
Correpti rapida, veluti seges arida, flamma
Arserunt crines: & vulnere sanguis inustus
Terribilem stridore sonum dedit; ut dare ferrum
Igne rubens plerumque solet, quod forcipe curva
Cum faber eduxit, lacubus demittit. at illud
Stridet: & in tepida submersum sibilat unda.
Saucius hirsutis avidum de crinibus ignem
Excutit: inque humeros limen tellure revulsum
Tollit, onus plaustri: quod ne permittat in hostem,
Ipsa facit gravitas. socium quoque saxea moles
Oppressit spatio stantem propiore Cometen.
Gaudia nec retinet Rhœtus: sic comprecor, inquit,
Cætera sit fortis castrorum turba tuorum;
Semicremoque novat repetitum stipite vulnus:
Terque, quaterque, gravi juncturas verticis ictu
Rupit: & in liquido sederunt ossa cerebro.
Victor ad Euagrum, Corytumq;, Dryantaq; transit.
E quibus ut prima tectus lanugine malas
Procubuit Coritus; Puero quæ gloria fuso
Parta tibi est? Euagrus ait, nec dicere Rhœtus
Plura finit: rutilasque ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri; perque os in pectora, flammas.

Te

Te quoque sæve Drya, circum caput igne rotato
Insequitur: sed non in te quoque constitit idem
Exitus: assiduæ successu cædis ovantem,
Qua juncta est humero cervix, sude figis obusta.
Ingemuit, duroque sudem vix osse revellit
Rhœtus: & ipse suo madefactus sanguine fugit.
Fugit & Orneus, Lycabasque, & saucius armo
Dexteriore Medon, & cum Pisenore Thaumas,
Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros; accepto tum vulnere tardius ibat:
Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum;
Quique suis frustra bellum dissuaserat augur
Astylos. ille etiam metuenti vulnera Nesso,
Ne fuge ad Herculeos, inquit, servaberis arcus.
At non Eurynius, Lycidasque, & Areus, & Imbreus
Effugêre necem. quos omnes dextra Dryantis
Perculit adversos. adversum tu quoque, quamvis
Terga fugæ dederas; vulnus Cænee tulisti.
Nam grave respiciens inter duo lumina ferrum,
Qua naris fronti committitur, accipis, imæ
In tanto fremitu cunctis sine fine jacebat
Sopitus venis, & inexperrectus Aphidas:
Languentique manu carchesia mista tenebat,
Fusus in Ossææ villosis pellibus ursæ:
Quem procul ut vidit frustra nulla arma moventem
Inserit amento digitos, Miscendaque, dixit,
Cum Styge vina bibes, Phorbas. nec plura locutus,
In juvenem torsit jaculum: ferrataque collo
Fraxinus, ut casu jacuit resupinus, adacta est.
Mors caruit sensu: plenoque è gutture fluxit
Inque toros, inque ipsa niger carchesia sanguis.
Vidi ego Petræum conantem evellere terra [bit
Glandiferam quercum; quam dum complexibus am-
Et quatit huc, illuc, labefactaque robora jactat;
Lancea Pirithoi costis immissa Petræi
Pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoi cecidisse Lycum virtute ferebant;
Pirithoi virtute Chromin: sed uterque minorem
Victori titulum, quam Dictys Helopsque, dederunt.
Fixus Helops jaculo est: quod pervia tempora fecit:
Et missum à dextra lævam penetravit ad aurem,
Dictys ab ancipiti delapsus acumine montis,
Dum fugit instantem trepidans Ixione natum;
Decidit in præceps. & pondere corporis ornum
Ingentem fregit; suaque induit ilia fractæ.
Vltor adest Phareus; saxumque è monte revulsum
Mittere conatur. mittentem stipitequerno
Occupat Ægides: cubitique ingentia fregit
Ossa; nec ulterius dare corpus inutile leto

Aut vacat, aut curat: tergoque Bianoris alti
Insilit, haud solito quemquam portare nisi ipsum:
Opposuitque genu costis: prensamque sinistra
Cæsariem retinens, vultum, minitantiaque ora
Robore nodoso, præduraque tempora, fregit.
Robore Nedymnum, jaculatoremque Lycetum
Sternit, & immissa protectum pectora barba
Hippason, & summis exstantem Riphea sylvis,
Tereaque, Hæmoniis qui prensos montibus ursos
Ferre domum vivos, indignantesque solebat.
Haud tulit utentem pugnæ successibus ultra
Thesea Demoleon: solidoque revellere dumo
Annosam pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit; præfractam misit in hostem.
Sed procul à telo Theseus veniente recessit
Pallados admonitu. (credi sic ipse volebat)
Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti
Abscidit jugulo pectus, humerumque sinistrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
Quem Dolopum rector bello superatus Amyntor
Æacidæ dederat pacis pignusque, fidemque.
Hunc procul ut fœdo disjectum vulnere Peleus
Viderat, Inferias juvenum gratissime Crantor
Accipe, ait. validoque in Demoleonta lacerto
Fraxineam misit, mentis quoque viribus, hastam.
Quæ laterum cratem perrupit: & ossibus hærens
Intremuit. trahit ille manu sine cuspide lignum:
Id quoque vix sequitur. cuspis pulmone retenta est.
Ipse dolor vires animo dabat. æger in hostem
Erigitur: pedibusque virum proculcat equinis.
Excipit ille ictus galea, clypeoque sonanti:
Defensatque humeros: prætentaque sustinet arma.
Perque armos uno duo pectora perforat ictu.
Ante tamen leto dederat Phlegræon, & Hylen
Eminus: Hiphinoum collato Marte, Glanimque.
Additur his Dorylas: qui tempora tecta gerebat
Pellelupi, sævique vicem præstantia teli
Cornua dura boum multo rubefacta cruore.
Huic ego (nam vires animus dabat) Aspice, dixi,
Quantum concedant nostro tua cornua ferro:
Et jaculum torsi. quod cum vitare nequiret;
Opposuit dextram passuræ vulnera fronti.
Affixa est cum fronte manus. fit clamor: ad illum
Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) media ferit ense sub alvum.
Prosiliit: terraque ferox sua viscera traxit:
Tractaque calcavit: calcataque rupit: & illis
Crura quoque impediit; & inani concidit alvo.
Nec te pugnantem tua Cyllare forma redemit,
Si me-

Si modo naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens. barbæ color aureus: aurea
Ex humeris medios coma dependebat in armos:
Gratus in ore vigor: cervix, humerique, manusque,
Pectoraque artificum laudatis proxima signis;
Et quacunque vir est, nec equi mendosa sub illo
Deteriorque viro facies. da colla, caputque;
Castore dignus erit. sic tergum sessile, sic sunt
Pectora celsa toris: totus pice nigrior atra.
Candida cauda tamen: color est quoque cruribus albus.
Multæ illum petiere sua de gente; sed una
Abstulit Hylonome: qua nulla decentior inter
Semiferas altis habitavit fœmina sylvis.
Hæc & blandiciis & amando, & amare fatendo
Cyllaron una tenet: cultus quoque quantus in illis
Esse potest membris; ut sit coma pectine lævis:
Vt modo rore maris, modo se violave, rosave,
Implicet: interdum canentia lilia gestet:
Bisque die lapsis Pegasææ vertice sylvæ
Fontibus ora lavet: bis flumine corpora tingat:
Nec nisi quæ deceant electarumque ferarum
Aut humero, aut lateri prætendat vellera lævo.
Par amor est illis: errant in montibus una.
Antra simul subeunt: & tum Lapitheïa tecta
Intrarant pariter; pariter fera bella gerebant
Autor in incerto est: jaculum de parte sinistra
Venit, & inferius, qua collo pectora subsunt,
Cyllare te fixit: parvo cor vulnere læsum
Corpore cum toto post tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus:
Impositaque manu vulnus fovet; oraque ad ora
Admovet: atque animæ fugienti obsistere tentat.
Vt videt exstinctam: dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo quod inhæserat illi
Incubuit: moriensque suum complexa maritum est.
Ante oculos stat & ille meos: qui sæva leonum
Vinxerat inter se connexis vellera nodis
Phœocomes hominumq; simul protectus, equumq;.
Codice qui misso, quem vix juga bina moverent
Iuncta, Phonoleniden à summo vertice fregit.
Fracta volubilitas capitis latissima, perque os,
Perque cavas nares oculosque auresque cerebrum
Molle fluit; veluti concretum vimine querno
Lac solet; utve liquor rari sub pondere cribri
Manat; & exprimitur per densa foramina succus.
Ast ego, dum parat hic armis nudare jacentem;
Scit tuus hoc genitor) gladium spoliantis in ima
Ilia demisi. Chthonius quoque, Teleboasque
Ense jacent nostro, ramum prior ille bifurcum

Gesse-

Gesserat: hic jaculum, jaculo mihi vulnera fecit.
Signa vides: apparet adhuc vetus inde cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti:
Tunc poteram magni si non superare, morari
Hectoris arma meis. illo sed tempore nullus,
Aut puer Hector erat. nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti;
Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Oëcli
Fixit in adverso cornum sine cuspide vultu.
Vecte Pelethronius Macareus in pectus adacto
Stravit Erigdupum. memini & venabula condi
Inguine Nessei manibus conjecta Cymeli.
Ne tu credideris tantum cecinisse futura
Ampyciden Mopsum. Mopso jaculante biformis
Occubuit, frustraque loqui tentavit Odites,
Ad mentum lingua, mentoq; ad guttura fixo. [que,
Quinq; neci Cæneus dederat, Styphelumq;, Bromumq;
Antimachumq;, Helimumq;, securiferumq;, Pyracmon.
Vulnera non memini: numerum, nomenque notavi.
Provolat Emathii spoliis armatus Halesi,
Quem dederat leto, membris & corpore Latreus
Maximus. huic ætas inter juvenemque, senemque
Vis juvenilis erat. variabant tempora cani.
Qui clypeo, gladioque, Macedoniaque sarissa
Conspicuus, faciemq; obversus in agmen utrumque;
Armaque concussit, certumque equitavit in orbem:
Verbaque tot fudit vacuas animosus in auras:
Et te Cæni feram? nam tu mihi fœmina semper,
Tu mihi Cænis eris. nec te natalis origo
Commonuit; mentemque subit, quo præmia facto,
Quaque viri falsam speciem mercede pararis?
Quid sis nata vide, vel quid sis passa: columque,
I, cape cum calathis: & stamina pollice torque:
Bella relinque viris. jactanti talia Cæneus
Extentum cursu missa latus eruit hasta,
Qua vir equo commissus erat. furit ille dolore:
Nudaque Phylei juvenis ferit ora sarissa.
Non secus hæc resilit, quam tecti à culmine grando:
Aut si quis parvo feriat cava tympana saxo.
Cominus aggreditur: laterique recondere duro
Luctatur gladium. gladio loca pervia non sunt.
Haud tamen effugies: medio jugulaberis ense.
Quandoquidem mucro est hebes, inquit, & in latus
Obliquat: longaq; amplectitur ilia dextra. [ensem
Plaga facit gemitus in corpore marmoris icti:
Fractaque dissiliit percusso lamina collo.
Ut satis illæsos miranti præbuit artus;
Nunc age, ait Cæneus, nostro tua corpora ferro
Tentemus: capuloque tenus dimisit in armos

Ensem

Ensem fatiferum: cœcamque in viscera movit,
Versavitque manum; vulnusque in vulnere fecit.
Ecce ruunt vasto rapidi clamore bimembres:
Telaque in hunc omnes unum, mittuntq;, feruntq;,
Tela retusa cadunt. manet imperfossus ab omni,
Inque cruentatus Cæneus Elateïus ictu.
Fecerat attonitos nova res. Heu dedecus ingens,
Monychus exclamat: populus superamur ab uno,
Vixque viro. quamquam ille vir est: nos segnibus actis,
Quod fuit ille sumus. quid membra immania prosunt?
Quid geminæ vires? & quod fortissima rerum
In nobis duplex natura animalia junxit?
Nec nos matre Dea, nec nos Ixione natos
Esse reor; qui tantus erat, Iunonis ut altæ
Spem caperet. nos semimari superamur ab hoste.
Saxa, trabesque super, totosque involvite montes:
Vivacemque animam missis elidite sylvis.
Silva premat fauces: & erit pro vulnere pondus.
Dixit: & insanis dejectam viribus Austri
Forte trabem nactus; validum conjecit in hostem.
Exemplumque fuit: parvoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat. nec habebat Pelion umbras.
Obrutus immani cumulo sub pondere Cæneus
Æstuat arboreo; congestaque robora duris
Fert humeris. sed enim postquam super ora, caputque
Crevit onus: nec habet quas ducat spiritus auras;
Deficit interdum: modo se super aëre frustra
Tollere conatur; jactasque evolvere sylvas.
Interdumque movet: veluti quam cernimus, ecce
Ardua, si terræ quatiatur motibus, Ide.
Exitus in dubio est: alii sub inania corpus
Tartara detrusum sylvarum mole ferebant.
Abnuit Ampycides: medioque ex aggere fulvis
Vidit avem pennis liquidas exire sub auras:
Quæ mihi tunc primum, tunc est conspecta supremum.
Hanc ubi lustrantem leni sua castra volatu
Mopsus, & ingenti circum clamore sonantem
Aspexit, pariterque animo est, oculisque secutus;
O salve, dixit, Lapithææ gloria gentis,
Maxime vir quondam, sed avis nunc unica, Cænen.
Credita res autore suo est. dolor addidit iram.
Oppressumque ægre tulimus tot ab hostibus unum.
Nec prius abstitimus ferro exercere dolorem;
Quam data pars leto. partem fuga, noxque removit.

HÆc inter Lapithas, & semihomines Centauros
Prælia Tlepolemus Pylio referente dolorem
Præteriti Alcidæ tacito non pertulit ore.
Atque ait: Herculeæ mirum est oblivia laudis

Acta tibi: senior certe mihi sæpe referre
Nubigenas domitos à se pater esse solebat.
Tristis ad hæc Pylius: Quid me meminisse malorum
Cogis? & obductos annis rescindere luctus.
Inque tuum genitorem odium, offensasque fateri?
Ille quidem majora fide quoque gessit, & orbem
Implevit meritis: quod mallem posse negare.
Sed neque Deiphobum, nec Polydamanta, nec ipsum
Hectora laudamus. quis enim laudaverit hostem?
Ille tuus genitor Messenia mœnia quondam
Stravit: & immeritas urbes, Elynque, Polynque
Diruit: inque meos ferrum flammasque penates
Impulit. utque alios taceam, quos ille peremit;
Bis sex Neleidæ fuimus conspecta juventus:
Bis sex Herculeis ceciderunt, me minus uno,
Viribus. atque alios vinci potuisse ferendum est.
Mira Periclymeni mors est: cui posse figuras
Sumere quas vellet, rursusque reponere sumptas
Neptunus dederat, Nelei sanguinis auctor.
Hic ubi nequicquam est formas variatus in omnes;
Vertitur in faciem volucris: quæ fulmina curvis
Ferre solet pedibus, divûm gratissima Regi.
Viribus usus avis, pennis, rostroque redunco,
Hamatisque viri laniaverat unguibus ora.
Tendit in hanc nimium certos Tirynthius arcus:
Atque inter nubes sublimia membra ferentem,
Pendentemque ferit, lateri qua jungitur ala.
Nec grave vulnus erat: sed rupti vulnere nervi
Deficiunt. motumque negant, viresque volandi.
Decidit in terram; non concipientibus auras
Infirmis pennis: & quæ levis hæserat alæ,
Corporis affixi pressa est gravitate sagitta:
Perque latus summum jugulo est exacta sinistro.
Num videor debere tui præconia rebus
Herculis ô Rhodiæ ductor pulcherrime classis?
Ne tamen ulterius quam fortia facta silendo,
Vlciscar fratres; solida est mihi gratia tecum.
Hæc postquam dulci Neleïus edidit ore;
A sermone senis repetito munere Bacchi.
Surrexere toris. nox est data cætera somno.

AT Deus æquoreas qui cuspide temperat undas,
In volucrem corpus nati Phaëthontida versum
Mente dolet patria: sævumque perosus Achillem,
Exercet memores, plus quam civiliter, iras.
Iamque fere tracto duo per quinquennia bello,
Talibus intonsum compellat Sminthea dictis:
O mihi de fratris longe carissime natis,
Irrita qui mecum posuisti mœnia Trojæ:
Ecquid, ubi has jamjam casuras aspicis arces,

Inge-

gemis? aut ecquid tot defendentia muros
illia cæsa doles? ecquid (ne persequar omnes)
:ctoris umbra subit circum sua Pergama tracti?
um tamen ille ferox, belloque cruentior ipso
vit adhuc operis nostri populator Achilles.
et mihi se, faxo, triplici quid cuspide possim,
utiat. at quoniam concurrere comminus hosti
on datur; occulta nec opinum perde sagitta.
nuit: atque animo pariter patruique, suoque
ilius indulgens, nebula velatus, in agmen
rvenit Iliacum, mediaque in cæde virorum
ra per ignotos spargentem cernit Achivos
ela Parin: fassusque Deum, Quid spicula perdis
nguine plebis. ait? si qua est tibi cura tuorum;
ertere in Æaciden, cæsosque ulciscere fratres,
xit: & ostendens sternentem Troica ferro
orpora Peliden, arcus obvertit in illum:
ertaque letifera direxit spicula dextra.
uo Priamus gaudere senex post Hectora posset
oc fuit. ille igitur tantorum victor Achille,
ictus es à timido Grajæ raptore maritæ.
t si fœmineo fuerat tibi Marte cadendum;
hermodoontiaca malles cecidisse bipenni.
m timor ille Phrygum, decus & tutela Pelasgi
ominis Æacides, caput insuperabile bello,
rserat; Armarat Deus idem, idemque cremarat.
m cinis est, & de tam magno restat Achille
escio quid, parvam quod non bene compleat urnã.
t vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
æc illi mensura viro respondet. & hæc est
ar tibi Pelide. nec inania tartara sentit.
se etiam, ut cujus fuerit cognoscere posses;
ella movet clypeus: deque armis arma feruntur,
on ea Tydides, non audet Oileus Ajax,
on minor Atrides, non bello major & ævo,
oscere, non alii: soli Telamone creato,
aertæque fuit tantæ fiducia laudis.
se Tantalides onus invidiamque removit:
rgolicosque duces mediis considere castris
ussit: & arbitrium litis trajecit in omnes.

METAMORPHOSEON LIB. XIII.

Consedere duces, & vulgi stante corona,
Surgit ad hos clypei dominus septemplicis A-
Utque erat impatiens iræ, Sigeia torvo [jax:
ittora respexit, classemque in littore vultu:
ntendensque manus, Agimus prô Iupiter, inquit,
nte rates caussam; & mecum confertur Vlysses!
t non Hectoreis dubitavit cedere flammis:

Quas ego sustinui: quas hac à classe fugavi.
Tutius est igitur fictis contendere verbis, [ptum:
Quam pugnare manu. sed nec mihi dicere promNec facere est isti. quantumque ego Marte feroci,
Inque acie valeo, tantum valet iste loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,
Esse reor. (vidistis enim) sua narret Vlysses;
Quæ sine teste gerit, quorum nox conscia sola est.
Præmia magna peti fateor: sed demit honorem
Æmulus Ajaci. non est tenuisse superbum,
Sit licet hoc ingens quicquid speravit Vlysses.
Ipse tulit pretium jam nunc certaminis hujus;
Quod cum victus erit, mecum certasse feretur.
Atque ego si virtus in me dubitabilis esset;
Nobilitate potens essem; Telamone creatus:
Mœnia qui forti Trojana sub Hercule cepit:
Littoraque intravit Pegasæa Colcha carina.
Æacus huic pater est: qui jura silentibus illic
Reddit, ubi Æoliden saxum grave Sisyphon urget.
Æacon agnovit summus, prolemque fatetur
Iupiter esse suam. sic à Iove tertius Ajax.
Nec tamen hæc series in caussam prosit Achivi;
Si mihi cum magno non sit communis Achille.
Frater erat: fraterna peto. quid sanguine cretus
Sisyphio, furtisque, & fraude simillimus illi,
Inseris Æacidis alienæ nomina gentis?
An quod in arma prior, nulloque sub indice veni,
Arma neganda mihi? potiorque videbitur illis,
Vltima qui cepit; detrectavitque furore
Militiam ficto: donec sollertior isto,
Et sibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi: vitataque traxit ad arma?
Optima nunc sumat, qui sumere noluit ulla:
Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,
Obtulimus quia nos ad prima pericula, simus. [esset;
Atque utinam, aut verus furor ille, aut creditus
Nec comes hic Phrygias unquam venisset ad arces
Hortator scelerum. non te Pœantia proles
Expositum Lemnos nostro cum crimine haberet:
Qui nunc (ut memorant) sylvestribus abditus antris,
Saxa moves gemitu: Laërtiadæque precaris,
Quæ meruit: quæ (si dî sunt) non vana precaris.
Et nunc ille eadem nobis juratus in arma;
Heu, pars una ducum, quo successore sagittæ
Herculis utuntur, fractus morboque fameque,
Velaturque, aliturque avibus: volucresque petendo
Debita Trojanis exercet spicula fatis.
Ille tamen vivit: quia non comitatur Vlyssem.
Vellet & infelix Palamedes esse relictus:

Vive-

Viveret; aut certe letum sine crimine haberet.
Quem, male convicti nimium memor iste furoris,
Prodere rem Danaam finxit: fictumque probavit
Crimen. & ostendit, quod jam præfoderat, aurum.
Ergo aut exsilio vires subduxit Achivis,
Aut nece. sic pugnat, sic est metuendus Vlysses.
Qui licet eloquio fidum quoque Nestora vincat;
Haud tamen efficiet, desertum ut Nestora crimen
Esse rear nullum. qui cum imploraret Vlyssem
Vulnere tardus equi, fessusque senilibus annis;
Proditus à socio est. non hæc mihi crimina fingi
Scit bene Tydides: qui nomine sæpe vocatum
Corripuit: trepidoque fugam exprobravit amico.
Aspiciunt oculis superi mortalia justis.
En eget auxilio, qui non tulit: utque reliquit,
Sic linquendus erat. legem sibi dixerat ipse.
Conclamat socios. adsum: videoque trementem,
Pallentemque metu, & trepidantem morte futura.
Opposui molem clypei: texique jacentem.
Servavique animam (minimum est hoc laudis) inertē.
Si perstas certare; locum redeamus ad illum:
Redde hostes, vulnusque tuum, solitumque timorem,
Post clypeumque late: & mecum contende sub illo.
At postquam eripui; cui standi vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hector adest: secumque deos in prœlia ducit.
Quaque ruit; non tu tantum terreris Vlysse,
Sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
Hunc ego sanguineæ successu cædis ovantem
Eminus ingenti resupinum pondere fudi.
Hunc ego poscentem, cum quo concurreret, unus
Sustinui. sortemque meam vovistis Achivi:
Et vestræ valuere preces. si quæritis hujus
Fortunam pugnæ; non sum superatus ab illo.
Ecce ferunt Troës ferrumque, ignesque, Iovemque
In Danaas classes, ubi nunc facundus Vlysses?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes;
Spem vestri reditus. date pro tot navibus arma.
Quod si vera licet mihi dicere; quæritur istis,
Quam mihi major honos: conjunctaque gloria nostra
Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur. [est:
Conferat his Ithacus Rhesum, imbellemque Dolona,
Priamidemque Helenum rapta cum Pallade captum.
Luce nihil gestum est, nihil est Diomede remoto.
Si semel ista datis meritis tam vilibus arma;
Dividite: & pars sit major Diomedis in illis. [ermis
Quò tamen hæc Ithaco? qui clam, qui semper in-
Rem gerit: & furtis incautum decipit hostem?
Ipse nitor galeæ claro radiantis ab auro

Insidias prodet manifestabitque latentem.
Sed neque Dulichius sub Achillis casside vertex
Pondera tanta feret. nec non onerosa gravisque
Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis.
Nec clypeus vasti cælatus imagine mundi
Conveniet timidæ, natæque ad furta sinistræ.
Debilitaturum quid te petis improbe munus?
Quod tibi si populi donaverit error Achivi;
Cur spolieris, erit; non, cur metuaris ab hoste.
Et fuga, qua sola cunctos timidissime vincis,
Tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti.
Adde quod iste tuus tam raro prœlia passus
Integer est clypeus. nostro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, novus est successor habendus.
Denique quid verbis opus est? spectemur agendo.
Arma viri fortis medios mittantur in hostes;
Inde jubete peti. & referentem ornate relatis.
Finierat Telamone satus. vulgique secutum
Vltima murmur erat: donec Laërtius heros
Adstitit: atque oculos paulum tellure moratos
Sustulit ad proceres, exspectatoque resolvit
Ora sono. neque abest facundis gratia dictis.
Si mea cum vestris valuissent vota Pelasgi;
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres.
Tuque tuis armis, nos te poteremur Achille.
Quem quoniam non æqua mihi vobisque negarunt
Fata, (manuque simul veluti lacrymantia tersit
Lumina) quis magno melius succedet Achilli;
Quam per quem magnus Danais successit Achilles?
Huic modo ne prosit, quod ut est, hebes esse videtur.
Neve mihi noceat, quod vobis semper Achivi
Profuit ingenium: meaque hæc facundia, si qua est,
Quæ nunc pro domino, pro vobis sæpe locuta est,
Invidia careat: bona nec sua quisque recuset.
Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi;
Vix ea nostra voco. sed enim quia rettulit Ajax
Esse Iovis pronepos; nostri quoque sanguinis autor
Iupiter est: totidemque gradus distamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater est, Arcesius illi,
Iupiter huic: neque in his quisquam damnatus &
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis [exsul.
Altera nobilitas. Deus est in utroque parente.
Sed neque materno quod sum generosior ortu;
Nec mihi quod pater est fraterni sanguinis insons;
Proposita arma peto: meritis expendite caussam.
Dummodo quod fratres Telamon, Peleusque fuerunt,
Ajacis meritum non sit: nec sanguinis ordo.
Sed virtutis honor spoliis quæratur in istis.
Aut si proximitas primusque requiritur hæres;

Est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi.
Quis locus Ajaci? Phthiam hæc, Scyronve ferantur.
Nec minus est isto Teucer patruelis Achilli.
Non petit ille tamen. num si petat auferat illa?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur;
Plura quidem feci, quam quæ comprendere dictis
In promptu mihi sit. rerum tamen ordine ducar.
Præscia venturi genitrix Nereïa leti
Dissimulat cultu natum: & deceperat omnes,
(In quibus Ajacem) sumptæ fallacia vestis.
Arma ego fœmineis animum motura virilem
Mercibus inserui. neque adhuc projecerat heros
Virgineos habitus, cum parmam hastamque tenenti,
Nate dea, dixi: tibi se peritura reservant
Pergama. quid dubitas ingentem evertere Trojam?
Injecique manum: fortemque ad fortia misi.
Ergo opera illius, mea sunt. ego Telephon hasta
Pugnantem domui: victum, orantemque refeci.
Quod Thebæ cecidere meum est. me credite Lesbon,
Me Tenedon, Chrysenque, & Cyllan Apollinis urbes,
Et Syron cepisse. mea concussa putate
Procubuisse solo Lyrnessia mœnia dextra.
Vtque alios taceam, qui sævum perdere posset
Hectora nempe dedi. per me jacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus est inventus Achilles,
Arma peto. vivo dederam, post fata reposco.
Vt dolor unius Danaos pervenit ad omnes;
Aulidaque Euboicam complerunt mille carinæ;
Exspectata diu, nulla, aut contraria classi
Flamina erant: duræque jubent Agamemnona sortes
Immeritam sævæ natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor: divisque irascitur ipsis:
Atque in rege, tamen pater est. ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor, fassoque ignoscat Atrides;
Difficilem tenui sub iniquo judice caussam.
Hunc tamen utilitas populi fraterque datique
Sūma movet sceptri, laudem ut cum sanguine penset.
Mittor & ad matrem: quæ non hortanda, sed astu
Decipienda fuit. quo si Telamonius isset,
Orba suis essent etiam nunc lintea ventis.
Mittor & Iliacas audax orator ad arces:
Visaque & intrata est altæ mihi curia Trojæ,
Plenaque adhuc erat illa viris. interritus egi
Quam mihi mandarat communis Græcia caussam.
Accusoque Parin: prædamque, Helenamq; reposco:
Et moveo Priamum, Priamoque Antenora junctum.
At Paris, & fratres, & qui rapuere sub illo,
Vix tenuere manus (scis hæc Menelaë) nefandas,

Primaque lux nostri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora est, quæ consilioque manuque
Utiliter feci spatiosi tempore belli.
Post acies primas, urbis se mœnibus hostes
Continuere diu: nec aperti copia Martis
Ulla fuit. decimo demum pugnavimus anno.
Quid facis interea, qui nil nisi prœlia nosti?
Quis tuus usus erat? nam si mea facta requiris;
Hostibus insidior: fossas munimine cingo:
Consolor socios; ut longi tædia belli
Mente ferant placida: doceo quo simus alendi,
Armandique modo: mittor quo postulat usus.
Ecce Iovis monitu deceptus imagine somni
Rex jubet incepti curam dimittere belli.
Ille potest autore suam defendere vocem.
Non sinat hoc Ajax: delendaque Pergama poscat:
Quodque potest pugnet. cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? det quod vaga turba sequatur?
Non erat hoc nimium, nunquam nisi magna loquenti.
Quid quod & ipse fugit? vidi, puduitque videre?
Cum tu terga dares, inhonestaque vela parares.
Nec mora, Quid facitis? quæ vos dementia, dixi,
Concitat ô socii captam dimittere Trojam?
Quidve domum fertis decimo nisi dedecus anno?
Talibus atque aliis, in quæ dolor ipse disertum
Fecerat: adversos profuga de classe reduxi.
Convocat Atrides socios terrore paventes:
Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quidquam
Audet: & ausus erat reges incessere dictis
Thersites; etiam per me, haud impune protervus.
Erigor: & trepidos cives exhortor in hostem:
Amissamque mea virtutem voce reposco.
Tempore ab hoc quodcunque potest fecisse videri
Fortiter iste; meum est: qui dantem terga retraxi.
Denique de Danais quis te laudatve petitve?
At sua Tydides mecum communicat acta:
Me probat: & socio semper confidit Ulysse.
Est aliquid de tot Grajorum millibus, unum
A Diomede legi. nec me sors ire jubebat:
Sed tamen & spreto noctisque, hostisque periclo,
Ausum eadem quæ nos, Phrygia de gente Dolona
Interimo. non ante tamen quam cuncta coëgi
Prodere. & edidici quid perfida Troja pararet.
Omnia cognoram: nec, quid specularer, habebam:
Et jam promissa poteram cum laude reverti.
Haud contentus eo; petii tentoria Rhesi:
Inque suis ipsum castris, comitesque peremi:
Atque ita captivo victor, votisque potitus,
Ingredior curru lætos imitante triumphos.

Cujus

Cujus equos pretium pro nocte poposcerat hostis;
Arma negati mihi. fueritque benignior Ajax.
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
Devastata meo? cum multo sanguine fudi
Cœranon. Iphitidenque, Alastoraque, Chromiumq;,
Alcandrumq;, Haliumq;, Noëmenaq;, Prytanimque,
Exitioque dedi cum Chersidamante Thoona,
Et Charopen, fatisque immitibus Ennomon actum:
Quique minus celebres nostra sub mœnibus urbis
Procubuere manu. sunt & mihi vulnera, cives,
Ipso pulchra loco. nec vanis credite verbis.
Aspicite en (vestemque manu diduxit) & hæc sunt
Pectora semper, ait, vestris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in socios: & habet sine vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert: si se pro classe Pelasga
Arma tulisse refert contra Troasque, Jovemque?
Confiteorque, tulit: neque enim benefacta maligne
Detrectare meum est; modo ne communia solus
Occupet, atque aliquē nobis quoq; reddat honorem.
Reppulit Actorides sub imagine tutus Achillis
Troas ab arsuris cum defensore carinis.
Ausum etiam Hectoreis solum concurrere telis
Se putat; oblitus regisque, ducisque, meique;
Nonus in officio & prælatus munere sortis.
Sed tamen eventus vestræ, fortissime, pugnæ
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miserum, quanto cogor meminisse dolore
Temporis illius: quo Grajûm murus Achilles
Procubuit. nec me lacrymæ, luctusque, timorque
Tardarunt, quin corpus humo sublime referrem.
His humeris: his inquam humeris ego corpus Achillis,
Et simul arma tuli: quæ nunc quoque ferre laboro.
Sunt mihi quæ valeant in talia pondera vires:
Est animus certe vestros sensurus honores.
Scilicet idcirco pro nato cærula mater
Ambitiosa suo fuit, ut cœlestia dona,
Artis opus tantæ rudis, & sine pectore miles
Indueret? neque enim clypei cælamina novit,
Oceanum, & terras, cumque alto sidera cælo,
Pleïadasque, Hyadasq;, immunemq; æquoris Arcton,
Diversasque urbes, nitidumque Orionis ensem.
Postulat ut capiat, quæ non intelligit arma.
Quid? quod me duri fugientem munera belli
Arguit incepto serum accessisse labori?
Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?
Si simulasse vocas crimen; simulavimus ambo,
Si mora pro culpa est; ego sum maturior illo.
Me pia detinuit conjux: pia mater Achillem:

Primaque sunt illis data tempora, cætera vobis.
Haud timeam, si jam nequeam defendere crimen;
Cum tanto commune viro. deprensus Vlyssis
Ingenio tamen ille; at non Ajacis, Vlysses.
Neve in me stolidæ convicia fundere linguæ
Admiremur eum: vobis quoque digna pudore
Objicit. an falso Palamedem crimine turpe est
Accusasse mihi? vobis damnasse decorum?
Sed neque Naupliades facinus defendere tantum,
Tamque patens valuit: nec vos audistis in illo
Crimina. vidistis: pretioque objecta patebant.
Nec Pæantiaden quod habet Vulcania Lemnos,
Esse reus merui. crimen defendite vestrum:
(Consensistis enim) nec me suasisse negabo;
Vt se subtraheret bellique viæque labori,
Tentaretque feros requie lenire dolores.
Paruit: & vivit. non hæc sententia tantum
Fida, sed & felix cum sit, facit esse fidelem.
Quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt;
Ne mandate mihi: melius Telamonius ibit:
Eloquioque virum, morbisque, irisque furentem
Molliet: aut aliqua perducet callidus arte.
Ante retro Simois fluet: & sine frondibus Ide
Stabit & auxilium promittet Achaia Trojæ;
Quam cessante meo pro vestris pectore rebus
Ajacis stolidi Danais sollertia prosit.
Sis licet infestus sociis, regique, mihique
Dure Philoctete; licet exsecrere, meumque
Devoveas sine fine caput; cupiasque dolenti
Me tibi forte dari; nostrumque haurire cruorem;
Vtque tui mihi, sic fiat tibi copia nostri:
Te tamen aggrediar: mecumque reducere nitar.
Tamque tuis potiar (faveat fortuna) sagittis;
Quam sum Dardanio, quem cepi, vate potitus.
Quam responsa Deûm, Trojanaque fata retexi:
Quam rapui Phrygiæ signum penetrale Minervæ
Hostibus è mediis. & se mihi comparat Ajax?
Nempe capi Trojam prohibebant fata sine illo.
Fortis ubi est Ajax: ubi sunt ingentia magni
Verba viri? cur hic metuit? cur audet Vlysses
Ire per excubias? & se committere nocti?
Perque feros enses; non tantum mœnia Trojæ,
Verum etiam summas arces intrare; suaque
Eripere æde deam. raptamque afferre per hostes?
Quæ nisi fecissem: frustra Telamone creatus
Gestasset læva taurorum tergora septem.
Illa nocte mihi Trojæ victoria parta est:
Pergama tunc vici; cum vinci posse coëgi.
Desine Tydiden, vultuque, & murmure nobis
Ostentare meum. pars est sua laudis in illo,

Nec tu, cum socia clypeum pro classe tenebas;
Solus eras; tibi turba comes, mihi contigit unus.
Qui nisi pugnacem sciret sapiente minorem
Esse; nec indomitæ deberi præmia dextræ;
Ipse quoque hæc peteret: peteret moderatior Ajax,
Eurypilusque ferox, claroque Andremone natus:
Nec minus Idomeneus, patriaque creatus eadem
Meriones: peteret majoris frater Atridæ:
Quippe manu fortes (nec sunt tibi Marte secundi)
Consiliis cessere meis. tibi dextera bello
Vtilis; ingenium est, quod eget moderamine nostro.
Tu vires sine mente geris: mihi cura futuri est.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides. tu tantum corpore prodes;
Nos animo. quantoque ratem qui temperat, antest
Remigis officium; quanto dux milite major;
Tantum ego te supero, nec non in corpore nostro
Pectora sunt potiora manu. vigor omnis in illis.
At vos ô proceres vigili date præmia vestro;
Proque tot annorum curis, quas anxius egi,
Hunc titulum meritis pensandum reddite nostris.
Iam labor in fine est. obstantia fata removi:
Altaque posse capi faciendo Pergama cepi.
Per spes nunc socias, casuraque mœnia Troum,
Perque Deos oro, quos hosti nuper ademi;
Per, si quid superest, quod sit sapienter agendum;
Si quid adhuc audax, ex præcipitique petendum est;
Si Trojæ fatis aliquid restare putatis;
Este mei memores; aut si mihi non datis arma;
Huic date. & ostendit signum fatale Minervæ.
Mota manus procerum est: & quid facundia pos-
Tum patuit; fortisque viri tulit arma disertus. [set,
Hectora qui solus, qui ferrum, ignesque, Iovemque
Sustinuit toties; unam non sustinet iram:
Invictumque virum vicit dolor. arripit ensem:
Et, Meus hic certe est: an & hunc sibi poscit Vlysses?
Hoc, ait, utendum est in me mihi: quique cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit:
Ne quisquam Ajacem possit superare, nisi Ajax.
Dixit, & in pectus, tum demum vulnera passum,
Qua patuit ferro, letalem condidit ensem.
Nec valuere manus infixum educere telum.
Expulit ipse cruor: rubefactaque sanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cespite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis mediis pueroque viroque
Inscripta est foliis: hæc nominis, illa querelæ.
Victor ad Hypsipyles patriam, clarique Thoantis
Et veterum terras infames cæde virorum,

Veladat; ut referat Tyrinthia tela sagittas.
Quæ postquam ad Grajos domino comitante revexit;
Impositaque fero est tandem manus ultima bello;
Troja simul, Priamusque cadunt. Priamesia conjux
Perdidit infelix hominis post omnia formam:
Externasque novo latratu terruit auras.
Longus in angustum qua clauditur Hellespontus,
Ilion ardebat (neque adhuc consederat ignis)
Exiguumque senis Priami Iovis ara cruorem
Combiberat: tractisque comis antistita Phœbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidas matres patriorum signa deorum
Dum licet amplexas, succensaque templa tenentes
Invidiosa trahunt victores præmia Graji.
Mittitur Astyanax illis de turribus; unde
Pugnantem pro se proavitaque regna tuentem,
Sæpe videre patrem monstratum à matre solebat.
Iamque viam suadet Boreas; flatuque secundo
Carbasa mota sonant; jubet uti navita ventis.
Troja vale, rapimur, clamant. dant oscula terræ
Troades: & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Vltima conscendit classem, miserabile visu,
In mediis Hecube natorum inventa sepulcris.
Prensantem tumulos atque ossibus oscula dantem
Dulichiæ traxere manus. tamen unius hausit,
Inque sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem
Inferias inopes, crinem, lacrymasque relinquit.
Est, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus.
Bistoniis habitata viris. Polymnestoris illic
Regia dives erat: cui te commisit alendum
Clam, Polydore, pater; Phrygiisq; removit ab armis.
Consilium sapiens: sceleris nisi præmia, magnas
Adjecisset opes; animi irritamen avari.
Vt cecidit fortuna Phrygum, capit impius ensem
Rex Thracum: juguloque sui demisit alumni:
Et tanquam tolli cum corpore crimina possent;
Exanimem scopulo subjectas misit in undas.
Littore Threïcio classem religarat Atrides,
Dum mare pacatum, dum ventus mitior esset.
Hic subito, quantus cum viveret esse solebat;
Exit humo late rupta: similisque minanti
Temporis illius vultum referebat Achilles;
Quo ferus injusto petiit Agamemnona ferro.
Immemoresque mei disceditis, inquit, Achivi,
Obrutaque est mecum virtutis gratia nostræ?
Ne facite. utque meum non sit sine honore sepulcrũ,
Placet Achilleos mactata Polyxena manes.
Dixit: & immiti sociis parentibus umbræ

Rapta

Rapta sinu matris quam jam prope sola fovebat;
Fortis, & infelix, & plusquam fœmina, virgo
Ducitur ad tumulum: diroque fit hostia busto.
Quæ memor ipsa sui postquam crudelibus aris
Admota est; sensitque sibi fera sacra parari;
Utque Neoptolemum stantem, ferrumque tenentem,
Utque suo vidit figentem lumina vultu;
Utere jamdudum generoso sanguine, dixit:
Nulla mora est. aut tu jugulo, vel pectore telum
Conde meo: jugulumque simul, pectusque retexit.
Scilicet haud ulli servire Polyxena vellem.
Haud per tale sacrum numen placabitis ullum.
Mors tantum vellem matrem mea fallere posset:
Mater obest, minuitque necis mihi gaudia, quamvis
Non mea mors illi, verum sua vita gemenda est.
Vos modo, ne Stygios adeam non libera manes,
Este procul; si justa peto: tactuque viriles
Virgineo removete manus. acceptior illi,
Quisquis is est, quem cæde mea placare paratis;
Liber erit sanguis. si quos tamen ultima nostri
Verba movent oris, Priami vos filia regis
Nunc captiva rogat; genitrici corpus inemptum
Reddite: neve auro redimat jus triste sepulcri,
Sed lacrymis. tunc, cum poterat, redimebat & auro.
Dixerat. at populus lacrymas, quas illa tenebat,
Non tenet, ipse etiam flens, invitusque sacerdos
Præbita conjecto rupit præcordia ferro.
Illa super terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata novissima vultus.
Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
Cum caderet; castique decus servare pudoris.
Troades excipiunt: deploratosque recensent
Priamidas, & quid dederit domus una cruoris.
Teque gemunt virgo, teque ô modo regia conjux,
Regia dicta parens, Asiæ florentis imago;
Nunc etiam prædæ mala sors: quam victor Ulysses
Esse suam nollet, nisi quod tamen Hectora partu
Ediderat. dominum matri vix repperit Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat, natisque, viroque, [dit:
Huic quoq; dat lacrymas; lacrymas in vulnera fun-
Osculaque ore tegit: consuetaque pectora plangit:
Canitiemque suam concreto in sanguine verrens,
Plura quidem, sed & hæc laniato pectore dixit:
Nata tuæ (quid enim superest?) dolor ultime matris;
Nata jaces: videoque meum tua vulnera pectus.
Et ne perdiderim quemquam sine cæde meorum;
Tu quoque vulnus habes. at te, quia fœmina, re[...]
A ferro tutam: cecidisti & fœmina ferro.

Totque tuos idem fratres, te perdidit idem
Exitium Trojæ, noſtrique orbator Achilles.
At poſtquam cecidit Paridis Phœbique ſagittis;
Nunc certe, dixi, non eſt metuendus Achilles.
Nunc quoque mî metuendus erat. cinis ipſe ſepul
In genus hoc ſævit: tumulo quoq; ſenſimus hoſt
Æacidæ fœcunda fui. jacet Ilion ingens;
Eventuque gravi finita eſt publica clades.
Sed finita tamen. ſoli mihi Pergama reſtant:
Incurſuque meus dolor eſt. modo maxima rerum
Tot generis, natiſque potens, nuribuſque, viroq
Nunc trahor exſul, inops, tumulis avulſa meorur
Penelopæ munus. quæ me data penſa trahenten
Matribus oſtendens Ithacis, Hæc Hectoris illa eſt
Clara parens: hæc eſt, dicet, Priameïa conjux.
Poſtque tot amiſſos tu nunc, quæ ſola levabas
Maternos luctus, hoſtilia buſta piaſti.
Inferias hoſti peperi. quo ferrea reſto?
Quidve moror? quo me ſervas annoſa ſenectus?
Quo di crudeles, niſi uti nova funera cernam,
Vivacem differtis anum? quis poſſe putaret
Felicem Priamum poſt diruta Pergama dici?
Felix morte ſua eſt: nec te mea nata peremptam
Aſpicit: & vitam pariter, regnumque reliquit.
At puto funeribus dotabere regia virgo:
Conderturque tuum monumentis corpus avitis.
Non hæc eſt fortuna domus; tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinæque hauſtus arenæ.
Omnia perdidimus: ſupereſt cur vivere tempus
In breve ſuſtineam, proles gratiſſima matri
Nunc ſolus, quondam minimus de ſtirpe virili,
Has datus Iſmario regi Polydorus in oras,
Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere, & ſparſos immiti ſanguine vultus?
Dixit: & ad littus paſſu procedit anili,
Albentes lacerata comas. Date Troades urnam
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas.
Aſpicit ejectum Polydori in littore corpus:
Factaque Threïciis ingentia vulnera telis.
Troades exclamant: obmutuit illa dolore:
Et pariter vocem, lacrymaſque introrſus obortas
Devorat ipſe dolor. duroque ſimillima ſaxo
Torpet: & adverſa figit modo lumina terra:
Interdum torvos ſuſtollit ad æthera vultus:
Nunc poſiti ſpectat vultum, nunc vulnera nati;
Vulnera præcipue: ſeque armat, & inſtruit ira.
Qua ſimul exarſit, tamquam regina maneret,
Ulciſci ſtatuit: pœnæque in imagine tota eſt.
...que furit catulo lactente orbata leæna;

Sign

Signaque nacta pedum sequitur, quem non videt, ho-
Sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram; [stē:
Non oblita animorum, annorum oblita suorum,
Vadit ad artificem diræ Polymestora cædis:
Colloquiumque petit: nam se monstrare relictum
Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odrysius: prædæque assuetus amore,
In secreta venit. tum blando callidus ore
Tolle moras Hecube, dixit: da munera nato.
Omne fore illius quod das, quod & ante dedisti
Per superos juro. spectat truculenta loquentem,
Falsaque jurantem: tumidaque exæstuat ira.
Atque ita correpto, captivarum agmina matrum
Invocat: & digitos in perfida lumina condit,
Expellitque genis oculos (facit ira valentem)
Immergitque manus: fœdataque sanguine sonti
Nō lumen (neque enim superest) loca luminis haurit.
Clade sui Thracum gens irritata tyranni
Troada telorum lapidumque incessere jactu
Cœpit. at hæc missum rauco cum murmure saxum
Morsibus insequitur: rictuque in verba parato
Latravit conata loqui. locus exstat, & ex re
Nomen habet: veterumque diu memor illa malorum,
Tum quoque Sithonios ululavit mœsta per agros.
Illius, Troasque suos, hostesque Pelasgos,
Illius fortuna deos quoque moverat omnes:
Sic omnes, ut & ipsa Iovis conjuxque, sororque,
Eventus Hecubam meruisse negaverit illos.

NOn vacat Auroræ, quanquā iisdem faverat armis;
Cladibus, & casu Trojæque, Hecubæq; moveri.
Cura Deam propior, luctusque domesticus angit
Memnonis amissi: Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achillea pereuntem cuspide mater.
Vidit. & ille color, quo matutina rubescunt
Tempora, palluerat: latuitque in nubibus æther,
At non impositos supremis ignibus artus
Sustinuit spectare parens: sed crine soluto,
Sicut erat, magni genibus procumbere non est
Dedignata Iovis; lacrymisque has addere voces:
Omnibus inferior, quas sustinet aureus æther,
Nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem)
Diva tamen veni. non ut delubra, diesque
Des mihi sacrificos, caliturasque ignibus aras.
Si tamen aspicias quantum tibi fœmina præstem;
Tum cum luce nova, noctis confinia servo:
Præmia danda putes. sed non ea cura: neque hic est
Nunc status Auroræ, meritos ut poscat honores.
Memnonis orba mei, venio. qui fortia frustra
Pro patruo tulit arma suo: primisque sub annis
Occidit à forti (sic dî voluistis) Achille. De

Da precor huic aliquem, solatia mortis, honorem,
Summe deum rector; maternaque vulnera leni.
Iupiter annuerat; cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus: nigrique volumina fumi
Infecere diem. veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec sol admittitur infra.
Atra favilla volat: glomerataque corpus in unum
Densatur: faciemque capit sumitque colorem
Atque animum ex igni. levitas sua præbuit alas.
Et primo similis volucri, mox vera volucris
Insonuit pennis. pariter sonuere sorores
Innumeræ: quibus est eadem natalis origo.
Terque rogum lustrant: & consonus exit in auras
Ter plangor. quarto seducunt castra volatu.
Tunc duo diversa populi de parte feroces
Bella gerunt. rostrisque & aduncis unguibus iras
Exercent: alasque, adversaque pectora lassant.
Inferiæque cadunt cineri cognata sepulto
Corpora: seque viro forti meminere creatas.
Præpetibus subitis nomen facit autor; ab illo
Memnonides dictæ, cum Sol duodena peregit
Signa: parentali moriturae morte rebellant.
Ergo aliis latrasse Dymantida flebile visum est:
Luctibus est Aurora suis intenta, piasque
Nunc quoque dat lacrymas: & toto rorat in orbe.

NOn tamen eversam Trojæ cum mœnibus esse
Spem quoq; fata sinunt, sacra, & sacra altera patrem
Fert humeris venerabile onus Cythereïus heros:
De tantis opibus prædam pius eligit illam;
Ascaniumque suum. profugaque per æquora classe
Fertur ab Antandro: sceleratque littora Thracum,
Et Polydoreo manantem sanguine terram
Linquit. & utilibus ventis, æstuque secundo
Intrat Apollineam sociis comitantibus urbem.
Hunc Anius, quo rege homines, antistite Phœbus
Rite colebatur, temploque domoque recepit:
Urbemque ostendit, delubraque nota, duasque
Latona quondam stirpes pariente retentas.
Thure dato flammis, vinoque in thura profuso,
Cæsarumque boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt: positisque tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tunc pius Anchises: O Phœbi lecte sacerdos,
Fallor? an & natum, cum primum hæc mœnia vidi;
Bisque duas natas, quantum reminiscor, habebas?
Huic Anius niveis circumdata tempora vittis
Concutiens. & tristis, ait: Non falleris heros
Maxime: vidisti natorum quinque parentem.
Quem nunc (tanta homines rerum inconstantia versat) ?

Pæ-

Pæne vides orbum : quod enim mihi filius absens
Auxilium ? quem dicta suo de nomine tellus
Andros habet, pro parte locumque & regna tenentē.
Delius augurium dedit huic : dedit altera Liber
Fœmineæ stirpi voto majora , fideque
Munera : nam tactu natarum cuncta mearum
In segetem , laticemque meri , baccamque Minervæ
Transformabantur : divesque erat usus in illis.
Hoc ubi cognovit Trojæ populator Atrides ,
(Ne non ex aliqua vestram sensisse procellam
Nos quoque parte putes) armorum viribus usus
Abstrahit invitas gremio genitoris : alantque
Imperat Argolicam cœlesti munere gentem.
Effugiunt quo quæque potest ; Eubœa duabus ;
Et totidem natis Andros fraterna petita est.
Miles adest : & ni dedantur , bella minatur.
Victa metu pietas , consortia corpora pœnæ
Dedidit : & timido posses ignoscere fratri.
Non hic Æneas ; non qui defenderet Andron
Hector erat : per quos decimum durastis in annum.
Jamque parabantur captivis vincla lacertis.
Illæ tollentes etiamnum libera coelo
Brachia , Bacche pater fer opem dixere : tulitque
Muneris autor opem. (si miro perdere more
Ferre vocatur opem) nec qua ratione figuram
Perdiderint , potui scire , aut nunc dicere possum.
Summa mali nota est : pennas sumpsere : tuæque
Conjugis in volucres niveas abiere columbas.
Talibus, atque aliis postquam convivia dictis
Implerunt , mensa somnum petiere remota.
Cumque die surgunt : adeuntque oracula Phœbi.
Qui petere antiquam matrem , cognataque jussit
Littora. prosequitur rex : & dat munus ituris :
Anchisæ sceptrum, chlamydem, pharetramq; nepoti:
Craterem Æneæ , quem quondam miserat illi
Hospes ab Aoniis Therses Ismenius oris.
Miserat hunc illi Therses : fabricaverat Alcon
Myleus : & longo cælaverat argumento.
Urbs erat : & septem posses ostendere portas.
Hæ pro nomine erant : & quæ foret illa, docebant.
Ante urbem exsequiæ, tumulique, ignesque, rogiq;,
Effusæque comas & apertæ pectora matres
Significant luctum. Nymphæ quoque flere videntur;
Siccatosque queri fontes. sine frondibus arbor
Nuda riget : lambunt arentia saxa capellæ.
Ecce facit mediis natas ab Orione Thebis ,
Hanc non fœmineum jugulo dare pectus aperto ;
Illam demisso per fortia pectora telo
Pro populo cecidisse suo ; pulcrisque per urbem

Funeri-

Funeribus ferri, celebrique in parte cremari:
Tam de virginea geminos exire favilla,
Ne genus intereat, juvenes; quos fama coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam.
HActenus antiquo signis fulgentibus ære
Summus inaurato crater erat asper achanto.
Nec leviora datis Trojani dona remittunt.
Dantque sacerdoti custodem thuris acerram:
Dant pateram, claramq; auro, gemmisque coronam.
Inde recordati Teucros à sanguine Teucri
Ducere principium, Cretam tenuere; locique
Ferre diu nequiere luem: centumque relictis
Vrbibus: Ausonios optant contingere portus.
Sævit hyems, jactatq; viros: Strophadumq; receptos
Portubus infidis exterruit ales Aëllo.
Et jam Dulichios portus, Ithacamque, Samumque,
Neritiasque domos, regnum fallacis Vlyssei,
Prætereunt vecti: certatam lite deorum
Ambraciam, versique vident sub imagine saxum
Iudicis; Actiaco quæ nunc ab Apolline nota est:
Vocalemque sua terram Dodonida quercu,
Chaoniosque sinus, ubi nate rege Molosso
Impia subjectis fugere incendia pennis.
PRoxima Phœacum felicibus obsita pomis
Rura petunt. Epiros ab his, regnataque vati
Buthrotos Phrygio, simulataque Troja tenetur.
Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
Priamedes Helenus monitis prædixerat, intrant
Sicaniam: tribus hæc excurrit in æquora linguis.
E quibus imbriferos versa est Pachynos ad Austros:
Mollibus expositum Zephyris Lilybæon: ad Arctos
Æquoris expertes, spectat, Boreamque, Peloros.
Hanc subeunt Teucri: & remis, æstuque secundo,
Sub noctem potitur Zanclæa classis arena.
Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charybdis
Infestat. vorat hæc raptas, revomitque carinas:
Illa feris atram canibus succingitur alvum;
Virginis ora gerens. & (si non omnia vates
Ficta reliquerunt) aliquo quoque tempore virgo.
Hanc multi petiere proci: quibus illa repulsis
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratissima Nymphis,
Ibat: & elusos juvenum narrabat amores.
Cui dum pectendos præbet Galatea capillos;
Talibus alloquitur referens suspiria dictis:
Te tamen ô virgo genus haud immite virorum
Expetit: utque facis, potes his impune negare.
At mihi cui pater est Nereus, quam cærula Doris
Enixa est; quæ sum turba quoque tuta sororum;
Non nisi per luctus licuit Cyclopis amorem

Effu-

fugere: & lacrymæ vocem impediere loquentis.
uas ubi marmoreo detersit pollice virgo;
solata deam est; Refer ô carissima, dixit:
ve tui caussam tege (sum tibi fida) doloris.
reis his contra resecuta Crateide natam est.
is erat Fauno, Nymphaque Simethide cretus,
igna quidem patrisque sui, matrisque voluptas,
stra tamen major. nam me sibi junxerat uni
lcher: & octonis iterum natalibus actis
gnarat teneras dubia lanugine malas.
uc ego, me Cyclops, nullo cum fine petebat.
c si quæ fieris odium Cyclopis, amorne
idis in nobis fuerit præstantior, edam.
r utrumque fuit. pro quanta potentia regni
Venus alma tui! nempe ille immitis, & ipsis
rrendus sylvis, & visus ab hospite nullo
pune, & magni cum dis contemptor Olympi;
id sit amor sentit: nostrique cupidine captus
itur; oblitus pecorum, antrorumque suorum.
que tibi formæ, jamque est tibi cura placendi:
rigidos pectis rastris Polypheme capillos:
libet hirsutam tibi falce recidere barbam:
spectare feros in aqua, & componere vultus.
dis amor, ferirasque, sitisque immensa cruoris
sant: & tutæ veniunt, abeuntque carinæ.
emus interea Siculum delatus in æquor,
emus Eurymedes quem nulla fefellerat ales;
ribilem Polyphemon adit, lumenque quod unum
nte geris media, rapiet tibi, dixit, Vlysses.
t, & O vatum stolidissime falleris, inquit:
era jam rapuit. sic frustra vera monentem
rnit. & aut gradiens ingenti littora passu
ravat: aut fessus sub opaca revertitur antra.
minet in pontum cuneatus acumine longo
lis: utrumque latus circumfluit æquoris unda.
ferus adscendit Cyclops: mediusque resedit:
igeræ pecudes nullo ducente secutæ.
postquam pinus, baculi quæ præbuit usum,
e pedes posita est, antennis apta ferendis;
mptaq. arundinibus compacta est fistula centum;
serunt toti pastoria sibila montes:
serunt undæ. latitans ego rupe, meique
dis in gremio residens procul auribus hausi
a dicta meis, auditaque verba notavi:
didior folio nivei Galatea ligustri,
idior prato, longa procerior alno.
ndidior vitro, tenero lascivior hædo,
ior assiduo detritis æquore conchis,
bus hibernis, æstiva gratior umbra,

 Nobi-

Nobilior pomis, platano conspectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uva.
Mollior & cygni plumis, & lacte coacto.
Et si non fugias, riguo formosior horto.
Sævior indomitis eadem Galatea juvencis,
Durior annosa quercu, fallacior undis,
Lentior & salicis virgis & vitibus albis,
His immobilior scopulis, violentior amne,
Laudato pavone superbior, acrior igni,
Asperior tribulis, feta truculentior ursa,
Surdior æquoribus, calcato immitior hydro
Et, quod præcipue, si possem, demere vell
Non tantum cervo claris latratibus acto,
Verum etiam ventis, volucrique fugacior au
At, bene si noris, pigeat fugisse: morasque
Ipsa tuas damnes: & me retinere labores.
Sunt mihi pars montis vivo pendentia saxo
Antra; quibus nec sol medio sentitur in æst
Nec sentitur hyems: sunt poma gravantia ra
Sunt auro similes longis in vitibus uvæ:
Sunt & purpureæ: tibi & has servamus, & ill
Ipsa tuis manibus sylvestri nata sub umbra
Mollia fraga leges: ipsa autumnalia corna,
Prunaque non solum nigro liventia succo,
Verum etiam generosa, novasque imitantia c
Nec tibi castaneæ me conjuge, nec tibi deeru
Arbutei fœtus. omnis tibi serviet arbos.
Hoc pecus omne meum: multæ quoq; vallibus
Multas sylva tegit: multæ stabulantur in antr
Nec, si forte roges, possem tibi dicere, quot
Pauperis est numerare pecus. de laudibus har
Nil mihi credideris; præsens potes ipsa vide
Vt vix circumeant distentum cruribus uber.
Sunt fœtura minor tepidis in ovilibus agni:
Sunt quoque par ætas aliis in ovilibus hœdi
Lac mihi semper adest niveum. pars inde bibe
Servatur: partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciæ faciles, vulgataque tantum
Munera contingent, damæ, leporesque, capr
Parve columbarum, demptusque cacumine n
Inveni geminos, qui tecum ludere possint,
Inter se similes, vix ut dignoscere possis,
Villosæ catulos in summis montibus ursæ,
Inveni: & dixi, Dominæ servabimus istos.
Iam modo cæruleo nitidum caput exsere pon
Iam Galatea veni: nec munera despice nostr
Certe ego me novi, liquidæque in imagine vi
Nuper aquæ: placuitque mihi mea forma vi
Aspice sim quantus. non est hoc corpore maj

Iupiter in cœlo, (nam vos narrare soletis
Nescio quem regnare Iovem) coma plurima torvos
Prominet in vultus, humerosq; ut lucus obumbrat,
Nec mea quod rigidis horrent densissima setis
Corpora, turpe puta. turpis sine frondibus arbor:
Turpis equus; nisi colla jubæ flaventia velent.
Pluma tegit volucres: ovibus sua lana decori est.
Barba viros, hirtæque decent in corpore setæ.
Unum est in media lumen mihi fronte. sed instar
Ingentis clypei. quid? non hæc omnia magno
Sol videt è cœlo? solis tamen unicus orbis.
Adde, quod in vestro genitor meus æquore regnat.
Hunc tibi do socerum. tantum miserere, precesque
Supplicis exaudi. tibi enim succumbimus uni.
Quique Iovem & cœlum sperno, & penetrabile fulmen,
Nereite veneror; tua fulmine sævior ira est.
Atque ego contemptus essem patientior hujus;
Si fugeres omnes. sed cur Cyclope repulso,
Acin amas? præfersque meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeatque sibi placeatque licebit,
Quod nollem, Galatea tibi; modo copia detur.
Sentiet esse mihi tanto pro corpore vires.
Viscera viva traham: divulsaque membra per agros.
Perque tuas spargam, si se tibi misceat, undas.
Uror enim: læsusque exæstuat acrius ignis:
Cumque suis videor translatam viribus Ætnam
Pectore ferre meo. nec tu Galatea moveris.
Talia nequicquam questus (nam cuncta videbant)
Surgit, &, ut taurus vacca furibundus adempta,
Stare nequit: sylvaque & notis saltibus errat.
Cum ferus ignaros, nec quicquam tale timentes,
Me videt, atque Acim: Videoque exclamat: & ista
Ultima sit, faciam, Veneris concordia vestræ.
Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit; clamore perhorruit Ætna.
Ast ego vicino pavefacta sub æquore mergor.
Terga fugæ dederat conversa Simethius heros:
Et fer opem Galatea, precor; mihi ferte parentes,
Dixerat: & vestris periturum admittite regnis.
Insequitur Cyclops: partemque è monte revulsam
Mittit, & extremus quamvis pervenit ad illum
Angulus è saxo, totum tamen obruit Acim.
At nos quod fieri solum per fata licebat,
Fecimus; ut vires assumeret Acis avitas.
Puniceus de mole cruor manabat: & intra
Temporis exiguum rubor evanescere cœpit.
Fitque color primo turbati fluminis imbre:
Purgaturque mora. tum moles tacta dehiscit:
Vivaque per rimas, proceraque surgit arundo:

Osque cavum saxi sonat exsultantibus undis:
Miraque res, subito media tenus exstitit alv
Incinctus juvenis flexis nova cornua cannis.
Qui, nisi quod major; quod toto cærulus ore
Acis erat. & sic quoque erat tamen Acis in an
Versus; & antiquum tenuerunt flumina nome

Desierat Galatea loqui: cœtuque soluto
Discedunt: placidisque natant Nereïdes
Scylla redit: neque enim medio se credere pon
Audet: & aut bibula sine vestibus errat aren
Aut ubi lassata est, seductos nacta recessus
Gurgitis, inclusa sua membra refrigerat unda
Ecce fretum scindens alti novus incola ponti
Nuper in Euboica versis Anthedone membri
Glaucus adest: visæque cupidine virginis ar
Et quæcunque putat fugientem posse morari
Verba refert: fugit illa tamen: veloxque ti
Pervenit in summum posiri prope littora mo
Ante fretum est ingens apicem collectus in un
Longa sub arboribus convexus ad æquora ver
Constitit hic: & tuta loco, monstrumne,
Ille sit ignorans, admiraturque colorem,
Cæsariemque humeros, subjectaque terga teg
Vltimaque excipiat, quod tortilis inguina pis
Sensit: & innitens, quæ stabat proxima m
Non ego prodigium, nec sum fera bellua, vi
Sed deus, inquit, aquæ: nec majus in æquore
Jus habet, & Triton: Athamantiadesque Pa
Ante tamen mortalis eram: sed scilicet altis
Deditus æquoribus, tantum exercebar in illis
Nam modo ducebam ducentia retia pisces:
Nunc in mole sedens moderabar arundine linu
Sunt viridi prato confinia littora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis
Quas neque cornigeræ morsu læsere juvencæ
Nec placidæ carpsistis oves, hirtæve capellæ.
Non apis inde tulit collectos sedula flores:
Non data sunt capiti genialia serta: nec unqu
Falciferæ secuere manus. ego primus in illo
Cespite consedi, dum lina madentia sicco,
Utque recenserem captivos ordine pisces;
Insuper exposui, quos aut in retia casus,
Aut sua credulitas in aduncos egerat hamos
Res similis fictæ: sed quid mihi fingere prodest
Gramine contacto cœpit mea præda moveri,
Et motare latus, terraque ut in æquore niti.
Dumque moror, miiorq; simul, fugit omnis in
Turba suas dominumq; novum, littusq; reli
Obstupui; dubiusque diu, quæ caussa requiro

Num deus hæc aliquis, num succus fecerit herbæ.
Quæ tamen has, inquam, vires habet herba? manuq;
Pabula decerpsi: decerptaque dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura succos:
Cum subito trepidare intus præcordia sensi;
Alteriusque rapi naturæ pectus amore.
Nec potui restare diu: repetendaque nunquam
Terra vale dixi: corpusque sub æquore mersi.
Dî maris exceptum socio dignantur honore:
Utque mihi quæcunque feram mortalia demant,
Oceanum, Tethynque rogant. ego lustror ab illis:
Et purgante nefas novies mihi carmine dicto
Pectora fluminibus jubeor supponere centum.
Nec mora: diversis lapsi de partibus amnes
Totaque vertuntur supra caput æquora nostrum.
Hactenus acta tibi possum memoranda referre:
Hactenus & memini: nec mens mea cætera sensit.
Quæ postquam rediit; alium me corpore toto
Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.
Hanc ego tum primum viridi ferrugine barbam,
Cæsariemque meam, quam longa per æquora verro;
Ingentesque humeros, & cærula brachia vidi,
Cruraque pinnigero curvata novissima pisce.
Quid tamen hæc species, quid dîs placuisse marinis,
Quid juvat esse deum, si tu non tangeris istis?
Talia dicentem, dicturum plura reliquit
Scylla deum. furit ille, irritatusque repulsa
Prodigiosa petit Titanidos atria Circes.

METAMORPHOSEON LIB. XIV.

IAmque giganteis injectam faucibus Ætnam,
Arvaque Cyclopum, quid rastra, quid usus aratri
Nescia, nec quidquam junctis debentia bobus,
Liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum:
Liquerat & Zanclen, adversaque mœnia Rhegi,
Navifragumque fretum, gemino quod littore pressum
Ausoniæ Siculæque tenet confinia terræ.
Inde manu magna Tyrrhena per æquora vectus,
Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
Sole satæ Circes, variarum plena ferarum.
Quam simul aspexit; dicta, acceptaque salute,
Diva, Dei miserere, precor: nam sola levare
Tu potes hunc, dixit, (videar modo dignus) amorem.
Quanta sit herbarum Titani potentia nulli
Quam mihi cognitius; qui sum mutatus ab illis.
Neve mei non nota tibi sit causa furoris;
Littore in Italico Messenia mœnia contra
Scylla mihi visa est. pudor est promissa, precesque,
Blanditiasque meas, contemptaque verba referre.

At tu sive aliquod regnum est in carmine; carmen
Ore move sacro; sive expugnantior herba est;
Vtere tentatis operosæ viribus herbæ.
Nec medeare mihi, sanesque hæc vulnera mando:
Fineque nil opus est. partem ferat illa caloris.
At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla
Talibus ingenium; seu caussa est hujus in ipsa;
Seu Venus indicio facit hoc offensa paterno)
Talia verba refert: Melius sequerere volentem,
Optantemque eadem, parilique cupidine captam.
Dignus eras: ultro poteras certeque rogari:
Et si spem dederis; mihi crede, rogaberis ultro.
Ne dubites: adsitque tuæ fiducia formæ.
En ego cum dea sim, nitidi cum filia solis;
Carmine cum tantum, tantum quoq; gramine possim;
Vt tua sim, voveo. spernentem sperne: sequentem
Redde vices: unoque duas ulciscere facto.
Talia tentanti, Prius inquit in æquore frondes,
Glaucus, & in summis nascentur montibus algæ;
Sospite quam Scylla nostri mutentur amores.
Indignata dea est: & lædere quatenus ipsum
Non poterat, nec vellet, amans; irascitur illi,
Quæ sibi prælata est. Venerisque offensa repulsa,
Protinus horrendis infamia pabula succis
Conterit: & tritis Hecateia carmina miscet,
Cærulaque induitur velamina: perque ferarum
Agmen adulantum media procedit ab aula:
Oppositumque petens contra Zancleia saxa
Rhegion ingreditur, ferventesque æstibus undas:
In quibus, ut solida ponit vestigia terra,
Summaque decurrit pedibus super æquora siccis.
Parvus erat gurges curvos sinuatus in arcus,
Grata quies Scyllæ: quo se referebat ab æstu
Et maris & cœli, medio cum plurimus orbe
Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras;
Hunc dea prævitiat: portentificisque venenis
Inquinat. hic pressos latices radice nocenti
Spargit: & obscurum verborum ambage novorum
Ter novies carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit; mediaque tenus descenderat alvo;
Cum sua fœdari latrantibus inguina monstris
Aspicit. ac primo credens non corporis illas
Esse sui partes, refugitque, abigitque, timetque
Ora proterva canum. sed quos fugit, attrahit una.
Et corpus quærens femorum, crurumque, pedumq;,
Cerbereos rictus pro partibus invenit illis.
Statque canum rabies: subjectaque terga ferarum
Inguinibus truncis, uteroque exstante coërcet.
Flevit amans Glaucus; nimiumque hostiliter usæ
Viri-

Viribus herbarum fugit connubia Circes.
Scylla loco mansit: cumque est data copia primum,
In Circes odium sociis spoliavit Vlyssem.
Mox eadem Teucras fuerat mersura carinas;
Ni prius in scopulum, qui nunc quoq; saxeus exstat,
Transformata foret. scopulum quoq; navita vitat.
HVnc ubi Trojanæ remis avidamque Charybdim
Evicere rates; cum jam prope littus adessent
Ausonium, Libycas vento referuntur ad oras.
Excipit Ænean illic animoque domoque,
Non bene discidium Phrygii latura mariti,
Sidonis. inque pyra sacri sub imagine facta
Incubuit ferro: deceptaque decipit omnes.
Rursus arenosæ fugiens nova mœnia terræ,
Ad sedes Erycis, fidumque relatus Acesten
Sacrificat: tumulumque sui genitoris honorat.
Quasque rates Iris Iunonia pæne cremarat,
Solvit: & Hippotadæ regnum, terrasque calenti
Sulfure fumantes, Acheloidumque relinquit
Sirenum scopulos. orbataque præside pinus
Inarimen, Prochytenque legit, sterilique locatas
Colle Pithecusas, habitantum nomine dictas.
Quippe deûm genitor fraudem, & perjuria quondam
Cercopum exosus, gentisque admissa dolosæ;
In deforme viros animal mutavit: ut iidem
Dissimiles homini possent, similesque videri.
Membraque contraxit: naresque à fronte remissas
Contudit, & rugis peraravit anilibus ora.
Totaque velatos flaventi corpora villo
Misit in has sedes. nec non prius abstulit usum
Verborum, & natæ dira in perjuria linguæ.
Posse queri tantum rauco stridore reliquit.
HAs ubi præteriit, & Parthenopeia dextra
Mœnia deseruit; læva de parte canori
Æolidæ tumulum, & loca fœta palustribus undis
Littora Cumarum, vivacisque antra Sibyllæ
Intrat: & , ut manes adeat per averna paternos,
Orat. at illa diu vultum tellure moratum
Erexit: tandemque Deo furibunda recepto,
Magna petis, dixit, vir factis maxime, cujus
Dextera per ferrum, pietas spectata per ignes.
Pone tamen, Trojane, metum: potiere petitis.
Elysiasque domos, & regna novissima mundi
Me duce cognosces, simulacraque cara parentis.
Invia virtuti nulla est via. dixit: & auro
Fulgentem ramum sylva Iunonis Avernæ
Monstravit: jussitque suo divellere trunco.
Paruit Æneas. & formidabilis Orci
Vidit opes, atavosque suos, umbramque senilem

Magnanimi Anchisæ: didicit quoque jura locorum;
Quæque novis essent adeunda pericula bellis.
Inde ferens lassos adverso tramite passus,
Cum duce Cumæa fallit sermone laborem.
Dumq; iter horrendum per opaca crepuscula carpit;
Seu dea tu præsens, seu diis gratissima, dixit;
Numinis instar eris semper mihi: meque fatebor
Muneris esse tui. quæ me loca mortis adire,
Quæ loca me visæ voluisti evadere mortis.
Pro quibus aërias meritis evectus ad auras,
Templa tibi statuam: tribuam tibi thuris honores.
Respicit hunc vates, & suspiratibus haustis,
Nec dea sum dixit, nec sacri thuris honore
Humanum dignare caput. ne nescius erres;
Lux æterna mihi, cituraque fine dabatur,
Si mea virginitas Phœbo patuisset amanti.
Dum tamen hanc sperat, dum precor rumpere donis
Me cupit; Elige, ait, virgo Cumæa, quid optes:
Optatis potiere tuis. ego pulveris hausti
Ostendens cumulum, quod haberet corpora pulvis.
Tot mihi natales contingere vana rogavi.
Excidit ut peterem juvenes quoque protinus annos.
Hos tamen ille mihi dabat, æternamque juventam,
Si Venerem paterer. contempto munere Phœbi
Innuba permaneo. sed jam felicior ætas
Terga dedit: tremuloq; gradu venit ægra senectus;
Quæ patienda diu est. nam jam mihi sæcula septem
Acta vides: superest, numeros ut pulveris æquem,
Tercentum messes, tercentum musta videre.
Tempus erit, cum de tanto me corpore parvam
Longa dies faciet: consumptaque membra senecta,
Ad minimum redigentur onus. nec amata videbor,
Nec placuisse Deo. Phœbus quoque forsitan ipse
Vel non agnoscet; vel dilexisse negabit.
Usque adeo mutata ferar: nullique videnda,
Voce tamen noscar. vocem mihi fata relinquent.
TAlia convexum per iter memorante Sibylla,
Sedibus Euboicam Stygiis emersit in urbem
Troïus Æneas: sacrisque ex more litatis,
Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
Hic quoque substiterat post tædia longa laborum
Neritius Macareus; comes experientis Ulyssei.
Desertum quondam mediis in rupibus Ætnæ
Noscit Achæmeniden: improvisoque repertum
Vivere miratus, Quis te casusve, deusve
Servat Achæmenide? cur, inquit, barbara Grajum
Prora vehit? petitur vestra quæ terra carina?
Talia quærenti, jam non hirsutus amictu,
Iam suus, & spinis conserto tegmine nullis,

Fatur Achæmenides: Iterum Polyphemon, & illos
Aspiciam fluidos humano sanguine rictus;
Hac mihi si potior domus est, Ithacique carina;
Si minus Æneam veneror genitore. nec unquam
Esse satis potero, præstem licet omnia, gratus.
Quod loquor, & spiro; cœlumque, & lumina Solis
Aspicio, (possumne ingratus, & immemor esse?)
Ille dedit. quod non anima hæc Cyclopis in ora
Venit: & ut lumen jam nunc vitale relinquam;
Vt tumulo, aut certe non illa condar in alvo.
Quid mihi tunc animi, nisi si timor abstulit omnem
Sensum animumq;, fuit, cum vos petere alta relictus
Æquora conspexi? volui inclamare: sed hosti
Prodere me timui: vestræ quoque clamor Vlyssis
Pæne rati nocuit. vidi cum monte revulsum
Immanem scopulum medias permisit in undas.
Vidi iterum veluti tormenti viribus acta
Vasta giganteo jaculantem saxa lacerto.
Et ne deprimeret fluctusve lapisve carinam,
Pertimui jam me non esse oblitus in illa.
Vt vero fuga vos ab acerba morte reduxit;
Ille quidem totam gemebundus obambulat Ætnam;
Pertentatque manu sylvas, & luminis orbus
Rupibus incursat: fœdataque brachia tabo,
In mare protendens, gentem exsecratur Achivam.
Atque ait: O si quis referat mihi casus Vlyssem,
Aut aliquem ex sociis, in quem mea sæviat ira,
Viscera cujus edam, cujus viventia dextra
Membra mea laniem, cujus mihi sanguis inundet
Guttur, & elisi trepident sub dentibus artus;
Quam nullũ, aut leve sit damnũ mihi lucis ademptæ!
Hæc & plura ferox. me luridus occupat horror;
Spectantem vultus, etiamnum cæde madentes,
Crudelesque manus, & inanem luminis orbem.
Membraq;, & humano concretam sanguine barbam.
Mors erat ante oculos; minimum tamen ipsa doloris:
Et jam prensurum: jam nunc mea viscera rebar
In sua mersurum: mentique hærebat imago
Temporis illius; quo vidi bina meorum
Ter quater affligi sociorum corpora terræ.
Cum super ipse jacens, hirsuti more leonis,
Visceraque, & carnes, cumque albis ossa medullis,
Semianimesque artus avidam condebat in alvum.
Me tremor invasit. stabam sine sanguine mœstus,
Mandentemque videns, ejectantemque cruentas
Ore dapes, & frusta mero glomerata vomentem.
Talia fingebam misero mihi fata parari:
Perque dies multos latitans, omnemque tremiscens
Ad strepitum, mortemque timens, cupidusq; mori,

Glande famem pellens, & mista frondibus herba;
Solus inops, exspes, leto pœnæque relictus.
Hanc procul adspexi longo post tempore navem:
Oravique fugam gestu, ad littusque cucurri:
Et movi: Grajumque ratis Trojana recepit.
Tu quoque pande tuos, comitum gratissime, casus,
Et ducis, & turbæ, quæ tecum est credita ponto.
Æolon ille refert Tusco regnare profundo;
Æolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos;
Quos bovis inclusos tergo (memorabile munus)
Dulichium sumpsisse ducem: flatuque secundo
Lucibus isse novem, & terram aspexisse petitam:
Proxima post nonam cum sese Aurora moveret;
Invidia socios prædæque cupidine victos.
Esse ratos aurum, dempsisse ligamina ventis:
Cum quibus isse retro, per quas modo venerat undas,
Æoliique ratem portus repetisse tyranni.
Inde Lami veterem Læstrygonis, inquit, in urbem
Venimus. Antiphates terra regnabat in illa.
Missus ad hunc ego sum, numero comitante duorum:
Vixq; fuga quæsita salus, comitique, mihique.
Tertius è nobis Læstrygonis impia tinxit
Ora cruore suo: fugientibus instat, & agmen
Concitat Antiphates, coëunt, & saxa trabesque,
Conjiciunt: merguntq; viros, merguntque carinas.
Vna tamen quæ nos ipsumque vehebat Vlyssem,
Effugit. amissa sociorum parte, dolentes,
Multaque conquesti, terris allabimur illis, [denda
Quas procul hinc cernis. procul hinc, mihi crede, vi-
Insula visa mihi. tuque ô justissime Troum
Nate dea (neque enim finito Marte vocandus
Hostis es Ænea) moneo, fuge littora Circes.
Nos quoque Circæo religata in littore pinu
Antiphatæ memores, immansuetique Cyclopis,
Ire negabamus; vel tecta ignota subire.
Sorte sumus lecti. sors me, fidumque Polyten,
Eurylochumque simul, nimiique Elpenora vini,
Bisque novem socios Circæa ad mœnia misit.
Quæ simul attigimus, stetimusque in limine tecti;
Mille lupi, mistique lupis ursique leæque
Occursu fecere metum: sed nulla timenda,
Nullaque erat nostro factura in corpore vulnus.
Quin etiam blandas movere per atria caudas,
Nostraque adulantes comitant vestigia, donec
Excipiunt famulæ, perque atria marmore tecta
Ad dominam ducunt. pulcro sedet illa recessu
Sublimi solio: pallamque induta nitentem,
Insuper aurato circumvelatur amictu.
Nereides, Nymphæque simul, quæ vellera motis

Nulla

Nulla trahunt digitis, nec fila sequentia ducunt;
Gramina disponunt: sparsosque sine ordine flores
Secernunt calathis, variisque coloribus herbas.
Ipsa quod hæ faciunt opus exigit: ipsa quis usus
Quoque sit in folio, quæ sit concordia mistis
Novit: & advertens pensas examinat herbas.
Hæc ubi nos vidit, dicta, acceptaque salute,
Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
Nec mora, misceri tosti jubet ordea grani,
Mellaque, vimque meri, cum lacte coagula passo.
Quique sub hac lateant furtim dulcedine, succos
Adjicit. accipimus sacra data pocula dextra.
Quæ simul arenti sitientes hausimus ore,
Et tetigit summos virga dea dira capillos;
Et pudet, & referam: setis horrescere cœpi;
Nec jam posse queri, pro verbis edere raucum
Murmur; & in terram toto procumbere vultu:
Osque meum sensi pando occalescere rostro;
Colla tumere toris. & qua modo pocula parte
Sumpta mihi fuerant, illa vestigia feci.
Cumque eadem passis (tantum medicamina possunt)
Claudor in antra. Suis solum caruisse figura
Vidimus Eurylochum: solus data pocula fugit.
Quæ nisi vitasset: pecoris pars una maneret
Nunc quoque setigeri. nec tantæ cladis ab illo
Certior ad Circen ultor venisset Vlysses.
Pacifer huic dederat florem Cyllenius album;
Moly vocant superi. nigra radice tenetur.
Tutus eo, monitisque simul cœlestibus intrat
Ille domum Circes. & ad insidiosa vocatus
Pocula, conantem virga mulcere capillos
Reppulit: & stricto pavidam deterruit ense.
Inde fides, dextræque datæ: thalamoque receptus
Conjugii dotem sociorum corpora poscit.
Spargimur ignotæ succis melioribus herbæ,
Percutimurque caput conversæ verbere virgæ:
Verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
Quo magis illa canit, magis hoc tellure levati
Erigimur: setæque cadunt, bifidosque relinquit
Rima pedes. redeunt humeri, & subjecta lacertis
Brachia sunt. flentem flentes complectimur illum:
Hæremusque ducis collo. nec verba locuti
Vlla priora sumus, quam nos testantia gratos.
Annua nos illic tenuit mora: multaque præsens
Tempore tam longo vidi: multa auribus hausi.
Hoc quoq; cum multis, quod clam mihi rettulit una,
Quatuor è famulis, ad talia sacra paratis.
Cum duce namque meo Circe dum sola moratur,
Illa mihi niveo factum de marmore signum
Osten-

Ostendit juvenile, gerens in vertice Picum,
Æde sacra positum, multisque insigne coronis.
Quis foret, & quare sacra coleretur in æde,
Cur hanc ferret avem, quærenti, & scire volenti,
Accipe ait Macareu: dominæque potentia quæ sit
Hinc quoque disce meæ. tu dictis adjice mentem.
Picus in Ausoniis, proles Saturnia, terris
Rex fuit, utilium bello studiosus equorum.
Forma viro, quam cernis, erat. licet ipse decorem
Aspicias, fictaque probes ab imagine veram.
Par animus formæ: nec adhuc spectasse tot annos
Quinquennem poterat Grajam quater edere pugnam.
Ille suos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana petebant
Numina Naiades. quas Albula, quasque Numici,
Quas Anienis aquæ, cursuque brevissimus Almo,
Narve tulit præceps, & opacæ Farfarus undæ,
Quæque colunt Scythicæ stagnum nemorale Dianæ,
Finitimosque lacus. spretis tamen omnibus, unam
Ille colit Nympham: quam quondam in colle Palati
Dicitur ancipiti peperisse Venilia Iano.
Hæc ubi nubilibus primum maturuit annis;
Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est:
Rara quidem facie, sed rarior arte canendi;
Vnde Canens dicta est. sylvas, & saxa movere,
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore suo, volucresque vagas retinere solebat.
Quæ dum fœminea modulatur carmina voce;
Exierat tecto Laurentes Picus in agros;
Indigenas fixurus apros: tergumque premebat
Acris equi; lævaque hastilia bina ferebat
Phœniceam fulvo chlamydem comprensus ab auro.
Venerat in sylvas & filia Solis easdem.
Vtque novas legeret fœcundis collibus herbas
Nomine dicta suo Circæa reliquerat arva.
Quæ simulac, juvenem virgultis abdita vidit;
Obstupuit. cecidere manu, quas legerat, herbæ:
Flammaque per totas visa est errare medullas.
Vt primum valido mentem collegit ab æstu;
Quid cuperet, fassura fuit. ne posset adire
Cursus equi fecit, circumfususque satelles.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit,
Si modo me novi: si non evanuit omnis
Herbarum virtus, & me mea carmina fallunt.
Dixit. & effigiem nullo cum corpore falsi
Finxit apri: præterque oculos transcurrere regis
Iussit, & in densum trabibus nemus ire videri;
Plurima qua sylva est; & equo loca pervia non sunt.
Haud mora: continuo prædæ petit inscius umbram
Picus;

Picus ; equique celer ſpumantia terga reliquit.
Spemque ſequens vanam, ſylva pedes errat in alta.
Concipit illa preces ; & verba precantia dicit :
Ignotoſque deos ignoto carmine adorat,
Quo ſolet & niveæ vultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas ſubtexere nubes.
Tunc quoque cantato denſatur carmine cœlum,
Et nebulas exhalat humus : cæciſque vagantur
Limitibus comites. & abeſt cuſtodia regis.
Nacta locum, tempuſque, Per ô tua lumina, dixit,
Quæ mea ceperunt, perq; hanc, pulcherrime, formam,
Quæ facit ut ſupplex tibi ſim dea ; conſule noſtris
Ignibus : & ſocerum, qui prævidet omnia, Solem
Accipe. nec durus Titanida deſpice Circen.
Dixerat : ille ferox, ipſamque, preceſque repellit :
Et, Quæcunque es ait, non ſum tuus. altera captum
Me tenet : & teneat per longum comprecor ævum.
Nec Venere externa ſocialia fœdera lædam ;
Dum mihi Janigenam ſervabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania fruſtra,
Non impune feres, neque, ait, reddêre Canenti :
Læſaq; quid faciat, quid amans, quid fœmina, diſces
Rebus, ait. ſed amans, & læſa, & fœmina Circe eſt.
Tum bis ad occaſus, bis ſe convertit ad ortus :
Ter juvenem baculo tetigit : tria carmina dixit.
Ille fugit. ſed ſe ſolito velocius ipſe
Currere miratus : pennas in corpore vidit.
Seque novam ſubito Latiis accedere ſylvis
Indignatus avem, duro fera robora roſtro
Figit ; & iratus longis dat vulnera ramis :
Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem.
Fibula quod fuerat, veſtemq; momorderat aurum ;
Pluma fit : & fulvo cervix præcingitur auro.
Nec quidquam antiquum Pico, niſi nomina reſtant.

INterea comites clamato ſæpe per agros
Nequidquam Pico, nullaque in parte reperto,
Inveniunt Circen (nam jam tenuaverat auras ;
Paſſaque erat nebulas ventis ac ſole reſolvi)
Criminibuſq; premunt veris, regemq; repoſcunt,
Vimque ferunt : ſæviſque parant inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit virus, ſuccoſque veneni :
Et noctem ; noctiſque deos, Erebonque, Chaonque
Convocat : & longis Hecaten ululatibus orat.
Exſiluere loco (dictu mirabile) ſylvæ :
Ingemuitque ſolum, vicinaque palluit arbor,
Sparſaque ſanguineis rubuerunt pabula guttis :
Et lapides viſi mugitus edere raucos :
Et latrare canes : & humus ſerpentibus atris
Squallere : & tenues animæ volitare videntur.

Atto-

Attonitum monstris vulgus pavet. illa paventum
Ora venenata tetigit mirantia virga:
Cujus ab attactu variarum monstra ferarum
In juvenes veniunt. nulli sua mansit imago.
PRessferat occiduus Tarthesia littora Phœbus:
Et frustra conjux oculis animoque Canentis
Exspectatus erat. famuli populusque per omnes
Discurrunt sylvas; atque obvia lumina portant.
Nec satis est Nymphæ flere, & lacerare capillos,
Et dare plangorem (facit hæc tamen omnia) seque
Proripit: ac latos errat vesana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt, inopem somnique cibique,
Per juga, per valles, qua fors ducebat, euntem.
Vltimus aspexit fessam luctuque viaque
Tibris, & in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lacrymis ipsos modulata dolores,
Verba sono tenui mœrens fundebat; ut olim
Carmina jam moriens canit exsequialia Cygnus.
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit: inque leves paulatim evanuit auras.
Fama tamen signata loco est: quem rite Canentem
Nomine de Nymphæ veteres dixere coloni.
Talia multa mihi longum narrata per annum,
Visaque sunt. resides & desuetudine tardi
Rursus inire fretum, rursus dare vela jubemur.
Ancipitesque vias, & iter Titania vastum
Dixerat, & sævi restare pericula ponti.
Pertimui, fateor, nactusque hoc littus adhæsi.
FInierat Macareus, urnaque Æneïa nutrix
Condita, marmoreo tumulo breve carmen habe-
Hic me Cajetam notæ pietatis alumnus (bat:
Ereptam Argolico: quo debuit igne, cremavit.
Solvitur herboso religatus ab aggere funis:
Et procul insidias, infamataque relinquunt,
Tecta deæ: lucosque petunt, ubi nubilus umbra
In mare cum fulva prorumpit Tibris arena.
Faunigenæque domo potitur, nataque Latini;
Non sine Marte tamen bellum cum gente feroci
Suscipitur: pactaque furit pro conjuge Turnus.
Concurrit Latio Tyrrhenia tota: diuque
Ardua sollicitis victoria quæritur armis.
Auget uterque suas externo robore vires:
Et multi Rutulos, multi Trojana tuentur
Castra. neque Æneas Evandri ad mœnia frustra,
At Venulus frustra profugi Diomedis ad urbem
Venerat. ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
Mœnia condiderat; dotaliaque arva tenebat.
Sed Venulus, Turni postquam mandata peregit,
Auxi-

Auxilium petiit; vires Ætolius heros
Excusat. nec se aut soceri committere pugnæ
Velle sui populos: aut quos è gente suorum
Armet, habere ullos. neve hæc commenta putetis;
(Admonitu quanquam luctus renoventur amari)
Perpetiar memorare tamen. postquam alta cremata est
Ilion; & Danaas paverunt Pergama flammas:
Naritiusque heros à virgine, virgine rapta,
Quam meruit pœnam solus, digessit in omnes;
Spargimur: & ventis inimica per æquora rapti
Fulmina, noctem, imbres, iram cœlique, marisque
Perpetimur Danai, cumulumque Capharea cladis.
Neve morer referens tristes ex ordine casus;
Græcia tum potuit Priamo quoque flenda videri.
Me tamen armiferæ servatum cura Minervæ
Fluctibus eripuit. patriis sed rursus ab agris
Pellor: & antiquo memores de vulnere pœnas
Exigit alma Venus: tantosque per alta labores
Æquora sustinui, tantos terrestribus armis;
Ut mihi felices sint illi sæpe vocati,
Quos communis hyems, importunusq; Caphareus
Mersit aquis: vellemque horum pars una fuisse.
Ultima jam passi comites, belloque, fretoque,
Deficiunt: finemque rogant erroris. At Agmon
Fervidus ingenio, tum vero & cladibus asper,
Quid superest, quod jam patientia nostra recuset
Ferre viri? dixit. quid habet Cytherëa, quod ultra
(Velle puta) faciat? nam dum pejora timentur;
Est locus in voto: sors autem ubi pessima rerum est;
Sub pedibus timor est, securaque summa malorum.
Audiat ipsa, licet, & quod facit, oderit omneis
Sub Diomede viros; odium tamen illius omnes
Spernimus, & magno stat magna potentia nobis.
Talibus iratam Venerem, Pleuronius Agmon,
Instimulat verbis: veteremque resuscitat iram.
Dicta placent paucis; numeri majoris amici
Agmona corripimus. cui respondere volenti
Vox pariter, vocisque via est tenuata: comæque
In plumas abeunt, plumis quoque colla teguntur,
Pectoraque, & tergum: majores brachia pennas
Accipiunt: cubitique leves sinuantur in alas.
Magna pedis digitos pars occupat; oraque cornu
Indurata rigent: finemque in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc Idas, & cum Rhetenore Nycteus,
Hunc miratur Abas: & dum mirantur; eandem
Accipiunt faciem numerusque ex agmine major
Subvolat, & remos plausis circumvolat alis.
Si volucrum quæ sit dubiarum forma requiris;
Ut non cygnorum, sic albis proxima cygnis.

Vix equidem has sedes, & Iapygis arida Dauni
Arva gener teneo minima cum parte meorum.
HActenus OEnides. Venulus Calydonia re
Peucetiosque sinus, Messapiaque arva r
In quibus antra videt: quæ multa nubila sy
Et levibus guttis manantia, semicaper Pan
Nunc tenet; at quodam tenuerunt tempore Ny
Appulus has illa pastor regione fugatas
Terruit; & primo subita formidine movit:
Mox ubi mens rediit, & contempsere sequente
Ad numerum motis pedibus duxere choreas.
Improbat has pastor: saltuque imitatus agrest
Addidit obscœnis convicia rustica dictis.
Nec prius obticuit; quam guttura condidit
(Arbor enim est) succoque licet cognoscere m
Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris
Exhibet. asperitas verborum cessit in illas.
HInc ubi legati rediere negata ferentes
Arma Ætola sibi: Rutuli sine viribus illis
Bella infausta gerunt: multumque ab utraq; cr
Parte datur. fert ecce avidas in pinea Turnus
Tecta faces: ignesque timent quibus unda pep
Iamque picem, & ceras, alimentaq; cætera fla
Mulciber urebat: perque altum ad carbasa m
Ibat, & incurvæ fumabant transtra carinæ;
Cum memor has pinus Idæo vertice cæsas
Sancta deûm genitrix, tinnitibus æthera pulsi
Æris, & inflati complevit murmure buxi.
Perque leves domitis invecta leonibus auras,
Irrita sacrilega jactas incendia dextra
Turne, ait, eripiam: nec me patiente cremab
Ignis edax, nemorum partes & membra meor
Intonuit dicente dea: tonitrumque secuti
Cum saliente graves ceciderunt grandine nym
Aëraque, & tumidum subitis concursibus æqu
Astræi turbant, & eunt in prœlia, fratres.
E quibus alma parens unius viribus usa,
Stuppea prærupit Phrygiæ retinacula classis:
Fertque rates pronas; medioq; sub æquore me
Robore mollito, lignoque in corpora verso,
In capitum facies puppes mutantur aduncæ.
In digitos abeunt, & crura natantia, remi;
Quodque sinus fuerat, latus est. medii'que ca
Subdita navigiis, spinæ mutatur in usum.
Lina comæ molles, antemnæ brachia fiunt.
Cærulus, ut fuerat, color est. quasq; ante tim
Illas virgineis exercent lusibus undas
Naides æquoreæ, durisque in montibus ortæ
Molle fretum celebrant: nec eas sua tangit or

n tamen oblitæ, quam multa pericula sævo
rtulerint pelago, jactatis sæpe carinis
pposuere manus: nisi si qua vehebat Achivos.
Ladis adhuc Phrygiæ memores, odere Pelasgos:
Neritiæque ratis viderunt fragmina lætis
ltibus. & lætis videre rigescere puppem
ltibus Alcinoi, saxumque increscere ligno.
Pes erat in Nymphas animata classe marinas
Posse metu monstri Rutulum desistere bello. [est
ltat, habetque deos pars utraque: quodq; deorum
tar, habent animos, nec jam dotalia regna,
c sceptrum soceri, nec te Lavinia virgo;
d vicisse petunt: deponendique pudore
lla gerunt. tandemque Venus victricia nati
ma videt: Turnusque cadit: cadit Ardea; Turno
spite dicta potens. quam postquam barbarus ensis
stulit, & tepida patuerunt tecta favilla;
ngerie è media tum primum cognita præpes
bvolat: & cineres plausis everberat alis.
sonus, & macies, & pallor, & omnia, captam
æ deceant urbem; nomen quoque mansit in illa
bis: & ipsa suis deplangitur Ardea pennis.
Amque deos omnes ipsamque Æneia virtus
Iunonem veteres finire coercuit iras:
m bene fundatis opibus crescentis Iuli,
mpestivus erat cœlo Cythereïus heros.
nbieratque Venus superos: colloque parentis
rcumfusa sui, Nunquam mihi, dixerat, ullo
mpore dure pater, nunc sis mitissimus opto:
neaque meo, qui te de sanguine nostro
cit avum, quamvis parvum, des, optime, numen;
m modo des aliquod. satis est inamabile regnum
spexisse semel; Stygios semel isse per amnes.
ssensere Dei: nec conjux regia vultus
nmotos tenuit, placatoque annuit ore.
um pater, Est is, ait, cœlesti numine dignus:
Quæque petis; pro quoq; petis, cape nata quod optas.
atus erat. gaudet, gratesque agit illa parenti:
erque leves auras junctis invecta columbis
ittus adit Laurens; ubi tectus arundine serpit
a freta flumineis vicina Numicius undis.
Hunc jubet Æneæ quæcunque obnoxia morti
Abluere; & tacito deferre sub æquora cursu.
Corniger exsequitur Veneris mandata: suisque,
Quicquid in Ænea fuerat mortale repurgat,
Et respersit aquis: pars optima restitit illi.
Lustratum genitrix divino corpus odore
Unxit. & ambrosia dulci cum nectare mista
Contigit os fecitque deum: quem turba Quirini

P p Nun-

Nuncupat Indigetem: temploque, arisque
INde sub Ascanii ditione binominis Alba
Resque Latina fuit: successit Sylvius il
Quo satus, antiquo tenuit repetita Latin
Nomina cum sceptro: clarus subit Alba Lat
Epitus ex illo. post hunc Capetusque, Cap
Sed Capys ante fuit. regnum Tiberinus ab
Cepit: & in Tusci demersus fluminis und
Nomina fecit aquæ: de quo Remulusque
Acrota sunt geniti: Remulus maturior ann
Fulmineo periit imitator fulminis ictu.
Fratre suo sceptrum moderatior Acrota for
Tradit Aventino: qui quo regnarat, eoden
Monte jacet positus: tribuitque vocabula
Iamque Palatinæ summam Proca gentis hab
Rege sub hoc Pomona fuit: qua nulla L
Inter Hamadryadas coluit solertius hortos,
Nec fuit arborei studiosior altera fœtus:
Vnde tenet nomen. non sylvas illa, nec amn
Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
Nec jaculo gravis est, sed adunca dextera
Qua modo luxuriem premit, & spatiantia
Brachia compescit: fisso modo cortice, lign
Inserit: & succos alieno præstat alumno.
Nec sentire sitim patitur: bibulæque recu
Radicis fibras labentibus irrigat undis.
Hic amor, hoc studium: Veneris quoque null
Vim tamen agrestum metuens, pomaria cla
Intus: & accessus prohibet, refugitque vir
Quid non & Satyri saltatibus apta juventus
Fecere, & pinu præcincti cornua Panes,
Silenusque suis semper juvenilior annis,
Quique Deus fures, vel falce, vel inguine
Vt potirentur ea? sed enim superabat aman
Hos quoque Vertumnus: neque erat felicior
O quoties habitu duri messoris aristas
Corbe tulit: verique fuit messoris imago!
Tempora sæpe gerens fœno religata recenti,
Desectum poterat gramen versare videri.
Sæpe manu stimulos rigida portabat; ut illum
Iurasses fessos modo disjunxisse juvencos.
Falce data frondator erat: vitisque putator.
Induerat scalas; lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piscator arundine sumpta.
Denique per multas aditum sibi sæpe figuras
Repperit, ut caperet spectatæ gaudia formæ.
Ille etiam picta redimitus tempora mitra,
Innitens baculo, positis per tempora canis,
Assimilavit anum. cultosque intravit in horto

Pomaque mirata est: Tantoque potentior, inquit:
Paucaque laudatæ dedit oscula; qualia numquam
Vera dedisset anus: glebaque incurva resedit,
Suspiciens pandos autumni pondere ramos.
Ulmus erat contra speciosa nitentibus uvis:
Quam socia postquam pariter cum vite probavit;
At si staret, ait, cælebs sine palmite truncus;
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
Hæc quoque, quæ juncta vitis requiescit in ulmo,
Si non juncta foret, terræ acclinata jaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus;
Concubitusque fugis: nec te conjungere curas.
Atque utinam velles. Helene non pluribus esset
Sollicitata procis: nec quæ Lapitheïa movit
Prœlia, nec conjux timidi, atque audacis Vlyssei.
Nunc quoque cum fugias averserisque petentes;
Mille viri cupiunt, & semideique, deique,
Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
Sed tu si sapies, si te bene jungere, anumque
Hanc audire voles, quæ te plus omnibus illis,
Plus quam credis, amo; vulgares rejice tedas:
Vertumnumque tori socium tibi delige: pro quo
Me quoq; pignus habe. neq; enim sibi notior ille est,
Quam mihi. nec toto passim vagus errat in orbe:
Hæc loca magna colit. nec uti pars magna procorum,
Quam modo vidit, amat. tu primus, & ultimus illi
Ardor eris: solique suos tibi devovet annos.
Adde quod est juvenis: quod naturale decoris
Munus habet: formasque apte fingetur in omnes:
Et quod erit jussus (jubeas licet omnia) fiet. [luntur,
Quid quod amatis idem? quod quæ tibi poma co-
Primus habet, lætaque tenet tua munera dextra?
Sed neque jam fœtus desiderat arbore demptos,
Nec quas hortus alit cum succis mitibus herbas;
Nec quicquam, nisi te. miserere ardentis: & ipsum
Quod petit, ore meo præsentem crede precari.
Vltoresque deos, & pectora dura perosam
Idaliam, memoremque time Rhamnusidis iram.
Quoque magis caveas, (etenim mihi multa vetustas
Scire dedit) referam tota notissima Cypro
Facta: quibus flecti facile; & mitescere possis.

VIderat à veteris generosam sanguine Teucri
Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus,
Viderat: & totis perceperat ossibus ignes.
Luctatusque diu postquam ratione furorem
Vincere non potuit: supplex ad limina venit.
Et modo nutrici miserum confessus amorem,
Ne sibi dura foret per spes oravit alumnæ:
Et modo de multis alicui blanditus amicis

Sollicita petiit propensum voce favorem.
Sæpe ferenda dedit blandi sua verba tabell
Interdum madidas lacrymarum rore coro
Postibus intendit: posuitque in limine du
Molle latus: tristisque feræ convicia fecit.
Sævior illa freto surgente cadentibus hæd
Durior & ferro, quod Noricus excoquit ig
Et saxo quod adhuc vivum radice tenetur;
Spernit & irridet. factisque immitibus add
Verba superba ferox: & spe quoq; fraudat
Non tulit impatiens longi tormenta dolo
Iphis: & ante fores hæc verba novissima
Vincis Anaxarete: neque erunt tibi tædi
Vlla ferenda mei. lætos molire triumpho
Et Pæana voca, uitidaque incingere lauro.
Vincis, ait, moriorque libens. age ferrea
Certe aliquid laudare mei cogeris; eritq
Quo tibi sim gratus: meritumque fatebere
Non tamen ante mihi curam excessisse mem
Quam vitam: geminaque simul mihi luce
Nec tibi fama mei ventura est nuncia leti;
Ipse ego, ne dubites, adero: præsensque vi
Corpore ut exanimi crudelia lumina pasca
Si tamen ô superi mortalia facta videtis;
Este mei memores (nihil ultra lingua preca
Sustinet) & longo facite ut narremur in æ
Et quæ dempsistis vitæ, date tempora fam
Dixit: & ad postes ornatos sæpe coronis
Humentes oculos & pallida brachia tollen
Cum foribus laquei religaret vincula sumn
Hæc tibi serta placent crudelis, & impia
Inseruitque caput. sed tum quoq; versus ad
Atque onus infelix elisa fauce pependit.
Icta pedum motu, trepidantem & multa ge
Visa dedisse sonum est, adapertaque janua, f
Prodidit. exclamant famuli: frustraque le
(Nam pater occiderat) referunt ad limina n
Accipit illa sinu: complexaque frigida nati
Membra sui, postquam miserarum verba p
Edidit; & matrum miserarum facta peregi
Funera ducebat mediam lacrymosa per urbe
Luridaque arsuro portabat membra feretro
Forte viæ vicina domus, qua flebilis ibat
Pompa, fuit: duræque sonus plangoris ad
Venit Anaxaretes; quam jam Deus ultor a
Mota tamen, Videamus, ait, miserabile fun
Et patulis iniit tectum sublime fenestris.
Vixque bene impositum lecto prospexerat Ip
Diriguere oculi: calidusque e corpore sangui
Inducto pallore fugit, conataque retro

Ferre pedes, hæſit: conata avertere vultus,
Hoc quoque non potuit: paulatimque occupat artus,
Quod fuit in duro jam pridem corpore, ſaxum.
Neve ea ficta putes: dominæ ſub imagine ſignum
Servat adhuc Salamis: Veneris quoque nomine tēplū
Proſpicientis habet. quorum memor, ô mea, lentos
Pone, precor, faſtus: & amanti jungere, Nymphe.
Sic tibi nec vernum naſcentia frigus adurat
Poma; nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc ubi nequicquam formas Deus aptus in omnes,
Edidit; in juvenem rediit: & anilia demit
Inſtrumenta ſibi. taliſque apparuit illi,
Qualis ubi oppoſitas nitidiſſima ſolis imago
Evicit nubes, nullaque obſtante reluxit:
Vimque parat. ſed vi non eſt opus inque figura
Capta dei Nymphe eſt: & mutua vulnera ſenſit.

PRoximus Auſonias injuſti miles Amuli
Rexit opes: Numitorque ſenex amiſſa nepotum
Munere regna capit: feſtiſque Parilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatius, patreſque Sabini
Bella gerunt: arciſque via Tarpeja recluſa
Dignam animam pœna congeſtis exuit armis.
Inde ſati Curibus, tacitorum more luporum
Ore premunt voces: & corpora victa ſopore
Invadunt, portaſque petunt: quas objice firmo
Clauſerat Iliades. unam tamen ipſa recluſit,
Nec ſtrepitum verſo Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portæ cecidiſſe repagula ſenſit:
Et clauſura fuit; niſi quod reſcindere nunquam
Dîs licet acta deum. Iano loca juncta tenebant
Najades Auſoniæ gelido rorantia fonte:
Has rogat auxilium. nec Nymphæ juſta petentem
Suſtinuere Deam: venaſque, & flumina fontis
Elicuere ſui. nondum tamen invia Iani
Ora patentis erant, nec iter præcluſerat unda.
Lurida ſupponunt fœcundo ſulfura fonti,
Incenduntque cavas fumante bitumine venas.
Viribus his aliiſque, vapor penetravit ad ima
Fontis: & Albino modo quæ certare rigori
Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipſis.
Flammifera gemini fumant aſpergine poſtes:
Portaque nequicquam rigidis promiſſa Sabinis
Fonte fuit præſtructa novo; dum Martius arma
Indueret miles. quem poſtquam Romulus ultro
Obtulit, & ſtrata eſt tellus Romana Sabinis
Corporibus; ſtrata eſtque ſuis; generique cruorem
Sanguine cum ſoceri permiſcuit impius enſis.
Pace tamen ſiſti bellum nec in ultima ferro
Decertare placet: Tatiumque accedere regno.

Occiderat Tatius, populisque æquata duobus
Romule jura dabas: posita cum casside Mavors
Talibus affatur divûmque hominumque parentem:
Tempus adest genitor (quondam fundamine magno
Res Romana valet, & præside pendet ab uno)
Præmia jam promissa mihi, dignoque nepoti
Solvere; & ablatum terris imponere cœlo.
Tu mihi consilio quondam præsente deorum
(Nam memoro, memoriq; animo pia verba notavi)
Unus erit, quem tu tolles ad sidera cœli;
Dixisti. rata sit verborum summa tuorum.
Annuit omnipotens: & nubibus aëra cœcis
Occuluit, tonitruque, & fulgure terruit orbem.
Quæ sibi promissæ sensit data signa rapinæ,
Innixusque hastæ, pressos temone cruento
Impavidus conscendit equos Gradivus; & ictu
Verberis increpuit: pronumque per aëra lapsus
Constitit in summo nemorosi colle Palati:
Reddentemque suo non regia jura Quiriti
Abstulit Iliaden corpus mortale per auras
Dilapsum tenues: ut lata plumbea funda
Missa solet medio glans intabescere cœlo.
Pulchra subit facies: & pulvinaribus altis
Dignior est; qualis trabeati forma Quirini.
Flebat ut amissum conjux; cum regia Iuno
Irin ad Hersiliam descendere limite curvo
Imperat: & vacuæ sua sic mandata referre.
O Et de Latio, ô & de gente Sabina
Præcipuum matrona decus; dignissima tanti
Ante fuisse viri conjux, nunc esse Quirini;
Siste tuos fletus: & si tibi cura videndi
Conjugis est: duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.
Paret: & in terram pictos delapsa per arcus,
Hersiliam jussis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
O Dea (namq; mihi, nec quæ sis dicere promptum est,
Et liquet esse Deam) duc, ô duc, inquit: & offer
Conjugis ora mihi. quem si modo posse videre
Fata semel dederint, cœlum accepisse videbor.
Nec mora, Romuleos cum virgine Thaumantæa
Ingreditur colles. ibi sidus ab æthere lapsum
Decidit in terras: à cujus lumine flagrans
Hersiliæ crinis cum sidere cessit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
Excipit: & priscum pariter cum corpore nomen
Mutat; Oramque vocat. quæ nunc Dea juncta Quirino est.

METAMORPHOSEON LIB. XV.

Quæritur interea quis tantæ pondera molis
Sustineat, tantoque queat succedere regi.
Destinat imperio clarum prænuntia veri
Fama Numam. non ille satis cognosse Sabinæ
Gentis habet ritus. animo majora capaci
Concipit: & quæ sit rerum natura requirit,
Hujus amor curæ, patria, Curibusque relictis
Fecit, ut Herculei penetraret ad hospitis urbem.
Graja quis Italicis autor posuisset in oris
Mœnia quærenti sic è senioribus unus
Rettulit indigenis, veteris non inscius ævi:
Dives ab Oceano bobus Iove natus Iberis
Littora felici tenuisse Lacinia cursu
Fertur: &, armento teneras errante per herbas,
Ipse domum magni, nec in hospita tecta Crotonis
Intrasse, & requie longum relevasse laborem;
Atque ita discedens, Ævo, dixisse, nepotum
Hic locus urbis erit; promissaque vera fuerunt.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Myscelus, illius dîs acceptissimus ævi.
Hunc super incumbens pressum gravitate soporis
Claviger alloquitur: Lapidosas Æsaris undas
I, pete diverti: patrias age desere sedes.
Et, nisi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Post ea discedunt pariter somnusque deusque.
Surgit Alemonides, tacitaque recentia mente
Visa refert: pugnatque diu sententia secum.
Numen abire jubet: prohibent discedere leges:
Pœnaque mors posita est patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat densissima siderium nox:
Visus adesse idem deus est, eademque monere.
Et nisi paruerit, plura, & graviora minari.
Pertimuit: patriumque simul transferre parabat
In sedes penetrale novas. fit murmur in urbe:
Spretarumque agitur legum reus: utque peracta est
Caussa prior, crimenq; patens sine teste probatum;
Squallidus ad superos tollens reus ora, manusque,
O cujus cœlum bis sex fecere labores,
Fer precor, inquit, opem: nam tu mihi criminis autor.
Mos erat antiquus, niveis atrisque lapillis,
His damnare reos, illis absolvere culpa.
Tunc quoque sic lata est sententia tristis: & omnis
Calculus immitem demittitur ater in urnam.
Quæ simul effudit numerandos versa lapillos;
Omnibus è nigro color est mutatus in album:
Candidaque Herculeo sententia numine facta

Solvit Alemonidem. grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ: ventisque faventibus æquor
Navigat Ionium: Lacædemoniumque Tarentum
Præterit, & Sybarim, Salentinumque Neæthum,
Thurinosque sinus, Temesenque & Iapygis arva:
Vixque pererratis quæ spectant littora terris,
Invenit Æsarei fatalia fluminis ora.
Nec procul hinc tumulum. sub quo sacrata Crotonis
Ossa tegebat humus. jussaque ibi mœnia terra
Condidit: & nomen tumulati traxit in urbem.
Talia constabat certa primordia fama
Esse loci, positæque Italis in finibus urbis.

VIr fuit hic ortu Samius: sed fugerat una
Et Samon, & dominos; odioque tyrannidis exsul
Sponte erat. isque licet cœli regione remotus,
Mente deos adiit: &, quæ natura negabat
Visibus humanis; oculis ea pectoris hausit.
Cumque animo, & vigili perspexerat omnia cura;
In medium discenda dabat, cœtumque silentum,
Dictaque mirantum; magni primordia mundi,
Et rerum caussas, & quid natura docebat:
Quid deus, unde nives, quæ fulminis esset origo:
Iuppiter, an venti discussa nube tonarent:
Quid quateret terras; qua sydera lege mearent;
Et quodcunque latet. primusque animalia mensis
Arguit imponi: primus quoque talibus ora
Docta quidem solvit, sed non & credita, verbis;
Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora. sunt fruges: sunt deducentia ramos
Pondera poma suo; tumidæque in vitibus uvæ:
Sunt herbæ dulces: sunt quæ mitescere flamma,
Mollirique queant. nec vobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia flore.
Prodiga divitias alimentaque mitia tellus
Suggerit: atque epulas sine cæde & sanguine præbet.
Carne feræ sedant jejunia: nec tamen omnes.
Quippe equus, & pecudes, armentaq. gramine vivunt.
At quibus ingenium est immansuetumque ferumque,
Armeniæ tigres, iracundique leones,
Cumque lupis ursi, dapibus cum sanguine gaudent.
Heu quantum scelus est in viscere viscera condi,
Congestoque avidum pinguescere corpore corpus;
Alteriusque animantem animantis vivere leto!
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra creat; nil te nisi tristia mandere sævo
Vulnera dente juvat, ritusque referre Cyclopum?
Nec, nisi perdideris alium, placare voracis,
Et male morati poteris jejunia ventris?
At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen;

Fœti-

Fœtibus arboreis, & quas humus educat, herbis,
Fortunata fuit: nec polluit ora cruore.
Tunc & aves tutæ movere per aera pennas;
Et lepus inpavidus mediis erravit in arvis:
Nec sua credulitas piscem suspenderat hamo.
Cuncta sine insidiis, nullamque timentia fraudem,
Plenaque pacis erant. postquam non utilis autor
Victibus invidit, (quisquis fuit ille deorum)
Corporeasque dapes avidam demersit in alvum;
Fecit iter sceleri: primoque è cæde ferarum
Incaluisse potest maculatum sanguine ferrum:
(Idque satis fuerat) nostrumque petentia letum
Corpora missa neci salva pietate fatemur:
Sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longius inde nefas abiit. & prima putatur
Hostia sus meruisse mori: quia semina pando
Eruerit rostro, spemque interceperit anni.
Vite caper morsa Bacchi mactatus ad aras
Dicitur ultoris, nocuit sua culpa duobus.
Quid meruistis oves, placidum pecus, inque tuendos
Natum homines pleno quæ fertis in ubere nectar?
Mollia quæ nobis vestras velamina lanas
Præbetis: vitaque magis, quam morte juvatis.
Quid meruere boves, animal sine fraude dolisque
Innocuum, simplex, natum tolerare labores?
Immemor est demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit curvi dempto modo pondere aratri
Ruricolam mactare suum: qui trita labore
Illa, quibus toties durum renovaverat arvum,
Tot dederat messes: percussit colla securi.
Nec satis est, quod tale nefas committitur: ipsos
Inscripsere deos sceleri. numenque supernum
Cæde laboriferi credunt gaudere juvenci.
Victima labe carens, & præstantissima forma,
(Nam placuisse nocet) vittis insignis, & auro,
Sistitur ante aras; auditque ignara precantem,
Imponique suæ videt inter cornua fronti,
Quas coluit fruges. percussaque sanguine cultros
Inficit in liquida prævisos forsitan unda.
Protinus ereptas viventi pectore fibras
Inspiciunt; mentesque deum scrutantur in illis.
Unde fames homini vetitorum tanta ciborum est?
Audetis vesci genus ô mortale? quod, oro,
Ne facite: & monitis animos advertite nostris:
Cumque boum dabitis cæsorum membra palato;
Mandere vos vestros scite, & sentite colonos.
Et quoniam deus ora movet; sequar ora moventem
Rite deum: Delphosque meos, ipsumque recludam
Æthera; & augustæ reserabo oracula mentis.

Magna, nec ingeniis investigata priorum,
Quæque diu latuere, canam. juvat ire per alta
Astra: juvat terris, & inerti sede relicta,
Nube vehi; validique humeris insistere Atlantis:
Palantesque homines passim, rationis egentes
Despectare procul, trepidosque, obitumque timentes
Sic exhortari; seriemque evolvere fati.
O Genus attonitum gelidæ formidine mortis,
Quid Styga, quid tenebras, & nomina vana timetis
Materiem vatum, falsique pericula mundi?
Corpora sive rogus flamma, seu tabe vetustas
Abstulerit mala posse pati non ulla putetis.
Morte carent animæ: semperque priore relicta
Sede, novis domibus vivunt, habitantque receptæ.
Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram: cui pectore quondam
Hæsit in adverso gravis hasta minoris Atridæ.
Cognovi clypeum lævæ gestamina nostræ
Nuper Abanteis templo Iunonis in Argis.
Omnia mutantur: nihil interit. errat, & illinc
Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus
Spiritus. eque feris humana in corpora transit,
Inque feras noster: nec tempore deperit ullo.
Vtque novis facilis signatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formam servat eandem;
Sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eandem
Esse, sed in varias doceo migrare figuras.
Ergo ne pietas sit victa cupidine ventris;
Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefanda
Exturbare animas: nec sanguine sanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis
Vela dedi, nihil est toto quod perstet in orbe.
Cuncta fluunt: omnisque vagans formatur imago.
Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu
Non secus ac flumen, neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut unda impellitur unda,
Vrgeturque prior veniente, urgetque priorem;
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur:
Et nova sunt semper, nam quod fuit ante relictū est:
Fitque quod haud fuerat. momentaque cuncta novantur.
Cernis & emensas in lucem tendere noctes:
Et jubar hoc nitidum nigræ succedere nocti.
Nec color est idem cœli cum lassa quiete
Cuncta jacent media: cumque albo Lucifer exit
Clarus equo rursusque alius, cum prævia lucis
Tradendum Phœbo Palantias inficit orbem.
Ipse Dei clypeus, terra cum tollitur ima,
Mane rubet: terraque, rubet, cum conditur ima:
Candidus in summo est, melior natura quod illic
Æthe-

Ætheris est, terraque procul contagia fugit.
Nec par aut eadem nocturnæ forma Dianæ
Esse potest unquam. semperque hodierna sequente,
Si crescit, minor est; major, si contrahit orbem.
Quid? non in species secedere quattuor annum
Aspicis, ætatis peragentem imitamina nostræ?
Nam tener, & lactens, puerique simillimus ævo
Vere novo est. tunc herba recens, & roboris expers
Turget, & in solida est: & spe delectat agrestes.
Omnia tum florent; florumque coloribus almus
Ludit ager: neque adhuc virtus in frondibus ulla est.
Transit in Æstatem, post Ver, robustior annus:
Fitque valens juvenis. neque enim robustior ætas
Ulla, nec uberior: nec, quæ magis ardeat, ulla est.
Excipit Autumnus, posito fervore juventæ,
Maturus: mitisque inter juvenemque, senemque:
Temperie medius, sparsus quoque tempora canis.
Inde senilis Hyems tremulo venit horrida passu;
Aut spoliata suos, aut quos habet, alba capillos.
Nostra quoque ipsorum semper requieque sine ulla
Corpora vertuntur: nec quod fuimusve, sumusve,
Cras erimus. fuit illa dies, qua semina tantum,
Spesque hominum primæ, matrisq; habitavimus alvo.
Artifices natura manus admovit: & angi
Corpora visceribus distentæ condita matris
Noluit. eque domo vacuas emisit in auras.
Editus in lucem jacuit sine viribus infans:
Mox quadrupes, rituque tulit sua membra ferarum:
Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo
Constitit: adjutisque aliquo conamine nervis
Inde valens, veloxque fuit: spatiumque juventæ
Transit. & emeritis medii quoque temporis annis,
Labitur occiduæ per iter declive senectæ.
Subruit hæc ævi demoliturque prioris
Robora: fletque Milon senior, cum spectat inanes
Illos, qui fuerant solidarum morte ferarum
Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.
Flet quoque, ut in speculo rugas aspexit aniles,
Tyndaris: & secum, cur sit bis rapta, requirit.
Tempus edax rerum, tuque invidiosa vetustas,
Omnia destruitis: vitiataque dentibus ævi,
Paulatim lenta consumitis omnia morte.
Hæc quoq; non perstant, quæ nos elementa vocamus.
Quasque vices peragant, animos adhibete, docebo.

QUattuor æternus genitalia corpora mundus
Continet. Ex illis duo sunt onerosa, suoque
Pondere in inferius, tellus, atque unda, feruntur:
Et totidem gravitate carent: nulloque premente
Alta petunt, aër, atque aere purior ignis.

Quæ

Quæ quanquam spatio distant; tamen omnia funt
Ex ipsis; & in ipsa cadunt. resolutaque tellus
In liquidas rarescit aquas. tenuatus in auras,
Aeraque humor abit. dempto quoq; pondere ru
In superos aër tenuissimus emicat ignes. [f
Inde retro redeunt: idemque retexitur ordo.
Ignis enim densum spissatus in aëra transit.
Hinc in aquas. tellus glomerata cogitur unda.
Nec species sua cuique manet. rerumque novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.
Nec perit in tanto quidquam (mihi credite) mundo
Sed variat, faciemque novat. nascique vocatur,
Incipere esse aliud, quam quod fuit ante: morique,
Desinere illud idem. cum sint huc forsitan illa,
Hæc translata illuc; summa tamen omnia constant.
Nil equidem durare diu sub imagine eadem
Crediderim. Sic ad ferrum venistis ab auro
Sæcula. sic toties versa est fortuna locorum.
Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus;
Esse fretum. vidi factas ex æquore terras:
Et procul à pelago conchæ jacuere marinæ:
Et vetus inventa est in montibus anchora summis.
Quodque fuit campus, vallem decursus aquarum
Fecit: & eluvie mons est deductus in æquor.
Eque paludosa siccis humus aret arenis:
Quæq; sitim tulerant, stagnata paludibus hument.
Hic fontes natura novos emisit, & illic
Clausit. & antiquis tam multa tremoribus orbis
Flumina prosiliunt: aut exsiccata residunt.
SIc ubi terreno Lycus est epotus hiatu;
Exsistit procul hinc, alioque renascitur orbe.
SIc modo combibitur, tecto modo gurgite lapsus
Redditur Argolicis ingens Erasinus in agris.
ET Misum capitisque sui, ripæque prioris
Pœnituisse ferunt; alia nunc ire Caycum.
NEc non Sicanias volvens Amasenus arenas
Nunc fluit; interdum suppressis fontibus aret.
ANte bibebatur, nunc quas contingere nolis
Fundit Anigrus aquas: postquam (nisi vatibu
Eripienda fides) illic lavêre bimembres [omni
Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.
QVid? non & Scythicis Hypanis de montibus or
Qui fuerat dulcis, salibus vitiatur amaris? [tus
FLuctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharosque
Et Phœnissa Tyros: quarum nunc insula nulla est
LEucada continuam veteres habuere coloni:
Nunc freta circumeunt. Zancle quoque junct
Dicitur Italiæ: donec confinia pontus [fuiss
Abstulit, & media tellurem reppulit unda.

SI quæras Helicen, & Buran, Achæidas urbes;
Invenies sub aquis: & adhuc ostendere nautæ
Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis.
ESt prope Pittheam tumulus Trœzena sine ullis
Arduus arboribus, quondam planissima campi
Area, nunc tumulus: nam (res horrenda relatu)
Vis fera ventorum, cœcis inclusa cavernis,
Exspirare aliqua cupiens, luctataque frustra
Liberiore frui cœlo; cum carcere rima
Nulla foret toto, nec pervia flatibus esset;
Extentam tumefecit humum: ceu spiritus oris
Tendere vesicam solet, aut direpta bicornis
Terga capri. tumor ille loci permansit. & alti
Collis habet speciem: longoque induruit ævo.
PLurima cum subeant audita aut cognita nobis;
Pauca super referam. quid? non & lympha figuras
Datq; capitq; novas? medio tua, corniger Ammon,
Vnda die gelida est: ortuque, obituque calescit.
ADmotis Athamanis aquis accendere lignum
Narratur; minimos cum luna recessit in orbes.
FLumen habent Cicones: quod potū saxea reddit
Viscera; quod tactis inducit marmora rebus.
CRathis, & hinc Sibaris vestris conterminus oris,
Electro similes faciunt auroque capillos. [tum,
QVodq; magis mirum, sunt qui non corpora tan-
Verum animos etiam valeant mutare liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis unda?
ÆThiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit;
Aut furit; aut patitur mirum gravitate soporē.
CLitorio quicunque sitim de fonte levarit;
Vina fugit: gaudetque meris abstemius undis.
Seu vis est in aqua calido contraria vino:
Sive, quod indigenæ memorant, Amithaone natus,
Prœtidas attonitas postquam per carmen & herbas
Eripuit furiis; purgamina mentis, in illas
Misit aquas; odiumque meri permansit in undis.
HInc fluit effectu dispar Lyncestius amnis.
Quem quicunq; parum moderato gutture tra-
Haud aliter titubat; quam si mera vina bibisset [xit;
ESt lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores;
Ambiguis suspectus aquis. quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ: sine noxa luce bibuntur.
SIc alias, aliasque, lacus, & flumina, vires
Concipiunt. tempusque fuit, quo navit in undis;
Nunc sedet Ortygie. timuit concursibus Argo
Vndarum sparsus Symplegadas elisarum;
Quæ nunc immotæ perstant: ventisque resistunt.
NEc quæ sulfureis ardet fornacibus Ætna;
Ignea semper erit; neq; enim fuit ignea semper.

Nam sive est animal tellus; & vivit; habetq
Spiramenta locis flammam exhalantia mul
Spirandi mutare vias, quotiesque movetur,
Has finire potest, illas aperire cavernas;
Sive leves imis venti cohibentur in antris;
Saxaque cum saxis, & habentem semina fla
Materiam jactant, ea concipit ictibus ignem
Antra relinquentur sedatis frigida ventis:
Sive bitumineæ rapiunt incendia vires,
Luteave exiguis arescunt sulfura fumis;
Nempe ubi terra cibos, alimentaque pinguia
Non dabit, absumptis per longum viribus a
Naturæque suum nutrimen deerit edaci;
Non feret illa famem: desertaque deseret i

Esse viros fama est in Hyperborea Pallene
Quis soleant levibus velari corpora plu
Cum Tritoniacam novies subiere paludem.

Haud equidem credo: sparsæ quoque me
Exercere artes Scythides memorantur

Si qua fides rebus tamen est addenda pro
Nonne vides quæcunque mora fluidoque c
Corpora tabuerint, in parva animalia verti
I quoque: delectos mactatos obrue tauro
(Cognita res usu) de putri viscere passim
Florilegæ nascuntur apes, quæ more parentu
Rura colunt: operique favent; in spemque l

Pressus humo bellator equus crabror
est.

Concava littoreo si demas brachia canc
Cætera supponas terræ; de parte sepul
Scorpius exibit: caudaque minabitur unca.

Quæque solent canis frondes intexere
Agrestes tineæ (res observata colonis)
Ferali mutant cum papilione figuram.

Semina limus habet virides generantia ran
Et generat truncas pedibus. mox apta na
Crura dat. utque eadem sint longis saltibus a
Posterior superat partes mensura priores.

Nec catulus, partu quem reddidit ursa re
Sed male viva caro est. lambendo mater
Fingit: & in formam, quantam capit ipsa, red

Nonne vides, quos cera tegit sexangula
Melliferarum apium sine membris corpor
Et serosque pedes, serasque assumere pennas?

Iunonis volucrem, quæ cauda sydera porta
Armigerumque Iovis, Cythereidasque colu
Et genus omne avium, mediis è partibus ovi
Ni sciret fieri, quis nasci posse putaret?

Sunt qui cum clauso putrefacta est spina se
Mutari credant humanas angue medullas.

HÆc tamen ex aliis generis primordia ducunt.
Vna est, quæ reparet, seq; ipsa reseminet ales
(Assyrii Phœnica vocant) nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lacrymis, & succo vivit amomi.
Hæc ubi quinque suæ complevit sæcula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæque cacumine palmæ.
Vnguibus & duro nidum sibi construit ore.
Quo simul ac casias, & nardi lenis aristas,
Quassaque cum fulva substravit cinnama myrrha;
Se super imponit: finitque in odoribus ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos;
Corpore de patrio parvum Phœnica renasci.
Cum dedit huic ætas vires; onerique ferendo est;
Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ:
Fertque pius, cunasque suas, patriumq; sepulcrum.
Perque leves auras Hyperionis urbe potitus
Ante fores sacras Hyperionis æde reponit.
SI tamen est aliquid miræ novitatis in istis
Alternare vices, & quæ modo fœmina tergo
Passa marem est, nunc esse marem miremur Hyænam.
ID quoque, quod ventis animal nutritur & aura;
Protinus assimulat, tetigit quoscunque colores.
VIcta racemifero Lyncas dedit India Baccho:
E quibus, ut memorant, quidquid vesica remisit,
Vertitur in lapides: & congelat aëra tacto.
SIc & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit: mollis fuit herba sub undis.
DEsinet ante dies; & in alto Phœbus anhelos
Æquore tinget equos; quam consequar omnia
In species translata novas. sic omnia verti (dictis;
Cernimus: atque alias assumere robora gentes;
Concidere has. Sic magna fuit, censuque, virisque:
Perque decem potuit tantum dare sanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas;
Et pro divitiis tumulos ostendit avorum.
Clara fuit Sparte: magnæ viguere Mycenæ:
Nec non & Cecropis, nec non Amphionis arces.
Vile solum Sparte est: altæ cecidere Mycenæ.
Oedipodioniæ quid sunt nisi nomina Thebæ?
Quid Pandioniæ restant nisi nomen Athenæ? (mam:
NVnc quoq; Dardaniam fama est consurgere Ro-
Appenninigenæ quæ proxima Tibridis undis
Mole sub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam crescendo mutat; & olim
Immensi caput orbis erit. sic dicere vates,
Faticinasque ferunt sortes: quantumque recordor,
Dixerat Æneæ, cum res Trojana labaret,
Priamides Helenus flenti, dubioque salutis:
Nate dea, si nota satis præsagia nostræ

Men-

Mentis habes; non tota cadet, te sospite, Troja.
Flamma tibi, ferrumque dabunt iter, ibis; & una
Pergama rapta feres: donec Trojæque, tibique
Externum patrio contingat amicius arvum.
Vrbem etiam cerno Phrygios debere nepotes;
Quanta nec est, nec erit: nec visa prioribus annis.
Hanc alii proceres per sæcula longa potentem,
Sed dominam rerum de sanguine natus Iuli
Efficiet. quo cum tellus erit usa; fruentur
Æthereæ sedes: coelumque erit exitus illi.
Hæc Helenum cecinisse Penatigero Æneæ
Mente memor refero: cognataque moenia lætor
Crescere, & utiliter Phrygibus vicisse Pelasgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere longe
Exspatiemur equis, coelum, & quodcunq; sub illo est,
Immutat formas, tellusque, & quidquid in illa est.
Nos quoq; pars mundi (quoniam non corpora solum,
Verum etiam volucres animæ sumus, inque ferinas
Possumus ire domos, pecudumque in pectora condi)
Corpora quæ possunt animas habuisse parentum,
Aut fratrum, aut aliquo junctorum foedere nobis:
Aut hominum certe, tuta esse, & honesta sinamus:
Neve Thyestæis cumulemus viscera mensis.
Quam male consuescit, quam se parat ille cruori
Impius humano; vituli qui guttura cultro
Rumpit: & immotas præbet mugitibus aures!
Aut qui vagitus similes puerilibus hædum
Edentem jugulare potest: aut alite vesci,
Cui dedit ipse cibos! quantum est quod desit in istis
Ad plenum facinus! quam transitus inde paratus!
Bos aret, aut mortem senioribus imputet annis:
Horriferum contra Boream ovis arma ministret.
Vbera dent saturæ manibus pressanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueosque, artesque dolosas
Tollite: nec volucres viscata fallite virga:
Nec formidatis cervos includite pennis:
Nec celate cibis uncos fallacibus hamos. (tum,
Perdite, siqua nocent. verum hæc quoq; perdite tan-
Ora vacent epulis: alimentaque congrua carpant.

TAlibus atque aliis instructo pectore dictis,
In patriam remeasse ferunt. ultroque petitum
Accepisse Numam populi Latialis habenas.
Conjuge qui felix Nympha, ducibusque Camoenis,
Sacrificos docuit ritus: gentemque feroci
Assuetam bello, pacis traduxit ad artes.
Qui postquam senior, regnumque ævumq; peregit;
Exstinctum Latiæque nurus, populusque, patresque,
Deflevere Numam. nam conjux urbe relicta,
Vallis Aricinæ densis latet abdita sylvis:

Sacra-

Sacraque Oresteæ gemitu questuque Dianæ
Impedit. ah quoties Nymphæ nemorisque lacusq; ,
Ne faceret, monuere! & consolantia verba
Dixerunt! quoties flenti Theseïus heros,
Siste modum, dixit: nec enim fortuna querenda
Sola tua est. similes aliorum respice casus:
Mitius ista feres. utinamque exempla dolentem,
Non mea te possent relevare: sed & mea possunt.
FAndo aliquem Hippolytum, vestras si contigit aures,
Credulitate patris, sceleratæ & fraude novercæ
Occubuisse neci, mirabere, vixque probabo.
Sed tamen ille ego sum. me Pasiphaeïa quondam
Tentatum frustra patrium temerare cubile,
Quod voluit, finxit voluisse: & crimine verso,
Indiciine metu magis, offensave repulsæ
Arguit: immeritumque pater projecit ab urbe.
Hostilique caput prece detestatur euntis.
Pittheiam profugo curru Trœzena petebam.
Iamque Corinthiaci carpebam littora ponti.
Cum mare surrexit: cumulusque immanis aquarum
In montis speciem curvari, & crescere visus;
Et dare mugitus; summoque cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
Pectoribusque tenus molles erectus in auras,
Naribus, & patulo partem maris evomit ore.
Corda pavent comitum. mihi mens interrita mansit;
Exsiliis contenta suis. tum colla feroces
Ad freta convertunt, erectisque auribus horrent
Quadrupedes; monstrique metu turbantur: & altis
Præcipitant currum scopulis. ego ducere vana
Fræna manu, spumis albentibus oblita luctor:
Et retro lentas tendo resupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies superasset equorum;
Ni rota, perpetuum quæ circumvertitur axem;
Stipitis occursu, fracta ac disjecta fuisset.
Excutior curru: lorisque tenentibus artus
Viscera viva trahi, nervos in stirpe teneri,
Membra rapi partim, partim reprensa relinqui,
Ossa gravem dare fracta sonum, fessamque videres
Exhalare animam; nullasque in corpore partes,
Noscere quas posses: unumque erat omnia vulnus.
Num potes, aut audes cladi componere nostræ,
Nympha tuam? vidi quoque luce carentia regna:
Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda.
Nec, nisi Apollineæ valido medicamine prolis,
Reddita vita foret. quam postquam fortibus herbis
Atque ope Pæonia Dite indignante recepi;
Tum mihi, ne præsens augerem muneris hujus

Invidiam; densas objecit Cynthia nubes:
Utque forem tutus; possemque impune videri;
Addidit aetatem: nec cognoscenda reliquit
Ora mihi. Creteque diu dubitavit habendam
Traderet, an Delon. Delo Cretaque relictis
Hic posuit. nomenque simul quod possit equoru
Admonuisse, jubet deponere: Quique fuisti
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius esto.
Hoc nemus inde colo. de diisque minoribus un
Numine sub dominae lateo: atque accensior illi.

NOn tamen Egeriae luctus aliena levare
Damna valent: montisque jacens radicibus
Liquitur in lacrymas; donec pietate dolentis
Mota soror Phoebi gelidum de corpore fontem
Fecit: & aeternas artus tenuavit in undas.

AT Nymphas tetigit nova res. & Amazone n
Haud aliter stupuit, quam cum Tyrrhenus ara
Fatalem glebam mediis aspexit in arvis,
Sponte sua primum, nulloque agitante moveri:
Sumere mox hominis, terraeque amittere forma
Orsque venturis aperire recentia fatis.
Indigenae dixere Tagen: qui primus Etruscam
Edocuit gentem casus aperire futuros.

UTque Palatinis haerentem collibus olim,
Cum subito vidit frondescere Romulus hasta
Quae radice nova, non ferro stabat adacto.
Et jam non telum, sed lenti viminis arbor,
Non exspectatas dabat admirantibus umbras.

AUt sua fluminea cum vidit Cippus in unda
Cornua (vidit enim) falsamque in imagine cre
Esse fidem, digitis ad frontem saepe relatis
Quae vidit, tetigit. nec jam sua lumina damnans
Restitit, ut victor domito veniebat ab hoste.
Ad coelumque oculos, & eodem cornua tollens
Quicquid, ait, Superi, monstro portenditur isto
Seu laetum est aliquid; patriae populoque Quirit
Sive minax; mihi sit. viridique e cespite factas
Placat odoratis herbosas ignibus aras:
Vinaque dat pateris. mactatarumque bidentum
Quid sibi significent trepidantia consulit exta.
Quae simul aspexit Tyrrhenae gentis haruspex;
Magna quidem rerum molimina vidit in illis;
Non manifesta tamen. cum vero sustulit acre
A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen;
Rex, ait, ô salve. tibi enim, tibi Cippe, tuisque
Hic locus, & Latiae parebunt cornibus arces.
Tu modo rumpe moras: portasque intrare paten
Adpropera: sic fata jubent. namque urbe receptu
Rex eris: & sceptro tutus potiere perenni.

Rettulit ille pedem: torvamque à mœnibus urbis
Avertens faciem, Procul ô procul omina, dixit,
Talia dî pellant: multoque ego justius ævum
Exsul agam; quam me videant Capitolia regem.
Dixit: & extemplo, populumque, gravemq. Senatum
Convocat. ante tamen capitis nova cornua fronde
Velat: & aggeribus factis à milite forti
Insistit: priscosque deos de more precatus,
Est, ait, hic unus, quem vos nisi pelliris urbe,
Rex erit. is qui sit, signo, non nomine, dicam.
Cornua fronte gerit. quem vobis indicat augur,
Si Romam intrarit, famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas;
Sed nos obstitimus: quamvis conjunctior illo
Nemo mihi est. vos urbe virum prohibete Quirites,
Vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis:
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
Qualia succinctis, ubi trux insibilat Eurus,
Murmura pinetis fiunt; aut qualia fluctus
Æquorei faciunt, si quis procul audiat illos;
Tale sonat populus sed per confusa frementis
Verba tamen vulgi vox eminet una, Quis ille est?
Et spectant frontes: prædictaque cornua quærunt.
Rursus ad hos Cippus, Quem poscitis, inquit, habetis:
Et dempta capiti populo prohibente corona
Exhibuit gemino præsignia tempora cornu.
Demisere oculos omnes: gemitumque dedere:
Atque illud meritis clarum (quis credere possit?)
Inviti videre caput: nec honore carere
Vlterius passi, festam imposuere coronam.
At proceres, quoniam muros intrare vetaris:
Ruris honorati tantum tibi Cippe dedere,
Quantum depresso subjectis bobus aratro
Complecti posses, ad finem lucis ab ortu.
Cornuaque auratis miram referentia formam
Postibus insculpunt; longum mansura per ævum.
PAndite nunc Musæ præsentia numina vatum
(Scitis enim, nec vos fallit spatiosa vetustas)
Vnde Coroniden circumflua Tibridis alti
Insula Romuleæ sacris adjecerit urbis.
Dira lues quondam Latias vitiaverat auras,
Pallidaque exsangui squallebant corpora morbo.
Funeribus fessi postquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes posse medentum:
Auxilium cœleste petunt: mediamque tenentis
Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi:
Vtque salutifera miseris succurrere rebus
Sorte velit, tantæque urbis mala finiat, orant.
Et locus, & laurus, & quas habet ipse, pharetras,

Intremuere ſimul. cortinaque reddidit imo
Hanc adyto vocem: pavefactaque corpora m
Quod petis hinc, propiore loco, Romane,
Et pete nunc propiore loco: nec Apolline
Qui minuat luctus, opus eſt; ſed Apolline
Ite bonis avibus: prolemque acceſſite noſt
Iuſſa Dei prudens poſtquam accepere Sena
Quam colat, explorat, juvenis Phœbeïus u
Quique petant ventis Epidauria littora mi
Quæ ſimul incurva miſſi tetigere carina;
Concilium Grajoſque patres adiere: darent
Oravere deum; qui præſens funera gentis
Finiat Auſoniæ. certas ita dicere ſortes.
Diſſidet, & variat ſententia: parſque nega
Non putat auxilium. multi retinere, ſuamq
Non emittere opem, nec numina tradere ſu
Dum dubitant; ſeram pepulere crepuſcula lu
Vmbraque telluris tenebras induxerat orbi;
Cum deus in ſomnis opifer conſiſtere viſus
Ante tuum, Romane, torum; ſed qualis in
Eſſe ſolet: baculumque tenens agreſte ſiniſtra
Cæſariem longæ dextra deducere barbæ:
Et placido tales emittere pectore voces:
Pone metum, veniam: ſimulacraque noſtra reli
Hunc modo ſerpentem, baculum qui nexibus
Perſpice: & uſq; nota; viſum ut cognoſcere
Vertar in hunc: ſed major ero. tantuſque vi
In quantum verti cœleſtia corpora debent.
Extemplo cum voce deus, cum voce deoque
Somnus abit: ſomniq; fugam lux alma ſecuta
Poſtera ſydereos Aurora fugaverat ignes:
Incerti quid agant proceres ad templa petiti
Perveniunt operoſa Dei. quaque ipſe morari
Sede velit, ſignis cœleſtibus indicet, orant.
Vix bene deſierant; cum criſtis aureus altis
In ſerpente deus prænuncia ſibila movit:
Adventuque ſuo, ſignumque, araſque, foreſq
Marmoreumque ſolum, faſtigiaque aurea movi
Pectoribuſque tenus media ſublimis in æde
Conſtitit: atque oculos circumtulit igne mic
Territa turba pavet. cognovit numina caſtus
Evinctus vitta crines albente ſacerdos.
En deus eſt, deus eſt; animis, linguiſque fave
Quiſquis adeſt, dixit. ſis ô pulcherrime viſus
Vtiliter: populoſque juves tua ſacra colentes.
Quiſquis adeſt, viſum veneratur numen; & o
Verba ſacerdotis referunt geminata, piumque
Æneadæ præſtant & voce & mente favorem.
Annuit his: motiſque deus rata pignora criſti
Et repetita dedit vibrata ſibila lingua.

Tum gradibus nitidis elabitur; oraque retro
Flectit: & antiquas abiturus respicit aras:
Assuetasque domos, habitataque templa salutat.
Inde per injectis adopertam floribus ingens
Serpit humum; flectitq; sinus: mediamq per urbem
Tendit ad incurvo munitos aggere portus.
Restitit hic: agmenque suum, turbæq; sequentis
Officium, placido visus dimittere vultu;
Corpus in Ausonia posuit rate. numinis illa
Sensit onus: pressaque Dei gravitate carina.
Æneadæ gaudent: cæsoque in littore tauro
Torta coronatæ solvunt retinacula navis.
Impulerat levis aura ratem. Deus eminet altè:
Impositaque premens puppim cervice recurvam,
Cæruleas despectat aquas: modicisque per æquor
Ionium Zephyris sextæ Pallantidos ortu
Italiam tenuit, præterque Lacinia templa
Nobilitata dea Scyllæaque littora fertur.
Linquit Iapygiam, lævisque Amphrysia remis
Saxa fugit: dextra prærupta Ceraunia parte
Romechiumque legit, Caulonaque, Naritiamque,
Evincitque fretum, Siculique angusta Pelori,
Hippotadæque domos regis; Themesesque metalla:
Leucosiamque petit, tepidique rosaria Pæsti.
Inde legit Capreas, promontoriumque Minervæ,
Et Surrentino generosos palmite colles,
Herculeamque urbem, Stabiasque, & in otia natam
Parthenopen, & ab hac Cumææ templa Sibyllæ.
Hinc calidi fontes, lentisciferumque tenetur
Linternum, multamque trahens sub gurgite arenam
Vulturnus, niveisque frequens Sinuessa colubris:
Minturnæque graves, & quam tumulavit alumnus,
Antiphatæque domus, Trachasque obsessa palude,
Et tellus Circæa, & spissi littoris Antium.
Huc ubi veliferam nautæ advertere carinam;
(Asper enim jam pontus erat) Deus explicat orbes:
Perque sinus crebros & magna volumina labens,
Templa parentis init, flavum tangentia littus.
Æquore placato patrias Epidaurius aras
Linquit, & hospitio juncti sibi numinis usus
Littoream tractu squamæ crepitantis arenam
Sulcat: & innixus moderamine navis, in alta
Puppe caput posuit, donec Castrumque, sacrasque
Lavini sedes, Tiberinaque ad ostia venit.
Huc omnes populi passim, matrumque, patrumque
Obvia turba ruit; quæque ignes Troica servat
Vesta tuos: lætoque Deum clamore salutant.
Quaque per adversas navis cita ducitur undas,
Thura super ripas, aris ex ordine factis,

Parte ab utraque sonant: & odorant aëra fumis.
Ictaque conjectos incalfacit hostia cultros.
Iamque caput rerum, Romanam intraverat urbem
Erigitur serpens; summoque acclivia malo
Colla movet: sedesque sibi circumspicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumfluus amnis
Insula nomen habet: laterumque à parte duorum
Porrigit æquales media tellure lacertos.
Huc se de Latia pinu Phœbeïus anguis
Contulit: & finem, specie cœleste resumpta,
Luctibus imposuit, venitque salutifer urbi.

HIc tamen accessit delubris advena nostris:
Cæsar in urbe sua Deus est, quem Marte, to
Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
Resque domi gestæ, properataque gloria rerum
In sydus vertere novum, stellamque comantem
Quam sua progenies. nec enim de Cæsaris actis
Vllum majus opus, quam quod pater extitit h
Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos,
Perque papyriferi septemflua flumina Nili
Victrices egisse rates, Numidasque rebelles,
Cyniphiumque Iubam, Mithridatisque tumentem
Nominibus Pontum, populo adjecisse Quirini;
Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos;
Quam tantum genuisse virum. quo præside rerum
Humano generi superi favistis abunde.
Ne foret hic igitur mortali semine cretus;
Ille Deus faciendus erat. quod ut aurea vidit
Æneæ genitrix; vidit quoque triste parari
Pontifici letum; & conjurata arma moveri;
Palluit: & cunctis, ut cuique erat obvia, divis,
Aspice, dicebat, quanta mihi mole parentur
Insidiæ: quantaque caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
Solane semper ero injustis exercita curis,
Quam modo Tydidæ Calydonia vulneret hasta,
Nunc male defensæ confundant mœnia Trojæ:
Quæ videam natum longis erroribus actum,
Iactarique freto, sedesque intrare silentum;
Bellaque cum Turno gerere; aut, si vera fatem
Cum Iunone magis. Quid nunc antiqua record
Damna mei generis? timor hic meminisse priorum
Non sinit. in me acui sceleratos cernitis enses.
Quos prohibete, precor: facinusque repellite.
Cæde sacerdotis flammas extinguite Vestæ.
Talia nequicquam toto Venus anxia cœlo
Verba jacit: superosq; movet. qui rumpere quan
Ferrea non possunt veterum decreta sororum;
Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.

Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes;
Terribilesque tubas, auditaque cornua cœlo
Præmonuisse nefas. Solis quoque tristis imago
Lurida sollicitis præbebat lumina terris.
Sæpe faces visæ mediis ardere sub astris:
Sæpe inter nymbos guttæ cecidere cruentæ.
Cærulus & vultum ferrugine Lucifer atra
Sparsus erat: sparsi lunares sanguine currus.
Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo;
Mille locis lacrymavit ebur: cantusque feruntur
Auditi, sanctis & verba minantia lucis.
Victima nulla litat: magnosque instare tumultus
Fibra monet; cæsumque caput reperitur in extis.
Inque foro, circumque domos, & templa deorum
Nocturnos ululasse canes; umbrasque silentum
Erravisse ferunt: motamque tremoribus urbem.
Non tamen insidias venturaque vincere fata
Præmonitus potuere deûm: strictique feruntur
In templum gladii. nec enim locus ullus in urbe
Ad facinus, diramque placet, nisi curia, cædem.
Tum vero Cytherea manu percussit utraque
Pectus: & ætherea molitur condere nube;
Qua prius infesto Paris est ereptus Atridæ:
Et Diomedeos Æneas fugerat enses.
Talibus hanc genitor: Sola insuperabile fatum
Nata movere paras? intres licet ipsa sororum
Tecta trium; cernes illic molimine vasto
Ex ære, & solido rerum tabularia ferro:
Quæ neque concussum cœli, neque fulminis iram;
Nec metuunt ullas, tuta atque æterna, ruinas;
Invenies illic incisa adamante perenni
Fata tui generis. legi ipse; animoque notavi;
Et referam: ne sis etiamnum ignara futuri.
Hic sua complevit, pro quo Cytherea laboras,
Tempora; perfectis, quos terræ debuit, annis.
Ut Deus accedat cœlo, templisque colatur,
Tu facies, natusque tuus, qui nominis hæres,
Impositum feret unus onus: cæsique parentis
Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
Illius auspiciis obsessæ mœnia pacem
Victa petent Mutinæ: Pharsalia sentiet illum,
Æmathiique iterum madefient cæde Philippi,
Et Magnum Siculis nomen superabitur undis;
Romanique ducis conjux Ægyptia tedæ
Non bene fisa cadet. frustraque erit illa minata
Servitura suo Capitolia nostra Canopo.
Quid tibi barbariem, gentesque ab utroque jacentes
Oceano numerem? quodcumque habitabile tellus
Sustinet, hujus erit: pontus quoque serviet illi.
Pace data terris, animum ad civilia vertet

Iura ſuum, legeſque feret juſtiſſimus auctor:
Exemploque ſuo mores reget. inque futuri
Temporis ætatem venturorumque nepotum
Proſpiciens, prolem ſancta de conjuge natam,
Ferre ſimul nomenque ſuum curaſque jubebit.
Nec, niſi cum ſenior ſimiles æquaverit annos,
Æthereas ſedes cognataque ſidera tanget.
Hanc animam interea cæſo de corpore raptam
Fac jubar, ut ſemper Capitolia noſtra, forumque
Divus ab excelſa proſpectet Iulius æde.
Vix ea fatus erat; media cum ſede Senatus
Conſtitit alma Venus; nulli cernenda: ſuique
Cæſaris eripuit membris, nec in aëra ſolvi
Paſſa recentem animam. cœleſtibus intulit aſtris.
Dumque tulit; lucem capere, atq; igneſcere ſenſit:
Emiſitque ſimul. ſimul evolat altius illa:
Flammiferumque trahens ſpatioſo limite crinem
Stella micat, natique videns benefacta; fatetur
Eſſe ſui majora. & vinci gaudet ab illo.
Hic ſua præferri quamquam vetat acta paternis;
Libera fama tamen, nulliſque obnoxia juſſis,
Invitum præfert; unaque in parte repugnat.
Sic magnis cedit titulis Agamemnonis Atreus:
Ægea ſic Theſeus, ſic Pelea vincit Achilles.
Denique ut exemplis ipſos æquantibus utar;
Sic & Saturnus minor eſt Iove. Iupiter arces
Temperat æthereas, & mundi regna triformis:
Terra ſub Auguſto. pater eſt & rector uterque.
Dii, precor, Æneæ comites, quibus enſis & ignis
Ceſſerunt, Diique indigetes, genitorque, Quirine,
Vrbis, & invicti genitor, Gradive, Quirini,
Veſtaque Cæſareos inter ſacrata Penates,
Et cum Cæſarea tu, Phœbe domeſtice, Veſta,
Quique tenes altus Tarpejas Iupiter arces,
Quoſque alios vati fas appellare piumque eſt;
Tarda ſit illa dies, & noſtro ſerior ævo,
Qua caput Auguſtum, quem temperat, orbe relicto
Accedat cœlo: faveatque precantibus abſens.

PERORATIO.

IAmque opus exegi: quod nec Iovis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas.
Cum volet illa dies, quæ nil niſi corporis hujus
Ius habet; incerti ſpatium mihi finiat ævi:
Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis
Aſtra ferar: nomenque erit indelebile noſtrum.
Quaque patet domitis Romana potentia terris;
Ore legar populi. perque omnia ſecula fama,
Si quid habent veri vatum præſagia, vivam.

FINIS.